RADU TEODORESCU

SFÂNTUL ARHANGHEL MIHAIL: MODELUL, PRIETENUL Ș I AJUTORUL NOSTRU

Cugir, 2019

CUPRINS

INTRODUCERE

Pentru necredincioşi şi atei Sfântul Arhanghel Mihail este cu adevărat o mare absurditate şi o realitate inexistentă. Nu acelaşi lucru poate să fie spus şi despre creştinii ortodocşi. Creştinii ortodocşi sunt conştineţi că existenţa Sfântului Arhanghel Mihail nu este o poveste pentru copii sau un mit ci o realitate. Aşa se face că ortodoxia în fiecare an pe data de 8 noiembrie şi pe data de 6 septembrie îl pomeneşte pe Sfântul Arhanghel Mihail în calendarele şi în sinaxarele ei. Este adevărat că pe data de 8 noiembrie facem pomenirea Sfântului Arhanghel Mihail dimpreună cu un alt arhanghel, este vorba de arhanghelul Gavriil. În schimb pe data de 6 septembrie îl pomenim pe Sfântul Arhanghel Mihail singur în contextul unei minuni pe care el a făcut-o în Colose (provincia Frigia) din Turcia de azi. Minunea este puţin cunoscută şi aici o vom enunţa pe scurt. Este vorba de o biserică în care slujea un tânăr pe nume Arhip. Păgânii din regiune hotărâsc că vor să distrugă biserica şi pentru a face aceasta mută cursul unui râu în direcţia bisericii pentru a o inunda. Arhip se roagă puternic la Dumnezeu pentru biserică ceea ce duce ulterior la apariţia Sfântului Arhanghel Mihail care deviază curusul râului distructiv făcând în aşa fel ca biserica să nu păţească nimic. Această minune a Sfântului Arhanghel Mihail din Turcia de azi a avut loc într-o zi pe 6 septembrie. Aşa se face că de la această minune data de 6 septembrie a devenit o zi de pomenire a Sfântului Arhanghel Mihail.[1]

Adevărul este că mai înainte de a purcede de a scrie această carte am avut unele ezitări. De ce? Am avut unele ezitări fiindcă sunt din ce în ce mai mulţi în zilele noastre care nu sunt interesaţi de îngeri. Nu sunt interesaţi despre îngeri fiindcă foarte multe persoane consideră că ei sunt simple invenţii sau fantasme ale minţii omeneşti. De mult prea multe ori ni se spune că nu trebuie să credem decât ceea ce poate să fie dovedit ştiinţific. Trăim într-un veac al scientismului în care ceea ce nu poate fi dovedit ştiinţific în cele din urmă nici nu poate să fie crezut. Aşa se face că chiar şi între creştinii ortodocşi sunt mulţi care au îndoieli de credinţă şi mai ales îndoieli în ceea ce priveşte existenţa îngerilor. În cele din urmă de ce este denumit Sfântului Arhanghel Mihail Arhanghelul Mihail şi nu pur şi simplu îngerul Mihail? Care este diferenţa dintre arhanghel şi înger? Ceea ce trebuie să ştim este că un înger nu este identic cu un arhanghel. Aceasta fiindcă un arhanghel este un înger cu un statut mai mare sau mai bine spus cu un grad mai mare. Prin urmare înţelegem din cele spuse mai sus că Sfântul Arhanghel Mihail nu este un simplu înger, el este un arhanghel, sau mai bine spus unul dintre cei care îi conduc pe alţi sfinţi îngeri.[2]

Dacă vom căuta într-o bibliotecă de specialitate sau pe internet adevărul este că vom găsii foarte multe cărţi despre Sfântului Arhanghel Mihail. Totuşi mai multe din aceste cărţi nu sunt scrise de autori creştin ortodocşi. În realitate cărţile ortodoxe despre Sfântului Arhanghel Mihail sunt puţine. Deşi icoana Sfântului Arhanghel Mihail o putem vedea mai în fiecare biserică creştin ortodoxă, adevărul este că sunt puţini cei care au găsit timp să scrie extensiv despre Sfântului Arhanghel Mihail. Unii s-au gândit că este cumva greu să scrie despre Sfântului Arhanghel Mihail fiindcă dacă vor face aceasta vor nedreptăţii pe Sfântului Arhanghel Gavriil care ştim că este un bun prieten al Sfântului Arhanghel Mihail fiindcă sunt ambii prăznuiţi pe data de 8 noiembrie. Este adevărat că pe 8 noiembrie facem pomenirea celor doi arhangheli dar aceasta nu trebuie să ne facă să credem că aceşti doi arhangheli sunt una şi aceiaşi persoană. Una este Sfântul Arhanghel Mihail şi alta

---

[1] Ovidiu Victor Olar, *Împăratul înaripat. Cultul Sfântului Arhanghel Mihail în lumea bizantină* (Bucureşti, 2004).

[2] Sfântul Dionisie Areopagitul (sfântul puternic contestat de occidentali care îi neagă sfinţenia) a scris în urmă cu aproape 2000 de ani o carte care a devenit normativă în ceea ce îi priveşte pe îngeri. Este vorba de Ierharhia cerească. Această carte este mai puţin accesibilă celor care nu au studii de specialitate fiindcă are un limbaj mai dificil şi mai multe sintagme teologice. Oricum ceea ce este foarte clar din cartea Sfântului Dionisie Areopagitul este că îngerii nu sunt toţi la fel. Sfântul Dionisie Areopagitul îi împarte pe îngeri într-o ierarhie de 9 cete: serafimi, heruvimi, tronuri, domnii, puteri, începătorii, stăpânii, arhangheli şi îngeri. Din aceasta putem să ne dăm seama unde se situiază Sfântului Arhanghel Mihail în ceruri. El este în peunultima ierharhie cerească. Tot Sfântul Dionisie Areopagitul şi alţi sfinţii creştin ortodocşi sunt cei care ne spun că cine sunt implicaţi direct în trebuirile oamenilor şi a umanităţii sunt numai arhanghelii şi îngerii. Restul de îngeri au mai multe funcţii cereşti care nu se intersectează cu viaţa pe pământ.

este Sfântului Arhanghel Gavriil. După cum am arătat în rândurile de mai sus sunt din ce în ce mai mulţ i care nu cred în Sfântul Arhanghel Mihail fiindcă nu îl pot vedea cu ochii liberi. Cum să crezi în existenţ a a ceea ce nu poţ i vedea? Adevărul este că întrebarea este legitimă. Nimeni nu poate să accepte credinţ a a ceva pe care în nici un fel nu poate să îl experimenteze. Realitatea este că deş i noi nu îl putem vedea pe Sfântul Arhanghel Mihail au fost sfinţ i care au făcut-o. Prin urmare când spunem că trebuie să credem în existenţ a Sfântului Arhanghel Mihail ne bazăm pe experienţ ele în special ale sfinţ ilor creş tin ortodocş i. Este adevărat că nu numai sfinţ ii creş tin ortodocş i mărturiresc că l-au văzut ş i simţ it pe Sfântului Arhanghel Mihail ci la fel de bine ş i mulţ i alţ i creş tini dintre care cei mai mulţ i sunt neortodocş i. Ei bine, în această carte ne vom baza mai mult pe relatările ş i pe experienţ ele pe care le-au avut creş tinii ortodocş i cu Sfântul Arhanghel Mihail. Mai înainte de a purcede la scrierea acestei cărţ i, am făcut o investigaţ ie ş i am găsit peste 30 de relatări creş tin ortodoxe în care protagonistul este Sfântului Arhanghel Mihail. Prin urmare cartea de faţ ă este o invitaţ ie pe care o adresăm cititorului de a vedea cum s-a manifestat pe sine Sfântul Arhanghel Mihail pe parcursul timpului în lumea creş tin ortodoxă. Este adevărat că nu numai creş tinismul vorbeş te despre existenţ a Sfântului Arhanghel Mihail. La fel de bine ş i mahomedanismul recunoaste existenţ a lui. Totuş i, în această carte nu vom vorbii despre ceea ce cred ş i despre ceea ce experimentează mahomedanii cu privire la Sfântul Arhanghel Mihail, ci despre ceea ce au trăit ş i au experimentat creş tinii ortodocş i.[3]

Este adevărat că experinţ e ale Sfântului Arhanghel Mihail nu le-au avut numai sfinţ ii creş tin ortodocş i. Aceasta fiindcă Sfântul Arhanghel Mihail ca unul care este slujitor al lui Dumnezeu Tatăl cunoaş te foarte bine pronia lui Dumnezeu ş i prin urmare ş tie foarte bine când să intervină în istoria umană. Ce să înţ elegem prin pronia lui Dumnezeu Tatăl faţ ă de lume? Prin pronie înţ elegem mai multe lucruri. În primul rând înţ elegem că Dumnezeu poartă de grijă lumii. La fel de bine un al doilea sens al proniei lui Dumnezeu faţ ă de lume este faptul că Dumnezeu dă o anumită menire, vocaţ ie sau sens lumii. Mai înainte de a ne naş te Dumnezeu prin pronia Lui ne lasă anumite sensuri sau mai bine spus anumite vocaţ ii în spre realizarea cărora unii trebuie să acţ ioneze. Aş a se face de exemplu că există o mare diferenţ ă dintre compozitorul George Enescu ş i Mihail Eminescu. În timp ce compozitorul George Enescu a fost un compozitor de geniu, poetul Mihai Eminescu a fost un poet de geniu. Ambii s-au născut ş i au trăit în lumea noastră dar vocaţ iile lor au fost extrem de diferite. Ca unul ce este extrem de aproape de Dumnezeu Sfântului Arhanghel Mihail cunoaş te foarte bine care sunt planurile lui Dumnezeu cu lumea ş i la fel de bine de ce evenimentele lumii sunt cum sunt ş i nu altcumva. Exemple sunt mult prea multe. Din istoria recentă putem amintii că numai Dumnezeu Tatăl ş i îngerii ş tiu cu adevărat de ce Dumnezeu Tatăl a îngăduit ca în secolul al XX-lea umanitatea să fie "ruptă" în două: în lumea sovietică ş i în lumea capitalistă. De ce nu a intervenit Sfântul Arhganghel Mihail în această nedreptate a istoriei în care jumate din umanitate a fost cuprinsă de întunericul ateismului sovietic? Ei bine răspunsul este că există judecăţ i ale lui Dumnezeu care sunt mai presus decât cele ale oamenilor. Aceste judecăţ i ale lui Dumnezeu la un anumit moment vor fi descoperite dar trebuie să avem mai mult încredere în judecăţ ile lui Dumnezeu Tatăl decât în propriile noastre judecăţ i. Aceasta fiindcă noi trebuie să ducem un mod de viaţ ă teocentric (centrat pe Dumnezeu) ş i nu antropocentric (centrat pe om)[4].

După cum am vorbit în rândurile de mai sus pentru necredincioş i ş i atei această carte este o lucrare ş tiinţ ifico-fantastică (science fiction) fiindcă nimeni nu poate să ne facă să credem în ceva pe care nu îl vedem ş i pe care nu putem să îl atingem cu propriile noastre mâini. Suntem mai mulţ i în zilele noastre care suntem în situaţ ia lui Toma Necredinciosul. Nu credem în Hristos cel înviat până nu Îl atingem ş i Îl pipăim cu mânile noastre. Ei bine adevărul este că unii dintre sfinţ i au trăit această bucurie de a]l vedea pe Sfântul Arhanghel

[3] Radu Teodorescu, *Arhanghelul Mihail în cultul ortodox* (Cugir, 2010).

[4] Aceste mare adevăr al diferenţ ei dintre judecăţ ile lui Dumnezeu Tatăl ş i cele ale oamenilor a fost extrem de bine exprimat în urmă cu mai multe secole de Sfântul prooroc Isaia care spunea: "căci gândurile Mele nu sunt ca gândurile voastre şi căile Mele ca ale voastre, zice Domnul" (Isaia 55, 8). Este evident că noi cei de azi considerăm că singura judecată pe care trebuie să o credem ş i pe care trebuie să o acceptăm este judecata omenească. Cu alte cuvinte vorbele din antichitate ale lui Protagoras din Abdera sunt ş i azi acceptate de unii: omul este măsura tuturor lucurilor. De la Sfântul Arhaghel Mihail aflăm că nu omul este măsura tuturor lucurilor ci Dumnezeu Tatăl este măsura tuturor lucurilor. Trăim vremuri în care parafrazându-l pe Alexandre Malraux trebuie să ne bazăm mai mult pe logica lui Dumnezeu Tatăl decât pe logica umană. Aceasta fiindcă numai aş a vom ajunge să vedem lucrurile în firescul lor.

Mihail. Ş tim de exemplu de Sfântul Ioan Teologul că aflat în exil pe insula Patmos a avut o viziune (extaz) în care l-a putut vedea pe Sfântul Arhanghel Mihail că l-a înfrânt în luptă pe diavol (satan) în ceruri mai înainte de întemeierea lumii. Au fost doi prooroci în Vechiul Testament (Isaia ş i Iezechil) care au vorbit explicit de izgnoirea diavolului din ceruri dar nici unul nu a avut o descoperire mai amănunţ ită care să ne spună cine a fost cel care a realizat această izgonire din rai. Ceea ce vom vorbii mai mult în rândurile de mai sus este că Sfântului Arhanghel Mihail există mai înainte de apariţ ia (facerea) universului ş i a pământului. Sfântul Arhanghel Mihail este o fiinţ ă nemuritoare cum nemuritor este ş i sufletul omului (prin suflet este adevărat că la un anumit nivel suntem înrudiţ i cu sfinţ ii îngeri). Iată de ce este bine să fim mult mai atenţ i la legătura pe care o avem cu Sfântul Arhanghel Mihail. Cu alte cuvinte cum putem comunica cu Sfântul Arhanghel Mihail? Fiindcă este înger ş i nu este o fiinţ ă materială putem să comunicăm cu Sfântul Arhanghel Mihail pe care spirituală. Care este această cale sprituală prin care îl putem contacta pe Sfântul Arhanghel Mihail? Este rugăciunea. Rugăciunea este calea prin care putem să îl contactăm pe Sfântul Arhanghel Mihail. Vom vedea în paginile care vor urma că au fost mai mulţ i care prin rugăciune au ajuns să se învredicească de ajutorul ş i chiar de vederea Sfântului Arthanghel Mihail. Totuş i, s-ar putea ridica întrebarea: de ce din toţ i îngerii lui Dumnezeu (am văzut cu sunt 9 ierarhii cereş ti de îngeri) am ajuns sau mai bine spus am ales să vorbim despre Sfântul Arhanghel Mihail? Am ales să vorbim în această carte despre Sfântul Arhanghel Mihail fiindcă el a fost o persoană definitorie pentru lumea îngerească. Noi nu trebuie să fim indiferenţ i faţ ă de lumea îngerilor fiindcă îngerii nu sunt indiferenţ i faţ ă de noi oamenii. Îngerii ne iubesc ş i vor să fie prietenii noş trii. Totuş i, după cum ne spunea Sfântul Ioan Teologul în Apocalipsa lui, Sfântul Arhanghel Mihail a fost cel care s-a luptat cu diavolul care deş i iniţ ial a fost un înger bun, din mândrie ş i orgoliu a voit să ia locul lui Dumnezeu ş i să devină mai presus de Dumnezeu. O treime din îngeri i s-au alăturat diavolului ş i a fost în acest sens o mare încleş tare în ceruri. Nu ş tim din ce ierarhie a provenit diavolul dar ceea ce ş tim cu siguranţ ă este că Sfântul Arhanghel Mihail a fost cel care l-a înfrânt ş i l-a aruncat în iad.[5]

O primă întâmplare în care Sfântul Arhaghel Mihail ş i-a făcut simţ ită prezenţ a în lumea creş tin ortodoxă o avem din Muntele Athos de la Mănăstirea Dochiariu. Ş tim că Mănăstirea Dochiariu este una dintre cele 20 de mari mănăsriri din Muntele Athos. Cu mulţ i ani în urmă aici la această mănăstire a venit un tânăr care s-a călugărit. Odată având treabă afară din Muntele Athos în vecinătate acest tânăr a găsit o comoară. A rămas uimit de aceasta ş i nu a spus nimănui despre descoperirea ei. Singurul caruia i-a mărturiş it descoperirea lui a fost egumenului (stareţ) mănăstirii. Egumenul a mai luat doi călugări ş i i-a trimis cu o barcă dimpreună cu cel care a descoperit comoara să o aducă la mănăstire. Aceasta cu scopul de a folosii comoara în folosul mănăstirii Dochiaru ş i a Muntelui Athos. Întâmplarea, care este destul de cunoscută în lumea ortodoxă, ne spune că pe drum cei doi călugări care îl însoţ eau pe descoperitorul comoarei ş i-au schimbat intenţ iile. Cuprinş i de lăcomie ei l-au luat pe tânărul călugăr, i-au legat o piatră mare de gât ş i l-au aruncat în mare pentru ca ei să poată să moş tenească toată comoara. După aceasta paraclisierul mănăstirii a venit să aprindă candelele ş i lumânările din mănăstire. Mare i-a fost mirarea când l-a găsit pe călugărul cel tânăr care a descoperit comoara în altarul bisericii, ud ş i cu o piatră mare legată de gât. Tânărul călugăr s-a dus ş i i-a spus egumenului de cele ce i le făcuseră ceilalţ i doi călugări. El a mai spus că în momentul în care a fost aruncat în mare s-a rugat cu putere la Dumnezeu ş i la Sfânta Maria. Atunci a putut vedea doi tineri în lumină mare dintre care pe unul l-a recunoscut pe Sfântul Arhanghel Mihail ş i pe celălalt pe îngerul lui păzitor. Aceş tia l-au luat din mare ş i nevăzut l-au adus în altarul mănăstirii. Egumenul s-a minunat ş i a dat mărire lui Dumnezeu pentru intervenţ ia minunată a Sfântului Arhanghel Mihail. Între timp au venit ceilalţ i doi călugări. Ei i-au spus egumenului că tânărul călugăr a fost un mincinos ş i că nu există nici o comoară ş i că tânărul a fugit. Egumenul i-a luat ş i i-a dus în mănăstire unde au putut să îl vadă pe tânărul călugăr viu ş i nevătămat. Au rămas înmărmuriţ i. Egumenul i-a mustrat ş i i-a pedepsit ca toată viaţ ă să se pocăiască de fapta lor ş i nu i-a mai ţ inut în mănăstire ci într-o chilie alăturată. A dat ordin să fie adusă comoara. Pentru ca cei care vor citii aceste rânduri să fie convinş i că povestea de mai

[5] Elizabeth Claire Prophet, *I am your guard: how Archangel Michael can protect you* (Summit University Press, 2008).

sus nu este o simplă fabulaţie, ei pot vedea şi în zilele noastre piatra cu care a fost legat tânărul călugăr dacă ajung la Muntele Athos.[6]

Întâmplarea de mai sus este una care trebuie să ştim că nu este numai o simplă minune ci este o dublă minune. Este o minune în sensul că tânărul călugăr la rugăciunle sale a fost scos din mare şi adus dincolo de spaţiu şi timp în altarul mănăstirii Dochiariu. A doua minune este că tânărul deşi nu l-a mai văzut niciodată pe Sfântul Arhanghel Mihail a putut să îl recunoască. Cum să recunoşti pe cineva pe care nu l-ai mai văzut niciodată şi în acelaşi timp să îi ştii numele? După cum am spus anghelofaniile sunt dincolo de timpul şi de spaţiul lumii în care trăim. De exemplul cineva care fost comtemporan cu Sfântul Antonie cel Mare spunea că dacă l-ai fi aşezat pe Sfântul Antonie cel Mare într-un rând de 500 de călugări fără să îl fi văzut niciodată pe Sfântul Antonie cel Mare ştiindu-i numai numele l-ai fi recunoscut. Aceasta fiindcă există la drept vorbind un fel de comunicare duhovnicească ce nu se face prin cuvinte. Au fost mai mulţi care atunci când l-au văzut pe Sfântul Arhanghel Mihail au aflat printr-o luminare lăuntrică de cine este cel pe care îl văd: Sfântul Arhanghel Mihail. Aceasta fiindcă după cum am spus îngerii pot să comunice telepatic. De fapt îngerii sunt cei care de multe ori ajung să ne comunice telepatic gânduri bune şi la fel de bine să pună în inimile noastre intenţii bune. Comunicarea telepatică este una care este efectivă în cazul îngerilor. Aşa se face că îngerii şi chiar Sfântul Arhanghel Mihail pot să comunice cu noi telepatic. Comunicarea telepatică poate să fie una extrem de subtilă că ajungem să credem că gândurile care ne sunt comunicate sunt ale noastre. În realitate ele nu sunt. Din întâmplarea de mai sus am putut vedea că o simplă vedere a Sfântului Arhanghel Mihail a adus cu sine şi cunoştinţa a cine a fost văzut. Este o minune şi un fapt supranatural fiindcă în cazul oamenilor dacă am văzut o persoană pentru prima dată care nu s-a prezentat nu vom ştii cine este cu adevărat acea persoană. Ori în cazul Sfântului Arhanghel Mihail am putut vedea că odată cu vederea persoanei sale a fost comunicat telepatic şi numele său.[7]

Este adevărat că din punct de vedere al genului, cartea noastră este o carte de angelologie creştin ortodoxă. Ceea ce vom încerca să demonstrăm este că deşi sunt mulţi care susţin că prezenţa Sfântului Arhanghel Mihail este aproape nulă în lumea creştin ortodoxă realitatea este cu totul alta. Este adevărat că de multe ori sunt unii care ne spun că deşi s-au rugat Sfântului Arhanghel Mihail nu au simţit nici un ajutor din partea lui. Ce să înţelegem din faptul că deşi ne rugăm Sfântului Arhanghel Mihail nu simţim nici un fel de ajutor? Adevărul este că sunt extrem de puţini creştin ortodocşi care sunt dornici să accepte că îngerii şi la fel Sfântul Arhanghel Mihail trăiesc într-o altă ordine a existenţei. Sfântul Arhanghel Mihail ar putea schimba tot cursul istoriei umane într-un rai perpetuu dar totuşi, el nu poate să treacă peste voinţa oamenilor. Raportat la populaţia lumii creştinii ortodocşi sunt o minoritate. Statisticile demosntrează că la scară globală interesul faţă de creştinismul ortodox este în continuă scădere. Iată de ce este bine să ştim că Sfântul Arhanghel Mihail nu intervine în viaţa noastră fiindcă noi voim să vedem minuni. Sunt mulţi care au auzit de minuni făcute de Sfântul Arhanghel Mihail, cum a fost şi cea de la Mănăstirea Dochiariu din Muntele Athos şi nu vor să aibă la drept vorbind o relaţie naturală cu Sfântul Arhanghel Mihail. Sfântului Arhanghel Mihail este un prieten şi la bine şi la rău. Noi voim să facem din îngeri prietenii noştrii numai când suntem la greu. Chiar şi în lumea creştin ortodoxă sunt destui de mulţi cei care i-au în serios creştinismul ortodox numai când sunt în momente grele ale vieţii lor şi când se confruntă cu necazuri. Aceasta ca să nu mai spunem că sunt mulţi care gândesc în termeni senzaţionali în ceea ce îi priveşte pe îngeri. Tot ceea ce vor ei este senzaţionalul minunilor pe care

---

[6] Nu ştim cu exactitate anul şi ziua în care a avut loc întâmplarea de mai sus dar cel mai sigur a avut loc acum 200 sau 300 de ani. Muntele Athos ştim că este un loc de referinţă pentru creştinii ortodocşi din mai multe motive dar în special fiindcă aici a ajuns să locuiască în regiunea portului Dafni Sfânta Maria mama Domnului Iisus Hristos. Este adevărat că pe parcursul timpului Muntele Athos a fost locul în care au avut mai multe anghelofanii, adică arătări de îngeri. Anghelofaniile sunt subiectul la mai multe studii creştin ortodoxe. Una dintre marile probleme ale anghelofaniilor este cum putem să fim siguri că vedem un anumit înger într-o anumită anghelofanie? Ceea ce mai mulţi creştin ortodocşi au experimentat este că îngerii de multe ori vorbesc cu oamenii telepatic, adică ei gândesc şi gândul este comunicat fără de cuvinte omului. Este adevărat că după împrejurări îngerii pot să şi vorbească însă ceea ce trebuie să ştim este că îngerii fiind fiinţe superioare omului pot să vorbească cu noi telepatic. De fapt acest fapt ajung să îl facă şi dracii. Telepatic dracii ne comunică ispitele şi tot telepatic ei ne pun în minte gânduri rele.

[7] Minunea de mai sus de la Mănăstirea Dochiariu din Muntele Athos poate să fie găsită redată pe larg în Patericul atonit. A se vedea Arhiamdrul Ioanichios, *Paericul atonit* (Bacău, 2000).

le poate face Sfântul Arhanghel Mihail. Aş a se face că Sfântul Arhanghel Mihail nu răspunde la această dorinţ ă de senzaţ ional al minunilor. Faptul că Sfântul Arhanghel Mihail nu răspunde imediat unei rugăciuni sincere pe care o facem nu înseamnă că el nu poate să ne ofere ajutor ş i răspuns în viitor.[8]

Trebuie să mărturisim că dorinţ a de a scrie o carte pe larg despre persoana ş i minunule Sfântului Arhanghel Mihail am avut-o mai de mult. A trebuit însă să adunăm informaţ iile ş i resursele necesare pentru a alcătui o lucrare ş tiinţ ifică care să respecte rigorile lumii de azi. Lumea de azi este însetată de îngeri ş i prin urmare ş i de Sfântul Arhanghel Mihail. Sunt mulţ i creş tin ortodocş i care atunci când intră în bisericile creş tin ortodoxe vor să aibă încredinţ area că icoana Sfântului Arhanghel Mihail nu este pusă fără nici un rost ş i fără de nici o semnificaţ ie în biserică. Este evident că Sfântul Arhanghel Miahil ş i-a făcut simţ ită prezenţ a în lumea noastră ş i mai ales în creş tinismul ortodox. Sfântul Arhanghel Mihail prin urmare nu este numai o ficţ iune pe care teologii creş tin ortodocş i au creat-o pentru a intoxica minţ ile celor naivi ci o existenţ ă care a lăsat în urma sa destul de multe indicii despre cine este ş i despre modul în care operează. Ş tim că dracii sunt duş manii noş trii. Totuş i, avem ş i prieteni în lumea spirituală. După cum vom vedea în rândurile de mai sus prietenii noş tiri din lumea spirituală sunt îngerii. Îngerii sunt alături de noi ş i de multe ori ei duc lupte nevăzute cu dracii pentru noi. Un duhovnic creş tin ortodox spunea la un moment dat că o lovitură cu o unghie a diavolului ar putea distruge toată umanitatea odată pentru totdeauna. Totuş i, Dumnzeu Tatăl nu permite ca aceasta să aibă loc. Este adevărat că pentru lumea de azi care este cuprinsă de materialism ş i de secularism o carte despre Sfântul Arhanghel Mihail este cât se poate de nepotrivită. Oamenii de azi sunt mult mai preocupaţ i de bani ş i de plăceri trupeş ti decât de îngeri. Poate acesta este ş i motivul pentru care raportat la umanitate manifestarea prezenţ ei îngerilor este atât de limitată. Îngerii ţ in cont de dorinţ ele ş i de dispoziţ iile noastre. Aceasta fiindcă ei sunt nu numai fiinţ e raţ ionale ci la fel de bine ş i fiinţ e sensibile. Pentru noi creş tinii ortodocş i de azi, Sfântului Arhanghel Mihail este un reper ş i un model. Aceasta este ş i unul dintre principalele motive pentru care am purces la scrierea unei astfel de cărţ i.[9]

CAPITOLUL 1

SFÂNTUL ARHANGHEL MIHAIL MODELUL NOSTRU

Curiozitatea este un lucru bun. Curiozitatea este cea care îl face pe om de mai multe ori să avaseze. Curiozitatea este cea care îl face pe om să dorească să cunoască mai mult ş i la fel de bine să experimenteze mai mult. Că sunt mulţ i creş tin ortodocş i care sunt curioş i în ceea ce îi priveş te pe sfinţ ii îmgeri ş i pe Sfântul Arhanghel Mihail nu este nici o îndoială. Cum să nu fi curios să ş tii ş i să vezi o fiinţ ă de lumină care călătoreş te cu viteza luminii ş i care poate să facă minuni? Aş a se face că pentru foarte mulţ i Sfântului Arhagnhel Mihail este un lucru care ţ ine numai de senzaţ ional. Ţ ine de senzaţ ional fiindcă omul de azi este o fiinţ ă care este dornică de senzaţ ional. Prins în monotonia vieţ ii de zi cu zi sunt din ce în ce mai mulţ i care

8 După cum ne spune părinţ ii duhovniceş ti creş tin ortodocş i trăim într-o lume grăbită în care omul trebuie să primească răspuns instantaneu la rugăciunile sale. Dacă nu primeş te răspuns instantaneu la rugăciunile sale, omul de azi, lovit din plin de duhul secularismului, renunţ ă să se mai roage ş i caută ajutor în alte metode ş i mijloace. Uneori el recurge ş i la ajutorul altor religii decât cea creş tin ortodoxă. Auzim din ce în ce mai mult de persoane ş i creş tini ortodocş i care recurg la yoga sau la Meditaţ ia Transcendentală atunci când sunt puş i într-o postură dificilă în viaţ ă. Aceasta fiindcă aceste persoane sunt oameni care vor totul ş i vor acum. Dacă nu pot obţ ine totul ş i acum rugăciunea către îngeri ş i Sfinţ ii Arhangheli nu îş i mai are sens. Nu putem să nu remarcăm aici că pentru mai multă lume ziua de 8 noiembrie ş i ziua de 6 sreptembrie când îl pomenim pe Sfântul Arhanghel Mihail au devenit zile fără de nici o semnificaţ ie pentru cei mai mulţ i dintre noi. Aceasta fiindcă în afară de niş te rugăciuni arhaice ş i antice pe care le auzim la biserică de 8 noiembrie ş i de 6 septembrie nu se întâmplă nimic. Nici o minune, nici o anghelofanie. Să nu cădem în cursa în care a căzut regele Irod Antipa care atunci când Pilat din Pont l-a trimis la Iisus la el pentru a fi judecat i-a spus lui Iisus că îl va elibera numai dacă va face o minune. Ş tim că Iisus nu a făcut nici o minune fiindcă minunile nu sunt fac pentru divertisment.

9 John Chales Arnold, *Ego sum Michael: the origin and diffusion and diffusion of the cult of St. Michael the Archangel,* (Arkansas, 1997).

văd în îngeri ş i Sfântul Arhanghel Mihail o rupere a rutinei monotoniei zilnice. Nici un sfânt creş tin ortodox ş i nici un teolog creş tin ortodox nu a contestat că Sfântul Arhanghel Mihail este o persoană care ţ ine de senzaţ ional. Am văzut din minunea de mai sus din Muntele Athos de la mănăstirea Dochiariu că Sfântul Arhanghel Mihail este cu adevărat o persoană care poate depăş ii legile lumii fizice. Aceasta fiindcă Sfântul Arhanghel Mihail este dincolo de lumea fizică dimpreună cu toate cauzalităţ ile ei. Ce să înţ elegem din aceasta? Sfântul Arhanghel Mihail poate face ca timpul să se oprească sau la fel de bine ca distanţ e fizice mari să nu mai existe. Pe parcursul acestei cărţ i vom analiza mai mult care sunt abilităţ ile Sfântului Arhanghel Mihail. Ceea ce trebuie să ş tim este că fără doar ş i poate Sfântul Arhanghel Mihail poate face minuni. Totuş i, el nu le face gratuit ci numai atunci când în urma unor judecăţ i pe care el le ş tie ajunge la concluzia că a venit momentul să acţ ioneze. Minunea din Muntele Athos de la Mănăstirea Dochiariu este o minune ce ne spune că legile lumii fizice sunt unele care nu se aplică îngerilor.[10]

Deş i este spirit totuş i Sfântul Arhanghel Mihail îş i face simţ ită prezenţ a în lumea noastră. Este adevărat că sunt puţ ini cei care ţ in cont de prezenţ a lui. Aceasta fiindcă oamenii de azi nu sunt oameni care vor să se lanseze în viaţ a spirituală (the spritual quest). Sunt din ce în ce mai mulţ i cei care neagă existenţ a sufletului. Pentru din ce în ce mai mulţ i psihologia nu este o ş tiinţ ă a sufletului, deci a spiritului ci mai mult o ş tiinţ ă a creierului. Sunt mulţ i savanţ i care consideră că tot ceea ce ţ ine de suflet se leagă strict de creierul omului. Pentru aceş tia creierul este ceea ce noi denumi suflet. Cum să crezi în suflet din moment ce el nu poate fi văzut? Cum să crezi în Sfântul Arhaghel Mihail din moment ce el nu poate să fie văzut? Avem aici două entităţ i care nu pot să fie văzute: sufletul uman ş i Sfântul Arhanghel Mihail. Totuş i deş i ele nu pot să fie văzute sunt totuş i experimentate. Autorul a simţ it de mai multe ori prezenţ a mânghietoare a Sfântului Arhanghel Mihail în viaţ a lui. În momente de criză un gând de rugăciune ridicat către Sfântul Arhanghel Mihail poate să aducă alinarea ş i mângâierea mult dorită. Iată de ce este bine să ş tim că Sfântul Arhanghel Mihail este o realitate pe care nu neapărat o putem simţ ii pe care fizică ş i materială ci mai mult pe care sufletească. Pentru un om care este mort sufleteş te o slujbă în cinstea Sfântului Arhanghel Mihail este inutilă ş i nu aduce nici un fel de trăire sau de simţ ire. Totuş i, Sfântul Arhanghel Mihail poate să aducă în sufletele ş i în inimile celor care îi cer ajutorul pacea ş i liniş tea mult dorite. Una dintre funcţ iile Sfântului Arhanghel Mihail nu este numai de a face minuni pentru folosul omului ci ş i de a aduce pacea sufletului ş i a minţ ii. Aş a se face că lumea de azi este într-o mare criză de modele. Aceasta putem să o vedem din mas media ş i la fel de bine din modul în care se manifestă omul contemporan. Omul contemporan este un om care simte nevoia unor modele sau a unor repere pe care să le urmeze. Fiindcă sunt mulţ i care nu sunt mulţ umiţ i cu preoţ ii lor parohi ş i cu episcopii ş i ierarhii lor, ei caută cu disperare ajutorul la îngerii lui Dumnezeu. Omul de azi este un om care caută modele dar ceea ce este mai trist este că el nu caută modele în viaţ a duhovnicească ş i mai mult în viaţ a seculară. Care sunt modelele omului de azi? Sunt milionarii ş i miliardarii care trăiesc vieţ i de lux ş i de extravaganţ ă materială din plin. La fel de bine pentru tineri vedetele de cinema ş i televiziune ca să nu mai spunem de vedetele rock sunt adevărate modele existenţ iale.[11]

Nevoia de un model de urmat este un fapt existenţ ial dar la fel de bine ş i Sfântul Arhanghel Mihail este o realitate existenţ ială. Spunem că Sfântul Arhanghel Mihail este o realitate existenţ ială fiindcă el în nici un fel nu stă pasiv faţ ă de ceea ce ni se întâmplă. Este adevărat că de cele mai multe ori vom ş tii semnificaţ ia la evenimentele vieţ ii noastre numai la judecata particulară a lui Dumnezeu Tatăl imediat după ce am murit. Aceasta fiindcă după cum am spus omul nu poate să cunoască în această viaţ ă toată planurile ş i intenţ iile lui Dumnezeu. Iată de ce spunem că Sfântul Arhanghel Mihail este o realitate existenţ ială, adică este unul care se

[10] Cei mai mulţ i dintre noi tindem să considerăm că lumea fizică sau mai bine spus lumea materială este superioară lumii spirituale. Aceasta este fără doar ş i poate o opinie greş ită. Lumea fizică este o lume inferioară lumii spirituale. Minunea de la Mănăstirea Dochiariu este cel mai bun exemplu în acest sens. Sfântul Arhanghel Mihail intervine pentru un călugăr ce era pe punctul de a murii ş i îl salvează pentru a putea să îl treacă instantaeu prin timp ş i spaţ iu dintr-un punct material în alt punct material. Iată de ce este bine să ş tim că viaţ a spirituală este infinit mai bogată ş i mai diversă decât cea materială. Fiindcă este o fiinţ ă spirutuală Sfântul Arhanghel Mihail poate să treacă peste legile lumii naturale ş i să le depăş ească. Aceasta ar trebuie să dea de gândit oamenilor de ş tiinţ ă ş i marilor savanţ i care au ajuns în ultimii ani să absolutizeze materia ş i tot ceea ce ţ ine de ea. În cele din urmă ceea ce trebuie să ş tim ş i să nu de îndoim este că spiritul este mai presus de materie. Fiindcă Sfântul Arhanghel Mihail este spirit el este mai presus de materie.

[11] Radu Teodorescu, *Modelul intelectualului în ortodoxia modernă de tip românesc* (Alba Iulia, 2002).

implică la nivel spiritual în viaţ a sufletului nostru. Fiind Arhanghel Sfântul Mihail este mult mai aproape de sufletul nostru decât de trupul nostru. Totuş i nici trupul omului nu trece dincolo de puterea Sfântului Arhanghel Mihail. Pentru omul de azi este greu de spus dacă în cele din urmă Sfântul Arhanghel Mihail poate să fie conceput ş i cunoscut ca fiind o realitate existenţ ială. Aceasta fiindcă omul de azi este tentat să creadă că numai ceea ce ţ ine de lumea materială este existenţ ial sau mai bine spus se leagă de existenţ a omului. Aceasta este o mare greş eală pe care trebuie să o evităm. Sfântul Arhanghel Mihail este fără doar ş i poate o existenţ ă care se leagă ontologic de viaţ a omului. Sunt din ce în ce mai puţ ini care vor *o legătură ontologică* cu îngerii lui Dumnezeu. Aceasta fiindcă aceste persoane sunt cât se poate de superficiale. Trebuie să ş tim că Sfântul Arhanghel Mihail este incompatibil cu superficialitatea. Aceasta fiindcă el este o fiinţ ă a seriozităţ ii ş i ia omul în serios. El ia omul în serios fiindcă ş tie că omul este o creaţ ie a lui Dumnezeu. La fel de bine el mai ş tie că omul trebuie să se mântuiască. În acest moment se ridică întrebarea: vrea Sfântul Arhanghel Mihail ca noi să ne mântuim? Cu siguranţ ă da. Sfântul Arhanghel Mihail vrea ca omul să se mântuiască fiindcă în acest mod în cele din urmă va ajunge la realizarea deplină a sa.[12]

Prin urmare am demonstrată că Sfântul Arhanghel Mihail este trăit existenţ ial de creş tinul ortodox care ajunge să intre în comuniune cu el prin rugăciune. Trebuie să facem aici o remarcă cât se poate de pertinentă. Să ne aducem aminte că în vechime zeii la care se închinau păgânii nu cereau numai rugăciunile celor care îi adorau ci la fel de bine ş i jertfe. De multe ori aceste jertfe erau omeneş ti. Se cunoaş te în Orientul Mijlociu că zeul Moloh (zeul norocului) cerea să îi fie aduş i ca jertfe bebeluş i. Ei bine, deş i Sfântul Arhanghel Mihail este cunoscut din timpurile Vechiului Testament (de acum câteva mii de ani, 3000 sau 4000 de ani) el nu cerut niciodată ca rugăciunile pe care oamenii i le aduc să fie însoţ ite de jertfe. Aceasta ne spune că jertfa trebuie să fie adusă numai Unuia ş i Singurului Dumnezeu. Totuş i, cum se face că în vechime păgânii aduceau jertfe zeilor? Aduceau jertfe zeilor fiindcă aceş ti zei după cum ne spunea Sfântul David erau draci. Dracii voiau să se simtă ca Dumnezeu căruia singur trebuie să îi aducem jertfe (liturghia creş tin ortodoxă în care sunt folosite pâinea ş i vinul este o jertfă pe care o aducem lui Dumnezeu Tatăl). Prin urmare dracii sunt chipul zeilor cereau jertfe. Să ne aducem aminte de strămoş ii românilor daci, erau cei care odată la 4 ani aduceau jertfă zeului Zamolxe o fiinţ ă umană prin aruncarea în suliţ e. Este de remarcat aici că timp de 6000 sau 7000 de ani Sfântul Arhanghel Mihail nu a cerut nici o jertfă din partea omului decât numai viaţ a morală ş i de virtute. Este un fapt pe care trebuie să îl remarcăm fiindcă sunt mulţ i care sunt ignoranţ i în ceea ce priveş te trecutul religios al omenirii. Adevărul este că sunt mai multe rugăciuni care circulă pe care oamenii le pot citii ş i cere ajutorul ş i mijlocirea Sfântului Arhanghel Mihail dar ceea ce trebuie să ş tim este că este bine să folosim mai multe rugăciunile pe care le găsim în cultul ortodox fiindcă nu orice rugăciune este în cele din urmă acceptată de Biserica Creş tin Ortodoxă. Lumea de azi a ajuns la o aş a stare că nu mai consideră că trebuie să trăiască într-un duh creş tin ortodox. Este oare Arhanghelul Mihail pentru ca noi să trăim într-un duh creş tin ortodox? Fără doar ş i poate că da. De fapt numai în duhul creş tin ortodox ajungem să trăim plenar prezenţ a Sfântului Arhanghel Mihail. Este adevărat că Sfântul Arhanghel Mihail a făcut minuni nu numai în creş tinismul ortodox sau mai bine spus cu creş tinii ortodocş i ci la fel de bine ş i cu creş tini de alte confesiuni. Aceasta nu înseamnă că trebuie să ajungem la un fel de *ecumenism ieftin* în ceea ce îl priveş te pe Sfântul Arhanghel Mihail. Cele mai multe mărturii

[12] Putem vedea aici o mare diferenţ ă: în timp ce îngerii lui Dumnezeu (dimpreună cu Sfântul Arhanghel Mihail) doresc ca noi oamenii să ne mântuim, dracii sunt cei care fac tot ceea ce le stă în putere ca noi să ne pierdem mânuirea. De ce această mare diferenţ ă? Trebuie să ş tim că ontologic dracii nu sunt diferiţ i de îngeri. Atunci de ce unii sunt draci ş i alţ ii îngeri? Ontologic ş i dracii ş i îngerii au fost la început îngeri. Dracii au voit să ia locul lui Dumnezeu, ş i atunci au devenit răi fiindcă aceasta este o imposibilitate. Prin urmare ontologic dracii sunt fiinţ e create de Dumnezeu. Existenţ ial însă ei au renunţ at la calea binelui ş i au devit draci. Aş a se face că ruptura a fost eternă ş i Sfântul Arhaghel Mihail este conş tient de aceast fapt. Fiindcă au devenit fiinţ e dedicate total ş i deplin răului, dracii au căzut la o aş a de stare că mântuirea omului (o fiinţ ă minusculă în cele din urmă) a devenit un obiect de invidie. Aceasta fiindcă dracii ş tiu că prin mântuire omul ajunge în rai, locul din care au căzut ei. Trebuie să ş tim că mântuirea omului în nici un fel nu schimbă cu nimic raiul, dar căderea este cea care i-a făcut pe draci iraţ ionali ş i imposibil să mai gândească ş i să vrea binele. Aş a se face că ei fac tot ceea ce le stă în putere să stopeze mântuira omului. În secolul al IV-lea Sfântul Antonie cel Mare l-a putut vedea pe diavol ca un uriaş care atingea norii cerului ş i care cu mâinile încerca să lovească toate sufletele care doreau să urce spre rai.

pe care le avem aduc dovadă că Sfântul Arhanghel Mihail îl favorizează ş i îi iubeş te cel mai mult pe creş tinii ortodocş i.[13]

A vorbii în zilele noastre de Sfântul Arhanghel Mihail ca un model pe care să îl urmăm este fără doar ş i poate o glumă pentru cei mai mulţ i dintre contemporanii noş trii. Aceasta fiindcă lumea de azi înclină mult mai multe spre eroii seculari ş i de ce nu spre eroii mitologiei decât spre sfinţ ii îngeri ş i mai ales în spre Sfântul Arhanghel Mihail. Vedem din ce în ce mai multă lume în zilele noastre care este înclinată spre eroii mitologiei din zilele noastre. Cum se face că aproape toţ i eroii mitologiei antice au câte un film superproducţ ie care să îi prezinte publicului larg de toate vârstele? Aceste filme ne prezintă idilic vremurile în care zeii ş i oamenii erau în comuniune ş i trăiau în pace ş i înţ elegere pe pământ. Fie că vorbim de Hercule, de Perseu, de Tezeu, de Tor, Odin sau Ulise, eroii mitologici sunt pe buzele ai multor contemporani de ai noş tiri. Este în acest sens demn de întrebat de care este orientarea religioasă a marilor studiouri ş i case de producţ ii holywoodiene, care de marile preznice creş tin cum este Crăciunul ş i Paş tele ne prezintă filme cu contiţ nut creş tin pentru ca în restul timpului să ne facă să îi îndrăgim pe eroii mitologici păgâne antice. Această ambiguitate care există mai ales în lumea filmului provine din faptul că cei mai mulţ i dintre contemporanii noş trii trăiesc în ignoranţ ă. Ei nu ş tiu că mitologia, chiar ş i ea promovată pe micul ş i marele ecran, nu face decât să îi trezească la viaţ ă pe dracii care se ascundeau în spatele cultului zeilor ş i a eroilor mitologici ai păgânsimului. Aceş tia sunt cât mai dornici de a fi cunoscuţ i. Mai recent pe micul ş i marele ecran a fost realizată o producţ ie holywoodiană intitulată Zeii Egiptului (Egyptian Gods) în care erau preamărite deităţ ile păgâne antice. Marii producătiori ş i regizori de la Holywood ne spun că aceste produncţ ii sunt pur ş i simplu divertisment ş i nimic mai mult decât atât. Să fie lucurile chiar aş a? Adevărul este că nu sunt chiar aş a. Aceste producţ ii de cele mai multe ori fără nici o îndoială că au efect mai ales asupra tinerilor ş i a celor naivi ş i creduli care vor ajunge să se intereseze de conţ inutul filmelor mitologice pe care le-au văzut.[14]

Totuş i, ce ne face să considerăm că Sfântul Arhanghel Mihail este un model existenţ ial demn de urmat? Aceasta fiindcă el nu apare în nici un fel de mitologie ş i este străin de lumea zeilor păgâni de odinioară. Sunt de exemplu puţ ini cei care ş tiu că după unele tradiţ ii Sfântul Arhanghel Mihail în timpul Vechiului Testament a fost arhanghelul ocrotitor al poporului ales: poporul evreu. Se pare că timp de sute de ani Sfântul Arhanghel Mihail a fost aproape de evreu ş i i-a îndreptat duhovniceş te spre naş terea lui Mesia care a fost Domnul Iisus Hristos. Ş tim că evreii de azi nu îl recunosc pe Domnul Iisus Hristos ca Mesia dar ceea ce este bine să ş tim este că teoretic Domnul Iisus Hristos nu a vorbit nimic negativ la adresa Sfântului Arhanghel Mihail. Prin urmare avem ş i aici un motiv să credem că Iisus a fost adevăratul Mesia. Un Mesia care l-ar nega pe Sfântul Arhanghel Mihail ar fi fără doar ş i poate un mesia fals. Nici o mărturie a lui Iisus nu a fost împotriva Sfântului Arhanghel Mihail. Iată de ce este bine să ş tim că există o armonie ş i o unitate deplină dintre Sfântul Arhanghel Mihail ş i Domnul Iisus Hristos. Această unitate ş i armonie cel mai bine a fost realizată în cadrul cultului creş tin ortodox. Cultul ortodox este cel care a stabilit că în timp ce Domnului Iisus Hristos ca fiul lui Dumnezeu întrupat îi aducem un cult de adorare, Sfântului Arhanghel Mihail îi aducem un cult de cinstire. Dacă ne vom uita pe piaţ a de căţ i din zilele noastre vom vedea că sunt mai multe titluri care tratează eroii mitologiei antice sau neo-păgâne decât pe Sfântul Arhanghel Mihail. Să fie eroii mitologiei păgâne mai reali ş i mai palpabili decât este Sfântul Arhanghel Mihail? Puţ ine ş anse. Aceasta fiindcă după cum ş tim atât îngerii cât ş i diavolii sunt fiinţ e spirituale. Prin urmare omul este prins fără să vrea între aceste două realităţ i: angelică ş i demonică. Mitologia ş i eroii ei, oricât ne-ar măgulii egourile ş i ne-ar "delecta" în cele din urmă ne îndreptă spre demonic. Eroii

---

[13] John Charles Arnold, *The footprints of Micahel the Archangel: the formation and diffusion of a saintly cult c. 300 c. 800* (Editura Palgrave Macmillan, 2013).

[14] Fără dă dăm semne că suntem superstiţ ioş i vom spune că cunoscuta franciză Harry Potter în care magia neagă este un leimotiv, a făcut ca în rândul tineretului englez să crească interesul faţ ă de magie ş i vrăjitorie. Evident că producătorii lui Harry Potter vor nega că intenţ ia lor a fost să promoveze magia ş i mai ales magia neagră în rândul tinerilor, dar se pare că în cele din urmă seria de filmele Harry Potter acest efect l-a avut asupra privitorilor. Am enunţ at aici numai cazul lui Harry Potter care este unul destul de cunoscut în zilele noastre. Foarte mulţ i adolescenţ i care au vizionat Harry Potter au dorit să ajungă magicieni la fel ca eroul lor de cinema. La fel de bine cunoscuta producţ ie Star wars (Războiul stelelor) produsă de George Lucas nu a făcut decât să promoveze în rândul tinerilor ideile satanistului ş i mitologului Joseph Campbell. Este clar că sunt forma feerică a cinematografului sunt mai multe individulităţ i care ajung să promoveze magia ş i de ce nu uneori chiar satanismul.

mitologici este adevărat că posedă puteri supranaturale (lucru pe care îl posedă ş i Sfântul Arhanghel Mihail) dar sunt fiinţ e răzbunătoare care se pleacă în faţ a zeilor lor. Ni se spune că nu poţ i fi afectat cu nimic dacă priveş ti la un film de inspiraţ ie mitologică fiindcă este doar divertisment. Realitatea este alta: filmele de divertisment mitologic ne afectează imaginaţ ia care este o parte importantă a sufletului nostru. Imaginaţ ia este ca un cal troian al sufletului: ce se depozitează în ea în subconş tient în cele din urmă fără să vrem ajunge să se stăpânească.[15]

Insula Lesbos din Grecia este o insulă care are numele infam fiindcă aici a trăit poeta antică Saffo despre care se spune că ar fi fost homosexuală. Ceea ce mai puţ ină lume ş tie este că pe insula Lesbos există o mică localitate cu numele Matamados. În această localitate există o biserică cu o icoană făcătoare de minuni a Sfântului Arhanghel Mihail. Se spune că după liturghie o femeie a venit la preotul care slujea la biserica din Matamados. Această femeie pe nume Milona Eleni i-a spus părintelui că deş i este grecoaiscă ea ş i familia ei locuiesc în Germania dimpreună cu fetiţ a lor Evghenia. Evaghenia a suferit de o boală la inimă ş i a fost supusă unei intervenţ ii chirugicale. În urma acestei intervenţ ii fetiţ a a rămas surdo-mută. Mama fetiţ ei a auzit de icoana Sfântului Arhanghel Mihail din Matamados ş i a venit cu fetiţ a în Grecia pe insula Lesbos la Matamados. Seara a făcut mai multă rugăciune în faţ a icoanei Sfântului Arhanghel Mihail. Apoi s-au dus în camerele lor. Fetiţ a a adormit însă mama nu putea să doarmă. La un moment dat pe hol au început să se audă paş i. Zăvorul uşii s-a mişcat şi aceasta s-a deschis larg. Un tânăr, înalt, foarte frumos, îmbrăcat foarte bine, ce iradia în jurul lui o lumină puternică, a intrat în cameră. A stat destul timp aplecat deasupra copilului. Camera s-a încălzit ş i femeia simţ ea că trăieş te ca într-un vis. Femeia a început să se roage cu putere. Dimineaţ a femeia s-a trezit cu fetiţ a ei care era bucuroasă ş i bine dispusă. Au mers la biserica din Matamados ş i s-au rugat la sfânta liturghie. Femeia cu fetiţ a s-au dus să se închine la icoana făcătoare de minuni a Sfântului Arhanghel Mihail. În timp ce mergeau spre icoană chipul Sfântului Arhanghel Mihail s-a schimbat în cel al tânărului pe care femeia l-a văzut că intrase ş i se oprise deasupra fetiţ ei. Din ochii icoanei curgeau lacrimi. Femeia a luat o bucată de vată ş i cu lacrimile care curgeau din icoană a uns gura ş i urechile fetiţ ei sale. Apoi s-au întors să plece. Pe cum mergeau fetiţ a a început vorbească ş i i-a spus mamei sale că ş i-a recuperat nu numai vorbirea ci ş i auzul. Mama feiţ ei a înţ eles că este vorba de o minune a Sfântului Arhanghel Mihail.[16]

Este evident că avem ş i aici de a face cu o minune a Sfântului Arhanghel Mihail care ne spune că Sfântul Arhanghel Mihail nu este indiferent la suferinţ ele noastre. Această minune nu a fost făcută numai pentru beneficiul acestei mici fetiţ e pe nume Evghenia ci la fel de bine ş i pentru folosul nostru pentru ca să ne întărim în credinţ a în Sfântul Arhanghel Mihail. Noi creş tinii ortodocş i trebuie să ş tim că nu suntem singuri în această lume ş i că Sfântul Arhanghel Mihail este împreună cu noi ş i la fel de bine ne ghidează paş ii ş i ne face să fim cât se poate de bucuroş i. Este adevărat că minunile sunt dovezi incontestabile asupra faptului că Sfântul Arhanghel Mihail există ş i că el lucrează în lumea noastră. Vedem aici că Sfântul Arhanghel Mihail nu este o persoană care ţ ine de anumite standarde pur umane. Noi oamenii suntem obiş nuiţ i să atribuim semnificaţ ie maximă marilor metropole din lumea noastră: New York, Londra, Paris, Madrid, Tokyo, Beijing, Dubai etc. Iată că avem aici un caz care ne spune de smerenia Sfântului Arhanghel Mihail. De ce spunem că această minune ne vorbeş te despre smerenia Sfântului Arhanghel Mihail? Ne spune despre smerenia Sfântului Arhanghel Mihail fiindcă el deş i locuieş te în ceruri în care străzile sunt din aur ş i palatele din diamant ş i deş i stă permanent în lumina necreată a lui Dumnezeu nu s-a sfiit să se pogoare într-o localitate uitată de lume Matamados din insula Lesbos din Grecia unde o fetiţ ă era surdo-mută ş i avea nevoie de ajutorul lui. Este fără doar ş i poate un act de profundă smerenie ş i în acest sens este bine să ş tim că întotdeauna vor găsii în Sfântul Arhanghel Mihail un exemplu ş i un model de smerenie. Lumea de azi adevărul este că nu prea vrea să ş tie de smerenie fiindcă trăim într-o cultură a egolatriei. Marii lideri politici sunt persoane care ne învaţ ă să gândim egoistic ş i invidiualist ş i să ţ inem cont numai de ceea ce ajunge să ne realizeze interesele. Aceasta fiindcă aceasta este filosofia de viaţ ă a marilor lideri politici ai lumii de azi. Sfântul Arhanghel Mihail este un exemplu concret care ne spune că ajungem să fim cu adevărat mari ş i magnifici numai prin a ne smerii ş i prin a ş ti care este rostul ş i sensul modestiei. Trebuie să fim modeş ti fiindcă aş a în cele din urmă vom ajunge să apreciem viaţ a ş i realitatea la adevărata ei valoare. Sfântul Arhanghel Mihail, cel care l-a înfrânt pe diavol ş i care a schimbat cumva soarta lumii angelice nu s-a sfiit să se coaboare pe pământ ş i să vină pe insula Lesbos. Chiar dacă numele acestei insule a fost infam în trecut nu înseamnă că oamenii nu se pot

---

15 Radu Teodorescu, *Religie ş i pseudoreligie* (Cugir, 2018).

16 Întâmplarea este redată pe largi într-o lucrare în greceş te intitulată: *Istoric poetic al bisericii ş i minuni ale Arhanghelilor din Mantamados,* volumul IV, p. 116.

schimba. Este adevărat că faptul că am enumerat aici două minuni ale Sfântului Arhanghel Mihail nu înseamnă că Sfântul Arhanghel Mihail face minuni numai cu creş tinii ortodocş i. Sfântul Arhanghel Miahil este deschis tuturor celor care Îl iubesc pe Dumnezeu dar trebuie să ş tim că creş tinii orotodocş i au o prioritate faţ ă de restul în faţ a lui Dumnezeu ş i a Sfântului Arhanghel Mihail.[17]

Un fapt pe care trebuie să îl remarcăm în ceea ce îl priveş te pe Sfântul Arhanghel Mihail este că întotdeauna el intervine în situaţ ii dificile. Aceasta fiindcă el ş tie cel mai bine momentul în care să intervină în favoarea omului. Trebuie să avem credinţ ă ş i să ne lăsăm pe mânile Sfântului Arhanghel Mihail care ş tie mult mai bine decât noi ceea ce trebuie să fie făcut în situaţ ii în care totul pare pierdut. Am văzut din minunea de mai sus cu fetiţ a Evghenia că lucrurile păreau pierdute pentru ea. Era surdo-mută ş i pe la toţ i medicii pe la care a fost nu a mai existat nici o soluţ ie ş i nici o posibilitate să se însănătoş ească. Totuş i mama ei nu ş i-a pierdut speranţ a. A ş tiut că Dumnezeu poate schimba necazul în bucurie ş i de data aceasta El chiar a făcut-o prin Sfântul Arhanghel Mihail. Iată de ce este bine să ş tim că Sfântul Arhanghel Mihail dacă ne rugăm lui ş i îi cerem ajutorul într-un fel sau altul la un moment dat ne va ajuta. Este adevărat că este posibil ca noi să cerem lucruri care nu ne sunt de folos ş i pentru aceasta să nu primim nici un răspuns de la Sfântul Arhanghel Mihail. În aceste situaţ ii nu trebuie să ne pierdem speranţ a. Faptul că într-o anumită situaţ ie Sfântul Arhanghel Mihail nu ne-a ajutat nu înseamnă că care el nu ne va mai ajuta. De multe ori este adevărat că îngerii ş i Sfântul Arhanghel Mihail aş teaptă răbdarea noastră. Trebuie să avem răbdare ş i să vedem de ce Dumnezeu a lăsat asupra noastră o anumită situaţ ie care nu ne este favorabilă. S-a spus de mai mulţ i filosofi ai lumii că *nimic nu este întâmplător în această lume*. Cu adevărat nimic nu este întâmplător în această lume. De multe ori situaţ iile neprielnice vom ajunge să le cunoaş tem numai în lumea care va venii. Sunt mai multe opinii care ne spun că vom ajunge să ne cunoaş tem de exemplu îngerul păzitor numai după ce vom murii ş i vom ajunge pe cealaltă lume. Atunci ne spun unii părinţ i duhovniceş ti că vom ş tii numele îngerului nostru păzitor ş i momentele în care el a intervenit în viaţ a noastră fără ca noi să ne dăm seama. Totuş i în minunea din Lesbos Sfântul Arhanghel Mihail a voit să ne atragă atenţ ia că el nu este străin de ceea ce are loc în lumea noastră. Am putut vedea cum mama fetieţ i Evghenia a putut să îl audă păş ind pe hol ş i mai apoi în lumină cum s-a aplecat spre fetiţ ă. Este adevărat că el ar fi putut să nu o lase pe mama fetiţ ei să îl vadă. A lăsat-o pentru a ca să ne spună ş i nouă că de multe ori îngerii ne cercetează fără ca noi să ş tim. Iată de ce este bine să avem evlavie la îngeri ş i la Sfântul Arhanghel Mihail.[18]

O altă minune pe care am putut vedea că a avut loc pe insula Lesbos a fost că atunci când mama Evgheniei fetiţ a surdo-mută s-a dus să se închine icoanei Sfântului Arhanghel Mihail această icoană a vărsat lacrimi. Cu adevărat o minune. Este un fapt la care trebuie să medităm mai mult. Aceasta fiindcă pentru cei mai mulţ i dintre noi icoanele sunt pur ş i simplu obiecte decorative pe care le punem prin casele noastre sau pe care le vedem prin bisericile ortodoxe. Avem în Lesbos o icoană a Sfântului Arhanghel Mihail care s-a dovedit că a fost mai mult decât decât un simplu obiect decorativ. De fapt ceea ce trebuie să ş tim este că icoanele cu Sfântul Arhanghel Mihail sunt fără doar ş i poate o manifestare a evlaviei pe care trebuie să o arătăm faţ ă de el. Lumea de azi pune la mare preţ tablouri de mari pictori. Leondardo, Michelangelo, Rafael, Donatelo, Van Gogh sau Rembrand sunt nume care puse pe un tabolul atrag cu sine mai multe milioane de euro ş i de dolari. Câtă lume ş tie oare de icoana Sfântului Arhanghel Mihail din Lesbos care am văzut că a văsat lacrimi? Am ajuns unii dintre noi la un asemenea stadiu de indiferenţ ă că atunci când minunile au loc cu adevărat în lumea noastră pur ş i simplu nu mai dorim să le vedem ş i le trecem cu vederea ca ş i cum nu ar fi nimic deosebit acolo. Am văzut că pe insula Lesbos a avut loc o dublă minune: o fetiţ ă surdo-mută căreia nici un doctor nu îi mai dădea semne de însănătoş ire a fost vindecată de Sfântul Arhanghel Mihail ş i în al doilea rând, a doua minune a fost că Sfântul Arhanghel Mihail a făcut ca icoana lui să verse lacrimi. De ce să fi vărsat lacrimi icoana Sfântului Arhanghel Mihail? Au fost fără doar ş i poate lacrimi de iubire. Lacrimi de iubire faţ ă de fetiţ a surdo-mută Evghenia ş i la fel de bine faţ ă de toată lumea ş i mai ales de poporul creş tin ortodox. Noi creş tinii ortodocş i trebuie să fim convinş i că Sfântul Arhanghel Mihail ne

---

[17] Teodosie (Arhiepiscop al Alexadriei), Sever (Patriarh al Antiohiei), Eustatius (Episcop de Tracia), *Saint Michael the Archangel: three economius* (Londra, 1894).

[18] Evlavia noastră faţ ă de îngeri ş i faţ ă de Sfântul Arhanghel Mihail trebuie să fie constantă. De ce spunem că trebuie să fie constantă? Trebuie să fim constantă fiindcă noi tindem să ne amintim de îngeri ş i de Dumnezeu numai în momentele în care suntem fericiţ i. Cînd suntem fericiţ i ş i totul este frumos în viaţ a noastră ş i nu avem nici o problemă uneori, doar uneori, ne mai amintim de Dumnezeu ş i de îngeri. Când suntem nefericiţ i de cele mai multe ori mulţ i dintre noi nici nu vor să îş i aducă aminte de Dumnezeu ş i de îngeri. Aceasta fiindcă se consideră că ori suntem părăsiţ i de Dumnezeu ş i cădem în deznădejde ori nu se merită să avem nici un fel de legătură cu Dumnezeu fiindcă El este Cel care este responsabil de necazurile ş i problemele noastre. Iată de ce este bine să ş tim că la Dumnezeu nu trebuie să apelam numai pentru ajutor ci la fel de bine ş i pentru mulţ umire pentru binele pe care l-am primit de la El.

iubeşte şi se roagă lui Dumnezeu Tatăl pentru noi. Iată de ce şi noi trebuie să avem evlavie faţă de Sfântului Arhanghel Mihail şi mai ales în zilele de 8 noiembrie şi 6 septembrie dacă putem să mergem la biserică şi să ascultăm slujba care se face în cinstea lui.[19]

Adevărul este că nu toţi dintre noi suntem în criză de modele din cauza confuziei ci fiindcă ajungem la un anumit moment din viaţă să ne confruntăm cu un anumit necaz care la drept vorbind ne întoarce viaţa pe dos. Când necazurile ne întorc viaţa pe dos fără doar şi poate avem nevoie de cineva să ne susţină. Este foarte adevărat că în acele momente grele nu ne mai vine să ne gândim la lumea sprituală şi la îngeri. După cum am prezentat din cele două minuni ale Sfântului Arhanghel Mihail din rândurile de mai sus, au fost şi cazuri în care Sfântul Arhanghel Mihail a intervenit concret atunci când cineva s-a confruntat cu necazuri. Ceea ce trebuie să ştim este că oricât de greu ar fi necazul în nici un fel Dumnezeu nu lasă peste noi necazuri mai mari decât le-am purta. Când avem necazuri fără doar şi poate că cei mai mulţi dintre noi se întrebă de ce Dumnezeu nu intervine în viaţa noastră? Acdevărul este că sunt puţini cei care se roagă pentru putere de la Dumnezeu pentru ca ei să poatră trece mai uşor peste neceaz. Cei mai mulţi dintre noi când avem un necaz intrăm într-o dramă existenţială. Viaţa nu mai are nici un rost şi credinţa în Dumnezeu nu ne mai spune nimic. Realitatea este că în aceste momente trebuie să găsim tăria şi puterea să ne raportăm la sfinţii îngeri şi al Sfântul Arhanghel Mihail. Aceasta fiindcă şi ei au trăit prin momente grele în existenţa lor. Să fi trecut Sfântul Arhanghel Mihail prin momente grele la fel cum trecem noi oamenii? Fără doar şi poate da. Să ne aducem aminte de timpurile în care diavolul şi îngerii lor nu au căzut. Ei erau împreună cu ceilalţi îngeri şi cu Sfântul Arhanghel Mihail. În cer domnea o armonie perfectă şi toţi îngerii erau uniţi de aceleaşi aspiraţii şi de dorinţa de a Îl iubii veşnic pe Dumnezeu. O treime din îngeri însă se adună în jurul lui satan marele nemulţumit. Acesta le otrăveşte inimile cu cuvinte de hulă la adresa lui Dumnezeu. El le spune că Dumnezeu nu este drept şi că locul lor este pe tronul lui Dumnezeu. A venit vremea ca Dumnezeu să fie "detronat."[20]

Dacă este să ne punem în locul Sfântului Arhanghel Mihail trebuie să fi fost greu să fi luptat împotriva lui satan cel care mai înainte îi fusese ca un frate în lumina şi bucuria raiului. Totuşi nu mai rămânea decât posibilitatea ca satan să fie scos din rai fiindcă dacă el ar fi rămas acolo ar fi contaminat pe toţi îngerii lui cu hulele şi blasfemiile lui. Iată prin urmare că şi Sfântul Arhanghel Mihail a trecut prin momente grele. Credem că a fost greu pentru Sfântul Arhanghel Mihail să vadă cum fraţii lui foşi îngeri cad din lumina şi bucuria raiului în întunericul şi chinurile iadului. A fost fără doar şi poate o pierdere pe care numai îngerii ştiu cum au trăit-o. Proprii lor fraţi s-au preschimbat din îngeri de lumină în demoni ai întunericului. Iată de ce avem toate motivele să credem că Sfântul Arhanghel Mihail ştie ce este greutatea, ştie ce este întâmplarea rea. Pentru aceasta în momente de necaz şi de de greutate trebuie să cerem ajutorul Sfântului Arhanghel Mihail. Chiar dacă acest ajutor nu va venii instantaneu simpla rugăciune către Sfântul Arhanghel Mihail ne poate face bine. Ne face bine fiindcă ne recentrează pe ceea ce este esenţial în viaţa noastră: legătura noastră cu Dumnezeu. Sfântul Arhanghel Mihail este un model pentru noi creştinii ortodocşi fiindcă el nu numai că a refuzat să se alăture lui satan în rebeliunea lui ci la fel de bine a ales să lupte împotriva diavolului. A luptat şi a ieşit învingător. Iată că binele poate să iese învingător atunci când se află în dispută cu răul. Ca oameni care nu am fost înzestraţi cu puterea de vedea cu ochii trupeşti ceea ce se întâmplă în lumea îngerească tindem să credem că conflictele şi contrastele morale sunt proprii numai lumii noastre. Adevărul este altul. Îngerii lui Dumnezeu la fel de bine au trecut cu mult timp înaintea noastră prin vechea dispută dintre bine şi rău. Ei au experimentat dimpreună cu Sfântul Arhanghel Mihail că răul este doar o iluzie, că puterea lui este doar o seducţie de moment şi că ceea ce aduce pace şi linişte sufletului uman este facerea şi alegerea binelui. Iată de ce nu trebuie să ne sfiim în a îl recunoaşte pe Sfântul Arhanghel Mihail ca modelul nostru spiritual. Aceasta fiindcă cu adevărat Sfântul Arhanghel Mihail este un model spiritual pe care putem să îl urmăm. Iată de ce este bine să fim cât se poate de angajaţi în viaţa duhovnicească. Sfântul Antonie cel Mare spunea că cel care îşi vede păcatele proprii este mai mare decât cel care vede îngeri. Deşi voim să vedem îngeri adevărul este că pentru marea majoritate dintre noi, această dorinţă este mai mult numai o dorinţă de senzaţional. Iată de ce este bine să ştim că Sfântul Atrhanghel Mihail ne poate ajuta fără să îl vedem. Când suntem trişti şi deprimaţi putem să ne rugăm Sfântului Arhanghel Mihail şi este cât se poate de posibil să

[19] (Autor necunoscut), *Saint Michael and the angels: a month with Saint Michael and the Holy Angels* (Tan Books and Publishers, 1983).

[20] Este posibil ca Sfântul Arhanghel Mihail să fi ştiut de aceste intenţii ale lui satan în faza lor incipientă. Totuşi ceea ce este sigur este că Sfântul Arhanghel Mihail nu a fost deloc contaminat de gândurile de rebeliune şi de răzvrătire ale lui satan. Aceasta fiindcă aceste gânduri erau ilogice. Am putea spune că erau gândurile unui nebun: de ce să te răzvrăteşti împotriva lui Dumnezeu când erai în mijlocul raiului şi te bucurai de toate frumuseţiile lui? Este posibil ca Sfântul Arhanghel Mihail să fi crezut că acestea sunt gânduri trecătoare în mintea lui satan. Ei bine, nu a fost aşa. Satan a devenit obsedat de gândul de a lua locul lui Dumnezeu şi pentru aceasta vedea în îngerii care nu i s-au alăturat posibili duşmani.

simțim o ameliorare a stării noastre. Trebuie să fim mult mai încrezători în puterile Sfântului Arhanghel Mihail care este deasupra lumii noastre. Este adevărat că sunt mulți în zilele noastre care deși sunt persoane slabe, din mândrie nu vor să recunoască în Sfântul Arhanghel Mihail un model demn de urmat.[21]

Este adevărat că pe pământ nu a existat și nici nu va exista un om care să nu fie la un moment sau altul al vieții lui biruit de păcat. Aceasta fiindcă păcatul face ravagii în lumea noastră după cum știm. Ceea ce părinții duhovnicești ne spun este că păcatul se poate permanentiza în viața omului și în acest sens poate să devină o patimă. Patimile sunt cele care odată ce s-au instalat în noi ajung să ne facă să pierdem mântuirea. Aceasta fiindcă ele introduc în noi o altă logică decât cea a iubirii de Dumnezeu. De ce spunem că patimile introduc în noi o altă logică decât cea a iubirii de Dumnezeu? Este în firea lucrurilor ca omul să ajungă să îl iubească pe Dumnezeu. Totuși omul pătimaș nu Îl mai iubește pe Dumnezeu sau mai bine spus în centrul vieții lui nu mai există iubirea sinceră de Dumnezeu. De ce? Fiindcă patima este cea care pune în centrul existenței propriei persoane. În patimă nu mai este loc pentru iubirea sinceră și dezinteresată de Dumnezeu fiindcă tot ceea ce caută omul este iubirea de sine. Mai mulți sfinți părinți, dintre care s-a remarcat Sfântul Maxim Mărturisitorul ne spune că patima este cea care ne face să ne iubim pe noi înșine mai mult decât pe Dumnezeu și pe semenii noștrii. Aceasta fiindcă patima este profund legată de noțiunea de plăcere. Fiindcă în patimă tot ceea ce simțim este gratificarea eului propriu fără doar și poate tot ceea ce aduce plăcere eului este hiperbolizat. Ca să înțelegem mai bine vom da câteva exemple. Un bețiv este greu de spus că Îl iubește pe Dumnezeu mai mult decât alcoolul. Aceasta fiindcă pentru bețiv sensul existențial al vieții lui este alcoolul. Pentru un avar este greu de spus că el poate să Îl iubească pe Dumnezeu mai mult decât banii și averile. Aceasta fiindcă sensul existențial al vieții lui sunt banii și averile. Un drogat este greu de spus dacă ajunge să Îl iubească mai mult decât drogul pe Dumnezeu fiindcă sensul existențial al vieții lui sunt drogurile. Un desfrânat este greu de spus dacă ajunge să Îl iubească pe Dumnezeu mai mult decât sexul fiindcă sensul existențial al vieții lui este sexul. Evident că enumerarea ar putea continua. Ceea ce trebuie să știm este că Sfântul Arhanghel Mihail ca unul care s-a confruntat cu puterile infernului este unul care poate să ne ajute să ne despătimim. Pentru aceasta trebuie să facem mai multă rugăciune la Sfântul Arhanghel Mihail atunci când ajungem să fim stăpâniți de o patimă sau mai multe patimi.[22]

Devine evident că mai ales pentru ce tineri nevoia de a avea un model pe care să îl urmezi este cât se poate de evidentă. Aceasta fiindcă tinerii sunt vulnerabili. La fel de bine tinerii sunt mai slabi în credință și cu mare greutatea vor accepta credința în îngeri. Totuși sunt și tineri mai studiși care au cercetat cărțile sfinților părinți și au putut afla din ele despre existența sfinților îngeri. Sfântul Arhanghel Mihail este deschis atât bătrânilor cât și tinerilor și nu există la drept vorbind o anumită preferință de vârstă în cazul celor care au nevoie de un model. Sfântul Arhanghel Mihail și existența lui este fără doar și poate un test de credință pentru orice tânăr creștin ortodox. Aceasta fiindcă tinerii sunt persoane care sunt la începutul vieții duhovnicești și trebuie să aibă conștiința că la fel cum pe Dumnezeu nu Îl pot vedea cu ochiul liber la fel de bine nici pe Sfântul Arhanghel Mihail nu îl pot vedea cu ochiul liber. Totuși, Sfântul Arhanghel Mihail am văzut că s-a arătat pe sine în anumite situații în care de cele mai multe ori a lucrat minuni. Este greu de acceptat pentru un tânăr creștin ortodox din zilele noastre că Sfântul Arhanghel Mihail a făcut minuni fiindcă tinerii de azi sunt crescuți și educați într-un spirit pragmatic în care minunile au loc numai în filme științifico-fanstastice. Totuși minunile Sfântului Arhanghel Mihail nu țin de științifico-fanstastic ci mai mult de încredințarea că el există și lucrează în favoarea noastră. Este adevărat că pentru mulți tineri din zilele noastre există un viu interes față de sfinții îngeri. Aceasta este bine dar trebuie să știm că lectura unor cărți despre îngeri fără rugăciunea la sfinții îngeri nu aduce mult folos. Sfinții îngeri și Sfântul Arhanghel Mihail voiesc să ia legătura cu noi și aceasta o facem cel mai bine prin rugăciune. Deși rugăciunea nu este o rachetă sau navetă spațială ea poate trecere dincolo de stele și de galaxii și ajunge în rai unde este Sfântul Arthanghel Mihail și sfinții îngeri. Iată de ce rugăciunea este un act de putere la un moment dat. Ea trece dincolo de spațiul cosmic și merge direct în rai unde este auzită de sfinții

[21] Richard F. Johnson, *Saint Michael the Archangel in medieval english legend* (Boydell Press, 2005).

[22] Fiindcă nu s-a alăturat rebeliunii diavolului din cer, Sfântul Arhanghel Mihail se află într-o stare de nepătimire continuă. Iată de ce în orice moment al vieții noastre putem să îl avem ca model de nepătimire pe Sfântul Arhanghel Mihail care este alături de noi și care dorește ca noi să ne mântuim. La fel de bine este indicat să îl avem pe Sfântul Arhanghel Mihail ca model al nostru fiindcă el este un exemplu de fermitate. Tradiția creștin ortodoxă este cea care atunci când diavolii au înceăut să cadă din cer îi atribuie Sfântului Arhanghel Mihail cuvintele: "să stăm bine, să stăm cu frică, să luăm aminte." Aceste cuvinte au fost rostite de Sfântul Arhanghel Mihail pentru a îi face conștienți și pe ceilalți îngeri, frați ai Sfântului Arhanghel Mihail, de greșeala pe care a făcut-o diavolul și a stopa orice intenție a îngerilor de ultim moment de a se alătura rebeliunii diavolului. Toate aceste lucruri au fost revelate sfinților părinți ai creștinismului ortodox.

îngeri ş i prezentată lui Dumnezeu. Rugăciunea este prin urmare calea noastră de contact a sfinţ ilor îngeri ş i a Sfântului Arhanghel Mihail. Prin rugăciune sufletul nostru vorbeş te cu îngerii ş i cu Sfântul Arhanghel Mihail.[23]

Este evident pentru pentru creş tinii ortodocş i din toate timpurile că Sfântului Arhanghel Mihail a fost un exemplu demn de urmat. Există în lumea creş tin ortodoxă icoane ale Sfântului Arhanghel Mihail care sunt vechi de sute de ani. Acestea arată că din cele mai vechi timpuri creş tinii ortodocş i au tânjit spre ajutorul ş i îndrumarea Sfântului Arhanghel Mihail. Fiindcă a fost o persoană centrală a lumii îngereş ti în lupta sa împotriva diavolului fără doar ş i poate că Sfântul Arhanghel Mihail este vrednic nu numai de cinstirea noastră ci la fel de bine ş i de a fi modelul ş i exemplul nostru. În momente de criză ş i de cumpănă o rugăciune către Sfântul Arhanghel Mihail poate să rezolve toate greutăţ ile cu care ne confruntăm. Sunt mulţ i care consideră că acest cult al sfinţ ilor îngeri ş i al Sfântului Arhanghel Mihail pe care îl promovează Biserica Creş tin Ortodoxă nu este nimic mai mult decât un exerciţ iu de autosugestie. Aceasta fiindcă sunt mulţ i care nu cred în sfinţ ii îngeri. Nu cred în sfinţ ii îngeri fiindcă ei nu pot fi văzuţ i. După cum am arătat în rândurile de mai sus, o astfel de obiecţ ie nu stă în picioare. Sfinţ ii îngeri pot să fie văzuţ i ş i au fost văzuţ i de mai multă lume. Din paginile Vechiului Testament, trecând prin paginile Noului Testament ş i ajungând la paginile Vieţ ilor Sfinţ ilor, sfinţ ii îngeri ş i-au făcut constant simţ ită prezenţ a. În acest sens chiar dacă noi nu am văzut îngeri nu înseamnă că ceea ce au scris autorii biblici ş i sfinţ ii îngeri au fost simple halucinaţ ii. Îngerii nu au cum să fie o halucinaţ ie colectivă a autorilor biblici. Aceasta fiindcă ei s-au descoperit pe sine ca persoane reale cu indentitate ş i caracter. A venit vremea să fim mult mai atenţ i al lumea spirituală ş i al cea mistică. În sens creş tin ortodox este adevărat că sfinţ ii îngeri sunt unii care ţ in de mistică. Ei sunt existenţ e mistice fiindcă pot fi văzuţ i numai de anumite persoane ş i în anumite împrejurări. Este evident că prin aceste persoane ş i noi putem să ne facem o imagine ş i să ne creionăm o idee despre cine sunt îngerii ş i Sfântul Arhanghel Mihail.[24]

La fel de bine este adevărat că sunt din ce în ce mai mulţ i creş tin ortodocş i ş i nu numai care sunt extrem de confuzi în plan religios. Aceasta fiindcă lumea de azi trăieş te într-un climat de confuzie religioasă. De exemplu numai în problema ecumenismului (care este un dialog intercreş tin) opiniile sunt diverse. De la susţ inerea nevoii de dialog interconfesional de către unii teologi creş tin ortodocş i până la negarea de a avea orice contact cu creş tinii de alte confesiuni, ecumenismul din zilele noastre se dovedeş te o piatră de poticnire pentru mulţ i. Confuzia din timpul nostru este un fapt pe care trebuie să îl evităm ş i de care trebuie să ne ferim fiindcă numai aş a în cele din urmă vom ajunge să avem o inimă curată. Trebuie să avem o inimă curată la fel cum ş i Sfântul Arhanghel Mihail are o inimă curată. Este evident că inima curată devine aş a prin purificare. Trebuie să ne purificăm inima fiindcă dacă nu, cum ne spune Domnul Iisus Hristos, nu vom ajunge să Îl vedem pe Dumnezeu. În acest moment este legitim să ne ridicăm întrebarea: ne ajută Sfântul Arthanghel Mihail să fim mai aproape de Dumnezeu sau nu? Răspunsul este da. Sfântul Arhanghel Mihail ne ajută să fim mai aproape de Dumnezeu. Totuş i, s-ar putea întreba unii de ce avem nevoie de mijlocitori între noi ş i Dumnezeu? De ce nu putem să intrăm în legătură cu Dumnezeu fără de nici un mijlocitor? De ce Sfântul Arhanghel Mihail ş i sfinţ ii îngeri trebuie să se interpună între noi ş i Dumnezeu? Adevărul este că există mulţ i ş arlatani în zilele noastre ş i nu numai. Să ne aducem aminte că ş i Iuda Iscarioteanul s-a dat ca un apostol al lui Iisus pentru ca în cele din urmă să ajungă să Îl trădeze. Iată de ce este bine să ş tim că fiind slujitori ai lui Dumnezeu îngerii lui Dumnezeu ş i Sfântul Arhanghel Mihail au datoria de a Îl apăra pe Dumnezeu ş i al fel de bine a lăsa să intre la Dumnezeu numai pe cei care sunt vrednici ş i care realmente au nevoie de Dumnezeu. Este evident că cu toţ ii avem nevoie de Dumnezeu, însă din ce în ce mai puţ ini dintre noi suntem conş tienţ i este că de multe ori ceea ce consideră Dumnezeu că este nevoie pentru noi nu este identic cu ceea ce considerăm noi că este nevoie. Iată prin urmare că este bine să fim cât se poate de atenţ i cu sfinţ ii îngeri ş i cu Sfântul Arhanghel Mihail. Am putea spune în termeni umani că Sfântul Arhanghel Mihail este garda de corp al lui Dumnezeu. Este evident că trebuie să fim mult mai sensibili fiindcă numai în acest mod în cele din urmă vom ajunge să percepem lumea îngerească aş a cum este ea. Aceasta fiindcă în sens esenţ ial Dumnezeu ne-a făcut să fim parteneri ai îngerilor. Dacă nu suntem pateneri ai îngerilor în această lumea, nimci nu

[23] Antonie de Suroj, *Ş coala rugăciunii* (Bucureş ti, 2006).

[24] Sunt mulţ i creş tin ortodocş i care recunosc existenţ a Sfântului Arhanghel Mihail dar au o imagine confuză despre cine este el. Aş a se face că găsim mai multe opinii că de fapt Sfântul Arhanghel Mihail era cinstit ş i venerat ş i în alte religii dar sunt altă formă ş i sub alt nume. În acest sens sunt din ce în ce mai mulţ i istorici ai religiilor care afirmă că Sfântul Arhanghel Gavriil ş i zeul Hermes din mitologia greacă sunt una ş i aceaiaş i persoană. Sub o formă sau alta ş i Sfântul Arhanghel Mihail a fost asimilat mai multor tradiţ ii religioase necreş tine. Realitatea este că nu trebuie să credem aceste tradiţ ii fiindcă ele sunt false. Am spus prin urmare că unii credeau că Sfântul Arhanghel Gavriil este tot una cu zeul Hermes (sau alţ ii cu Poseidon) în timp ce Sfântul Arhanghel Mihail a fost asimilat cu Zeus, cel mai mare dintre zei fiindcă multe dintre datele mitologice se aseamănă cu Sfântul Arhanghel Mihail. Aceste teorii sunt fără doar ş i poate ieftine ş i nu trebuie să le credem fiindcă sunt false.

este pierdut fiindcă vom ajunge să fim parteneri ai îngerilor în lumea care va venii. La drept vorbind Dumnezeu ne-a destinat să trăim alături de îngeri. Arătările sau anghelofaniile Sfântului Arhanghel Mihail sunt cele care la un anumit nivel de fac familiari cu cine este şi cum se manifestă îngerii lui Dumnezeu.[25]

Altă minune şi intervenţie a Sfântului Arhanghel Mihail o avem tot din Grecia din Symi. Aici era un creştin ortodox care îşi efectua stagiul militar la o garnizoană din această insulă (Symi este o insulă). Fiindcă insula era destul de departe, de multe ori alimentarea insulei şi implicit a garnizoanei militare era foarte greau de realizat. Odată garnizoana a rămas o săptămână fără de mâncare şi provizii. Aceste creştin ortodox a început să îşi facă mari probleme fiindcă se apropia Postul Mare şi acest post el îl ţinea cu stricteţe. Era însă o problemă. Dacă în timpul stăptămânii garnizoana era alimentată cu destul de multe paste făinoase (care erau de post) sâmbăta şi duminica aceste paste făinoase nu existau. Aceasta fiindcă sămbăta şi duminica soldaţiilor le era servită carne de animale. Aşa se face că militarul nostru creştin ortodox a ajuns într-o mare dilemă. Cum să facă să ţină totuşi puţin post fiindcă era totuşi Postul Mare? El şi-a dat seama că nu era nici o soluţie la problemă. Totuşi şi-a adus aminte să se roage Sfântului Arhanghel Mihail pentru ajutor. Dorea să ţină măcar puţin post în cele 5 duminici ale Postului Mare. Era în stăpământa lăsatului sec de carne şi soldatul se afla în drum spre o manăstire din împrejurimi pentru a participa la sfânta liturghie. Pe cum mergea la un moment dat a trecut pe lângă mare. Pe cum mergea a văzut o un val mare care venea spre dânsul. Acest val mare a lăsat după el pe malul mării o caracatiţă de peste două kilograme care se rostogolea extenuată. Soldatul a rămas uimit. Caracatiţa a venit la puţin timp după ce el s-a rugat Sfântului Arhanghel Mihail pentru a ajutor. El a luat caracatiţa şi a pus-o într-un loc sigur după care s-a dus la mănăstire. După ce a ieşit de la liturghie a mers şi a luat caracatiţa şi a împărţit-o în cinci părţi; câte una pentru fiecare duminică a Postului Mare. Atunci acest soldat şi-a dat seama că Sfântul Arhanghel Mihail i-a auzit rugăciunea. Rugăciunea lui a fost ca să poată ţine totuşi puţin din Postul Mare în duminicile din acesta. Iată că deşi Sfântul Arhanghel Mihail nu i-a scos în care paste făinoase i-a scos o caracatiţă care putea să fie consumată.[26]

Avem mai sus ceea ce am putea denumii ca o minune pe care Sfântul Arhanghel Mihail a făcut-o cu un soldat care se afla într-o situaţie specială. Ştim că în unităţile militare reigmul alimentar de multe ori nu respectă zilele de post creştin ortodoxe şi în acest sens este destul de greu pentru cei care vor să postească să o facă fiindcă mâncarea este făcută pentru toată lumea şi nu există posibilitatea de a îţi gătii singur. Aşa sunt unităţiile militare şi cei care au făcut armata ştiu foarte bine de condiţiile speciale. Este adevărat că în cazul soldatului creştin ortodox hrana pe care i-a scos-o Sfântul Arhanghel Mihail nu a fost una de post: caracatiţa nu este un aliment de post, dar totuşi carnea de peşte şi caracatiţă este mai recomandată decât cartea ne porc sau de oaie. Pentru cei care nu cred în Dumnezeu şi în sfinţii îngeri şi nici în Sfântul Arhanghel Mihail este cât se poate de adevărat că întâmplarea de mai sus nu este în nici un fel o minune. Ce minune să fie aceia că un soldat care avea probleme cu dieta din unitatea sa militară pe când mergea pe lângă mare a putut vedea cum valurile aduceau în dreptul lui o caracatiţă? Aici trebuie să subliniem că <u>valurile au adus caracatiţia în dreptul lui</u>. Este evident că pentru atei şi necredincioşi aceasta este pur şi simplu o simplă concidenţă. Nu este nici un fel de minune. Să fie lucrurile chiar aşa? Adevărul este că la un anumit nivel nimic din ceea ce există în lumea noastră nu este simplă coincidenţă. Nu este o coincidenţă ţara în care ne-am născut, nu sunt o coincidenţă părinţii din care ne-am născut, nu este o coincidenţă şcoala la care am mers şi enumerarea ar putea continua. Este evident că în creştinismul ortodox coincidenţele sunt cele care Îl fac pe Dumnezeu vizibil. La fel de bine din minunea de mai sus - fiindcă noi credem că a fost o minune - putem vedea că Sfântul Arhanghel Mihail este discret. El acţionează dar noi trebuie să fim atenţi la modul în care acţionează el. Adevărul este că suntem de multe ori mult prea prinşi în torentul de evenimente din viaţa cotidiană că nu mai avem timp să vedem înlănţuirea spirituală de evenimente ce există în lumea noastră. Soldatul creştin ortodox din povestea de mai sus s-a rugat Sfântului Arhanghel Mihail pentru o mâncare mai de post chiar dacă condiţiile erau de aşa natură că el nu putea să postească sâmbăta şi duminica deloc. Se pare că Sfântul Arhanghel Mihail i-a auzit rugăciunea şi pe când el trecea pe lângă mare a făcut în aşa fel ca o caracatiţă muribundă să ajungă drept în faţa lui. O astfel de întâmplare nu avea cum să fie o coincidenţă. Caracatiţele sunt animale cu greu de prins care scapă de multe ori celor mai iscusiţi pescari. Avem aici o caracatiţă care pur şi simplu s-a predat pe sine spre a fi mâncată. Este evident şi aceasta o minune. Nu este o minune de calibrul celor care le-am menţionat mai sus dar poate să fie considerată fără doar şi poate o minune. Este clar că atunci când ne rugăm Sfântului Arhanghel Mihail într-un fel sau altul el ne ajută şi vine în întâmpinarea

25 Radu Teodorescu, *Îngerii în marile religii ale lumii* (Cugir, 2013).

26 Întâmplarea de faţă a fost consemnată într-o publicaţie din Grecia cu denumirea de: *Istoria şi minunile Panorimitului.*

noastră. Ceea ce trebuie să facem noi este să fim atenţi cu ceea ce are loc în jurul nostru şi să fim mult mai deschişi cu lumea din jur.[27]

Fără doar şi poate lumea de azi are nevoie de modele. Este trist că sunt din ce în ce mai mulţi care găsesc modele negative. Sunt pline filmele noastre de azi cu "eroi" violenţi şi vulgari. Mai mult decât atât am intrat odată cu secolul al XX-lea în febra extratereştilor. Filme pe cum IT Extraterestrul, Star trek, Star wars sau Starman ne pun în faţă eroi extratereştrii. Lumea la un nivel generic crede că dincolo de sistemul solar există extratereştrii care sunt o civilizaţie mult mai avansată decât a noastră. Să fie oare chiar aşa? De ce să credem în extratereştii când minuni ale sfinţilor îngeri şi ale Sfântului Arhanghel Mihail au avut loc chiar în lumea noastră? De ce să ne punem nădejdea în civilizaţii extraterestre care este clar că nu există decât să credem în existenţa îngerilor? Mai ales copii din zilele noastre sunt cât se poate dorinici de a vedea extratereştii la cinema. Adevărul este că regizorii din zilele noastre le oferă această plăcere. Le hrănesc iluziile pentru a le lua banii. Poate că a venit timpul să îi creştem pe copii noştrii în mai multă trezvie şi atenţie faţă de sfinţii îngeri decât spre extratereştrii şi roboţii filmelor ştiinţifico-fantastice. Copii au modele şi cu siguranţă că dacă s-ar scrie mai multe cărţi pentru copii despre sfinţii îngeri copii ar creşte cu un sentiment de evlavie constructivă faţă de sfinţii îngeri încă de mici. Am văzut că Sfântul Arhanghel a făcut mai multe minuni prin care şi-a făcut simţită prezenţa în lumea noastră. Oare câţi dintre noi atunci când suntem căzuţi în păcate şi patimi îi cerem ajutorul şi mijlocirea Sfântului Arhanghel Mihail? Adevărul este că foarte puţini. Este aşa fiindcă trăim într-o cultură în care egosimul şi încrederea în propriile forţe este un fel de religie colectivă. Devenim din ce în ce mai individualişti şi pentru aceasta nu simţim nevoia să ne rugăm sfinţilor îngeri şi Sfântului Arhanghel Mihail. Mulţi dintre noi avem îndoieli serioase dacă învăţătura Bisericii Creştin Ortodoxe că toţi cei botezaţi creştin ortodox au un înger păzitor este cu adevărat o realitate şi nu un mit sau o ficţiune antică care ţine mai mult de superstiţie.[28]

Din minunea de mai sus cu soldatul de pe insula grecească Symi am putut vedea că Sfântul Arhanghel Mihail are putere peste elementele naturii. Nu ştim cum acest fapt are loc dar ceea ce ştim este că îngerii sunt superiori existenţei noastre şi după cum spunea Sfântul psalmist David Dumnezeu i-a creat pe oameni cu puţin mai mici faţă de îngeri. Este evident că îngerii sunt o ordine superioară a existenţei şi nu trebuie să le ignorăm prezenţa şi lucrarea în lume. În acest sens îngerii ştiu mai bine când să intervină şi de ce să intervină în viaţa noastră. Aceasta fiindcă ei pot să vadă lucrurile din lumea noastră în mod obiectiv. Noi tindem să vedem tot ceea ce există subiectiv. Ei bine îngerii şi Sfântul Arhanghel Mihail văd lucrurile obiectiv fiindcă în acest mod în cele din urmă vom ajunge şi noi să vedem lucrurile aşa cum sunt ele. Cum sunt ele? Ele sunt aşa cum le vrea Dumnezeu. Dumnezeu fără doar şi poate că poate face ca să ajungem la o viziune superioară a existenţei dacă vom ajunge să urmăm îngerilor lui Dumnezeu. Vor îngerii lui Dumnezeu să le urmăm lor? După cum vom putea vedea în rândurile care vor urma îngerii sunt prin excelenţă fiinţe ale prieteniei şi prin urmare vor face orice să lege cât mai multe prietenii între ei şi oameni. La fel de bine îngerii ştiu că oamenii sunt centrul de inters şi al diavolilor şi prin urmare ştiu că oamenii prin forţele lor proprii nu se pot apăra de diavoli. Este posibil ca unii îngeri să simtă şi responsabilitatea de a îi apăra pe oameni de diavoli fiindcă diavolii provin din rândurile lor ale îngerilor. Oricum dincolo de toate cele pe care le-am spus în rândurile de mai sus este adevărat că Sfântul Arhanghel Mihail este un model demn de urmat şi este bine să fim sub îndrumarea lui. Pentru ca să fim sub îndrumanrea Sfântului Arhanghel Mihail trebuie să ne rugăm mai mult lui şi să fim mult mai aproape de el prin cultul pe care Biserica îl Arhanghelului Mihail aduce an de an. Este puţin probabil că Sfântul Arhanghel Mihail va ieşii în întâmpinarea noastră dacă noi nu vom ieşii în întâmpinarea lui. Aceasta fiindcă este de datoria noastră a oamenilor să îl căutăm pe Sfântul Arhanghel Mihail. Când am scris această carte am ştiut că ar putea să fie unii care să considere că tot ceea ce va cuprinde cartea nu este nimic altceva decât o înşelăciune drăcească fiindcă diavolul se poate preface în înger de lumină, după cum ne avertiza Sfântului apostol Pavel. Prin urmare diavolul poate să se dea drept Sfântul

---

[27] Mănăstirea Paraclitu (autor colectiv), *Minuni ale sfinţilor îngeri* (Bacău, 2002).

[28] Sunt mulţi în zilele noastre care nu cred în Dumnezeu şi nici în sfinţii îngeri dar care fiindcă sunt superstiţioşi ţin zilele sfinţilor. Aceasta fiindcă ei sunt de părere că acest fapt ar putea să le aducă noroc. Că pentru mult lume sfinţii îngeri şi Sfântul Arhanghel Mihail este o problemă de noroc nu este nici o îndoială. Mulţi dintre oamenii de azi consideră că viaţa este o problemă de noroc: dacă ai noroc te naşti într-o familie bogată, dacă ai noroc te căsătoreşti cu o persoană bogată, dacă ai noroc vei câştiga mulţi bani, dacă ai noroc vei fi sănătos etc. Norocul şi Sfântul Arhanghel Mihail sunt incompatibile. Sfântul Arhanghel Mihail nu a avut noroc că la înfrânt pe diavol în cer ci a fost mai mult efectul eforturilor şi a sudorii depuse de el pentru a extirpa un rău care putea să contamineze toată lumea îngerească. Iată de ce trebuie să ştim că norcul nu este un fapt care se aplică în cazul Sfântului Arhanghel Mihail şi a nici unui alt înger. Nu trebuie să considerăm că dacă am fost ajutaţi de îngeri pur şi simplu am avut noroc. Aceasta fiindcă îngerii şi Sfântul Arhanghel Mihail nu merg niciodată pe noroc. Nu merg pe noroc fiindcă ei sunt persoane care îşi planifică foarte bine faptele pe care le fac.

Arhanghel Mihail. Acest fapt nu poate fi negat dar ceea ce trebuie să ştim este că am găsit mai multe minuni pe care Sfântul Arhanghel Mihail le-a săvârşit cu mai mulţi creştin ortodocşi şi prin urmare ele nu au cum să fie lucrarea diavolului fiindcă diavolul nu poate face bine şi numai răul. Să nu cădem şi noi în greşala fariseilor şi cărturarilor care Îl acuzau pe Domnul Iisus Hristos că scoate pe demoni cu domnul demonilor, Belzebut.[29]

CAPITOLUL 2

SFÂNTUL ARHANGHEL MIHAIL PRIETENUL NOSTRU

Ca unii care suntem persoane limitate tindem să credem că pritenia este o realitate care ţine numai de lumea noastră. A îţi face prieteni pentru cei mai mulţi dintre noi este o realitate strict umană. Stelele şi meteoriţii nu pot să fie prieteni fiindcă ele nu sunt fiinţe vii. Omul prin urmare este singura fiinţă din univers care îşi poate face prieteni. Aceasta opinie este larg răspândită în lumea noastră. Aceasta fiindcă cei care mulţi dintre noi suntem opaci faţă de lumea spirituală şi nu credem că prietenia poate să aibă ceva de a face cu lumea sprituală. Să fie lucrurile chiar aşa? Adevărul este că lucurile nu sunt chiar aşa. Dacă vom sta şi vom analiza mai bine vom vedea că şi animalele din lumea noastră cunosc sentimentul prieteniei. Se şi spune că câinele este cel mai bun prieten al omului. Dacă vom sta şi vom analiza vom vedea că în timp ce unii căţei se împrietenesc cu noi, alţii fug de noi. Prin urmare şi câinii şi alte animale au sentimentul prieteniei. Câinii şi pisicile se împrietenesc mai uşor cu unii oameni şi din contră pot simţii sentimente de aversiune şi chiar de ură faţă de alţii.[30]

Prin urmare tindem să credem că pritenia este un lucru care ţine de lumea noastră sau mai bine spus este un produs exclusiv al lumii noastre. Realitatea este cu totul alta. Prietenia a existat mai înainte de lumea noastră. Prietenia am putea spune că vine de la Dumnezeu dar ea a fost pentru prima dată experimentată de îngeri. Îngerii sunt fiinţe ale prieteniei. Ei iubesc şi fiindcă iubesc trăiesc în prietenie. Cu excepţia diavolilor care au renunţat să mai fie îngeri îngerii nu cunosc sentimentul de duşmănie şi sunt fiinţe ale prieteniei absolute. Iată de ce este bine să ştim că prietenia este un lucru care a existat anterior lumii noastre. Este evident că prietenia este frumoasă şi la un anumit nivel angelică. Este angelică fiindcă a fost pentru prima dată trăită de îngeri. Prietenia îngerilor este un fel de prietenie frăţească. Am putea spune că la un anumit nivel îngerii sunt fraţi dar această frăţietatea a lor cel mai bine se manifestă prin prietenie. La fel de bine dacă prietenia oamenilor la un moment dar se termină fie printr-o ceartă sau prin moartea unui dintre prieteni în cele din urmă prietenia îngerilor este veşnică. Există o dinamică veşnică a prieteniei îngerilor care cuprinde toată lumea angelică. În acest sens atunci când ne facem prieteni ne asemănăm îngerilor, în timp ce atunci când ne facem duşmani ne asemănăm diavolilor. Trebuie să ştim că fiindcă este o manifestare a iubirii, diavolii nu pot să fie prieteni. Este greu de crezut că diavolii sunt prieteni între ei înşişi. Aceasta fiindcă dacă sunt prieteni între ei înşişi ei ar manifesta o orecare iubire ori ceea ce ştim este că diavolii după cădere nu mai sunt capabili de iubire. Ceea ce îi uneşte pe diavoli nu este o prietenie adevărată sau mai bine spus o prietenie în adevăratul sens al cuvântului ci mai mult interesul. Este speranţa nebunească şi deşartă că într-o zi vor reuşii să îl detroneze pe Dumnezeu şi să îi ia locul. Deşi diavolii au fost aruncaţi în iad pentru dorinţa lor perversă ei încă mai nădăjduiesc că vor câştiga în lupta împotriva lui Dumnezeu. Este mai mult un fel de halucinaţie sau mai bine spus o negaţie a realităţii. Ştim că psihologia spune că sunt persoane care atunci când suferă un eşec în viaţă trec printr-o stare de negaţie în care se comportă ca şi cum nu s-ar fi întâmplat nimic şi ca şi cum nu i-ar fi afectat nimic fiindcă nu vor să accepte realitatea. Diavolii nu

---

29 Mihai Urzică, *Minuni şi false minuni* (Bucureşti, 1993).

30 Prietenia este o temă largă dezbătură în zilele noastre şi nu numai. În antichitate filosoful grec Aristotel a fost preocupat de prietenie şi el a dat o definţie a prietenei destul de originală şi profundă: prietenia înseamnă un singur suflet în două trupuri. Este evident că prietenia este un fapt care cuprinde atât trupul cât şi sufletul. Totuşi, sunt prietenii autentice şi prietenii false care sunt doar aparente. Este greu de spus dacă prietenia se bazează pe o atracţie a trupului fiindcă prietenia nu este erotică sau oricum o prietenie erotică este o prietenie superficială sau mai bine spus o prietenie aparentă. Tindem să ne facem prieteni cu persoane care se aseamănă cu noi în gândire şi setnimente fiindcă numai aşa avem o bază comună şi pentru a dezvolta prietenia. Totuşi sunt şi unii care îşi aleg prieteni persoane cu caracter opus lor. Aceasta fiindcă ei vor mai multă diversitate. Se cunoaşte întâmplarea din Grecia antică cu regele Pericle al Atenei care avea un oponent ce nu îl putea suferii şi care îl ponegrea ori de câte ori avea ocazia. Odată aceasta l-a văzut pe Pericle pe o bancă în oraş. S-a dus la el pe la ora amiezii. De la amiază până seara nu a făcut decât să îl certe pe Pericle. Când a dat înserarea şi luna a ieşit pe cer, Pericle l-a întrebat pe oponentul său dacă mai are ceva de zis. Acesta a răspuns că nu. Atunci Pericle i-a răspuns: atunci dă-mi voie să te conduc la casa ta. Prin aceasta Pericle i-a demonstrat că îi este superior şi că apreciază diversitatea de opinii.

vor să accepte realitatea şi pentru ca să îşi menţină această negaţie au introdus mortalitatea în umanitate pentru ca în acest fel să se consoleze că totul nu este pierdut.[31]

Prin urmare cum se manifestă prietenia în cazul îngerilor? După cum am spus între îngeri domneşte o prietenie generală care se manifestă într-un sentiment de frăţietate angelică ce îi cuprinde pe toţi îngerii. Totuşi, unii îngeri sunt mai prieteni unii cu alţii decât sunt cu alte fiinţe îngereşti. Aceasta fiindcă după cum am spus în rândurile de mai sus îngerii sunt grupaţi într-o ierarhie de nouă cete. Este evident ca între îngerii dintr-o anumită ierarhie să se lege o prietenie mai strânsă decât cu îngerii din alte ierahrii fiindcă în cele din urmă fiecare ierahrie are anumite obiective şi anumite scopuri pentru care a fost creată. O veche tradiţie creştin ortodoxă ne spune că Sfântului Constatin cel Mare i s-a descoperit în secolul al IV-lea că ziua de 8 noiembrie să fie ziua de pomenire a Sfinţilor arhamgheli Mihail, Gavriil şi Rafail. Aceasta fiindcă între aceşti trei arhangheli există o strânsă legătură de prietenie. Este adevărat că Apocalispa vorbeşte de 7 duhuri (arhangheli) care stau pururea în faţa tronului lui Dumnezeu Tatăl. Aceşti şapte arhangheli sunt după unii: Mihail, Gavriil, Rafail, Varahil, Gudiil, Sataliil şi Uriil. Totuşi pe data de 8 noiembrie sunt pomeniţi numai cei trei arhangheli: Mihail, Gavriil şi Rafail. Unii cred că este vorba numai despre Mihail şi Gavriil fiindcă numai ei sunt menţionaţi în calendar. După cum am spus îngerii sunt prieteni între ei dar după cum au fost creaţii unii au mai multe afinităţi decât alţii. Aşa se face că ştim că Sfinţii Arhangheli Mihail şi Gavriil sunt legaţi printr-o puternică prietenie. Iată de ce este bine să ştim că prietenia este un lucru ce a fost trăit cu mult înainte ca umanitatea să apară. Pentru cei care sunt orgolioşi şi plini de sine este greu de acceptat că nu noi oamenii am inventat prietenia. Adevărul este că prietenia nu a fost la un anumit nivel comunicată de îngeri oamenilor ci mai mult decât toate oamenii au fost creaţi de Dumnezeu cu o dsipoziţie comună cu a îngerilor: acea de a ne face prieteni.[32]

În acest moment se cuvine să ridicăm întrebarea: pot îngerii lui Dumnezeu şi Sfântul Arhanghel Mihail să fie prieteni cu oamenii? Adică este potrivit să vorbim de o *prietenie* între îngeri şi oameni? Adevărul este că poate să existe o prietenie între îngeri şi oameni fiindcă după cum am spus îngerii sunt fiinţe care au trăit cu mult înainte de oameni sentimentul şi bucuria prieteniei. Îngerii sunt fiinţe ale prieteniei şi prin urmare în nici un fel nu ar putea să ne refuze şi nouă prietenia cu ei. Totuşi deşi suntem sau mai bine spus putem devenii prieteni ai îngerilor aceasta nu ne pune pe un picior de egalitate cu ei. Îngerii sunt prietenii noştrii mai mari din cer care ne aşteaptă acolo după moartea noastră dar aceasta nu ne face şi pe noi îngeri. Cu alte cuvinte nu putem să ne schimbăm ontologic din oameni în îngeri. Nu trebuie să considerăm că prin aceasta nu poate să fie vorba de o prietenie reală dintre oameni şi îngeri. Este vorba de o prietenie care există dintre un adult şi un copil. Este o prietenie dar în această prietenie adultul este superior şi el este cel care în cele din urmă are locul şi rolul esenţial. Prin urmare dacă putem să devenim prieteni ai îngerilor care sunt folosele acestei prietenii? Foloasele acestei prietenii este că după moarte îngerii sunt cei care ne pot lua sufletul şi îl pot duce în rai. Să ne aducem aminte de tâlharul de pe cruce care s-a pocăit şi a câştigat prietenia lui Iisus. El a putut auzi din gura lui Iisus: azi vei fi cu Mine în rai. Ei bine această prietenie cu îngerii lui Dumnezeu pe care în primul rând noi oamenii suntem reponsabili să o întreţinem poate la fel de bine să fie de folos. Când ne rugăm îngerilor fără doar şi poate trebuie să avem sentimentul că ne rugăm unor prieteni mai mari care sunt mult mai experimentaţi şi care ştiu mult mai bine ce este bine pentru noi. Îngerii pot să ne comunice telepatic prin gânduri intenţiile şi voinţa lor. Despre aceasta de fapt am mai vorbit. Prin urmare trebuie să ştim că prietenia cu îngerii şi cu Sfântul Arhanghel Mihail nu se manifestă la fel ca prietenia care o avem aici pe pământ cu un om: bărbat sau femeie. Este o prietenie care ne face mult mai subtili şi mai rafinaţi fiindcă îngerii sunt fiinţe subtile şi rafinale. Am văzut că există în ceruri o puternică prietenie între Sfântul Arhaghel Mihail şi Sfântul Arhanghel Gavriil. Această prietenie este una care este sau mai bine spus ar trebuie să fie un model pentru noi. Cel mai probabil, deşi Sfântul Arhanghel Mihail a condus

---

[31] Părintele Daniile de la Rarău, *Războiul creştinilor cu diavolii* (Editura Agaton, 2013).

[32] Este posibil ca mai înainte de cădere între Sfântul Arhanghel Mihail şi diavol să fie existat prietenie fiindcă după cum am spus îngerii sunt prieteni buni unii cu alţii şi se iubesc unii pe alţii ca fraţii. Totuşi, din Sfânta Tradiţie este clară că odată că rebeliunea diavolului sentimentele de prietenie dintre Sfântul Arhanghel Mihail şi diavol s-au stins. S-au stins fiindcă cei doi au ales căi diferite. În timp ce Sfântul Arhanghel Mihail a ales să rămână credincios şi loial lui Dumnezeu, diavolul a ales să lupte împotriva lui Dumnezeu. Acasta ne spune că îngerii au liber arbitru şi pot alege singuri dacă sau nu să Îl slujească pe Dumnezeu. Deşi opiniile diferă tradiţia ortodoxă înclină să creadă că şi satan a fost iniţial un arhanghel. Sfântul Iezechil face precizarea că în ceruri satan a fost creat de Dumnezeu "ca un heruvim" de lumină (de aici şi numele de Lucifer sau ce cel luminos), prin urmare autorul biblic nu ne dă motive să credem că diavolul ar fi fost un heruvim sau un serafim care sunt ierarhiile superioare ale îngerilor. Totuşi, diavolul a avut o putere de convingere din moment ce o treime din îngeri i s-au alăturat în dorinţa de a Îl uzurpa pe Dumnezeu.

războiul din ceruri împotriva diavolului, Sfântul Arhanghel Gavriil a fost alături ş i l-a susţ inut pe prietentul lui Sfântul Arhanghel Mihail.[33]

Un alt apsect asupra căruia trebuie să insităm este că o prietenie nu este destul să fie făcută ci la fel de bine ea trebuie să fie ş i menţ inută. Cum ajungem să menţ inem o prietenie? Aceasta se face prin mai multe lucruri. Ceea ce trebuie să ş tim este că sunt mulţ i care la început când aud de îngeri ş i de existenţ a lor sunt cât se poate de entuziasmaţ i. Caută ş i citesc cât mai multe cărţ i despre îngeri ş i chiar se roagă îngerilor. Totuş i, aceste persoane nu sunt dispuse să menţ ină o prietenie pe termen lung cu sfinţ ii îngeri. Aceasta fiindcă ei se lasă prinş i de alte atracţ ii ale vieţ ii ş i în cele din urmă uită de îngeri ş i ajung la stadiul de a crede că a fost doar o etapă trecută ce nici măcar nu era necesară să creadă în sfinţ ii îngeri. Trebuie să spunem că pentru cei mai mulţ i dintre noi creş tinii ortodocş i, rugăciunea îngerelul (rugăciune către îngerul păzitor care este menită copiilor: Înger, îngerelul meu/ ce mi te-a dat Dumnezeu/todeauna fi cu mine/ ş i m-nvaţ ă numai bine. Eu sunt mic/ tu fă-mă mare/ eu sunt slab/ tu fă-mă tare./ În tot locul mă-nsoţ eş te/ş i de rele mă păzeş te./ Doamne îngeraş ul Tău/ fie păzitorul meu./ Să mă apare mereu/ de ispita celui rău./ Doamne îngerul ce-mi dai/ să m-ajute să ajung în rai./ Mântuirea s-o primesc/ lângă tine Domn ceresc). Sunt mulţ i creş tin ortodocş i care sunt de părere că relaţ ia sau legătura loc cu sfinţ ii îngeri ş i cu Sfântul Arhanghel Mihail încetează odată ce au ajuns adulţ i. Adică au zis îngerelul când erau mici ş i acum este timpul pentru o nouă etapă. Nu mai este necesar să ne rugăm îngerilor. Cum se face atunci că Biserica Creş tin Ortodoxă a rânduit două zile de pomenire a Sfântului Arhanghel Mihail în care toţ i creş tinii ortodocş i sunt chemaţ i să se roage Sfântului Arhanghel Mihail (8 noiembrie ş i 6 septembrie)? Îngerelul care este o rugăciune de copii larg cunoscută în lumea ortodoxă este numai un început al legăturii noastre cu sfinţ ii îngeri. Creş tinii ortodocş i sinceri ş tiu că îngerii pot să fie chemaţ i pe tot parcursul vieţ ii. Un filos creş tin ortodox era cel care spunea despre sfinţ ii îngeri că sfinţ ii îngeri sunt singurele persoane cu noi care merg cu noi pe tot parcursul vieţ ii până la moarte ş i chiar după moarte.[34]

Este bine să ş tim că în sens stric teologic îngerii nu sunt obligaţ i să fie prieteni cu noi oamenii dar totuş i o fac. O fac fiindcă ei ne iubesc ş i voiesc ca noi să ne mântuim. Îngerii ne vor binele chiar dacă uneori aceasta doare. Trebuie să avem încredere în sfinţ ii îngeri mai mult decât avem încredere noi înş ine. Aceasta fiindcă sfinţ ii îngeri sunt persoane care ne ajută să găsim calea de ieş ire atunci când ne confruntăm cu greutăţ i. Am văzut în minunea de mai sus din insula grecească Symi că Sfântul Arhanghel Mihail a găsit o cale de a îl ajuta pe un soldat creş tin ortodox care se confrunta cu o mare problemă. La fel de bine pe căi pe care noi nu le vedem ş i pe căi pe care nici nu le gândim sfinţ ii îngeri ş i Sfântul Arhanghel Mihail poate să ne ajute să ne mântuim ş i să ieş im din impasurile pe care viaţ a le aduce în faţ a noastră. Îngerii ş i Sfântul Arhanghel Mihail ne sunt prieteni fideli. Ş tim că în zilele noastre sunt multe prietenii care fie ca să fac din mântuială, fie că sunt făcute din interes în cele din urmă se dovesc un fel de pervesiune. Că prietenii poate să degradeze nu este nici o îndoială. Realitatea este că în nici un fel prietenia dintre îngeri nu este una care degradează. De mai bine de 1600 de ani creş tinismul ortodox pe 8 noiembrie păznuieş te prietenia dintre Sfântul Arhanghel Mihail ş i Sfântul Arhanghel Gavriil. 1600 de ani de prietenie este fără de nici o îndoială un timp lung. Adevărul este că noi oamenii am instituit această sărbătorire a prieteniei dintre Sfântul Arhanghel Mihail ş i Gavriil acum 1600 de ani dar probabil că această prietenie este mult mai lungă. Cât este de lungă adevărul este că nu ş tim. Totuş i este bine să precizăm că de 1600 de ani de când s-a instituit în Biserica Creş tin Ortodoxă sărbătoare Sfinţ ilor Arhangheli Mihail ş i Gavriil nici un arhanghel nu a venit din cer să ceară întreruperea sărbătorii. Aceasta ne spune că Sfinţ ii Arhangheli Mihail ş i Gavriil sunt prieteni ş i în zilele noastre la fel cum au fost prieteni acum 1600 de ani. Sfîntul Arhanghel Mihail este un prieten fidel al umanităţ ii care după cum am putut vedea ş i-a făcut de mai multe ori datoria de prieten al nostru mai mare. Oare ne-a făcut ş i noi datoria faţ ă de el? Oare ne-am rugat lui mai mult? Oare i-am citti acatistul mai des? Oare de 8 noiembrie ş i de 6 septembrie am mers la biserică să ascultăm slujba închinată lui? Acdevărul este că foarte puţ ini dintre noi s-ar

[33] Josephia Hdernandez, *Chief prince Archangel Michael of the heavely wars* (Tate Publishing, 2011).

[34] Logic se ridică întrebarea: pot îngerii să ajute după moarte pe cineva care nu le-a căutat prietenie prin rugăciune? Cel mai probabil nu. În orice prietenie există reciprocitate. Nu putem să spunem că este o prietenie adevărată una în care noi primim permanent fără să oferim nimic. Iată de ce este bine să ş tim că prietenia cu sfinţ ii îngeri trebuie să fie reciprocă. Ce să înţ elegem din aceasta? Din aceasta înţ elegem că noi căutăm prin ruăgciune pe îngeri pentru ca ei în momentul morţ ii să ne caute ş i să ne ducă în rai. Este aici o reciprocitate cât se poate de evidentă. Este evident că pentru o persoană care toată viaţ a a umblat în patimi ş i în păcate ş i a făcut voia dracilor îngerii nu au cum să o ajute fiindcă îngerii s-au diferenţ iat etern de diavoli. Ş tim din viaţ a Sfântului Andrei cel Nebun pentru Hristos că el mergea la un moment dat pe stradă ş i în faţ a unui bordel a putut vedea un înger care plângea. Sfântul Andrei cel nebun pentru Hristos l-a întrebat pe înger de ce plânge? Îngerul i-a răspuns că plânge fiindcă el este un înger păzitor ş i cel pe care îl păzea în acea zi a decis să intre în bordel ş i să îş i facă poftele cu prostituatele de acolo. Iată că îngerii plâng pentru noi când păş im pe calea răului.

putea lăuda cu aceste lucruri. Aceasta fiindcă dată că voim să ne apropriem de Sfântului Arhanghel Mihail şi diavolul îşi face apariţia. Fiindcă Sfântul Arhanghel Mihail l-a aruncat pe diavol în iad, diavolul îl urăşte de moarte pe Sfântul Arhanghel Mihail şi speră ca într-o zi să se răzbune. Este o speranţă deşartă fiindcă aşa cum ne învaţă sfinţii părinţi căderea diavolului este ireversibilă.[35]

O altă intervenţie a Sfântului Arhanghel Mihail o avem din insula Lesbos în apropiere de localiatarea Matamados unde este o icoană făcătoare de miuni a Sfântului Arhanghel Mihail despre care am vorbit în rândurile de mai sus. Se spune că doi australieni creştin ortodocşi de origine greacă au auzit de icoana făcătoare de minuni din Matamados din Grecia şi au venit să se închine ei. Au venit la un preot creştin ortodox din regiune şi au cerut să fie duşi la icoană. Preotul a fost de acord şi s-au suit în maşina preotului şi au plecat spre biserica unde era icoana Sfântului Arhanghel Mihail. Pe drum au ajuns lângă o prăpastie. Dintr-o dată preotul care conducea a pierdut controlul asupra maşinii. A încercat să frâneze dar frâna nu funcţiona. Maşina mergea cu viteză în fundul prăpastiei. Disperat preotul a strigat: Arhanghelul meu Mihail salvează-ne! Şoferul a văzut un stâlp şi a voit să se arunce în el pentru ca maşina să nu ajungă în fundul prăpastiei. Nu a reuşit să se arunce în stâlp. Atrunci a mai strigat din nou: Arhanghelul meu! Dintr-o dată au putut să îl vadă pe Sfântul Arhanghel Mihail că a apărut în faţa maşinii lor. Era foarte aproape de icoanele pe care le văzuseră cu el. Sfântul Arhaghel Mihail şi-a ridicat mânile şi a oprit maşina. Când cei din maşină au ieşit afară au putut vedea că maşina se balansa şi că una dintre roţi se afla într-un hău adânc. Cu toţii au mulţumit Sfântului Arhanghel Mihail care între timp dispăruse. Deşi derapese pe prăpastie în jos maşina nu păţise nimic. Au venit mai multe maşini care au agăţat maşina din prăspastie dar aceasta nu se mişca de loc. Toate încercările de a o pornii au fost în van. Preotul s-a suit la volan şi după ce şi-a făcut semnul crucii a zis: „Arhanghele al meu, salvează-mi maşina după cum ai şi oprit-o. Scoate-o din punctul acesta periculos". După aceasta maşina a pronit fără de nici o explicaţie şi a putut să fie trasă afară din prăpastie. Preotul şi creştinii ortodocşi au ajuns cu bine la icoana Sfântului Arhanghel Mihail din Matamados unde au aprins mai multe lumânări şi i-au mulţumit arhanghelului.[36]

Din nou avem o minune pe care Sfântul Arhanghel Mihail a făcut-o în Grecia pe insula Lesbos şi care trebuie să o analzăm pentru ca să ne dăm seama de care sunt implicaţiile ei. Ceea ce ne spune această minune este că sub nici o formă nu trebuie să credem că Sfântul Arhanghel Mihail nu ne ascultă rugăciunile. Chiar dacă el nu intervine în această viaţă fără doar şi poate că el va intervenii în viaţa de apoi sau în viaţa care va venii. Trebuie să ştim că sfinţii îngeri şi Sfântul Arhanghel Mihail au o percepţie mult mai amplă asupra vieţii decât o avem noi fiindcă ei sunt unii care văd viaţa omului din cer şi prin urmare au o *dimensiune transcendentă* de a vedea lucrurile. Nu putem să dăm o explicaţie de ce Sfântul Arhanghel Mihail a intervenit în anumite situaţii şi nu a intervenit în altele fiindcă aceasta este dincolo de puterile de înţelegere ale omului. Ceea ce este este esenţial să remarcăm din minunea de mai sus şi la fel de bine ceea ce este bine să ştim şi din alte minuni este că întotdeauna Sfântul Arhanghel Mihail a intervenit atunci când s-au făcut rugăciuni în numele lui. Aceasta ne spune că rugăciunea este un *imperativ categoric* în legătura noastră cu Sfântul Arhanghel Mihail. Vedem că Sfântul Arhanghel Mihail a dat dovadă de o putere ieşită din comun fiindcă a fost capabil să ridice o maşină. Nu ştim care este puterea totală a Sfântului Arhanghel Mihail dar ştim că ea este mare. Totuşi nu trebuie să credem că Sfântul Arhanghel Mihail este atotputernic fiindcă numai Dumnezeu Tatăl este atotputernic. Dacă Sfântul Arhanghel Mihail a putut ridica o maşină cu mare uşurinţă probabil că el poate ridica un munte sau toată planeta pământ. Este evident că avem de a face cu o fiinţă cu puteri supranaturale care este prietenă a omului şi care ne vrea binele. Am mai văzut că Sfântul Arhanghel Mihail are puterea telepatică a de a face ca obiectele din jur să se mişte sau să se oprească după propria lui voinţă. Preotul a voit să pornească maşina cu care se deplasa dar nu a reuşit să o facă numai după ce a rostit o rugăciune către Sfântul Arhanghel Mihail. Din aceasta înţelegem că Sfântul Arhanghel Mihail este cel care comunică cu noi prin rugăciune. Rugăciunea este cea mai bună metodă de comunicare cu Sfântul Arhanghel Mihail. De fapt nu ştim să existe o altă metodă. Sunt mai multe vrăjitoare care spun ele că pot să invoce îngerii prin incantaţii oculte sau magice. Este puţin probabil ca fiinţele care sunt invocate astfel să ajungă să fie cu adevărat îngeri sau Sfântul Arhanghel Mihail. Aceasta fiindcă şi diavolii pot lua chip de îngeri. În nici un fel nu trebuie să credem că îngerii pot să fie invocaţi pe calea ocultă a magiei. Aceasta fiindcă magia este instrumentrul diavolilor. Diavolii nu răspund la rugăciuni dar cu siguranţă că răspund la

---

35 Emil Jurcan, *Satanismul în cadrul ocultismului: o analiză creştină* (Alba Iulia, 2009).

36 Aceasta este o întâmplare mai puţin cunoscută pe care o avem despre Sfântul Arhanghel Mihail şi pe care sperăm ca prin prezentele rânduri să o facem mai cunoscută lumii creştin ortodoxe de azi.

invocaţ ii magice. Nu trebuie să confundăm lumina cu întunericul deş i mai mulţ i vrăjitori ş i magicinei consideră că ei pot să îi controleze pe îngeri prin magie ş i ocultism. Este o mare minciună pe care nu trebuie să o credem.[37]

Minunea de mai sus este încă o dovadă a prieteniei pe care Sfântul Arhanghel Mihail o are pentru noi oamenii. Lumea de azi face mare caz ş i senzaţ ie de scandalurile politice ale timpurilor dar în nici un fel nu vrea să fie atentă cu minunile (chiar dacă nu sunt multe) ale Sfântului Arhanghel Mihail. În minunea de mai sus avem o dovadă incontestabilă că Sfântul Arhanghel Mihail există ş i el nu este o creaţ ie mitologică a creş tinilor. Este evident că trebuie să fim mult mai atenţ i cu modul în care experimentăm pe Sfântul Arhanghel Mihail fiindcă el a voit să ne demonstreze că există ş i că nu este o simplă ficţ iune. Iată de ce este bine să fim mult mai receptivi la experinţ ele pe care unii creş tin ortodocş i le-au avut cu Sfântul Arhanghel Mihail. Întâmplarea de mai sus nu ne dă numele preotului ş i a creş tinilor ortodocş i australieni care au fost implicaţ i în accident dar în cele din urmă nu acesta este sensul minunii în sine. Minunea a fost făcută de Sfântul Arhanghel Mihail nu numai pentru a îi slava pe preotul ş i creş tinii ortodocş i austrralieni ci la fel de bine ş i pentru a ne încredinţ a ş i pe noi încă odată de existenţ a Sfântului Arhanghel Mihail. În momente grele în care credinţ a noastră este mică ş i suntem puş i în împrejurări dificile este bine să ne aducem aminte de minunea de mai sus din insula Lesbos din Grecia. Putem vedea aici încă o intervenţ ie minunată a Sfântului Arhanghel Mihail. Iată că Sfântul Arhanghel Mihail nu este numai un prieten al nostru nominal pe care îl ş tim din calendarele creş tin ortodoxe ş i cu asta tot. El îş i face discret simţ ită prezenţ a în lumea noastră. El este unul care se veghează ş i care la momentul pe care el îl consideră oportun intervine în istoria umană. Am putea spune că în sens duhovnicesc Sfântul Arhanghel Mihail are doi vectori: 1. el poate devenii o persoană istorică sau mai bine spus poate intervenii în istoria umană ş i să o modifice pentru a îş i atinges scopul pentru care a fost creată ş i lăsată de Dumnezeu; ş i 2. Sfântul Arhanghel Mihail este o persoană supraistorică ce este dincolo de istoria umană ş i care poate concomitent să fie în cadrul ei ş i în afara ei. Aceasta fiindcă Sfântul Arhanghel Mihail după cum am spus este o persoană ce ţ ine de supranatural.[38]

Iată prin urmare că Sfântul Arhanghel Mihail este un prieten fidel al noastru a oamenilor dar mai ales al creş tinilor ortodocş i. Dacă voim să vedem un exemplu de prietenie ş i de fidelitate cu siguranţ ă că putem să ne uităm la Sfântul Arhanghel Mihail. Aceasta fiindcă deş i Sfântul Arhanghel Mihail ar avea suficienţ i prieteni între fraţ ii săi îngeri ş i arhangheli totuş i vrea să fie prieten ş i cu noi oamenii. Iată prin urmare care este cu adevărat mărinimia Sfântului Arhanghel Mihail. El face pentru noi oamenii un lucru pe care din mândrie diavolul nu îl va face niciodată: ne oferă prietenia ş i protecţ ia sa. Este o mare cinste pentru noi creş tinii ortodocş i să ş tim că Sfântul Arhanghel Mihail este prietenul ş i protectorul nostru. În acest sens este cu adevărat un gest frumos că mai bine de 200000 sau 300000 de mii de români creş tin ortodocş i poartă numele Sfântului Arhanghel Mihail, de Mihail sau Mihaela. O modalitate de a îl cinstii pe Sfântul Arhanghel Mihail în lumea creş tin ortodoxă ş i nu numai este de a da copiilor noş trii numele Sfântului Arhanghel Mihail. Aceasta fiindcă el este cu adevărat o persoană care merită cinstea noastră. Merită cinstea noastră nu numai fiindcă a rămas loial ş i credincios lui Dumnezeu ci ş i fiindcă de mai multe ori s-a implicat în problemele oamenilor. Trebuie să ş tim că Sfântul Arhanghel Mihail are bun simţ ş i nu intervine în istoria umană dacă nu este chemat. Chemarea Sfântului Arhanghel Mihail se face prin rugăciune. Trebuie să ne folosim de rugăciune nu numai pentru a cere ajutorul Sfântului Arhanghel Mihail în momente grele ci la fel de bine ş i pentru a îi mulţ umii ş i a îl lăuda pentru credinţ a ş i virtuţ ile sale. Sfântul Arhanghel Mihail este o persoană ce este vrednică de credinţ a ş i de aprecierea noastră. Nu trebuie să ne îndoim în nici un fel de aceasta. După cum vom vedea în rândurile care vor urma ale acestei cărţ i Sfântul Arhanghel Mihail a fost cât se poate de constant în a face bine oamenilor. Fie că au fost călugări creş tin ortodocş i, preoţ i creş tin ortodocş i sau simplii laici creş tin ortodocş Sfântul Arhanghel Mihail a făcut bine în mod constant creş tinilor ortodocş i. După cum am spus ş i mai sus această carte este una care doreş te să sublinieze care a fost raportul Sfântului Arhanghel Mihail mai ales cu creş tinii ortodocş i. Aceasta fiindcă avem mai multe mărturii de interacţ iune ale Sfântului Arhanghel Mihail cu creş tinii ortodocş i. După toate aceste interacţ iuni ale Sfântului

---

37 David Goddard, *The sacred magic of the angels* (S. Weiser, 1996).

38 Este greu de înţ eles cu Sfântul Mihail poate să fie concomitent o persoană istorică ş i una supra-istorică, adică dincolo de istoria umană. Ceea ce trebuie să ş tim este că istoria este la un anumit nivel dialectica lumii căzute. Este adevărat că în Hristos ş i prin credinţ a în Hristos istoria umană poate să fie transfirgurată sau mai bine spus să fie înduhovnicită. Fiindcă nu toţ i creş tinii ortodocş i îş i iau în serios chemarea de creş tin ortodocş i este adevărat că istoria este la un anumit nivel într-o stare de împătimire. Aceasta fiindcă sensul istoriei nu este unul transcedent ci unul al păcatului. Păcatul în acest sens a devenit o normalitate în istoria umană tocmai din incapacitatea creş tinilor de a creş tiniza istoria. În acest proces de creş tjnizare a istoriei umane trebuie să ş tim că Sfântul Arhanghel este alături de noi ş i el susţ ine creş tinismul. Aceasta fiindcă nu au putut fi văzute multe manifestări ale Sfântului Arhanghel Mihail. Ş tim de exemplu de cazul unui sfânt creş tin ortodox care a fost încreş tinat ş i botezat de însuş i Sfântul Arhanghel Mihail.

Arahnghel Mihail cu creştinii ortodocşi din toate timpurile putem să afirmăm fără doar şi poate că el este un prieten fidel al Bisericii Creştin Ortodoxe care ca semn de mulţumire îl are reprezentat pe mai toate uşile preoţeşti ale altarului.[39]

Sfântul Arhanghel Mihail este un prieten al creştinilor ortodocşi din toate timpurile dar ceea ce trebuie să ştim este că el nu impune cu forţa această prietenie. Aceasta fiindcă la un anumit nivel creştinul ortodox trebuie să consimtă în mod voluntar să îl aibă pe Sfântul Arhanghel Mihail ca prieten al său. Am putut vedea prin urmare că Sfântul Arhanghel Mihail de mai multe ori şi-a făcut simţită prezenţa în lumea noastră şi mai ales în lumea creştin ortodoxă. Aceasta fiindcă el vrea să ne asigure că nu este o pură imaginaţie a celor care crează mituri ci mai mult o realitate care este vie şi care vrea să fie în contact cu omul. Este prin urmare un act de liberă voinţă din partea creştinului ortodox dacă vrea sau nu să fie prieten al Sfântului Arhanghel Mihail. Aceasta fiindcă el nu pune în nici un fel asupra noastră jugul unjei prietenii pe care nu o dorim. Cei mai mulţi oameni se gândesc că dacă ar fi prieteni cu Sfântul Arhanghel Mihail aceasta ar trebui să le aducă fără doar şi poate un câştig sau mai multe câştiguri. În acest sens în zilele noastre tendinţa este de a vedea prietenia prin prisma profitului. Sunt din ce în ce mai mulţi cei care se gândesc cum să se împrietenească cu cei bogaţi pentru ca prin aceasta să profite de pe urma lor. Ei bine în nici un fel nu trebuie să avem o astfel de judecată atunci când ne gândim să ne împrietenim cu Sfântul Arhanghel Mihail. Aceasta fiindcă Sfântul Arhanghel Mihail este o fiinţă care ştie foarte bine care sunt intenţiile noastre. Cum poate ştii Sfântul Arhanghel Mihail care sunt intenţiile noastre? El ştie foarte bine mai înainte să îi spunem noi care sunt intenţiile noastre fiindcă îngerii cunosc gândurile oamenilor. Aceasta fiindcă Dumnezeu Tatăl le-a dat această putere. Prin urmare Sfântul Arhanghel Mihail ştie gândurile noastre mai înainte ca noi să îi le comunicăm prin rugăciune.[40]

Este adevărat că Sfântul Arhanghel Mihail vrea să fie prietenul nostru al creştinilor ortodocşi. După cum am spus de mai multe ori Sfântul Arhanghel Mihail şi-a făcut simţită prezenţa în lumea creştin ortodoxă şi aceasta fiindcă el vrea să fie luat în serios. Trebuie să ştim că Sfântul Arhanghel Mihail este o persoană serioasă care ne ia pe noi creştinii ortodocşi foarte în serios. Aceasta fiindcă el ştie că noi suntem cei care L-am acceptat pe Domnul Iisus Hristos ca mântuitorul nostru. Nu trebuie să credem că Sfântul Arhanghel Mihail poate asuma rolul pe care îl joacă Domnul Iisus Hristos dar trebuie să ştim că el face tot ceea ce este mai bun pentru mântuirea noastră. Fiindcă este prieten al nostru al creştinilor ortodocşi este cât se poate de adevărat că Sfântul Arhanghel Mihail vrea ca noi să ne mântuim. După cum îngerii se bucură atunci când un om se pocăieşte şi se întoarce la Dumnezeu la fel de bine îngerii şi Sfântul Arhanghel Mihail se întristează când un om este câştigat pentru iad. Aceasta fiindcă ei ştiu că a ajunge în iad nu este nici un câştig. Atunci cum se face că Sfântul Arhanghel Mihail nu intervine să scoată toate sufletele oamenilor din iad? Nu poate el cu puterea lui de arhanghel să învingă iadul şi să îi elibereze pe cei ţinuţi în el? Adevărul este că Sfântul Arhanghel Mihail ar putea să îi scoată pe toţi cei care au ajuns în iad fiindcă el l-a înfrânt odată pe diavol şi prin urmare are putere asupra lui. Totuşi Sfântul Arhanghel Mihail nu îi eliberează pe cei din iad fiindcă la drept vorbind mai toţi care ajung în iad sunt vrednici de iad. Ar fi o mare nedreptate dacă Sfântul Arhanghel Mihail ar scoate din iad pe criminalii în serie, pe homosexuali şi lesbiene, pe tirani şi dictatori, pe molestatori, pe pedofili sau pe cei răi. Aceasta fiindcă dacă aceştia ar fi eliberaţi în nici un fel ei nu s-ar schimba şi ar continua să facă fărădelegile lor la fel de bine cum le-au făcut mai înainte. Trebuie să ştim că Sfântul Arhanghel Mihail este o fiinţă a binelui şi a bunătăţii dar el ţine cont şi de dreptatea lui Dumnezeu. La fel de bine Sfântul Arhanghel Mihail nu poate să treacă peste libertatea omului. Cu alte cuvinte Sfântul Arhanghel Mihail nu ne poate forţa să facem binele. Deşi este prietenul celor care fac binele nu se poate spune că Sfântul Arhanghel Mihail este prietenul celor care fac răul. Aceasta fiindcă în cele din urmă Sfântul Arhanghel Mihail nu se poate solidariza cu răul şi răutatea. Trebuie să nu avem nici un fel de îndoială în acest sens. Răul şi răutatea sunt realităţi care îl îndepărtează pe Sfântul Arhanghel Mihail din jurul nostru. Este şi normal să fie aşa fiindcă îngerii şi arhanghelii sunt fiinăţe care s-au dedicat pe sine deplin şi total facerii binelui. În ei nu

[39] Ene Branişte, *Liturgica teoretică - manual pentru semninariile teologice* (Bucureşti, 1984).

[40] Este de remarcat aici că în timp ce îngerii ne ştiu gândurile noastre nu acelaşi lucru se poate spune despre diavoli. Fiindcă au căzut de la Dumnezeu puterile diavolilor au fost limitate şi în nici un fel nu se compară cu cele ale îngerilor. În acest mod se ştie de un eveniment care a avut loc la muntele Athos când unui călugăr i s-a arătat un diavol sub forma îngerului păzitor al călugărului. Aparent diavolul juca rolul perfect al îngerului păzitor. Înşelăciunea a durat aşa până când într-o zi călugărul i-a spus despre ceea ce i se întâmplă unui bătrân cu viaţă sfântă. Bătrânul călugăr şi-a dat seama că acest călugăr este înşelat şi pentru a îi demonstra că cel care i s-a arătat este diavol şi nu înger păzitor a cerut să îl pună pe "îngerul păzitor" la mai multe proble: a spune o rugăciunea de umilinţă către Domnul Iisus Hristos şi a îşi face semnul crucii. Aparent diavolul a făcut acestea. Totuşi când bătrânul călugăr i-a cerut îngerului să îşi spună ce a gândit într-un anumit moment diavolul nu a putut să o facă şi atunci din mândrie s-a descoperit pe sine ca fiind un diavol al iadului.

mai există nici un fel de dorinţ ă de a face răul ş i trebuie să fim cât se poate de conş tienţ i de această imposibilitate angelică.[41]

Am vorbit în rândurile de mai sus că Sfântul Arhanghel Mihail este o fiinţ ă supranaturală cu puteri supranaturale pe care cel mai mult le-a pus în slujba omului prin diferite minuni pe care le-a făcut pe parcursul timpului în favoarea umanităţ ii. Ceea ce trebuie să ş tim este că deş i Sfântul Arhanghel Mihail ar puteri supranaturale, el totuş i nu poate încălca libertatea omului. Prin urmare Sfântul Arhanghel Mihail nu poate să ne facă prietenii lui cu forţ a sau mai bine spus Sfântul Arhanghel Mihail nu poate să ne facă să i ne rugăm cu forţ a. De ce este aş a? Este aş a fiindcă nu îi îngăduie Dumnezeu Tatăl. De ce nu îi îngăduie Dumnezeu Tatăl? Nu îi îngăduie fiindcă Dumnezeu Tatăl ne-a creat ca fiinţ e libere ş i care din propria noastră libertate trebuie să ajungem la concluzia că trebuie să Îl iubim ş i să ne împrietenim cu îngerii Lui. Iată de ce niciodată nici un înger ş i nici Sfântul Arhanghel Mihail nu va putea să treacă peste voia noastră în a ne oferii prietenia lor. Este un fapt pe care teologii creş tin ortodocş i l-au analizat destul de mult ş i foarte bine. La fel cum îngerii sunt liberi ş i au liber arbitru la fel de bine ş i omul este liber ş i are liber arbitru. Prin urmare Sfântul Arhanghel Mihai, nu poate să încalce libertatea nimănui de a fi sau a nu fi prietentul său. Fiindcă Sfântul Arhanghel Mihail este o fiinţ ă angelică prietenia pe care o avem cu el nu este una la drept vorbind ca ş i cu o fiinţ ă umană. Aceasta fiindcă nu putem să vedem fiinţ e angelice la fel ca ş i fiinţ ele umane. Este o mare diferenţ ă între ele ş i prin urmare trebuie să ş tim ş i care sunt consecinţ ele. Cu Sfântul Arhanghel Mihail cel mai bine comunicăm prin rugăciune. Unii ar putea să spună că rugăciunea de fapt este un fel de gând sau mai multe gânduri pe care le îndreptăm spre Dumnezeu sau spre Sfântul Arhanghel Mihail. Ei bine este indicat să ş tim că Sfântul Arhanghel Mihail ne poate citii telepatic gândurile ş i ş tie exact care sunt inteţ iile noastre. Aceasta fiindcă Dumnezeu l-a înzestrat cu această putere.[42]

Este important pentru noi creş tinii ortodocş i autentici să ş tim că Sfântul Arhagnhel Mihail vrea să fie prietenul nostru ş i asteaptă să intrăm în legătură cu el prin rugăciune. Trebuie să ş tim că aceasta este o mare cinste pentru noi de a avea prieten un arhanghel. Aceasta fiindcă după cum am spus Sfântul Arhanghel Mihail este o fiinţ ă a prieteniei. Ca un arhanghel care s-a stabilizat în bine ş i care nu mai poate face răul, Sfântul Arhanghel Mihail este conş tient de importanţ a prieteniei care este fără doar ş i poate o lucrare a binelui. Sunt mai multe forme de manifestare a binelui în lumea noastră ş i una dintre ele este ş i prietenia. Ce ne-am face dacă am trăii într-o lume în care nu ar exista prieteni? Nu am face decât să instalăm iadul în lumea noastră. După cum am spus una dintre difereneţ ele principale dintre rai ş i iad este prietenia. În timp ce în iad există numai duş mani care trebuie să fie pedepsiţ i, în rai există numai prieteni care trebuie iubiţ i. Fiindcă a ales să rămână în rai slujitor fidel al lui Dumnezeu, Sfântul Arhanghel Mihail este o fiinţ ă a prieteniei ş i este posibil ca mai multe prietenii din lumea noastră de care noi nu suntem conş tienţ i să îl aibă pe el ca iniţ iator ş i ca inspirator. Este în acest sens posibil ca Sfântul Arhanghel Mihail să inspire în noi sentimentele de prietenie. Adevărul este că sunt puţ ini dintre noi care stau să reflecteze la problema prieteniei. Aceasta fiindcă suntem mulţ i dintre noi care considerăm că în nici un caz prietenia nu este o problemă filosofică asupra căreia trebuie să filosofăm. Este adevărat că nu trebuie să filosofăm asupra prieteniei pentru a ne face prieteni dar trebuie să ş tim în cele din urmă care este linia sau mai bine spus trăsătura generică a vieţ ii noastre: prietenia sau duş mănia? În zilele noastre sunt mai multe persoane, unele chiar în înalte funcţ ii publice, care susţ in tare în public că ele sunt persoane ale prieteniei. Ceea ce putem vedea este că faptele lor demonstrează cu totul altceva. Prietenia nu este un lucru nominal sau mai bine spus care se afirmă numai cu cuvintele. Prietenia este o realitate ce ajungem să o punem în practică ş i la fel de bine după cum am spus în rândurile de mai sus să o trăim existenţ ial. Sfântul Arhanghel Mihail este o persoană care trăieş te prietenia existenţ ial fiindcă ş tie că prieteaai este o manifestare a binelui. Este adevărat că sunt ş i multe prietenii nocive. Aceste prietenii sunt cele care se fac între persoane cu preocupaţ ii diferite. În popor există vorba: spune-mi cu cine eş ti ca să îţ i spun cine eş ti. Cu alte cuvinte nu poţ i spune că eş ti prieten cu un om rău fără ca tu să nu manifeş ti nici un fel de răutate. Dacă ne rugăm îngerilor înseamnă că suntem prietenii lor. Totuş i, se

[41] Andrei Pleş u, Alexandru Mihăilă, Bogdan Tătaru Cazaban, Vlad Bedros, Ovidiu Victor Olar, Miahi Neamţ u, *Arhangheli ş i îngeri* (Editura Deisis: Sibiu, 2011).

[42] Telepatia sau puterea de a citii sau a comunica gânduri în mod telepatic este considerată de unii ocultă. Este ocultă fiindcă nu se înscrie în rândurile sentimentelor oamenş ti. Adevărul este că îngerii au capacitatea de a comunica telepatic. Un sârb creş tin ortodox a avut cu mai mulţ i ani în urmă o descoperire de la Dumenzeu cum va fi judecata de apoi. Pentru a îi fi prezaentate toate evenimentele Judecăţ ii de Apoi din cer a fost trismis un înger. Acest sârb creş tin ortodox comunica cu îngerul telepatic. El se gândea ş i îngerul îi răspundea tot prin gânduri. Iată că Sfântul Arhanghel Mihail comunică cu noi telepatic. El are puterea de a citii gândurile ş i la fel de bine de a comunica gândurile. Aceasta nu înseamnă că Sfântul Arhanghel Mihail nu poate comunica ş i verbal cu noi. El poate comunica ş i verbal cu noi fiindcă poate vorbii. Totuş i mai mulţ i care au avut contacte cu Sfântul Arhanghel Mihail au putut remarca capacitatea lui a de a comunica telepatic prin intermediul gândurilor.

ridică întrebarea: putem să ne asumăm exigenț a unei prietenii cu îngerii? Adevărul este că fiindcă sunt ființ e care cunosc gândurile oamenilor îngerii ș tiu cine sunt cu adevărat prietenii lor ș i cine nu sunt. Aceasta fiindcă pe îngeri ș i pe Dumnezeu în nici un fel nu putem să îi minț im. Aș adar Sfântul Arhanghel Mihail poate să devină prietenul nostru dar trebuie să ș tim că pentru a menț ine această prietenie trebuie să fim cât se poate de atenț i cu ceea ce are loc cu noi. Nu putem spune că suntem prieteni ai Sfântului Arhanghel Mihail ș i în acelaș i timp să fim beț ivi, mincinoș i, nemernici ș i haini. Aceasta fiindcă lucrurile menț ionate mai sus în nici un fel nu sunt compatibile cu Sfântul Arhanghel Mihail.[43]

Prietenia tinde să devină un subiect de periferie al lumii noastre. Aceasta fiindcă sunt din ce în ce mai puț ini cei care iau prietenia în serios. Ne place să avem prieteni sus puș i dar nu facem prea multe lucruri pentru a iniț ia o prietenie cu Sfântul Arhanghel Mihail. Tot ceea ce trebuie să facem pentru a fi prietenii Sfântului Arhanghel Mihail este să ne rugăm lui. Dacă este să ne uităm la starea generică a lumii în care tărim ș i la starea generică a creș tinilor ortodocș i vom vedea că sunt foarte puț ini cei care iau această prietenie în serios. Este aș a fiindcă marea majoritate dintre noi voim să câș tigăm sau mai bine spus să avem de profitat de pe urma unei prietenii. Ori pentru noi cei de azi care trăim într-o lume materialistă adevărul este că prietenia cu un înger nu aduce mult câș tig. Mai mult decât atât a devenit o modă în literatura de specialitate ș i mai ales în cea fantastică să apară exploatate idile care există între îngeri (ș i uneori chiar Sfântul Arhanghle Mihail) ș i femei pământene. Sunt din ce în ce mai multe romane literale care consideră că în cele din urmă îngerii lui Dumnezeu nu pot să reziste ispitelor sexualului ș i a sexualităț ii. Aceasta fiindcă în cele din urmă ș i ei sunt ființ e cu sentimente ș i voinț ă. Astfel de lucuri nu numai că sunt hule ș i sacrilegiu dar nu au nici cel mai elementar bun simț . Autorii de fincț iune din zilele noastre de mai multe ori ne pun în faț ă legături amoroase dintre îngeri ș i femei frumoase de pe pământ. Aceasta fiindcă nici îngerii nu pot fi excluș i de la setea de erotism ș i sexualitate a contemporanilor noș trii. Iată prin urmare care este nivelul de înț elegere a mai multor semeni de ai noș trii în ceea ce îi priveș te pe îngeri. Cu ceva timp în urmă am găsit chiar o poveste de dragoste ș tiinț ifico-fantastică în care un înger din cer se îndrăgosteș te de o femeie ș i merge ș i îi cere lui Dumnezeu să îl elibereze din statutul de înger pentru a se putea căsătorii cu femeia visurilor sale. Dumenzeu îi respectă dorinț a ș i îngerul devine muritor ș i se căsătoreș te cu femeia pentru ca să trăiască cu ea fericit până la adânci bătrâneț i.[44]

După cum am spus a îl avea pe Sfântul Arhanghel Mihail ca prietenul nostru este o mare cinste ș i o mare onoare. Unii este adevărat că din egoism ar vrea să aibă numai ei această onoare. Cum să nu fi onorat să fi prieten cu un arhanghel din cer? Totuș i, trebuie să ș tim că în nici un fel nu trebuie să lăsăm pradă egosimului prietenia noastră cu Sfântul Arhanghel Mihail. Aceasta fiindcă unii consideră că dacă sunt cunsocuț i în lume ca prieteni ai Sfântului Arhanghel Mihail în orice caz se vor bucura de faimă ș i de renume. Să ne aducem aminte de Miș carea Legionară sau Garda de Fier cum a mai fost denumită. Miș carea legionară care venea de la numele de Legiunea Sfântului Arhanghel Mihail a fost o miș care politic-mistică de la mijlocul secolului trecut (secolul XX) din România. Legionarii erau de părere că ei sunt urmaș ii tereș trii ai Sfântului Arhanghel Mihail ș i că ei sunt într-un anume fel legiunea pământească a Sfântului Arhanghel Mihail. Ș tim că dintre conducătorii legionarilor lideri principali au fost Corneliu Zelea Codreanu ș i Horia Sima. Legionarii pretindeau că ei sunt slujitorii Sfântului Arhanghel Mihail pe pământ ș i deș i mărturiseau crezuri creș tin ortodoxe nu se fereau să îș i exprime crezuri politice de extremă dreapta ș i capitaliste. Ce a fost rău cu legionarii? Fiindcă legionarii au simț it spiritual că Sfântul Arhanghel Mihail este prietenul oamenilor ei au decis să se folosească de această prietenie în sens politic. Cine s-ar mai putea opune unui partid sau facț iuni politice în care patron ș i conducător este însuș i Arhanghelul Mihail? Iată că avem aici un caz de proastă înț elegere a prieteniei Sfântului Arhanghel Mihail. Pritenia Sfântului Arhanghel Mihail în nici un fel nu trebuie să fie deturnată spre scopuri mârș ave cum sunt cele politice. Ceea ce este de reț inut pentru noi creș tinii ortodocș i este că legionarii au sperat să facă din Sfântul Arhaghel Mihail un lider politic. Să fie oare Sfântul Arhanghel Mihail un lider politic? Puț in probabil. Sfântul Arhanghel Mihail nu este

[43] Radu Teodorescu, *Bucuria de a fi în comuniune duhovnicească.* (Cugir, 2016).

[44] Astfel de cărț i ne duc cu gândul la afirmaț ia biblică de mai înainte de potop în care ni se spune că fii lui Dumnezeu au văzut că fiicele oamenilor sunt frumoase ș i s-au căsătorit cu ele. Mai mulț i exegeț i biblici au interpretat acest pasaj din biblic cu faptul că îngerii lui Dumnezeu au fost seduș i de frumuseț ea unor femei de pe pământ ș i au venbit din cer ș i s-au căsătorit cu ele. Această interpretare trebuie să ș tim că este exclusă. În nici un fel nu trebuie să credem că îngerii lui Dumnezeu au fost seduș i de frumuseț ea pământecelor fiindcă îngerii nu se însoară. Ei sunt ființ e care nu se înmulț esc ș i prin urmare nu au nevoie de dragoste pentru a se reproduce. Mai mulț i exegeț i biblici sunt de părere că “fii lui Dumnezeu” sunt descendenț ii lui Cain. Cain a adus peste ei o undă de întuneric fiindcă l-a ucis pe fratele său Abel dar totuș i dragostea lui Dumnezeu i-a acceptat ș i pe aceș tia. Alț i exegeț i susț in că fii lui Dumnezeu sunt descendenț ii lui Set. Oricum, teologia vechitestamentară creș tin ortodoxă nu este de acord cu interpretarea că fii lui Dumnezeu sunt îngeri.

interesat de politica şi de scandalurile şi interesele politice meschine ale oamenilor. Iată că s-au găsit şi unii care au avut o logică bolnavă care au sperat că vor putea să profite de pe urma prieteniei cu Sfântul Arhanghel Mihail. Aceasta este şi unul dintre motivele pentru care Mişcarea Legionară a eşuat şi probabil se va întâmpla la fel cu orice intenţie identică: de a îl transforma pe Sfântul Arhanghel Mihail în lider politic.[45]

O altă minune a Sfântului Arhanghel Mihail din Insula Lesbos din localitatea Matadamos o avem din partea creştinei ortodoxe Vatula Kontuli care este din localitatea Plomari insula Lebos. Această creştină suferea de 16 ani de diabet zaharat. Boala îi produsese multe neplăceri printre care dureri cronice de burtă şi chiar pierderea temporară a vederii. Femeia a făcut mai multe tratamente dar se pare că nici unul nu era potrivit. Aşa se face că ea a ajuns într-un impas. A mers şi a vorbit cu un medic care i-a spus că trebuie să facă dializă (este un fel de inserare de lichid medicamentos în corpul uman). Medicul i-a spus că odată ce va începe să facă dializă va trebuii să o facă pe tot parcursul vieţii fiindcă altă cale nu mai exista. Vatula a fost în acelaşi timp şi bucuroasă dar şi tristă. A face dializă înseamna ca toată viaţa să fie dependentă de medicamente. Nu ştia ce să facă. Aşa se face că şi ea a auzit de icoana făcătoare de minuni a Sfântului Arhanghel Mihail din Matadamos, Lesbos. S-a decis să meargă la icoană şi să ceară ajutorul Sfântului Arhanghel Mihail. A pornit la drum şi a ajuns în cele din urmă la icoană. Biserica era plină de oameni care şi ei au venit să se închine icoanei. Pe cum se apropia de icoană Vatula a putut să simtă o mireasmă plăcută. Aceasta i-a dat curaj. În cele din urmă a ajuns la icoana Sfântului Arhanghel Mihail şi s-a rugat cu tărie şi putere ca Sfântul Arhanghel Mihail să o ajute să se vindece. Fiindcă erau mulţi care aşteptau să se închine la icoană Vatula a trebuit să plece din faţa icoanei. Mai apoi s-a dus la casa ei cu speranţa că totul va fi bine. A doua zi s-a dus la spital pentru un nou rând de analize. În timp ce îi făcea analizele doctorul a întrebat-o dacă a mers la icoana Sfântului Arhanghel Mihail. Vatura a răspuns afirmativ. Doctorul i-a făcut analizele după care s-a întors cu un zîmbet pe buze. Vatula a înţeles că o veste bună urma. Doctorul i-a spus că toate simptoamele diabetului dispăruseră şi că numai o minune a putut să facă aceasta. Vatula a sărit în picoare de bucurie. Este evident o nouă munine pe care Sfântul Arhanghel Mihail a făcut-o pentru ea.[46]

Avem şi mai sus o altă intervenţie a Sfântului Arhanghel Mihail care ne spune că Sfântul Arhanghel Mihail are putere peste bolile oamenilor. Este greu de crezut pentru noi cei de azi că poate să existe cineva care să vindece deplin diabetul care după cum ne spun medicii poate să fie tratat dar niciodată vindecat deplin. Minunea de mai sus este una care ne spune că cu adevărat Sfântul Arhanthel Mihail este prientul nostru al creştinilor ortodocşi şi că el poate schimba spre bine tot ceea ce ţin de viaţa noastră. Sfântul Arhanghel Mihail poate vindeca orice boală fiindcă după cum ştim el are puteri supranaturale. Totuşi ceea ce putem vedea este că niciodată Sfântul Arhanghel Mihail nu şi-a folosit puterile sale în scopuri neortodoxe sau mai bine spus el nu şi-a rispisit niciodată puterile sale spre lucruri ce nu ai nici un sens şi nici o noimă. Aceasta ne spune că în termeni umani Sfântul Arhanghel Mihail este un exemplu de raţionalitate. Ce să înţelegem din afirmaţia că Sfântul Arhanghel Mihail este un exemplu de raţionalitate? Este un exemplu de raţionalitate într-o lume care tinde să fie din ce în ce mai raţională. Sunt din ce în ce mai mulţi care ne spun că lăcomia este un lucru bun. Pentru mulţi dintre noi lăcomia este adevărata raţionalitate. Fie că este lăcomia la mâncare, lăcomia după băutură, lăcomia după bani şi averi sau lăcomia după plăceri desfrânate sunt din ce în ce mai mulţi agenţi care ne spun că în cele din urmă lăcomia este un raţională şi ea trebuie să conducă lumea. Dacă vom sta şi vom analiza mai mult istoria vom vedea că lăcomia a fost cea care a creat cele mai multe victime. Fie că vorbim de imperiul roman, de imperiul macedonian, de imperiul asirian, de imperiul babilonian sau de imperiul german, lăcomia a făcut multe victime şi a curmat multe vieţi. Aceasta fiindcă regii, împăraţii şi preşedinţii lumii au devenit lacomi şi au dorit să îşi extindă imperiile lor şi în acest mod au declanşat mai multe războaie de cucerire iraţionale. Ei bine toate aceste războaie de cucerire au fost cât se poate de greşite. Nu trebuie să avem nici o îndoială. Raţionalitatea este un fapt în criză în lumea noastră. Aceasta fiindcă lumea de azi nu are o înţelegere creştin ortodoxă a vieţii. Ortodoxia este calea de mijloc, este cale care ne face să evităm extremele. Am ajuns să trăim într-o lume în care sunt din ce în ce mai mulţi care sunt de părere că este bine să trăim în extreme. Iată de ce în aceste situaţii în care agenţii ai iraţionalităţii ajung să facă ravagii în viaţa şi lumea noastră putem să cerem ajutorul Sfântului Arhanghel Mihail. Am văzut că în cazul creştieni ortodoxe Vatula din Grecia din insula Lesbos Sfântul Arhanghel Mihail nu a fost indiferent. De fapt Sfântul Arhanghel Mihail nu este niciodată indiferent faţă de rugăciunile care îi sunt adresate. Faptul că el nu ne răspunde ne face să considerăm că Sfântul Arhanghel Mihail este indiferent faţă de noi. Să ne aducem aminte că şi în viaţa Domnului Iisus Hristos a existat o astfel de situaţie. Ştim că o femeie cananiancă avea o fiică demonizată. Ea s-a dus la Domnul Iisus Hristos şi i-a cerut să îi vindece fiica. Aparent Domnul Iisus Hristos s-a

---

[45] Tatiana Niculescu, *Mistica rugăciunii şi a revolverului: viaţa lui Corneliu Zelea Codreanu* (Bucureşti, 2017).

[46] Minune luată din periodicul grec „*Arhanghelul*", Nr. 204, Iulie-Septembrie, 2008.

făcut că nu o aude. Femeia a strigat din ce în ce mai tare. Chiar şi ucenicii i-au cerut lui Iisus să o asculte. Iisus s-a întors spre femeie şi i-a spus că este trimis numai pentru Israel şi că nu este bine să iei pâinea fiilor. Atunci femeia i-a răspuns lui Iisus cu memorabilele cuvinte: dar şi câinii mănâncă din fărâmăturile care cad de la masa stăpânilor lor. Un răspuns care a demonstrat semerenia cea mai profundă şi ştim că diavolii nu suportă smerenia. În cele din urmă fiica femeii cananience a fost vindecată.[47]

Prietenia este un lucru care nu ţine numai de lumea noastră. Am putut vedea că mai mulţi sfinţi au fost denumiţi prieteni ai lui Dumnezeu. Este clar că toţi putem ajunge să fim prieteni ai lui Dumnezeu. Aceasta fiindcă Dumnezeu vrea să fie Tatăl nostru. Pentru a ajunge să Îl avem pe Dumnezeu ca Tatăl nostru este bine să ştim că în acest proces ajunge să îi cunoaştem şi pe îngerii lui Dumnezeu Tatăl. Odată ce am devenit priteni ai lui Dumnezeu Tatăl este cât se poate de adevărat că ajungem să fim prieteni şi cu Sfântul Arhanghel Mihail. Sfântul Arhanghel Mihail este cel care ne face să fim cât se poate de sprituralizaţi. Trăim într-o lume în care progresul ştiinţific şi tehnologic ne face să credem că orice tendinţă de a ne spiritualiza este fără doar şi poate o pierdere. Este o pierdere fiindcă ştiinţa şi tehnica pentru cei mai mulţi sunt incompatibile cu înduhovnicirea. Cum să fi un om înduhovnicit şi în acelaşi timp să fi şi un bun savant? Pentru cei mai mulţi dintre contemporanii noştrii acestea două sunt incompatibile. Să fie ele două realităţi incompatibile? Adevărul este că ştiinţa şi înduhovnicirea nu sunt incompatibile. Nu sunt imcompatibile fiindcă în sine însuşi înduhovnicirea este o ştiinţă. Trebuie să ştim că pnevmatologia creştin ortodoxă este ştiinţa înduhovnicirii omului. Prin urmare cum putem ajunge să îl cunoaştem pe Sfântul Arhanghel Mihail: pe cale ştiinţifică sau pe care pnevmatologică? Ar fi mulţi care sunt de părere că dacă Sfântul Arhanghel Mihail ar exiasta fără doar şi poate că el ar putea să fie contactat cu un telefon celular sau cu un fel de telefon special care să permită dialogul dintre uman şi angelic. Pentru cei mai mulţi dintre contemporanii noştrii este greu de crezut că rugăciunea este calea prin care dialogăm cu Sfântul Arhanghel Mihail.[48]

Cu ficare generaţie de oameni credincioşi şi în vremurile noastre de creştin ortodocşi Sfântul Arhanghel Mihail şi-a actualizat într-un fel sau altul disponibilitatea lui de a fi prietenul nostru. Este o mare cinste şi onoare pentru noi de a şti că Sfântul Arhanghel Mihail este disponibil de a fi prietenul nostru. Dar la fel de bine această prietenie aduce cu sine şi nevoie de a ne modela după cum este voia lui Dumenzeu exprimată prin Sfântul Arhanghel Mihail. În acest sens Biserica Creştin Ortodoxă a respins anghelolatria sau mai bine spus adorarea îngerilor fiindcă adorare i se cuvine numai lui Dumnezeu. În cazul nostru putem să vorbim de o mihailo-latrie sau mai bine spus de o adorare a Sfântului Arhanghel Mihail.este bine să ştim că numai pe Dumnezeu Tatăl (Fiul şi Duhul Sfânt) se cuvine să Îl adorăm. Iată de ce a fi în legătură de prietenie cu Sfântul Arhanghel Mihail este fără doar şi poate ceva care ne învaţă mai multe lucruri şi care are un efect de înduhovnicire sau de pnevmatizare a noastră. Are un efect de înduhovnicire fiindcă fiindcă după cum ştim Sfântul Arhanghel Mihail este o fiinţă spirituală. Îngerii sunt fiinţe spirituale şi ele ţin de ordinea spirituală a existenţei. Este evident că pentru a menţine legătura cu ei şi noi trebuie să ne spiritulizăm. Sunt mulţi care îi iubesc pe îngeri şi pe Sfântul Arhanghel Mihail dar sunt cât se poate de sceptici când vine vorba de a se spiritualiza. Ei sunt într-un anume fel ca Anania şi Safira din cartea Faptelor Apostolilor din Noul Testament (Biblie). Anania şi Safira au fost doi soţi care au rămas uimiţi de armonia şi înţelegerea care exista între primii creştini care aveau toate lucrurile împreună şi în comun. Au devenit şi ei creştini şi au mers şi au vândut o ţarină a lor. Au ţinut o parte din bani şi la apostoli le-au dat restul din bani spunând că acela a fost preţul cu care a fost vâdută ţarina. Apostolii prin descoperire de la Dumnezeu au fost înştinţaţi de minciuna lor şi aşa a se face că fiindcă nu minţit pe Duhul Sfânt care era în apostoli aceştia au murit pe loc. Iată de ce este bine să ştim că nu este destul numai să îi iubim teoretic pe sfinţii îngeri şi pe Sfântul Arhanghel Mihail ci la fel de bine trebuie să facem în aşa fel încât să ducem o un mod de viaţă care să ne asemene cu ei. Au fost mai mulţi sfinţi care au putut vedea că îngerii stau mai ales în jurul celor care postesc în mod constant. Îngerii sunt atraşi de cei care postesc fiindcă postul este un

---

47 Adrian Făgeţeanu, Mihail Suanciu, *De ce caută omul contemporan semne, minuni şi vindecări paranormale? Un răspuns ortodox* (Bucureşti, 2004).

48 Sunt mulţi care susţin că rugăciunea către arhanghelul Mihail este numai o iluzie. Aceasta fiindcă este adevărat că cel care se roagă îndreaptă anumite gânduri spre Sfântul Arhanghel Mihail dar nu primeşte nici un răspuns. Prin urmare rugăciunea către Sfântul Arhanghel Mihail este inutilă şi o iluzie a comunicării cu Sfântul Arhanghel Mihail. Cum rămâne atunci cu minunea de mai sus cu creştina ortodoxă Vatula din Lesbos, Grecia? Să fie fost şi ea o victimă a unei iluzii? Ceea ce am remarcat din minunea pe care Sfântul Arhanghel Mihail a făcut-o în cazul ei este că Sfântul Arhanghel Mihail nu i-a dat nici un răspuns telepatic sau vorbit la rugăciunea ei ci numai medicul a constatat că se vindecase în mod miraculos. Prin urmare de multe ori când ne rugăm Sfântului Arhanghel Mihail nu primim un răspuns instantanei la rugăciunea noastră ci este posibil să ia ceva timp până ce îl vom primii. Este esenţial să nu ne pierdem nădejdea. Aceasta fiindcă trebuie să ne lăsăm în mânile Sfântului Arhanghel Mihail şi trebuie să avem credinţă în el.

exercițiu de spiritualizare. Este evident prin urmare că fiind creștin ortodocși nu trebuie să avem numai o relație nominală (adică pur figurativă) cu Sfântul Arhanghel Mihail ci trebuie să o instensificăm cât mai mult prin rugăciune.[49]

CAPITOLUL 3

SFÂNTUL ARHANGHEL MIHAIL AJUTORUL NOSTRU

Filosoful francez Blaise Pascal în încercarea de a îl definii pe om spunea că "omul este o trestie bătută de vânt." Prin aceasta el voia să sublineze cât de fragil este omul. Cu adevărat dacă este să analizăm omul vom vedea că el este o ființă fragilă. Se naște din părinți fără de care până la maturitate nu ar putea să existe în această lume. De multe ori pe parcurul vieții omul este lovit de boli și de suferință ca să nu mai vorbim de "rănile păcatului" care își lasă aprenta pe fiecare muritor de la Adam și Eva încoace. Așa se face că este bine să știm că omul este o ființă nu numai slabă ci la fel de bine și schimbătoare. Sunt mulți semeni de ai noștrii care în zilele noastre și unii în mai toate epocile istoriei au dat dovadă de labilitate și de o capacitate de a se schimba de la oră la oră și de la minut la minut. Despre dictatorul german Adolf Hitler se știe că mai înainte de a ataca Polonia și a declanșa al II-lea război mondial s-a răzgândit de 10 sau de 20 de ori. Este evident că caracterul schimbător al omului este cea mai mare dovadă de slăbiciune a omului. Dacă Adam și Eva în rai i-au promis lui Dumnezeu că vor asculta de porunca lui și nu vor mânca fructul oprit, adică nu vor ajunge să cunoască diferența dintre bine și rău, ei bine a fost destul numai o ispită a celui rău (diavolului) pentru a se schimba și a cădea în păcat. În acest sens trebuie să spunem că filosoful Pascal avea dreptate. Ce este omul decât o trestie bătută de vânt? Totuși Dumnezeu Tatăl iubește acest om și dorește ca el să se mântuiască, adică să fie veșnic cu El în bucuria și veselia raiului.[50]

Totuși, deși prin credința în Iisus Hristos omul devine fiul lui Dumnezeu vedem că sunt mulți care nu Îl acceptă pe Domnul Iisus Hristos ca mântuitor al lor. Fie că vorbim de budiști, de hinduși, de zoroastrieni sau de musulmani sunt mulți care nu vor să devină fiii lui Dumnezeu. Așa se face că venirea lui Iisus în această lume a fost în van pentru ei. Vedem și aici că Dumnezeu Tatăl nu constrânge pe nimeni să devină fiul Lui. Devine fiul lui Dumnezeu numai cel care dorește. Este trist dar sunt mulți în lumea noastră (de ordinul sutelor de milioane) care îi întorc spatele Fiul lui Dumnezeu Domnul Iisus Hristos și lui Dumnezeu Tatp. Este evident că Dumnezeu Tatăl respectă libertatea oamenilor. El ne-a spus că nimeni nu poate devenii fiul lui Dumnezeu decât numai prin credința în Iisus Hristos. Un mare ajutător în acest sens este Sfântul Arhanghel Mihail. Ca ființa a binelui Sfântul Arhanghel Mihail vrea binele omului. Prin urmare el vrea ca noi să devenim fii lui Dumnezeu. Aceasta fiindcă la un anumit nivel și Sfântul Arhanghel Mihail și sfinții îngeri sunt fii ai lui Dumnezeu Tatăl. Prin faptul că îngerii și Sfântul Arhanghel Mihail au rămas credincioși și loiali lui Dumnezeu Tatăl ei au deveni fii lui Dumnezeu. Iată prin urmare că nu numai oamenii au devenit fii lui Dumnezeu ci și îngerii lui Dumnezeu Tatăl. Este evident că îngerii au fost liberi să aleagă sau nu să fie fii lui Dumnezeu. Știm că o treime i-au întors spatele lui Dumnezeu Tatăl și au făcut din El cel mai mare dușman. Este cu adevărat o dovadă de mare nebunie. Adică Dumnezeu Tatăl este Cel care a voit să le confere lor cinstea de a fi fii Săi și eu au respins aceasta. Este un lucru care ne spune că diavolii sunt nebuni și că nu știu să aprecieze adevărata fața a lucrurilor. Numai un nebun i-ar întorce spatele lui Dumnezeu Tatăl. Iată că diavolii au făcut-o. Diavolii ne detestă pe noi creștinii ortodocși fiindcă noi am acceptat să fim fii lui Dumnezeu și să trăim după exigențele unei astfel de iubiri pe care Dumnezeu Tatăl a arătat-o spre noi. Este evident că numai un om fără de minte sau un diavol nebun ar respinge invitația lui Dumnezeu Tatăl de a devenii fiul Său. Aceasta ne spune de cât de multă iubire are Dumnezeu Tatăl față de noi oamenii și la fel de bine față de sfinții îngeri.[51]

---

[49] Panaghiotis M. Sotirhos, *Îngerul în trup: Sfântul Macarie Egipteanul* (Galați, 2018).

[50] Iubirea lui Dumnezeu Tatăl este atât de mare că deși omul a căzut în păcat și a încălcat porunca lui Dumnezeu de a cunoaște diferența dintre bine și rău pentru a nu murii, în cele din urmă El le-a promis oamenilor un mântuitor, pe Mesia. De ce nu a trimis Dumnezeu Tatăl pe Sfântul Arhanghel Mihail care a fost cel care l-a înfrânt pe diavol și l-a aruncat în iad? Nu ar fi putut să îl înfrângă din nou Sfântul Arhanghel Mihail pe diavol într-o confruntare "corp la corp" pe pământ? Sfântul Arhanghel Mihail ar fi putut la fel de bine să Îl elibereze pe om de robia diavolului dar Dumnezeu Tatăl nu a voit aceasta. El a voit ca Dumnezeu Fiul, Domnul Iisus Hristos să facă aceasta. De ce? Din două motive: 1. pentru a îi demonstra omului marea iubire pe care o are El, Dumnezeu Tatăl pentru om și 2. pentru ca prin credința în Domnul Iisus Hristos omul să poată devenii fiul lui Dumnezeu. Dacă este să rezumăm creștinismul și mesajul sau noutatea pe care a adus-o Domnul Iisus Hristos ea poate să fie redusă la calitatea de fiul al lui Dumnezeu pe care omul o primește prin credința în Iisus Hristos.

[51] Maica Alexandra (principesa Ileana a României), *Sfinții îngeri* (București, 2009 reeditare).

Totuşi cum se face că deşi prin credinţa în Domnul Iisus noi nu ajungem să trăim dintr-o dată în rai şi să nu mai suferim nici un fel de durere şi nici un fel de neplăcere în această viaţă? De ce nu ne face credinţa în Domnul Iisus Hristos să ajungem instantaneu cu trupul în rai şi aşa să trăim veşnic fără de nici o durere şi problemă? Adevărul este că în această stare vom ajunge numai după judecata universală a lui Dumnezeu Tatăl de la sfârşitul timpurilor. Dumnezeu Tatăl a ştiut că nu toţi oamenii vor accepta în Iisus Hristos chemarea Lui de a fi fii lui Dumnezeu. Aşa se face că sunt mulţi care sunt necreştini şi nici nu vor să audă de Iisus şi de posibilitatea de a devenii fii lui Dumnezeu prin credinţa în El. Prin urmare în această lume lucrurile nu sunt ca în rai. Această lume continuă să fie şi în zilele noastre cum a fost de la începuturi un fel de amestec dintre bine şi rău care pentru cei mai mulţi este ambiguu. Aşa se face că de multe ori oameni stăpâniţi de diavoli şi de lucrarea lor ajung să se manifeste deplin în istoria umană. Să ne aducem aminte de secolul al XX-lea în care au existat două războaie mondiale. Să fie fost oare voia lui Dumnezeu Tatăl ca oamenii să se împotrivească unii împotriva altora şi să se ajungă ca zeci de milioane de fiinţe umane să îşi piardă viaţa? Fără doar şi poate că Dumnezeu Tatăl şi nici Sfântul Arhanghel Mihail nu au voit aceasta. Totuşi, oameni diabolici s-au solidarizat cu diavolii şi au deschis în lumea noastră iadul. Consecinţele le putem vedea cu toţii. În Europa nu cred că există un oraş în care să nu fie ridicat un monument în memoria celor care au căzut răpuşi de gloanţe şi şchije în cele două războaie mondiale. În aceste împrejurări se ridică întrebarea: este Sfântul Arhanghel Mihail de partea creştinilor ortodocşi sau nu? Sau mai bine spus: este Sfântul Arhanghel Mihail de partea creştinilor ortodocşi sau el poate să fie invocat în orice religie a lumii? Sunt mai mulţi care sunt de părere că Sfântul Arhanghel Mihail ţine de toate religiile lumii şi orice om care ţine de o religie necreştină poate să îl invoce şi să îi ceară ajutorul. Să fie oare chiar aşa? Adevărul este că nu este aşa. În mare Sfântul Arhanghel Mihail este un ajutător la creştinilor ortodocşi în sen sens generic al creştinilor. Aceasta fiindcă aşa este voia lui Dumnezeu Tatăl pe care Sfântul Arhanghel Mihail caută să o împlinească.[52]

Am ajuns prin urmare la concluzia că Sfântul Arhanghel Mihail este ajutorul nostru al creştinilor ortodocşi. Unii ar vrea ca Sfântul Arhanghel Mihail să fie contactat la orice oră şi la orice timp din noapte şi din zi la fel ca informaţiile de la telefon. Trebuie să ştim că prin rugăciune în putem contacta pe Sfântul Arhanghel Mihail în orice moment din noapte şi din zi. După ce am făcut aceasta trebuie să avem răbdare ca rezultatele să apară. Sunt mulţi care după cum am evidenţiat în rândurile de mai sus vor ca minunile Sfântului Arhanghel Mihail să curgă asemenea apei unui râu. Să nu uităm că Sfântul Arhanghel Mihail este arhanghel şi el mai are datorii şi obligaţii şi faţă de Dumnezeu Tatăl şi la fel de bine şi faţă de ceilalţi îngeri. Totuşi, nu trebuie să cădem în dejnădejde şi să considerăm că nu se merită să credem în Sfântul Arhanghel Mihail dacă el nu a făcut o minune cu noi. Am arătat în rândurile acestei cărţi că el a făcut mai multe minuni cu alţi creştini ortodocşi pentru a ne arăta că el există şi ne ascultă. Cei care vor minuni în orice moment şi în orice loc trebuie să ştim că sunt persoane care vor mai mult senzaţionalul şi ceea ce este ieşit din comun. Ori trebuie să ştim că tot ceea ce ţine de Sfântul Arhanghel Mihail este firesc sau mai bine spus ţine de firesc. Dacă ne uităm în jurul nostru vom vedea că lumea este într-o criză a firescului. Trăim într-o lume în care homosexualitatea şi lesbiansimul sunt considerate lucruri fireşti şi nomale. Chiar şi unele ţări creştin ortodoxe au militat mai recent pentru drepturile sociale şi civice ale homosexualităţii şi lesbiansimului. Aşa se face că ceea ce este nefiresc în lumea noastră din cauza unor inteligenţe morbide şi bolnave a ajuns să fie considerat firesc şi un lucru obişnuit. Ce să facem noi creştinii ortodocşi în asemenea situaţii? Fără doar şi poate putem să cerem ajutorul Sfântului Arhanghel Mihail. Dacă mai mulţi creştin ortodocşi s-ar ruga mai sincer şi mai cu credinţă Sfântului Arhanghel Mihail el ar putea să intervină mai des şi mai eficent în lumea noastră pentru a ne conferii ceea ce ne lipseşte de multe ori: simţul firescului şi al normalităţii. Acest simţ al normalului şi al firescului este un simţ pe care îl simţim din ce în ce mai puţin fiindcă sunt mulţi care de ce să nu spunem că se solidarizează sufleteşte şi în duh cu diavolii şi nu mai vor să urmeze binelui. Binele este firesc, răul este nefiresc fiindcă este o negaţie a fiinţei şi a ontologiei.[53]

---

52 Minunea Sfântului Arhanghel Mihail de la Colose (Turcia de azi) pe care Biserica Creştin Ortodoxă o pomeneşte în fiecare an pe data de 6 septembrie ne spune că Sfântul Arhanghel Mihail este binevoitor faţă de creştinii ortodocşi şi opozant al necreştinilor. Am spus mai sus care au fost caderele în care a avut loc minunea. Într-o biserică creştin ortodoxă de la Colose era un tânăr pe nume Arhip care avea de grijă de această biserică. În regiune erau mai mulţi păgâni (necreştini) care nu priveau cu ochi buni biserica. Ei şi-au unit forţele şi au săpat un canal auxiliar care ducea cursul unui râu spre biserica lui Arhip pentru ca ea să fie indundată. Sfântul Arhanghel Mihail intervine şi ca prin minune apa râului trece dar nu inundă biserica. În cele din urmă tot prin intervenţia Sfântului Arhanghel Mihail râul revine miraculos la matca lui. Este clar din această relatare că Sfântul Arhanghel Mihail îi apară pe creştinii ortodocşi şi pentru aceasta noi creştinii ortodocşi trebuie să avem mai multe credinţă în Sfântul Arhanghel Mihail.

53 Radu Teodorescu, *Firescul în religia creştin ortodoxă* (Cugir, 2014).

Prin urmare în această viaţ ă omul devine potenţ ial fiul lui Dumnezeu dacă va trăi o viaţ ă creş tin ortodoxă. La fel de bine este adevărat că sfinţ ii îngeri vor ca noi să devejim fii lui Dumnezeu fiindcă în acest fel în cele din urmă vom ajunge să fim mult mai aproape de Dumnezeu Tatăl. Îngerii ş i Sfântul Arhanghel Mihail sunt fără doar ş i poate persoane care se bucură când noi suntem în comuniune cu Tatăl nostru ceresc. Minunea de la Colose a Sfântului Arhanghel Mihail are două sensuri: 1. unul istoric ce ne spune că Sfântul Arhanghel Mihail a trebuit să intervină pentru a dejuca planul distrugător al păgânilor ş i 2. unul duhovnicesc care ne spune că Sfântul Arhanghel Mihail este prezent duhovniceş te în orice biserică creş tin ortodoxă. El este alături de orice creş tin ortodox care se roagă cu evalvie ş i credinţ ă lui Dumnezeu Tatăl. Totuş i deş i prin Domnul Iisus Hristos consecinţ ele păcatului stromoş esc al protopărinţ ilor nostri Adam ş i Eva au fost parţ ial ş erse ele încă mai pot să fie simţ ite în lumea noastră ş i la fel de bine pot să facă unele probleme. Iată de ce avem nevoie de ajutorul Sfântului Arhanghel Mihail. Sunt mai multe icoane ş i picturi creş tine care ni-l prezintă pe Sfântul Arhanghel Mihail în calitatea lui de psihopomp. Ce să înţ elegem prin termenul pe psihopomp? Înţ elegem că una dintre funcţ iile Sfântului Arhanghel Mihail este de a lua sufletele celor care mor sau ale muribunzilor ş i a le duce în rai în lumina veş nică a lui Dumnezeu Tatăl. În acest sens adevărul este că Sfântul Arhanghel Mihail poate să ne fie ajutor în cel mai cumplit moment al vieţ ii noastre: momentul morţ ii. Cu toţ ii ş tim că în faţ a morţ ii suntem omeneş te fără de nici o speranţ ă. Cine poatre să oprească moartea sau mai bine spus cine poate să stopeze cursul morţ ii? Adevărul este că un om nu poate oricât de multe eforturi ar depune. Aceasta fiindcă moartea este o creaţ ie a diavolului care este o fiinţ ă cu puteri mult mai mari ca ale omului. Totuş i Sfântul Arhanghel Mihail poate să schimbe sau mai bine spus să transforme momentul morţ ii. El poate să facă din momentul morţ ii un moment de tranziţ ie spre rai. Cu alte cuvinte Sfântul Arhanghel Mihail poate să schimbe cursul morţ ii dintr-unul tragic într-unul fericit.[54]

Orice creş tin ortodox autentic recunoaş te că are nevoie de ajutor pentru a se mântui. Sfântul Arhanghel Mihail nu mântuieş te prin sine fiindcă este numai un arhanghel dar el poate să ne ajute în procesul mântuirii ş i mai ales în momentul morţ ii noastre, momentul cel mai critic din toată existenţ a noastră. Este adevărat că pentru mai mulţ i dintre necreş tini a cere ajutorul unui arhanghel este fără doar ş i poate un act de umilinţ ă ce nu poate să fie făcută. Cum să avem nevoie de ajutorul Sfântului Arhanghel Mihail dacă noi suntem creş tini ortodocş i? Este o obiecţ ie pe care mai mulţ i necreş tini o aduc creş tinilor ortodocş i. Ceea ce uită aceş ti orgolioş i ş i egolatrii este că nu totul stă ân puterile creş tinilor ortodocş i ci sunt mai multe fapte care pot să fie realizate numai de Dumnezeu ş i de sfinţ ii îngeri. Sfinţ ii îngeri au fost creaţ i pentru a îl slujii pe Dumnezeu Tatăl dar după facerea omului la fel de bine misiunea sfinţ ilor îngeri este ş i de a îi ajuta pe oameni. Astfel mai mulţ i sfinţ i creş tin ortodocş i sunt de părere că în momentul morţ ii ne ajută toate rugăciunile pe care le-am făcut către sfinţ ii îngeri fiindcă prin aceste rugăciuni noi ne-am solidarizat cu ei ş i le-am transmis că avem nevoie de ajutorul lor pentru noi. Este posibil ca în timpul vieţ ii cuiva sfinţ ii îngeri să nu facă nici o minune pentru o anumită persoană creş tin ortodoxă dar fără doar ş i poate ei vor intervenii în momentul morţ ii pentru acea persoană creş tin ortodoxă dacă acea persoană creş tin ortodoxă a fost constantă în a le cere ajutorul. Ce bucurie mai mare poate să fie acea ca în momentul morţ ii sufletul nostru să se îndrepte purtat în braţ ele sfinţ ilor îngeri spre rai? Ş tim din întâmplarea cu un călugăr bolnav de la Muntele Athos că i-a cerut îngerului păzitor să îi curme viaţ a fiindcă numai putea purta chinurile bolii. Îngerul lui păzitor i-a spus că are unele păcate ş i pentru aceasta prin boală trebuie să ispăş ească pedeapsa pentru aceste păcate. Îngerul i-a spus că mai poate sta încă zece ani în acea boală sau 3 ore în iad. Călugărul a consdierat că 3 ore în iad trec mai repede decât 10 ani de boală. Aş a că a fost dus în iad. Au trecut 300 de ani ş i îngerul a venit din nou să vadă ce face călutgărul. Călugărul i-a spus că îngerul este mincinos fiindcă i-a spus că numai 3 ore va sta în iad ş i în realitate au trecut 300 de ani. Îngerul i-a spus că nu este mincinos ş i că a venit de fapt mai repede ş i el mai avea de stat încă două cearui în iad fiindcă o oră în iad trece cât 300 de ani omeneş ti.[55]

---

[54] Sunt mai multe relatări din vieţ ile sfinţ ilor ş i ale spiritualităţ ii creş tin ortodoxe care ne spun că atunci când un om moare exact în momentul morţ ii de o parte a muribudnului vin îngeri ş i pe cealaltă parte vin diavoli. Abele tabere îş i revendică sufletul. Diavolii prezintă pe hârtiile lor păcatele omului care după ei îl fac vrednic de iad în timp ce îngerii prezintă faptele bune ale muribunului care îl fac vrednici de rai. Este cu adevărat după expresia Sfântului Nicodim Aghioritul un "război nevăzut" dintre îngeri ş i diavoli pentru sufletul celui care păráseş te această lume. Trebuie să ş tim că astfel de relatări nu sunt simple imaginaţ ii ci sunt fără doar ş i poate realităţ i care au loc cu mai toţ i cei care murim. La fel de bine ş i noi cei care sunt vii vom trece prin această probă de foc în care îngerii ş i diavolii îş i vor disputa supremaţ ia asupra noastră. Iată de ce rugăciunile pe care le facem în această viaţ ă către Sfântul Arhanghel Mihail pot să ne fie de ajutor. La un anumit nivel orice rugăciune pe care o facem către Sfântul Arhanghel Mihail este o faptă bună. Este o faptă bună fiindcă ne solidarizează cu îngerii lui Dumnezeu Tatăl.

[55] Antonie Plămădeală, *Trei ceasuri în iad* (Bucureş ti, 2013 reeditare).

Insula grecească Symi este cunoscută pentru faptul că aici este ridicată o biserică creş tin ortodoxă în cinstea Sfântului Arhanghel Mihail. Ce legătură poate să existe între această biserică ridicată în cinstea Sfântului Arhanghel Mihail ş i o femeie australiancă Raewyne Watson? Aparent nici una. Numai aparent fiindcă după cum vom vedea din povestea care va urma între insula grecească Symi ş i Raewyne Watson a devenit o legătură extrem de vie. Raewyne Watson a suferit o operaţ ie prin care i-a fost scoasă fierea. Operaţ ia ar fi trebuit să pună capăt durerilor australiancei dar nu a făcut-o. Din contră durerile au devenit mai mari ş i australianca a trebuit să fie internată din nou. La începutul anilor 2000 Raewyne Watson a aflat că durerea provenea de la o glandă. De meserie contabilă Raewyne era extrem de pricepută cu numerele dar nu avea habar despre corpul uman. Medicii i-au explicat că o glandă din spatele corzilor vocale este infectată ş i pentru ca să se facă bine ş i să nu mai aibă dureri acea glandă endocrină va trebuii să fie extirpată ceea ce ducea pentru totdeauna la pierderea vocii. Raewyne Watson avea pe atunci 46 de ani. Frica ş i panica au cuprins-o. Nu ş tia ce să facă. Cui să ceară ajutor? Cine nu ar fi cerut ajutor într-o astfel de situaţ ie? Atunci ş i-a adus aminte că soţ ul ei avusese cinci tumori ş i el se dusese pe insula grecească Symi unde era o icoană făcătoare de minuni a Sfântului Arhaanghel Mihail. După ce a venit de acolo s-a operat ş i s-a însănătoş it deplin. Dintr-o dată lui Raewyne Watson i-a revenit speranţ a. A sunat-o pe o piertenă de a ei Jane din insula Symi ş i i-a spus că vrea să vină să se închine la icoana făcătoare de minuni a Sfântului Arhanghel Mihail. A amânat operaţ ia ş i din Sydney de unde locuia ea s-a dus în Symi Grecia. A ajuns în Symi în luna mai a anului 2000. A intrat în biserică ş i s-a închinat în faţ a icoanei impunătoare a Sfântului Arhanghel Mihail. A prins o lumânare. Era pentru prima dată în viaţ a ei când ea se închina unei icoane a Sfântului Arhanghel Mihail. I-a promis Sfântului Arhanghel Mihail că dacă se va însănătoş ii va devenii o persoană credncioasă ş i va revenii pe insula Symi pentru a îi mulţ umii. A ieş it din biserică ş i ca prin minune toată stările ei dramatice ş i conflictuale lăuntrice au dispărut. S-a întors înapoi în Sydney ş i la câteva zile a făcut opereaţ ia. Minune! Operaţ ia a reuş it ş i femeia nu ş i-a pierdut vocea aş a cum îi spuseseră medicii. Lucru pe care nici un medic nu ş i l-a putut explica. Se spune că de atunci australianca Radweyne Watson vizitează frecvent insula Symi unde vine să mulţ umesscă Sfântului Arhanghel Mihail.[56]

Avem aici o altă minune a Sfântului Arhanghel Mihail de care mai puţ ină lume ş tie ş i care eventual ar trebuie să fie mai masmediatizată dar se pare că nu este. Vedem că o australiană care nu era creş tin ortodoxă s-a convertit la ortodoxie în urma unei minuni pe care a experimentat-o. Aparent această australiancă era pe punctul de a îş i peirde orice ş ansă de a mai vorbii fiindcă glanda edocrină trebuia scoasă ş i scoaterea ei nu se putea face fără scoaterea corzilor vocale. Fără doar ş i poate din minunea de mai sus putem să vedem că Sfântul Arhanghel Mihail poate să ne ajute ş i de multe ori pentru a le da semne creş tinilor care nu sunt ortodocş i face minuni cu aceş tia doar, doar aceş ti creş tini se vor întoarce la creş tinismul ortodox. Că Sfântul Arhagnhel Mihail este ajutător al nostru ş i evident că ne ajută nu poate să fie nici o îndoială. Aceasta fiindcă el este unul care ne vrea binele ş i care poate să facă viaţ a noastră mai frumoasă. După cum am arătat ş i mai sus de multe ori trecem peste minunile Sfântului Arhanghel Mihail mult prea uş or. Aceasta fiindcă suntem oameni care nu suntem în nici un fel mulţ umiţ i. Când minunile au loc spunem că sunt prea puţ ine ş i când minunile nu au loc spunem că de ce nu au loc? După cum am spus Biserica Creş tin Ortodoxă nu ne cere numai să ne rugăm Sfântului Arhanghel Mihail ci la fel de bine ne cere să ş i avem credinţ ă în el. Dacă vom sta ş i vom analiza vom vedea că deş i ş tim de mai multe minuni ale Sfântului Arhanghel Mihail sunt foarte puţ ini cei care cred în el. Aceasta fiindcă credinţ a este un fapt care cere mult prea mult efort ş i noi suntem ultimele persoane care voim să depunem efort. Unii ar putea să ne întrebe: cum să ceară credinţ a creş tin ortodoxă efort? Este un efort să crezi în Sfântul Arhanghel Mihail fiindcă aceasta înseamnă să îţ i ataş ezi voinţ a ta de voinţ a lui; adică să ajungi să pieveş ti lucurile la fel cum le priveş te Sfântul Arhanghel Mihail. Fără doar ş i poate că Sfântul Arhanghel Mihail poate avea cu noi o legătură psihologică. Ce fel de legătură psihologică să exite între noi ş i Sfântul Arhanghel Mihail? Adevărul este că sufleteş te prin rugăciune ne putem ataş a de Sfântul Arhanghel Mihail. Aceasta fiindcă el fiind duh la fel de bine se poate face mult mai bine înţ eles sufletului nostru decât trupului nostru. Este evident că sunt puţ ini cei care cred că pot să stabilească o legătură psihologică cu Sfântul Arhanghel Mihail. Aceasta fiindcă susţ in ei că nu ai cum să fi psihologic conectat cu un arhanghel. Am văzut din minunea de mai sus că australianca după ce a mers ş i s-a rugat la icoana făcătoare de minuni a Sfântului Arhanghel Mihail de pe insula Symi din Grecia odată ce rugăciunea a fost făcută a simţ it o uş urare. Toate gândurile ei negre au trecut ca prin minune ş i a putut să simtă o liniş te ş i un sentiment că totul este în ordine. Avem de a face aici cu o persoană care la acel timp nu era creş tin ortodoxă ş i care a putut să simtă o legătură psihologică cu Sfântul Arghanghel Mihail. Dacă o persoană care era numai creş tină

[56] Întâmplarea este luată din periodicului australian „Take 5" (nr. 24, Iunie 2006, pp. 6-7).

dar nu creş tin ortodoxă a putut să realizeze o legătură psihologică cu Sfântul Arhanghel Mihail cu cât mai mult noi creş tinii ortodocş i putem să realizăm o legătură psihologică cu Sfântul Arhanghel Mihail.[57]

Este adevărat că pentru marea majoritate a creş tinilor ortodocş i să ceară ajutorul Sfântului Arhanghel Mihail în momentele grele ale vieţ ii loc este un lucru firesc ş i obiş nuit. Totuş i sunt ş i mulţ i care fiind stăpâniţ i de patima orgoliului ş i de mândrie li se pare o imposibilitate să se roage lui Dumnezeu ş i Sfântului Arhanghel Mihail. Cum să se roage el care este un om puternic, deş tept ş i capabil unui arhanghel pe care nici măcar nu l-a văzut cu ochii liberi? Este posbil aş a ceva? În nici un caz. Mândria este un sentiment care îl poate face pe om să se considere mai capabil ş i mai puternic decât îngerii ş i uneori chiar decât Dumnezeu. Când armatele naziste au declanş at al II-lea război mondial aveau convingerea că nici măcar Dumnezeu nu mai apoate oprii ca Germania nazistă să cucerească ş i să ajungă să stăpânească lumea. Delirul a durat numai 5 ani, din 1939 până în anul 1945 când marele furher de la Berlin s-a sinucis. Iată prin urmare care sunt consecineţ ele nesfaste ale mândriei ş i ale orgoliului. Să ne aducem aminte de Sfintele Perpetua ş i Felicitas care fiindcă au refuzat să aducă jertfe ca unui dumnezeu împăratului roman Severus au fost aruncate într-o arenă cu lei ş i devorate de vii. Mai mulţ i împăraţ i romani s-au considerat pe sine dumnezei ş i pretindeau supuş ilor să fie veneraţ i ca niş te dumnezei pe pământ. Mândria umană este larg răspândită în zilele noastre. În timp ce unele ţ ări ale lumii trimit sateliţ i pe lună ş i oameni în spaţ iul cosmic, alte ţ ări suferă de foame. Aceasta din mândrie fiindcă cei supra-avansaţ i tehnic ş i ş tiinţ ific în nici un fel nu vor să îi ajute pe cei în nevoie. Mândria ş i lăcomia este mult prea mare pentru a ajuta pe cel în nevoie. Bogatul din pilda lui Iisus nici nu voia să ş tie de săracul Lazăr care singura mângâiere pe care o avea era că uneori câinii se milostiveau de el ş i rănile lui ş i i le lingeau ş i aş a îi aduceau alinare.[58]

A cere ajutorul Sfântului Arhanghel Mihail este fără doar ş i poate un mare exerciţ iu de smerenie. Prin acest fapt noi înş tiinţ ăm pe Sfântul Arhanghel Mihail că îl recunoaş tem ca fratele lui mai mare ş i că avem nevoie de el. Ajutorul Sfântului Arhanghel Mihail este fără doar ş i poate un sentiment al nevoii. Dar nu trebuie să apelăm la Sfântul Arhanghel Mihail numai când avem nevoie de el ş i de ajutorul lui ci dacă se poate cât mai des posibil. Am văzut că în cazul asutraliencei Radweyne Watson ea pentru prima dată a făcut apel la Sfântul Arhanghel Mihail într-o situaţ ie când lucrurile erau în extremă: ea risca să devină mută pentru tot restul vieţ ii. Paradoxal Sfântul Arhanghel Mihail i-a ascultat rugăciunea ş i a vindecat-o. Totuş i, avem aici de face cu o situaţ ie excepţ ională. Dacă ne vom uita în istoria cu intecarţ iunile dintre Sfântul Arhanghel Mihail ş i umanitate vom vedea că au fost totuş i puţ ine cazurile de rugăciune când Sfântul Arhanghel Mihail a răspuns din prima. Aceasta fiindcă este bine să ş tim că Sfântul Arhanghel Mihail vrea ca noi să fim perseverenţ i în legătura sau relaţ ia pe care o avem cu el. Sunt din ce în ce mai puţ ini cei care se gândesc la o legătură pe termen lung cu Sfântul Arhanghel Mihail. Aceasta fiindcă se consideră că dacă Sfântul Arhanghel Mihail nu răspunde din prima înseamnă că el nu este interesat de noi ş i nici nu se merită să menţ inem o legătură ce nu aduce rezultate din prima. Oare nu ne-am ridicat întrebarea că este posibil ca Sfântul Arhanghel Mihail să nu ne răspundă din prima pentru a ne testa credinţ a ş i încrederea pe care o avem în el? Avem văzut în cele de mai sus pe viu că Sfântul Arhanghel Mihail a putut face minuni dintre cele mai diverse: a scăpat o biserică de a fi inundată de un râu, a scos o maş ină prăvălită într-o prăpastie, a vindecat o creş tină ortodoxă de diabet zaharos, a vindecat o creş tină asutraliancă de muţ enie, a hrănit un soldat care nu avea ce mânca duminica ş i sâmbăta în postul mare. Iată că Sfântul Arhanghel Mihail ne-a demonstrat că ne poate ajuta într-o gamă largă de situaţ ii. Totuş i ş i noi trebuie să fim mai consecvenţ i în a cere ajutorul Sfântului Arhanghel Mihail. Aceasta fiindcă după cum am spus făcând astfel nu facem decât să ne demonstrăm smerenia. Este greu să fim în comuniune cu Sfântul Arhanghel Mihail dacă nu suntem persoane ale smereniei. Sunt mulţ i care din orgoliu o viaţ ă întreagă nu s-au rugat niciodată Sfântului Arhanghel Mihail ş i mai apoi când trec prin greutăţ i vor să fie auziţ i automat de Sfântul Arhanghel Mihail. Este evident că o astfel de atitudine este eronată. Cum să ceri ajutorul Sfântului Arhanghel Mihail dacă tu timp de 20 sau 30 de ani nu ai călcat deloc în biserică pe 8

57 Felicia Toniţ ă, *Îngeri, suflet, vindecare* (Bucureş ti, 2008).

58 După cum ş tim mândria a fost un sentiment care a fost antecendent lumii în care trăim ş i a fost pentru prima dată creată de satan care din nebunie a ajuns al concluzia că el este mai presus de Dumnezeu. La fel de bine cei care sunt răi ajung ş i ei să fie părtaş i acestei mândrii nebuneş ti ş i se văd pe sine mai capabili decât restul. De fapt orice crimă este un act de mândrie. De ce? Fiindcă criminalul are o părere atât de bună despre sine că el crede că poate lua locul lui Dumnezeu ş i curma vieţ i după bunul lui plac. În acest sens criminalul îş i asumă rolul de Dumnezeu care singur poate da ş i lua viaţ a omului. Este evident că sunt mai multe păcate care derivează din mândrie dar ceea ce trebuie să fim cât se poate de siguri este că mândria în nici un fel nu poate să ne facă bine. Ea este un fel de beţ ie temporară în care cel în cauză se vede pe sine unic ş i fără de nici un fel de asemănare. Iată de ce trebuie să ş tim că mândria poate să îl înnebunească pe om. El nu mai judecă lucurile normal ş i se vede pe sine chiar mai bun decât Dumnezeu Tatăl.

noiembrie când se face pomenirea Sfântului Arhanghel Mihail ș i a prietenului său Sfântul Arhanghel Gavriil? Este evident că există niș te reguli care trebuie să fie respectate în ceea ce îl priveș te pe Sfântul Arhanghel Mihail.[59]

Cultul Sfântului Arhanghel Mihail pe care Biserica Creș tin Ortodoxă îl pune în faț a noastră este inconvenient pentru mai multe mentalităț i ș i pentru mai multe filosofii ale timpurilor noastre. Aceasta fiindcă aceste filosofii ș i mentaltiăț i sunt atropocentrice ș i umaniste. Antropocentrismul este unul care nu are loc decât pentru om în această lume. Singur omul este cel care în cele din urmă contează. Că trăim într-o scoietate în care primează antropocentrimul sau mai bine spus omul singur este centrul de greutate al existenț ei, nu este nici o îndoială. De mici copii sub influenț a teoriei evoluț ioniste a lui Darwin suntem învăț aț i să credem că omul este singura ființ ă care contează pe lume. În evoluț ie nu este nimic mai important ș i mai semnificativ decât omul. Iată de ce este bine să ș tim că deș i trebuie să credem în demnitatea omului în cele din urmă această demnitate a omului trebuie să aibă anumite limite sau mai bine spus nu poate să fie singura care să îl definească pe om. Creș tinismul ortodox ne spune că în lumea noastră sunt forț e ș i puteri mult mai mari decât omul. Una dintre aceste forț e este Sfântul Arhanghel Mihail. După cum am demonstrat Sfântul Arhanghel Mihail ș i-a făcut constant simț ită prezenț a în lumea creș tin ortodoxă. Aș a se face că aceasta ar trebuie să fie pentru noi un reper în viaț a duhovnicească ș i nu numai. Rarportat la arătările Sfântului Arhanghel Mihail în lumea noastră creș tin ortodoxă, adevărul este este că sunt puț ini cei din spaț iul extra-creș tin ortodox care au luat aceste arătări în serios sau mai bine spus le-au acordat importaț ă. Aceasta fiindcă omul de azi este ingorant în ceea ce priveș te lumea spirituală ș i angelică. Sunt mulț i care sunt ingoranț i în ceea ce priveș te pe Sfântul Arhanghel Mihail fiindcă ne spun ei că nu se merită să îș i aplece atenț ia asupra unui mit creș tin ortodox cum este cel al Sfântului Arhanghel Mihail.[60]

Ar putea fi unii care să se întrebe de ce să cerem ajutorul Sfântului Arhanghel Mihail când putem să cerem ajutorul direct al lui Dumnezeu? Nu este oare mai simplu ș i mai direct a cere ajutorul lui Dumnezeu decât al Sfântului Arghanghel Mihail? Realitatea este că Dumnezeu este Cel care vrea ca noi să cerem ajutorul Sfântului Arhanghel Mihail. De ce ar vrea Dumnezeu un intermediar între noi ș i El? De ce este nevoie ca Sfântul Arhanghel Mihail să medieze între noi ș i Dumnezeu? Adevărul este că Dumnezeu nu poate să fie operativ cu toț i oamenii care îi cer ajutorul. Aceasta fiindcă sunt destui de mulț i oameni în lumea noastră. La fel de bine una dintre menirile pentru care îngerii există este ca ei să medieze între om ș i Dumnezeu. Mai mulț i sfinț i care au avut nevoie de ajutorul lui Dumnezeu au fost ajutaț i în acest sens de Sfântul Arhanghel Mihail. Devine evident că trebuie să fim mult mai interesaț i de cine sunt îngerii ș i de cine este Sfântul Arhaghel Mihail. Sfântul Arhanghel Mihail poate la fel de bine să medieze între noi ș i Dumnezeu atunci când avem nevoie de ajutor. Este în acest sens o armonie perfectă dintre el ș i Dumnezeu care poate să fie la fel de bine un exemplu ș i pentru noi. Sfântul Arhanghel Mihail este fără doar ș i poate o persoană care se consultă cu Dumnezeu. Aceasta fiindcă el nu face nimic faț ă de oameni din proprie iniț iativă. Am putea să fim tentaț i să credem că Sfântul Arhanghel Mihail nu are nevoie de acordul lui Dumnezeu pentru a intervenii în evenimentele istoriei umane. Adevărul este că întotdeauna când Sfântul Arhanghel Mihail intervine în istoria umană el se consultă cu Dumnezeu pentru a găsi cel mai bun mod de a fi efectiv. Vedem aici că Sfântul Arhanghel Mihail este un confindent al lui Dumnezeu care ț ine cont de ceea ce spune ș i crede Dumnezeu. Aceasta fiindcă Sfântul Arhanghel Mihail vrea ca între voinț a lui ș i voinț a lui Dumnezeu să nu fie nici o discrepanț ă ș i nici un fel de neînț elegere. Acest model al înț elegerii dintre Dumnezeu ș i sfinț ii îngeri ar trebui să existe ș i în comunităț ile noastre creș tin ortodoxe ș i la fel de bine ș i în familiile noastre creș tin ortodoxe. Aceasta fiindcă de multe ori nu avem repere în momentele deiicile ș i delicate. Ei bine ne putem întotdeuna raporta la legătura care există între Dumnezeu ș i Sfântul Arhanghel Mihail. Deș i este fiu al lui Dumnezeu, Sfântul Arhanghel Mihail nu face nimic pe cont propriu ci voieș te ca să fie în acord cu voinț a lui Dumnezeu.[61]

---

59 Doreen Virtue, *Miracolele Arhanghelului Mihail* (Editura For You, 2010).

60 După cum am vorbit mai sus, a îl reduce pe Sfântul Arhanghel Mihail la faptul de a fi un simplu mit este o mare greș ală. Este o greș ală fiindcă Sfântul Arhanghel Mihail nu este în nici un fel un mit fiindcă miturile nu sunt reale ci mai mult sunt produsul imaginaț iei. În nici un fel nu trebuie să credem că Sfântul Arhanghel Mihail este o simplă imaginaț ie. Imaginaț ia este un fapt care este din ce în ce mai exploatat în zilele noastre. Aceasta fiindcă se consideră că imaginaț ia este cea care poate să facă fanatasmele reale. Sunt din ce în ce mai mulț i care exploatează fantasmele oamenilor pe care ei le consideră un fel de "realitate viruală." Este adevărat că sfinț ii îngeri ș i Sfântul Arhanghel Mihail pot să acț ioneze asupra imaginaț iei omului fiindcă imaginaț ia este un factor al sufletului uman. Aceasta nu îi fac pe îngerii lui Dumnezeu ș i pe Sfântul Arhanghel Mihail simple imaginaț ii. Iată de ce trebuie să ne ferim de imaginaț ie atunci când facem referire la Sfântul Arhanghel Mihail.

61 Sfântul Ioan Damaschin, *Despre cele două voinț e ale lui Hristos* (Bucureș ti, 2004).

Dacă unii suprasolicită ființa umană adevărul este că sunt la fel de bine mulți filosofi și gânditori care din contră detestă ființa umană. Aceasta fiindcă au fost chiar unii gânditori care au urât omul. Este evident că în ceea ce îl privește pe om au existat mai multe opinii extreme. Unii au făcut un postament universal al omului în timp ce alții l-au coborât pe om la nivelul de ființă mai inferioară decât animalele. Cel mai bine aceste opinii au fost exprimate în nihilismul și pesimismul modern. Sunt din ce în ce mai multe opiunii nihliste care susțin că omul este o ființă dezgustătoare ce trebuie să fie eradicată. Aceste curente nihiliste sunt din ce în ce mai virulente și pe fondul nemulțumirii pe care o aduce societatea modernă în ceea ce îl privește pe om și drepturile sale. Așa se face că în timp ce unii exaltă omul, alții din contră îl detestă. Iată de ce este bine să știm că atunci când vorbim despre om trebuie să fim cât se poate de echilibrați și să nu cădem în extreme. Aceasta fiindcă extremele nu fac bine și în nici un fel nu au o rezolvare eficentă a problemelor cu care ne confuntăm. Este bine să știm în acest sens că doctrinele nihiliste sunt inspirate de diavoli sau mai bine spus că sunt în asentimentul diavolilor. Omul este adevărat că este o ființă care are nevoie de ajutorul îngerilor și al lui Dumnezeu dar aceasta nu înseamnă că omul nu are și el demnitatea lui. Știm că Sfântul prooroc Moise ne-a spus în Vechiul Testament că omul a fost creat "după chipul și asemănarea lui Dumnezeu." Prin aceasta înțelgem că omul este chemat să fie într-o permenantă asemănare cu Dumnezeu. Cum este omul capabil să fie în asemănare cu Dumnezeu? Omul este capabil să fie în asemănare cu Dumenzeu prin a face voia lui Dumnezeu. Fiindcă omul este o ființă slabă și de multe ori nu poate să facă voia lui Dumnezeu deplin el poate cere ajutorul și asistența Sfântului Arhanghel Mihail.[62]

Ceea ce trebuie să evidențiem în aceste rânduri estte că omul este o ființă paradoxală. Dacă de exemplu călugării creștin ortodocșii pot să se angelizeze și să devină "îngeri pământești", ei bine sunt și unii care merg în sens invers și ajung să de demonizeze. Trebuie să știm că există și o demonizare voită a omului. Când omul este stăpânit de patimi și de păcate fără doar și poate că el este o ființă demonizată. Totuși nu trebuie să confundăm această stare de demonizare pătimașă cu posesiunea demonică. Este adevărat că în timp ce îngerii nu fac decât să ne elibereze și să ne aducă în spre adevărata noastră libertate: viața în Dumnezeu, demonii pot să posede oameni. Sunt mai multe cazuri din vremurile lui Iisus și în zilele noastre când unii au ajuns la demonizare fiindcă au lăsat loc ca demonii să intre ei. Se poate ridica întrebarea: unde a fost Sfântul Arhanghel Mihail atunci când demonii au pătruns în unii demonizații și i-au luat în stăpânire? De ce nu intervine Sfântul Arhanghel Mihail în toate cazurule de posesiune demonică din lumea noastră pentru ca nimeni să nu mai fie posedat? Adevărul este că Sfântul Arhanghel Mihail poate să elibereze pe persoanele care sunt posedate de demoni numai dacă apropiații și chiar persoanele demonizate se roagă lui. Aceasta fiindcă din motive care sunt evidente sunt unii care din cauza unui mod de viață dezinteresat față de valorile duhovnicești au ajuns să devină posedați. Întotdeauna în cazul posedaților există o perioadă din viața lor sau a familiei și rudelor lor când aceștia fie că au fost dezinteresați față de Dumnezeu sau au fost fără de nici un Dumnezeu. Așa se face că demonizarea unei persoane nu este pur și simplu o acțiune care are loc din senin. Diavolii caută orice sălăbiciune a omului pentru a putea ca în acest mod să intre în posesia trupului său. Este evident că trebuie să fim mult mai atenți cu viața noastră fiindcă prin modul nostru păcătos de viață putem să ajungem să fim posedați. În cazul în care cineva ajunge posedat se cuvine sau mai are vreun rost să ne rugăm Sfântului Arhanghel Mihail? Adevărul este că dacă cineva ajunge demonizat sau numai sub influența diavolilor la fel de bine el are nevoie de ajutorul Sfântului Arhanghel Mihai. Nu trebuie să ne îndoim: rugăciunea față de Sfântul Arhanghel Mihail este fără doar și poate efectivă. Chiar dacă uneori vindecarea vine mai greu nu trebuie să ne îndoim că Sfântul Arhanghel Mihail nu ne va ajuta. Cu toții ne confruntăm cu forțele demonice. La un anumit moment al vieții noastre putem să simțim într-un fel sau altul nocivitatea demonică cum își face de cap în viața noastră sau a celor din jur. Atunci se cuvine să cădem în rugăciune adâncă în spre Sfântul Arhanghel Mihail fiindcă de la el vom primii ajutor mai de vreme sau mai târziu.[63]

Ceea ce este posibil este ca în lumea nevăzută să fi existat mai multe altercații dintre Sfântul Arhanghel Mihail și forțele demonice pentru binele omului. Aceasta fiindcă nu putem fi siguri despre ceea ce are loc în lumea nevăzută. Un lucru este sigur: în timp ce îngerii ne vor binele diavolii ne vor răul. Acolo unde nu intervin îngerii lui Dumnezeu și Sfântul Arhanghel Mihail fără doar și poate că vor urma mai multe pagube. Este adevărat că sunt

---

62 Este bine să știm că între omul și Sfântul Arhanghel Mihail poate să existe cooperare sau mai bine spus sinergie (împreună lucrare). Aceasta fiindcă mai întâi de toate Dumnezeu a lăsat ca îngerii să fie mai mari ca omul și să ne ajute sau mai bine spus să iesă în întâmpinarea noastră. Domnul Iisus Hristos ne spune că atunci când un păcătos se pocăiește îngerii din cer se bucură. Îngerii din cer se bucură de pocăința la mai mulți dintre noi fiindcă ei sunt cei care au menirea de a îl conduce duhovnicește pe om spre Dumnezeu. Este evident că trebuie să avem încrdere în sfinții îngeri și în Sfântul Arhanghel Mihail că ei ne pot duce pe drumul cel bun. Lumea de azi fiindcă este pragmatică nu vede prea mare semnificație sau rol al îngerilor lui Dumnezeu fiindcă susține că tot ceea ce ce trebuie să facă omul este să își poarte de grijă singur. Ei bine, îngerii lui Dumnezeu sunt alături de noi și ne asită în tot ceea ce facem.

63 Sfântul Nicodim Aghioritul, *Războiul nevăzut* (Galați, 2004).

şi mulţi care în loc să simpatizeze cu sfinţii îngeri şi cu Sfântul Arhanghel Mihail se solidarizează cu demonii şi ajung să facă voia demonilor. Ştim că a fost înfiinţată în secolul al XX-lea chiar şi Biserică a lui satan. Aşa se face că opiniile diferă în ceea ce priveşte raportarea la Sfântul Arhanghel Mihail. Aceasta fiindcă este pentru unii mult mai uşor să urmezi demonilor decât Sfântului Arhanghel Mihail. Adevărul este că omul este o fiinţă care este implicit prinsă între îngeri şi demoni. Această temă este larg exploatată în zilele noastre de literatura şi beletristica mai mult sau mai puţin ştiinţifico-fantastică. Sunt mulţi care cred că slujind demonilor în cele din urmă vor scăpa de pedepsele iadului. Ei cred că în nici un fel demonii nu vor putea să pedepsească cu iadul pe cineva care toată viaţa i-a slujit şi a fost de partea lor. Să fie oare lucurile chiar aşa? Adevărul este că demonii sunt fiinţe perverse şi nu ţin cont după moarte de cei care i-au slujit. În acest sens se cunoaşte cazul unui împărat egiptean care a voit să devină împărat al Egiptului. Nu a reuşit prin forţele proprii şi a recurs la ajutorul demonilor prin magie. Demonii l-au ajutat să devină împărat. A domnit 3 sau 4 ani după care a murit şi aceiaşi demoni care l-au ajutat să ajungă împărat se spune că i-au luat sufletul şi l-au dus în iad. Iată prin urmare că în nici un fel nu trebuie să credem că demonii ne ajută în viaţa de apoi dacă le sutem loiali în această viaţă.[64]

Ceea ce este bine să ştim este că deşi puterile demonice ne vor răul în nici un fel nu trebuie să ne considerăm fără de nici unfel de ajutor în faţa lor. Sfinţii îngeri şi Sfântul Arhanghel Mihail sunt cu noi şi nu ne vor lăsa niciodată. Chiar dacă uneori este posibil ca în anumite împrejurări demonii să se facă stăpâni ai vieţii noastre nu trebuie să deznădăjduim. Aceasta fiindcă puterile demonilor sunt net inferioare comparate cu cele ale Sfântului Arhanghel Mihail. După cum am spus şi în rândurile de mai sus demonii după cădere au pierdut mult din puterea pe care au avut-o. Aceasta fiindcă odată cu căderea harul lui Dumnezeu i-a părăsit. Părăsirea harului lui Dumnezeu a dus la o slăbire a lor. Demonii poate mai au 10% din puterile pe care le aveau mai înainte de a fi îngeri. Iată de ce dacă cerem ajutorul Sfântului Arhanghel Mihail în cele din urmă vom ieşii învingători şi vom ajunge să fim liberi. Sfântul Arhanghel Mihail are putere peste forţele demonice. Aşa se face că el ne stă la dispoziţie. Nu trebuie să credem că atunci când ne confruntăm cu forţele demonice Sfântul Arhanghel Mihail va venii în ajutorul nostru dacă nu îl vom ruga să ne ajute. Aceasta fiindcă şi în lumea spirituală există anumite legi care trebuie să fie respectate. Este evident că Sfântul Arhanghel Mihail poate intervenii şi fără să îi cerem ajutorul dar după cum am văzut sunt mai mulţi cei care ajung să caute din proprie iniţiativă prezenţa demonilor. Aşa se face că în cele din urmă ca regulă dacă simţim o prezenţa demonică în jurul nostru şi voim să ne eliberăm de ea trebuie să cerem ajutorul Sfântului Arhanghel Mihail. Am spus că deşi demonii au devenit mult slăbiţi după cădere totuşi puterea lor este mai mare decât a omului. Prin urmare să nu credem că prin forţele noastre proprii ne vom elibera de demoni şi de lucrările lor. Este o mare diferenţă dintre îngeri şi demoni: îngerii nu vin invitaţi, în timp ce demonii vin întotdeuna neinvitaţi. Nu trebuie să îi face o invitaţie specială unui demon pentru a ajunge să ne posede. Aceasta fiindcă după cum putem să ne dăm seama în cazul demonilor nu există bun simţ. Ei îşi atribuie lucruri care nu sunt ale lor ca şi cum ar fi ale lor. De fapt aceasta au voit să o facă şi cu Dumnezeu. Demonii au fost cei care au ajuns la concluzia că ei sunt mai presus decât Dumnezeu şi tronul dumnezeirii li se cuvine lor. Este evident că în asemenea situaţii trebuie să fim mult mai precauţi şi mai atenţi cu lumea demonilor. După cum spunea scriitorul creştin C. S. Lewis nu trebuie să fim nici obsedaţi de demoni dar la fel de bine nu trebuie să fim nici total ignoranţi în ceea ce îi priveşte. Deşi în mare nu trebuie să de prindem în dialog (mental, cu gândul) cu demonii, adevărul este că în momentul în care demoni ne dau târcoale trebuie să fim mult mai interesaţi de ei. Orice om care ajunge în aria de influenţă a demonilor vrea să scape de ei. Sfântul Arhanghel Mihail fără doar şi poate ne poate ajuta să scăpăm demoni şi de ameninţarea lor.[65]

O creştină ortodoxă din America (SUA) a voit să facă cunoscut numele Domnului Iisus Hristos şi în Africa. Aşa că a plecat ca misionară în Africa. Astfel că 1969 s-a mutat în Africa. Locul unde s-a stabilit această femeie care are azi în jur de 75 de ani a fost în Nairobi Kenya. Kenya a fost un punct de început fiindcă acolo ea a mers şi în alte ţări cum este Camerun. Misionara creştin ortodoxă a contruit 10 biserici în Africa dintre care una a

---

[64] Trăim într-o lume în care ocultismul este la modă. Fie că sunt filme cu tentă ocultă, fie că sunt romane cu tentă ocultă, fie că sunt reviste cu tentă ocultă lumea de azi a ajuns facă o modă din magie şi ocultism. Este la modă să vedem filme cu vrăjitori şi magicieni celebrii care au ajuns să manipuleze elementele lumii naturale. Ceea ce puţin ştiu este că atunci când exploatăm temele oculte nu facem decât să dăm loc demonilor în lumea şi în viaţa noastră. Fiindcă cei mai mulţi dintre creştinii zilelor noastre sunt "căldicei" sau mai bine spus nu sunt interesaţi de o viaţă creştin ortodoxă profundă este evident că vor avea şi un oarecare interes faţă de magie şi ocultism. Sunt mulţi cei care ştiu că zodiacul şi horoscopul sunt elemente oculte dar adevărul este că sunt şi mai mulţi cei care se complac în a le asculta şi de ce nu da crezare. Iată de ce este bine să fim mult mai atenţi cu ceea ce are loc în lumea noastră sufletească şi să nu lăsăm ca demonii să preia controlul. Când puterile noastre sunt terminate să cerem în rugăciune ca Sfântul Arhanghel Mihail să ne ajute.

[65] (Autor colectiv), *Demonii şi lucrările lor* (Galaţi, 2007).

închinat-o Sfântului Arhanghel Mihail. Într-o zi această misionară a plecat în Kampala. Ea avea obiceiul să ia cu sine o icoană a unui sfânt în orice loc mergea. De data aceasta a luat cu sine icoana Sfântului Arhanghel Mihail care era o copie a icoanei făcătoare de minuni din Matamados din insula Lesbos, despre care am mai vorbit în rândurile de mai sus. Misionara a ajuns la graninţ a dintre Kampala ş i Kenya. În acea perioadă, 1988, Kampala avea regim militar. Prin aceasta înţ elegem că în Kampala viaţ a umană era mai ieftină decât a unei mirle. În timp ce trecea graninţ a ş oferul care conducea maş ina misionarei creş tin ortodoxe nu a fost atent când i s-a făcut semn să oprească. Cinci motocliliş ti au înconjurat maş ina misionarei, i-au scos pe cei din maş ină afară, ş i le-au pus puş tile la tâmplă gata să îi ucidă ş i să le ia bunurile ca pradă. Ea s-a rugat Sfântului Arhanghel Mihail ş i le-a arătat celor cinci oameni înarmaţ i icoana cu Sfântului Arhanghel Mihail. Ca prin minune dispoziţ ia acestor prădători s-a schimbat. Era ca ş i cum cineva i-a cuprins ş i i-a făcut să îş i schimbe inteţ iile. Au lăsat puş tile jos ş i au mers să vadă icoana. Intervalul de timp a fost extrem de scurt ş i este chestionabil cum de soldaţ ii s-au schimbat aş a de repede. Ei care erau gata să îi omoare pe misionari dintr-o dată s-au schimbat ş i au devenit paş nici. Mai mult decât atât, cinci dintre acei soldaţ i au devenit creş tin ortodocş i conduş i de o putere ce nu poate să fie explicată.

Relatarea de mai sus este fără doar ş i poate o intervenţ ie miraculoasă a Sfântului Arhanghel Mihail. Vedem că Sfântul Arhanghel Mihail ş i-a făcut simţ ită prezenţ a de această dată în Africa. Aceasta ne spune că Sfântul Arhanghel Mihail poate să acţ ioneze oriunde în lume. Vedem cum rugăciunea ş i o icoană a Sfântului Arhanghel Mihail a schimbat dorinţ a unor prădători africani din ucidere în pocăinţ ă ş i convertire la creş tinismul ortodox.[66] Avem în cazul de mai sus o misionară creş tin ortodox care din neatenţ ia ş oferului cu care călătoarea era să fie împuş cată de un grup de prădători din Campala. Este evident că Sfântul Arhanghel Mihail poate să schimbe dispoziţ ia oamenilor. Aceasta fiindcă el cunoaş te foarte bine sufletul ş i psihicul uman ş i la fel de bine în situaţ ii extreme poate să intervină asupra lui. Este evident că Sfântul Arhanghel Mihail nu face aceasta dacă cei în cauză nu i se roagă cu credinţ ă. Sfântul Arhanghel Mihail are nevoie de credinţ ă noastră pentru a fi convins că ceea ce cerem este ş i ceea ce avem nevoie. Ar putea fii unii care ar spune că în cele din urmă de credinţ ă este nevoie numai când vorbim de Dumnezeu. De ce să fie nevoie de credinţ ă ş i când vorbim despre îngerii lui Dumnezeu ş i despre Sfântul Arhanghel Mihail? Este nevoie de credinţ ă ş i când vorbim despre Sfântul Arhanghel Mihail fiindcă credinţ a este cea care demonstrează că putem să ne lăsăm pe mâinile unei entităţ i superioare nouă. Prin credinţ ă noi îi spunem Sfântului Arhanghel Mihail că puterile naostre sunt limitate ş i atât este tot ceea ce putem face noi. Este momentul ca Sfântul Arhanghel Mihail ş i alţ i sfinţ i îngeri să îş i facă lucrarea. După cum am spus acolo unde nu mai poate omul Sfântul Arhanghel Mihail poate. Din cele relatate mai sus este evident că nu ai cum să schimbi cu forţ a minţ i intenţ ia unor oameni care vor să te ucidă. Misionara creş tin ortodoxă ş i-a pus nădejdea în Sfântul Arhanghel Mihail a cărui icoană o purta cu ea în mod constant. Este evident că ceea ce a avut loc a fost o minune a Sfântului Arhanghel Mihai. Avem aici încă o intereventţ ie a Sfântului Arhanghel Mihail în istoria umană pentru ca istoria să îş i urmeze cursul firesc pe care l-a lăsat Dumnezeu. Este de remarcat aici că după cum am spus îngerii nu pot să schimbe voinţ a oamenilor numai în momente extreme sau mai bine spus în momente de cumpănă. Am văzut că voinţ a celor cinci soldaţ i prădători din Kampala Africa era ca să ucidă. O rugăciune ş i credinţ ă adevărată în Sfântul Arhanghel Mihail i-a făcut ca ei să îş i schimbe voinţ a ş i dispoziţ ia. Iată că Sfântul Arhanghel Mihail are putere peste voinţ a omului. Aceasta mai ales când omul nu vrea să facă voila lui Dumnezeu. Este bine să ne punem voinţ a noastră în acord cu voinţ a Sfântului Arhanghel Mihail fiindcă aş a vom ajunge să fim cât se poate de liniş tiţ i. Pentru a ne pune voinţ a noastră în cord cu voinţ a Sfântului Arhanghel Mihail avem nevoie să ne rugăm Sfântului Arhanghel Mihail. În acest sens este adevărat că rugăciunea este un fel de reglare a voinţ ei omului cu voinţ a lui Dumnezeu prin intermediul îngerilor. Pentru cei care au evlavie la Sfântul Arhanghel Mihail adevărul este că rugăciunea este de mare folos. Rugăciunea este cea care ne asigură un fel de comunicare misitcă dintre noi ş i Sfântul Arhanghel Mihail.[67]

Realitatea este că am ajuns să trăim într-o lume care este mult mai interesată de a trasmite mesaje radio în univers pentru a căuta fiinţ e extraterestre decât a se ruga în Bisericile Ortodoxe tradiţ ionale Sfântului Arhanghel Mihail. Ş tiinţ a ş i tehnologia nu sunt rele dar realitatea este că sunt din ce în ce mai mulţ i care îş i pun mai mult sprenţ ele în ele decât în sfinţ ii îngeri ş i în Sfântul Arhanghel Mihail. Pentru cei mai mulţ i dintre savanţ ii de azi rugăciunea către sfinţ ii îngeri ş i către Sfântul Arhanghel Mihail este desuetă ş i fără de nici un fel de interes. Aceasta fiindcă Sfântul Arhanghel Mihail nu vine la nici în nici un fel de farfurie zburătoare cu multe beculeţ e ş i cu multe butoane. Aş a că farmecul întâlnirii omului cu Sfântul Arhanghel Mihail nu are nici un fel de noimă. Nu

---

[66] Ilarion Felea, *Convetirea creş tină* (Sibiu, 1935).

[67] Nicolae Mladin, *Prelegeri de mistică ortodoxă* (Târgu Mureş , 1996).

are nici un fel de noimă fiindcă în cele din urmă tot ceea ce trebuie să dezvoltăm în zilele noastre este ş tiinţ a ş i tehnica. Chiar sunt din ce în ce mai multe opinii care susţ in că tot ceea ce este necesar pentru om este să dezvolte cât mai mult ş tiinţ a ş i tehnica. Aceasta fiindcă în acest mod în cele din urmă se va ajunge ca omul să devină atotputernic. Devenit atotputernic, omul nu mai are nevoie de Dumnezeu. Când omul va ajunge să stăpânească deplin toate misterele ş tiinţ ei fără doar ş i poate că Dumnezeu, îngerii ş i Sfântul Arhanghel Mihail vor devenii un capitol închis din istoria omenirii. Sunt mulţ i în zilele noastre care îş i fac multe iluzii ş tiinţ ifice în ceea ce priveş te îmbătrânirea. Sunt mulţ i savanţ i care i-au în calcul posibilitatea de a face ca omul să nu mai înbătrânească ş i în acest mod să se bucure de tinereţ e veş nică. Este ceea ce am putea denumii ca o stare de nemurire artificială. Că sunt savanţ i care îndumnezeiesc ş tiinţ a nu este nici o îndoială. Aceasta fiindcă ş tiinţ a este pentru unii o adevărată religie. Pentru aceş ti savanţ i atei ş i necredincioş i este cât se poate de adevărat că religia este un fapt care trebuie depăş it. Prin perspicacitate ş i prin ingeniozitate dacă omul va dezolta ş tiinţ a în cele din urmă nu va mai avea nevoie de Dumnezeu.[68]

Timpurile noastre sunt timpuri în care din ce în ce mai puţ ină lume crede în Sfântul Arhanghel Mihail. Sunt unii care sunt de părere că acest cult al Sfântului Arhanghel Mihail pe care Biserica Creş tin Ortodoxă îl promovează în zilele noastre este mai mult o relicvă a trectului. Poate era firesc să te rogi Sfântului Arhanghel Mihail în vevul mediu dar în zilele noastre în nici un caz cultul Sfântului Arhanghel Mihail nu îş i mai găseş te locul. Nu îş i mai găseş te locul fiindcă omul a avansat mult ş i el prin ş tiinţ a ş i tehnologia poate chiar să facă minuni. Totuş i, în climatul generic al lumii noastre numele Sfântului Arhanghel Mihail este cât se poate de actual. Ş tim că numele Sfântului Arhanghel Mihail înseamnă în ebraică “cine este ca Dumnezeu?”(**mi** - care, **ke** - ca, **El** - divinitate). Îmbetaţ i de descoperirile ş tiinţ ifice ş i de progresul tehnologic din zilele noastre uităm că toate acestea vin de la Dumnezeu, că Dumnezeu este în spatele la toate marile noastre realizări. Prin urmare cine este ca Dumnezeu? Pentru mai multă lume din zilele noastre ş tiinţ a este ca Dumnezeu. Prin ş tiinţ ă omul nu mai este aceea fiinţ ă neputincioasă care este dependentă de Dumnezeu. Nu a fost Nietzsche cel care a anunţ at moartea lui Dumnezeu ş i apariţ ia supraomului? Nu sunt atât de mulţ i oameni obiş nuiţ i ş i ş efi de stat care trăiesc ca ş i cum nu ar fi exista Dumnezeu? Din nou, numele Sfântului Arhanghel Mihail este o interogaţ ie actuală pentru mulţ i dintre semenii noş tri care nu vor să audă ş i nici să ş tie de Dumnezeu: cine este ca Dumnezeu? Cine poate lua locul lui Dumnezeu? Cine poate să fie identic cu Dumnezeu? Ce poate să fie mai presus de Dumnezeu? Cum putem să ne gâdim la ceva mai presus decât Dumnezeu? În sens istoric trăim vremuri dramatice. Sunt din ce în ce mai mulţ i care stăpâniţ i de un orgoliu demonic au ajuns să considere că ei sunt mai presus de idea de Dumnezeu, că omul este realitatea ultimă ş i că omul trebuie să îl înlocuiască pe Dumnezeu. Aceasta nu este formulată în mod deschis ci sub chipul a tot felul de teorii politice sau ş tiinţ ifice. Nu a fost în secolul XX Uniunea Sovietică cea care L-a eliminat pe Dumnezeu total din viaţ a supuş ilor Săi? Auzim din ce în ce mai mult idea că prin ş tiinţ ă omul nu mai trebuie să fie acea fiinţ ă neputincioasă care este ci trebuie să se elibereze de povara ideii de Dumenzeu care îl reduce la stadiul unui neputincios care este pururea dependent de o forţ ă superioară lui. Iată care climatul sau mai bine spus zeitgestul timpurilor noastre. Sfântul Arhanghel Mihail a ajuns să fie un mit al trecutlui ce în viitorul apropiat nu va mai fi necesar ş i care va fi elimitat din istoria umanităţ ii odată pentru totdeauna.[69]

CAPITOLUL 4

SFINŢ ENIA SFÂNTULUI ARHANGHEL MIHAIL

Este cât se poate de evident că atunci când vorbim de Sfântul Arhanghel Mihail vorbim despre un înger sfânt cum toţ i îngerii sunt sfinţ i. Ce este sfânt ş tie mai toată lumea. Sfântul este o persoană cu mare grijă faţ ă de credinţ a în Dumnezeu, care constant se opune răului ş i păcatului, care urmează binele ş i voieş te realizarea

---

[68] Ş tiinţ a a fost lăsată de Dumnezeu omului pentru a îl face mai bun ş i pentru a îi face mai uş oară viaţ a. Totuş i nu trebuie să uităm că ş tiinţ a are o funcţ ie limitată. Ea nu poate de exmeplu să îl pună pe om în legătură cu Dumnezeu. Aş a se face că mulţ i dintre savanţ ii din zilele noastre au ajuns să deturneze scopul iniţ ial al ş tiinţ ei ş i să facă din ea o disciplină care să nu îl ducă pe om spre lauda lui Dumnezeu ci să îi creeze iluzii că prin ş tiinţ ă omul nu va mai fi dependent de Dumnezeu. Dacă este să ţ inem cont de cazul lui Charles Darwin teoria de mai sus se dovedeş te cât se poate de veridică. Darwin a fost primul care a lansat teoria că prin evoluţ ie ş tiinţ ifică omul nu va mai avea nevoie de Dumnezeu. Toate aceste teorii de sorginte atee în ceea ce priveş te ş tiinţ a provin din faptul că omul nu ş tie exact care este menirea ş i scopul pentru care ş tiinţ a a fost lăsată de Dumnezeul omului. Este evident că ş tiinţ a poate să ducă la ateism.

[69] Clementine Danele, *L'iconographie de Saint Michel Archange dans le peintures murales et paneux peints en Italie (1200-1518)* (Burgogne, 2014).

lui. Prin urmare sfântul este cel care duce o viaţ ă curată ş i cucernică. Sfântul este perfect, desăvârş it ş i inflailibil. La fel de bine vom vedea că există mai multe epitete ale sfinţ eniei fiindcă după cum ş tim în cazul oricărui sfânt există niş te calităţ i ş i niş te atribute speciale ş i personale. Prin urmare Sfântul Arhanghel Mihail este o persoană care după cum am văzut de mai multe ori ş i-a demonstrat sfinţ enia lui. El este o persoană care a voit binele ş i care lucrează binele. Sfântul Arhanghel Mihail este fără doar ş i poate unul care ş i-a manifestat sfinţ enia prin faptul că spre deosebire de satan a voit să rămână credincios lui Dumnezeu. A fi credinios lui Dumnezeu ş i a fi în ascultare faţ ă de Dumnezeu fără de nici o îndoială că este o dovadă de sfinţ enie. Sfinţ enia este o stare activă ş i în nici un fel pasivă. Sfântul este persoana de excepţ ie care acolo în care toate lucrurile par că sunt pierdute în favoarea păcatului nu face decât să se îndrepte în spre bine ş i virtute. Teologii creş tin ortodocş i sunt persoane care au emis mai multe opinii referitoate la sfinţ i ş i la sfinţ enie. Pentru unii sfinţ enia este un fapt care ţ ine exlusiv de lucrarea virtuţ ilor. Pentru al ţ ii sfinţ enia este un fapt care ţ ine de conş tiinţ a morală sau de moralitate.[70]

Oricine face binele în mod frecvent este un om moral, dar cine ajunge de se stabiliează definitiv ş i ireversibil în bine este un sfânt. Prin urmare este bine să ş tim că Sfântul Arhanghel Mihail este o persoană ş i morală ş i în acelaş i timp ş i sfânt. Iată de ce este bine să ş tim că binele este la drept vorbind o a doua natură a Sfântului Arhanghel Mihail. El vrea ca noi să facem binele ş i să ne dăm seama că binele este singura noastră speranţ ă de mântuire. Există o mare diferenţ ă dintre bine ş i rău pe care mai puţ ini dintre noi creş tinii ortodocş i o percepem. Este faptul că marea diferenţ ă dintre bine ş i rău este că în timp ce binele este infinit răul este finit. De ce facem această afirmaţ ie? Facem această afirmaţ ie pentru a demonstra că binele este un lucru constructiv. În bine permanent se găseseş te o nouă dimensiune în care să avansăm. Nu acelaş i lucru se poate spune ş i despre rău. Răul este distructiv ş i de multe ori auto-distructiv. Să ne gândim la cei care fac rău care la un moment dat ajung să îş i facă rău ş i propriei lor persoane. Toxicomanul care este dependent de heroină ş i cocaină este o persoană care consideră că ceea ce face un bine. Este doar un bine aparent fiindcă heroina ş i coaina nu fac decât să distrugă viaţ a omului. Iată prin urmare că există o dimensiune auto-distructivă a răului. Răul este auto-distructiv fiindcă ajunge să ne facă monş trii morali. Sunt mai mulţ i monş trii morali care au făcut fapte abdominabile. Despre un cunoscut gradat nazist pe nume Stangl se ş tie că a fost cel care a condus exterminarea a peste 900000 de evrei. Acest Stangl după închiderea celui de al doilea război mondial a fugit din faţ a trupelor aliate ş i în cele din urmă a fost prins într-o ţ ară sud-americană. Stangl a fost întrebat ş i investigat de mai multe ori. Una dintre întrebările pe care anchetatorii i le-au pus la procesul la care a fost supus a fost ce sentimente avea când el vedea mulţ imile de oameni că erau duse la camera de gazare? Stangl a răspuns că a fost sentimentul pe care l-a avut cu altă ocazie când a trecut pe lângă un abator de animale. Cu alte cuvinte el simţ ea că cei care erau gazaţ i erau pur ş i simplu nu oameni ci animale. Vedem ş i aici că răul în face pe om la un nivel mai mic sau mai mare să se autodistrugă. Aceasta fiindcă omul nu mai ţ ine cont de realitatea vieţ ii ş i a existenţ ei cum este firesc să fie ci îi atribuie alte înţ elesuri degradate. Este evident că sfinţ enia nu poate în nici un fel să fie disociată de idea de bine. Binele este o realitate care defineş te sfinţ enia ş i la fel de bine îi conferă sfinţ eniei dinamica prin care ea se poate manifesta. Iată de ce este bine să ne ridicăm mai multe întrebări de natură filosofică în ceea ce priveş te binele. Este Sfântul Arhanghel Mihail o fiinţ ă filosofică sau mai bine spus există înclinaţ ia spre filosofie în Sfântul Arhanghel Mihail? Trebuie să ş tim că îngerii la fel ca Dumnezeu Tatăl ş i Domnul Iisus Hristos sunt iubitori de înţ elepciune. Nu greş im dacă spunem că Sfântul Arhanghel Mihail este iubitor de înţ elepciune. Aceasta nu înseamnă că Sfântul Arhanghel Mihail citeş te operele marilor filosofi ai lumii. Din contră, dacă de multe ori simţ im un fel de tendinţ ă spre filosofie este posibil ca sfinţ ii îngeri ş i Sfântul Arhanghel Mihail să nască în noi acea tendinţ ă.[71]

Prin urmare în nici un fel noţ iunea de bine nu poate să fie separată de noţ iunea de sfinţ enie ş i invers. Aceasta fiindcă aceste două noţ iuni sunt cât se poate de legate una de alta. Iată de ce este bine să ş tim că trebuie să fim cât se poate de ancoraţ i în bine pentru ajunge să înţ elegem sfinţ enia ş i mai ales să ajungem să

---

[70] În acest moment se cuvine să ne întrebăm dacă Sfântul Arhanghel Mihail este o persoană morală? Aceasta fiindcă dincolo de orice deş i este înger ş i arhanghel Sfântul Arhanghel Mihail este o persoană. Adevărul este că da Sfântul Arhanghel Mihail este o persoană morală. Este o persoană morală fiindcă el s-a exercitat în bine sau mai bine spus s-a stabilit definitiv în bine ş i asemănarea lui Dumnezeu vrea ş i lucrează numai binele. Binele este o lucrare a Sfântului Arhanghel Mihail ş i din toate manifestările lui pe pământ el a lucrat numai binele. Este evident că moralitatea în cazul Sfântului Arhanghel Mihail se manifestă prin facerea ş i lucrarea binelui. Este marea diferenţ ă dintre Sfântul Arhanghel Mihail ş i diavoli: diavolii voiesc ş i fac numai răul în timp ce Sfântul Arhanghel Mihail voieş te ş i face numai binele. Pentru aceasta în cadrul cultului său Sfântul Arhanghel Mihail este prezentat ca un model ş i un lucrător al binelui.

[71] Lou Marinoff, *Înghite Platon, nu prozac. Aplicarea înţ elepciunii eterne la problemele de zi cu zi* (Editura Trei, 2010).

trăim sfinţ enia. Este evident că sfinţ enia este o realitate ce ţ ine de viaţ a noastră duhovniocească ş i ea ne face să fim cât se poate de ancoraţ i în bine. Trebuie să ajungem la drept vorbind la o simţ ire ontologică a binelui. Ce să înţ elegem prin expresia “simţ ire ontologică” a binelui? Adică nu trebuie să avem numai o înţ elegere intelectuală a binelui. Trebuie să trăim ş i să facem binele cu toată fiinţ a. Aceasta fiindcă sunt destul de mulţ i cei care susţ in că este suficent sau mai bine spus este destul să înţ eleagă binele cu mintea aceasta fiind suficent. Nu este destul să scriem ş i să citim tratate cu multe note de subsol depsre bine ci la fel de bine trebuie să fim ancoraţ i în practica binelui. Simte Sfântul Arhanghel Mihail binele ca un fapt ontologic ş i existenţ ial? Fără doar ş i poate că da. Aceasta fiindcă după cum arată istoria Bisericii ş i istoria persoanlă a Sfântului Aranghel Mihail el niciodată nu a făcut răul cuiva. Sfântul Arhanghel Mihail este o persoană a binelui ş i simte că binele trebuie să fie parte din fiinţ a lui proprie. Pentru aceasta nu să îl vedem pe Sfântul Arhanghel Mihail că va face răul. El nu are cum să facă răul fiindcă răul nu ţ ine de fiinţ a lui sau mai bine spus fiinţ a lui s-a stabilizat etern în bine. În schimb diavolii sunt cei care dispreţ uiesc binele ş i fac orice pentru îl impiedica să se manifeste ş i să se exprime. Este evident că trebuie să fim mult mai atenţ i cu sensul ontologic al binelui în lumea îngerească.[72]

Prin urmare sfinţ enia Sfântului Arhanghel Mihail este una care ţ ine foarte mult de caracterul ontologic prin care el s-a stabilizat în bine. Odată stabilizat în bine el nu mai poate face răul etern. Devine într-un anume fel asemănător lui Dumnezeu care este prin fiinţ a Lui binele ş i bunătatea întruchipată. Iată de ce în cei 2000 de ani de istorie creş tină Sfântul Arhanghel Mihail nu a fost văzut niciodată făcând răul ş i nici nu va putea să fie văzut comiţ ând rău. Aceasta fiindcă după cum am arătat în rândurile de mai sus după căderea diavolilor îngerii nu mai pot comite răul. Este bine pentru noi creş tinii ortodocş i să ş tim aceasta fiindcă aceasta este un fel de asigurare că îngerii au voit binele ş i ne vor binele etern. Îngerii pentru eternitate ne vor binele ş i vor să fie alături de noi în bine. La fel îngerii lui Dumnezeu sunt fiinţ e care vor ca ş i noi să ajungem să fim asemănători lor. Noi adevărul este că nu vom ş tii niciodată precis ş i exact cum simte Sfântul Arhanghel Mihail binele dar ceea ce ş tim este că ne asemănăm îngerilor când facem binele din toată fiinţ a. Aceasta fiindcă după cum am putut vedea binele este o dimensiune ontologică în cazul îngerilor. Este evident că trebuie să fim mult mai serioş i în problema binelui. Aceasta fiindcă putem să învăţ ăm din cazul Sfântului Arhanghel Mihail că în nici un fel nu trebuie să seperăm noţ iunea de sfinţ enie de noţ iunea de bine. De fapt mai toate religiile lumii recunosc că sfinţ enia nu poate să fie separată de bine ş i de facerea lui. Este evident că trebuie să fim cu totul dedicaţ i binelui pentru ca să ajungem să percepem stadiul ontologic al binelui pe care îl experimentează Sfântul Arhanghel Mihail. În acest sens este de remarcat că teoritic mai toate religiile lumii recunosc că sfinţ enia nu poate să fie definită dincolo de bine ş i de lucarrea binelui. Atunci cum se face că sunt destul de multe religii care nu îl recunosc pe Sfântul Arhanghel Mihail? Am demonstrat în această carte cu mai multe exemple concrete că Sfântul Arhanghel Mihail a făcut mai multe fapte bune (minuni) pentru ca omul să beneficeze de pe urma lor. Este evident că în mod normal mai toate religiile lumii ar trebuie să îl recunoască dacă nu total cel puţ in parţ ial pe Sfântul Arhanghel Mihail. Din fanatism ş i din ignoranţ ă sunt mai multe mari religii ale lumii care sunt cât se poate de opace faţ ă de Sfântul Arhanghel Mihail. Deş i Biserica Creş tin Ortodoxă a adus mărturie pe parcursul secolelor ş i a anilor de minunile Sfântului Arhanghel Mihail mai multe religii se comportă ca ş i cum aceste el nu ar exista ş i minunile nici nu ar fi avut loc. De fapt aceasta este ş i atitudinea diavolilor. Diavolii se comportă ca ş i cum binele ş i puterea lui nu ar exista ş i tot ceea ce există este răul ş i maleficul. Este cu adevărat demonic ca după sute de ani de mărturii ale existenţ ei sale hinduş ii, taoiş tii ş i budiş ti să nu recunoască existenţ a Sfântului Arhanghel Mihail. Aceasta fiindcă în timp ce unii cred ş i acceptă pe Sfântul Arhanghel Mihail, alţ ii îl ignoră ş i devin chiar duş manii lui.[73]

Este evident că din moment ce este o fiinţ ă a binelui Sfântul Arhanghel Mihail se află într-o opoziţ ie permenentul cu răul. Răul este întruchipat cel mai bine de diavol ş i pentru aceasta în iconografie ş i în pictură cele mai multe reprezentări ale Sfântului Arhanghel Mihail sunt cele în care el îl înfrânge pe diavol. Sfântul Arhanghel Mihail este un aprig opozant ş i adversar al răului sub orice formă ar fi el. Aceasta fiindcă fiind

---

[72] Sfinţ ii îngeri ş i Sfântul Arhanghel Mihail sunt fiinţ e care au ajuns să trăiască ş i să simtă ontologic binele ca fiind un lucru ce ţ ine de fiinţ a lor. Iată de ce este cât se poate de indicat să fim mult mai cu luare aminte la modul în care îngerii simt binele. După căderea diavoilor îngerii au ajuns să fie stabiliţ i total în bine ş i prin urmare binele a devenit parte din otnologia lor. Nu acelaş i lucru se poate spune despre om. Fiindcă este o fiinţ ă imperfectă, omul a devenit o fiinţ ă care pendulează între bine ş i rău ş i la fel de bine între angelic ş i demonic. Aceasta nu este posibil în cazul îngerilor care sunt pentru veş nicie stabilizaţ i în bine ş i aş a vor rămâne pentru totdeauna. Este evident că îngerii simt binele la nivel ontologic fiindcă ei s-au stabilizat ontologic în bine ş i nu mai pot să săvârş ească răul.

[73] Vladimir Soloviov, *Îndreptăţ irea binelui* (Bucureş ti, 1994).

înţ elept Sfântul Arhanghel Mihail ş tie că răul nu poate să aibă un sens ontologic al vieţ ii la fel cum vreau diavolii. Diavolii de fapt au fost înş elaţ i de propriul lor orgoliu ş i mândrie ş i în nici un fel nu mai vor să accepte binele. Aceasta fiindcă binele pentru ei nu mai poate să fie separat de fiinţ a lui Dumnezeu. Pentru diavol binele nu poate să fie înţ eles dincolo de existenţ a lui Dumnezeu. Iată de ce trebuie să ş tim că binele este în sine un fapt care poate să existe ş i separat de Dumnezeu cum este cazul Sfântului Arhanghel Mihail dar diavolii în aseamănă în mod unitar cu Dumnezeu. Devine evident că orice face binele este pentru diavoli un duş man fiind face ceea ce este propriu lui Dumnezeu. Totuş i, la fel cum diavolii sunt aprigi oponenţ i ai binelui (ceea ce demonstrează nebunia lor) la fel de bine ş i sfinţ ii îngeri sunt oponenţ i ai răului. Avem aici o antagonie care l-a făcut în vechime pe Zoroastru să creadă că lupta dintre bine ş i rău, dintre Ahriman ş i Ahura Mazda va fi eternă. Trebuie să fim cât se poate de conş tienţ i că nu va exista în eternitate o luptă dintre bine ş i rău. Credinţ a în Sfântul Arhanghel Mihail nu este una dualistă. Aceasta fiindcă dualismul nu este o soluţ ie la problema răului. Dulaismul este cel care susţ ine că în timp ce Dumnezeu creată binele etern, diavolul este distrugătorul etern al ceea ce este creat bine de Dumnezeu. Cu alte cuvinte ceea ce Dmnezeu creată, diavolul distruge. Adică Dumnezeu dă naş tere veş nică fiinţ elor umane ş i diavolul le ia viaţ a veş nic fiinţ elor umane.[74]

O altă trăsătură a sfinţ eniei Sfântului Arhanghel Mihail o avem din faptul că el a făcut constant bine omului. Nu se ş tie din trecut un exemplu în care Sfântul Arhanghel Mihail să fie făcut rău unui om sau unei persoane. Iată de ce în timp ce diavolii sunt fiinţ e care vor răul omului Sfântul Arhanghel Mihail este o fiinţ ă care vrea binele omului. Omul se află în acest sens în aria de interes a două categorii ontologice diferite: diavolii ş i îngerii. A fi preocupat de binele omului s-a manifestat în mai multe feluri în cazul Sfântului Arhanghel Mihail. Deş i Sfântul Arhanghel Mihail poate să fie tăcut în cazul oamenilor aceasta este fiindcă el vrea să fie prezent acolo unde este momentul cel mai greu al vieţ ii omului: momentul morţ ii. Am spus că mai mulţ i muribunzi au văzut îngeri în momentul morţ ii. Este posibil ca printre aceş ti îngeri să fi fost ş i Sfântul Arhanghel Mihail. Aceasta fiindcă Sfântul Arhanghel Mihail nu este indiferent faţ ă de suferinţ ele ş i problemele omului. A fi indiferent faţ ă de cineva pe care poţ i ajuta ş i nu faci nimic este cu adevărat o faptă demonică. Iată de ce este bine să ş tim că Sfântul Arhanghel Mihail nu este indiferent faţ ă de momentul critic al morţ ii noastre. La fel de bine am putut vedea din exemplul misionarei creş tin ortodoxe din Africa intervenţ ia miraculoasă a Sfântului Arhanghel Mihail. Am văzut cum Sfântul Arhanghel Mihail a schimbat dorinţ a a cinci soldaţ i de a ucide ş i a prăda niş te misionari creş tin ortodocş i ş i a îi face să fie cuminţ i ş i chiar să accepte botezul creş tin ortodox. Este o lucrare a Sfântului Arhanghel Mihail care ne spune că fără doar ş i poate el este altături de cei care au nevoie de ajutorul ş i sprijinul lui. Sfântul Arhanghel Mihail nu ne părăseş te la greu ş i este conş tient că dracii sunt cei care ne fac mult rău ş i vor să ne piardă în iad. Pentru aceasta Sfântul Arhanghel Mihail este cu adevărat un sfânt. Este sfânt fiindcă luptă pentru o cauză dreaptă. Toţ i cei care luptă pentru o cauză dreptă mai multe vreme în cele din urmă devin eroi ai acelei cauze. Iată de ce trebuie să ş tim că Sfântul Arhanghel Mihail este alături de noi ş i ş tie ce trebuie să facă pentru ca omul să aibă finalitate în viaţ a lui. Omul vrea să fie că viaţ a lui are o finalitate ş i că la fel de bine totul se va închia în mod fericit. La fel de bine Sfântul Arhangherl Mihail luptă pentru fericirea omului. Este ş i aceasta o dovadă de sfinţ enie. A face pe cineva fericit este fără doar ş i poate un lucru bun ş i el trebuie să fie considerat ca atare de oameni. Iată de ce nu trebuie să fim indiferenţ i faţ ă de Sfântul Arhanghel Mihail fiindcă nu vom avea nimic de câş tigat din aceasta. După cum am putut vedea din rândurile de mai sus Sfântul Arhanghel Mihail în nici un fel nu este indiferent faţ ă de oameni. Atunci de ce am fi noi indiferenţ i faţ ă de el? De ce să nu i ne rugăm lui ş i de ce să nu mergem în zilele de sărbătoare consacrate lui să ne rugăm lui? Este cât se poate de logic că din moment ce Sfântul Arhanghel Mihail este preocupat de oameni ş i de sufletele lor, la fel de bine ş i noi să fim interesaţ i de persoana lui.[75]

O altă minune a Sfântului Arhanghel Mihail o avem din secolele X-XI când Imperiul Bizantin era în culmea gloriei sale. Tot în această perioadă a fost ş i perioada de maximă inflorire a saracinilor care de multe ori se organziau ca piraţ i ş i mergeau ş i jefuiau ş i vandalizau tot ceea ce întâlneau pe cale. Insula Lebos care era o

---

[74] Înfringerea pe care diavolul a suferit-o în cer din partea Sfântului Arhanghel Mihail ne spune că în cele din urmă răul ş i diavolii vor fi pentru totdeauna distruş i. Aruncarea în iad este pentru diavoli echivalentul morţ ii. Aceasta fiindcă trebuie să ş tim că diavolii nu mor la fel cum mor oamenii. Diavolii ajuns în iad sunt moţ i. Deş i ei pot să fie percepuţ i de oameni aceasta nu înseamnă că ei sunt vii. Diavolii ar fi fost vii numai dacă ar fi rămas în rai ş i ar fi făcut ascultare de Dumnezeu. Este bine să înţ elegem cu se cuvine această moarte a diavolilor. Moartea diavolilor este un fapt ireversibil. Aceasta fiindcă ei în mod deliberat s-au întors spre rău ş i s-au răzvrătit împotriva lui Dumenzeu. Iată de ce diavolii sunt în sens teologic morţ i ş i pentru aceasta tot ceea ce pot ei face este ră răspândească moartea pe care singuri ş i-au câş tigat-o. După cum am spus moartea unui diavol nu se manifestă ca moartea unui om. Trebuie să fim conş tienţ i de aceasta.

[75] Richard Webster, *Communiquer avec l'archange Michael pour obtenir conseils et protection* (AdA éditions, 2005).

insulă bogată a devenit centrul de interes al piraţ ilor saracini. În locul denumit Lesbad exista o localitate (sat) Stenaka lângă care era o mănăstrire de călugări. Mănăstirea era înconjurată de ziduri de apărare împotriva piraţ iilor. Se spune că într-o primăvară un ş ef de piraţ i pe nume Shiran ş i-a pus în minte să jefuiască mănăstirea. Le-a spus piraţ ilor săi că tot ceea ce vrea el este potirul de aur ce era folosit la litughie de călugări. Restul putea să fie al restului piraţ ilor. Piraţ ii s-au apropiat de mănăsrire noaptea când mănăstirea nu era păzită destul de bine. Câţ iva dintre ei au intrat în ritmul bătăilor de toacă pentru ca să nu fie auziţ i de nimeni. Când a venit momentul, unul dintre piraţ i a deschis poarta mănăstirii ş i restul piraţ ilor au nevălit peste călugări înăuntru. În câteva minute călugării au fost toţ i uciş i cu sabia. Un calugar novice pe nume Gavriil, se afla în altar. Fiind sprinten, a urcat repede până pe acoperiş ul bisericii. Piraţ ii s-au luat după el. Atunci însă, s-a auzit un vuiet ş i acoperisul s-a prefăcut în chip minunat în mare cuprinsă de furtună. Pe valurile înspumate s-a arătat un **soldat urias ş i înfricoăş ător cu sabie de foc, ce s-a năpustit asupra piraţ ilor.** Aceş tia ş i-au luat armele ş i ce apucaseră să fure ş i au fugit cuprinş i de groază. Mai apoi novicele Gavriil a făcut o icoană în care a reprezentat chipul tânurului cu sabie de foc pe care l-a văzut. În timp ce toate aceste evenimente au avut loc viaţ a în satul Stenaka îş i continua cursul firesc. Doar un păstor de oi a văzut piraţ ii mergând spre mănăstire. S-a dus de grabă să vadă ce s-a întâmplat la mănăstire ş i a rămas surprins să vadă că toţ i călugării erau morţ i. A căzut la pământ leş inat. Când s-a trezit s-a îndreptat repede spre Alexe mai mare satului Stenaka ş i i-a spus ce a văzut. Alexe a luat cu el 50 de călăreţ i ş i s-a dus la mănăstire. S-a umplut de mânie ş i a luat urma piraţ ilor. Urmându-i pe piraţ i au ajuns la un povîrniş unde au putut să îi vadă pe piraţ i pe toţ i morţ i tăiaţ i. Toţ i piraţ ii aveau o urmă de sabie care pornea de la frunte ş i se oprea în pântece spintecându-i în două. Atunci ei ş i-au dat seama că cine îi spintecase pe piraţ i a fost Sfântul Arhanghel Mihail. Ceilalţ i piraţ i saracini au auzit de cele întâmplate la Stenaka ş i în anul următor au venit să se răzbune. Din nou ş i de această dată Sfântul Arhanghel Mihail s-a arătat lui Ş tefan fiul lui Alexe mai marele satului Stenaka. **Era neînchipuit de frumos, îmbrăcat în armură de aur. Avea părul blond care se revărsa pe umeri, dând aripilor sale albe stălucire aurie. În mâna dreaptă ţ inea o lance de aur, în vreme ce mâna stângă era ridicată, cu degetul arătător întins.** Sfântul Arhanghel Mihail i-a spus lui Ş tefan să meargă să îi spună lui Alexe tatăl său să se pregătească fiindcă piraţ ii vor ataca din nou. El le-a spus să nu se teamă fiindcă el va fi cu ei. Piraţ ii au nevălit în sat ş i au crezut că o să îi ia prin surprindere pe săteni dar i-au găsit pe aceş tia pe metereze. Au luat-o la fugă dar ar fost urmăriţ i ş i măcelăriţ i. O altă ceată de soldaţ i s-au dus cu Ş tefan ş i au dat foc corăbiilor. În cele din urmă este evident că toţ i piraţ ii au pierit. S-a adeverit cuvintele Sfântului Arhanghel Mihail.

Avem aici din nou o dublă minune pe care a făcut-o Sfântul Arhanghel Mihail. Acesta fiindcă el s-a arătat de două ori ş i a făcut-o în mod providenţ ial. Acesta fiindcă Sfântul Arhanghel Mihail a voit să demonstreze că el este un luptător împotriva răului.[76] Este evident că Sfântul Arhanghel Mihail s-a arătat prima dată pentru a îl salva pe novicele Gavriil. Am putut vedea că el a transformat acoperiş ul bisericii asemenea unei mări învolburate. De ce a intevenit Sfântul Arhanghel Mihail numai pentru a îl salva pe novicele Gavriil nu ş tim. Ceea ce ş tim este că toţ i cei care i-au ucis pe călugări au pierit ş i ei uciş i de sabia de foc a Sfântului Aarhnghel Mihail. Este fără doar ş i poate o intervenţ ie în forţ ă a Sfântului Arhanghel Mihail care ne spune că el poate să schimbe cursul evenimentelor omeneş ti pentru ca cei răi să fie pedepsiţ i. În amblele aceste relatări putem vedea că Sfântul Arhanghel Mihail a apărut îmbrăcat în haine militare. Aceasta fiindcă Sfântul Arhanghel Mihail este după unii sfântul protector al armatelor. După alţ ii Sfântul Arhanghel Mihail este sfântul protector numai al poliţ iei ş i al pompierilor (alţ ii sunt de părere că sfântul protector al pompierilor este Sfântul Iosif cel Nou de la Partoş). Ceea ce este clar din cele de mai sus este că avem de a face cu o dublă minune pe care Sfântul Arhanghel Mihail a făcut-o: în primul rând el a făcut ca acoperiş ul unei biserici să fie asemenea unei mări învolburate ş i în al doilea rând i-a avertizat pe locuitorii unui sat grecesc că vor să fie atacţ i de piraţ i. Ceea ce s-a ş i dovedit. După cum am spus în rândurile de mai sus Sfântul Arhanghel Mihail cunoaş te gândurile oamenilor ş i prin urmare el a putut să îi înş tiinţ eze pe locuitorii din Stenaka de inteţ iile piraţ iilor. Se pare că deş i Sfântul Arhanghel Mihail a permis uciderea călugărilor, ei bine el nu a mai permis uciderea oamenilor nevinovaţ i din satul Stenaka.[77]

La fel de bine mununea sau mai bine spus dubla minune de mai sus ne spune cum a fost văzut sau mai bine spus cum arată Sfântul Arhanghel Mihail. Iată ce a consemnat autorul necunscut al acestei minuni: **era neînchipuit de frumos, îmbrăcat în armură de aur. Avea părul blond care se revărsa pe umeri, dând aripilor sale albe stălucire aurie. În mâna dreaptă ţ inea o lance de aur, în vreme ce mâna stângă era ridicată, cu degetul arătător întins.** Prin urmare ş tim despre Sfântul Arhanghel Mihail că a purtat sau este

---

76 Emil Jurcan, *Satanismul încadrul ocultimsului: o analiză creş tină* (Alba Iulia, 2009).

77 Julie Du Bulay, *Cosmos, life and liturgy in a Greek Orthodox village* (Denise Harvey (Publisher), (2009).

posibil să mai ş i poarte arumură de aur, că are părul blond care se revarsă pe umeri ş i aripile sale sunt albe. Aceasta este o mărturie despre modul cum arăta Sfântul Arhanghel Mihail în secolul al X-lea sau al XI-lea. Este evident că el este identic ş i azi. Nu mai ş tim dacă Sfântul Arhanghel Mihail mai poartă armură de aur ş i în zilele noastre dar ceea ce este sigur este că el s-a arătat sau mai bine spus s-a revelat pe sine într-un mod care să fie pe înţ elesul ş i pe gustul oamenilor din acele timpuri. Este posibil ca aceasta să fie o modalitate prin care Sfântul Arhanghel Mihail s-a făcut pe sine cunsocut într-o anumită epocă a istoriei omului. Totuş i, ceea ce putem deduce din rândurile de mai sus este că pregătirea Sfântului Arhanghel Mihail este una de natură militară fiindcă se pare că el venise în satul Stenaka pregătit de luptă cu piraţ ii saracini. Este posibil ca această pregătire militară pe care o vedem la Sfântul Arhanghel Mihail în secolul al X-lea sau al XI-lea să fi provenit din faptul că el a fost liderul bătăliei din cer care s-a soldat cu izgonirea diavolilor din rai. Oricum este evident că Sfântul Arhanghel Mihail este un bun comandant care ş tie cum ş i ce să comande. Din instrucţ iunile lui am văzut că sătenii din Stenaka au câş tigat bătălia împotriva piraţ ilor saracini. Din cele mai vechi vremuri omul a fost preocupat de securitatea ş i de siguranţ a lui. La fel de bine din cele mai vechi vremuri omul s-a preocupat din nefericire de modalităţ i prin care să îi cucerească ş i să îi asuprească pe semenii lui mai slabi. În acest sens tehnica militară s-a aflat într-un proces de dezvoltare constantă în istoria omului. Ceea ce putem vedea din comportantul Sfântului Arhanghel Mihail este că această tehnică nu este străină nici de îngerii lui Dumnezeu. Nu este străină nici de îngerii lui Dumnezeu fiindcă ei au fost confruntaţ i cu asaltul îngerilor răzvrătiţ i care au voit să îl detroneze pe Dumnezeu ş i să ocupe raiul pentru a instaura o nouă ordine.[78]

Minunea de mai sus (secolele X-XI) conţ ine ş i anumite amănunte pe care pe autor personal nu l-au interesat. Ele ţ in mai mult de modul cu arăta Sfântul Arhanghel Mihail la timpul când minunea a avut loc. Ceea ce ş tim este că Sfântul Arhanghel Mihail se poate arăta omului cu părul blond mai lung ş i cu aripile albe. De fapt toate aripile îngerilor sunt albe. La fel de bine este evident că Sfântul Arhanghel Mihail poate să apară oamenilor cu veş mine sau armură de aur. Ceea ce pentru noi este un lux. Se pare că pentru cei din rai aurul nu este un metal de lux sau metal preţ ios cum este pentru noi oamenii ci mai mult un metal obiş nuit. Oricum este bine să ş tim că Sfântul Arhanghel Mihail se poate arăta în mai multe forme. Acesta fiindcă el alege o formă în funcţ ie de cei cu care interaţ ionează. Ş tim că Sfântul Apostol Pavel ne avertiza să nu fim nepăsători faţ ă de străinii care vin la noi fiindcă au fost mulţ i care fără să îş i dea seama au primit în loc de străini îngeri deghizaţ i în străini. Nu poate fi negat faptul că Sfântul Arhanghel Mihail estre un bun soldat ş i probabil din toate arătările lui faţ ă de oameni se poate vedea un anumit caracter militar al anghelofaniilor sale. Aceasta fiindcă el este cel care conduce armatele cereş ti. Deş i are în sens militar un rang maxim trebuie să remarcăm ş i aici smerenia Sfântului Mihail care nu face caz de poziţ ia lui privilegiată din cer. Mununea de mai sus este o minune a Sfântului Arhanghel Mihail care pentru lumea de azi este de mult uitată ş i care nu mai are nici un fel de semnificaţ ie pentru zilele de azi. Aceasta fiindcă noi oamenii tindem să uităm foarte repede binele pe care Dumnezeu ş i sfinţ ii îngeri în fac cu noi. Unul dintre motivele care ne-a determinat să scriem această carte a fost ş i acela de a actualiza în conş tiinţ a contemporanilor multele minuni pe care Sfântul Arhanghel Mihail le-a făcut cu noi oamenii. Am văzut că Sfântul Arhanghel Mihail a fost cel care a prevestit atactul piraţ ilor pentru ca satul Stenaka de pe insula Lesbos din Grecia să fie salvat. Vedem aici că Sfântul Arhanghel Mihail vine de partea celor nevinovaţ i ş i slabi. Prin aceasta trebuie să luăm ş i noi un exemplu să nu abuzăm pe cei slabi ş i nevinovaţ i. De mult prea multe ori cei nevinovaţ i ş i slabi sunt abuzaţ i în zilele noastre. Nu am greş ii dacă am spune că Sfântul Arhanghel Mihail este un arhanghel care apără pe cei abuzaţ i pe îi pedepseş te pe abuzatori. Minunea de mai sus din satul Stenaka este probabil cel mai bun exemplu. Am văzut că Sfântul Arhanghel Mihail i-a pedepsit pe toţ i pritaţ ii care au omorât călugări creş tin ortodocş i nevinovaţ i.[79]

Prin urmare când facem afirmaţ ia că Sfântul Arhanghel Mihail este sfânt, este evident că trebuie să ne bazăm pe anumite fapte. Ceea ce este cel mai important de evidenţ iat în aceste rânduri este faptul că sfinţ enia Sfântului Arhanghel Mihail este comunicată din strânsă legătură pe care el o are cu Dumnezeu. Adevărul este că nu se poate

---

[78] Devine evident că Sfântul Arhanghel Mihail este un bun soldat ş i comandant militar. Aceasta fiindcă el a câş tigat unul dintre cele mai importante războaie din toate câte au avut loc: războiul împotriva lui satan (diavolul). Iată de ce este bine să ş tim că probabil Sfântul Arhanghel Mihail între multele sale calităţ i pe care le are are ş i calitatea de a fi un bun militar. Deş i nu ar trebuie să fie aş a adevărul este că armatele sunt un rău necesar. Sunt un rău necesar fiindcă sunt mai mulţ i cotropitori ş i cuceritori care doresc să stăpânească lumea ş i să ne transforme în sclavi. Este evident că o astfel de acţ iune nu poate să ne lase indiferenţ i. Nu putem să fim indiferenţ i cind cineva vrea să ne transforme în sclavi. Acasta fiindcă nu este în firea lucrurilor să fim sclavi. Trebuie să ş tim că omul are dreptul la libertate chiar dacă de multe ori libertatea trebuie să fie câş tigată cu lupta. Sfântul Arhanghel Mihail a fost astfel mai înainte de începerea lumii un luptător pentru libertate.

[79] Michael Faucheux, *O istorie a răului: de la tragedii provocate la crime odioase* (Editura Lider, 2007).

vorbii despre sfinţ enie dacă nu ne referim la Dumnezeu. Dumnezeu este izvorul sfinţ eniei ş i fiincă sfinţ ii îngerii ş i Sfântul Arhaghel Mihail au decis să rămână credincioş i ş i loiali lui Dumnezeu este evident că din El au început să ş i experimenteze sfinţ enia. Trebuie să ş tim că sunt eronate acele opinii care susţ in că sfinţ enia poate să fie dobândită fără eforturile personale ale omului. Sunt din ce în ce mai mulţ i care sunt influenţ a practicilelor orientale susţ in că sfinţ enia este un fapt care nu are nici un fel de legătură cu Dumnezeu. Chiar Buda a fost cel care a declarat că în procesul mântuirii omului (starea de nirvana) nu este prea important Dumnezeu în sine (Marele Brahman) ci mai mult voinţ a proprie. Prin urmare prin voinţ a proprie în cele din urmă omul se poate mântui. Este evident că în lumina experienţ ei de mai multe secole creş tinismul ortodox a respins aceste opinii. Nu se poate vorbii despre sfinţ enea dacă nu ajungem la o comuniunea profundă ş i exitenţ ială cu Dumnezeu. Ei bine în acest moment afirmăm că Sfântul Arhanghel Mihail se află într-o stare de comuniune profundă ş i existenţ ială cu Dumnezeu. Aceasta este de fapt o trăsătură a tuturor îngerilor buni care au ales să rămână cu Dumnezeu ş i să nu se răzvrătească împotriva lui.[80]

Vremurile pe care le trăim sunt unele în care sfinţ enia este într-un moment de cumpănă. Aceasta fiindcă sunt din ce în ce mai puţ ini cei care văd necesitatea ca sfinţ enia să existe în lumea noastră. Aş a se face că cu marea majoritate a sfinţ ilor creş tin ortodocş i are loc un proces de negaţ ie a sfinţ eniei fiindcă ea nu este în nici un fel o realitatea firească a lumii noastre. Trăim într-o lume în care patima ş i păcatul sunt fapte cât se poate de fireş ti ş i de obiş nuite. Iată de ce cei mai mulţ i dintre creş tinii ortodocş i nici nu mai ş tiu ce este sfinţ enia. Sfântul Arhanghel Mihail este întotdeauna un reper de sfinţ enie în lumea noastră. Este adevărat că sfinţ enia Sfântului Arhanghel Mihail a fost câş tigată în împrejurări extreme. De ce spunem că sfinţ enia Sfântului Arhanghel Mihail a fost câş tigată în împrejurări extreme? Fiindcă Sfântul Arhanghel Mihail ş i restul îngerilor au trebuit să facă o mare alegere: să rămână creincioş i lui Dumnezeu Tatăl sau să se răzvrătească împotriva Lui. Este evident că alegerea lor a fost de a Îl slujii pe Dumnezeu ş i de a rămâne credincioş i lui ş i în acest sens să îl ducă la îndeplinirie vocaţ ia pentru care au fost creaţ i. Fiindcă a ales binele trebuie să ş tim că Sfântul Arhanghel Mihail nu mai poate face răul. Sunt mulţ i care s-ar putea întreba: cum se face că în cer Sfântul Arhanghel Mihail a fost părtaş unui război împotriva diavolului? Nu a fost aceasta o dovadă a faptului că Sfântul Arhanghel Mihail poate să facă ş i răul? Adevărul este că în nici un caz nu trebuie să considerăm că dacă Sfântul Arhanghel Mihail a luat parte la războiul din cer împotriva diavolului prin aceasta el a făcut un rău. Cineva trebuia să îl scoată afară din cer pe diavol fiindcă dacă el rămânea acolo ar fi făcut numai rău fiindcă răul a fost ales de el ca un mod de viaţ ă. Iată de ce este bine să ş tim că Sfântul Arhanghel Mihail a luat atitudine atunci când era cel mai mult nevoie de aceasta. El a ş tiut că dacă diavolul ar fi rămas în cer nu s-ar fi ajuns decât numai la distrugere fiindcă diavolul a devenit o fiinţ ă a distrugerii. Pentru noi cei cu minte omenească este mai greu să înţ elegem aceste lucruri fiindcă în mare majoritate considerăm că războiul este rău. Totuş i trebuie să ş tim că de exemplu Biserica Creş tin Ortodoxă acceptă destul de mult războiul de apărare. Este una să lupţ i într-un război ca ocupant sau cuceritor ş i este alta să lupţ i într-un război ca apărător la propriului tău teritoriu. Aceasta fiindcă cel care este cu adevărat vinovat de război este cel care l-a iniţ iat sau mai bine spus ocupantul. Diavolul a fost un ocupant. Aceasta fiindcă ela a voit să ia locul lui Dumnezeu ş i să îi facă ş i pe ceilaţ i îngeri să se închine lui ca ş i unui dumnezeu. Să ne aducem aminte de ispitirile Domnului Iisus Hristos din pustiul Carantaniei. Una dintre ispitiri a fost că diavolul i-a cerut lui Iisus să se închine lui fiindcă dacă o va face îi va da lui toate împărăţ iile lui. Vedem că la 5500 de ani de la căderea omului, diavolul nu s-a schimbat. El tot se visează pe sine dumnezeu.[81]

Sfântul Arhanghel Mihail este sfânt fiindcă el ş i-a unit voinţ a sa cu cea a lui Dumnezeu ş i în acest mod el nu mai poate să facă răul sau mai bine spus s-a stabilizat etern în bine. Iată de ce el poate să ne ajute ş i să ne întărească ş i pe noi în procesul binelui ş i de a face binele să fie cât mai permanent ş i mai des întâlnit în lumea noastră. Este adevărat că omul este o fiinţ ă slabă ş i care în pocesul de a face bine oscilează foarte mult. Aceasta fiindcă este bine să ş tim că sfinţ enia este un stadiu sau un fapt care ţ ine de conlucarea cu Dumnezeu. După cum am evidenţ iat în rândurile de mai sus este foarte greu să credem că sfinţ enia poate să fie atinsă fără intervenţ ia lui

[80] Starea de comuniune cu Dumnezeu a Sfântului Arhanghel Mihail nu a rămas fără de consecinţ e ontologice ş i existenţ iale. În acest sens prin comumiunea cu Dumnezeu Tatăl Sfântul Arhaghel Mihail a ajuns la sfinţ enie. Am putut vedea că această sfinţ enie s-a manifestat pe parcurul istoriei în mai multe feluri dar o trăsătură comună este că în orice manifestare Sfântul Arhanghel Mihail a fost un lucrători al binelui. Avem nevoie să lucrăm binele fiindcă numai în acest mod în cele din urmă ajungem la sfinţ enie. Iată prin urmare că fiindcă sfinţ ii îngerii ş i Sfântul Arhanghel Mihail au rămas loiali lui Dumnezeu Tatăl în cele din urmă Dumnezeu Tatăl i-a răsplătit cu sfinţ enia. Nimeni nu se naş te sfânt ci oricine vrea să ajungă sfânt trebuie să lucreze din plin pentru realizarea acestui deziderat. Este evident că Sfântul Arhanghel Mihail ş i-a câş tigat sfinţ enia prin deciziile ş i prin faptele sale ş i nu printr-un proces exterior care nu a avut nimic de a face cu el ş i propria lui persoană.

[81] Elena Cociş , Nicolae Oprică, *Razele iniţ iatice ale arhanghelilor* (Editura For You, 2006).

Dumnezeu. Aceasta fiindcă în orice caz avem nevoie de interveţ ia lui Dumnezeu pentru a experimena sfinţ enia. Sunt mulţ i care în zilele noastre vorbesc de un fel de *sfinţ enie seculară*. Ce să fi aceasta? Sunt cei care ajung să se sacrifice pentru idealurile seculare: pluralism, individualism, libertate, democaţ ie etc. În acest sens este adevărat că s-a creat în lumea noastră ceea ce am putea spune ca un fel de contrafacere a sfinţ eniei. Nu este vorba de a merge ş i a face binele cum face Sfântul Arhanghel Mihail ci mai mult de a apăra drepturile societăţ ii seculare. Lumea seculară este adevărat că este o lume străină de Dumnezeu. Este o lume străină de Dumnezeu fiindcă în cele din urmă secularismul nici nu prea recunoaş te existentenţ a lui Dumnezeu. Iată de ce este bine să ş tim că trebuie să înţ elegem că acolo unde nu există Dumnezeu sau mai bine spus acolo unde existenţ a lui Dumnezeu este negată, în cele din urmă este greu să vorbim de adevătara sfinţ enie. Am văzut că sfinţ enia a fost câş tigată de Sfântul Arhanghel Mihail destul de greu. El a trebuit să îl înfrângă pe diavol. Iată prin urmare ce a făcut Sfântul Arhaghel Mihail pentru sfinţ enia lui ş i a îngerilor lui Dumnezeu. În cele din urmă în termeni generici este bine să spunem că Sfântul Arhanghel Mihail a fost cel care a finalizat vechiul conflict dintre bine ş i rău prin victoria binelui. A fost vorba de o victorie eshatologică ce este dincolo de timp ş i de spaţ iu.[82]

Este adevărat că Sfântul Arhanghel Mihail a ajuns să îş i câş tige sfinţ enia în mai multe niveluri sau mai bine spus în mai multe dimensiuni. În primul rând prima dimensiune a Sfântului Arhanghel Mihail este în ceea ce îl priveş te pe Dumnezeu Tatăl. Deş i putea să nu o facă Sfântul Arhanghel Mihail a preferat să rămână credincios lui Dumnezeu Tatăl. Mai mult decât atât, el a fost cel care i-a convins pe mai muilţ i îngeri care erau în dilemă dacă sau nu să îl slujească pe Dumnezeu Tatăl pentru veş nicie să se stabiliezeze în credinţ a în Dumnezeu Tatăl. Este evident că Sfântul Arhanghel Mihail a avut un aport cât se poate de evident în ceea ce îi priveş te pe ceilalţ i îngeri care eventula unii au fost seduş i numai pariţ ial de ideile diavolului. La fel de bine, istoria ne demonstrează că în interacţ iunea sa cu oamenii Sfântul Arhanghel Mihail a făcut numai bine umanităţ ii. După cum am putut vedea în rândurile de mai sus ş i în cele care vor urma, Sfântul Arhanghel Mihail a făcut numai bine omului deş i nu este obligat să o facă. De ce nu este obligat să facă bine omului ş i umanităţ ii? Fiindcă în cele din urmă sfinţ ii îngeri ş i Sfântul Arhanghel Mihail sunt cu toţ ii fiinţ e libere. Prin urmare nici un înger nu face binele fiindcă este constrâns. Iată că putem vedea în dispoziţ ia Sfântului Arhanghel Mihail de a face binele omului o dovadă a sfinţ eniei sale. Sfântul Arhanghel Mihail este la un anumit nivel după Iisus un al doilea protector la umanităţ ii. De ce a ales Sfântul Arhanghel Mihail să fie protector al umanităţ ii? El a ales să facă aceasta fiindcă ş tie că omul ca fiinţ ă este una slabă ş i are nevoie de ajutor. La fel de bine în nici un fel nu îţ i arăţ i ş i îţ i demonstrezi superioritatea prin a dsitruge pe cei mai mici ş i mai slabi decât tine ci prin a îi ajuta ş i a îi proteja. Iată de ce în cele din urmă putem să vedem sfinţ enia Sfântului Arhanghel Mihail: el a ales la fel ca Iisus fiul lui Dumnezeu să îl ajute pe om ş i să îl întărească atunci când el se simte slab. Că omul este o fiinţ ă slabă duhovniceş te ne-o spune căderea protopărinţ ilor noş trii Adam ş i Eva. În acest sens Sfântul Arhanghel Mihail îş i demonstrează sfinţ enia lui faţ ă de om prin faptul că ajunge să îl întărească atunci când acesta este sub asediul patimilor sau păcatelor. După cum ne spun sfinţ ii părinţ i patimile ş i păcatele îi au ca ageţ i nevăzuţ i pe diavoli. Este în acest sens recomandat ca atunci când suntem sub asediul patimilor ş i a păcatelor să ne luptăm cu ele ş i să cerem ajutorul Sfântului Arhanghel Mihail. Este adevărat că sunt mulţ i care se roagă numai lui Iisus să sfie izbăviţ i de patimi ş i de păcate dar ceea ce este necesar să ş tim este că într-un război este mai bine să avem doi aliaţ i decât numai unul. Iată de ce patimile ş i păcatele pot să fie înfrânte prin rugăciune sinceră către Sfântul Arhanghel Mihail.[83]

Este evident că Sfântul Arhanghel Mihail nu trăieş te sfinţ enia ca pe ceva teoretic ci mai mult practic ş i cât se poate de legat de Dumnezeu. Sunt mai multe opinii care ne spun că una dintre misiunile îngerolor este de a Îl adora ş i a Îl lăuda pe Dumnezeu pentru toate binefacerile lui. În acest sens Sfântul prooroc Isaia a fost cel care l-a putut vedea pe Dumnezeu înconjurat de îngeri (serafimii măririi) care cu toţ ii îi cântau imnul de slavă: Sfânt, Sfânt, Sfânt e Domnul Savaot plin este cerul ş i pământul de mărirea Lui. Este evident că la aceste slujbe cereş ti de preamărire a lui Dumnezeu Tatăl participă ş i Sfântul Arhanghel Mihail. Chiar dacă Sfântul Arhanghel Mihail nu ocupă un loc fruntaş în ierahria cerească totuş i Sfântul Arhaghel Mihail este respectat ş i recunoscut ca o mare autoritate în

[82] Sunt mulţ i în zilele noastre care obiectează că noi nu putem să ajungem la sfinţ enie ca Sfântul Arhanghel Mihail fiindcă în cele din urmă noi nu suntem nici îngeri ş i nici arhangheli. Este evident că pentru un înger ş i pentru un arhanghel este mult mai uş or să ajungi la sfinţ enie decât pentru un om. Iată de ce este bine să ş tim că o astfel de opinie este eronată. Este eronată fiindcă în cele din urmă sfinţ enia este un fapt care se ţ ine foarte mult de nivelul în care se află omul. Dumnezeu nu ne cere să facem faptele îngerilor sau ale Sfântului Arhanghel Mihail dar ne cere să fim cât se poate de atenţ i cu ceea ce este posibil pentru noi să facem ş i să atingem. Prin urmare Dumnezeu nu ne va cere să îl izgonim pe diavol din cer, cum a făcut-o cu Sfântul Arhanghel Mihail, dar este sigur că Dumnezeu ne cere să ne lutăm cu patimile ş i păcatele proprii. Iată de ce este cât se poate de evident că Sfântul Arhanghel Mihail este pentru noi un exmeplu de sfinţ enie ş i lui totdeauna îi putem cere ajutorul când simţ im acel vechi conflict dintre bine ş i rău.

[83] Gian Piero Abbate, *Angeli e diavoli custodi* (Italia, 2012).

cer. Aceasta fiindcă după cum am spus el este un aprig oponent al răului sub orice formă s-ar afla el. Un alt lucru pe care slujbele îl au ca efect asupra îngerilor este că ele stabilesc un raport de intimitate cu Dumnezeu Tatăl. Dumnezeu Tatăl nu trebuie să fie adorat cu forţ a ci fiindcă El este autor la mai multe binefaceri care au venit peste îngeri ş i oameni El este vrednic de adorarea ş i de lauda noastră. Trebuie să fim conş tienţ i de aceasta ş i să ne dăm seama că ş i noi trebuie să îl adorăm pe Dumnezeu Tatăl ş i să facem tot ceea ce putem să fim mai aproape de El. Iată că în acest proces de adorare a lui Dumnezeu Tatăl nu suntem singuri. La fel de bine ş i îngerii ş i Sfântul Arhanghel Mihail sunt alături de noi când Îl adorăm pe Dumnezeu Tatăl nostru Cel ceresc. Vremurile noastre sunt vremuri când oamenii simt nevoia de sfinţ enia dar fiindcă au ajuns la o anumită comoditate duhovnicească ş i la un anumit nivel de laxitate morală sfinţ enia este din ce în ce mai greu de atins. Sunt din ce în ce mai rare cazurile de sfinţ i în lumea creş tin ortodoxă. Aceasta fiindcă omul de azi este un om biruit de materialism ş i secularism. Acestea sunt două ideologii care merg împotriva nevoi de sfinţ enie pe care o simte omul. Iată de ce trebuie să ş tim că a căuta să fim sfinţ i în nici un fel nu este demodat ş i ruş inos.[84]

Am vorbit prin urmare despre faptul că Sfântul Arhanghel Mihal este o fiinţ ă care s-a stabilizat în bine ş i nu mai poate să facă răul. Aceasta este de fapt marea diferenţ ă dintre îngeri ş i demoni: în timp ce îngerii s-au stabilizat etern în bine, diavolii s-au stabilizat etern în rău. A fost o algere liberă ş i premeditată pe care fiecare a făcut-o. Fiindcă Sfântul Arhanghel Mihail a ajuns la o stabilizare eternă în bine este adevărat că el avansează etern ş i infinit în bine ş i în facerea lui. Aceasta nu înseamnă că noi trebuie să profităm de pe urma Sfântului Arhanghel Mihail ş i a sfinţ ilor îngeri care sunt buni ş i care fac numai binele. În nici un caz nu trebuie să facem aceasta fiindcă mai devreme sau mai târziu vom fi răsplătiţ i pe măsura faptelor noastre. O opinie din ce în ce mai des întâlnită în zilele noastre este că îngerii ş i Sfântul Arhanghel Mihail pot să facă ş i puţ inul bine pe care noi ar trebui să îl facem. Aceasta fiindcă în cele din urmă îngerii sunt fiinţ e ale binelui ş i pot să facă binele ş i pentru noi. O astfel de opinie este eronată. În nici un fel nu putem să lăsăm binele numai pe urma îngerilor ş i noi să nu ne dăm silinţ a în ceea ce priveş te facerea lui. Dacă ne vom uita în lumea noastră vom vedea că sunt multe persoane care afirmă că binele este ceea ce trebuie să făcum ş i ceea ce trebuie să fie dus la îndeplinire. Aceste persoane afirmă numai nominal ş i verbal aceasta fiindcă ei nu depun nici cel mai mic efort pentru a face binele. Indiferenţ a religioasă este din ce în ce mai întâlnită în zilele noastre. Să de aducem amimte de vremurile secolului al IV-lea când a trăit Sfântul Antonie cel Mare. Cât de mare era diferenţ a din acele vremuri. În timp ce Sfântul Antonie cel Mare s-a retras în deş ert ş i se nevoia în post ş i îl zăpuş ealăalţ ii din Egipt se închinau zeilor ş i trăiau în orgii. Este clar că această discrepanţ ă există ş i în cer: în timp ce îngerii ş i Sfântul Arhanghel Mihail înalţ ă imne de cântare în cinstea lui Dumnezeu Tatăl, diavolii din iad hulesc ş i blasfemiază neîncetat pe Dumnezeu Tatăl. Atunci când voim să devenim oameni buni sau mai bine spus oameni mai buni decât suntem de obicei, fără doar ş i poate că Sfântul Arhanghel Mihail este un model pe care putem să îl urmăm ş i la care să ne raportăm. Este evident că ar fi mult prea mulţ i cei care ne-ar spune că este cu totul exagerat să ne raportăm la Sfântul Arhanghel Mihail din moment ce el este arhanghel ş i noi simplii muritori. Deş i suntem simplii muritori, adevărul este că putem să facem ş i noi puţ in bine. Fiecare cât bine poate să facă fiindcă aş a în cele din urmă vom ajunge să câş tigăm raiul. Vom ajunge să câş tigăm raiul nu făcând toate faptele Sfântului Arhaghel Mihail (dintre care am văzut că o mulţ ime sunt minuni) ci imitând bunătatea Sfântului Arhanghel Mihail.[85]

O altă minune a Sfântului Arhanghel Mihail ne-o relatează ieromonahul Atanasije Jevtic. Se spune că un ofiţ er de aviaţ ie grec a fost trimis pentru instrucţ ie în Africa. Era vorba de a instrucţ ia unor piloţ i pentru avioane cu reacţ ie. Totul a fost bine ş i frumos cu antrenamentele pe care aceste ofiţ esc grec le făcea în Africa. Îi instruia de cu zor pe cei 30 de cadeţ i. Aceasta până într-o zi. Se afla în zbor cu cadeţ ii săi când dintr-o dată au intrat într-un nor de furtună. Tuna ş i fulgerea fiindcă în nor era furtună în toată regula. Toate încercările ofiţ erului de a lua legătura cu solul au fost zadarnice. Legătura prin radio a fost pierdută. Ca ş i cum toate acestea nu au fost de ajuns, combustibilul era pe terminate. Ofiţ erul ş i-a dat seama că acesta este sfârş tiul. Se pregătea de

[84] Marele romancier ş i prozator român Virgil Gheorghiu este cel care a scris un roman ca rezultat a unei vechi dorinţ e ale sale de a devenii sfânt. A se vedea cartea *Cum am vrut să mă fac sfânt* (Sibiu, 2008). Este adevărat că omul este o fiinţ ă schimbătoare. Sunt mai mulţ i care la început în viaţ ă sunt cât se poate de credinioş i ş i am putea spune persoane religioase. După ce cresc ş i se maturizează este adevărat că ele nu mai ţ in cont de sfinţ enie ş i de dorinţ a de a ajunge aproape de Dumnezeu. Ceea ce este mai trist este că odată cu vârsta este din ce în ce mai obiş nuit ca omul să se pervertească în zilele noastre. Aceasta fiindcă deş i în copilărie mulţ i dintre noi avem avut sentimente calde ş i sincere faţ ă de Dumnezeu, la vârsta maturităţ ii aceste sentimente au dispărut. Pentru a menţ ine sentimentele de iubire faţ ă de Dumnezeu intacte în noi, este foarte bine să ne rugăm Sfântului Arhanghel Mihail. Cel mai bine putem să facem aceasta citindu-i periodic acatistul. Fără doar ş i poate că vom simţ ii într-un fel sau altul ajutorul sufletesc de care avem nevoie.

[85] Laura Newbury, *Un ghid al îngerilor pentru a lucra cu puterea lumin ii* (Editura Livingstone, 2012).

moarte. Au mai rămas câteva minute ş i eventual urma să se prăbuş ească. În câteva secunde a putut să vadă prin faţ a sa întreaga lui viaţ ă. De fapt când un om se află în faţ a morţ ii viaţ a parcă îi vine în faţ a lui cu toate relele ş i bunele pe care le-a trăit. Dintre toate evenimentele care i-au trecut prin faţ ă unul i-a tras atenţ ia ş i parcă i-a dat sepranţ ă. I-a venit în faţ ă momentul în care el avea 7 ani ş i bunica lui l-a dus în localitatea Matamados din Grecia pentru a se închina icoanei făcătoare de minuni a Sfântului Arhanghel Mihail. Despre această localitate Matamados am mai vorbit în rândurile de mai sus ş i am precizat că ea se află în insula Lesbos. Deş i pierduse controlul avionului care era în cădere liberă, dintr-o dată a prims putere ş i a începul să se roate Sfântului Arhanghel Mihail. I-a promis Sfântului Arhanghel Mihail în rugăciune: Sfinte Arhanghele Mihail, dacă voi scăpa voi face un avion de aur ş i îl voi aduce la icoana ta. Simţ ind o mare bucuruie în sufletul său pilotul a deschis ochii ş i a văzut soarele strălucind după ce mai înainte a fost în nori negrii de furtună. Avionul ateriza singur pe pistă deş i pe indicator se vedea bine că nu mai este deloc combustibil în rezervor. La fel de bine se părea că avionul este pilotat de alt cineva din moment ce nu era pe pilot automat.[86]

Avem aici o nouă minune a Sfântului Arhanghel Mihail într-un mediu extrem de riscant: cel al aviaţ iei. Aproape anual în zilele noastre auzim de un accident de aviaţ ie. Este adevărat că aceste accidente au loc din cauza neatenţ iei de multe ori dar la fel de bine sunt ş i multe accidente care au loc din cauza climei ş i mai ales a furtunilor. Cu o astfel de situaţ ie s-a cofruntat ş i pilotul de mai sus din Grecia. Deş i era un pilot experimentat dacă o furtună te prinde în timp ce zbori sunt puţ ine ş anse să mai scapi cu viaţ ă fiindcă în orice moment un fulger te poate lovii. Vedem că pilotul era într-o situaţ ie fără de ieş ire. Aceasta mai ales fiindcă atunci când pilotezi foarte mult contează dipoziţ ia pe care o ai. Este greu să fi pilot de avioane dacă permanent simţ i frică de zbor. Iată de ce este bine să ş tim că pilotajul nu este un lucru pe care nu oricine îl poate face. Pilotul credea că este totul pierdut ş i se pregătea pe moarte. Totul a fost până în momentul în care ş i-a adus aminte de icoana făcătoare a de minuni a Sfântului Arhanghel Mihail din insula Lesbos. Atunci parcă a prins curaj. Deş i pilotul a prins curaj am putut vedea că el a concluzionat că avionul nu mai era pilotat de el ci altcineva, ide o forţ ă sau putere externă. Fără doar ş i poate că acea forţ ă sau putere externă pe care a simţ it-o pilotul a fost Sfântul Arhanghel Miahil. Este încă o dovadă că în momente critice Sfântul Arhanghel Mihail poate să salveze situaţ ia ş i să facă lucrurile să revină pe făgaş ul său normal. Totuş i se ridică întrebarea: dacă Sfântul Arhanghel Mihail poate pilota avioane de ce nu intervine el ca nici un accident de avioane să nu mai aibă loc? Rămâne un mister de ce în anumite situaţ ii Sfântul Arhanghel Mihail a intervenit în lumea noastră ş i în altele nu. Aceasta fiindcă el ş tie mult mai bine decât noi momentul ş i locul în care trebuie să intervină. Probabil ş i fiindcă sunt puţ ini cei care în momentul în care se confruntă cu defecţ iuni în zbor ajung să se roage Sfântului Arhanghel Mihail. Pentru ca Sfântul Arhanghel Mihail să intervină în favoarea noastră într-o anumită situaţ ie adevărul este că ş i noi trebuie să avem un minim de legătură cu Sfântul Arhanghel Mihail. Aceasta fiindcă la fel cum nu putem să mergem la un străin total să îi cerem să ne ajute într-o problemă personală la fel de bine nu putem să îi cerem Sfântului Arhanghel Mihail să intervină într-o situaţ ie critică pe care o avem dacă noi niciodată nu am voit să ş tim de el ş i am fost total străini de cultul Sfântului Arhaghel Mihail după cum este el propovăduit de Biserica Creş tin Ortodoxă.[87]

Ceea ce mai puţ ini au remarcat din minunea de mai sus este că Sfântul Arhanghel Mihail poate să piloteze avioane. Cum este posibil ca un înger să piloteze avioane? Adevărul este că tindem să credem că cee ace este propriu oamenilor în nici un fel nu poate să fie propriu îngerilor lui Dumnezeu. Sfântul Arhanghel Mihail poate pilota avioane (miniunea de mai sus ne spune că a fost vorba de un avion supersoanic care este mai greu de pilotat) fiindcă el fiind o fiinţ ă care este obiş nuită cu zborul interdimensional (din dimensiunea universului în dimensiunea raiului) ş tie ce înseamnă să zbori. Acest zbor este propriu îngerilor ş i Sfântului Arhanghel Mihail. Am putut vedea în rândurile de mai sus o nouă intervenţ ie minunată a Sfântului Arhanghel Mihail prin care el a intervenit ca viaţ a unui pilot să fie salvată. Încă ş i aici putem vedea o modalitate de a susţ ine pe om demonstreată de Sfântul Arhanghel Mihail. Că de multe ori trecem prin situaţ ii limită în viaţ a noastră nu este nici

---

86 După ce această întâmplare a fost făcută cunoscută în Grecia Sfântul Arhanghel Mihail a fost declarat sfântul patron al avaţ iei. Este adevărat că zborul este una dintre cele mai vechi dorinţ e ale omului care din cele mai vechi timpuri ale lumii a voit ca omul să poată zbura ş i să atingă norii. Pentru aceasta putem vedea că în zilele noastre aviaţ ia a luat un avânt remarcabil. Totuş i, sunt mulţ i care se întreabă dacă Sfântul Arhanghel Mihail poate ş i el zbura fiindcă mai în toate icoanele ş i ş i imaginile sale el poate fi văzut ca având aripi? Prin urmare îş i foloseş te Sfântul Arhanghel Mihail aripile sale? Adevărul este că Sfântul Arhanghel Mihail poate să zboare. El zboară extrem de repede după unii având viteza gândului. Alţ ii se întreabă dacă Sfântul Arhanghel Mihail poate zbura între cer ş i pământ? Ceea ce trebuie să precizăm este că în termenii ş tiinţ ei de azi, Sfântul Arhanghel Mihail este o fiinţ ă extra-dimensională. Din aceasta înţ elegem că el poate să treacă din dimensiunea universului în dimensiunea raiului prin zbor. Raiul ş i universul sunt două dimensiuni diferite care pot să fie depăş ite numai de îngeri sau de sufletele celor care mor.

87 Lorna Byerne, *Îngerii ne dau speranţ ă* (Editura Rao, 2015).

o îndoială. Totuşi, ceea ce trebuie să ştim este că indiferent de situaţiile extreme prin care trecem în nici un caz nu trebuie să considerăm că ele sunt peste puterile Sfântului Arhanghel Mihail. Iată de ce Biserica Creştin Ortodoxă recomandă ca toţi creştinii ortodocşi să fie părtaşi la cultul Sfântului Arhanghel Mihail. Dorinţa Sfântului Arhanghel Mihail este să ne facă numai bine şi la fel ca Iisus să fim fericiţi. După cum vom vedea în rândurile de mai sus există o puternică legătură între Iisus şi Sfântul Arhanghel Mihail. Este bine să fim mult mai precauţi cu evenimentele din viaţa noastră. Aceasta fiindcă sunt din ce în ce mai mulţi care sunt de părere că indiferent de faptele rele sau bune pe care le fac, Dumnezeu şi Sfântul Arhanghel Mihail vor fi de partea lor şi le vor ţine locul şi nimic rău nu li se va întâmpla. Este evident că o astfel de opinie este eronată. Nu putem să abuzăm de bunătatea Sfântului Arhanghel Mihail numai sub pretextul că el a ales să slujească etern binele şi prin urmare trebuie să le slujească şi să ne facă bine etern nouă oamenilor. O astfel de înţelegere nu poate decât să îl transfrome pe Sfântul Arhanghel Mihail într-un sclav al noastru şi este evident că o astfel de înţelegere este eronată.[88]

Ceea ce am voit să demonstrăm în rândurile de mai sus este că sfinţenia Sfântului Arhanghel Mihail ţine mai mult de comuniunea pe care el o are cu Dumnezeu Tatăl. În acest sens este foarte adevărat că în nici un fel nu putem să vorbim despre sfinţenie fără de Dumnezeu Tatăl. Sunt din ce în ce mai mulţi care sunt confuzi în ceea ce priveşte sfinţenia. Aceasta fiindcă ei consideră că sfinţenia este un fapt care ţine numai de propria noastră sfinţenie. Pentru guruşii şi fakirii orientului extrem sfinţenia este o problemă de meditaţie şi de yoga. Acestea îl poate aduce pe om la stadiul de iluminat în care el nu mai are nevoie de Dumnezeu ci poate să ajungă singur la sfinţenie. Sfântul Arhanghel Mihail este cel care concret exmeplu de sfinţenie care se câştigă prin comuniunea cu Dumnezeu. În acest sens este adevărat că pe cât ne apropriem mai mult de Dumnezeu pe atât mai mult ne sfinţim. Pe cât mai mult ne îndepărtăm de Dumnezeu ne demonizăm. Seculariştii ne propun alternativa în care nici nu ne apropriem de Dumnezeu pentru a ne sfinţii şi nici nu ne depărtăm de Dumnezeu pentru a ne demoniza. O astfel de gândire este slabă fiindcă adevărul este că nu există nici un stadiu intermediar între lumină şi întuneric şi între viaţă şi moarte. Iată de ce este bine să ştim că trebuie să urmăm modelului Sfântului Arhanghel Mihail care a fost conştient că se poate ajunge la sfinţenie numai prin legătura puternică şi strânsă cu Dumnezeu Tatăl. Lumea de azi este o lume care nu crede decât numai dacă vede. În acest sens nimeni nu crede că sfinţenia este posibilă dacă nu vede sau aude despre un caz în care sfinţenia a devenit efectivă. Ei bine Sfântul Arhanghel Mihail este un caz de sfinţenie efectivă. Aceasta fiindcă el fără doar şi poate a ajuns la sfinţenie prin exercitatea libertăţii şi a propriului său liber arbitru. Avem în persoana Sfântului Arhanghel Mihail un model de sfinţenie pe care îl putem urma şi mai mult decât atât îl putem studia şi noi. Iată de ce este bine să ştim că sfinţenia este o realitate ce se trăieşte şi pe care trebuie să o trăim în comuniune cu Sfântul Arhanghel Mihail. Sfinţenia pe care Sfântul Arhanghel Mihail a câştigat-o prin propriile sale eforturi din comuniunea cu Dumnezeu la fel de bine el poate să ne-o împrătăşească şi nouă. Viaţa este cu adevărat diferită când ajungem să o cântărim prin intermeidul sfinţeniei. Sfinţenia este cea care de ce să nu spunem că face viaţa mai frumoasă. Când ne aflăm în impas în ceea ce priveşte sfinţenia şi înţelesul ei în vaţa noastră este bine să ne raportăm la Sfântul Arhanghel Mihail.[89]

CAPITOLUL 5

SFÂNTUL ARHANGHEL MIHAIL CA OPONENT AL RĂULUI ŞI AL DEMONICULUI

Nu voim să ne repetăm dar trebuie să afirmăm din nou că Sfântul Arhaghel Mihail este personajul central care l-a izgonit pe diavol din rai. În acest sens el a demonstrat că are putere peste diavol. Este adevărat că pentru noi oamenii această putere peste diavol a exprimat-o şi Iisus prin crucea Lui. De ce a fost nevoie ca diavolul să fie de

[88] Este adevărat că este posibil să trecem prin situaţii în care ne riscăm viaţa sau poate chiar o pierdem. Cum se face că în astfel de situaţii nu intervine Sfântului Arhanghel Mihail? Dacă el a intervenit în anumite situaţii limită de ce nu intervine în toate situaţiile lumită din lumea noastră pentru ca să nu mai fie nici un fel de tragedie în această lume? O lume fără de tragedii ar fi raiul pe pământ. Din aceasta nu înseamnă că susţinem tragediile sunt le apărăm. Din contră. Suntem conştienţi că tragediile sunt nefaste şi trebuie să le evităm sub orice formă. Ceea ce trebuie să ştim este că judecăţile lui Dumnezeu cu lumea sunt superioare faţă de judecăţile noastre. Ştim despre Sfântul Antonie cel Mare că fiind contrastat de fericirea unora şi nefericirea altora din lumea noastre, L-a întrebat pe Dumnezeu cum de este posibil aşa ceva? Sfântul Antonice cel Mare a putut auzii o voce din cer care i-a spus că nu poate cunoaşte tainele lui Dumnezeu şi că cel mai bine este să ia seama la sine însuşi. Iată prin urmare că tragediile şi bucuriile din lumea noastră sunt lucrurile care ţin de judecăţiile lui Dumnezeu şi nu de judecăţiile noastre.

[89] Joane Flansberry, *Biblia îgerilor* (Editura Livingstone, 2017).

două ori învins: odată în rai ş i a doua oară în lumea noastră? Este adevărat că diavolul a fost izgonit din rai dar la fel de bine el poate să se actualieze pe sine pe pământ. Diavoul este fiinţ a cea mai vicleană dintre toate câte există ş i pentru a îş i atunge scopurile nu se dă în spatele de la nimic. Scopul lui a fost să se răzbune pe Dumnezeu care l-a condamnat la moarte prin aruncarea din iad. Diavolul ş i-a dat seama că o revenire în rai este imposibilă. Aş a se face că el a început să caute scăpare în lumea omului. Pentru a se răzbuna pe Dumnezeu l-a luat pe om ca ostatic ş i l-a făcut muritor. Totuş i să fi fost moartea omului numai o metodă de răzbunare a diavolului? Adevărul este că odată ce a fost izgonit din rai ş i harul lui Dumnezeu s-a retrast de la el, diavolul a devenit plecat numai spre rău ş i spre comitetea lui. Aceasta fiindcă el a voit să fie un fel de anti-dumnezeu. Adică să facă tot ceea ce face Dumnezeu dar pe dos. În acest sens motivele care a dus la moartea omului ş i la începutul morţ ii în istoria umană sunt îndoite: 1. a fost dorinţ a de răzbunare a diavolului, 2. a fost răutatea ş i gelozia diavoului de a vedea că omul este fericit ş i bucuros.[90]

Deş i ş tiinţ a ş i marii savanţ i din zilele noastre sunt din ce în ce mai sceptici cu privire al existenţ a diavolilor Iisus Hristos fiul lui Dumnezeu nu a fost deloc sceptic înceea ce îi priveş te pe diavoli. El a fost cât se poate de explicit că diavolii există ş i sunt cât se poate de activi în lumea noastră. Iată de ce este bine să ş tim că nu trebuie să luăm existenţ a diavolilor în glumă fiindcă ei există ş i în orice moment se gândesc cum să ne ducă la pierzanie. Ce este de făcut într-o astfel de situaţ ie? Ce este de făcut când poate întâlnim o persoană care fără să ş tie este sub posesia diavolilor: Mi-a fost dat să aud despre un beţ iv că el mărturisea că toate încercările lui de a bea au eş uat. Când a fost întrebat de ce? Beţ ivul a răspuns că imediat ce luaa decizia să nu mai bea simţ ea ca o forţ ă sau mai bine spus ca o prezenţ ă care îl ia în posesie ş i îl ducea la crâş mă ş i acolo bea până uita de sine. Pentru mine care sunt un creş tin ortodox mai mult mai mai puţ in autentic aceasta este o mărturie care este cât se poate de clară că acel beţ iv era posedat de un diavol care nu îl lăsa să renunţ e la băutură. Iată de ce este bine să ş tim că diavolii vor să ne ponegrească ş i să ne posede pentru ca în cele din urmă să ne arunce în iad unde să ne chinuim veş nic. Pentru un necredinios care ar putea auzii de cazul beţ ivului care simţ ea că o prezenţ a îl poseda ş i îl făcea să se îndrepte spre cârciumă pentru a se îmbăta în nici un caz nu poate fi vorba de un diavol. Până ş i infamul poet francez Baudeliare afirma la un moment dat că: cea mai mare viclenie a diavolului este să te facă să crezi că el nu există. Este adevărat că diavolii ar putea să se pocăiască ş i să iese din iadul de întuneric. Mândria îi face să nu poate să se pocăiască. Ş tim că diavolul a venit odată la Sfântul Antonie cel Mare ş i fiind conş tient că Sfântul Antonie cel Mare avea trecere la Dumnezeu ia cerut Sfântului Antonie cel Mare să îl întrebe pe Dumnezeu ce să facă pentru a ajunge din nou în rai? Sfântul Antonie cel Mare i-a spus lui Dumenzeu de dorinţ a diavolului. Dumnezeu i-a răspuns Sfântului Antonie că diavolul să se pocăiască mai mulţ i ani ş i să recunoască că este "urâciunea urâciunilor." Când diavolul a auzit că trebuie să recunoască că este "urâciunea urâciunilor" a răspuns că aceasta în nici un fel nu poate să o facă. Aceasta fiindcă a recunoaş te că este "urâciunea urâciunilor" însemna ca el să se smerească ş i în nici un fel diavolul nu vrea să se smerească. Vedem ş i aici nebunia diavolului: în loc să se smerească el preferă să stea în iad. Aceasta ne duce cu gândul la faptul că sunt ş i mulţ i oameni care peferă să moară decât să recunoască o anumită greş eală sau să recunoască faptul că alţ ii sunt mai capabili decât ei.[91]

Logic prin urmare se ridică întrebarea: ce câş tigă diavolul dacă ne duce în iad? Adevărul este că nu câş tigă nimic fiindcă aceasta nu schimbă cu nimic situaţ ia lui din iad. Dacă duce cât mai multe suflete umane în iad diavolul nu câş tigă nimic fiindcă oricum situaţ ia lui este fără de scăpare. Totuş i, pentru a se răzbuna pe Dumnezeu diavolul face tot ceea ce poate pentru a duce cât mai multe sufletele în iad. În acest sens pentru orice suflet diavolul îş i concetrează toată puterile doar, doar va ajunge în cele din urmă să îl ducă la pierzanie. Este evident că dorinţ a lui este de a face răul. A duce cât mai multe suflete în iad în cele din urmă este conform cu natura diavolului: a face răul ş i dacă se poate a face răul la infinit ş i pentru veş nicie. Este adevărat că Iisus a venit să ne scape de lucrarea diavolului dar la fel de bine în acest proces de a scăpa de lucrarea malefică a diavolului în cele

[90] Este bine să ş tim că diavolul nu este numai o fiinţ ă răzbunătoare ci la fel de bine el este ş i extrem de gelos. Mai mulţ i sfinţ i părinţ i ne spun că el se întristează extrem de tare când un suflet se mântuieş te. Aceasta fiindcă ş tie că acel suflet ajunge în locul din care a fost izgonit. Am spus în rândurile de mai sus că diavolul este o fiinţ ă nebună dar de răutatea lui trebuie să ne ferim. Răutatea absolută este adevărat că este o formă de nebunie dar consecineţ e acestei nebunii pot să fie nefaste. Cea mai grea consecinţ ă a acestei nebunii a răutăţ ii diavolului este posesia. Pentru a ieş ii din iad diavolul poate lua un trup uman ş i să îl posede. Posesia este o ieş ire din iad pentru diavol care prin noul trup poate ajunge să trăiască eliberat din iad. Ş tim din Noul testament că nici un diavol nu vrea să stea în iad ci toţ i caută să iese de acolo. Odată că crearea universului diavolii pot ieş ii din iad. Sfântul apostol Pavel spunea că diavolii stau în văzduhuri. Din aceasta înţ elegem că ceea ce astronomii de azi văd pe orbita pământului sau pe lună sau în alte locaţ ii ale sistemului solar nu sunt navete spaţ iale extraterestre ci diavoli deghizaţ i ieş iţ i din iad. Diavolul se poate reâncarna, adică el poate din ură să ucidă pe un posedat pentru ca mai apoi să ia un alt posedat în posesiunea lui.

[91] Denis de Rougement, *Partea diavolului* (Anastasia, 1992).

din urmă poate să ne ajute ş i Sfântul Arhanghel Mihail. În acest sens rugăciunea în numele Sfântului Arhanghel Mihail are multă putere ş i trebuie să ş tim că ea poate să se schimbe ş i să ne facă mai liberaţ i de această prezenţ ă ş i putere distrugătoare. Sunt mulţ i care zic ei că nu văd lucrarea diavolului în lumea noastră. Trebuie să ş tim că lucrarea diavolului nu este o simplă ficţ iune. Pentru cei care doresc să se convingă de lucrarea malefică a diavolului este destul de privească un cimitir. Generaţ ii după generaţ ii oamenii au ajuns în mormânt. În nici un fel nu a fost voinţ a lui Dumnezeu ca omul să sfârş ească tragic în mormânt. Totuş i, omul a ajuns acolo ş i ceea ce este mai trist este că a ajuns în mormânt până la învierea morţ ilor. Totuş i, lucrurile nu sunt total ş i deplin terminate. Omul mai are o ş ansă se salvare. Este vorba despre sufletul lui. Dacă trupul nostru ajunge în mormânt (din lucrarea diavolului) nu acelaş i lucru se poate spune despre sufletul nostru. Sufletul nostru poate ajunge în rai. Iată de ce este bine să ne rugăm pentru sufletele celor morţ i fiindcă prin rugăciunile celor vii sufletele pot să se mute de la moarte la viaţ ă, din iad în rai.[92]

Este evident că diavolul nu prea vrea să credem în existenţ a lui în mai multe situaţ ii fiindcă dacă ş tim că diavolul există în cele din urmă vom tinde ş i vom merge la Dumnezeu ş i îi vom cere să ne elibereze de lucrarea diavolului. Este evident că diavolul în astfel de situaţ ii pozează ca un neş tiutor care de fapt nici nu există ci este numai fabulaţ ia unor mitologii. Toată lumea ş tie că miturile nu sunt adevărate. Prin urmare de ce să nu credem că ş i diavolul nu este decât un simplu mit. Ş tim că pentru a îş i atinge scopurile diavolul se poate da în orice formă îi este mai convenientă. Aceasta fiindcă diavolul vrea ca noi să fim distruş i ş i pentru aceasta el ş tie că scopul scuză mijloacele. Când diavolul vede că noi oamenii devenim conş teinţ i de existenţ a lui ş i căutăm refugiu ş i sprijin la sfinţ ii îngeri ş i al Sfântul Arhanghel Mihail, în cele din urmă pentru o anumită perioadă de timp el nu ne mai ispiteş te fiindcă vrea să ne convingă că toată această lume a îngerilor ş i a diavolilor de care vorbeş te creş tinismul ortodox ş i religia nu este decât o ficţ iune. Tot ceea ce contează este în cele din urmă ca în acestă viaţ ă să îţ i duci la îndeplinire toate poftele. Aceasta fiindcă a îţ i face potfele nu este nimic rău. Se spune despre fondatorul Bisericii lui Satan Ş andor Le Vey că era un om profund hedonist: se droga ş i era dependent de stupefiante, avea relaţ ii sexuale extramaritale ş i considera că omul nu trebuie să se dea în spate de la nici o plăcere. Trebuie să ş tim că satanismul este o realitate în lumea noastră ş i sunt unii care aderă la el cu toată inima. Se ş tie că o tânără din România a ajuns să devină satanistă ş i atât de dedicată a fost cauzei sataniste că într-o zi a decis să este bine să se sinucidă în numele lui satan. Ce fel de cinstire a lui satan poate să fie acea în care ajungi să îţ i curmi zilele în numele diavolului? Este clar că sunt ş i mulţ i care evident că aleg partea răului ş i a demonicului ş i îi slujesc. Despre dictatorul Adolf Hitler ş i ş tie că ş i-a exprimat de mai multe ori dorinţ a de a face ca Germania să treacă de la creş tinismul luteran la cultul zeului Wotan al vechilor germani. Iată că sunt ş i unii care sub un nume sau altul ajung să slujească diavolului ş i să facă voia lui. Pentru noi creş tinii ortodocş i este evident că nu trebuie să avem nici un fel de legătură cu diavolul fiindcă orice legătură cu el în cele din urmă nu face decât să se termine nefast. Este bine ca din ce în ce mai multă lume să devină conş tientă că diavolul a fost înfrânt în rai de Sfântul Arhanghel Mihail. Iată de ce Sfântul Arhanghel Mihail poate să ne ajute să ne opunem diavolului ş i să fie de partea noastră pentru a ne ajute să nu fim distruş i sufleteş te de diavol.[93]

Sunt mulţ i care deş i au auzit de cazuri de posesie demonică sunt de părere că lor nu li se poate întâmpla aş a ceva. Nu li se poate întâmpla aş a ceva fiindcă ei sunt feriţ i prin propria lor persoană ş i persoanalitate de puterea demonică. Trebuie să ş tim că diavolul nu face discriminări în ceea ce îi priveş te pe oameni. Au fost chiar vrăjitori ş i vrăjitoare care s-au dedicat cu trup ş i suflet în cinstea diavolului ş i care în cele din urmă au ajuns să fie victime ale acestuia. Aceasta fiindcă diavolul ş i cinstea sunt două lucruri la fel de diferite ca lumina de întuneric. Să ne aducem aminte din Noul Testament. Iuda Iscarioteanul deş i a ajuns să fie apostol, în inima lui avea gânduri satanice care priveau cel mai mult viaţ a lui Iisus. Stăpânit din proprie voinţ ă de diavol Iuda îl vinde pe Iisus pe infama sumă de 30 de arginţ i. Iuda începe să aibă remuş cări. A venit diavolul să îl ajute pe Iuda sau mai bine spus a făcut ceva diavolul pentru a îl ajute pe noul său ucenic? Nici vorbă. Din contră, diavolul i-a adus gânduri de

---

92 Pentru cei care nu cred în Dumnezeu ş i nici în Sfântul Arhanghel Mihail fără doar ş i poate că moartea este punctul final al vieţ ii. Sunt mulţ i atei în zilele noastre (unii dintre ei mari persoane publice) care ne spun că nu trebuie să ne facem iluzii. Odată ce am ajuns în mormânt totul se încheie pentru noi ş i nu mai este nici o ş ansă să trăim. Este ca ş i cum aceste persoane atee nu vor să recunoască existenţ a Sfântului Arhanghel Mihail ş i a lui Dumnezeu care sunt dincolo de lumea aceasta cu spaţ iul ş i timpul ei. Existenţ a Sfântului Arhanghel Mihail care am văzut că s-a demonstrat de mai multe ori prin mai multe minuni ne spune că sufletul continuă să trăiască ş i după mpartea trupului. Iată de ce de aproape 2000 de ani Biserica Creş tin Ortodoxă are un cult al morţ ilor. Acest cult al morţ ilor nu este ca cel al popoarelor primitive care susţ in că sufletele morţ ilor se tarnsfromă în zei ci susţ ine că sufletul morţ ilor continuă să existe în rai sau iad. Iată de ce noi cei vii putem să le venim în ajutor sufletelor morţ ilor. Trebuie să ne rugăm pentru ei fiindcă la Dumnezeu nici o rugăciune nu este trecută cu vederea.

93 Doreen Virtue, *Cum să ne auzim îngerii* (Editura Adevăr Divin, 2008).

sinucidere lui Iuda, spunându-i că nu mai este nici o şansă ca el să se mântuiască şi că este pierdut pentru totdeauna. Având un suflet labil în cele din urmă Iuda ascultă de ispitele şi sugestiile diavolului şi se sinucide prin spânzurare. Vedem aici fără doar şi poate nivelul de perfidie şi pervesitate a diavolului. El s-a folosit de Iuda pentru a îl putea răstignii pe Iisus. Odată că scopul i-a fost realizat s-a descotorisit de Iuda. Ei bine acest lucru diavolul vrea să îl facă cu fiecare dintre noi. Să nu ne amăgim că diavolul ne tratează preferenţial şi că face deosebire între noi. El vrea ca toţi dintre noi: sfinţi, regi, preşedinţi sau oameni simplii să ajungem să ne mistuim etern în flăcirile iadului. După cum ne spun sfinţii părinţi diavolul se foloseşte de multe ori de plăcerile acestei lumi pentru a ne momii şi a ne face să fim cât de cât seduşi de plăcere. Pentru aceasta satanismul modern este unul hedonist. Sunt mai mulţi martori care ne spun că întrunirile sataniste sunt adevărate orgii fiindcă plăcerea este adorată în satanism. În viziunea satanistă este evident că omul nu trebuie să se de în spate de la nici o plăcere pe care i-a poate aduce această lume. Dacă este plăcerea ta să ucizi, ucide. Dacă este plăcerea ta să mutilezi, mutilează. Dacă este plăcerea ta să foloseşti sexualitatea îmtrpiva firii, foloseşte-o.[94]

Este Dumnezeu Tatăl conştient de nebunia trianică a răului pe care o manifestă diavolul? Fără doar şi poate că da. Pentru aceasta Dumnezeu Tatăl l-a trimis în lume pe Domnul Iisus Hristos. Domnul Iisus Hristos a venit în lumea să facă ceea ce omul nu putea să facă prin propriile lui puteri: să îl învingă pe diavol. Chiar dacă toţi oamenii din toată lumea şi din toate timpurile şi-ar aduna toate forţele ei nu l-ar putea înfrânge pe diavol fără de ajutorul lui Dumnezeu. Sfântul Arhanghel Mihail însă prin voia lui Dumnezeu poate să îl înfrângă pe diavol şi pentru aceasta este poate să ne ajute în dorinţa noastră de a triumfa împotriva diavolului. Este evident că nu suntem singuri în faţa diavolului şi a hordelor drăceşti ci sfinţii îngeri dimpreună cu Sfântul Arhanghel Mihail sunt de partea noastră. Ei îl cunosc pe diavol mult mai bine decât noi fiindcă ei au fost împreună îngeri cu diavolul la început şi au văzut toate etapele pe care le-a trecut diavolul. Prin urmare ei nu vor ca lucarea diavolului să distrugă lumea. Dacă ar fi fost după diavol lumea ar fi fost distrusă de mai multe ori. De ce? Fiindcă ea este o lucrare a lui Dumnezeu Tatăl şi prin sine îi aduce aminte diavolului de Dumnezeu Tatăl. Diavolul atât de devenit de nebun că nu mai vrea să audă deloc numele lui Dumnezeu Tatăl. Unii teologi creştini sunt de părere că în iad este interzis să rosteşti numele lui Dumnezeu Tatăl, al Sfintei Treimi şi a sfinţilor îngeri. Totuşi nu trebuie să credem că în lupta noastră contra diavolului Sfântul Arhanghel Mihail, sfinţii îngeri şi Domnul Iisus Hristos vor face totul pentru noi şi noi vom sta numai cu mâinile în sân. Este cunoscută întâmplarea cu călugărul care s-a trezit cu diavolul l-uşa chiliei sale. Diavolul împingea să intre şi călugărul opunea resistenţă de mai multe ori. S-a rugat în mintea de mai multe ori ca Domnul Iisus să îl scape de diavol. Nici un semn. Iisus era parcă total absent. Atunci a ridicat glasul şi a zis: Doamne Iisuse Hristoase scapă-mă! Iisus a apărut dintr-o dată şi diavolul a fugit imediat. Întrebat de ce întârziase să vină Iisus a răspuns că a venit numai atunci când a fost strigat cu toată convingerea. Iată de ce Sfântul Arhanghel Mihail are nevoie de toată convingerea noastră că voim să ne izbăvim de diavol şi că nu vom să avem nimic de a face cu el. La fel ca şi cu Iisus, diavolul ne promite toate împărăţiile şi plăceriile lumii. Nu trebuie să fim atât de naivi încât să îl credem.[95]

O altă minune a Sfântului Arhanghel Mihai o avem şi de această dată din insula grecească Symi care este aproape de celebra insulă Rodos. Se spune că aici în Symi era o regiune denumită Panoramiti (care în gerceşte s-ar traduce prin golf fiindcă ormos în greacă înseamnă golf). Lângă ea se află o regiune denumită Panermos (care în greceşte înseamnă golf pustiu). Ei bine această femeie la un moment dar săpa în acea regiune pentru plantaţii lângă Panermos. Săpând la rădăcina unui copac a găsit o icoană cu Sfântul Arhanghel Mihail. A întrebat pe mai multă lume din împrejurimi dacă ştie pe cineva care ar fi avut vreun motiv să îngroape icoana la rădăcina acelui copac. Nimeni din regiune nu ştia de icoană. Creştina ortodoxă a luat icoana şi a dus-o acasă. A pus-o la un loc de cinste în casa ei şi a mers să se culce. A doua zi când s-a trezit icoana nu mai era la locul ei. Femeia a căutat în toată casă dar nici un urmă de icoană. S-a dus din nou la săpat. Din nou a putut să găsească icoana la aceiaşi rădăcină din acelaşi loc în care a găsit-o. Femeia a rămas uimită. Nu ştia ce să fie acesta şi nici prin minte nu i-a trecut că ceea ce a avut loc a fost o minune. A lua din nou icoana şi a dus-o acasă unde din nou icoana a fost aşezată la un loc de cinste. A doua zi când femeia s-a trezit povestea s-a repetat. Icoana dispăruse şi din nou a

---

[94] Ua dintre cele mai vechi ispite ale diavolului este să ne prezinte anormalul ca anormal. Aceasta fiindcă dacă diavolul poate el face tot ceea ce este posibil să ne înebunească. Sunt multe mărturii din vieţile sfinţilor că mai mulţi călugări care dintr-un motiv sau altul au ajuns victime ale diavolului au fost pe o perioadă mai mulgă de timp sau uneori pentru toată viaţa nebuni. Iată că diavolul dacă poate ar înnebunii toată umanitea. Nu trebuie să credem că răutatea diavolului este una limitată fiindcă în urmă diavolul nu are nici un fel de limită. El vrea ca noi să fim un fel de marionete ale lui şi să executăm tot ceea ce porunceşte el fără să ne folosim mintea. Diavolul este tiranul tiranilor şi el este cel care este modelul inspirator al mai multor tirani. De fapt în cele din urmă tirania este o noţiune care ne duce cu gândul la diavol. Acolo unde este tiranie trebuie să ştim că există şi diavolul.

[95] Chantel Lysete, *Codul îngerilor* (Editura Ericona, 2014).

găsit-o la rădăcina copacului cu pricina. A luat icoana şi a dus-o din nou acasă. Doar că în acea noapte s-a întâmplat ceva neaşteptat: Sfântul Arhanghel Mihail i s-a arătat în vis femeii şi i-a spus că nu vrea ca icoana să fie luată de pe acel loc. După ce a spus aceste vorbe Sfântul Arhanghel Mihail a dispărut. Femia a rămas bulversată de ceea ce se întîmplase şi nu ştia ce să creadă. I se arătase în vis chiar şi Sfântul Arhanghel Mihail. Fiindcă ea era bună creştină femeia s-a decis să povesetască totul duhovnicului ei. Femeia s-a dus şi i-a spus ceea ce se întâmplase cu lux de amănunte duhovnicului ei. Acesta a ascultat cu mare atenţie tot ceea ce i-a spus femeia după care a concluzionat că dorinţa Sfântului Arhanghel Mihail era ca pe acel loc să se construiască o mănăstire. Femeia a ascultat de opinia duhovnicului ei şi a purces la construcţia unei mănăsriri. Icoana care dispărea a fost luată şi pusă în mănăstire. Ea se numeşte azi icoana Sfântului Arhaghel Mihail Panoramiotul, după locul în care a fost făcută mănstirea.[96]

Avem în paginile de mai sus o dublă minune: am văzut că o icoană care nu se ştie cine a pictat-o a fost găsită la rădăcina unui copac. Această icoană de trei ori s-a întors la locul unde a fost găsită după ce în prealabil a fost luată de acolo. Este un fapt care este dincolo de capacităţile de înţelegere ale minţii oemeneşti. Cum este posibil ca un obiect pe care l-ai luat şi l-au pus într-un loc să dispară şi să apară într-un alt loc la o distanţă destul de mare? Pentru cei care cunosc literatura ştiinţifico-fantastică aceasta se numeşte teleportare. Sunt mulţi care ştiu ce este teleportarea: înseamnă ca prin intermediul unor unde lucrurile să dispară dintr-un loc şi să apară în alt loc. Nu ştim dacă Sfântul Arhanghel Mihail are puterea de a se teleporta sau mai bine spus de a face ca anumite obiecte să se teleporteze dar ceea ce este sigur este că icoana din Panoramitis s-a teleportat singură de trei ori. Să fie fost luată şi dusă de Sfântul Arhanghel Mihail dintr-un loc în altul? Nu ştim cu exactitate. Ceea ce ştim cu adevărat este că Sfântul Arhanghel Mihail are puterea de a se face invizibil. Adică poate să fie văzut numai atunci când doreşte. De fapt nu numai Sfântul Arhanghel Mihail poate să se facă invizibil fiindcă Dumnezeu şi îngerii cu toţii sunt invizibili. Nu îl putem vedea pe Sfântul Arhanghel Mihail fiindcă el are puterea de a se face invizibil. Este evident că o astfel de putere este supranaturală şi ştim că pentru noi oamenii invizibilitatea este o imposibilitate. Sfinţii îngeri sunt fiinţe invizibile şi pentru aceasta ei pot să îi vadă pe draci care şi ei sunt invizibili. În acest sens sfinţii îngeri ştiu mult mai bine care sunt metodele pe care trebuie să le folosească pentru a ne ocrotii de diavoli. Invizilitatea îngerilor este un fapt care ne face conştienţi că îngerii sunt o altă ordine sperioară a existenţei şi pentru aceasta ne sunt superiori nouă oamenilor. Totuşi îngerii s-au făcut văzuţi. Sunt chiar unele animale care pot să vadă îngeri. Se ştie din Biblie din Vechiul Testament că vrăjitorul Vaarlaam a fost trimis să blesteme poporul ales. Pe drum fiind pe un asin acesta nu a mai vrut să meragă. Varlaam s-a dat jos de pe asin şi a început să îl bată. Gura asinului a fost deschisă şi-a mărturisit că nu poate merge fiindcă în faţa lor se află în înger. Mai apoi Varlaam a putut şi el să vadă îngerul. A înţeles atunci că a greşit că l-a bătut pe asinul său. Iată prin urmare că animalele pot să vadă îngeri dacă îngerii vor aceasta. Oricum ceea ce este cert este că invizibilitatea îngerilor este fără doar şi poate un fapt care ţine de supranatural şi nu poate să fie explicat omeneşte.[97]

O altă minune pe care Sfântul Arhanghel Mihail a făcut-o a fost că s-a arătat femeii din insula Symi în vis. Este adevărat că în mare creştinii ortodocşi nu sunt îndemnaţi să creadă în vise şi în vedenii fiindcă ele pot să vină şi de la draci. Totuşi de ce spunem că în cazul de faţă femeii din insula Symi l-a văzut cu adevărat pe Sfântul Arhanghel Mihail în visul ei? Spunem aceasta fiindcă după cum am putut vedea visul cu Sfântul Arhanghel Mihail a provenit dintr-o minune mai amplă sau mai bine spus mai extinsă. Sfântul Arhanghel Mihail a făcut această minune fiindcă a voit să îşi facă cunoscută voia lui ca în insula Symi să fie construită o mănăstire în cintea lui. Ce să înţelegem din aceasta? Înţelegem din aceasta că Sfântul Arhanghel Mihail îi iubeşte şi preţuieşte pe călugării creştin ortodocşi. Aceasta fiindcă ei ajung să dorească de a fi asemenea îngerilor. Este cu adevărat un fapt cât se poate de frumos că unii dintre creştinii ortodocşi preferă să ducă un mod de viaţă îngeresc şi se călugăresc. Aceasta nu înseamnă că ei devin îngeri. Ei trăiesc ca îngerii sau mai bine spus se aseamănă cu îngerii. Totuşi, pentru a revenii la problema visurilor. Este posbil ca Dumnezeu sau îngerii să se facă cunoscuţi sau să îşi facă cunoscute intenţiile lor prin vise? Biblia este de părere că da. Noul Testament spune că atunci când după ce regele Irod a voit să Îl omoare pe pruncul Iisus el a mers în Egipt. La moartea regelui Irod cel Mare un înger i s-a

[96] Această mănăstire a Sfântului Arhanghel Mihail Panoramitul este una destul de cunoscută în Grecia dar mai puţin în restul ţările creştin ortodoxe. Acesta a fost şi motivul pentru care am decis că este bine să includem minunea de mai sus în această carte închinată Sfântului Arhanghel Mihail. Este adevărat că o altă formă de a îl cinstii pe Sfântul Arhanghel Mihail este de a ridica biserici în cinstea lui sau mai bine spus biserici care să îi poarte numele lui. Sunt în acest sens în lumea creştin ortodoxă mai multe biserici care poartă hramul Sfântului Arhanghel Mihail dar ceea ce trebuie să ştim este că la nivel de umanitate cultul Sfântului Arhanghel Mihail este în continuă scădere. Aceasta fiindcă oamenii nu mai prea cred în îngeri dacă nu văd o puzederie de minuni. Să ne aducem aminte că şi evreii au văzut mai multe minuni săvârşite de Domnul Iisus Hristos dar nu au crezut în El.

[97] Pierre Jovanovic, *Anchetă asupra îngerilor păzitori* (Editura Philobia, 2012).

arătat în vis lui Iosif şi i-a spus să Îl ia pe Iisus şi pe mama Lui Sfânta Maria şi să meargă în Israel din nou fiindcă a murit cel care voia să ia viaţa pruncului. Avem aici un caz în care un înger veşteşte voia lui Dumnezeu prin vis. Tot Sfântul Iosif a fost cel care a fost vestit de un înger prin vis să o i-a pe Sfânta Maria de soţie şi să nu o părăsească fiindcă ea a rămas însărcinată de la Duhul Sfânt. Drept consecinţă dreptul Iosif se conformează. Avem încă un caz în care îngerii se arată în vis şi fac cunoscută voia lui Dumnezeu. Este adevărat că sunt mulţi superstiţioşi care dau mare importanţă viselor şi consideră că visele nu sunt întâmplătoare. Mai recent a apărut şi o ramură a psihanalizei care se ocupă cu studierea şi interpretarea viselor.[98]

Ceea ce am voit să reliefăm în rândurile de mai sus este că în timp de diavolii sunt duşmanii noştrii mortali, îngerii şi Sfântul Arhanghel Mihil sunt aliaţii noştrii. Putem să contăm pe Sfântul Arhanghel Mihail în lupta noastră contra diavolilor? Fără doar şi poate că da. Sfântul Arhanghel Mihail este conştient de nebunia diavolului şi de modul în care operează el şi la fel de bine trebuie să ştim că el nu ne va lăsa la rău. Sunt mulţi care deznădăjduiesc când simt în jurul lor prezenţa demonilor. Trebuie să ştim că de la izgonirea diavolilor din iad demonii ştiu frică de Sfântul Arhanghel Mihail. Dacă mai este o adoua persoană pe care demonii o urăsc după Dumnezeu fără doar şi poate este Sfântul Arhanghel Mihail. Iată de ce este bine să ştim că în nici un fel Sfântul Arhanghel Mihail nu ne va lăsa de izbelişte în faţa demonilor. Acesta este un motiv pentru care nu trebuie să ne pierdem nădejdea în lupta şi conflictul nostru cu diavolii. Diavolii ne vor răul dar puterile lor sunt infinit mai mici comparate cu cele ale Sfântului Arhanghle Mihail. În lumea ortodoxă şi nu numai circulă mai multe rugăciuni de exorcizare pe care creştinii le fac în numele Sfântului Arhanghel Mihail. Trebuie la fel de bine să ştim că rugăciunile pe care le facem către Sfântul Arhanghel Mihail sunt un semnal pe care noi îl adesăm lui pentru ca el să intervină şi să ne ajute. După cum am spus prezenţa demonilor este posibil să fie simţită în viaţa noastră. Cel mai adesea ea se face printr-un sentiment de deznădedje totală în privinţa propriei mânturi. Este un sentiment care pe mai mulţi i-a făcut să se sinucidă. Demonii dacă nu sunt izgoniţi prin rugăciune pot să îl scoată pe om din minţi şi să îl facă să se sinucidă. Acesta fiindcă ştiu că au mai multe şanse să câştige la iad un suflet al unui sinucis decât al unui mort din cauze naturale. Iată de ce este bine să ştim că rugăciunea, postul, nevoinţa, a cere ajutorul Sfântului Arhanghel Mihail poate să îi facă pe diavoli să fugă de la noi şi să ne lase în pace. Este adevărat că de multe ori aceasta poate să ia mai mult timp. Citeam în urmă cu mai mult timp despre faptul că un creştin tot vedea OZN-uri din care ieşeau fiinţe umanoide. Aceste OZN-uri când apăreau cu fiinţe umanoide în el îi dădeau o stare de nelinişte şi frică fiindcă nu erai sigur de care sunt intenţiile lor. În cele din urmă creştinul a început să se roage cu putere lui Iisus. Odată ce a început să se roage OZN-ul cu umanoizii lui nu i-au mai dat târcoale. Atunci şi-a dat seama că ceea ce a văzut nu a fost o navetă spaţială cu extrateresştii din cosmos ci diavoli deghizaţi. Adică ce extraterestru ar pleca de lângă cineva dacă acesta începe să se roage lui Iisus? Evident că nici unul fiindcă este puţin probabil că extratereştri dacă există ştiu cine este Iisus.[99]

Sfinţii părinţi din vechime recomandau ca niciodată să nu te iei în discuţii cu diavolul fiindcă este mai iscusit în dialectică decânt tine şi te poate bate oricînd. Prin urmare este adevărat că nu este bine să ne petrecem timpul acordând o prea mare atenţie diavolului. Totuşi, când suntem atacaţi într-un fel sau altul de diavol trebuie să ne apărăm sau mai bine zis trebuie să găsim metodele prin care să ne putem apăra. Există astfel de metode? Cultul Sfântului Arhanghel Mihail al Bisericii Creştin Ortodoxe ne spune că da, cu adevărat este posibil să ne apărăm împotriva diavolului. Trebuie să ştim că Sfântul Arhanghel Mihail nu este preferenţial în ceea ce priveşte pe cei care au nevoie de ajutorul lui pentru a scăpa de asalturile diavolului. Sfântul Arhanghel Mihail este cu noi şi ne apără de diavol dacă evident noi îi cerem aceasta. Trebuie să ştim că Sfântul Arhanghel Mihail nu forţează pe nimeni pentru a fi eliberat de lucarea demonică. Că există o lucrare demonică în lumea noastră nici nu poate fi vorba. Această lucrare cel mai bine se poate vedea prin mai multele societăţi şi organizaţii oculte ce există în lumea noastră. Ocultismul este fără doar şi poate o lume a diavolului şi nu poate exista nimic comun între Dumnezeu Tatăl şi ocultism. Aceasta fiindcă ocultismul este unul care recurge la mijloace neortodoxe pentru a îşi atinge scopul. Seducţia ocultismului este mare şi ceea ce este mai trist este că sunt puţini cei care conştientizează că de fapt nu suntem seduşi de ocultismul în sine ci de forţele demonice care sunt operative în cadrul ocultismului. Ce este de făcut? Când seducţia ocultismului este prea mare, adevărul este că trebuie să

---

[98] Că visele pot să vină de la draci nu este nici o îndoială. Sunt mai multe persoane care au coşmaruri recurente şi care nu ştiu care este cauza lor. Este posibil ca mai multe coşmaruri să vină de la diavoli. În nici un fel nu trebuie să le dăm importanţă. În întâmplarea de mai sus putem să fim încredinţaţi că femeia din insula Symi la văzut pe Sfântul Arhanghel Mihail fiindcă visul a venit pe fondnul la mai multe minuni. Oricum dracii pot să aduc visuri şi uneori chiar ca aceste visuri să se îndeplinească. Nu trebuie să interpretăm visurile după mintea noastră şi dacă suntem mai superstiţioşi şi credem în visuri este bine să avem şi un duhovnic mai experimentat cu care să ne sfătuim şi cu care să ne consultăm pentru a fi siguri că nu suntem înşelaţi de draci.

[99] Timothy Green Beckley, Sean Casteel, Cecil Michael, *Blestemul zeilor extratereştii* (Editura Solaris Print, 2011).

recurgem la a cere ajutorul cuiva. Cine poate să ne elibereze de seducţ ia demonică a ocultismului? Fără nici o îndoială că Sfântul Arhanghel Mihail poate să ne apăre ş i să ne protejese. Ocultismul din zilele noastre este amplu ş i el include chiar ş i crezul în extratereş trii sau în aş a zisele OZN-uri (Obiecte Zburătare Neidentificate). Este foarte adevărat că fenomenul OZN este unul care ţ ine de ocult ş i nu trebuie să avem nici o îndoială. După cum demonii pot lua chip de îngeri de lumină pentru a înş ela ş i a duce la pierzanie pe cât mai mulţ i la fel de bine ei se pot prezenta pe sine ş i ca extratereş trii. Aceste vedenii extraterestre pe care unii le-au avut sunt de fapt numai înş elăciuni demonice.[100]

Prin urmare este evident că demonii ne pot seduce. Ne pot seduce prin teozofie, ne pot seduce prin yoga ş i Meditaţ ia Transcedentală, ne pot seduce prin nihilism sau la fel de bine ne pot seduce prin zodiac ş i horoscop. Noi trebuie să ş tim însă că chiar dacă am căzut dată în capcanele demonilor aceasta nu înseamnă că lupta este pierdută. Ne putem pocăii ş i în cele din urmă ne putem reconcilia cu Dumnezeu Tatăl asemenea fiului risipitor. Este bine de ş tiut că tot ceea ce trebuie să facem este să ne pocăim. Dacă ne pocăim Dumnezeu Tatăl ne va ierta. Adevărul este că sunt ş i cazuri în care oamenii devin atât de profund seduş i de dogmele ş i doctrinele demonice că nu se mai pocăiesc pe tot parcusrul vieţ ii. Nu o mai fac fiindcă demonii pot să dea falsa impresie să ceea ce am descoprit este tot ceea ce avem nevoie pentru a fii fericiţ i. Acesta este motivul pentru care este bine să fim atenţ i cu dogmele ş i învăţ ăturile care nu au de a face cu Iisus Hristos. Sunt mai multe dogme ş i doctrine care ne promit marea cu sarea dar ele sunt fără de Iisus Hristos. Au fost mai mulţ i aş a ziş i *maeş trii spirituali* care prezentau învăţ ăturile lor ca un fel de înglobare a tuturor spiritualităţ ilor ş a religiilor lumii. Totuş i, deş i aceş ti *maeş trii spirituali* erau cât se poate de largi în înţ elegerea lor a vieţ ii religioase fugeau de Hristos ş i nu vroiau să ş tie de El. Nu vroiau să ş tie de El fiindcă demonii nu pot suporta numele lui Iisus Hristos. Sunt mai mulţ i părinţ i spirituali care ne spun că de multe ori demonii nu pot suporta nici măcar rostirea numelui lui Iisus fiindcă chiar ş i numai aceasta le crează discomfort ş i suferinţ ă. Iată că demonii pot să creeze ş i de fapt o ş i fac mai multe doctrine ş i dogme false prin care să seducă. Adevărul este că dacă stăm ş i gândim la rece lucrurile demonii nicodată nu ne conving. După cum am spus demonii înceracă să acţ ioneze asupra psihicului uman prin fantasme sau mai bine spus prin imaginaţ ie. Sfântul Siluan Atonitul ne spunea în secolul al XX-lea că imaginaţ ia este tunelul prin care pătrunde diavolul în om. Demonii ş tiu foarte bine cum să înş ele. Aceasta fiindcă înş elăciunea este principalul lor mod de viaţ ă. Mai ales tinerii sunt uş or de înţ elaţ i fiindcă aceş tia nu sunt persoane cu experienţ ă în viaţ a duhovnicească ş i prin urmare pot să fie acaparaţ i. Pentru tineri mai nou demonii se adresează lor prin intermediul muzii rock care dincolo de faptul că de multe ori are un ritm tribal are un mesaj cât se poate de atrăgător: fă tot ceea ce vrei, urmează plăcerea proprie, nu te îngrădii de la nici o plăcere, dă frâu liber sexualităţ ii, nu te teme de diavol fiindcă el este prietenul tău. Este de remacat aici că foarte mulţ i tineri la vârsta adolescenţ ei ş i în primii ani ai vârstei de 20 de ani sunt extrem de receptivi la muzica rock pentru ca mai apoi să uite de ea ş i chiar mai târziu să li se pară o prostie. Totuş i, marii cântăreţ i de muzică rock câş tigă bani extrem de frumoş i prin a le inocula tinerilor de azi ş i nu numai mesaje cu caracter demonic. Aceasta fiindcă dacă aceste mesaje cu caracter demonic ar fi spuse fără ritmuri de muzică nu le-ar mai crede nimeni. Iată prin urmare o altă modalitate prin care dracii caută să câş tige cât mai multe sufletele din rândul tinerilor la iad.[101]

Nu am greş ii dacă am spune că la nivel de umanitate ocultimsul este unul care face ravagii. An de an noi ş i noi recruţ i îş i pleacă capetele în faţ a minciunilor ş i a înş elăciunilor ocultimului. Nu este oare de chestionat că mai toate marile cotidienele ale lumii au angajat câte un ocultist care lucră de zor în a face horoscoape pe care naivii le citesc cu aviditate? Deş i extrem de puţ ine sunt cazurile în care previziunile din horoscop se împlinesc naivii chiar cred că ceea ce se prevede acolo este adevărat. Horscoapele din zilele noastre sunt la fel cu oracolele din vremurile antice în care oamenii mergeau pentru a îş i cunoaş te viitorul ş i la fel de bine pentru a dezlega marile mistere ale viitorului. Trebuie să ş tim că după învăţ ăturile creş tinismului ortodox a merge ş i a crede în zodiac ş i în horoscop este un păcat. Este un păcat fiindcă în nici un fel nu trebuie să ne credem tot ceea ce scornesc unele minţ i mai pregătite care pretind că pot citii viitorul. Viitorul este un lucru care stă numai în mâinile lui Dumnezeu ş i nu îi este îngăduit omului să ş tie. Există lucruri din viitor pe care nici măcar Domnul Iisus nu le ş tie. Iisus a spus foarte clar că timpul ş fârş itul lumii nu este ş tiu nici măcar de fiul lui Dumnezeu ci numai de Dumnezeu Tatăl. Iată de ce este bine să nu recurgem la zodiace ş i horoscoape din dorinţ a de a ne cunoaş te viitorul fiindcă ceea ce este descoprit acolo în nici un fel nu este adevărat. Trebuie să ş tim că dacă demonii pot să profite de naivitatea unora dintre noi nu se dau înapoi de la nici o acţ iune. Aceasta fiindcă după cum am spus demonii nu

---

100 Dan D. Farcaş , *OZN-uri deasupra României* (Life Style Publishing, 2017).

101 George Case, *Here is to my sweet Satan: how the occult hunted music, movies and pop culture 1966-1980* (Quill Driver Books (March 18, 2016).

sunt persoane care să ţină cont de neputinţele oamenilor. Ei lovesc acolo unde pot şi nu ţin cont de nici un fel de situaţie. Dacă am crede că demonii au bunul simţei bine am face cea mai are greşeală de pe lume. Aceasta fiindcă ei nu ţin cont de nici un fel de normă de etică sau morală pentru a îşi realiza scopurile diabolice. Dacă ispita ocultismului ne dă târcoale este fără doar şi poate că rugăciunea către Sfântul Arhanghel Mihail ne poate a ajuta. Ne poate ajuta fiindcă Sfântul Arhanghel Mihail are puterea de a ne elibera de ispitele demonice. Sunt mai mulţi care nu numai că citesc horoscoape sau unii chiar fac horoscoape dar la fel de bine sunt şi unii care merg pe la descântătoare şi la vrăjitoare pentru a afla viitorul sau pentru a afla cine le-a făcut rău într-o anumită situaţie fără ca persoanele în cauză să ştie.[102]

Este evident că Sfântul Arhanghel Mihail, nu forţează pe nimeni să vină la Dumnezeu. Aceasta fiindcă după cum am spus Sfântul Arhanghel Mihail nu încalcă libertatea omului. Totuşi pentru care cei care sunt demonizaţi din proprie iniţiativă este adevărat că Sfântul Arhanghel Mihail nu poate să intervină. Sunt mulţi care sunt curioşi să vadă cum este şi viaţa ocultă. Aceasta fiindcă după cum Adam şi Eva au fost atraşi de ideea de a încălca porunca lui Dumnezeu de a nu cunoaşte diferenţa dintre bine şi rău, ei la fel de bine şi în zilele noastre oamenii nu s-au schimbat şi vor să vadă cum este şi partea întunecată a ocultului demonic. Aceasta fiindcă demonii în nici un fel nu se prezintă pe sine cum sunt ei: epave de fiinţă sau simple coşmaruri existenţiale. Demonii sunt maeştrii în a exploata naivitatea şi credinciosia oamenilor. Pentru aceasta cei care sunt vicleni şi îi înşală pe semenii lor sunt la un anumit nivel demonici. Sunt demonici fiindcă fac ceea ce este propriu demonilor: viclenia şi înşelăciunea. Este evident că trebuie să ne ferim de demoni şi la fel de bine să ştim care sunt vicleşugurile lor. Putem să ştim care sunt vicleşugurile demonilor? În sens generic da: magia, ocultul, viclenia, şamanismul, alchimia şi multe altele sunt fără doar şi poate lucrări demonice. Este evident că la un anumit nivel generic ştim care sunt lucrările demonice dar este posibil ca demonii să vină cu noi tehnici de a înşela şi a induce în eroare pe mai mulţi. Viclenia este un mod de viaţă al demonilor şi pentru aceasta niciodată nu trebuie să avem încredere în ei. Sfântul Arhanghel Mihail dimpreună cu Sfântul Arhanghel Gavriil sunt fiinţe care pot să ne facă să ne ferim de lucrarea demonică. Aceasta fiindcă după cum am spus omul prin forţele proprii este aproape imposibil să se izbăvească de demoni şi de lucarea lor. Trebuie să ştim că Sfântul Arhangel Mihail şi ceilalţi arhangheli sunt alături de noi şi dacă le vom cere ajutorul ne vor elibera de înşelăciunile demonice. Tot ceea ce trebuie să facem este să ne eliberăm de puterile demonice. Este posibil ca odată ce am fost acaparaţi de puterile demonice să ne eliberăm de ele? Cu siguranţă. Ştim de exemplul unui sfânt creştin ortodox care în tinereţe şi de fapt încă din copilărie a fost crescut în credinţa în magie şi vrăjitoarie. El a aflat de Hristos şi a citit Biblia şi cărţile creştine. În cele din urmă s-a convertit la creştinism. A fost atât de puternic în credinţa creştină că în cele din urmă a preferat moarte de martir decât să mai revină la vechile practici magice. Este vorba de Sfântul Atanasie Persanul.[103]

Este adevărat că nu toate ereziile sunt inspirate de demoni dar trebuie să ştim că sunt multe erezii care sunt inspirate oamenilor de demoni. Aceasta fiindcă prin erezii sufletele se pot pierde foarte uşor. Dacă spunem că ereziile sunt inspirate de demoni nu trebuie să credem că autorul susţine că arderea pe rug a ereticlor după cum era practica în occidentul latin al evului mediu este soluţia. Sunt mulţi care cad în erezii din neputinţă sau din incapacitatea de a sesiza marile adevăruri de credinţă. Erezia este cu adevărat o problemă a timpurilor noastre fiindcă sunt mulţi care consideră că nu trebuie să fim prea atenţi cu amănuntele. Este esenţial să credem în Iisus Hristos şi cu aceasta în cele din urmă se rezolvă toate problemele. Să fie lucrurile chiar aşa? Adevărul este că este bine să credem în Hristos dar la fel de bine nu este suficentă numai credinţa. Sfântul Iacob ruda Domnului ne spunea în epistola sa din Noul Testament că "credinţa fără fapte este moartă." Prin urmare o credinţă formală în Iisus şi în îngeri nu este suficentă. La fel de bine parafrazând ceea ce am spus mai sus este bine să ştim că credinţa în Sfântul Arhanghel Mihail fără de rugăciune către Sfântul Arhanghel Mihail este fără doar şi poate fără de sens sau de ce nu moartă. Trebuie să ştim că vom ajunge să fim în comuniune duhovnicească cu Sfântul Arhanghel Mihail dacă vom avea credinţă în el şi ne vom ruga lui pentru ajutor. Trăim vremuri în care lumea este

---

[102] Devine evident că ocultul are putere de a seduce pe cei care sunt mai slabi în credinţă. După cum ştim credinţa este un fapt care se cultivă. Sunt destui de mulţi cei care nu cultivă credinţa şi prin urmare sunt cât se poate de neştiutori în cele ale credinţei. Ce este de făcut într-o astfel de situaţie? Fără doar şi poate că putem cere Sfântului Arhanghel Mihail să ne înmulţească credinţa şi să ne facă să fim mult mai atenţi cu propria noastră viaţă spirituală. Fiindcă este duh este adevărat că Sfântul Arhanghel Mihail ne cheamă şi pe noi să ne facem duhovniceşti. Aceasta fiindcă în acest mod putem mult mai uşor să îl înţelegem pe Sfântul Arhanghel Mihail. La fel cu demonii ne cer să intrăm în ocult pentru a fi mai aproape de ei (şi pentru a ne duce la peirzanie). În cele din urmă Sfântul Arhanghel Mihail este unul care ne cere să fim mult mai aproape de el prin a ne spiritualiza sau mai bine spus prin a devenii mult mai atenţi cu lumea duhovnicească.

[103] Ioan Ică jr., *Patriarhul şi martirul - Ioan cel Milostiv şi Atanasie Persanul* (Sibiu, 2018).

extrem de leneş ă ş i de comodă cu privire la problemele de credinţ ă. Nu trebuie să ne strufocăm prea mult cu credinţ a fiindcă în cele din urmă ea nu ne este de mare folos. Această indiferenţ ă faţ ă de credinţ ă în cele din urmă ajunge să se manifeste ş i ca o indiferenţ ă faţ ă de persoana Sfântului Arhanghel Mihail. Deş i a făcut mai multe minuni Sfântul Arhanghel Mihail este considerat de cei mai mulţ i un subiect peste care trebuie să trecem. Totuş i, când oamenii încep să simtă prezenţ a demonilor în jurul lor în cele din urmă ajung să fie interesaţ i de Sfântul Arhanghel Mihail ş i de modul în care el poate să fie contactat.[104]

Lumea de azi din mândrie este una care consideră că singură îş i poate croii un făgaş prin istorie. În acest sens cei mai mulţ i dintre noi evităm să vedem în marile tragedii ale istoriei influenţ a demonică. Aceasta fiindcă suntem obiş nuiţ i să credem că lumea este o entitate autonomă ce nu are nevoie de îngeri ş i Sfântul Arhanghel Mihail. Lumea autonomizată adevărul este că este o lume sortită pierzaniei. Este o lume sortită pierzaniei fiindcă prin sine lumea nu poate să se mântuiască. Mântuirea este după cum ş tim un lucru cu neputinţ ă la om. La fel de bine ş tim că ceeea ce este cu neputinţ ă la om este cu putinţ ă la Dumnezeu. Iată de ce este bine să fim mult mai deschiş i spre viaţ a duhovnicească sau în spre înduhovnicire. Trebuie să ne înduhovnicim ş i în acest mod vom ajunge să vedem care au fost cauzele pentru care evenimentele istorice au avut loc aş a cum au avut. Vom vedea că lucrurile nu ţ in numai de om în această lume. Marii tirani ai lumii de cele mai multe ori au fost fie persoane posedate de demoni sau fie persoane care s-au aflat sub influenţ a demonilor. Iată de ce este bine să fim mult mai atenţ i cu marile evenimente ale lumii noastre. Aceasta fiindcă lumea noastră are nevoie de ajutorul lui Dumnezeu ş i al Sfântului Arhanghel Mihail. Deismul în acest sens a fost respins de creş tinismul ortodox. Deiş tii au fost cei care au susţ inut că Dumnezeu a creat lumea după care s-a depărtat definitiv de ea. Adevărul este că omul este cel care s-a depărtat de Dumnezeu ş i care în zilele noastre se vede pe sine atât de autonom că nici nu mai consideră că este nevoie să se roage Sfântului Arhanghel Mihail. Sfântul Arhanghel Mihail poate la fel de bine să rămână cu treburile lui sus în rai în timp ce noi pe pământ ne putem făuri un destin care în nici un fel nu se intersectează cu cel al lui Dumnezeu. Fără să discriminez pe nimeni dacă este să aruncăm o privire mai profundă societăţ ile occidentale vom vedea că lucrurile sunt de aş a natură că Dumnezeu ş i lumea din jur nu mai au aproape nici o tangenţ ă. Aş a s-a născut materialismul occidental care este psihologic o supapă pentru lipsa lui Dumnezeu din viaţ a zilnică a omului.[105]

Data de 23 octombrie 2013 este o dată fără de semnificaţ ie în lume ş i la fel de bine pentru creş tinii ortodocş i. Totuş ti data de 23 octombrie 2013 nu este o dată fără de nici o semnificaţ ie în ceea ce îl priveş te pe Sfântul Arhanghel Mihail. Ea se leagă de o icoană a sa din insula Rodos din Grecia (locul unde a fost Colosul din Rodos, considerat o minune a lumii antice). În Rodos mai bine spus în biserica din cimitirul Ialyssos se afla o icoană a Sfântului Arhanghel Mihail. Icoana era destul de veche fiind cel mai precis pictată în jurul anului 1896. 23 octombrie 2013 părea să fie o zi ca toate celelalte. Femeile care aveau cheia bisericii au venit să deschidă pentru slujbă. Când au intrat în biserică nimic nu părea fără fie deosebit ci totul părea la locul lor. După obicei femeile au mers să se închine la icoane. S-au închinat ş i la icoana Sfântului Arhanghel Mihail dar mare le-a fost mirarea când au văzut că din ochii icoanei curgeau lacrimi. Femeile au rămas stană ne piatră. Femeile au verificat dacă nu cumva a căzut vreo picătură de apă de pe tavanul bisericii. Tavanul era uscat ca în palmă. A venit ş i părintele paroh Apostolos pentru a face slujba. Femeile i-au spus imediat minunea. A rămas ş i părintele paroh Apostolos consternat fiindcă nu a mai văzut niciodată o icoană care plânge. A cercetat icoana din toate unghiurile. Nu era nici o sursă de apă în jurul ei. Lacrimile nu aveau o sursă omenească sau lumească. Părintele Apostolos a considerat că este bine să fie anunaţ at despre aceasta ş i mitropolitul Chiril al Rodosului. Pe la ora 14 Mitropolitul Chiril a sosit să vadă ş i el icoana. A dat ordin ca icoana să fie dată jos pentru a vedea dacă nu cumva peretele pe care era pusă era umed ş i dacă nu cumva umezeala a pătruns prin materia icoanei. Mitropolitul Chiril s-a lămurit: peretele nu era umed ş i umezeala nu avea cum să fie cauza lacrimilor. Pentru a fi deplin convins că icoana chiar varsă lacrimi

---

104 După cum am spus o modalitate a îl avea aproape pe Sfântul Arhanghel Mihail este de a avea o icoană sau mai multe cu el în casa noastră. Dacă este să ne uităm la creş tinii de azi adevărul este că icoanele cu Sfântul Arghanehl Mihail sunt din ce în ce mai puţ ine. Am văzut din întâmplarea cu femeia din insula Symi din Grecia că ea a găsit o icoană a Sfântului Arhanghel Mihail din senin la rădăcina unui copac. Aceasta ne spune că icoana Sfântului Arhanghel Mihail nu este o idolatrie la adresa Sfântului Mihail ci mai mult o metodă de a îl cinş tii ş i a îl avea aproape de noi. Aceasta fiindcă noi suntem cei care avem nevoie de ajutorul Sfântului Mihail. Fiindcă avem nevoie de ajutorul Sfântului Mihail mai ales în momentul morţ ii când sufletul iasă din trup este bine să îl cinstim pe Sfântul Arhanghel Mihail cu icoana lui. Sunt mai mulţ i creş tini ortodocş i care sunt de părere că este destul să fie icoana Sfântului Aarhanghel Mihail la biserică fiindcă ei vor merge ş i se vor închina ei la biserică. Adevărul este că în mai multe biserici creş tin ortodoxe icoana Sfântului Arhanghel Mihail este trecută cu vederea. Marea majoritate a creş tinilor ortodocş i nici nu ş tiu de ce mai în toate bisericile creş tin ortodoxe avem o icoană a Sfântului Arhanghel Mihail.

105 Christos Yannaras, *Ortodoxie ş i occident* (Bucureş ti, 1995).

mitropolitul a cerut ca icoana să fie dusă în altă biserică din Ialyssos. Este vorba de o biserică ce avea hramul Adromirii Maicii Domnului. A pus icoana la închinare ş i spera că dacă va face aceasta fenomenul lacrimilor va înceta. Lacrimile din icoană nu s-au oprit. La puţ in timp o a doua icoană de la aceiaş i biserică a început ş i ea să verse lacrimi.[106]

Minunea de mai sus a Sfântului Arhanghel Mihail este o minune care are o dublă semnificaţ ie: 1. prima semnificaţ ie este că Sfântul Aarhnghel Mihail este de acord cu cultul icoanelor ş i 2. a doua semnificaţ ie este că el a voit să ne mai lase încă o minune care să ateste că el există ş i nu este o simplă imaginaţ ie a creş tinilor ortrodocş i. Cine a mai văzut vreodată un tablou (icoană) care să verse lacrimi? Fără doar ş i poate aceasta este o imposibilitate fizică ş i nu are cum să aibă loc din moment ce legile lumii fizice nu se schimbă. Totuş i vedem că în cazul Sfântului Arhanghel Mihail legile lumii fizice pot să se schimbe. Sfântul Arhanghel Mihail poate face ca lumea fizică dimpreună cu legile ei să se schimbe ş i să se modifice după cum vrea el. Totuş i, este logic să se ridice următoarea întrebare: de ce ar vrea Sfântul Arhanghel Mihail ca o icoană să plângă? La această întrebare se pot oferii mai multe răspunsuri. Este posbil ca nu toate să fie adevărate. Credem că icoana Sfântului Arhanghel Mihail a vărsat lacrimi în insula Rodos în primul rând din iubire faţ ă de creş tinii din Rodos. Lacrimile pot să fie ş i o manifestare a iubirii pe care o avem pe cineva. La fel de bine este posibil ca aceste lacrimi să fie vărsate fiindcă Sfântul Arhanghel Mihail a plâns necredinţ a care există în lumea noastră. Sunt atât de mulţ i oameni care nu merg pe calea Bisericii Creş tin Ortodoxe ş i chiar unii merg după dumnezei străini în care este pierzanie. Dacă este să ne gâdin la budiş ti, la hinduş i, la taoiş ti, la zoroastrianiş ti sau la bahai porbabil că avem imaginea perfectă. Este posibil ca Sfântul Arhanghel Mihail din icoană să fi plâns ca să îş i arate tristeţ ea pentru toate sufletele oamenilor care se pierd în iad. Aceasta fiindcă după cum am spus Sfântul Arhanghel Mihail vrea ca sufletele oamenilor să se mântuiască. După cum Sfântul Arhanghel Mihail nu a fost bucuros că a trebuit să îl aruce în iad pe fostul să prieten ş i frate angelic satan, la fel de bine este cât se poate de posibil că Sfântul Arhanghel Mihail se întristează pentru toate sufletele care din necredinţ ă ajung în iad. În acest sens lacrimile Sfântului Arhanghel Mihail pot să fie la fel de bine un avertisment. Acest avertisment este cel care ne spune că nu trebuie să îi înstristăm pe Dumnezeu ş i pe sfinţ ii îngeri. La fel de bine există posibilitatea ca Sfântul Arhanghel Mihail să fi vărsat lacrimi prin icoana sa pentru o anumit persoană sau anumite persoane din Rodos despre care nu avem cunoş tinţ ă. La fel ca ş i în minunile de mai sus ş i minunea din Rodos este una supranaturală ce este dincolo de înţ elegerea minţ ii noastre omeneş ti care este limitată. Trebuie să ş tim că oricum minunea din Rodos este una dintre puţ inele pe care avem cu o icoană a Sfântului Arhanghel Mihail care a vărsat lacrimi. Să fi fost lacrimile Sfântului Arhanghel Mihail de bucurie? Nu ş tim cu exactitate. Să fi fost lacrimile Sfântului Arhanghel Mihail de tristeţ e? Nu ş tim cu siguranţ ă. Ceea ce ş tim este că pe data de 23 octrombrie 2013 în insula Rodos a avut loc o minune care îl are ca protagonist pe Sfântul Arhanghel Mihail. Lacrimile Sfântului Arhanghel Mihail din insula Rodos ne arată fără de nici o îndoială sensibilitatea ş i gingăş ia Sfântului Arhanghel Mihail. Este posibil ca Sfântul Arhanghel Mihail să fi plâns pentru toţ i locuitorii din Rodos. Este ş i aceasta o posibilitate pe care trebuie să o luăm în calcul. Oricum indiferent care ar fi fost motivul real al lacrimilor Sfântului Arhanghel Mihail adevărul este că Sfântul Arhanghel Mihail ne iubeş te pe noi oamenii foarte mult ş i face tot ceea ce poate pentru ca să ne mântuim.[107]

Ceea ce este extrem de improtant pentru noi creş tinii ortodocş i ş i nu numai este faptul că trebuie să fim conş tienţ i că Sfântul Arhanghel Mihail ne vrea binele ş i ne vrea binele suprem: să câş tigăm mântuirea. Iată de ce trebuie să fim cât se poate de deschiş i cu Sfântul Arhanghel Mihail. Sinceritatea este fără doar ş i poate o calitate a Sfântului Arhanghel Mihail. În toate interveţ iile sale pe pământ Sfântul Arhanghel Mihail nu a fost auzit minţ ând: adică spunând că va intervenii într-o anumită situaţ ie ş i de fapt să nu fi făcut nimic în a cea situaţ ie. Tăcerea Sfântului Arhanghel Mihail poate să însemne că el poate să consimtă cu o anumită situaţ ie. Oricum, este bine să ş tim că avem în Sfântul Arhanghel Mihail un aliat de nădejde împotriva forţ elor demonice. Prin urmare Dumnezeu Tatăl nu ne-a lăsat singuri să ne luptăm cu diavolii ci la fel de bine l-a lăsat ş i pe Sfântul Arhanghel Mihail să lupte pentru noi. Sfântul Arhanghel Mihail nu va pierde niciodată în lupta sa împotriva forţ elor demonice fiindcă după cum am spus după cădere forele demonice ş i-au pierdut din puterea pe care o aveau mai înainte destul de mult. Ele sunt în acest sens strict inferioare în comparaţ ie cu puterile Sfântului Arhanghel Mihail ş i a cetelor sale îngereş ti. Nu trebuie să înţ elegem că în lupta noastră cu forţ ele demonice trebuie să ne folosim de Sfântul Arhanghel Mihail pentru ca mai apoi să uităm de el. Tendinţ a lumii de azi este de a crea prietenii numai cât avem de profitat de pe urma unei astfel de prietenii. Aceasta fiindcă prietenia este din ce în ce mai greş it

---

106 Pentru cei care vor să verifice autenticitatea acestei minuni pot la fel de bine să consulte internetul fiindcă sunt mai multe articole în greacă ş i în română care au fost publicate despre minunea din insula Rodos.

107 (Mănăstirea Paraclitu, Grecia, autor), *Minuni ale sfinţ ilor îngeri* (bacău, 2002).

înţ eleasă în lumea noastră. Cu SfântulArhanghel Mihail începem de pe pământ o prietenie nevăzută ş i duhovnicescă ce va continua ş i în rai.[108]

Nu greş im dacă spunem că demonii sunt fiinţ e groteş i. Aceasta nu numai prin înfăţ iş area lor ci la fel de bine ş i prin modalitatea prin care se manifestă. Violenţ a, bătaia, crima, tortura, bestialitatea (bătaia cu bestialitate), chinuirea ş i ş chingiuirea sunt numai câteva forme prin care demonii caută să se impună în lumea văzută cât ş i în lumea nevăzută. După cum am spus au fost mai mulţ i sfinţ i care au văzut ş i au experimentat toate acestea. Iată de ce este bine să ş tim că trebuie să ne ferim de demoni ş i când suntem atacaţ i de demoni, sau mai bine spus dacă eventual suntem atacaţ i de demoni să cerem ajutorul Sfântului Arhanghel Mihail ş i a Domnului Iisus Hristos. Trebuie să ş tim că deş i Domnul Iisus Hristos ş i Sfântul Arhanghel Mihail pot să intervină în favoarea noastrră ele sunt două persoane distincte pe care nu trebuie să le confundăm. Au fost mai multe cazurile de creş tin ortodocş i mai ales din vechime când credinţ a era mult mai vie care au cerut ajutorul Sfântului Arhanghel Mihail când au simţ it prezenţ ele demonice în jurul lor. Iată de ce este bine să ş tim că nu trebuie să ne credem aş a de puternici că "până ş i demonii se pleacă nouă." Trebuie să contăm mai mult pe ajutorul celor avizaţ i în acest sens. Sfântul Arhanghel Mihail este o persoană avizată să ne ajute în momentul când demonii ne atacă. Aceasta fiindcă trebuie să credem în ajutorul lui pentru ca în cele din urmă să îl primim. Nici o rugăciune a omului sau mai ales a creş tinului ortodox nu este trecută cu vederea le Dumnezeu ş i cererile noastre sunt încredinţ ate de Dumnezeu Tatăl Sfântului Arhanghel Mihail. Este bine să avem credinţ ă în Dumnezeu care prin Sfântul Arhanghel Mihail poate să ne ofere scăpare de cursele demonilor. După cum am spus deosebirea dintre Sfântul Arhanghel Mihail ş i demoni este că demonii niciodată nu luptă pe faţ ă. Ei sunt "persoanele din umbră" care vor să ne facă pe noi oamenii niş te marionete ce inconş tient ajungem să le facem toate dorinţ ele ş i voinţ ele lor. De fapt trebuie să ş tim că starea de posesie demonică poate să fie ş i una conş tientă. Mai ales când omul este mândru, el se vede pe sine atât de bun că nimic ş i nimeni nu îi mai poate sta împotrivă. Aş a se face că demonii sunt cei care manevrează cum vor ei pe cei mândrii ş i orgolioş i. Sunt puţ ine ş anse ca demonii să se apropie de cei smeriţ i. Aceasta fiindcă demonii nu suportă smerenia ş i fug de ea cât îi ţ in călcâiele. Că Sfântul Arhanghel Mihail este o persoană smerită nu poate fi nici o îndoială. La fel de bine trebuie să ş tim că spre deosebire de demoni Sfântul Arhangel Mihail este o persoană iertătoare. Demonii nu iartă nimic chiar ş i atunci când ar avea toate motivele să ierte. Nu iartă fiindcă răutatea este cea care îi împiedică să ierte. Îngerii ş i Sfântul Arhanghel Mihail sunt iertători mai ales dacă ajungem să ne pocăim de păcatele noastre. Trebuie să ş tim însă că Sfântul Arhanghel Mihail ş i sfinţ ii îngeri nu pot ierta păcatele. Păcatele sunt iertate numai de Domnul Iisus Hristos ş i în numele Domnului Iisus Hristos.[109]

CAPITOLUL 6

RUGĂCIUNEA: CALE DE COMUNICARE CU SFÂNTUL ARHANGHEL MIHAIL

Orice om normal adevărul este că simte frică când vede chipurile demonilor ş i a diavolului însuş i. Aceasta fiindcă ele sunt hidoase ş i groteş ti. Ceea ce este mai trist este că mai nou regizori cu tedinţ e satanice ajung să facă mai multe filme de cinema în care spre "delectarea" privitorilor persoanajele principale sunt monş trii, demoni (mai nou un supra-erou din cunoascute producţ ie Hellboy (băiatul iadului) este un demon venit din iad pentru a face bine oamenilor (sic!). Iată cum deş i orice om sănătos ş tie că demonii sunt fiinţ e înfricoş ătoare care au făcut atât de mult rău umanităţ ii încă de la începuturile ei, sunt din ce în ce mai mulţ i care sunt fascinaţ i cu demonii ş i demonicul. Există chiar o artă a demonicului în care demonii întreţ in relaţ ii sexuale cu femei (ţ ine mai mult de pronografie). Deş i este bolnavă ş i morbidă fascinaţ ia omului cu demonii este o atracţ ie pentru mai mulţ i. Monstruosul, demonicul, grotescul sau hidosul sunt pentru unii atractive fiindcă ei se consideră oameni atât de puternici că nimic din toate acestea nu îi poate influenţ a. Sunt mai mulţ i martori care au adus mărturie că în

---

[108] Este adevărat că noi nu am ajuns la nivelul sfinţ ilor din vechime care ajungeau uneori să se lupte cu demonii corp la corp. Se ş tie în acest sens că demonii l-au atacat pe Sfântul Antonie cel Mare de mai multe ori corp la corp. Este evident că aceste lupte au fost net inferioare din punct de vedere uman fiindcă demonii adunaţ i în haită pot înfrîngă un om. Cum se face atunci că noi nu vedem demoni deş i uneori putem să le simţ im prezenţ a în viaţ a noastră? Este cât se poate de posibil ca Sfântul Arhanghel Mihail ş i restul sfinţ ilor îngeri să poarte lupta cu demonii în mod nevăzut. Aceasta fiindcă trebie să fim convinş i că demonii sunt fiinţ e extrem de violente. De fapt violenţ a este modul de a fi al demonilor. Demonii cred că prin violenţ ă pot rezolva orice problemă. Ceea ce este sigur este că în nici un fel demonii nu sunt mai presus de Sfântul Arhanghel Mihail. Aceasta fiindcă Sfântul Arhanghel Mihail a devenit un adversar redutabil al demonilor.

[109] Ilarion Felea, *Pocăinţ a* (Sibiu, 1939).

cercurile sataniste sau mai bine în unele cercuri sataniste de pe mapamond, filmele de groază sunt cât se poate de cinstite ş i aclamate. Nu este nici o mirare în acest sens fiindcă demonicul ş i demonii sunt pentru unii subiecte demne de atenţ ie. Mai mulţ i rockeri poartă tricouri ş i îmbrăcăminte cu chipuri satanice sau mostruoase. Ei consideră aceasta o manifestare a puterii. Adică atât de puternici sunt ei că în nici un fel nu se sperie de demonicul pe care îl pot avea chiar ş i pe tricou. Să fie lucrurile chiar aş a? Evident că nu sunt chiar aş a. Dacă rockerii cu monş trii demonici pe tricouri ar vedea un demon în car ne ş i oase probabil că ar fugii cât mai repede.[110]

Iată prin urmare că în ciuda răului care îl provoacă sunt mai mulţ i în lumea noastră care conş tienţ i sau inconş tienţ i ajung să ţ ină comuniune cu demonii prin tot felul de creaţ ii artistice sau oculte care promovează demonismul în lumea noastră. Cum se face că noi creş tinii ortodocş i de multe ori ne simţ im neputincioş i în faţ a acestui asalt de demonism din lumea noastră? Ne simţ im neputincioş i fiindcă adevărul este că nu ne rugăm prea mult. De ce să nu spunem că sunt destui de mulţ i creş tini ortodocş i care sunt cât se poate de sceptici în ceea ce priveş te lucrarea ş i puterea rugăciunii. Rugăciunea este în acest sens fără de nici un sens într-o lume care parcă se afundă pe zi ce trece tot mai mult de patimi ş i păcate. Aceasta fiindcă ş i noi creş tinii ortodocş i suntem slabi în credinţ ă ş i deş i ş tim că Iisus a înviat adevărul este că nu prea credem în lumea ş i viaţ a de apoi ci tindem să rezumăm tot ceea ce există numai la lumea noastră fără să ţ inem cont că Dumnezeu nu priveş te lucrurile cum le privim noi. La Dumnezeu există un fel de plan veş nic cu lumea ş i cu fiecare dintre noi care evident că nu se mărgineş te numai la graniţ ele acestei lumi. Învierea lui Iisus nu numai ne asigură pe noi că vom învia ş i noi ci la fel de bine că viaţ a se continuă ş i după moarte. Deş i trupul nostru moare sufletul continuă să trăiască ş i dincolo de mormânt. Este evident că trebuie să fim mult mai atenţ i cu aceasta ş i să ne întărim în credinţ ă. Deş i momentul morţ ii este cumplit ş i goaznic el nu este dincolo de puterile lui Dumnezeu. Adevărul că pentru cei care cred în Dumnezeu frica de moarte se reduce mult ş i de ce să nu spunem că sunt ş i unele cazuri în care ea dispare. Este cunoscut mai recent cazul părintelui Iosif Vatopedinul din Muntele Athos care a murit în anul 2009 ş i care în momentul morţ ii a zâmbit. Probabil că acest părinte cu viaţ ă îmbunătăţ ită prin credinţ ă în Dumnezeu a învins toată frica de moarte că în momentul morţ ii zâmbea ş i cu acest zâmbet s-a dus pe cealaltă lume. Fiindcă vedem moartea ca ş i pe ceva horific în nici un fel nu mai ajungem să vedem dincolo de moarte. În acest moment se ridică întrebarea: ce să vedem dincolo de moarte? Răspunsul este evident: pe Dumnezeu ş i pe Sfântul Arhanghel Mihail.[111]

Prin urmare, am văzut că Sfântul Arhanghel Mihail ş -a făcut simţ ită prezenţ a de mai multe ori în lumea noastră prin mai multe minuni. Cum să îl putem contacta pe Sfântul Arhanghel Mihail atunci când avem nevoie de el? Cum este posobil să intrăm în legătură cu Sfântul Arhanghel Mihail fiindcă din câte ş tim reş edinţ a lui este în rai care este dincolo de univeres. Nu este oare distanţ a dintre noi ş i Sfântul Arhanghel Mihail prea mare? El este dincolo de sistemul solar, de galaxia Calea Lactee ş i de univers în cer (rai). Cum putem să comunicăm cu el din moment ce este o distanţ ă atât de mare ş i mai mult decât atât având în vedere că el trăieş te într-o dimensiune ş i noi în alta. În termenii ş tiinţ ifici din zilele noastre se poate spune că universul este o dimensiune ş i raiul este o altă dimensiune. Este evident că este mare distanţ a ş i ea nu poate să fie atinsă de nici un aparat pe care omul l-a creat în zilele noastre. Se ş tie că atunci când după ce sovieticul Iuri Gagarin s-a întors din prima lui călătorie în spaţ iul cosmic preş edintele Uniunii Sovietice a vrut să vorebască cu el. Preş edintele i-a pus o întrebare care îl mistuia de mai multă vreme. Întrebarea a fost: l-ai văzut pe Dumnezeu ş i pe îngeri în spaţ iul cosmic? Gagarin a răspuns evident că nu, la care preş edintele Uniunii Sovietice a răspuns: ei, ş tiam eu că aş a este. Iată că oamenii au ieş it în spaţ iul cosmic ş i au aselenizat de mai multe ori pe lună dar nu au văzut nici urmă de Dumnezeu, de îngeri sau de Sfântul Arhanghel Mihail. Aceasta fiindcă există un fel de credinţ ă arhaică a omului că Dumnezeu ş i îngerii Săi sunt în cer. Prin acest cer nu trebuie să înţ elegem spaţ iul cosmic. Dumnezeu este dincolo de spaţ iul cosmic. Prin urmare Sfântul Arhanghel Mihail este dincolo de spaţ iul cosmic. Sunt mulţ i care sub influenţ a

---

[110] Seducţ ia monstruosului demonic nu se manifestă numai în muzică ş i film ci la fel de bine ş i în mediul politic. Sunt mai mulţ i care consideră că tirania este singura metodă de a îi conduce pe oameni. Ce este o tiranie ş tie mai toată lumea. Sunt mulţ i în zilele noastre care îl regretă pe Adolf Hitler ş i sunt mentalităţ i bolnave care consideră că Hitler a fost un adevărat profet. Dacă este să gândim lucrurile la rece, este adevărat. Hitler a fost un profet al diavolului. Tentaţ ia demonică în mediul politic se manifestă în mai multe feluri: a îndumnezeii persoana liderului suprem (rege, împărat sau preş edinte) având în vedere că mai mulţ i împăraţ i romani se consdierau un fel de zei pe pământ ş i cereau supuş ilor să li se aducă jertfe ş i să fie tămâiaţ i ca Dumnezeu. Oricum aceasta este numai o mică manifestare a demonismului în mediul politic. Demonismul în politică se mai poate manifesta prin totalitarism în care singurul care merită adorat în ţ ara unde există este partidul atotputernic. Dacă este să ne gândim că în zilele noastre dictatura este forma de guvernământ a Coreei de Nord, fără doar ş i poate că imaginea este completă.

[111] Cristian Spătărelu (trad), *Viaţ a după moarte. Noi mărturisiri cutremurătoare* (Galaţ i, 2003).

ideilor sincretice sau de tip New Age l-au considerat pe Sfântul Arhanghel Mihail un fel de inteligenţ ă galactică sau a unei confederaţ ii galactice fiindcă ş tiu că Sfântul Arhanghel Mihail este dincolo de univers.[112]

Marii savanţ i ş i marii astronomi din zilele noastre se plâng din ce în ce mai mult că omul este o fiinţ ă singură în univers. În acest vast univers în care miliarde de stele ş i mii de galaxii există omul este singur. Este atât de singur că nici măcar pe Dumnezeu nu Îl poate vedea. Adevărul este că trebuie să ş tim că Dumnezeu nu ne-a lăsat atât de singuri. Aceasta fiindcă marii savanţ i ş i astronomi din zilele noastre sunt de părere că pe Dumnezeu îl putem contacta numai prin cine ş tie ce aparate ultrasofisticate. Adevărul este că Dumnezeu nu are nevoie de aparatură untrasofisticată pentru a fi contactat. Pe Dumnezeu ş i pe Sfântul Arhanghel Mihail îi putem contacta cel mai simplu ş i mai concret prin rugăciune. Pentru un mare savant de la Agenţ ia Spaţ ială Europeană sau de la NASA o astfel de afirmaţ ie este cât se poate de ridicolă. Cum poate rugăciunea să treacă dincolo de aceste univers infinit ş i să ne pună în legătură cu Dumnezeu? Un prooroc al Vechiului Testament ne spunea că Dumnezeu este mai aproape de noi de cât se sunt picioarele ş i mânile. Aceasta fiindcă după cum spunea Nicolae din Cusa Dumnezeu este "coincidenţ a opuş ilor" coincidentia oppositorum. Prin aceasta înţ elegem că în Dumnezeu opuş ii coincid. Cum se poate una ca aceasta ş i mai mult decât atât: ce înseamnă coincidenţ a opuş ilor? Persoana Domnului Iisus Hristos este probabil cea mai bună dovadă a coincidenţ ei opuş ilor. De Crăciun S-a născut Cel ce este nenăscut. Cum adică S-a născut Cel ce este nenăscut? Ş tim că Iisus Hristos ca Logosul sau Cuvântul lui Dumnezeu este veş nic sau mai bine spus există din veş nicie fiind născut de la Tatăl ş i de la Duhul Sfânt din veş ncie. Prin urmare ceea ce este veş nic nu are cum să ne nască în sensul naş teri umane. Ei bine de Crăciun S-a născut Fiul lui Dumnezeu cel veş nic. Cum poate să se nască ceea ce este nenăscut? Este fără doar ş i poate o coincidenţ ă a opuş ilor. Pentru a face mai pe înţ eles această coincidenţ ă a opuş ilor în Dumnezeu Nicolae Cusanus a venit cu celebra definţ ie a lui Dumnezeu: Dumnezeu este un cerc al cărui centru este peste tot iar circumferinţ a nicăieri. Prin aceasta înţ elegem că Dumnezeu este prezent ş i absent concomitent oriunde pe pământ. Aceasta este cea mai bună afirmaţ ie pe care o avem despre ceea ce înseamnă coincidenţ a opuş ilor în Dumnezeu. Devine evident că Dumnezeu este prezent la fel de mult pe pământ cât este prezent ş i în spaţ iul cosmic. La fel de bine ş i îngerii au această putere într-o oarecare măsură. Adică îngerii pot să fie lângă noi fără ca noi să îi vedem. Cu toţ ii ş tim că avem un înger păzitor pe care îl avem dar pe care nu îl vedem.[113]

Prin urmare am stabilit că rugăciunea este o metodă de a intra în comuniune cu Dumnezeu ş i Sfântul Arhanghel Mihail. Totuş i vor fii unii care vor spune: nu este oare rugăciunea mai mult un fel de iluzie mentală? Adică vorbim cu pereţ ii fiindcă nu vedem pe nimeni în rugăciune? Realitatea este că nu vorbim cu nimeni în rugăciune ş i în nici un fel nu putem spune că rugăciunea este o iluzie. Pe ce ne bazăm aceste afirmaţ ii? Ş tim că mai multe discipline teologice ş i unele ş tiinţ ifice îl definesc pe om ca fiinţ ă religioasă. Spre deosebire de animale care sunt nu pot fii religioase, omul este o fiinţ ă religioasă. Omul nu este numai componentă biologică ci la fel de bine el este ş i componentă spirituală. Sufletul omului nu este de natură materală ci de natură spirituală (imaterială). Opiniile referitoare la materia din care este compus sufletul au variat pe parcursul timpului dar ceea ce este sigur este că omul are suflet. Unii spun că sufletul este alcătuit din eter, aceiaş i substanţ ă care exista după opiniile anticilor ş i a medievalilor în spaţ iul cosmic. În evul mediu alţ i gânditori au crezut că sufletul este compus din mai multe umori după cum este umoarea din vezica biliară. Ceea ce trebuie să ş tim este că este impropriu să vorbim despre suflet ca fiind compus dintr-o anumită substanţ ă fiindcă substanţ ele sunt cele care ţ in numai de materie sau mai bine spus de lumea contingentului. Este evident că omul are sufletul prin care se înrudeş te cu Dumnezeu, cu sfinţ ii îngeri ş i în cele din urmă cu Sfântul Arhanghel Mihail. Rugăciunea este în

112 Astronomii de azi sunt cât se poate de sceptici că există un cer în care locuieş te Dumnezeu după cum a fost el experimentat de sfinţ ii ortodoxiei. Acest cer în care există tronul lui Dumnezeu după astronomii de azi nu poate să existe fiindcă spaţ iul cosmic nu permite viaţ a. Pot îngerii ş i Sfântul Arhanghel Mihail să treacă prin spaţ iul cosmic? Cei mai mulţ i astronomi sunt de părere că în nici un fel îngerii nu pot trece prin spaţ iul cosmic fiindcă nu poate exista viaţ a umană în spaţ iul cosmic. Deş i nu poate exista viaţ a umană în spaţ iul cosmic aceasta nu înseamnă că îngerii cu viaţ a angelică nu este posibil să existe în spaţ iul cosmic. Aceasta fiindcă îngerii sunt fiinţ e inter-dimensionale. Ce să înţ elegem prin faptul că îngerii sunt fiinţ e inter-dimensionale? Prin aceasta înţ elegem că ei pot să treacă dintr-o dimensiune în alta, adică din rai în univers ş i prin univers pe pământ. Mai multe texte susţ in această posibilitate dintre care cea mai cunsocută este cea din cartea lui Iov în care Dumnezeu îi spune lui Iov că atunci când a creat universul îngerii erau martorii Lui ş i Îl lăudau. Iată prin urmare că fiind antecedenţ i universului, îngeri pot să circule prin univers. Că noi nu îi putem vedea aceasta nu înseamnă că ei nu pot circula.

113 Nicolaus Cusanus, *De docta ignorantia* (Iaş i, 2008).

acest sens una care angajează mai mult sufletul omului. Sufletul prin urmare poate mult mai uşor decât trupul să comunice cu lumea nevăzută a lui Dumnezeu şi a îngerilor.[114]

Sufletul este prin urmare cel care paricipă mult mai activ în rugăciune. Un părinte modern spunea la un moment dat că rugăciunea şi lectura cărţilor duhovniceşti sunt oxigenul sufletului. Sufletul deşi este nemuritor dacă se spune pe sine în slujba diavolilor devine muritor. Aceasta fiindcă el se întunecă şi nu mai este capabil să facă binele. Prin urmare sufletul este potenţial nemuritor dar dacă ajunge în iad se poate spune că sufletul a murit. Sufletul prin urmare este unul care prin rugăciune poate să unească cele două dimensiuni din care este alcătuit omul: dimensiunea materială (trupul şi universul) şi dimensiunea spirituală (Dumnezeu şi îngerii). Este evident că rugăciunea este una pe care dacă am fi numai trup nu am fi putut să o facem fiindcă ea ne-ar ţine limitaţi la ceea ce ţine de această lume. Prin urmare când ne rugăm Sfântului Arhanghel Mihail trupul nostru nu îl poate vedea cu ochii fizici dar îl poate simţii cu ochii sufleteşti care sunt şi ei organe de simţ sufletesc. De mai multe ori în teologia creştin ortodoxă auzim expresia "ochiul minţii." Ce este ochiul minţii:? Ochiul minţii este simţul sufletului de a vedea. Cu acest simţ omul poate să simtă mult mai bine lumea din jur şi mai ales realităţile spirituale. Orice om are înnăscut în sine mai multe idei: dorinţa de a face binele şi iubirea de frumos sunt numai două dintre ele. Aceste două dorinţe nu sunt proprii trupului ci mai mult sufletului. În acest sens am putea spune că nu trupul nostru simte tristeţea şi bucuria ci sufletul. Sufletul prin urmare prin rugăciune se poate ridica dincolo de lumea materială şi să pătrundă în lumea duhovnicească a lui Dumnezeu şi a sfinţilor îngeri. Despre Sfântul Antonie cel Mare se ştie că la un moment dat a avut o nelămurire dintr-o carte a Vechiului Testament. S-a pus la rugăciune şi a cerut lui Dumnezeu să îi trimită pe autorul acelei cărţi din Vechiul Testament. Autorul a venit din cealaltă lume şi i-a explicat ceea ce a voit să spună în cartea sa. Este evident că sufletul poate să circule între două lumi. Aceasta nu înseamnă că el poate vedea întotdeauna ceea ce este dincolo în cealaltă lume dar de multe ori aceasta a avut loc. În rugăciune Sfântul prooroc Isaia l-a putut vedea pe Dumnezeu Tatăl şezând pe tron înconjurat de serafimii măririi. Iată că au fost şi cazuri în care prin rugăciune sufletul a fost capabil să vadă ceea ce este în cealaltă lume sau mai bine spus (ca să folosim un termen ştiinţific) în celaltă dimensiune. Sufletul prin urmare se poate unii cu Dumnezeu şi cu sfinţii îngeri dacă de mai multe ori se roagă lor şi le cere aceasta. Au fost mai mulţi sfinţi care în stare de rugăciune au putut să vadă lumina necreată a lui Dumnezeu. Despre Sfântul Paisie Aghioritul s-a spus că a putut fi văzut când se ruga înconjurat de lumină în chilia lui sau mai bine spus că în timp ce se ruga din chilia lui se putea vedea lumină fără ca nici o altă sursă de lumină să fie aprinsă.[115]

O altă minune pe care a avem făcută de Sfântul Arhanghel Mihail îl are ca protagonist pe copilul Vasilis Karastiris. Acesta era din Atena, Grecia. Într-o zi în timp ce se juca, Vasilis a căzut şi s-a lovit grav la cap. A fost dus imediat la spital unde a fost consultat de urgenţă. Medicii şi-au dat seama că a rămas orb şi paralizat. Medicii au făcut mai multe investigaţii după care medicul pediatru i-a chemat pe părinţi. Le-am spus că starea copilului este gravă. El trebuie să fie operat dar şansele ca el să se vindece erau 1-2%. Medicul i-a cerut tatălului să semneze un act prin care se învoia la operaţie. Tatăl a semnat actul. Copilul a fost pregătit de operaţie. În timp ce era pe masa de operaţie copilul a simţit că are o vedenie. S-a văzut pe sine în faţa unei biserici roşii cu arcade. Pe uşa întredeschisă se zărea o lumină orbitoare. Copiul a intrat pe uşă unde a văzut un tânăr scăldat în lumină. Tânărul i-a spus: Vasilis nu te teme. Te vei face bine. Eu voi conduce mâna medicului şi operaţia va reuşii. Vasilis a căzut la picioarele lui şi tânărul l-a mângâiat pe păr. Înainte ca vedenia să se risipească Vasilis a putut vedea în sparele tânărului o icoană veche în care se disntingea un înger cu aripi. Operaţia a reuşit. Vasilis a fost capabil să îşi recapete vederea şi să poată mişca din mâini şi picioare. Doctorii au spus că aceasta nu a fost decât o minune. Lucru destul de interesant operaţia a avut loc pe data de 8 noimebrie când în Biserica Creştin Ortodoxă sunt pomeninţi Sfinţii Arhangheli Mihail şi Gavriil. Anii au trecut şi Vasilis a rămas nedumerit de semnificaţia vedeniei sale. Aceasta a fost până într-o zi când la televizor a putut vedea un documentar cu biserica ce o văzuse în vedenia lui. Era biserica Sfântului Arhanghel Mihail din Matamand din insula Lebos. Atunci Vasilis a înţeles că pe

[114] Alţii au emis ipoteza că sufletul este un fel de compus atomic. Cu alte cuvinte are mai mulţi compuşi atomici în compozţia lui. Ceea ce este evident este că nu ştim care este materia spirituală din care este compus sufletul dar ştim ceea ce intră îm compoziţia sufletului. Este vorba de raţiune (minte), voinţă şi sentimente. Că mintea are mai mulţi compuşi nu este nici o îndoială. Aceasta fiindcă ştim că mintea omului are: conştient, subconştient şi inconştient. Sufletul este în acest sens unul pe care nu putem să îl vedem nici cu microscopul şi nici cu telescopul. Aceasta fiindcă el scapă categoriile lumii materiale. Este bine să ştim că sufletul este fără doar şi poate o realitate care ţine de lumea spirituală şi în acest sens simte mult mai bine decât trupul lumea spirituală. Totuşi, sufletul poate pătrunde trupul şi îl poate sfinţii. Aşa se face că mai multe trupuri ale sfinţilor nu putrezesc şi devin moaşte. Moaştele sunt ce mai puternică dovadă că materia poate fi controlată şi spiritualizată.

[115] Ieromonahul Isaac, *Viaţa cuviosului Paisie Aghioritul* (Bucureşti, 2005).

cine văzuse în vedenia lui a fost Sfântul Arhanghel Mihail. Imediat s-a dus în Matamad în Lesbos pentru a se închina la icoana Sfântului Arhanghel Mihail şi pentru a îi mulţumii pentru însănătoşirea minunată.[116]

Avem aici încă o intervenţie miraculoasă a Sfântului Arhanghel Mihail. Aceasta fiindcă putem vedea că el din nou a intervenit într-o situaţie extremă. Este vorba de un copil care din neatenţie şi-a pierdut vederea şi a devenit paralizat. Din aceasta înţelegem că Sfântul Arhanghel Mihail poate vindeca de orbire şi de paralizie. De fapt ceea ce este mai sigur este că Sfântul Arhanghel Mihail poate vindeca de orice boală pe om atâta vreme cât el vrea aceasta şi omul se roagă lui. Nu există boală pe această lume care să nu fi venit peste noi dintr-un anume motiv. Aceste motive de multe ori pot să stea în arborele noastru genealogic. Este posobil ca o boală să dea peste noi din cauza unor păcatele grave şi mari făcute de unii strămoşi ai noştrii. Prin urmare medicii am văzut că nu mai dădeau mai nici o şansă ca acest copil Vasilis să se vindece. Vasilis urma să fie operat şi atunci într-o vedenie îl vede pe Sfântul Arhanghel Mihail fără să ştie cine este cel văzut decât numai un tânăr înconjurat de lumină. Totuşi se pare că Sfântul Arhanghel Mihail nu a voit să îl lase în întuneric total pe Vasilis referitor la cine este şi a lăsat să vadă o icoană cu el în spatele lui care este icoana din biserica Matamad din insula Lebos. Este posibil ca Sfântul Arhanghel Mihail să putut să rămână anonim dar având în vedere că avea de a face cu un copil şi copii sunt extrem de curioşi în cele din urmă arhanghelul i-a dat un indiciu pe care Vasilis avea să îl descopere numai la anii maturităţii. La anii maturităţii el a putut vedea că biserica şi icoana în care îl văzuse pe Sfântul Arhanghel Mihail erau cele din localtatea Matamad din insula Lesbos. Iată cum putem vedea că nimic din ceea ce face şi lucrează Sfântul Arhanghel Mihail nu este la întâmplare ci totul se leagă pe sine şi are o coerenţă logică. Nu am greştii dacă am spune că Sfântul Arhanghel Mihail este o persoană a logicii. Tot ceea ce face şi tot ceea ce lucrează Sfântul Arhanghel Mihail este logic şi are coerenţă logică. Trebuie să ştim că logica de fapt este un lucru care este propriu tuturor îngerilor. Aceasta fiindcă îngerii nu sunt fiinţe iraţionale şi nebune ca diavolii. Îngerii nu fac lucruri fără de logică chiar dacă logica lor de mai multe ori nu o putem înţelege la prima vedere. Dacă este să ne gândim la ceea ce a însemnat activitatea mesianică a Domnului Iisus Hristos vom vedea că tot ceea ce a făcut Iisus a fost logic sau mai bine spus a fost expresie a unei logici dumnezeeşti. Unii ar putea să spună: cum să fie crucea logică? A fost logic ca fiul lui Dumnezeu să moară pe cruce? Ce logică a avut crucea? Ei bine crucea a fost conform logicii dumnezeeşti, o logică cu mult superioară decât a noastră. Pe cruce omul părea să creadă că Iisus a fost învins de diavol. Din contră, pe cruce Iisus L-a învins pe diavol odată pentru totdeauna fiindcă crucea demonstrat că diavolul este nebun. Este nebun fiindcă numai un nebun ar pune pe cruce o persoană nevinovată şi care a făcut numai bine. Iată prin urmare că logica crucii a fost să arate şi să demonstreze cât de ilogic şi de nebun este diavolul.[117]

Din cele spuse până acum putem să deducem că există o mare diferenţă dintre Sfântul Arhanghel Mihail. Aceasta nu constă numai în faptul că Sfântul Arhanghel Mihail sluješte binele şi diavolul răul ci la fel de bine şi din faptul că Sfântul Arhanghel Mihail este o fiinţă şi o persoană raţională. Este raţională fiindcă el înţelege greutăţile, suferinţele şi voinţa omului de a se mântui. Ei bine dacă Sfântul Arhanghel Mihail demonstrează raţionalitate şi logică nu acelaşi lucru poate să fie spus de diavol. Diavolul nu este raţional fiindcă odată cu căderea el a înnebunit. A înnebunit fiindcă mândria în exces poate să ducă la nebunie. Dacă Sfântul Vasile cel Mare spunea că mânia este o nebunie de scurtă durată, adevărul că pe termen lung mândria poate duce la nebunie. Marii dictatori şi tirani ai lumii au fost persoane care au pierdut contactul cu realitatea şi deşi conduceau un popor înfometat şi în lipsuri pe care cu cel mai mic efort ar fi putut să le satisfacă nevoile, ei bine nebunia mândriei a fost aşa de mare că nu a mai ţinut de cont de nimic ci numai de propria persoană. Despre dictatorul român Nicolae Ceauşescu mai toată lumea ştie că mai ales în ultima parte a vieţii afişa un ateism deschis. Un părinte înduhovnicit pe nume Mina Dobzeu care a fost şi cel ce la botezat pe scriitorul Nicolae Steinhardt creştin ortodox în temniţă i-a scris la începutul anului 1989 o scrisoare diactatorului Ceauşescu în care părintele Mina condamna ateismul şi spunea că este un lucru urât ca un şef de stat să fie ateu aşa cum se prezenta Ceauşescu. Care a fost răspunsul dictatorului Ceauşescu? Răspunsul a fost că în loc să ignore scrisoarea l-a condamnat pe

[116] După cum am spus mai sus Biserica Creştin Ortodoxă ne spune că nu trebuie să acordăm atenţie viselor şi vedeniilor pe care le avem fiindcă ele pot să fie înşelăciuni demonice. Totuşi, cum putem să ne dăm seama dacă un vis sau o vedenie vine de la Dumnezeu sau de la diavol? În special răspunsul îl avem de la Sfântul Antonie cel Mare. Sfântul Antonie cel Mare spunea că după starea pe care o avem imediat după vedenie. Dacă vedenia este de la diavoli Sfântul Antonie cel Mare spunea că întotdeauna simţea frică şi îngrijoarere după ce se încheia. Prin urmare diavolii nu pot să îi înţeleagă deplin pe cei care sunt cât de cât oameni duhovniceşti. Dacă se întâmplă să avem o vedenie trebuie să ştim că sentimentul pe care îl avem după ce s-a încheiat vedenia este unul definitoriu. Dacă în inima noastră sunt sentimente de linişte şi pace după ce vedenia s-a închiat înseamnă că a fost o vedenie de la Dumnezeu. Dacă în inima noastră simăţim frică şi nelinişte după ce vedenia s-a încheiat înseamnă că a fost o vedenie de la diavol.

[117] Paul Claudel, *Un poet priveşte crucea* (Bucureşti, 1994).

părintele Mina la închisoare. Este posibil ca din anul 1989 părintele Mina să fie stat destul de mult în închisaore dacă nu ar fi venit revoluţ ia română din decembrie 1989 ocazie cu care părintele Mina a fost eliberat. Vedem aici faptul că grandomanii nu mai gândesc raţ ional ş i foarte mulţ i sunt nebuni ş i paranoici.[118]

Devine evident că pentru a intra în legătură cu Sfântul Arhanghel Mihail avem nevoie de doup lucruri esenţ iale: 1. rugăciune ş i 2. credinţ ă. Să fie lucrurile atât de simple? Adevărul este că trebuie să ş tim că Sfântul Arhanghel Mihail nu este chiar atât de greu de contactat din moment ce noi avem un suflet de natură spirituală care se înrudeş te cu Sfântul Arhanghel Mihail care ş i el este de natură spirituală. Este bine să ş tim că de multe ori după cum am putut vedea Sfântul Arhanghel Mihail a intrat el în legătură cu anumite persoană fără ca aceste persoane să îi ceară să intre în contract cu ele. Micul Vasilis nu ş tia cine este Sfântul Arhanghel Mihail ş i pentru aceasta totuş i el a intrat în legătură cu el ş i i-a dat ş i un indiciu: biserica în care se arătase ş i icoana cu un înger din biserica în care se arătase erau închinate lui, Sfântului Arhanghel Mihail. Devine evident că Sfântul Arhanghel Mihail este mai aproape de noi. Totuş i, Sfântul Arhanghel Mihail lasă ca îngerii păzitori să ne conducă pe drumul vieţ ii. Este adevărat că nici îngerii ş i nici Sfântul Arhanghel Mihail nu pot să intervină pentru noi să ne modeleze după cum voim noi dacă nu ne lăsăm să fim conduş i de îndrumarea lor. Aceasta fiindcă după cum am spis îngerii respectă libertatea omului. S-au scris multe despre Sfântul Arhanghel Mihail ş i aceast este bine dar este ş i mai bine ca ceea se scrie despre Sfântul Arhanghel Mihail să fie scris din sinceritate ş i din experienţ ă. Sunt mulţ i care ar voi să îl vadă pe Sfântul Arhanghel Mihail dar în cele din urmă când află care sunt exigenţ ele unei vieţ i în comuniune cu Sfântul Arhanghel Mihail în cele din urm renunţ ă. Aceasta fiindcă trebuie să ş tim că viaţ a alături de Sfântul Arhanghel Mihail trebuie să respecte anumite exigenţ e. În sens mistic am putea afirma că omul trebuie să se purifice pentru a intra în legătură cu Sfântul Arhanghel Mihail. Este adevărat că trebuie să ne purificăm de păcate pentru a fi capabili să îl percepem pe Sfântul Arhanghel Mihail. Ş tim despre un călugăr că l-a un moment dat i s-a arătat diavolul sub chipul Sfântului Arhanghel Gavriil care i-a spus că a venit la el pentru multa lui virtute. Călugărul i-a spus că nu vrea să îl vadă pe Sfântul Arhanghle Gavriil în această viaţ ă ci numai în viaţ a care va urma. Oare câţ i dintre noi dacă diavolul ni s-ar arăta în chipul Sfântului Arhanghel Mihail nu l-am crede ş i nu am fi în acest mod în cele din urmă înş elaţ i? Pentru noi creş tinii ortrodocş i simplii este cu adevărat o mare mângâiere să ş tim că putem să ne rugăm Sfântului Arhanghel Mihail fiindcă rugăciunea către Sfântul Arhanghel Mihail este o formă de comuniune cu el. Nu este cu adevărat un lucru special ş i o mare cinste să ş tii că poţ i să fie în comuniune cu un arhanghel al lui Dumnezeu din rai? Fără doar ş i poate că este. Iată de trebuie să ş tim că sufletele noastre când se roagă Sfântului Arhanghel Mihail într-un anume fel nu fac decât să se purifice sau mai bine spus să treacă printr-un fel de *catarsis mihailic* ce ne face mult mai curaţ i ş i mai transparenţ i harului lui Dumnezeu.[119]

Este evident că rugăciunea are un caratcter existenţ ial în ceea ce îl priveş te pe om. Aceasta fiindcă omul are nevoie în mod existenţ ial de mântuire ş i de izbăvire de puterile demonice ale întunericului. Fără de ajutorul lui Dumnezeu ş i al sfinţ ilor îngeri omul ar fi pierdut pentru totdeauna ş i pentru eternitate. Totuş i Dumnezeu nu vrea ca omul să se piardă ş i pentru aceasta i-a lăsat omului rugăciunea. Unii care din mândrie desconsideră rugăciunea ar putea să întrebe: dacă Dumnezeu cunoaş te foarte bine care sunt nevoile omului de ce omul trebuie să se umilească pe sine ş i să cadă în genunghi în faţ a Lui? Aceasta fiindcă după cum ş tim una dintre poziţ iile rugăciunii este a sta în genunchi. Omul de azi nu este un om care vrea prea uş or să îngenunchieze în faţ a lui Dumnezeu ş i cu atât mai mult a Sfântului Arhanghel Mihail. Aceasta fiindcă el crede în puterile lui. La fel de bine sunt mulţ i care sunt de părere că a sta în genunghi în faţ a lui Dumnezeu nu este un fapt consecvent cu învăţ ătura creş tin ortodoxă. Dacă Dumnezeu este Tatăl nostru, după cum ne-a învăţ at Iisus atunci de ce să mai stăm în genunchi în faţ a Lui? Ce fiu stă în genunchi în faţ a lui Dumnezeu Tatăl? Dacă este să răspundem la această întrebare vom răspunde biblic. Noi suntem fii risipitori (fiindcă mai toţ i suntem supuş i păcatului) ş i ca fii

---

[118] O poveste care circulă în Rusia ş i care nu se ş tie sigur dacă este adevărată sau nu (deş i în orice poveste există un sâmbure de adevăr) este că Salin era obsedat de a lua premii ş i decoraţ ii. El chema la el pe membrii sau preş edinţ ii a mai multor organizaţ ii pe care îi mituia pentru ca să primească o anumit decoraţ ie sau un anumit premiu. Apoi chema radio ş i presa pentru a filma ca să arate poporului că el este cu adevărat o persoană de excepţ ie. Putem vedea ş i aici cât de mare este paranoia unor tirani care evident că nu mai gândesc raţ ional ş i devin nebuni. Aceasta fiindcă iubirea de sine poate să ducă fără de nici o îndoială la nebunie. Trebuie să ne ferim de mândrie ş i cei dintre noi care sunt bântuiţ i de acest demon al mândirie este bine să ceară ajutorul Sfântului Arhanghel Mihail care poate să ne conducă la semerenie ş i să ne facă să fim smeriţ i. Ş tim că Dumnezeu celor mândrii le stă împtorivă ş i celor smeriţ i le dă har.

[119] Simeon Kraiopoulos, *Sfuletul meu, temniţ a mea* (Bucureş ti 2009).

risipitori noi cădem în genunchi şi îi cerem lui Dumnezeu Tatăl să ne reprimească drept fii Lui. Iată prin urmare că faptul că Dumnezeu este Tatăl nostru nu se contrazice cu faptul că noi trebuie să îngenunghiem în faţa Lui.[120]

Este evident că rugăciunea este un act de smerenie fiindcă în rugăciune noi ne recunoşatem pe noi înşine ca fiind limitaţi şi voim să îi spunem lui Dumnezeu că avem nevoie de ajutorul lui. Este prin urmare mare diferenţa dintre om şi demon. Demonul nu se va ruga niciodată lui Dumnezeu Tatăl fiindcă el se consideră pe sine mai capabil decât Dumnezeu Tatăl. De fapt aceasta a fost şi cauza pentru care demonii au căzut şi au devenit ceea ce sunt. Ei nu au voit să recunoască în cele din urmă că sunt fiinţe limitate şi care au nevoie de ajutorul şi asistenţa lui Dumnezeu. Este şi aceasta un fel de nebunie. A nu recunoaşte pe Dumnezeu şi a nu adimite că ai nevoie de ajutorul lui Dumnezeu este de fapt o nebunie. Aceasta fiindcă Dumnezeu Tatăl ne-a creat fiinţe perfectibile. Ce să înţelegem din aceasta? Din aceasta înţelegem că Dumnezeu vrea ca noi să avansăm în bine. Avansăm în bine dar fără doar şi poate că făcând aceasta ne lovim de mai multe greutăţi (marea lor majoritate sunt greutăţi făcute de diavoli). Este evident că nu putem să avansăm în drumul spre mântuire prin puterile proprii fiindcă după cum chiar Iisus ne spunea : mântuirea este cu neputinţă la om. Avem prin urmare nevoie de ajutorul lui Dumnezeu. Dumnezeu este de partea noastră şi ne ajută dar la fel de bine trebuie să ne exprimăm şi noi încrederea în El. Ne exprimăm cel mai bine încrederea pe care o avem în Dumnezeu Tatăl prin rugăciune. Sunt mulţi care sunt de părere că rugăciunea nu este un dialog ci mai mult un monolog. Aceasta fiindcă în rugăciune singurii care vorbim suntem noi oamenii. Să fie oare aşa? Să fie rugăciunea un simplu monolog? Adevărul este că rugăciunea nu este numai un monolog. Ştim foarte bine că în psihologie există cee ace psihologii denumesc drept: comunicarea non-verbală. Prin această comunicare non-verbală oamenii comunică unii cu alţii nu prin intermediul cuvintelor ci al gesturilor sau al semnelor. Această comunicare non-verbală este de fapt actuală şi în ceea ce priveşte rugăciunea. Noi facem rugăciunea şi mai apoi trebuie să aşteptăm răspunsul. De multe ori răspunsul lui Dumnezeu Tatăl ne vine prin intermediul gândurilor. Dumnezeu Tatăl comunică cu noi telepatic prin mai multe gânduri pe care le pune în mintea noastră. Este foarte adevărat că sunt din ce în ce mai puţini cei care sunt atenţi la gândurile lor. Sfinţii părinţi sunt de părere că sunt trei origini ale gândurilor: 1. gânduri care vin de la noi înşine sau de la alţii, 2. gânduri care vin de la Dumnezeu şi sfinţii îngeri (sau chiar de la Sfântul Arhanghel Mihail) şi 3. gânduri care vin de la draci. Prin urmare gândurile sunt calea prin care Dumnezeu Tatăl comunică cu noi dar la fel de bine şi Sfântul Arhanghel Mihail poate să comunice cu noi. Gândurile sunt cele care ne inspiră fiindcă ele pun în inima noastră mai multe intenţii şi ele în cele din urmă se vor concretiza în fapte. Gândurile sunt seminţele pe care îngerii şi diavolii le aruncă în inima noastră. Ţine de noi pe care le vom lăsa să prindă rădăcini.[121]

Devine evident că ruăgciunea către Dumnezeu şi sfinţii îngeri are un caracter existenţial. Are un caracter existenţal fiindcă ea ne face să fim cât se poate de recunoscători lui Dumnezeu şi în cazul nostru Sfântului Arhanghel Mihail. De ce să fim recunoscători Sfântului Arhanghel Mihail? Trebuie să fim recunoscători Sfântului Arhanghel Mihail fiindcă el este cel care ne apără de hoardele demonice. Este cât se poate de posibil că dacă nu ar fi Sfântul Arhanghel Mihail şi sfinţii îngeri demonii ar invada lumea noastră din toate părţile. Este adevărat că sunt şi unii care sunt seduşi de demoni prin tot felul de religii care mai de care mari deplasate. Noi nu putem să îi vedem pe demoni în toată hidoşenia lor fiindcă sfinţii îngeri sunt cei care ne apără şi care îi ţin departe de noi. Probabil că dacă adepţii religiilor fără de Hristos ar putea vedea demonii care i-au inspirat ar murii de frică. Demonii la fel ca Sfântul Arhanghel Mihail îşi fac simţită prezenţa prin intermeidul gândurilor, a sugeştiilor şi a vociilor interioare pe care unii le auzim. De multe ori gândul de a ne îmbăta, gândul de a fuma, gândul de a ne lăcomii la mâncare şi băutură sau gândul de a face rău altora nu sunt ale noastre. Ele sunt gânduri care sunt puse în sufletele noastre de demoni. Fiindcă demonii sunt răi, ei pun în mintea şi în sufletul nostru ceea ce sunt ei: răutatea. Iată de ce când suntem asaltaţi de gânduri rugăciunea este de real folos. Este de real folos fiindcă rugăciunea ne centrează din nou pe Dumnezeu Tatăl care trebuie să devină calea esenţială a vieţii noastre. Sfinţii creştin ortodocşi au experimentat rugăciunea către Sfântul Arhanghel Mihail nu numai ca pe ceva existenţial ci la fel de bine şi ca pe ceva esenţial. Aceasta fiindcă la un anumit nivel rugăciunea ne aduce la ceea ce este

---

120 Am explicat prin urmare de ce trebuie să îngenunghiem în faţa lui Dumnezeu Tatăl. Totuşi, de ce trebuie să îngenunghiem şi în faţa îngerilor lui Dumnezeu şi a Sfântului Arhanghel Mihail? Îngenunchiem în faţa lor din smerenie şi din evlavie. Cine are evlavie faţă de sfinţii îngeri fără doar şi poate că va îngenunchia în faţa lor şi se va ruga lor pentru ajutor şi asistenţă. Îngerii ne pot ajuta dar la fel de bine ei pot să fie şi asistenţii noştrii. Iată de ce a îngenunghia în faţa îngerilor nu este un fapt deplasat. Nu este deplasat fiindcă în cele din urmă îngerii şi Sfântul Arhanghel Mihail sunt vrednici de închinăciunea noastră. Sunt vrednici fiindcă ei sunt fiinţe de lumină şi de virtute care au ales ca veşnic să Îl slujească pe Dumnezeu Tatăl. Este evident că îngerii merită cinstirea noastră fiindcă s-au dedicat pe sine veşnic facerii binelui.

121 Evagrie Ponticul, *În luptă cu gândurile. Despre cele opt gânduri al răutăţii şi replici împotriva lor* (Sibiu, 2006).

esenţial. Ceea ce este esenţial pentru noi poate să fie la fel de bine legătura cu Dumnezeu şi Sfântul Arhanghel Mihail. Iată de ce este bine să ştim că atunci când ne rugăm nu facem decât să ne concentrăm puterile sufleteşti pe ceea ce este cu adevărat important în viaţa noastră.[122]

Că Sfântul Arhanghel Mihail este o persoană a discenământului nu poate să fie negat. Aceasta fiindcă încă de la începuturi Sfântul Arhanghel Mihail a ştiu să discearnă între ceea ce este important şi esenţial şi ceea ce nu este important şi esenţial. Aceasta fiindcă atunci când diavolul a considerat că se merită să renunţi la Dumnezeu Sfântul Arhanghel Mihail a devenit conştient că un fapt esenţial şi extrem de important este să te ţii cât mai aproape de Dumnezeu şi să nu Îl prăseşti pe Dumnezeu. Sunt din ce în ce mai mulţi în lumea noastră care consideră că nu se merită să duci o viaţă de comuniune cu Dumnezeu. Tot ceea ce se merită în cele din urmă este propria persoană şi propriile plăceri. Aşa se face că aceste persoane ajung să meargă pe un drum străin de Dumnezeu. Ei consideră că acest drum nu are nimic cu drumul pe care a mers diavolul fiindcă este un drum propriu omului. Realitatea este că în nici un fel nu există cale de mijloc. Dacă nu mergem spre Dumnezeu (lucru pe care îl putem face infinit şi veşnic fiindcă Dumnezeu este infinit şi veşnic) atunci la fel de bine trebuie să ştim că mergem spre diavol. Nu trebuie să ne amăgim: nu există o a treia cale între Dumnezeu şi diavol. Este evident că unii ar putea obiecta că lucrurile par mult prea simpliste în viaţa duhovnicească. Nu există nici o cale între Dumnezeu şi diavol? Realitatea este că nu există şi în acest moment este bine să ştim că atunci când dintr-un motiv sau altul ajungem să deviem de la calea care ne duce spre Dumnezeu putem să cerem ajutorul Sfântului Arhanghel Mihail pentru a ne recentra din nou pe Dumnezeu. Cel mai bine facem aceasta prin rugăciune şi prin pocăinţă. În acest moment este bine să ne întrebăm: vrea Sfântul Arhanghel Mihail să ne recentrăm viaţa pe Dumnezeu atunci când dintr-un motiv sau altul am ajuns să deviem de la drumul spre Dumnezeu? Fiindcă este o fiinţă a bunătăţii şi a răzbunării în cele din urmă este adevărat că Sfântul Arhanghel Mihail întotdeauna vrea ca noi să mergem spre Dumnezeu şi la fel de bine el ştie că noi suntem fiinţe slabe şi pentru aceasta este evident că vom găsii întotdeauna înţelegere la Sfântul Arhanghel Mihail. Iată de ce am spus în rândurile de mai sus că rugăciunea către Sfântul Arhanghel Mihail este de fapt o cale a esenţială pe care păşeşte omul. Omul trebuie să fie cât se poate de conştient de ceea ce este esenţial şi de ceea ce este important în viaţa lui fiindcă numai în acest mod în cele din urmă viaţa ajunge să fie plină de sens. Fiindcă sunt puţini care se roagă Sfântului Arhanghel Mihail, adevărul este că viaţa lor de multe ori pare golită de sens şi un fel de absurditate continuă. Viaţa fără de Dumnezeu şi de sfinţii îngeri este fără doar şi poate absurdă.[123]

Avem nevoie să ne concentrăm pe ceea ce este esenţial în viaţa noastră. Aceasta nu înseamnă că trebuie să fim cât se poate de nepăsători faţă de realităţile lumii din jur. Adică nu trebuie să fim fără de nici un interes faţă de lumea din jur. Iată de ce trebuie să fim atenţi cu modul în care percepem realitatea şi să nu ne lăsăm purtaţi de val. Că sunt din ce în ce mai mulţi care sunt purtaţi de val nu este nici o îndoială. Suntem purtaţi de val fiindcă nu suntem destul de mult ancoraţi în Dumnezeu Tatăl şi în sfinţii îngeri. Pentru mai mulţi a merge după ceea ce este în vogă în lumea noastră este cea mai bună metodă de aplicat. Ceea ce putem vedea este că în termenii lui Einstein lumea din jurul noastru este relativă şi la fel de bine cât se poate de schimbătoare. Ceea ce a fost extrem de important ieri cu siguranţă nu va mai fi şi azi. Mai mulţi filosofi şi mai mulţi gânditori au fost de părere că nu trebuie să avem prea multă încredere în lumea din jurul nostru fiindcă această lume tinde să ne vadă mai mult defectele decât calităţile. Ce este de făcut într-o lume care este atât de schimbătoare şi de nesigură? Putem să luăm cu toţii calea mănăstirilor şi să ne retragem ca şi călugării din vacarmul lumii? Adevărul este că nu ne putem retrage cu toţii din lume la fel ca şi călugării. Totuşi chiar şi în lume, prin rugăciune putem să menţinem în tot timpul legătură cu Sfântul Arhanghel Mihail. Putem să avem o icoană a lui la care se ne rugăm atunci când timpul ne permite. Sfântul Arhanghel Mihail nu este o persoană care ne cere imposibilul. Iată de ce puţinul pe care putem să îl facem faţă de Sfântul Arhanghel Mihail este bine să îl facem. Realitatea este că sunt mulţi care ar putea să facă puţinul faţă de Sfântul Arhanghel Mihail dar nu îl fac fiindcă devin leneşi şi comozi. Iată de ce este bine să

[122] Că Sfântul Arhanghel Mihail ne ajută să revenim la ceea ce este esenţial şi important în viaţa noastră nu este nici o îndoială. Aceasta fiindcă el ştie de ceea ce avem noi nevoie cel mai mult. Dacă este să ne uităm la modul nostru de viaţă modern, adevărul este că foarte mulţi dintre noi ne pierdem pe drum în încercarea noastră de a ajunge la mântuire şi la Dumnezeu. Ne pierdem pe drum fiindcă ajungem în primul rând să fim biruiţi de grijile lumeşti. Grijile lumeşti sunt cele care ne fac să ne îndepărăm de Dumnezeu şi la fel de bine să mergem pe o cale străină de Dumnezeu. Pentru mai mulţi dintre noi condiţia existenţială a vieţii noastre este grija. Este grija de a avea ce să mănânci, grija de a avea cu ce să te îmbraci, grija de a avea unde să dormi etc. Aceste griji sunt la un anumit nivel bune dar sunt destui de mulţi care devin obsedaţi de ele şi în acest mod ajung în cele din urmă să fie departe de Dumnezeu. În acest proces de a scăpa de griji şi a ne centra pe ceea ce este esenţial în viaţa noastră fără nici o îndoială că Sfântul Arhanghel Mihail ne poate ajuta. Ne poate ajuta dacă noi îi cerem ajutorul prin rugăciune.

[123] Nicolae Balotă, *Lupta cu absurdul* (Editura Univers, 1971).

fim mult mai atenţ i cu aceste persoane fiindcă ele pot să ne influenţ eze ş i pe noi în rău. Nepăsarea faţ ă de Dumnezeu ş i de Sfinţ ii Arhanghel Mihail ş i Gavriil este fără doar ş i poate un lucru rău pe care trebuie să îl evităm.[124]

Ceea ce este bine să ş tim este că cel care se roagă Sfântului Arhanghel Mihail în nici un fel nu mai poate să fie sub sfera de influenţ ă a diavolului. Aceasta fiindcă în sine rugăciunea este lucrărtoare ş i Dumnezeu ţ ine cont de ea. Pentru diavoli rugăciunea este o metodă de sclavie eternă faţ ă de Dumnezeu. Aceasta fiindcă ei din mândrie nu vor să mai accepte nici o comuniune cu Dumnezeu Tatăl pe care Îl urăsc de moarte. În acest sens trebuie să luăm aminte la nebunia diavolilor ş i să ne ferim de ea fiindcă în acest mod în cele din urmă vom ajunge să fim cu adevăraţ i liberi. Este adevărat că pentru a ne duce în iad diavolul ne oferă o libertate iluzorie. Este libertatea de a comite păcatul ş i de a devenii împătimiţ i. Diavolul poate să creeze în mintea ş i în gândurile noastre că a urma păcatului ş i patimilor este fără doar ş i poate o modalitate de a trăi libertatea. Să fie oare chiar aş a? Fără doar ş i poate nu. Fiindcă este "tatăl minciunii" diavolul nu se sfieş te în nici un fel să ne mintă ş i să ne facă să credem că nu avem nevoie de rugăciune. Despre Sfântul Antonie cel Mare se spune că atunci când se ruga îi putea auzii de draci cu plângeau de durere că nu au putut să îl distragă de la ruăgciune. Iată prin urmare că rugăciunea este cu adevărat libertate. Este libertate fiindcă ea ne face să fim cât se poate de dezlipiţ i de ceea ce nu este esenţ ial ş i să mergem în spre esenţ ial în viaţ a noastră. În aceste rânduri ne-am propus însă să vorbim mai mult despre cum este ş i care sunt efectele rugăciunii către Sfântului Arhanghel Mihail. Prin urmare poate să aibă rugăciunea către Sfântul Arhanghel Mihail un efect într-un fel sau altul? Realitatea este că rugăciunea poate să aibă un efect asupra noastră ş i este bine să ş tim că Sfântul Arhanghel Mihail chiar dacă nu ne răspunde instantaneu la rugăciune mai de vreme sau mai târziu în cele din urmă o va face. Realitatea este că noi suntem atât de captivi în puterea momentului că nu mai avem timp de răbdare. Voim rezultate imediate în rugăciune ş i dacă ele nu apar de cele mai multe ori cădem în deznădejde. Ceea ce trebuie să ş tim este că Sfântul Arhanghel Mihail este o fiinţ ă ş i o persoană extramundană ş i prin urmare el este dincolo de contingenţ a lumii în care trăim noi. Iată de ce el vede diferit lucrurile faţ ă de noi. Dacă Sfântul Arhanghel Mihail nu ne răspunde imediat la o rugăciune pe care am făcut-o în numele lui aceasta este fi fiindcă el nu a considerat necesar pentru noi ş i mântuirea noastră ceea ce am am cerut sau eventual el are ceva mult mai bun pentru noi. Aceasta fiindcă după cum am spus Sfântul Arhanghel Mihail ne vrea numai binele ş i face tot ceea ce poate ca nouă să ne fie bine. Că apar ş i unele probleme pe parcursul vieţ ii noastre nu trebuie să îl învinovăţ im pe Sfântul Arhanghel Mihail fiindcă de cele mai multe ori nu el este cauza problemelor noastre.[125]

În insula Thassos din Grecia există o regiune care este denumită Arhanghelos. Este denumită aş a datorită Sfântului Arhanghel Mihail. Aici se spune că prin secolul al IX-lea Sfântul Arhanghel Mihail a făcut o minune. Mai bine spus el a făcut să izvorască din piatră seacă apă. Cum s-a făcut aceasta vom vedea mai pe larg în aceste rânduri. Se spune că în insula Thassos în regiunea Arhanghelos ar fi trăit un pustinic cu numele de Luca (după unii el este canonizat ca sfânt). Acest pustnic ar fi fost ş i cel care a ridicat o biserică în cinstea Sfântului Ioan Teologul (de aici numele satului din împrejurimi care se numeş te Teologos, după numele Sfântului Ioan Teologul). După ce mai mulţ i ani a stat în pustie, sihastrul a venit la malul mării, nu departe de regiunea care se numeş te Aliki ş i a ridicat o biserică ale cărei ruine se mai păstrează ş i azi. După o vreme s-a mutat în spre vest într-o regiune în care valurile loveau stâncile. A fost aici la malul mării când i s-a arătat Sfântul Arhanghel Mihail. Sfântul Arthanghel Mihail i s-a arătat sihastrului Luca dar acesta se temea ca această arătare să nu fie o înş elăciune diavolească. Aş a că i-a cerut arhanghelului să facă o minune. Sfântul Arhanghel Mihail i-a ascultat cererea ş i pentru a îi demonstra că nu este un drac sub chip de înger, a lovit cu toiagul pe care îl avea o piatră ş i din piatră a izvorât imediat apă. I-a spus mai apoi pustnicului să bea din izvor apă fiindcă dacă o va face nu va mai fi ispitit niciodată. Pustincul a băut ş i cuvintele Sfântului Arhanghel Mihail se pare că s-au adeverit fiindcă el nu a mai fost ispitit de diavol din acel moment. Sfântul Arhanghel Mihail i-a spus shihastului Luca motivul pentru care i s-a arătat de fapt. Motivul a fost fiindcă Sfântul Arhanghel Mihail a voit ca sihastrul Luca să ridice o biserică în acea regiune în care oamenii să îş i poată câş tiga

[124] Trebuie să spunem că un alt efect pe care îl are rugăciunea asupra noastră este că ne plasează în centrul de influenţ ă al Sfântului Arhanghel Mihail. Iată de ce este bine să fim mult mai atenţ i cu cine ş i ce ne influenţ ează în viaţ a noastră. Diavolul începe mai întâi prin a ne influenţ a prin anumite gânduri ş i sugestii pentru ca în cele din urmă să devină stăpânul nostru deplin. Iată de ce este bine să ş tim sub influenţ a cui suntem. Aceasta fiindcă după cum am spus este mai greu să ne dăm seama sub influenţ a cui suntem. Fiindcă este o modalitate de a ne smerii în faţ a lui Dumnezeu ş i a sfinţ ilor îngeri este adevărat că diavolul fuge de rugăciune. Sunt puţ ine ş ansele ca diavolul să stea în jurul celor care se roagă constant. Iată de ce rugăciunea este armă redutabilă împotriva diavolilor. Cu ea unii au scos din iad sufletele care au fost luate în captivitate a acolo de diavol. Până la judecata de apoi ş i la învierea morţ ilor adevărul este că rugăciunea are putere peste iad. Este rugăciunea cea care ne ajută să ţ inem iadul ş i demonii afară din lumea noastră.

[125] Sofronie Saharov, *Rugăciunea: expeirnţ a vieţ ii veş nice* (Sibiu, 1998).

mântuirea. Povestea însă nu s-a oprit aici. În acea regiune au venit turcii şi un turc pentru a îşi bate joc de creştinii ortodocşi greci a făcut baie în acel izvor. Era un fel de act de profanare. Povestea spune că la puţin timp turcul a murit şi izvorul a secat. A doua zii preotul din biserica pe care o zidise sihastrul Luca a avut o vedenie. În această vedenie i s-a arătat Sfântul Arhanghel Mihail care i-a spus să arunce cadavrul turcului şi să meagă pe malul mării. I-a mai spus că pe drum avea să vadă cum dintr-o peşteră ţâşneşte o lumină. Acolo va găsii un nou izvor care va putea să facă minuni cu cei care vor bea apa din el. Într-adevăr preotul a văzut exact cum i-a spus Sfântul Arhanghel Mihail: dintr-o peşteră se vedea cum luceşte o lumină şi sub acea lumină a putut găsii izvorul despre care i se vorbise.[126]

Este foarte adevărat că aici putem vedea o lucrare sau mai bine spus dublă minune a Sfântului Arhanghel Mihail: prima minune a fost că el a lovit cu toiagul o piatră şi din acea piatră a izvorât apă. Aceasta ne spune că Sfântul Arhanghel Mihail are putere peste elementele naturii. Înţelegem că el are putere peste soare, lună, stele sau galaxii. La fel de bine el poate să controleze şi stihiile lumii din jur. Este evident că trebuie să fim mult mai analitici în ceea ce priveşte minunile Sfântului Arhanghel Mihail fiindcă de multe ori trecem pe lângă ele şi nu luăm aminte la toate semnificaţiile lor. Suntem puţini cei care am crede că Sfântul Arhanghel Mihail poate schimba condiţia elementelor naturi. El poate să facă aceasta fiindcă după cum am spus un arhanghel are puteri pe care noi oamenii nici nu putem să visăm la ele. Nu trebuie să ni-l imaginăm pe Sfântul Arhanghel Mihail ca un fel de Omul-Paianjem sau Superman ci mai mult trebuie să credem că el estre o fiinţă care iese din cadrele naturale ale lumii în care trăim. Arhanghelii sunt îngeri care într-un anume sens îi supraveghează pe îngerii păzitori ai omului. La fel de bine este adevărat că puterile arhanghelilor sunt mai mari decât puterile îngerilor. Este imposibil de explicat ştiinţific cum Sfântul Arhanghel Mihail a făcut să izvorască apă dintr-o piatră seacă. Aceasta ne spune că puterile Sfântului Arhanghel Mihail nu pot să fie înţelese de mintea noastră. Ele trebuie să fie acceptate de credinţă şi prin voinţă. Nu trebuie să studiem ştiinţific metodele prin care Sfântul Arhanghel Mihail face minunile sale fiindcă ele nu sunt unele care pot să fie studiate ştiinţific. Ceea ce putem remarca este că Sfântul Arhanghle Mihail face minuni în spre binele omului sau mai bine spus în favoarea omului. Iată de ce trebuie să fim mult mai receptivi la credinţă şi la ceea ce poate să ne ofere ea. Aceasta fiincă prin credinţă este mult mai uşor să înţelegem de ce Sfântul Arhanghel Mihail poate să facă lucruri pe care noi oamenii nu le putem face. Este bine să fim cât se poate de deschişi spre Sfântul Arhanghel Mihail.[127]

Întâmplarea de mai sus cu sihastrul Luca şi Sfântul Arhanghel Mihail ne spune şi ne atrage atenţia unui fapt esenţial: dacă se poate întîmpla să avem o vedenie cu Sfântul Arhanghel Mihail sau cu un alt înger este bine să ne ridicăm întrebarea dacă ceea ce vedem nu este cumva sau într-un fel o înşelăciune demonică. Aceasta fiindcă după cum am spus şi în rândurile de mai sus demonii pentru a ne înşela pot să ia chip de înger şi pot să ia chiar şi chipul Sfântului Arhanghel Mihail. De acea dacă Sfântul Arhanghel Mihail ni se arată în carne şi oase şi voim să testăm dacă această arătare a venit sau nu de la Dumnezeu este bine să îi cerem celui care ni s-a arătat în vedenie că dacă este cu adevărat Sfântul Arhanghel Mihail sau un alt înger. Aceasta fiindcă după cum am spus în lumea spirituală lucrurile de multe ori nu sunt atât de simple cât par. Ştim despre un călugăr că a fost amăgit de diavol care s-a s-a arătat în chipul unui înger de lumină şi fără să se întrebe prea mult dacă arătarea era cu adevărat un înger al lui Dumnezeu sau diavol, în cele din urmă "îngerul" l-a făcut pe călugăr să se arunce într-o fântână secată în care acesta evident că şi-a găsit moartea. Sunt în acest sens mai multe întâmplări de arătări de draci dechizaţi în îngeri care s-au sfârşit prost. Iată de ce este bine să fim încuvinţaţi că ceea ce ni se arată este cu adevărat un înger sau chiar Sfântul Arhanghel Mihail. Este evident că în timp ce îngerii nu vor lua niciodată chip de draci, dacii vor lua întotdeauna chip de îngeri fiindcă dracii îi invidează şi sunt geloşi pe îngeri. Sunt invidioşi pe faptul că îngerii au fost înţelepţi şi nu L-au părăsit pe Dumnezeu păstrânduşi în acest fel toată frumuseţea şi puterile îngereşti cu care au fost înzestraţi de Dumnezeu. Iată de ce dracii îi invidează pe îngeri şi vor să se prezinte oamenilor ca îngeri pentru a îi convinge pe oameni că ei sunt de fapt tot îngeri. În fapt o minciună mai mare ca aceasta nici că nu se putea. În termeni duhovniceşti este foarte adevărat că dracii sunt nişte infractori care pentru a îşi atinge

126 Putem vedea şi aici o nouă arătare şi minune a Sfântului Arhanghel Mihail care a avut din loc din nou în Grecia. După cum am spus aceste arătări ale Sfântului Arhanghel Mihail sunt cele care ne spun că el iubeşte pe creştinii ortodocşi. Este adevărat că mai nou sunt mai multe confesiuni care îl revendică pe Sfântul Arhanghel Mihail. După cum am spus Sfântul Arhanghel Mihail este deschis spre toţi creştinii dar din câte vedem mai multe dintre arătările lui au avut loc cu creştinii ortodocşi. Aceasta nu înseamnă că noi trebuie să devenim ca evreii din vechime care considerau că fiindcă ei sunt strămoşii lui Avraam era destul şi nu trebuiau să se sinchisească prea mult cu a lucra virtuţile şi a face fapte bune. Noi creştinii ortodocşi nu trebuie să cădem într-o astfel de înţelegere pervertită a faptului că de mai multe ori Sfântul Arhanghel Mihail s-a arătat creştinilor ortodocşi şi i-a evitat pe restul creştinilor de alte confesiuni.

127 Constantin Alexandrescu, *Angelologie. Studiu despre îngeri* (Editura Alfa, 2007).

scopruile îş i vor schimba întotdeauna indentitatea. În schimb îngerii ş i Sfântul Arhanghel Mihail sunt fiinţ e care niciodată nu se vor da pe sine altrceva decât sunt chiar dacă de multe ori vor lua chipul de oameni simplii. Ei fac aceasta pentru a le putea face bine oamenilor ş i pentru a îi ajuta.[128]

După cum am văzut Sfântul Arhanghel Mihail s-a arătat la mai mulţ i dintre creş tinii ortodocş i dar ceea ce este esenţ ial este să ş tim că el este întotdeauna gata să facă binele. Nu trebuie să înţ elegem că Sfântul Arhanghel Mihail face binele la comanda noastră. Sunt mulţ i care cred că prin incantaţ ii magice pot să îl comande pe Sfântul Arhanghel Mihail sau pe unul dintre îngeri. Aceasta este o opinie eronată ş i trebuie să o respingem. Trebuie să ş tim că Sfântul Arhanghel Mihail nu răspunde la incantaţ ii magice fiindcă nu există nici un fel de legătură dintre magie ş i îngeri. Ceea ce văd cei care susţ in că fac incantaţ ii magice asupra îngerilor sunt îngeri deghizaţ i în draci. Incantaţ iile magice sunt cu totul străine de duhul creş tin ortodox ş i la fel de bine ş i de sfinţ ii îngeri. Prin urmare în nici un fel nu trebuie să dăm atenţ ie celor care susţ in că pot să îl invoce pe Sfântul Arhangheil Mihail sau pe alţ i îngeri în incantaţ iile lor. Este evident că magia este una care operează cu puterile mult slăbite ale demonilor care deş i căzuţ i totuş i au putere mai mare decât a oamenilor. Aş a se face că demonii pot să ne facă rău. Totuş i va venii un moment în care demonii nu ne vor mai putea face rău. Aceasta va fi după a doua venire a lui Iisus sau la parusie. Prin urmare este adevărat că Sfântul Arhanghel Mihail este de partea bisericii. Am văzut că el s-a arătat acestui sihastru Luca ş i i-a cerut să ridice o biserică creş tin ortodoxă. Cum se face că un înger din cer a cerut să fie făcută o biserică creş tin ortodoxă pentru ca oamenii să se mântuiască? El a făcut aceasta fiindcă fără doar ş i poate fiindcă Sfântul Arhanghel Mihail este de partea lui Hristos ş i vrea tot ceea ce vrea Hristos. Vedem prin urmare că Sfântul Arhanghel Mihail se intersează de mântuirea oamenilor ş i vrea că noi să ne mântuim. Un bine mai mare ca acesta nu există pe pământ. Nu există pe pământ fiindcă în cele din urmă Sfântul Arhanghel Mihail ş tie că dacă ne vom mântui vom ajunge la viaţ a veş nică ş i la fericirea veş nică. Iată de ce el manifestă faţ ă de călugărul Luca un interes viu pentru biserici ş i pentru tot ceea ce ţ ine de ridicarea lor. Tradiţ ia creş tin ortodoxă de fapt ş i mărturiseş te că de fapt îngerii pot să fie octrotitori ai bisericilor. De fapt mai mulţ i sfinţ i părinţ i au putut vedea cum la intrararea în biserică sunt îngeri care îi scriu într-un registru pe toţ i cei care au intrat acolo ş i s-au rugat. Iată prin urmare că există o profundă legătură dintre biserică ş i sfinţ ii îngeri. Aceasta poate să fie dedusă din întâmplarea de mai sus în care Sfântul Arhanghel Mihail se arată expres unui călugăr creş tin ortodox pentru a îl îndruma la constrcuţ ia unui biserici creş tin ortodoxe.[129]

CAPITOLUL 7

SFÂNTUL ARHANGHEL MIHAIL VEGHETOR LA BINELE Ş I LA MÂNTUIREA OMULUI

Din cele mai vechi vremuri omul a crezut într-un fel sau soartă sau de destin pe care unii l-au considerat ca fiind ceva implacabil sau de care nu putem scăpa. Aş a se face că în antichitate vechii greci credeau în ceea ce ei denumeau ca moira care este un fel de destin pe care zeii îl lăsau oamenilor. Ş tim în acest sens că destinul lui Oedip a fost să îş i omoare pe tatăl său rege, să îi ia locul ş i să se căsătorească cu propria lui mamă regină. Faptul în sine a fost comunicat de un oracol al zeilor tatălui ş i mamei lui Oedip care fiindcă au fost îngroziţ i de care urmă să fie destinul lui l-au trimis departe de fiul lor nou născut. Destinul (moira grecească) a făcut că Oedip a crescut fără să fie conş tient de cine este tatăl ş i mama lui ş i în cele din urmă într-o anume împrejurare la provocat la duel pe propriul lui tatăl, l-a ucis ş i s-a căsătorit cu propria lui mamă. Destinul sau moira grecească era un lucru care era stabilit de zeii din Olimp ş i în nici un fel nu putea să fie modificat de oameni. Acesta fiindcă voinţ a zeilor se realiza indiferent de ceea ce credeau oamenii. Cazul lui Oedip este unul celebru ş i ne spune că în mentalitatea antică păgână destinul omului era un lucru inevitabil pe care omul nu putea să îl evite sau să îl depăş ească. La fel de bine, tot într-un destin fatalist cred ş i indienii din zilele noastre. Este ceea ce ei denumesc la legea karmei. Karma este la un anumit nivel identică cu soarta (moira) grecească. Ea este decisă de zeii principali hinduş i: Viş nu, Ş iva ş i Brahman. Totuş i, diferenţ a care există între moira grecească ş i karma indiană este că la un anumit nivel

---

[128] După cum am văzut în întâmplarea de mai sus prima minune a Sfântului Arhanghel Mihail a fost că el a făcut să izvorească apă din piatră seacă. O a doua minune a fost că după ce un turc musulman a făcut baie în zivorul pe care îl făcuse Sfântul Arhanghel Mihail tucrul a murit la scurt timp ş i izvorul a secat. Totuş i, Sfântul Arhanghel Mihail nu a voit să îi lase fără de apă pe locuitorii din insula Thassos unde apa dulce este destul de greu de găsit. Aş a se face că el s-a arătat preotului din biserica construită de sihastrul Luca ş i i-a spus acestuia de un loc dintr-o peş teră unde va putea găsii apă. Din nou am putea spune fără de rezerve că ş i aici avem de a face cu o nouă minune. Este o minune care ţ ine de faptul că Sfântul Arhanghel Mihail poate să vadă locuri pe care noi nu le vedem cu puterea minţ ii ş i a gândului. Aş a se face că el a făcut să izvorască apă într-un alt loc decât cel în care turcul făcuse baie.

[129] Christos Yannaras, *Adevărul ş i unitatea Bisericii* (Bucureş ti, 2008).

karma indiană poate să fie modificată de comportamentul pe care o persoană l-am avut mai înainte de a se reâncarna. Dacă o anumită persoană a făcut mult rău zeii hinduş i îi vor rezerva o reâncarnare rea: într-un animal, peş te sau copac. Dacă omul mai înainte de a se reîncarna a avut o comportare bună, el se poate reîncarna într-un rege, împărat, preş edinte sau un om bogat.[130]

Dacă moira pâginilor antici ş i karma hinduş ilor implică cu sine conceptul de inevitabilitate, atunci care este concepţ ia creş tin ortodoxă în ceea ce priveş te destinul? Există noţ iunea de destin în creş tinismul ortodox? Este destinul implacabil ş i inevitabil în creş tinismul ortodox? La un nivel generic este adevărat că se poate vorbii de destin în creş tinismul ortodox. Cum trebuie să fie înţ eles acest destin în creş tinismul ortodox? Ei bine acest destin trebuie să fie înţ eles mai mult ca un fel de *menire a omului*. Cum adică menire a omului? Ce legătură să fie între menirea omului ş i destinul omului? Termenul de destin este înlocuit în creş tinismul ortodox cu cel de pronie. Pronia este un fel de vocaţ ie primordială pe care Dumnezeu o conferă oamenilor. În acest sens putem vedea că oamenii se nasc cu daturi diferite. Rembrandt s-a născut cu darul picturii, Bach s-a născut cu darul muzicii, Isaac Newton s-a născut cu darul fizicii, Galileo galilei s-a născut cu darul astronomiei, Traian Vuia sau Aurel Vlaicu s-au născut cu darul invenţ iilor în domeniul aparatelor de zbor ş i enumerarea ar putea continua. Prin urmare prin pronie înţ elegem că fiecăruia dintre noi mai înainte de a ne naş te sau mai bine spus în momentul în care am fost concepuţ i, Dumnezeu ne-a conferit o anumită menire, o anumită vocaţ ie. Înseamnă aceasta că această menire a lui Dumnezeu este un fapt inevitabil ş i care în nici un fel nu poate să fie schimbat sau evitat? Adevărul este că nu. În mod nativ Dumnezeu ne-a dat tuturor în mod liber unele daturi pe care ţ ine de noi dacă voim să se folosim sau nu. Se cunosc în acest sens mai multe persoane care s-au născut cu daturi expcepţ ionale dar care au refuzat să le folosească. Aceasta fie din lene sau delăsare este evident că Dumnezeu oferă daturi fiecăruia dintre noi, dar aceasta nu înseamnă că noi suntem forţ aţ i să ducem la realizare aceste daturi. Încă de pe băncile gimnaziului vedem că elevii sunt diferiţ i. Unii sunt buni la matematică, alţ i sunt buni la literatură, alţ ii sunt buni la fizică, alţ ii sunt buni la istorie, alţ ii sunt buni la biologie etc. Prin urmare vedem că nu suntem toţ i indentici ş i fiecare dintre noi se naş te cum anumite daturi personale native ce nu pot să fie negate ş i în nici un fel ignorate.[131]

Ne-am lămurit prin urmare care este raportul care există între destin ş i pronie. Destinul în concepţ ia creş tin ortodoxă este pronia lui Dumnezeu care înzestrază pe oameni în mod diferit ş i le face căile diferite în viaţ ă. De ce unii sunt înzestraţ i mai mult decât alţ ii este fără doar ş i poate o taină care ţ ine de judecăţ ile lui Dumnezeu. Aceste judecăţ i de multe ori vor rămâne o taină pe care vom ajunge să cunoaş tem numai după ce vom murii. Aceasta fiindcă după cum am spus judecăţ ile lui Dumnezeu sunt separate de cele ale oamenilor. Este evident că trebuie să fim mult mai interesaţ i de pronia lui Dumnezeu. Aceasta fiindcă la un anumit nivel Dumnezeu a lăsat lumii o pronie specială. Dumnezeu Tatăl ş tim că vrea ca toţ ii oamenii să se mântuiască ş i la cunoş tiţ a binelui să vină. Prin urmare în concepţ ia lui Dumnezeu nimeni nu este condamnat din start sau mai bine spus din naş tere la iad sau la rai. Totul ţ ine foarte mult de libertatea omului ş i de ce fapte alege el să facă în această lume. În acest sens putem să spunem că Dumnezeu Tatăl este un observator al lumii pe care a creat-o. El ne observă faptele, intenţ iile, gândurile ş i dispoziţ ile pe care le manifestăm. Iată de ce este bine să ş tim că în cele din urmă ţ ine de noi într-o oarecare măsură dacă voim să ajungem în rai sau nu. Totuş i, în acest proces de obsevare al omului Dumnezeu nu este singur. La fel de bine ne observă ş i îngerii ş i Sfântul Arhanghel Mihail. Sfântul Arhanghel Mihail nu este însă un observator pasiv al omului ci la fel de bine el intervine în favoarea omului în faţ a lui Dumnezeu. În acest sens sfinţ ii părinţ i sunt de părere că Sfântul Arhanghel Mihail este un rugător permanent în faţ a lui Dumnezeu ş i care mijloceş te pentru noi. Nu ş tim care au fost consecinţ ele rugăciunilor Sfântului Arhaghel Mihail la tronul lui Dumnezeu Tatăl dar ceea ce este singur este că de multe ori evenimentele din istoria umană s-au întâmplat într-un anume fel ş i fiindcă Sfântul Arhanghel Mihail a interevenit pentru noi în faţ a lui Dumnezeu Tatăl. Fiindcă este în rai ş i este direct în faţ a lui Dumnezeu Tatăl este adevărat că rugăciunile ş i

[130] Noţ iunea de destin este prezentă ş i în unele filosofii creş tine. Dacă este să ne gândim la Jean Clavin avem o imagine deplină. De ce spunem că noţ iunea de destin (o realitate implacabilă care îl urmăreş te crud ş i nemilos pe om) se leagă de reformatorul protestant Jean Calvin (considerat eretic de Biserica Creş tin Ortodoxă)? Calvin credea că Dumnezeu îi predestinează pe unii la rai ş i pe alţ ii la iad. Prin urmare indiferent câte fapte bune ar fi făcut omul ş i cât de multe virtuţ i ar fi pus el în aplicare în cele din urmă dacă Dumnezeu Tatăl l-a predestinat pe acel om la iad, faptele bune făcute de el ş i virtuţ ile lui nu valorau nimic. Ele nu aveau nici un fel de semnificaţ ie în faţ a lui Dumnezeu. Cu adevărat Calvin a fost în concepţ ie foarte aproape de moira (destinul) păgânilor antici care după cum am spus mai sus considerau că dacă zeii au decis ceva pentru oameni, ei bine acel ceva nu mai putea fi modificat indiferent cât s-ar fi străduit omul. Iată de ce pe bună dreptate ortodoxia îl consideră pe Calvin eretic. Aceasta fiindcă Dumnezeu l-a creat liber pe om cu posibilitatea de a opta între îngeri ş i demoni, între rai ş i iad.

[131] Teodorit al Cirului, *Zece cuvinte pentru dumnezeiasca pronie* (Editura Fundaţ ie Iustin Pârvu, 2010).

medierile Sfântului Arhanghel Mihail sunt mult mai puternice decât ale noastre. Aceasta fiindcă fiind un arhanghel, Sfântul Arhanghel Mihail are mai multă trecere la Dumnezeu Tatăl decât avem noi.[132]

Devine evident că Sfântul Arhanghel Mihail este un fel de veghetor peste umanitate care doreş te ca pronia lui Dumnezeu să se realizeze la nivel de umanitate. Trebuie să ş tim că Dumnezeu are două feluri diferite de pronii: o pronie este faţ ă de fiecare dintre noi în parte ş i care se manifestă cu anumite daturi cu care Dumnezeu ne înzestrează în mod nativ ş i a doilea fel de pronie a lui Dumnezeu este pronia cu toată lumea prin care Dumnezeu voieş te ca umanitatea să se mântuiască. În acest sens una dintre datoriile Sfântului Arhanghel Mihail este să ţ ine departe de diavoli pentru ca aceş tia să nu poate să afecteze pronia lui Dumnezeu cu lumea. Ş tim că diavolii vor să ne deturneze de la menirea sau mai bine spus de la vocaţ ia cu care ne-a chemat Dumnezeu pe toţ i în această lume. Această vocaţ ie este fără doar ş i poate cea care ne spune că trebuie să ş tim că sensul final al existenţ ei noastre este să ne mântuim. Nu există mai nimic mai superior ca propria noastră mântuire. Totuş i trebuie să ş tim că o altă vocaţ ie pe care Dumnezeu a lăsat-o pentru noi este chemarea la sfinţ enie. Fiindcă este sfânt Dumnezeu ne cheamă pe toţ i la sfinţ enie. Raportat la umanitate adevărul este că sunt puţ ini cei care ajung să fie sfinţ i. Sunt puţ ini fiindcă trebuie să ş tim că lucrarea lui Dumnezeu în lumea noastră este mult îngreuiată de diavoli care voiesc ca nimic sfânt să nu mai existe. În acest sens aversiunea faţ ă de sfinţ i a mai multor oameni este inspirată de diavol. Este cât se poate de adevărat că sfinţ ii martiri au fost uciş i de persecutorii creş tinilor fiindcă ei erau inspiraţ i de diavoli. Iată prin urmare faptul că deş i Dumnezeu ne-a menit pe toţ i la sfinţ enie prin pronia Lui nu înseamnă că toţ i putem ajunge la sfinţ enie. De ce să nu spunem că pentru mai mulţ i dintre noi sfinţ enia este un ideal imposibil de atins fiindcă în nici un fel nu trebuie să fim conş tienţ i că sfinţ enia poate să fie atinsă numai prin propriile eforturi. Sfinţ enia este un fel de îmbinare a eforturilor omului ş i a harului lui Dumnezeu care se pogoară peste om. Harul lui Dumnezeu este unul care lucrează sinergic cu omul ş i îl face să fie cât se poate de concentrat pe tot ceea ce poate să rezalieze el pentru ca în cele din urmă să atingă sfinţ enia. Este bine pentru noi creş tinii ortodocş i să ş tim că prin pronia Sa Dumnezeu ne cheamă pe toţ i la sfinţ enie fiindcă aceasta este menirea pe care el a lăsat-o de la începuturi în lume cu omul. Dumnezeu nu cere omului ceva ce el nu are. Aceasta fiindcă ş tim că Dumnezeu este sfânt ş i prin sfinţ enie în cele din urmă el va ajunge să se îndumnezeiască sau mai bine spus să fie asemenea cu Dumnezeu.[133]

Devine evident că una dintre datoriile Sfântului Arhanghel Mihail este de a veghea la binele omenirii. Totuş i poate Sfântul Arhanghel Mihail să vegheze de exemplu pe necreş tini ş i pe cei care nu vor să aibă nimic de a face cu Dumnezeu ş i Biserica Creş tin Ortodoxă? Adevărul este că trebuie să ş tim că Sfântul Arhanghel Mihail este revendicat ş i de musulmani. Islamicii îl denumesc pe Sfântul Arhanghel Mihail Mikail dar el apare în Coran ş i cu numele de Mikal. Prin urmare este adevărat că sunt ş i unii necreş tini care sunt conş tienţ i de existenţ a Sfântului Arhanghel Mihail. După cum am putut vedea de mai multe ori Sfântul Arhanghel Mihail ş i-a făcut simţ ită prenzenţ a între creş tini ş i mai ales între creş tinii ortodocş i. Faptul că ş i alte religii îl recunosc pe Sfântul Arhangel Mihail aceasta nu îi pune într-un raport de echitate cu el. Nu are cum să îi pună într-un raport de echitate fiindcă fără doar ş i poate în nici un fel Sfântul Arhanghel Mihail nu îl neagă pe Hristos după cum vom vedea în rândurile care vor urma. Sfântul Arhanghel Mihail prin urmare este fidel faţ ă de umanitate ş i voieş te ca umanitatea să se realizeze ş i să se împlinească pe sine după modul în care a fost creată de Dumenzeu. Trebuie să ş tim că îngerii lui Dumnezeu sunt în acest fel asistenţ ii lui Dumnezeu. Nu ne ş tim pe nume ş i după înfăţ iş are îngerii păzitori dar sunt mai multe tradiţ ii care ne spun că îngerii păzitori sunt cei care sunt desemnaţ i pentru fiecare dintre noi de Sfinţ ii Arhangheli Mihail, Gavriil ş i Rafail. Trebuie să fim conş tienţ i că avem un înger păzitor care va da răspuns pentru noi în faţ a lui Dumnezeu. Îngerii păzitori prin urmare sunt supraveghiaţ i de arhangheli. În acest sens arhanghelii sunt cei care îi supraveghează pe îngeri dar ş i pe oameni. Fiindcă umanitatea este destul de mare este evident că ar fi fost greu ca numai arhanghelii să ne supravegheze. Iată de ce îngerii sunt cei care văd de fiecare dintre noi în parte. Sfântul Arhanghel Mihail prin urmare cunoaş te mai bine care este planul lui

---

132 În sens mistic am putea spune că Sfântul Arhanghel Mihail este prezent lângă toţ i sfinţ ii. Pentru aceasta în cer ş tim că există o legătură strânsă dintre sfinţ ii îngeri ş i sfinţ ii care au venit în rai de pe pământ. Este evident că aceasta este posibil fiindcă sfinţ ii au primit ş i ei mare trecere în faţ a lui Dumnezeu prin virtute ş i faptele de nevoinţ ă pe care le-au făcut. Devine evident că trebuie să fim mult mai conş teinţ i de lăgătura mistică ce există între Sfântul Arhanghel Mihail ş i sfinţ ii din cer care se află într-o comuniune deplină în lumina necreată a lui Dumnezeu Tatăl. Aceasta nu înseamnă că sfinţ ii veniţ i de pe pământ în rai au ajuns la o trecere mai mare în faţ a lui Dumnezeu ca Sfântul Arhanghel Mihail. Sfinţ ii sunt în comuniune cu Sfântul Arhanghel Mihail dar ei sunt mai mici ca statut ş i ca grad decât Sfântul Arhanghel Mihail. Model al mijlocirii sfinţ ilor în faţ a lui Dumnezeu îl avem în Vechiul Testament când Sfântul Avraam mijloceş te de mai multe ori pentru cetăţ ile Sodomei ş i a Gomorei, fără de nici un succes.

133 Vladimir Lossky, *După chipul ş i asemănarea lui Dumnezeu* (Bucureş ti, 2006).

Dumnezeu ş i lumea ş i eventual îş i concetrează toate forţ ele pentru ca acest plan să fie realizat ş i dus la îndeplinire.[134]

Cum trebuie să ne gândim la Sfântul Arhanghel Mihail care este pus mai mare peste îngerii noş trii păzitori? Trebuie să ne gândim la el ca la o persoană care este mereu atentă cu ceea ce are loc în lumea noastră ş i cu ceea ce are loc cu fiecare dintre noi. Aceasta fiindcă după cum am putut vedea atunci când demonii îş i fac simţ ită prezenţ a în lumea noastră apar deazstre ş i derapaje. Demonii vor să ne piardă ş i pentru aceasta nu se dau înapoi de la nici o ocazie. Fie că a fost Nero, Caligula, Hitler, Stalin sau Mao Tze Dung demonii de mai multe ori au reuş it să instaleze tirania ş i dezastrul în lume. Iată de ce este bine să fim cât se poate de atenţ i ş i precauţ i cu prezenţ ele demonice din lumea noastră. Este bine să ne opunem răului sub toate formele lui dar ceea ce trebie să ş tim este că noi oamenii fără de Domnul Iisus Hristos, de îngeri ş i de Sfântul Arhanghel Mihail niciodată nu vom putea ajunge să fim deplin eliberaţ i de lucrarea malefică a demonilor. De mult prea multe ori maleficul ş i-a făcut simţ ită prezenţ a în lume noastră ş i atunci au fost adevărate ravagii. Sfântul Arhanghel Mihail ne urmăreş te pe noi oamenii ş i atunci când consideră el că este necesar intervine în istoria omului. Am văzut că în secolul al IX-lea Sfântul Arhanghel Mihail s-a arătat unul călugăr grec de pe insula Thassos pentru a îi spune că a venit momentul să facă o biserică într-o anumită regiune a acelei insule. De ce a cerut Sfântul Arhanghel Mihail să fie făcută o biserică chiar în acea regiune rămâne o taină. De ce nu intervine Sfântul Arhanghel Mihail în anumite momente ale istoriei umane când nouă ni se pare că a venit momentul să intervină din nou rămâne o taină. Sunt taine pe care numai îngerii ş i arhanghelii lui Dumnezeu le cunosc. Iată de ce este bine să fim ancoraţ i în credinţ ă mai mult decât în curiozitatea de a ş tii anumite taine dumnezeieş ti ş i omeneş ti. Ceea ce este sigur este că Sfântul Arhanghel Mihail cunoaş te mult mai bine care sunt planurile lui Dumnezeu ş i care sunt voile Sale ş i de ce el lucrează într-un anume fel ş i nu îl altul. Aceasta fiindcă după cum am arătat ş i în rândurile de mai sus judecăţ ile lui Dumnezeu sunt mai presus de judecăţ ile oamenilor ş i îngerii ş i arhanghelii le pot înţ elege mult mai bine decât oamenii fiindcă ei sunt mai aproape de Dumnezeu decât suntem noi. Iată de ce Biserica Creş tin Ortodoxă ne cere să avem credinţ ă. Prin credinţ ă acceptăm că Dumnezeu de mai multe ori lucrează în favoarea noastră chiar dacă aparent lucrurile nu sunt în favoarea noastră. Ş tim că în înţ elepciunea populară există zicala *aparenţ ele înş ală*. Din aceasta trebuie să deducem să de multe ori ceea ce este aparent rău pentru noi este de fapt un bine făcut de Dumnezeu sau de unul dintre îngeri (posibil Sfântul Arhanghel Mihail faţ ă de noi). Nu trebuie să credem numai aparenţ ele fiindcă ele evident că ne pot duce în eroare. Sunt mulţ i oameni care sunt complecş i ş i care sunt dincolo de capacităţ ile noastre de înţ elegere. La fel de bine ş i Sfântul Arhanghel Mihail de multe ori este dincolo de capacităţ ile noastre de înţ elegere. Am văzut că el a intervenit de multe ori în favoarea unora cu minuni în timp ce pe alţ ii i-a lăsat fără de nici un răspuns. Sunt cu toate judecăţ i pe care numai Sfântul Arhanghel Mihail le ş tie ş i pe care noi este bine să le acceptăm prin credinţ ă.[135]

O altă intervenţ ie miraculoasă a Sfântului Arhanghel Mihail o avem de data aceasta în Germania. Se spune că în Germania au emigrat din Grecia doi creş tini ortodocş i din localitatea Matamados din insula Lebos. Pe soţ îl chema Iannis Apikos ş i pe soţ ia lui Kaliopi. În anul 1987 Kaliopi s-a îmbolnăvit grav în urma unui accident cerebral. A fost dusă la spitalul local unde a stat 5 săptămâni în comă. Medicii nu îi mai dădeau sanse de însănătoş ire. Se aş teptau ca după 5 săptămâni de comă să moară din zi în zi. Locuitorii din satul de baş tină a soţ ilor plecaţ i în Germania au auzit de cele întâmplate cu Kaliopi. S-au întristat dar nu au deznădăjduit. Cu toţ ii s-au dus ş i au îngenunchiat în faţ a icoanei cu Sfântul Arhanghel Mihail din bisericia satului lor Matamados. Cu toţ i au făcut aceasta mai puţ in fratele lui Kaliopi, Iraklis. De ce? Fiindcă acesta era Martor de-al lui Iehova ş i considera după cum o fac martorii lui Iohova că închinarea la icoane este închinare la idoli. Când a văzut că creş tinii din Matamados se roagă la icoană el a părăsit biserica. Sătenii au terminat rugăciunea ş i au plecat cu toţ ii cu o liniş te ş i o pace în inimi ce le venise în timpul rugăciunii ş i care le spunea că totul va să fie bine. A doua zi după ce sătenii s-au rugat Sfântului Arhanghel Mihail soţ ul Iannis s-a dus după cum îi era obiceiul la Kaliopi la spital. Minune! Bolnava care până mai înainte era în comă acum era trează ş i privea. Ea l-a întrebat pe Iannis soţ ul

[134] Dacă îngeriiş i arhanghelii fac tot ceea ce pot pentru ca voia lui Dumnezeu să fie realizată cu umanitatea ş i omul în general este evident prin contrast că dracii fact tot ceea ce este posibil ca planul lui Dumnezeu cu lumea să nu fie rezlizat. Diavolii în acest sens sunt asemenea unor deturnători de avioane. Ei ş tiu că un avion are o anumit direcţ ie. Ei bine după cum deturnătorii de avione se suie în avioane ş i le schimbă direcţ ia sub ameninţ area cu moartea, la fel de bine fac ş i diavolii cu noi oamenii. Ei voiesc să ne deturneze de la sensul ş i drumul nostru spre Dumnezeu. Este adevărat că fiind oameni slabi ş i cu puteri limitate în nici un fel nu putem ajunge să îi confruntăm pe diavoli. De acea trebuie să cerem ajutorul îngerilor ş i a Sfântului Arhanghel Mihail. Ei pot să îi înfurnte pe diavoli ş i să ne aducă din nou pe linia de plutire a proniei lui Dumnezeu.

[135] Johann Siegen, *Der Erzengel Michael.* (Christiana Verlag, 1996).

ei dacă icoana cu Sfântul Arhanghel Mihail din casa lor era la locul ei. Soţul i-a răspuns că este la locul ei. Atunci pe faţa lui Kaliopi s-a aşternut o linişte. Ea i-a spus soţului ei că cu o noapte înainte i s-a arătat Sfântul Arhanghel Mihail care era puţin supărat. Sfântul Arhanghel Mihail i-a spus lui Kaliopi: "vreau să îmi întind aripile şi să vă acopăr dar îmi este anevoie." Kaliopi era nedumerită fiindcă nu ştia de ce Sfântul Arhanghel Mihail ezita. Ioannis a înţeles: era vorba de Iraklis iehovistul fratele lui Kaliopi. A înţeles că Kaliopi nu va avea să se facă bine până ce Iraklis nu va trece din nou la orotdocşi. I-a spus cele de mai sus şi lui Iraklis prin telefon. La început acesta a răspuns negativ dar mai apoi a fost de acord că se va mai gândii. În cele din urmă Iraklis şi-a venit în fire. El şi-a dat seama că erezia în care se afla el îl împiedica pe Sfântul Arhanghel Mihail să îi facă bine sora. Aşa se face că el şi-a luat inima în dinţi, s-a dus la biserica din sat şi s-a rugat în faţa icoanei Sfântului Arhanghel Mihail. Iraklis parcă a renăscut şi şi-a dat seama că greşeşte că stă într-o sectă. A doua zi din nou Iannis s-a dus la soţia lui Kaliopi. Ce să vezi? A găsit-o stând în picioare şi zâmbind înconjurată de doctori care erau cu toţii nedumeriţi de ce s-a întîmplat cu Kaliopi. Kaliopi i-a spus lui Iannis că noaptea a putut auzii o fâlfâitură de aripi. S-a uitat să vadă cine este şi l-a putut vedea pe Sfântul Arhanghel Mihail. Acesta i-a spus numai atât: "te vei face bine." A însemnat-o cu semnul crucii pe cap şi s-a făcut nevăzut. Povestea a fost confirmată de colega de salon de lângă patul lui Kalipoi. Ea a spus că a putut vedea un tânăr înalt de peste doi metrii cu părul castaniu îmbrăcat în alb. A crezut că este un medic, dar mai apoi şi-a dat seama că nu este medic fiindcă nu călca pământul când mergea fiindcă nu se auzeau paşi. După ce a plecat el în tot salonul s-a putut simţii o bună mireasmă. Toţi doctorii au fost de acord că însănătoşirea lui Kaliponi nu putea să fie decât o minune. La scurt timp Ioannis a putut fi văzut în biserica satului său îngenunchiat în faţa icoanei Sfântului Arhanghel Mihail căruia îi mulţumea cu lacrimi.[136]

Avem aici o minune cu mai multe valenţe care trebuie să ne dea nouă creştinilor ortodocşi multe de înţeles şi de gândit. Aceasta fiindcă după cum am putut vedea avem de a face cu o minune făcută de Sfântul Arhanghel Mihail care încă odată a demonstrat că poate să iasă învingător cu boala. Dacă este să ne gândim teologic boala nu îl are autor pe Dumnezeu ci pe diavol care a fost cel ce a introdus în lume bolile şi mortalitatea în lume. Avem de a face cu un accident cerebral care a dus pe o creştină ortodoxă să cadă în paralizie totală ce se manifestă prin comă. Vedem că starea ei se înrăutăţea şi 5 săpătmâni a stat în comă. Doctorii se aşteptau la o moarte iminentă. Totuşi creştinii ortodocşi din satul natal al lui Kaliopi se roagă Sfântului Arhanghel Mihail ca ea să îi revină. Ea îşi revine parţial dar arhanghelul o averizează indirect că nu se va face bine până ce fratele ei care era adept al sectei Martorii lui Iehova nu se va lepăda de sectă. Iată prin urmare că pentru a face o minune Sfântul Arhanghel Mihail pune o condiţie. A fost condiţia ca fratele bolnavei să se îndrepte şi să revină la credinţa creştin ortodoxă. Poate părea destul de ciudat pentru noi o astfel de cerere. Dacă este să gândim lucrurile la rece unii ar putea să spună sau să obiecteze: ce legătură era între fratele iehovist al victimei şi victima care era pe punctul de murii? Se pare că Sfântul Arhanghel Mihail are o viziune holistică şi de multe ori cere credinţa ortodoxă pentru a intervenii într-un fel sau altul în favoarea celui care îi cere ajutorul.[137]

De ce să fi cerut iehovistului Iraklis Sfântul Arhanghel Mihail să treacă înapoi la credinţa creştin ortodoxă? Pentru a ne asigura pe noi creştinioi ortodocşi că adevărul se găseşte numai în credinţa creştin ortodoxă şi noi trebuie să ţinem cât mai mult de credinţa creştin ortodoxă. Iată prin urmare că un arhanghel din cer a cerut ca pentru ca să facă o minune fratele bolnavei să devină creştin ortodox. Este evident că sfinţii îngeri şi Sfântul Arhanghel Mihail ţin la creştinismul ortodox. Am putut vedea că Sfântul Arhanghel Mihail nu i-a cerut fratelui Iraklis să treacă nici la catolici, nici la greco-catolici, nici la luterani şi nici la clavini. Este pentru noi creştinii ortodocşi a asigurare angelică asupra faptului că suntem pe calea cea bună. Ce asigurare mai mare putem să avem noi creştinii ortodocşi decât asigurarea unui arhanghel din rai slujitor devorat şi creidncios al lui Dumnezeu? Fără doar şi poate că nici una. Minunea de mai sus în mod normal ar trebuie să atragă mai multe semne de alarmă creştinilor neortodocşi. Nu avem nici un interes să falsificăm această minune a Sfântului Arhanghel Mihail şi ştim că ea a fost adevărată. Devine evident că cine nu crede în Sfântul Arhanghel Mihail va considera minunea de

136 Povestire publicată în Familia ortodoxă, colecţia anului 2011, Editura Ortodox Press.

137 Wilhelm Lueken, *Michael. Eine Darstellung und Vergleichung der jüdischen und der morgenländisch-christlichen Tradition vom Erzengel Michael* (Göttingen, 1898).

mai sus ca fiind nulă sau mai bine spus o minciună. Ceea ce trebuie să ştim este că această minune a fost certificată de mai mulţi medici care nu îi mai dădeau nici o şansă la viaţă lui Kaliopi. Iată că Sfântul Arhanghel Mihail i-a mai dat o şansă la viaţă când lucrurile păreau pierdute pentru totdeuna. Nu putem să trecem cu evderea această intervenţie miraculoasă a Sfântului Arhanghel Mihail. În mod firesc creştinii neortodocşi ar trebuie să fie vizaţi de minunea de mai sus.[138]

Din minunea de mai sus am putut vedea că Sfântul Arhanghel Mihail este un bun observator şi veghetor al omului dar că el nu intervine în istoria omului decât numai în anumite situaţii. Sunt în acest sens mai multe lucruri din viaţa noastră care îl pot face pe Sfântul Arhanghel Mihail să nu intervină în viaţa noastră din anumite motive pe care el le ştie. Am putut vedea din întâmplarea de mai sus că Sfântul Arhanghel Mihail nu a făcut nici o minune până în momentul în care fratele bolnavei nu s-a lepădat de Matroii lui Iehova, nu s-a lepădat de sectă şi a revenit la ortodocşi. Aceasta trebuie să ne ofere o imagine obiectivă a momentelor şi a cauzelor în care intervine Sfântul Arhanghel Mihail. Iată de ce este bine să fim cât se poate de precauţi cu faptul că Sfântul Arhanghel Mihail nu face minuni cu noi chiar atunci când noi am avea nevoie de ele cel mai mult. Sunt cauze pe care noi oamenii nu le ştim. Totuşi ştim că Sfântul Arhanghel Mihail a făcut minuni şi aceasta este ceea ce contează cel mai mult. Chiar dacă aceste minuni nu au fost făcute pentru noi adevărul este că trebuie să ne încredem în Sfântul Arhanghel Mihail şi să acceptăm aceste minuni ca fiind unele ce pot să cotribuie la credinţa noastră. După cum am spus în rândurile de mai sus, Sfântul Arhanghel Mihail este unul care trebuie de multe ori acceptat prin credinţă. Fiindcă pentru cei mai mulţi credinţa este un fapt greu de acceptat adevărul este că ne vine greu să îl acceptăm pe Sfântul Arhanghel Mihail în postura pe care o deţine: acea de sfânt. Cum putem să spunem despre Sfântul Arhanghel Mihail că este sfânt din moment ce el nu a intervenit niciodată concret pentru noi şi nici nu ar da semne că ar intervenii pentru noi. Sfântul Arhanghel Mihail nu a intervenit pentru noi fiindcă ne-a lăsat mai multe minuni prin care noi putem să atestăm sfinţenia lui şi la fel de bine puterile lui supranaturale. După cum am spus Sfântul Arhanghel Mihail este un fin observator al omului şi al umanităţii. Ceea ce trebuie să ştim este că el face aceasta pentru a îşi da seama când trebuie să intervină în cursul umanităţii. Adevărul este că şi demonii sunt observatori ai omului. Sunt şi ei şi sunt poate mii de ani de când diavolii ne observă şi ne analizează. Atunci care este diferenţa dintre Sfântul Arhanghel Mihail şi demoni? Şi unul şi alţii ne observă şi ne analizează. Diferenţa este că în timp ce Sfântul Arhanghel Mihail ne observă şi ne analizează pentru a ne mântui, diavolii ne observă şi ne analizează pentru a ne pierde la iad. După cum am spus între Sfântul Arhanghel Mihail şi demoni este o luptă pentru umanitate. În timp ce Sfântul Arhanghel Mihail a rămas credincios planului lui Dumnezeu de a mântui lumea şi umanitatea, diavolii voiesc ca umanitatea şi noi fiecare în parte să moştenim chinurile iadului. Iată prin urmare că diferenţa dintre Sfântul Arhanghel Mihail şi demoni este ca de la cer la pământ.[139]

Prin urmare Sfântul Arhanghel Mihail este o persoană care în orice moment veghează asupra umanităţii. Totuşi cum se face că sunt atât de multe ori probleme în umanitate: sărăcie, război, terorism, foamete, neajunsuri sau nedretate? Aceasta ca să enumerăm numai câteva dintre problemele majore cu care se confruntă umanitatea din timpurile noastre şi nu numai. Realitatea este că deşi Sfântul Arhanghel Mihail veghează la binele şi la mântuirea umanităţii, totuşi, el nu poate intervenii peste libertatea oamenilor. În acest sens Sfântul Arhanghel Mihail nu poate forţa pe nimeni să facă binele şi să meargă pe calea mântuirii. Aceasta fiindcă nu este în fierea lucrurilor ca binele şi mântuirea să fie făcute forţat. Nu este posibil ca Sfântul Arhanghel Mihail să ne controleze ca pe nişte roboţi şi noi să facem tot ceea ce ne comandă nouă. Sfântul Arhanghel Mihail vrea ca noi să facem binele din proprie iniţiativă. Facerea binelui cel mai bine se concretizează prin faptele bune. Sunt din ce în ce mai puţini oameni care la nivel de umanitate simt ce sunt faptele bune şi la fel de bine realizează importanţa lor. Mai toţi

138 Totuşi la fel cum faraonul egiptean de pe vremea Sfântului prooroc Moise s-a împietrit la inimă şi în loc să elibereze poprul evreu din robie a înmulţit muncile lor, la fel de bine trebuie să ştim că sunt mulţi care sunt împietriţi la inimă şi chiar când aud de o astfel de minune nu vor să ţină cont de ea şi să o ia în considerare. Despre Sfântul Pangratie care a fost unul primul episcop al Siciliei se ştie că a făcut o minune cu un zeu pe nume Iason a cărui statuie a zdrobit-o numai cu puterea rugăciunii în numele lui Iisus. Idolatrii în loc să creadă în Iisus au fost de părere că a venit momentul să ridice o altă statuie zeului Iason. Chiar şi când demonul din statuia zeului Iason le-a mărturisit idolatrilor că Dumnezeul adevărat este numai Iisus Hristos idolatrii nu s-au lepădat de el demonul lor.

139 Ioan Krestiakin, *Îngerul rugăciunii* (Galaţi, 2018).

oamenii din toate religiile propovăduiesc că omul trebuie să facă fapte bune. Dacă vom merge şi vom vorbii cu mai mulţi oameni din mai multe religii ei se vor declara pe sine oameni buni sau mai bine zis oameni ai binelui. De fapt şi criminalii se văd pe sine ca oameni ai binelui. Aceasta fiindcă ei fac numai binele şi vor să se prezinte ca oameni ai binelui. Prin urmare deşi oamenii se consideră pe sine ca oameni ai binelui nu înseamnă că faptele lor concordă cu realitatea. Cu toţi criminalii îşi găsesc motive pentru a îşi justifica faptele lor. De fapt în mai toate situaţiile când un război începe oamenii îşi găsesc justificări de ce trebuie să cucerească. Aşa se face că războiul este prezentat maselor ca un lucru bun şi fără de care nu se mai poate merge înainte.[140]

Este posibil ca mergând pe calea vieţii la un moment dat să fim confuzi fiindcă demonii pot să facă lucurile cât se poate de confuze pentru noi. Această confuzie în ceea ce priveşte binele şi facerea lui duce la relativizare. Au fost mai mulţi teologi creştin ortodocşi care ne-au averizat asupra pericolului relativizării morale din lumea noastră. De ce are legătură relativizarea morală cu binele? Aceasta fiindcă atât morala cât şi facerea binelui au un punct de converbenţă. Este evident că trebuie să fim mult mai atenţi cu procesul de relativizare morală din zilele noastre. Există ţări în care guvernele şi guvernanţi sunt extrem de corupţi. Deşi ei sunt puşi de popor şi de populaţie să conducă şi să guverneze, odată ce au ajuns în fruntea uneţi ţări devin lacomi şi vor tot mai mult. Aşa se face că ei în cele din urmă nu mai ţin cont de nici un fel de morală şi fură sau chiar deturnează fonduri. Lucrurile pot să degenereze aşa de repede că în cele mai multe cazuri nici nu se mai pune în discuţie ca aceste persoane să fie sancţionate sau pedepsite pentru nedreptăţile şi furturile lor. Este evident că în asemenea situaţii putem fără doar şi poate să vorbim de corupţie. După cum arăta un ierarh creştin ortodox nu cu mulţi ani în urmă există şi *corupţie spirituală*. Ce să fie corupţia spirituală? Ea se poate manifesta mai ales prin scăderea standardelor morale dintr-o societate. Deşi societatea trebuie să fie la un anumit nivel competitivă moral de multe lucrurile degenerează în aşa măsură că în funcţiile publice cheie de conducere şi de guvernare sunt puşi oameni imorală. De mai multe ori se întâmplă să auzim că într-o funcţie publică importantă a fost pus un homosexual sau o lesbiană. Aceasta fiindcă nu se consideră că moralitatea celui din funcţia publică în cele din urmă contează prea mult ci ceea ce este cu adevărat important sunt rezultatele pe care persoana respectivă la are în câmpul guvernării publice. Aceasta ne aduce aminte de vechea practică a unor imperii antice de a trimite la luptă homosexuali. Aceasta fiindcă dacă unul dintre partenri era ucis în luptă celălalt lupta cu şi mai mult zel pentru a îl răzbuna pe partenerul mort. Iată prin urmare că acolo unde binele este greşit interpretat sau mai bine spus intenţionat răstălmăcit în cele din urmă avem de a face cu ceea ce am denumit ca fiind corupţia spirituală. Această corupţie spirituală se manifestă cel mai bine prin a relativiza marile adevăruri morale legate de ontologia şi deontologia binelui în lumea noastră. Binele nu poate fi contrafăcut fiindcă dacă este contrafăcut în cele din urmă el nu mai este bine şi evident că se tranformă în rău. Relativizarea morală este fără de nici o îndoială o contrafacere a binelui.[141]

Ceea ce trebuie să fim siguri şi să nu avem nici o îndoială este că în nici un fel binele nu trebuie să fie relativizat. Dacă aceasta are loc avem de face cu un bine corupt. Relativizarea binelui adevărul este că a devenit o realitate şi în ţările care au o istorie destul de lungă în creştinismul ortodox. Sub influenţa materialismului şi a secularismului de sorginte occidentală am devenit cât se poate de lacşi în viaţa noastră morală. De fapt sunt din ce în ce mai multe voci publice care ne spun că nu trebuie să ne sinchisim prea bine şi că trebuie să urmăm propriile pălăceri mai mult de cât a face binele. Nu trebuie să ne străduim prea tare să facem binele fiindcă în cele din urmă binele se poate transforma într-o armă care să lupte împotriva noastră. Sunt atât de multe cazuri de martiri care pentru o cauză dreaptă şi-au pierdut viaţa că în nici un fel nu mai trebuie să ne gândim la bine ca la un fapt absolut. Binele în cele din urmă nu este absolut. El este la fel de realtiv ca şi restul de fapte şi de lucruri din

---

140 Am vorbit în rândurile de mai sus că Sfântul Arhanghel Mihail a fost cel care a luptat în războiul din rai împotriva diavolului şi în cele din urmă a câştigat războiul dar trebuie să ne întrebăm: a fost războiul din rai declanşat de Sfântul Arhanghel Mihail? Răspunsul este nu. Sfântul Arhanghel Mihail nu a declanşat războiul din rai ci diavolul a făcut aceasta. Diavolul a voit să ia locul lui Dumnezeu şi îngerii care nu s-au alăturat planului său au devenit duşmani. Printre ei a fost şi Sfântul Arthanghel Mihail. Este evident prin urmare că nu Sfântul Arhanghel Mihail a fost cel care a declanşat războiul din rai. Am putea afirma că Sfântul Arhanghel Mihail a fost în deplină sau legitimă apărare. A fost în legitimă apărare fiindcă diavolului a voit să ia un lucru care în nici un fel nu îi aparţinea: dumnezeirea. Iată prin urmare că nu trebuie să credem că Sfântul Arhanghel Mihail este un războinic şi un instrigator la război. La fel ca ţările care sunt atacate de cotropitori, Sfântul Arhanghel Mihail a fost în legitimă apărare. El s-a apărat de un inamic care voia să cucerească în mod nedrept.

141 Ştefan Ilioaie, *Relativizarea valorilor morale* (Cluj Napoca, 2009).

lumea noastră. Au fost sfinţ ii martiri ai bisericii din vechime relativiş ti? A fost Sfântul Gheorghe, Sfântul Dumitru, Sfântul Ignatie Teoforul, Sfânta Perpetua, Sfânta Felicitas ş i mulţ i alţ i martiri niş te realtiviş ti morali? Toţ i aceş ti martiri creş tin ortodocş i au fost de părere că binele în nici un fel nu trebuie să fie relativizat ş i în cele din urmă trebuie să fie evitat dacă situaţ ia o cere. Sfinţ ii martiri ş i mucenici au fost cât se poate de ancoraţ i în idea că binele trebuie să fie făcut până la capăt. Nu există nici un fel de relativiare a binelui ş i nu trebuie să credem că binele este un fapt relativ. În acest context este bine să înţ elegem ş i persoana Sfântului Arhanghel Mihail. Nici Sfântul Arhanghel Mihail nu a fost un relativist în problema binelui. El a considerat că este bine să slujeş ti binele până la capăt ş i pentru aceasta l-a înfruntat pe diavol ş i în cele din urmă l-a învins.[142]

Adevărul este că lumea de azi a ajuns într-o aş a stare de dezinteres că nu mai manifestă nici un fel de atenţ ie faţ ă de lumea spirituală. Mai ales în occident ni se spune că nu trebuie să fim prea mult interesaţ i de spiritualitate ş i de ceea ce poate să ne ofere spiritualitatea fiindcă spiritualitatea fără doar ş i poate este un fapt învechit ş i care în nici un fel nu îmbunătăţ eş te condiţ iile vieţ ii noastre. Devenim din ce în ce tot mai materialiş ti ş i am ajuns să avem o înţ elegere explusiv materialistă a binelui ş i a ceea ce înseamnă binele. Este adevărat că există ş i o înţ elegere materială a binelui. Iisus a spus cât se poate de clar că nu vom fi judecaţ i după niş te criterii pur sprituale. El a spus de exemplu că vom fi judecaţ i pentru faptul că am dat de mâncare celor flămânzi, că am dat apă de băut celor însetaţ i, că am îmbrăcat pe cel gol sau că am oferit adăpost celui fără de casă. Iată că Iisus a vorbit despre faptul că nu trebuie să avem falsa impresie că binele este un fapt care ţ ine strict de lumea spirituală. Trebuie să fim în acest sens cât se poate de convinş i că binele întotdeauna are o formă materială de a se manifesta în lumea noastră. Am văzut că Sfântul Arhanghel Mihail nu face în nici un fel excepţ ie de la regulă. Din minunile pe care Sfântul Arhanghel Mihail le-a făcut ş i pe care le-am enumerat până aici, devine evident că el a intervenit uneori ş i în lumea materială pentru a face binele. În acest sens Sfântul Arhanghel Mihail a vindecat mai mulţ i orbi, mai mulţ i paralitici, de mai multe ori a interevnit în asediul piraţ ilor sau a cuceritorilor etc. Iată prin urmare că un arhanghel care este o fiinţ ă pur spirituală nu s-a dat înapoi de la a face bine în lumea materială. Aceasta fiindcă binele este unul care se manifestă ş i în lumea materială. Prin aceasta nu trebuie să înţ elegem numai că Dumnezeu a făcut o lume materială bună, după cum ne spune Sfântul Moise în cartea Facerii, ci la fel de bine că binele poate să degenereze în lumea materială. Ce să înţ elegem că binele poate să degenereze în lumea materială? Binele degenerează în lumea materială prin faptul că de exemplu omul ar trebuii să fie unul care să aibă de grijă ş i să vegheze la bunăstarea ş i curăţ enia mediului înconjurător. Ecologia ne spune că omul nu are numai libertatea de a se folosii de mediul înconjurător dar la fel de bine el trebuie să ş i protejeze acest mediul înconjurător. Dacă este să privim în jurul nostru peisajul mediului nostru înconjurător este dezolant. Se defriş ează păduri în neş tire, nu există oraş în zilele noastre în care apele din el să nu fie poluate cu gunoaie, nu există mare în care să nu se exploateze peste măsură peş tii ş i fructele marine, nu există fabrică sau combinat chimic care să nu deverseze reziduurile sale în natură. Mediul nostru natural se poluiază pe zi ce trece ş i cei mai mulţ i dintre noi ne facem că nu vedem. Este ca ş i cum noi nu avem nici un fel de responsabilitate faţ ă de mediul înconjurător.[143]

Fiindcă în lumea noastră la nivel înalt domneş te realtivismul moral ş i corupţ ia spirituală îş i fac lucrarea din plin adevărul este că nu mai există nici un fel de restricţ ie în ceea ce priveş te poluarea mediului nostru înconjurător. De ce nu intervine Sfântul Arhsnghel Mihail pentru ca mediul nostru să nu mai fie poluat:? Dacă Sfântul Arhanghel Mihail ar intervenii ca mediul nostru să nu mai fie poluat adevărul este că aceasta nu ar rezolva nimic fiindcă mediul nostru va fi din nou poluat. Aceasta fiindcă odată ce am ajuns să deprindem un obicei rău el nu va fi eliminat cu uş urinţ ă. Nu trebuie să ni-l imaginăm pe Sfântul Arhanghel Mihail ca fiind gunoierul nostru. Pentru mai mulţ i imaginea care o au despre Sfântul Arhanghel Mihail este una confuză. Cu alte cuvinte noi putem

---

[142] Adevărul este că prin rugăciune ş i credinţ ă victoria Sfântului Arhanghel Mihail asupra diavolului pot la fel de bine să se actualieze în fiecare dintre noi. Toţ i cei care îl recunosc pe Sfântul Arhanghel Mihail ca luptător pentru bine fără doar ş i poate că sunt persoane care nu fac decât să devină părtaş e la victoria eshatologică a Sfântului Arhanghel Mihail. Este evident că trebuie să nu avem nici un semn de întrebare despre faptul că această victoria a Sfântului Arhanghel Mihail se actualizează cu fiecare dintre noi. Se actualizează cu fiecare dintre noi fiindcă în cele din urmă trebuie să fim câ se poate de convinş i că odată ce te-ai alăturat taberei învingătoare ş i tu eş ti un învingător. După cum am spus ş i în rândurile de mai sus, atunci când ne confurntăm că răul ş i maleficul în toată hidoş enia lui putem să cerem ajutorul Sfântului Arhanghel Mihail care fără doar ş i poate ne va ajuta fiindcă el nu vrea ca noi să suferim pe nedrept.

[143] John Chryssavgis, *The ecological vision of the green patriarch Bartholomew* (Cambridge, 2003).

să facem răul ş i Sfântul Arhanghel Mihail are datoria de înger ş i de arhanghel să intervină în urma noastră ş i să remedieze situaţ ia. Fără doar ş i poate că o astfel de înţ elegere a Sfântului Arhanghel Mihail este evident eronată ş i nu trebuie în nici un fel să fie acceptată. Iată de ce trebuie să ş tim că nu putem să îi punem în spatele Sfântului Arhanghel toate relele noastre pentru ca el să le rezolve. Trebuie să ş tim că Sfântul Arhanghel Mihail ar putea să rezolve toate problemele cu care se confruntă umanitatea dar în nici un fel nu înseamnă că noi nu trebuie să avem nici un aport. Trebuie să avem o înţ elegere ortodoxă asupra Sfântului Arhanghel Mihail. El intervine în favoarea omului dacă omul o merită. Am văzut din minunile de mai sus că Sfântul Arhanghel Mihail ţ ine foarte mult la creş tinismul ortodox. Prin urmare fiindcă în lume creş tinii ortodocş i sunt o minoritate, adevărul este că Sfântul Arhanghel Mihail nu are toate motivele să intervină în lumea noastră. Sunt regiuni din lume în care fanatismul ş i fundamentalismul religios sunt la ele acasă. Dacă este să ne gândim la orientul mijlociu credem că avem o imagine clară referitor la ce ne referim. După cum am spus omul trebuie să se schimbe pe sine ş i viziunea sa despre lume pentru ca în cele din urmă să poată să intervină ş i Sfântul Arhanghel Mihail.[144]

Trăim într-o lume care se află într-un proces de maceraţ ie duhovnicească ş i spirituală. Aceasta fiindcă din ce în ce mai mulţ i nu mai ş tiu pe ce cale să o apuce. Păcatul este cel care încet dar sigur ajunge să ne macereze sufltele sau mai bine spus să ne fărmiţ eze sufletele. Oamenii din timpurile noastre sunt persoane care sunt cât se poate de împrăş tiate spiritual fiindcă în zilele noaste ni se spune că trebuie să încercăm sau mai bine spus să experimentăm cât mai mult din lumea sprituală. Nu spune niciodată că ceva nu ţ i se potriveş te dacă nu ai cercetat sau mai bine spus ai experimentat pe propria piele. Vedem cum în occident sunt extrem de mulţ i atraş i de fenomenul guruist care vine să umple un gol pe care criza vieţ ii spirituale l-a lăsat în occident. Iată de ce trebuie să ne dăm seama că trebuie să ne îngrijim de sănătatea spirituală a sufletelor noastre. Sufletele noastre sunt cât se poate de frămiţ ate fiindcă sunt macerate de păcat care ne distruge în mod constant. Cum putem să oprim această maceraţ ie sufletească ce există în lumea noastră modernă? Fără doar ş i poate trebuie să ş tim că vom reuş ii să stopăm meceraţ ia sufletească dacă vom devenii mai exigenţ i cu păcatul. Mai ales celor tineri li se spune că sunt liberi să experimenteze cât mai multe lucruri pentru ca în cele din urmă să aleagă ceea ce li se potriveş te lor personal. Sunt ţ ări aş a zis civilizate în care elevii ş i studenţ ii din ş coli ş i din universităţ i chiar sunt încurajaţ i să experimenteze relaţ ii homosexuale sau lesbiene pentru ca în cele din urmă să îi dea seama dacă acestea li se potrivesc sau nu. Cum să nu trăim într-o lume care ne macerează sufletele? Ne macerează sufletele fiindcă de multe ori în lumea noastră sunt acceptate fapte ş i lucruri care sunt împotriva firii. Iată de ce este bine să fim mult mai precauţ i ş i mult mai atenţ i cu ceea ce are loc în jurul nostru. Devine evident că în nici un fel Sfântul Arhanghel Mihail nu este pentru relativismul moral ş i pentru corupţ ia spirituală ce există în lumea noastră. Iată de ce trebuie să fim mult mai deschiş i cu energiile pozitive pe care Sfântul Arhanghel Mihail le degajă în lumea noastră. Aceasta fiindcă în cele din urmă Sfântul Arhaghel este unul care degajă numai pozitivism în jurul lui. Totuş i, pozitivismul Sfântului Arhanghel Mihail în nici un fel nu ajunge să ne influenţ eze dacă ş i noi nu voim să ne eliberăm de păcat ş i de patimi. Trebuie să ne eliberăm pe noi de tot ceea ce este negativ fiindcă tot ceea ce este negativ în cele din urmă ajunge să ne influenţ eze sănătatea spirituală. Este evident prin urmare de ce trebuie să fim mult mai interesaţ i de viaţ a duhovnicească ş i de modul în care putem să ne apropiem de Sfântul Arhanghel Mihail. Devine un imperativ că noi nu putem să fim total paisvi ş i Sfântul Arhanghel Mihail să acţ ioneze asupra noastră. Trebuie să fim prin urmare într-o opoziţ ie totală cu păcatul ş i răul ş i în acest mod în cele din urmă vom atrage prezenţ a benefică a Sfântului Aarhanghel Mihail.[145]

Până acum am vorbit despre arătări ale Sfântului Aarhanghel Mihail în vieţ ile creş tinilor ortodocş i dar nu ame menţ ionat dacă Biblia face vreo trimitere la Sfântul Arhanghel Mihail. Este menţ ionat prin urmare Sfântul

---

[144] După cum ş tim Biserica Creş tin Ortodoxă recunoaş te un cult al Sfântului Arhanghel Mihail. Evident că acest cult trebuie să fie bine înţ eles. Aceasta fiindcă acest cult poate să fie greş it înţ eles ş i la fel de bine sunt mai mulţ i care îl pot să îl răstălmăcească. Este adevărat că acest cult al Sfântului Arhanghel Mihail în nici un fel nu trebuie să fie acceptat ş i pracicat cu fanatism. Fanatismul este acea opinie care ne spune că în probleme religioase opiniile trebuie să fie impuse chiar cu preţ ul războiului ş i a violenţ ei. Cel mai evident exemplu în acest sens este aş a zisul jihad al islamicilor care spun că cei care nu cred în Mohamed ca cel mai mare profet al lui Alah trebuie să fie uciş i fiindcă sunt infideli. Devine evident că în nici un fel cultul Sfântului Arhanghel Mihail nu trebuie să fie impus cu forţ a celor care nu cred în el. Aceasta fiindcă după cum am arătat în rândurile de mai sus Sfântul Arhanghel Mihail respectă libertatea omului.

[145] Simeon Kraiopoulos, *Păcatul ş i stările psihopatologice* (Bucureş ti, 2012).

Arhanghel Mihail în primele zile ale umanităţ ii? Adevărul este că Sfântul Arhanghel Mihail este menţ ionat de Sfântul proorocul Moise în Pentateuhul său (Petanteuhul sunt primele 5 cărţ i din Biblie care au fost scrise de Stânului prooroc Moise). Aici în Biblie ne este prezentat episodul în care Dumnezeu îi promite lui Iosua (urmaş ul lui Moise la conducerea proporului Israel) că îi va da cetatea Ierihonului (una dintre cele mai vechi aş ezări umane) care era destul de bogată în acele timpuri. Ş tim că Iosua a fost instruit să îi pună pe soldaţ ii săi să sune din trâmbiţ ă mergând în jurul zidurile Ierihonului care era un fel de fortăreaţ ă. Iosua ascultă de indicaţ iile pe care le-am primit de la Dumnezeu ş i după ce soldaţ ii lui fac mai multe tururi în jurul zidurulor Ierihonului, acestea se prăbuş esc. În cele din urmă cetatea este luată de evrei. După ce aceste lucruri au avut loc Biblia ne spune că Sfântul Arhanghel Mihial se arată lui Iosua. Cum i s-a arătat Sfântul Arhanghel Mihail lui Iosua? Era îmbrăcat în haine de oş tean (militar). Iosua îl întreabă pe Sfântul Arhanghel Mihail dacă este de partea evreilor sau a locuitorilor din Ierihon? Sfântul Arhanghel Mihail îi spune că este de partea evreilor. Iosua îl întreabă mai apoi pe Sfântul Arhanghel Mihail ce porunceş te să facă? Sfântul Arhanghel Mihail îi spune lui Iosua să se descalţ e fiindcă locul pe care stă este sfânt. Iosua se descalţ ă ş i Sfântul Arhanghel Mihail îi spune că va fi alături de el în lupta lui contra caananinţ ilor pentru a putea să recupereze pământul evreiesc de la caananiţ i.[146]

Relatarea de mai sus este una dintre puţ inele pe care le avem despre Sfântul Arhanghel Mihail în Biblie. Aceasta fiindcă într-un anume fel este adevărat că Sfântul Arhanghel Mihail a fost cât se poate de discret în timpurile de mai înainte de venirea lui Hristos. Aş a se face că trebuie să ş tim că Sfântul Arhanghel Mihail ne-a prezentat un fel de chip mistic în vremea de înainte de întruparea lui Hristos. Un alt episod pe care îl avem cu Sfântul Arhanghel Mihail a fost imediat după moartea Sfântului prooroc Moise. În acest sens Sfântul Arhanghel Mihail este menţ ionat într-un episod în care era în dispută cu diavolul asupra trupului lui Moise. De ce să aibă o dispută Sfântul Arhanghel Mihail asupra trupului lui Moise? Sfântul Arhanghel Mihail a avut o dispută cu privire la trupul lui Moise fiindcă diavolul avea intenţ ii necurate cu trupul lui Moise. El voia să facă din locul unde va fi înmormântat Moise un fel de loc idoaltru în care evreii ş i popoarele păgâne să îl adore pe Moise ca un demi-zeu sau mai bine spus ca un zeu dintre cei păgâni. Prin urmare Sfântul Aarhanghel Mihail se arată ş i vrea să ia trupul lui Moise. Diavolul se opune ş i între cei doi are lor o confruntare care se va sfârş i cu victoria Sfântului Arhanghel Mihail care va lua turpul lui Moise ş i îl va înmormânta într-un loc necunoscut. Aceasta fiindcă în acest mod se evita un mare rău: idolatrizearea lui Moise ca un zeu. Ş tim că nu astfel de caz a avut loc în Dacia cu strămoş ii românilor care l-au zeificat ş i idolatrizat pe Zamolxe care a fost un înţ elept ce a trăit în vechime ş i care a fost extrem de preocupat de problemele de religie ş i credinţ ă. Iată prin urmare că în vremurile Vechiului Testament oamenii puteau foarte uş or să cadă în păcatul de a zeifica ş i a idolatriza anumite persoane care erau în viaţ ă sau care urmau să moară. Se ş tie de exemplu că la Roma după moartea împăratului Iulius Cezar au fost mai mulţ i care au cerut ca el să fie zeificat ş i să fie declarat uin zeu. În vechime oamenii erau cât se poate de înapoiaţ i în materie de religie ş i fără doar ş i poate că zeificau oameni fără prea mari reţ ineri. O persoană ca Moise care a făcut mai multe mari minuni fără doar ş i poate că putea să fie exploatată de diavol în diferite alte direcţ ii decât cele ortodoxe. Iată de ce este evident că Sfântul Arhanghel Mihail s-a văzut nevoit să intervină în problema trupului Sfântului Prooroc Moise ş i a locului în care acesta urma să fie înmormântat. Aş a se face că nici azi nu ş tim unde a fost înmormântat Sfântul Prooroc Moise. Prin aceasta Sfântul Arhanghel Mihail a evitat un rău în care puteau să cadă evreii din timpurile de după Moise. La fel de bine este de amintit aici că în disputa cu diavolului Sfântul Arhanghel Mihail nu i-a spus acestuia că prin propria lui putere îl va învinge ci prin puterea lui Dumnezeu. Iată prin urmare care trebuie să fie ş i atitudinea noastră în confrunatrea cu diavolulul. Nu trebuie să îi spunem diavolului că îl vom înfrânge prin puterea noastră ci mai mult prin puterea lui Dumenzeu fiindcă dacă spunem că vom face

146 Acest pasaj biblic a fost interpretat de unii exegeţ i biblici creş tin ortodocş i ca fiind un fapt care confirmă că Sfântul Arhanghel Mihail a fost unul care a devenit patronul poproului ales al lui Dumnezeu Isarel. Aceasta este mai mult o opinie teologică fiindcă nu ş tim cu siguranţ ă dacă aceasta a fost cu adevărat misiunea Sfântului Arhanghel Mihail. Ceea ce este sigur ş i ceea ce putem să deducem din cele spuse mai sus este că în nici un fel Sfântul Arhanghel Miahil nu s-a ţ inut sau nu a stat departe de poporul ales, poporul lui Israel. Este evident că Sfântul Arhanghel Mihail a fost alături de evreii Vechiului Testament fiindcă ei mergeau pe calea monoteismului care era adevărul teologic dintre Dumnezeu. În acest sens este evident că într-o lume intoxicată de idolatrie ş i de închinarea la zei Sfântul Arhanghel Mihail s-a făcut pe sine cunsocut poproului ales ş i i-a îndrumat pe aceş tia spre Dumnezeu. Iată de ce este bine să ş tim că Sfântul Arhanghel Mihail a fost ş i va fi până la sfârş itul istoriei umane un apărător la monoteismului.

aceasta prin puterea noastră, diavolul o va interpreta ca o slăbiciune fiindcă aş a ne va arunca în mândrie ş i ne va învinge.[147]

Devine cât se poate de clar că Sfântul Arhanghel Mihail a fost alături de umanitate din cele mai vechi timpuri. Sunt unii care sunt de părere că Sfântul Arhanghel Mihail li s-a arătat după socaterea din rai lui Adam ş i Eva ş i i-a asigurat de iubirea lui Dumenzeu ş i de faptul că trebuie să îş i continue viaţ a. Este adevărat că nu se ş tie cu siguranţ ă dacă o astfel de întâlnire dintre Sfântul Arhanghel Mihail ş i Adam ş i Eva a avut loc imediat după cădere dar ceea ce este sigur este că Sfântul Aarhanghel Mihail a vegheat din cele mai vechi vremuri la binele ş i la mântuirea omului. Totuş i, deş i Sfântul Arhanghel Mihail veghează la mântuirea umanităţ ii trebuie să ş tim că nu el este cel care mântuireş e în cele din urmă. Aceasta fiindcă sfatul intra-trinitar a fost ca a doua persoană din Sfânta Treime, fiul lui Dumnezeu cunoscut cu numele de Domnul Iisus Hristos să fie mântutor al omului. Iată prin urmare că nu trebuie să credem că Sfântul Arhanghel Mihail nu mântuieş te fiindcă un înger nu poate să mântuiască prin sine fiindcă nu este Dumnezeu. Mântuirea deş i este posibil să fie făcută ş i de îngeri ş i de Sfântul Arhanghel Mihail în cele din urmă a fost rezervată de Dumnezeu Luiş i. Iată de ce este bine să ş tim că deş i nu ne poate mântui în cele din urmă Sfântul Arhanghel Mihail poate să ne ajute în procesul mântuirii. În acest sens este bine să ş tim că nu suntem singuri în acest proces al mântuirii ci îngerii ş i Sfântul Arhanghel Mihail sunt alături de noi. Este evident că rolul Sfântului Arhanghel Mihail este să ne apare de prezenţ a ostilă a diavolilor în momentul morţ ii. Momentul morţ ii este unul definitoriu pentru om fiindcă prin acest moment se poate afirma că omul îş i încheie conturile cu această lume. Totuş i în faţ a omului mort se deschid noi orizonturi. Este vorba de viaţ a de apoi.[148]

Omul este o fiinţ ă care pentru a trăi are nevoie de un sens. Aceasta fiindcă logic atunci când nu are nici un sens în viaţ a lui omul suferă. Lipsa de sens al vieţ ii este fără de nici o îndoială una dintre marile probleme cu care se confruntă omul modern. Acesta de multe ori ajunge ca să nu mai ş tie care este rostul ş i sensul vieţ ii sale. Sunt din ce în ce mai mulţ i cei care se sinucid fiindcă nu mai văd nici un sens al vieţ ii ş i în acest mod se îndreptă în spre o direcţ ie greş ită a vieţ ii. Iată de ce omul are nevoie de sens. Chiar dacă în momentul morţ ii totul pare lipsit de sens, adevărul este că prezenţ ele îngereş ti sunt cele care ne pot conferii sens vieţ ii noastre de după moarte. Teleologia (ş tiinţ a sensurilor ş i a scopurilor) creş tin ortodoxă este în acest sens cât se poate de explicită: imediat ce omul se naş te sensul vieţ ii sale este nevoia de a se mântui. Acesta este ş i unul dintre motivele pentru care copii sunt botezaţ i în Biserica Creş tin Ortodoxă. Ei trebuie să ş tie de mici că sunt în această lume pentru a se pregătii pentru viaţ a de apoi. Această pregătire începe din copilărie ş i se va sfârş ii în momentul morţ ii. Este evident că trebuie să fim în acest sens mult mai precauţ i cu nevoia de sens a vieţ ii omului. Aceasta fiindcă după cum am spus sunt din ce în ce mai mulţ i care trăiesc ca ş i cum viaţ a lor nu are nici un sens. Nu pare destul de credibil dar în momentul în care trăim o viaţ ă fără de sens sau ajungem într-o situaţ ie fără de sens suferim. Suferim fiindcă lipsa sensului este fără doar ş i poate absurdul. Omul nu vrea să aibă de a face cu absurdul. Ori trebuie să ş tim că diavoli sunt maeş trii ai absurdului. Sunt maeş trii ai absurdului fiindcă după cădere viaţ a lor a devenit absurdă. Ei vor ca ş i noi să ducem o viaţ ă la fel de absurdă ca ei. Iată de ce de multe ori ajungem să ne confruntăm cu lipsa de sens în viaţ a noastră. Lipsa de sens este însă numai una aparentă ce poate să fie indusă în noi de o iluzie hrănită de răutatea demonilor. Absudrul poate să fie biruit mai ales prin cultul Sfântului Arhanghel Mihail. Vom vedea că tot ceea ce a făcut Sfântul Arhanghel Mihail a fost plin de sens ş i în nici un fel nu a fost absurd. Că absurdul poate să vină în viaţ a noastră ş i din cauza noastră nu este nici o îndoială. Când un om face mai multe păcate ş i devine împătimit este adevărat că la un moment dat în fiinţ a lui sau mai bine în zis în sufletul se poate simţ ii un mare gol. Este vorba de un gol existenţ ial pe care îl creiază păcatul ş i patimile. Este

---

[147] Sfântul Ioan Gură de Aur, *Despre mărginita putere a diavolului* (Bucureş ti, 2005).

[148] Fiindcă este un moment critic diavolii evident cred că pot profita de acest moment ş i pot să tragă sufletul fără ş tirea îngerilor în iad. Iată de ce în momentul morţ ii contează cât de multă rugăciune am făcut faţ ă de Sfântul Arhanghel Mihail ş i de sfinţ ii îngerii. Aceasta fiidncă în acele momente critice este posibil ca ei să îş i aducă aminte de noi ş i să vină în ajutorul nostru. Este posibil ca sfinţ ii îngeri ş i Sfântul Arhanghel Mihail să vină în ajutorul nostru în momentul morţ ii dar noi nu ne-am rugat lui în timpul vieţ i? Puţ in posibil. Adică nu putem să spunem că suntem prieteni cu cineva în momentul morţ ii dacă toată viaţ a am ignorat acea persoană. Iată care este logica eshatologiei personale. Omul este dator ca în timpul vieţ ii să se roage sfinţ ilor îngeri ş i Sfântului Arhanghel Mihail ca în cele din urmă în momentul critic al morţ ii ei să ne ajute ş i să vină în sprijinul nostru. În acest sens trebuie să luăm destul de în serios din timpul vieţ ii relaţ ia noastră cu sfinţ ii îngeri ş i Sfântul Arhanghel Mihail.

golul existenţ ial pe care l-a simţ it Sfânta Maria Egipteanca când a ajuns la Ierusalim la locurile sfintea ş i a simţ it o putere care nu o lăsa să intre ş i să se închine în biserica învierii Domnului. Fiindcă este unul care poate înfrânge pe diavoli Sfântul Arhanghel Mihail poate lua de la noi senzaţ ia absurd ş i de lipsă de sens a vieţ ii.[149]

CAPITOLUL 8

RAPORTUL DINTRE SFÂNTUL ARHANGHEL MIHAIL Ş I DOMNUL IISUS HRISTOS

Când doi oameni sunt prieteni ş i sunt stăpâniţ i de aceleaş i ideluri este foarte greu de spus dacă între ei se află un raport de superioritate sau de inferioritate. Aceasta fiindcă în nici un fel nu trebuie să înţ elegem prietenia ca un fel de concurenţ ă în care unul să fie superior altuia. Prin urmare prietenai este una care face ca ambii prieteni sau mai mulţ i prieteni să fie egali sau mai bine spus să nu simtă prea mari diferenţ e dintre ei. Este în acest sens chestionabil că o prietenie este cu adevărat autentică dacă unul dintre prieteni se ţ ine sau voieş te să fie superior celuilalt. Aceasta fiindcă a voi să te arăţ i pe tine superior în orice caz însemană că există în tine un complex de inferioritate sau la fel de bine o dorinţ ă de a te vedea mai bun decât prietenul tău. Se mai poate vorbii atunci de o prietenie autentică? Puţ in proabil. Nu poţ i să fi prieten cu cineva ş i în acelaş i mod să te vezi pe tine mai superior sau mai bine spus mai bun. Iată de ce trebuie să ş tim că într-o prietenie iubirea este cea care la un anumit nivel nivelează diferenţ ele. Totuş i au fost mai mulţ i teologi care ş i-au ridicat întrearea: ce raport sau mai bine spus ce legătură există între Sfântul Arhanghel Mihail ş i Domnul Iisus Hristos? Opiniile au fost cât se poate de diverse. În rândurile care vor urma vom face o analiză a acestor opinii. Aceasta fiindcă voim să oferim cititorului o imagine obiectivă despre cine este Sfântul Arhanghel Mihail.[150]

Prin urmare în rândurile care vor urma bazaţ i pe scrierile sfinţ ilor părinţ i ai creş tinismului ortodox vom prezenta care este raportul sau mai bine spus relaţ ia sau legătura dintre Domnul Iisus Hristos ş i Sfântul Arhanghel Mihail (ş i prin implicaţ ie Sfinţ ii Arhanghel Mihail ş i Gavriil ş i restul de arhangheli). Prima tendinţ ă ar fi să credem că Sfântul Arhanghel Mihail este mai mare ca Domnul Iisus Hristos. De ce să spunem aş a ş i de ce să afirmăm aş a? Bazaţ i pe Biblie putem afla că Sfântul Arhanghel Mihail este un înger ş i un arhanghel, ori Domnul Iisus Hristos a fost un tâmplar din Nazaret care a întemeiat o religie. Este un tâmplar mai mare ca un arhanghel din rai? Fără doar ş i poate că nu. Aceasta este logica lumii ş i trebuie să ş tim că sunt mulţ i care gândesc în acest fel. Totuş i, teologia creş tin ortodoxă afirmă că Sfântul Arhanghel Mihail este mai mic în grad decât Domnul Iisus Hristos. Aceasta fiindcă Domnul Iisus Hristos a existat din veş nicie ş i este necreat. Totuş i cum se face că Domnul Iisus Hristos a devenit om ş i Sfântul Arhanghel Mihail nu? Nu a fost Sfântul Prooroc David care ne-a spus că omul a fost creat cu puţ in mai mic decât îngerii? Din aceasta înţ elegem că îngerii sunt mai mari ca omul. Cum se face că dacă Domnul Iisus Hristos a devenit om este totuş i mai mare ca Sfântul Arhanghel Mihail? Răspunsul la această neînţ elegere ş i dilemă este foarte simplu. Sfântul Ioan Teologul ne spune că Domnul Iisus Hristos este Logosul sau mai bine spus Cuvântul lui Dumnezeu care a existat din veş nicie. Iisus a fost Logosul pe care Dumenzeu Tatăl l-a născut din veş nicie. Prin urmare marea diferenţ ă dintre Iisus ş i Sfântul Arhanghel Mihail este că în timp ce Iisus este nenăscut este adevărat că Sfântul Arhanghel Mihail are un început temporal sau mai bine spus este născut în timp. Nu este vorba de un timp uman ca ş i cel pe care îl perecepem noi alcătuit din secunde, minute, ore ş i zile ci mai multe este ceea ce a fost denumit ca un "timp eonic."

---

149 Simeon Kraiopoulos, *Te cunoş ti pe tine însuş i? Viaţ a duhovnicească ş i problemele psihologice* (Bucureş ti, 2008).

150 Am inclus în cartea noastră un capitol special despre relaţ ia dintre Sfântul Arhanghel Mihail ş i Domnul Iisus Hristos fiindcă sunt mai multe secte creş tine dintre care cei mai proeminenţ i sunt Martorii lui Iehova care susţ in că Domnul Iisus Hristos ş i Sfântul Arhanghel Mihail sunt una ş i aceiaş i persoană. În acest sens Martorii lui Iehova sunt cei care susţ in că în timpurile de înaintea lui Hristos vorbim despre Sfântul Arhanghel Mihail în timp ce după Hristos vorbim despre un fel de prezenţ ă încarnată a Sfântului Arhanghel Mihail în persoana Domnului Iisus Hristos. Este adevărat că o astfel de opinie este erezie. Aceasta fiindcă Sfântul Arhanghel Mihail ş i Domnul Iisus Hristos sunt două persoane distincte. Nu trebuie să facem nici o confuzie dintre Sfântul Arhanghel Mihail ş i Domnul Iisus Hristos. Aceasta fiindcă în sens creş tin ortodoxă vorbim de două persoanlităţ i distincte ş i separate.

Timpul îngerilor este un timp eonic sau mai bine spus un timp care are un început dar care nu are un sfârşit. Este vorba de un timp care este intermediar între timpul etern şi veşnic al lui Dumnezeu şi timpul finit al omului. Prin urmare Domnul Iisus Hristos provine dintr-un timp superior Sfântului Arhanghel Mihail. Este vorba de timpul veşnic care nu are nici un început şi nici un sfâşit. Iată de ce este bine să ştim că există mai multe grade ale timpului. Timpul îngerilor prin urmare are un început dar nu va avea un sfârşit, cu excepţia îngerilor căzuţi care se poate spune că au ieşit din temporalitate şi sunt într-un fel de gol temporal. Am putut vedea din întâmplarea de la Muntele Athos cu călugărul bolnav care a ales să stea trei ore în iad decât să ma stea 10 ani bolnav că el credea că trei ceasuri în iad trec la fel de repede ca şi pe pământ. El a putut vedea că o oră în iad este cât 300 de ani pământeşti. Din aceasta trebuie să înţelegem că timpul diavolii trăiesc într-un gol temporal. Este vorba de un gol temporal în care timpul şi-a perdut sensul şi nu mai urmează nici o logică.[151]

Prin urmare este adevărat că prin faptul că este fiul lui Dumnezeu Tatăl din veşnicie Domnul Iisus Hristos este mai presus de Sfântul Arhanghel Mihail. Aceasta fiindcă Iisus este fiul lui Dumnezeu Tatăl în timp ce Sfântul Arhanghel Mihail a fost creat ca arhanghel. Totuşi, după ce Sfântul Arhanghel Mihail a câştigat în lupta contra diavolului, se poate afirmă că toţi îngerii din rai au deveni fii lui Dumnezeu. Aceasta fiindcă ei au ajuns să se înrudească cu Dumnezeu Tatăl ontologic şi existenţial prin facerea binelui. Totuşi, această stare de filiaţie a îngerilor nu a fost posibilă de la început. Nu a fost posibilă de la început fiindcă sfinţii îngeri trebuiau să ia decizia de a rămâne slujitori ai binelui sau de a lua chipul răului. Diavolul nu a voit să fie fiu al lui Dumnezeu fiindcă el a voit să fie însuşi Dumnezeu. Vedem aici fără doar şi poate un fel de nelimitare a gândirii demonice care nu ştie care sunt limitele în care trebuie să se mişte. Este evident că filiaţia îngerilor este fără doar şi poate o taină a raiului care este dincolo de înţelegerea omului. Îngerii fiindcă au ales să rămână în bine în cele din urmă au deveni şi ei fii lui Dumnezeu Tatăl. Aceasta fiindcă Dumnezeu Tatăl nu este numai Tatăl oamenilor ci şi al îngerilor pe care tot El i-a creat. După cum am putut vedea diavolii au respins această filiaţie a lui Dumnezeu Tatăl fiindcă ei nu au voit să fie fii lui Dumnezeu Tatăl ci ei au voit să fie înşuşi în locul lui Dumnezeu Tatăl. Prin urmare se poate spune că Sfântul Arhanghel Mihail prin legătura cu Dumnezeu Tatăl este un frate mai mic al lui Iisus. Iisus este fratele mai mare al Sfântului Arhanghel Mihail fiindcă El a fost născut din veşnicie şi prin urmare este dincolo de timp. Iată de ce este bine să ştim care este diferenţa dintre timpul îngerilor şi timpul lui Dumnezeu.[152]

Prin urmare se poate ridica întrebarea: cum se face Domnul Iisus Hristos s-a întrupat ca om şi Sfântul Arhanghel Mihail nu? Ce L-a determinat pe Domnul Iisus Hristos să se facă om şi de ce nu s-a făcut om Sfântul Arhanghel Mihail? Ceea ce trebuie să ştim este că fiind fiul lui Dumnezeu din veşnicie Domnul Iisus Hristos are puterea lui Dumnezeu Tatăl de a crea. A fost şi Domnul Iisus Hristos cel care a luat parte la creaţia Sfântului Arhanghel Mihail. Aceasta fiindcă după cum am spus Sfântul Arhanghel Mihail a fost creat şi nu este nenăscut şi necreat cum este Domnul Iisus Hristos. Prin urmare Domnul Iisus Hristos ca fratele mai mare al îngerilor şi a oamenilor a fost cel care dimpreună cu Tatăl şi cu Duhul Sfânt a creat universul, pământul şi pe om. Gelos pe noua creaţie a lui Dumnezeu Tatăl diavolul intervine în istoria omenirii şi îi face să cadă în păcat pe protopărinţii oamenilor Adam şi Eva. Fiind la începuturi umanitatea trebuia să continue să existe dar la fel de bine avea nevoie de un mântuitor care să le poată ierta păcatul făcut şi eventual şi păcatele pe care le vor fi făcut pe viitor. Aşa se face că fratele mai mare a Sfântului Arhanghel Mihail, Domnul Iisus Hristos se întrupează pentru a îl mântui pe om de diavol şi de păcat, lucru care în ultimă instanţă duc la iad. De ce nu a venit Sfântul Arhanghel Mihail să îl

---

151 Jean Yves Lacoste, *Timpul: o fenomenologie teologică* (Sibiu, 2005).

152 Filiaţia sfinţilor îngeri s-a făcut în timpul eonic. Adică îngerii au devenit la un moment dat fii lui Dumnezeu dar vor fii veşnic fii ai lui Dumnezeu Tatăl din momentul adopţiei lor. La fel ca în cazul demonilor şi omul poate să refuze să fie fiul lui Dumnezeu. Aceasta cel mai bine are loc prin a respinge creştinismul şi mai ales creştinismul ortoodox. De ce este aşa? Vom vedea în rândurile care vor urma. Sunt mulţi care evident că ar găsii obiecţii cu faptul că sfinţii îngeri sunt cu adevărat fii lui Dumnezeu Tatăl. Adică fiul lui Dumnezeu este pentru mai mulţi numai omul. Cum se că face că şi îngerii sunt fii lui Dumnezeu? Îngerii sunt fii lui Dumnezeu fiindcă ei Îl iubesc pe Dumnezeu şi între voinţa lor şi a lui Dumnezeu Tatăl nu există nici un fel de diferenţă. Este în acest sens cât se poate de ilogică şi nebunească rebeliunea diavolului împotriva lui Dumenzeu Tatăl fiindcă este adevărat că fiind un Tată, Dumnezeu se îngrijeşte de fii Săi. În acest sens este adevărat că descrierea pe care o face Sfântul prooroc Iezechil diavolului mai înainte de cădere este una care este propriei unui fiul al lui Dumnezeu. Diavolul avea cea mai mare slavă şi mărire posibilă. Era slava şi mărirea unui fiu al lui Dumnezeu Tatăl. Diavolul însă în nebunia lui a voit şi mai mult. A voit să fie chiar el Dumnezeu. Aceasta este o imposibilitate ontologică fiindcă un fiu nu are cum să fie tatăl propriului său tată.

mântuiască pe om ş i de ce a venit Domnul Iisus Hristos? A venit Domnul Iisus Hristos fiindcă el dimpreună cu Dumnezeu Tatăl ş i Duhul Sfânt au creat omul ş i lumea. Era prin urmare logic ca tot ei să lucreze la salvarea lumii de diavol. În acelaţ i timp trebuie să ş tim că în ceea ce priveş te lumea îngerească Domnul Iisus Hristos l-a lăsat pe Sfântul Arhanghel Mihailo ş i restul îngerilor să îl scoată din rai pe diavol. Vedem că la fel cum Domnul Iisus Hristos nu a intervenit în ceea ce priveş te lumea îngerilor la fel de bine nici Sfântul Arhanghel Mihail nu a intervenit în ceea ce a privit lumea oamenilor. Aceasta fiindcă există într-un anume sens o limitare a atribuţ ilor persoanelor din rai. Lucrurile nu sun confuze dar au fost mai mulţ i eretici care le-au făcut confuze. Le-au făcut confuze fiindcă din lipsă de viaţ ă duhovnicească ş i sfinţ enie s-au avântat în probleme care îi depăş eau. Această ispită de a ne avânta în probeme teologice care ne depăş esc există ş i în zilele noastre. Sunt din ce în ce mai mulţ i cei care pretind că ei pot să dezlege orice mister ş i taină a lui Dumnezeu. În Evul Mediu acestea au culminat cu opinia ereticilor Varlaam din Calabria ş i Alchindin că Dumnezeu Tatăl ş i Dumnezeu Sfânta Treime, pot să fie cunoscuţ i în fiinţ a Lor. A trebuie să se ridice un un sfânt de statura Sfântului Grigorie Palama care să rectifice greş ala: etern Dumnezeu poate fi cunsocut numai în energiile Sale sau mai bine spus în lucrările Sale ş i nu în fiinţ a Lui.[153]

Ceea ce trebuie să ş tim noi oamenii este că legătura dintre Sfântul Arhanghel Mihail ş i Domnul Iisus Hristos este una strânsă după cum dintre un frate mai mare ş i unul mai mic. Totuş i, Sfântul Arhanghel Mihail nu poate să Îl mântuiaască pe om. Este adevărat că Sfântul Arhanghel Mihail poate la fel de bine să îl ajute pe om în procesul mântuirii după cum am precizat în rândurile de mai sus. Este greu de crezut pentru mai mulţ i că deş i Domnul Iisus Hristos a devenit om El este totuş i fratele mai mare al Sfântului Arhanghel Mihail. Aceasta fiindcă pentru că unii ar fi tentaţ i să creadă că odată ce ceva devine om el este mai mic decât îngerii fiindcă aceast este legea natură pe care a lăsat-o Dumnezeu Tatăl. Adevărul este că de mai multe ori s-a ş i spus că sfinţ ii îngeri ne privesc pe noi oamenii nu numai ca prietenii lor ci la fel de bine ş i ca fraţ ii lor mai mici. Sfântul Arhanghel Mihail ş i restul de arhangheli sunt fraţ ii mai mici ai Domnului Iisus Hristos dar sunt fraţ ii mai mari ai noş trii, ai oamenilor. Există în acest posibilitatea de a fi stare de frăţ ietatea cu Domnul Iisus Hristos ş i cu sfinţ ii îngeri. Spre deosebire de diavoli care ne-au lăsat de izbeliş te ş i când au avut ocazia ne-au făcut numai rău, sfinţ ii îngeri dimpreună cu Sfântul Arhanghel Mihail nu ne-au uitat ş i ne-au făcut numai bine. Iată de ce este bine să ş tim că îngerii sunt de partea noastră ş i vor face tot ceea ce ţ ine de ei ca noi să ne ocupăm locul în rai. Sfântul Simeon Noul Teolog a fost cel care susţ inut că lumea noastră va dura până în momentul în care toate locurile din rai vor fi ocupate. Este adevărat că odată cu căderea diavolilor multe locuri au rămas libere în rai. Aceasta nu înseamnă că trebuie să înţ elegem că există criză de locuri în rai ci mai mult că va venii un moment, nu ş tim când, când Dumnezeu Tatăl va face ca omenirea să înceteze în stadiul în care există ea azi.[154]

După cum am văzut în rândurile de mai sus atât Sfântul Arhanghel Mihail cât ş i Domnul Iisus Hristos ş i-au legat numele de istoria poporului evreu. Aceasta fiindcă ş tim că acest popor a rămas fidel credinţ ei în Dumnezeul cel adevărat. Să fie fost aceasta o simplă coincidenţ ă sau întâmplare? În mod cert nu. Nu a fost aş a fiindcă cel mai probabil între Domnul Iisus Hristos ş i Sfântul Arhanghel Mihail există o strânsă legătură. Aceaastă legătură strânsă există din momentul creaţ iei Sfântului Arhanghel Mihail dar la fel de bine această relaţ ia dintre Domnul Iisus Hristos ş i Sfântul Arhanghel Mihail a intat într-o nouă etapă în momentul în care Sfântul Arhanghel Mihail l-a înfânt pe diavol în încercarea eş uată a lui de a îl detrona din cer pe Dumnezeu Tatăl. Ceea ce diavolul nu se aş tepta dar ceea ce era inevitabil, a fost că Dumnezeu a decis că raiul trebuie să meargă înainte ş i ş a se face că El a decis ca universul ş i omul să fie creat. De ce a creat Dumnezeu Tatăl atât de multe planete ş i numai pe una a creat viaţ ă, rămâne o taină. Savanţ ii ş i filosofii au căutat mai multe explicaţ ii dar adevărul este că în cele din

153 Dumitru Stăniloae, *Viaţ a ş i învăţ ătura Sfântului Grigorie Palama* (Bucureş ti, 1993).

154 Sunt unii teologi creş tin ortodocş i ş li chiar unii eretici care atribuie un rol singular în plan eshatologic Sfântului Arhanghel Mihail care va fi singurul care îl va înfrânge din nou pe diavol la sfârş itul lumii în bătălia ultimă pentru umanitate. Adevărul este că la sfârş itul lumii Sfântul Arhanghel Mihail nu va fii singurul care va lupta de partea umanităţ ii ci cel mai exact îş i va unii forţ ele cu Domnul Iisus Hristos. Dacă Domnul Iisus Hristos este Cel prin care lumea s-a creat, Sfântul Arhanghel Mihail este cel prin care în cele din urmă lumea se va curăţ ii pe sine de răutate ş i de lucăriile diavolilor. În sens militar am putea spune că Sfântul Arhanghel Mihail ş i Domnul Iisus Hristos sunt aliaţ i. Sunt aliaţ i fiindcă ei ş tiu care este sensul binelui ş i de ce binele trebuie să triumfe împotriva răului. În cele din urmă numai binele are valoare ontologică ş i este bine să ş tim că în această lume trebuie să decidem de partea cui voim să fim în sens existenţ ial: de partea binelui sau a răului.

urmă numai Dumnezeu Tatăl ş tie de ce a fost ş i să fie aş a ş i nu altcumva. După cum am precizat în rândurile de mai sus sunt mule taine pe care Dumnezeu Tatăl ni le-a făcut cunsoscute nouă dar la fel de bine sunt mai multe taine care nu pot să fie cunsocute în această lume de noi ş i poate ele vor fi cunoscute numai în viaţ a de apoi. La fel de bine există taine ce nu vor fi cunoascute de noi în veş nicie fiindcă există un anumit nivel până la care omului îi este îngăduit să pătrundă în tainele lui Dumnzeu Tată. Ş tim multe lucruri despre univers: ş tim de galaxiile lui, ş tim de sistemele solare din care este alcătuit, ş tim de meteoriţ i ş i de comete sau mai nou de găurile negre. De ce a crat Dumnezeu Tatăl viaţ ă numai pe pământ este o taină a Lui ş i este bine să o respectăm. Poate că dacă ne vom ruga mai mult în cele din urmă Dumnezeu Tatăl ne va descoperii raţ iunile pentru care universul, lumea ş i omul arată aş a cum sunt ş i nu altcumva. Ceea ce este sigur este că Dumnezeu tot ceea ce creat a creat bine ş i evident că l-a avut pe om ca centrul al creaţ iei sale sau după cum au formulat unii dogmatiş ti creş tini ortodocş i, Dumnezeu Tatăl a voit ca omul să fie "coroana creaţ iei." Trebuie să fim mult mai atenţ i cu tainele lui Dumenzeu fiindcă de multe ori suntem multe interesaţ i de lucruri care în cele din urmă nici nu ş tim dacă ne este de folos ca să le ş tim. Ceea ce trebuie să ş tim este că Sfântul Arhanghel Mihail poate să ne ajute în procesul mântuirii dar în cele din urmă Domnul Iisus Hristos este Cel care ne mântuieş te.[155]

Din viaţ a Sfintei Ecaterina din Alexandria ş tim de o interveş ie a Sfântului Arhanghel Mihail. Se ş tie că Sfânta Ecaterina a fost creş tină ş i ea a trţ it pe timpul împăratului păgân roman Mexenţ iu. Acesta a auzit că Sfânta Ecaterina este creş tină ş i în acest mod a convocat-o la o dispută publică în care să îi demonstreze că păgânismul este net superior creş tinismului ş i pentru aceasta el a căutat 100 de filosofi păgâni care erau cât se poate de instruiţ i în doctrinele păgâne. Sfânta Ecaterina era ş i ea o persoană versată în probleme filosofice dar evident că nu putea faţ ă la 100 de filosofi. Ea s-a rugat pentru ajutor de la Dumnezeu. Aş a se face că i s-a arătat Sfântul Arhanghel Mihail care a venit ş i a încurajat-o că totul va fi bine ş i să nu se teamă de filosofii păgâni ş i nici de împărat fiindcă i se va da înţ elepciune de sus ş i va trece cu bine. A venit ş i ziua confruntării. Sfânta Ecaterina a părtat cu mult curaj credinţ a creş tin ortodoxă ş i nu numai că a răspuns la toate obiecţ iile filosofilor dar a reuş it ca prin ascuţ irea răspunsurilor ei să îi facă pe filosofi să se convertească la creş tinism. Când a auzit aceasta împăratul Maxenţ iu a înnebunit de furie. A dat ordin ca toţ i cei 100 de filosofi să fie uciş i. Sfânta Ecaterina a fost cea care a reuş it să îi facă pe filosofi să accepte matiriul prin cuvinte foarte pregătire. Împăratul a dat ordin ca dacă Sfânta Ecaterina nu se va converti la păgânism să fie închisă. Fiind închisă în închisoare Sfânta Ecaterina propovăduia la toţ i credinţ a în Hristos reuş ind să convertească pe comandantul gărzii imperiale Profiriu ş i chiar pe împărteasa Augusta. Auzid aceasta Maxenţ iu a dat ordin ca ambii să fie uciş i. Mai apoi a poruncit ca Sfânta Ecaterina să fie pusă pe o roată cu cuie ş i aruncată de pe o clădire pentru ca să moară în dureri. Un înger din cer s-a arătat ş i a eliberat-o ş i i-a ucis pe cei care au voit să o tragă pe roata cu cuie. În cele din urmă împăratul a dat ordin ca Sfintei Ecaterina să îi fie tăiat capul. Ceea ce a fost demn de luat în considerare a fost că după ce capul i-a căzut de pe umeri din trupul Sfintei Ecaterina nu a curs sânge ci lapte pentru a fi tuturor o dovadă de sfinţ eniei sale.[156]

Din nou avem ş i aici o nouă intervenţ ie a Sfântului Arhanghel Mihail care a intervenit în viaţ a Sfintei Ecaterina din Alexandria pentru a o încuvinţ a că există viaţ ă de apoi ş i la fel de bine pentru a îi spune că va putea să treacă cu bine testul pe care tiranul împărat Maxenţ iu i l-a pus în faţ ă. Vedem ş i aici că Sfântul Arhanghel Mihail intervine într-o situţ aie limită sau mai bine spus într-o situaţ ie care era cât se poate de riscantă pentru sfânte Ecaterina. Aceasta fiindcă Sfântul Arhanghel Mihail nu se leapădă om atunci cînd el trece prin greutăţ i. Câţ i dintre noi nu ne lepădăm de Dumnezeu ş i de sfinţ ii îngeri când trecem prin greutăţ i? Adevărul este că foarte mulţ i dintre noi. Trăim timpuri în care din ce în ce mai mulţ i sunt cei care nu vor să mai ş tie de Dumnezeu ş i de sfinţ ii îngeri ş i preferă să trăiască viaţ a în ceea ce am puta denumii ca indiferenţ a religiosă. Trebuie să ş tim că indiferenţ a religioasă nu este bună fiindcă ea ne face să nu mai ne dăm seama de care este ierarhia de valori în lumea noastră. Ş tim că Dumnezeu Tatăl a creat lume cu o ierarhie de valori. În timp ce binele este o valoare trebuie să ş tim că răul este o entitate dăunătoare moralei omului ş i nu numai moralei omului ci la fel de bine ş i psihicului omului. Iată prin urmare că avem o intervenţ ie a Sfântului Arhanghel Mihail în Alexadria

[155] Teofan Zăvorâtul, *Calea spre mântuire* (Bacău, 1999).

[156] Autor colectiv, *Sfânta Mare Muceniţ ă Ecaterina,* (Iaş i, Editura Doxologia).

Egiptului în secolul al III-lea sau al IV-lea. Vedem prin urmare că Sfântul Arhanghel Mihail nu este străin nici de problemlele ş i viaţ a din Egipt. De unde a ş tiut Sfântul Arhanghel Mihail de Sfânta Ecaterina? El a ş tiu de ea fiindcă îngerii din cer pot să vadă tot cea ce are loc pe pământ. La fel de bine cum Domnul Iisus Hristos poate vedea tot ceea ce are loc pe pământ la fel de bine se poate spune ş i despre sfinţ ii îngeri. Sfântul Arhanghel Mihail este cât se poate de posibil că urmăreş te dimpreună cu Domnul Iisus Hristos care este cursul evenimentulor istoriei umane ş i atunci când ei considieră că este cazul fără doar ş i poate că intervin. Vedem că au intervenit în cazul Sfintei Ecaterina fiindcă Sfânta Eaterina se afla într-un moment delicat. Ea urma să sufere martiriul pentru credinţ a în Domnul Iisus Hristos. Ea trebuie să fie întărită fiindcă ar fi cea mai mare naivitate să credem că a devenii martir este un lucru uş or. Este nevoie de multă credinţ ă să îţ i dai viaţ a pentru Hristos. Totuş i, după cum am putut vedea Sfânta Ecaterina deş i putea să renunţ e la credinţ a în Hristos ş i să trăiască a preferat să moară decât să trăiască fără de Hristos. În acest sentiment am putut vedea că a fost întărită de Sfântul Arhanghel Mihail. Este prin urmare adevărat că Sfântul Arhanghel Mihail ne poate întării ş i pe noi în credinţ a în Hristos dacă i-o cerem. Trebuie să îi cerem ca în momentele de slăbiciune în credinţ ă Sfântul Arhanghel Mihail să ne întărească. El poate să facă aceasta ş i vedem că a făcut-o în secolul al IV-lea cu Sfânta Ecaterina din Alexandria. Sfânta Ecaterina a fost o sfântă care prin credinţ ă a primit în dar sfinţ enia de care ş i Sfântul Arhanghel Mihail se împrătăş eş te. Iată că există mai multe fapte care ne pot unii cu Sfântul Arhanghel Mihail ş i unul dintre ele este sfinţ enia. Cu cât căutăm să devenim mai sfinţ i cu atât la un anumit nivel ajungem să ne unim destinele ş i viaţ a cu Sfântul Arhanghel Mihail.[157]

Ceea ce se poate remarca din cele afirmate mai sus este că fără doar ş i poate există o legătură de strânsă frăţ ietate dintre Domnul Iisus Hristos ş i Sfântul Arhanghel Mihail. Este posbil ca Sfântul Arhanghel Mihail să fi vegheat din cer în timpul vieţ i lui Iisus pe pământ. Este posibil ş i este de aş teptat fiindcă îngerii din cer nu s-au despărţ it total de Iisus din momentul în care El a venit pe pmânt. Iată de ce este bine să ş tim că modelul acestei frăţ ietăţ i care există între Domnul Iisus Hristos ş i Sfântul Arhanghel Mihail trebuie să existe ş i între noi oamenii. Noi oamenii devenim din nefericire din ce în ce mai individualiş ti. Aceasta fiindcă facem numai ceea ce ne convine ş i în sens adevărat nu voim să stabilim nici un fel de relaţ ie sau de legătură cu semenii noş trii dacă nu avem de profitat sau de câş tigat de pe urma lor. În acest sens relaţ ia din frăţ ietate dintre Sfântul Arhanghel Mihail ş i Domnul Iisus Hristos este una dezinteresată. Nimeni nu urmăreş te nici un interes ascuns sau meschin cum de multe ori are loc în lumea noastră. Iată de ce este bine să fim cât se poate de receptivi la ceea ce ne spun sfinţ ii părinţ i despre Sfântul Arhanghel Mihail ş i despre Domnul Iisus Hristos. Aceasta pentru că pentru noi creş tinii ortoodcş i aceste două personalităţ i trebuie să ne fie fără doar ş i poate pilde vii în drumul spre mântuire. Voim să avem exemple pe care să le urmăm în drumul spre mântuire? Fără doar ş i poate că Sfântul Arhanghel Mihail ş i Domnul Iisus Hristos sunt unele pe care le putem folosii. La fel de bine ne putem ruga atât lui Iisus cât ş i Sfântului Arhanghel Mihjail să facă tot ceea ce pot să ne mântuim. Aceasta fiindcă după cum am spus pentru om nu există nici un ţ el mai mare decât mântuirea. Trebuie să voim să ne mântuim la fel cum simţ im nevoia de oxigen când respirăm. Atât de mult trebuie să ne dorim mântuirea. La fel de bine trebuie să fim încredinţ aţ i că în timp ce Sfântul Arhanghel Mihail ne ajută pe drumul mântuirii în cele din urmă Domnul Iisus Hristos este cel care ne mântuieş te. Trebuie să voim să ne mântuim ş i în acest mod în cele din urmă vom ajunge să ne mântuim.[158]

Cele mai potrivite cuvinte pentru a descrie relaţ ia dintre Domnul Iisus Hristos ş i sfântul Arhanghel Mihail este armonie ş i de simetrie. Aceasta fiindcă trebuie să ş tim că în rai domină armonia ş i simetria. Nu greş im dacă spunem că nimic din rai nu este asimetric. Totul este simtric în rai fiindcă totul este comuniune în rai. Trebuie să ş tim că între Domnul Iisus Hristos ş i Sfântul Arhanghel Mihail există fără doar ş i poate o comuniune deplină ş i fără de nici o îngrădire. Comuniunea este o realitate existenţ ială dar la fel de bine ş i ontologică în rai ş i ea domină legătura dintre Sfântul Arhanghel Mihail ş i Domnul Iisus Hristos. În acest sens se poate vedea marea diferenţ ă care există în rai faţ ă de cei din iad. De ce spunem că există o mare diferenţ ă? Există o mare diferenţ ă fiindcă în timp ce în rai totul este comuniune ei bine în iad totul este dezbinare ş i disociere. Greş im dacă credem că diavolii

157 Autor: mitropolia Tesalonciului (autor colectiv) editor Metodie Alexiu , *Viaţ a în Hristos după Sfântul Grigorie Palama* (Tesalonic 2018).

158 Agapie Criteanul, *Mântuirea păcătoş ilor* (Mănăstirea Neamţ , 1893).

sunt uniţ i între ei fiindcă adevărul este că nu sunt. Ei se schimbă în funcţ ie de deciziile pe care le ia Dumnzeu cu istoria ş i cu omul în general. Aceasta fiindcă ei deş i ar vrea nu pot să treacă peste voinţ a lui Dumnezeu Tatăl cu lumea. În cele din urmă diavolii nu se iubesc între ei ci se urăsc. De fapt este un fel de amestec de interes demonic ş i de ură ceea ce îi face să continue să lucreze împotriva oamenilor. Este în acest sens posibil ca mulţ i diavoli să regrete că i-au întors spatele lui Dumnezeu ş i au ajuns în iad. Pocăinţ a însă nu o pot face fiindcă cu toţ ii au fost contaminaţ i de virusul mândriei care a devenit un fel de a doua lor natură. Aş a că să nu credem că diavolii o duc bine în iad. În nici un caz. Ei sunt de fapt atipodul a tot ceea ce este comuniune după cum este ea experimentată în rai de sfinţ ii îngeri ş i de Dumnezeu. Diavolii după cum am spus sunt uniţ i numai în dorinţ a de a face rău dar în rest ei se urăsc între ei de moarte. Nu au cum să se iubească fiindcă iubirea nu este un sentiment pe care îl găsim în iad. Iată de ce am spus că iadul este antipodul comuniunii care există în rai. În rai totul este comuniune ş i la fel de bine înţ elegere. Înţ elegem că Domnul Iisus Hristos ş i Sfântul Arhanghel Mihail nu sunt numai două fiinţ e inteligibile ci la fel de bine sunt două fiinţ e care sunt dedicate total ş i deplin înţ elegerii. Nu trebuie să înţ elegem prin aceasta compormis. Nici Domnul Iisus Hristos nu a făcut nici un compromis în faţ a crucii ş i nici Sfântul Arhanghel Mihail nu a făcut nici un fel de compromis în faţ a războiului cu diavolul. Adevărul este că am ajuns să facem prea multe compromisuri mai ales de natură morală. Aceasta fiindcă suntem peroane slabe ş i care nici nu cerem ajutorul Sfântului Arhanghel Mihail atunci când trecem prin greutăţ i. Este bine să ş tim că nu trebuie să facem nici un compromis cu răul ş i cu patimile fiindcă ele nu ne vor fi de folos ş i dacă le dăm degetul ne vor lua toată mâna. Trebuie să ne întărim prin credinţ a în Sfântul Arhanghel Mihail în dorinţ a de a nu face nici un compromis moral cu lumea schimbătoare din jur. Se fac mult prea multe compromisuri în lumea noastră ş i aceasta nu este bine. Trebuie să fim mult mai fermi cu compromisul ş i să ş tim că în cele din urmă răul trebuie să fie tăiat de la rădăcină pentru a nu ne contamina în întregime. Sfântul Arhangel Mihail este o persoană care dacă îi cerem ajutorul ne poate ajuta să tăiem răul de la rădăcină.[159]

Ceea ce este evident este că între Domnul Iisus Hristos ş i Sfântul Arhanghel Mihail există o legătură profundă de iubire agapică ce caracterizează toate relaţ iile dintre Dumnezeu ş i sfinţ ii îngeri. Biserica Creş tin Ortodoxă a înţ eles aceast fapt din cele mai vechi vremuri ş i în mai multe icoane îi putem vedea pe Domnul Iisus Hristos alături de Sfinţ ii Arhangheli Mihail ş i Gavriil. Unele dintre aceste icoane este adevărat că sunt cu maica Domnului cu Pruncul având de o parte ş i de alta pe Sfântul Arhanghel Mihail ş i de cealaltă parte pe Sfântul Arhanghel Gavriil. În acest sens este bine să ş tim că deş i Sfântul Arhanghel Mihail nu a fost văzut în viaţ a Domnului Hristos el nu L-a părăsit pe Hristos atâta vreme când a trăit pe pământ. Aceasta fiindcă cel mai probabil sfinţ ii îngeri ş tiau de planul de mântuire pe care Dumnezeu Tatăl l-a pregătit umanităţ ii. La fel de bine Sfântul Arhanghel Mihail ş i-a dat seama că umanitatea merită să fie salvată din moment ce autorul moral al căderii protopărinţ ilor noş trii Adam ş i Eva a fost diavolul. Iată de ce este bine să fim conş tienţ i de faptul că sfinţ ii îngeri dimpreună cu Sfântul Arhanghel Mihail nu s-au opus întrupării Domnului Iisus Hristos. Ei au fost conş tienţ i de tripla necesitate a întrupării: 1. posibilitatea ca prin întruparea lui Iisus omul să devină înfiat fiul lui Dumnezeu, 2. necesitatea ca omul să fie eliberat de robia diavolului care se manifestă prin păcate ş i patimi. 3 faptul că prin întruparea lui Dumnezeu Fiul, Dumnezeu Tatăl ş i-a exprimat iubirea pe care o are faţ ă de toată umanitatea. Este cât se poate de evident că sfinţ ii îngeri dimpreună cu Sfântul Arhanghel Mihail au subscris acestei voinţ e dumnjezeiş ti ş i în cele din urmă au fost de acord cu plan de răscumpărare ce a fost realizat prin activitatea mesianică a Domnului Iisus Hristos.[160]

O altă asemănare care există între Domnul Iisus Hristos ş i Sfântul Arhanghel Mihail este faptul că ambii au făcut ş i fac minuni. Sunt în acest sens evidente mărturiile Noului Testament despre activitatea mesianică a Domnului Iisus Hristos care toate aduc mărturie că Domnul Iisus Hristos a făcut mai multe minuni. La fel de bine am putut vedea că ş i Sfântul Arhanghel Mihail a făcut minuni de-a lungul istoriei creş tin ortodoxe. De unde această putere de a face minuni a Sfântului Arhanghel Mihail? El are această putere încă din momentul facerii sale fiindcă îngerii sunt fiinţ e mai presus de om ş i prin urmare pot să depăş ească legile lumii fizice. Sfântul Arhanghel Mihail are puterea de a face minuni dată de Dumnezeu Tatăl prin Dumnezeu Fiul în Duhul Sfânt. Iată

[159] Radu Teodorescu, *Răul în marile religii ale lumii* (Pennsylvania, 2002).

[160] Dumitru Stăniloae, *Iisus Hristos sau răscumpărarea omului* (Bucureş ti, 2913 reeditare).

că această asemănare ne spune de originea comună cerească a Domnului Iisus Hristos. Ceea ce este elementar să ştim şi ceea ce trebuie să luăm în considerare fără de nici un fel de chestionare este faptul că deşi Sfântul Arhanghel Mihail a făcut mai multe minuni el le-a făcut pentru ca omul să creadă în Dumnezeu Tatăl. În acest sens, atât Domnul Iisus Hristos cât şi Sfântul Arhanghel Mihail sunt un fel de pedagogi şi mistagogi spre Dumnezeu Tatăl. După cum Sfântul Arhanghel Mihail a ajuns la o stare de comuniune deplină cu Dumnezeu Tatăl la fel de bine şi omul este chemat să ajugă la o astfel de stare. Iată de ce Sfântul Arhanghle Mihail este un exemplu de urmat pentru noi oamenii. Este un exemplu de urmat fiindcă el a demonstrat că prin legătura strânsă cu Dumnezeu Tatăl în cele din urmă răul poate să fie biruit. Iată de ce este bine să ştim că atât Sfântul Arhanghel Mihail cât şi Domnul Iisus Hristos sunt aprigi luptători împotriva asalturilor demonice în general împotriva răului. O paralelă ce poate să fie trasă între Sfântul Arhanghel Mihail cât şi Domnul Iisus Hristos este că ambii s-au luptat cu diavolul. Sfântul Arhanghel Mihail s-a luptat cu diavolul în ceruri unde l-a şi biruit şi Donnul Iisus Hristos s-a luptat cu diavolul pe pământ, lucru ce a fost încununat şi de această dată cu o victorie. Se poate ridica logic întrebarea: dacă Sfântul Arhanghel Mihail l-a izgonit de diavol din cer, nu a fost destul ca această izgonire să fie suficentă şi pentru pământ? Este adevărat că Sfântul Arhanghel Mihail l-a învins pe diavol în cer dar odată ce omul a păcătuit el a dat drepturi ca diavolul să îşi facă simţită prezenţa pe pământ. Iată de ce a fost necesară o a doua izgonire a diavolului sau mai bine spus o a doua înfrângere a diavolului. Mulţi sunt confuzi în ceea ce priveşte starea diavolului după izgonirea din cer pe care a realizat-o Sfântul Arhanghel Mihail. Nu înseamnă aruncarea din cer moartea diavolului? Adevărul este că diavolul a murit în momentul când a fost izgonit din rai dar această moarte nu trebuie să fie înţeleasă ca moartea trupească a omului. Diavolul deşi mort, în iad cel puţin psihologic (dacă acest cuvânt este potrivit) este conştient de ceea ce are loc în jurul sau dincolo de el. Putem vedea din cartea lui Iov că a fost lăsat să iese din iad pentru a se prezenta în faţa lui Dumnezeu Tatăl şi a da raport de activităţile lui. Deci trebuie să înţelegem că moartea diavolului prin aruncarea în iad nu este identică cu moartea unui om în care el pur şi simplu nu mai reacţionează la nici un stimul extern. Iată de ce, pentru a nu mai da posibilitatea diavolului să îl atragă pe om spre păcat şi patimi Iisus s-a porogrât din cer şi a venit în ajutorului omului. Cei care cred în Iisus mai de vreme sau mai târziu vor ajunge să se elibereze de robia diavolului. Să nu credem că prin plăcerile pe care diavolul ni le oferă el vrea libertatea noastră. În nici un caz. Prin plăcerile lumii diavolul vrea să ne facă sclavii lui. Dorinţelel şi voinţele diavolului faţă de om au fost malefice încă de la început din cele mai vechi vremuri şi prin urmare nu avem prea multe motive să credem că ele s-au schimbat în zilele noastre.[161]

Dincolo de toate cele spune până acum ceea ce este esenţial să înţelegem este că atât Domnul Iisus Hristos cât şi Sfântul Arhanghel Mihail sunt uniţi de un principiu care va dăinui în veşnicie: este dorinţa de a face bine. Această dorinţă de a face bine nu este numai una teoretică, ci la fel de bine se manifestă cât se poate de concret şi de practic. Aceasta fiindcă nici Domnul Iisus Hristos şi nici Sfântul Arhanghel Mihail nu sunt un fel de teoreticeni ai binelui. Diavolii sunt buni teoreticeni ai bineului fiindcă teoretic îi cunosc toate valenţele dar nu pun nimic din ceea ce ştiu în practică. Prin urmare la fel cum diavolii sunt uniţi de gândul de face răul şi a produce cât mai multă suferinţă în jurul lor, la fel de bine Domnul Iisus Hristos cât şi Sfântul Arhanghel Mihail sunt uniţi de dorinţa de a face binele. Din cele relatate am putut vedea că această cale a răului aleasă de diavoli este în cele din urmă o înfundătură. Este o înfundătură fiindcă ea nu duce niciunde. Este bine în acest sens să ne eliberăm de iluzia că răul şi comiterea lui au în acest sens finalitate. Răul nu are nici un fel de finalitate. Răul este finit în timp ce binele este infinit. În acest sens este bine să ştim că în cer nu avem numai pe Domnul Iisus Hristos gata să intervină pentru noi şi să ne ajute. La fel de bine îl avem pe Sfântul Arhanghel Mihail, pe Sfântul Arhanghel Gavriil pe Sfântul Arhanghel Rafail şi pe restul îngerilor. Cu toţii sunt nişte fiinţe ale binelui şi ale luminii care voiesc să ne facă bine şi să ne susţină. Domnul Iisus Hristos însă şi-a reţinut dreptul de a ne mântui. Iată de ce lui Iisus i ne putem adresa şi cu titlul de mântuitor. Ceea ce am voit să evidenţiem este că Iisus nu a fost singur mântuitor al nostru ci la fel de bine el a fost asistat de îngeri. Ştim că după ispitirile din pustia Carantaniei mai mulţi îngeri s-au arătat ca să Îl întărească pe Iisus. La fel de bine un înger s-a pogorât mai înainte de patima lui Iisus în grădina

[161] Iulian Geţu, *Sfinţii îngeri* (Fălticeni, 2011).

Gheţimani pentru a îl întării pe Iisus. Iată că Iisus a fost slujit şi susţinut de sfinţii îngeri în activitatea lui de mântuitor al omului.[162]

Este evident că nu putem să ştim toate amănuntele legăturii care există între Domnul Iisus Hristos şi Sfântul Arhanghel Mihail dar ceea ce este sigur este că nu există nici o discrepanţă între cele două fiinţe. Aceasta fiindcă ele sunt legate existenţial de starea raiului şi de binele pe care ambii vor să îl facă. Este evient că nu trebuie să cerem din rai mai mult decât ne este necesar să ştim. Ceea ce ştim este că mai înainte de cădere diavolul a avut la fel de bine aceiaşi legătură strânsă de iubire şi frăţietate cu Domnul Iisus Hristos. Ei bine această legătură ar fi putut să dureze la infinit dacă în inima diavolului nu ar fi pătruns gânduri de mândrie. Diavolul a început să vadă iubirea pe care o manifestau Domnul Iisus Hristos, Sfântul Arhanghel Mihail şi ceilalţi îngeri ca un fel de slăbiciune. Aceasta fiindcă în iubire de multe noi nu ajungem să vedem puterea ei ci mai mult unii văd un fel de moleşire a omului. Este posibil ca şi diavolul în loc să vadă puterea iubirii a început să vadă iubirea ca un semn de slăbiciune a lui Dumnezeu. Ceea ceea este sigur este că diavolul nu a căzut dintr-o dată. În inima lui a avut loc un proces lent de despărţire de Dumnezeu care a culminat în faptul că în cele din urmă a ajuns la concluzia că el este mai bun şi mai capabil decât Dumnezeu. Vedem cum diavolul a interpretat greşit iubirea lui Dumnezeu. Fiindcă Dumnezeu iubeşte necondiţionat şi infinit, diavolul a crezut că această iubire a lui Dumnezeu a ajuns să fie un fel de trambulină a sa spre a lua locul dumnezeirii. În termeni populari se poate spune că diavolului i-a fost dat degetul însă el a vrut să ia toată mâna. Una dintre cele mai mari greşeli ale diavolului şi care eventual la costat şi trasfromarea în diavol din înger de lumină a fost că el a subestimat puterea iubirii. Astfel trebuie să ştim că şi după cădere Dumnezeu a continuat să îşi reverse iubirea lui peste diavol. Fiindcă el nu a mai putut primii iubirea lui Dumnezeu, această iubire s-a transformat în flăcări mistuitoare. Sfântul Isaac Sirul a şi spus la un moment dat că flăcările din iad sunt de flapt flăcările iubirii lui Dumnezeu care sunt veşnic respinse de cei de acolo. Prin întoarcerea şi rebeliunea împotriva lui Dumnezeu care este principiul ontologic a tot ceea ce există, diavolul şi-a pierdut capacitatea de a mai iubii. Iubirea lui Dumnezeu care se varsă spre toată creaţia a devenit în acest fel un foc care îl mistuie deplin. Este acel sentiment pe care îl au unii care urăsc de moarte pe cineva şi acela nu face decât să le arate iubire. În acest moment cel care urăşte simte iubirea celui urât ca un chin. Aceasta fiindcă cel care răspunde la răutate cu iubire nu face decât să arunce paie aprinse în capul celui care îl urăşte. Iată prin urmare care este "dialectica" chinurilor iadului. Dumnezeu nu îl urăşte pe diavol în mod literal. Din contră, îl înconjoară pe diavol cu iubirea lui infinită. Fiindcă prin rebeliune diavolul şi-a pierdut capacitatea de a mai răspunde la iubire el se chinuie veşnic.[163]

Atunci când vorbim despre lumină marea majoritate dintre noi suntem tentaţi să ne gândim numai la lumina fizică. Ştim că lumina fizică este opusă întuneriuclui. Aceasta este o lege a lumii fizice ce în nici un fel nu poate să fie ignorată şi treecută cu vederea. Totuşi, ceea ce fizica nu ne spune că este că lumina mai are două feluri de a se manifesta. În acest sens pe lângă lumina fizică fără de care nu putem vedea în jurul nostru, la fel de bine mai există lumina cunoaşterii sau cum se exprimă unii filosofi lumina sapienţială. Această lumină sapienţială nu face decât să îi lumineze mintea şi gândurile (sufletul) omului. Care este opusul luminii minţii sau lumii cunoaşterii? Este evident că este ignoranţa şi primitivismul. Dacă lumea nu ar căuta lumina cunoaşterii cu toţii am trăii ca nişte primitivi care singurul lucru pe care îl fac este să trăiască conform legilor instinctului pe care omul îl are în comun cu animalele. Pe lângă lumina cunoaşterii la fel de bine există lumina spirituală. Ce este lumina spirituală (pnevmatică)? Această lumină este o lumină a sufletului şi ea mai poate fi denumită şi conştiinţa morală din om. Lumina spirituală este cea care îl iluminează pe om şi îl face să ştie care este diferenţa dintre păcat şi faptă bună,

162 La fel cum sfinţii îngeri L-au asistat pe Iisus în activitatea Lui de mântuitor la fel de bine bine şi Sfântul Arhanghel Mihail ne poate asista pe noi oamenii în drumul spre mântuire. Aceasta fiindcă după cum am spus sfinţii îngeri se bucură de mântuirea noastră. Este bine să avem încredere în Sfântul Arhanghel Mihail fiindcă el ştie ce este bine pentru noi. Fiindcă trăim într-o lume în care materialismul este moneda curentă credinţa în Sfântul Arhanghel Mihail pare pentru mulţi mai mult o poveste pentru copii. Am putut vedea din minunile de mai sus că realitatea Sfântului Arhanghel Mihail nu este o poveste. În cazul Sfintei Ecaterina din Alexandria Egiptului am putut vedea că Sfântul Arhanghel Mihail a venit din cer pentru a o încuraja în încercările pe care împăratul păgân Maxenţiu i le-a pus în faţă. Văzând pe Sfântul Arhanghel Mihail venit din cealaltă lume Sfânta Ecaterina nu a mai simţit frica de moarte. De fapt această venire a Sfântului Arhanghel Mihail din cer pentru Sfânta Ecaterina trebuie să fie actuală pentru noi toţi creştinii ortodocşi care este evident că ne temem de moarte.

163 Sfântul Isaac Sirul, *Cuvinte despre neoinţă* (Editura Cartea Ortodoxă, 2013).

dintre virtute şi patimă. Dintre toate cele trei tipuri de lumină de care am vorbit până acum, în ceea ce ne priveşte pe noi oamenii, cel mai mult Domnul Iisus Hristos şi Sfântul Arhanghel Mihail sunt uniţi de lumina spirituală. Acolo unde se manifestă Domnul Iisus Hristos sau Sfântul Arhganghel Mihail omul nu stă în întunericul patimilor şi al păcatelor ci la fel de bine se iluminează sau mai bine spus se trezeşte la viaţa virtuţii şi a faptelor bune. Iată prin urmare că atât din Domnul Iisus Hristos, cât şi din Sfântul Arhanghel Mihail putem vedea că izvorăşte o lumină spirituală.[164]

Este posibil ca de mai multe ori să simţim lumina spirituală ca un fel de chemare în spre bine. În acest sens lumina spirituală care vine de la Sfântul Arhanghel Mihail poate să îi inspire pe unii. Ea poate inspira la mai multe lucruri: convertirea la creştinism şi la creştinismul ortodox, dorinţa de a face bine, dorinţa de a îţi îmbunătăţii viaţa atunci când totul este cumva în paragină, un fel de iubire mistică ce se naşte dintr-o dată faţă de Domnul Iisus Hristos. În sens creştin ortodox este cât se poate de adevărat că nu putem să disociem persoana Domnului Iisus Hristos de persoana Sfântului Arhanghel Mihail şi în sens generic de persoana sfinţilor îngeri. Aceasta fiindcă am putea spune că ei sunt din aceiaşi echipă sau mai bine sus în termeni ştiinţifici, din aceiaşi dimensiune nevăzută. Îngerii după cum am arătat au fost creaţi prin Domnul Iisus Hristos. După facera lor şi după stabilirea lor pentru veşnicie în bine îngerii au devenit fraţii mai mici ai Domnului Iisus Hristos. Iată de ce în nici un fel teologia creştin ortodoxă nu Îl disociază pe Domnul Iisus Hristos de îngeri şi îi pune în aceiaşi categorie. Că nu totul este cunoscut de teologii creştin ortodocşi în ceea ce Îl priveşte pe Sfântul Arhanghel Mihail şi pe sfinţii îngeri nu poate să fie în nici un fel negat. Aceasta fiindcă teologii creştin ortodocşi ştiu ceea cea ce a fost revelat de Dumnezeu Tatăl şi la fel de bine descoperit sfinţilor părinţi. A venit vremea să fim mult mai atenţi cu viaţa îngerească fiindcă fără doar şi poate ea este hristologică. Nu înseamnă că Sfântul Arhanghel Mihail este un capitol expres al hristologiei dar fără doar şi poate îngerii şi Sfântul Arhanghel Mihail au o vedere mult mai profundă şi mai deplină a ceea ce este hristologia. Pentru noi oamenii simplii şi pentru teologii creştin ortodocşi hristologia şi angelologia sunt două capitole separate ale dogmaticii creştin ortodoxe. Iată de ce trebuie să ştim că trebuie să fim mult mai preocupaţi de care este raportul dintre hristologie şi angelologie. Ştim că hristologia poate să existe şi fără de angelologie dar în nici un fel angelologia nu poate exista fără de hristologie. Aceasta fiindcă prin Dumnezeu Tatăl, Domnul Iisus Hristos a fost la drept vorbind creator al îngerilor. Iată de ce spunem că hristologia a fost premergătoare angelologiei. Bazele angelologiei au fost puse practic de Domnul Iisus Hristos.[165]

Localitatea Palm Harbor din Florida Statele Unite ale Americii este locul unde există o comunitate de creştini ortodocşi de origine greacă. Această comunitate este posibil să aibă origine printre primii emigranţi creştin ortodocşi greci care după cum ne spun documentele de tip istoric au ajuns să se aşeze în regiunea Floridei. Se ştie că prima biserică creştin ortodoxă construită de greci a fost în localitatea New Smyrna tot din Florida. Ce legătură poate să existe între biserica creştin ortodoxă a grecilor din Palm Harbor din Florida şi Sfântul Arhanghel Mihail? Legătura este că în această biserică pe un perete era pusă o icoană orgnată cu argint a Sfântului Arhanghel Mihail. Deşi Biserica avea hramul sfinţilor Rafael, Nicolae şi Irina totuşi biserica avea pusă icoana Sfântului Arhanghel Mihail la un loc de cinste. După cum relata cotidianul Christian Post cu câţiva ani în urmă într-o noapte biserica grecilor creştin ortodocşi din Palm Harbor a fost devastată de un inceidiu. Cel mai probabil acest fapt a avut loc după anul 2011. Fiindcă incediul care nu se ştie din ce cauze a început a avut loc noaptea biserica nu a putut să fie salvată. Pompierii fiindcă era noapte nu erau la datorie şi aşa că biserica a ars în întregime. A doua zi dimineaţa când pompierii au venit şi au eliberat zona au putut vedea un lucru neobişnuit.

---

164 Din mai multele descoperiri pe care Domnul Iisus Hristos şi Sfântul Arhanghel Mihail le-au făcut oamenilor, ei au putut să fie văzuţi ca fiind fiinţe luminate sau fiinţe ale luminii. Este vorba aici de un al patrulea gen de lumină care este lumina necreată a lui Dumnezeu. Dumnezeu Tatăl este o fiinţă ce poate să fie cunoscută numai în lumină fiindcă lumina necreată este lumina în care locuieşte Dumnezeu Tatăl. Nu poate fii vorba în nici un fel de întuneric în Dumnezeu Tatăl fiindcă din El izvorăşte toată lumina sau mai bine spus orice timp de lumină. Lumina necreată a fost lumina în care a fost învăluit Domnul Iisus Hristos în faţa celor trei ucenici ai Săi. Această lumină necreată a putut să fie văzută după cum am arătat mai sus şi în cazul Sfântului Arhanghel Mihail. Diferenţa dintre lumina necreată pe care o descoperă Domnul Iisus Hristos este că lumina Lui este o lumină care îi este proprie fiindcă El este fiul lui Dumnezeu. Lumina necreată pe care o manifestă Sfântul Arhanghel Mihail este o lumină pe care el nu o are în sine dar a cîştigat-o prin persistenţa în bine şi prin stabilizarea fiinţei lui în bine.

165 Bogdan Mugur, *Angelomorphic pneumatology: Clement of Alexandria and other early christian witnesses* (Brill, 2009).

Deş i toată biserica a fost distrusă numai stâlpul pe care era icoana Sfântului Arhanghel Mihail a rămas în picioare. Icoana care era placată cu argint după cum spunea un credincios al acelei biserici nu mirosea a fum după cum era normal să fie ci degaja în mirios de tămâie ş i mir. Să fi fost această împlâmplare o simplă coincidenţ ă? Cum se face că deş i incedniul a doborât la pământ toată clădirea numai un singur stâlp a rămas în picioare: stâlpul care avea icoana Sfântului Arhanghel Mihail? Ar fi cu adevărat o imposibilitate să credem că într-un incediu care a pus o biserică întreagă la pământ un stâlp pe care se afla icoana Sfântului Arhanghel Mihail a rămas din coincidenţ ă în picioare.[166]

Prin urmare este adevărat că unii ar putea să vadă în întâmplarea de mai sus o simplă coincidenţ ă. Să fi fost ş i faptul că icoana miroasea a tămâie ş i mir după ce în prealabil a fost expusă mai multă vreme la flăcările focului devastator o simplă coincidenţ ă? Fără doar ş i poate că nu. Este imposibil ca după ce am ţ inut un obiect la foc el să miroase altceva deâct a fum sau a ars. Vedem că icoana Sfântului Arhanghel Mihail din biserica grecească creş tin ortodoxă din Palm Harbor Florida chiar după ce a stat ore bune în flăcări mirosea a tămâie ş i a mir. Aceasta este ceea ce ne spune că întîmplarea de mai sus nu a fost o simplă coincidenţ ă ş i că aici putem vedea fără doar ş i poate lucrarea Sfântului Arhanghel Mihail care acolo unde este invocat răspunde. Pentru americani această minune este fără doar ş i poate o dovadă că Sfântul Arhanghel Mihail există ş i el este familiar cu problemele americanilor. Realitatea este că trebuie să ne deschidem ochii ş i să privim mai bine în jur ş i să ne dăm seama de ceea ce are loc în jurul nostru. Suntem mult prea preocupaţ i de treburile vieţ ii cotidiene pentru ca să mai percepem semnele pe care Domnul Iisus Hristos ş i îngerii ni le arată nouă. Să nu ajungem în acest sens să fim împietriţ i la inimă fiindcă aceasta nu este bine. Trebuie să ne deschidem spre Dumnezeu ş i să ne dăm seama că numai aş a în cele din urmă vom reuş ii să ne lărgim perspectivele ş i orizonturile. Pentru cei care sunt necredincioş i ş i rău intenţ ionaţ i evident se vor găsii mai multe motive să nege că în Palm Harbor Florida a avut loc o minune. Aceasta fiindcă suntem învăţ aţ i din ş coală să credem mă minunile nu au există ş i ele sunt o simplă invenţ ie a minţ ii bolnave a omului. Teologul protestant Rudolf Bultman a fost cel care a susţ inut în secolul al XX-lea că Biblia trebuie să fie desmistificată ş i demitologizată. Aceasta fiindcă susţ inea el că în Biblie se aflã mult prea multe mituri care nu sunt de fapt nu minunile lui Iisus ş i a sfinţ ilor apostoli ci mai mult un fel de produs al inconş tientului colectiv antic care a voit să ascundă un cod de învăţ ături pentru cei iniţ iaţ i. Acest proces de demitologizare este actual pentru unii ş i în ceea ce îl priveş te pe Sfântul Arhanghel Mihail. Această demitologizare a Sfântului Arhanghel Mihail poate să însemne pentru unii pur ş i simplu opoziţ ia pe care omul o are în această lume faţ ă de rău. Sunt mulţ i care când aud de Sfântul Arhanghel Mihail ş i de minunile sale sunt de părere că cei care relatează aceste minuni sunt un fel de mitologi care crează proză fantastică pentru tinerii care sunt dornici de senzaţ ional. După cum am putut vedea din minunea de la Palm Harbor din Florida este într-un anume sens imposibil ca o icoană ce nu a fost unsă cu mir în prealabil după ce a stat mai multe ore în flăcările unui incendiu să degaje un miros de mir bineplăcut. Aceasta fiindcă pur ş i simplu legile lumii fizice nu pot să fie încălcate. Nu pot să fie încălcare decât numai dacă o putere mai mare se manifestă.[167]

Teologia creş tin ortodoxă este conş tientă prin urmare de unitate sprituală ş i eshatologică dintre Domnul Iisus Hristos ş i Sfântul Arhanghel Mihail. Aceasta mai ales în vremurile de azi în care unitatea ş i unirea au devenit o chestiune derizorie. Trebuie să ş tim că pentru cei mai mulţ i dintre oamenii de azi a vorbii de unitate ş i de unire de cele mai multe ori se leagă de deziderate sau de lozinci politice. Statele Unite ale Americii sunt unite pentru ca să devină una dintre cele mai mari supraputeri din lume, Uniunea Europeană este mai mult o unire politică pentru ca să reziste în faţ a presiunilor economice la nivel mondial asupra Europei, Uniunea Sovietică a fost o uniune atee care a voit să extirpeze odată pentru totdeauna credinţ a creş tin ortodoxă din sânul bolocului europeaan estic.

166 Fiziceanul Alber Einstein spunea că: coincidenţ a este modul prin care Dumnezeu rămâne anomin. Aceasta fiindcă trebuie să ş tim că în sens creş tin ortodox a fi anonim este fără doar ş i poate o exercitare a virtuţ ii smereniei. Omul care este anonim este un om care în cele mai multe cazuri este considerat un fel de persoană care nu are nici o importanţ ă ş i care trebuie să fie trecută cu vederea. În acest sens creş tin ortodox ş tim că mai mulţ i sfinţ i au jucat rolul anonimatului. Despre Sfântul Efrem cel Nou de exemplu ş tim că 400 de ani nimeni nu a ş tiut nimic despre el. El a fost ucis de turci prin înfrângerea unui par aprins în burtă după ce în prealabil a fost supus mai multe chinuri ş i torturi care au fost aplicate asupra lui. Iată cum sfinţ ii sunt persoane ale anonimatului pe care noi cei de azi care suntem mutaţ i într-o parte ş i alte de valurile lumii nu îi luăm în considerare ş i nici nu ţ inem cont de viaţ a lor.

167 Nichita Stitat, *Despre suflet, Despre crearea îngerilor, a lumii văzute ş i nevăzute, crearea omuluim, fiinţ a sufletului ş i starea lu după moartea trupului* (Editura Andrea, 2011).

Iată de ce trebuie să ş tim că omul de zi nu mai prea crede în unire ş i în unitate. Aceasta fiindcă el a văzut că în spatele unirii ş i a unităţ ii de cele mai multe ori se ascund interese maschine. A venit timpul să nu mai acordăm atenţ ie celor care promovează unirea ş i unitatea în lumea noastră fiindcă adevărul este că ea nu funcţ ionează. Mai bine mergem firecare pe cont propriu ş i nu mai avem nimic de a face cu unirea ş i unitatea. În acest sens omul modern sub presiunea propagandei politice a ajuns la un fel de saturaţ ie faţ ă de conceptele de unire ş i unitate. După cum spunea George Orwell în celebra sa carte: Ferma animalelor: "toate animalele sunt egale însă unele sunt mai egale decât altele." Adică suntem uniţ i însă unii sunt mai uniţ i decât alţ ii ş i fiindcă este aş a în cele din urmă ei au mai multe drepturi. A face recurs la unire ş i la unitate în zilele noastre este un fapt care te descalifică din start. Aceasta fiindcă omul modern este deziluzionat în ceea ce priveş te unirea ş i unitatea. Să ne aducem aminte că Domnul Iisus Hristos s-a rugat lui Dumnezeu Tatăl pentru ca toţ i să fie una. Este adevărat că există în acest sens un anumit paralelism între Domnul Iisus Hristos ş i Sfântul Arhanghel Mihail. Domnul Iisus Hristos s-a rugat în grădina Gheţ imani mai înainte de patima Sa ca toţ i să fie una. La fel de bine în faţ a iminenţ ei căderii din cer a diavolilor Sfântul Arhanghel Mihail a făcut apel ca toţ i îngerii să se unească împotriva diavolului fiindcă el îi va duce pe toţ i la pierzanie.[168]

Devine evident prin urmare că pricipalul aliat al omului în ceruri este Domnul Iisus Hristos. După El îi avem pe sfinţ ii îngeri. Pentru cei care sunt foarte vulnerabili în ceea ce priveş te deznădejdea este bine să ş tim că deş i există puteri infernale care la un anumit moment sau alt moment al istoriei ş i-au făcut simţ ită prezenţ a în cele din urmă există în rai ş i puteri angelice care se pot opune acestor forţ e infernale. Iată de ce trebuie să ş tim că prin rugăciune putem să Îl sensibilizăm atât de Sfântul Arhanghel Mihail cât ş i pe Domnul Iisus despre situaţ ia critică în care suntem. Este adevărat că Iisus ş tie mai înainte ca noi să îi cerem ajutorul de situaţ ia noastră mai mult sau mai puţ in critică. Atunci de ce aş teaptă ca noi să îi cerem să intervină ş i El nu intervine fără de nici un fel de cerere din partea noastră? Iisus nu intervine fiindcă El vrea să vadă ş i dispoziţ ia naostră ş i la fel de bine de multe ori El se foloseş te de sistuaţ iile critice din viaţ a noastră pentru a ne da o lecţ ie. Sunt mulţ i care odată ce au ajuns într-un moment critic în viaţ a lor ajung de se întorc la Dumnezeu ş i al Iisus. Totuş i, imediat ce situaţ ia cu viaţ a lor se remediază ei uită de Dumnezeu ş i de Iisus ş i revin la viaţ a pe care au dus-o mai înainte, de nepăsare faţ ă de cele sfinte. Iată de ce sunt multe situaţ ii în care deş i Sfântul Arhanghel Mihail ş i îngerii ş tiu de situaţ ia în care ne aflăm ei nu intervin până ce nu le cerem ajutorul. La fel de bine când îi cerem ajutorul lui Iisus ş i Sfântului Arhanghel Mihail nu facem decât să ne exprimăm smerenia noastră. Ne exprimăm smerania noastră fiindcă smerenia este necesară vieţ ii noastre ş i a unei intimităţ i cu Iisus ş i cu Sfântul Arhanghle Mihail. Dacă într-o situaţ ie critică oamenii nu ar cere ajutorul lui Iisus ş i al Sfântului Arhanghel Mhail cel mai probabil că omul ar ajunge să se mândrească ş i să îi considere pe Iisus ş i Sfântul Arhanghel Mihai un fel de servitori sau slujitori ai lui care trebuie să intervină imediat pentru el fără ca el să nu mai dună nici un fel de efort. Trebuie să facem efortul ca în situaţ ii critice ş i disperate să ne întoarcem spre Iisus ş i spre Sfântul Arhanghel Mihail cu toată sinceritatea ş i toată deschiderea. În cele din urmă se ridică întrebarea: este cu adevărat frumoasă viaţ a cu Iisus ş i Sfântul Arhanghel Mihail? Adevărul este că într-adevăr viaţ a cu Iisus ş i cu Sfântul Arhanghel Mihail este frumoasă ş i trebuie să ţ inem cont de ea în momentele în care trecem prin greutăţ i. Viaţ a cu Iisus ş i Sfântul Arhanghel Mihail ne face să fim părtaţ i luminii spirituale pe care aceş tia doi au degajat-o pe parcursul istoriei. Atât Domnul Iisus Hristos cât ş i Sfântul Arhangel Mihail nu sunt indiferenţ i la problemele pe care le avem. Este adevărat că de multe ori rezolvarea unei anumite probleme poate să întârzie dar ceea ce este sigur este că la un anumit moment va venii ş i mângăierea de la Iisus sau de la Sfântul Arhanghel Mihail. Iată de ce momentele critice ale vieţ ii noastre trebuie să fie într-un anume fel un fel de exerciţ iu de credinţ ă. La Iisus cum ş i la Sfântul Arhanghel Mihail cel mai repede avungem prin credinţ ă după cum am arătat în rândurile de mai sus. Sunt mulţ i care din cauza încercărilor ş i a necazurilor ajung la creş tinismul ortodox dacă nu sunt creş tini ortodocş i fiindcă devin conş tienţ i că viaţ a lor se află pe o pistă greş ită. Iată prin urmare care sunt principalele cordonate ale relaţ iei supra-istorice ş i ehshatologice care există între Iisus ş i Sfântul Arhanghel Mihail.[169]

---

168 Antonie Plămădeală, *Ca toţ i să fie una* (Bucureş ti, 1979).

169 Darrel D. Hannah, *Michael and Christ: Michael traditions and angel christology in early Christianity* (Tubingen, 1999).

CAPITOLUL 9

VERTICALITATEA DUHOVNICEASCĂ Ş I ESHATOLOGICĂ A SFÂNTULUI ARHANGHEL MIHAIL

Oamenii sunt diferiţ i ş i ş tiinţ a ne spune că dacă vom căuta doi oameni identici în această lume nu vom găsii. Aceasta fiindcă este evident că fiecare dintre noi suntem persoane unice ş i iereptabile care nu au fost ş i nici nu vor mai fi în istoria umană. Deş i sunt oameni care sunt cât se poate de diferiţ i unii de alţ ii este bine să ş tim că diferenţ a dintre unii ş i alţ ii poate să fie una de de natură morală. În timp ce unii sunt oameni virtuoş i, alţ ii sunt oameni ai viciilor. Un viciu extrem de întâlnit în zilele noastre este nestatornicia. Dacă este să ne uitâim la viaţ a publică ş i mai ales la viaţ a politică (fără să facem nici o politică în paginile acestei cărţ i) vom vedea cât de schimbători sunt oamenii. Unii se schimbă de la oră la oră ş i alţ ii de la zi de zi. Rar sunt cazurile de oameni care rămân o perioadă mai lungă de timp sau tot restul vieţ ii în ideile ş i principiile lor. Pe oamenii care sunt neschimbători ş i loiali principiilor morale îi denumim ca oameni de caracter. Omul de caracter este un om care nu se schimbă. Despre cunosctul dictator sovietic Stalin se ş tie o glumă mai mult sau mai puţ in adevărată cum că a avut o întrevedere cu 10 dintre funcţ ionarii lui. După întrevedere, Stalin care era un fumător notoriu a văzut că îi lipseş te luleaua de pe birou. A concluzionat că unul dintre funcţ ionarii lui i-a furat-o. A chemat pe mai marele serviciilor secrete ş i i-a spus să meargă la cei 10 funcţ ionari ce tocmai ieş iseră din biroul lui să vadă care a furat pipa lui. Ş eful serviciilor secrete a plecat dar între timp Stalin a văzut că nimeni nu îi furese pipa ci ea a căzut sub birou. A dat oridin ca ş eful serviciilor secrete să vină. Acesta fără să ş tie că între timp Stalin îş i găsise pipa i-a spus că Stalin nu mai trebuie să îş i facă probleme fiindcă cinci dintre funcţ ionari au recunoscut că ei au furat pipa ş i alţ i cinci au murit sub tortură.[170]

Din cele spus mai sus se deduce că este una să fim consecvenţ i cu principiile noastre în vremuri bune, dar oare vom mai fi noi consecveţ i ş i în vremuri rele ş i de încercare? Sunt unii care adevărul este că atunci când dau de greu cedează foarte uş or. Cedează extrem de uş or fiindcă nu sunt obiş nuiţ i cu presiunile care se fac asupra lor. Alţ ii în schimb sunt extrem de verticali ş i rămân credincioş i convingerilor lor până la capăt. Să ne aducem aminte de sfinţ ii martiri ş i mucenici creş tin ortodocş i din antichitatea creş tină. Ei nu au făcut nici un rabat cu credinţ a lor căreia i-au rămas fideli până în momentul morţ ii. Este evident că trebuie să fim foarte atenţ i cu principiile noastre. Aceasta fiindcă aceste principii pot să fie definitorii pentru noi. În zilele nostre găsim din ce în ce ma mulţ i oameni cameleonici. Ei sunt acele persoane care îş i schimbă culoarea principiilor în funcţ ie de mediul în care se află. Iată de ce este bine să ş tim care este psihologia omului cameleonic. Când el este în compania oamenilor răi, el devine un om rău ş i când este în compania oamenilor buni, el devine un om bun. Cameleonul ş tim că este o ş opârlă care pentru a nu fi depistată de aminalele de pradă are capacitatea de a îş i schimba culoarea pielii în funcţ ie de mediul înconjutător. Aceasta nu însemană că pshihologia omului cameleonic este una de aş a natură că trebuie să fie considerată bună. În nici un caz. Omul cameleonic este un om individualist care aderă numai formal la cercurile din jurul lui. El de fapt îş i urmăreş te interesul individualist. Dacă este să ne uităm la marii noş trii demnitari din zilele noastre vom vedea că ei înş eleg libertatea ca fiind un act cameleonic. Pentru a te îmbogăţ ii cât mai repede ş i cât mai iute trebuie să adopţ i orice ideologie politică este în vogă. Aş a că nu este nici

[170] Adevărul este că dacă este căutăm un model de nestatornicie ş i de lispă de verticalitate în lumea noastrră modernă, fără doar ş i poate că Stalin este un bun exemplu. Sunt puţ ini cei care ş tiu că în tinereţ e în Georgia natală Stalin a fost seminarist într-un seminar teologic creş tin ortodox. Se pare că pentru convingerile sale extreme Stalin a fost examtriculat. Cel mai probabil el a voit să se răzbune pe acest act de exmatriculare care lui i s-a părut nedrept. Ei bine ceea ce este de reţ inut este că din seminarist creş tin ortodox Stalin a devenit ateu ş i adept al lui Lenin unul dintre cei mai notorii atei din toate timpurile. Rămâne un mister ş i până în zilele noastre cum un fost seminarist creş tin ortodox a devenit dictator sovietic ş i adept al ateismului marxist-leninist? Avem aici fără doar ş i poate un exemplu de inconsecvenţ ă care a costat mult poporul rus ş i nu numai. A fost Stalin care în loc să menţ ină ateismul sovietic numai în Rusia l-a existins după al doilea război mondial în toată Europa de est. Avem aici un faimos exemplu de lipsă de verticalitate ş i de inconsecvenţ ă. El s-a numit Stalin.

o problemă dacă azi eşti cu o formaţiune politică şi mâine cu alta. Totul este ca tu săî îţi urmezi interesul şi să te îmbogăţeşti cât mai repede.[171]

În lumina celor spuse mai sus este adevărat că şi diavolul are un astfel de profil. La fel ca mutaţiile de comportament şi psihologia labilităţii şi diavolul a dat dovadă de inconsecvenţă şi de ne lipsă de statornicie. Aceasta fiindcă după cum am arătat în rândurile de mai sus diavolul a fost creat inţial bun şi ca înger de lumină. Avea tot ceea ce îşi dorea şi nimic nu îi lipsea. Avea putere, frumuseţe, era înconjurat de lumină şi iradia lumină, avea deşptetăciune şi inteligenţă. Diavolul avea tot ceea ce era necesar pentru ca să rămână pentru veşnicie credinios lui Dumnezeu. Fiindcă el singur a fost cauza căderii lui înţelegem că diavolul este o fiinţă labilă care nu ştie să fie credincios unor principii. El nu are ceea ce am putea denumii ca verticalitate. În acest sens dacă un şef de al nostru ne preia şi din săraci ce suntem ne face bogaţi, ne oferă o casă frumoasă în care să locuim, ne oferă celebritate şi prestigiu cu condiţia numai ca noi să îi fim recunosctori este evident că în mod logic îi vom fi recunoscători acelui şef al nostru pentru totdeauna. Ei bine acest principiu nu a funcţionat şi în cazul diavolului. Frumuşeţea şi puterile pe care i le-a dat Dumnezeu în mod gratuit au ajuns ca în loc să îl facă să fie recunoscător lui Dumenzeu, să îl facă să vrea mai mult. Această mentalitate nu este prezentă numai în cadrul diavolilor ci şi al oamenilor. Marii împăraţi cu cât mai mai multe teritorii din care ei puteau trăii linişiţi, el şi descendeţii lui, ajung să se lăcomească şi să vrea şi mai mult. La marile burse de valori sunt unii brookeri care operează într-o zi cu bani câţi unii nu au văzut într-o viaţă întreagă. Totuşi cum se face că aceşti brookeri de la bursele de valori simt că de fapt banii pe care îi au sunt puţini? Setea de a vea cât mai mult este la unii ne neoprit. Viaţa lor nu mai este centrată pe Dumnezeu ci devine centrată pe dorinţa de a avea mai mult şi mai mult fără ca să vadă un sfârşit la averile şi banii pe care îi posedă.[172]

Ei bine, unul dintre primii arhangheli care a remarcat lipsa de principii şi de caracter a diavolului a fost Sfântul Arhanghel Mihail. El şi-a dat seama că diavolul nu vrea să fie o fiinţă stabilă. Mândria a pus stăpânire pe el şi i-a dat iluzia că el poate face orice chiar şi să ia locul lui Dumnezeu. Vedem aici în sens angelic două fiinţe cât se poate de diferite una de alta. Dacă Sfântul Arhanghel Mihail este o fiinţă verticală şi de principiu ei bine este evident că nu acelaşi lucriu poate să fie afirmat despre diavol. Odată ce îngerul se întoarce spre rău el devine o fiinţă fără de principii. Aceasta fiindcă în afară de Dumenzeu nu există principii şi devine evident că trebuie să ştim că cine se depărtează că Dumnezeu nu mai are nici un fel de coloană vertebrală. Diavolul nu a voit numai să Îl detroneze pe Dumnezeu ci la fel de bine să facă din labilitate şi lipsa de verticalitate un mod de viaţă a tuturor îngerilor din ceruri. Cu adevărat aceasta era era o molimă care dacă se aplica putea duce la instalarea iadului în rai. Iată de ce a fost necesar ca Sfântul Arhanghel Mihail să ia atitudine şi să îi pună în funcţiune şi pe ceilalţi îngeri pentru a putea ca în cele din urmă să rămână în bine şi în credincioşie faţă de Dumnezeu. Omul care Îl pune la îndoială pe Dumnezeu cu adevărat este un om blestemat. A te îndoi de Dumnezeu care este fiinţa absolută dincolo de care nimic mai bun şi mai frumos nu poate să fie conceput, fără doar şi poate este un blestem mortal. De fapt şi în lumea noastră putem vedea că sunt mai mulţi care sunt cât se poate de schimbători şi care trec de la o stare de alta. Azi sunt cât se poate de mulţi cei care trec dintr-o extremă în alta. În acest sens sunt persoane care manifestă un interes viu faţă de Dumnezeu pentru ca mai apoi să nu mai vrea să ştie deloc de Dumnezeu. Dictatorul Stalin nu este în acest sens un caz izolat. Labilitatea poate să devină o traumă psihică şi atunci adevărul este că numai cu ajutorul unui psihiatru bun se mai poate face ceva în acest sens. Iată de ce este bine să ştim că trebuie să fim mult mai atenţi cu gândurile şi dispoziţiile noastre. Vedem în Sfântul Arhanghel Mihail un exemplu de verticalitate duhovnicească şi morală. Aceasta nu numai fiindcă el a ales să fie credincios lui Dumnezeu ci şi fiindcă şi-a manifestat constant iubirea şi interesul faţă de oameni. Pe parcursul secolelor de

---

171 Philiph Zimbardo, *Lucifer effect: understading how good people turn evil* (Random House, 2008).

172 Diavolul a fost o fiinţă care a devenit labilă şi instabilă din propria lui alegere. Dumnezeu nu l-a constrâns la o astfel de alegere. El acum se amăgeşte că de fapt este o fiinţă stabilă fiindcă face şi urmăreşte numai răul. Nu a fost acest diavol care la contactul cu Iisus în pustia Crantaniei i-a spus lui Iisus că ar fi bine să îşi unească forţele şi că Iisus ar trebie să se plece în faţa lui? Diavolul era gata să facă un compromis din nou. El care la izgonirea din iad i-a jurat duşmănie eternă lui Dumnezeu şi Sfinţilor îngeri era dispus să se alieze cu Iisus cu condiţia ca Iisus să îl recunoască mai mare decât el. Vedem şi aici labilitatea diavolului. Pentru aceasta un autor biblic ne îndemna să opunem rezistenţă în faţa diavolului fiindcă în cele din urmă el va fugii de la noi. În termeni umani trebuie să spunem prin aceasta că diavolul este o fiinţă care se plictiseşte repede. Fiindcă este nebun evident că face lucruri nebuneşti şi poate ca mai mulţi ani să îi bântuie pe unii. Aceasta fiindcă după cădere el nu mai este o fiinţă raţională.

istorie creş tin ortodoxă Sfântul Arhanghel Mihail nu s-a schimbat deloc în ceea ce priveş te omul ş i mai ales creş tinii ortodocş i. Am văzut că el a venit în mai multe secole diferite ş i a fost alături de oameni. Chiar ş i în Alexandria secolului al IV-lea Sfântul Arhanghel Mihail ş i-a făcut simţ ită prezenţ a arătându-se Sfintei Ecaterina. Este evident că trebuie să credem în Sfântul Arhanghel Mihail ş i să vedem în el nu reper de verticalitate.[173]

Este adevărat că vom găsii mai multe peroane publice care sunt cât se poate de schimbătoare. Ceea ce este ş i mai trist este că în societatea noastră aceste persoane sunt promovate ş i făcute un fel de vedete. Este la modă să te schmbi. Prin aceasta nu înţ elegem numai ţ inuta sau confura ci la fel de bine modul în care te comporţ i, prietenii pe care îi ai, familia pe care o ai, sexualitatea pe care o ai sau chiar concepţ iile pe care le ai. Trăim într-o lume în care nu numai tinerii trec prin schimbări drastice ci de multe ori toată societatea noastră. Aceasta fiindcă după cum am spus omul de azi de multe ori fără să ş tie este cât se poate de schimbător ş i doreş te noi ş i noi senzaţ ii. Sunt mulţ i creş tini care au găsit cât se poate de plictisitor faptul de a sta numai în creş tinismul ortodox ş i s-au modificat pe sine ş i credinţ a lor. Aş a se face că unii au devenit mai întâi catolici, apoi protestanţ i (luterani sau calvini) alţ ii au devenit neo-protestanţ i (baptiş it, iehoviş ti, penticostali, mormoni sau advetiş ti). Iată prin urmare că ceea este mai tragic este că din ce în ce mai mulţ i se plictisesc de credinţ a lor creş tin ortodoxă. Prima biserică ce s-a format în istorie sau mai bine spus prima biserică majoră din istorie a fost Biserica Creş tin Ortodoxă. De atunci această biserică a fost rănită ş i fragmentată în mai multe biserici. Pentru unii este firesc să fie aş a. Fiecare cu credinţ a lui. A proceda în acest mod este o mare greş ală fiindcă după cum a fost un singur Hristos la fel de bine poate să fie numai o singură Biserică. Divizarea Bisericii adevărul este că ne face să fim asemănători diavolului care se plictiseş te destul de uş or. Sunt ş i printre noi persoane care se plictisesc uş or de Biserica Creş tin Ortodoxă. Aş a se face că în lumea noastră Biserica Creş tin Ortodoxă este o instituţ ie din ce în ce mai periferică. Este periferică fiindcă oamenii de azi se plictiesc repede ş i vor permanent ceva nou. Să ne aducem aminte de vechii filosofi atenieni care se adunau aporape zilnic în agora ş i în Areopag unde erau mistuiţ i de o întrebare comuună: ce este nou? Când Sfântul Apostol Pavel le-a spus filosofilor că el are să le spună ceva nou, că morţ ii vor învia, filosofii atenieni i-au răspuns Sfântului Pavel cu dezinteres că despre aceasta îl vor asculta altă dată.[174]

Că multă lume chiar dintre creş tinii ortodocş i sunt plictisiţ i de cultul Sfântului Arhanghel Mihail nu este nici o îndoială. Aceasta fiindcă ei îl văd pe Sfântul Arhanghel Mihail în icoane dar nu îl văd faţ ă către faţ ă. Creş tinii ortodocş i din timpurile noastre uită că Sfântul Arhanghle Mihail este un arhanghel ş i o fiinţ ă superioară nouă oamenilor. Iată de ce el se face cunsocut pe sine după alte criterii ale noastre oamenilor. Este evident că sunt mulţ i care ar voi să vadă mult mai multă "acţ iune" din partea Sfântului Arhanghel Mihail, aceasta fiindcă fără doar ş i poate lumea de azi iubeş te acţ iunea. Lumea de azi iubeş te acţ iunea chiar dacă această acţ iune este de multe ori una care implică pacătul. Din dorinţ a de a ieş ii din monotonia cotidiană care provine din îndepărtarea noastră de Dumnezeu adevărul este că suntem cât se poate de permisivi cu vulgaritatea, cu violenţ a, cu pornografia, cu erotismul exacerbat ş i sacandalul. De ce să nu spunem că pentru mai mulţ i dintre noi dorinţ a de nou este dorinţ a de a ş tii care a fost ultimul mare scandal din viaţ a publică. Sunt persoane care se hrănesc cu scandaluri ş i mas media adevărul este că ne oferă cu mare graţ ie cele mai picante detalii despre marile scandaluri ale lumii. Sunt în acest sens unele televiziuni ş i posturi de radio ca să nu mai spunem ziare care sunt specializate în sandaluri publice. Este pentru aceş ia un mod de a fi. Ori atunci când vorbim despre Sfântul Arhanghel Mihail adevărul este că nu vredem nici un scandal. Vedem că este un arhanghel care a făcut mai multe minuni când a considedrat el că trebuie să intervină sau la fel de bine că atunci când situaţ ia a cerut-o l-a izgonit pe

[173] Steven Chase, *Angelic spirituality: medieval perspective on the ways of the angels* (Paulist Press, 2002).

[174] Dorinţ a de noutate ş i de ceva nou este pentru unii un fapt vital. Fără de noutate nu există nimic nou. Ei uită de ceea ce spunea dreptul Solomon în Vechiul Testament: că nimic nu este nou sub soare. La fel de bine această afirmaţ ie a fost parafrazată de poetul român Mihail Eminescu în celebra sa poezie Glosă cu versul: alte măş ti aceiaş i piesă. Cu alte cuvinte nu este nimic nou pe lume decât Hristos noutatea cea unic nouă. Când omul care este dependent de noutăţ i nu are noutăţ i el mascehează vechiul în nou ş i în acest mod trăieş te cu senzaţ ia că lumea este nouă ş i nimic nu este vechi. Cei mai mulţ i oameni care merg în goană după noutăţ i este adevărat că sunt superficiali. Ei nu stau să analizeze bine ceea ce fac fiindcă totul li se pare că este într-o continuă schimbare ş i ei trebuie să se adapteze. În acest sens adevărul este că pentru mulţ i dintre noi cultul Sfântului Arhanghel Mihail este unul vechi. Biserica Creş tin Ortodoxă are 1600 de ani de promovare oficială a cultului Sfântului Arhanghel Mihail. Nu este prea mult? Nu sunt mulţ i care oare nu găsesc cultul Sfâtului Mihail ca fiind destul de vechi? Adevărul că sunt mulţ i care gândesc în aceş ti termeni.

diavol din ceruri. Nu este nimic sacandalos în viaţa şi faptele Sfântului Arhanghel Mihail. Aşa se face că în spera publică peroana Sfântului Arhanghel Mihail este tratată cu tăcere. Mai că nu se vorbeşte nimic în sfera publică despre el. Cum să se vorbească despre el din moment ce Sfântul Arhanghel Mihail nu a creat nici un scandal ci îşi vede liniştit şi în pace de treburile lui de arhanghel? Omul scandalului este un om al răutăţii. Este mai mult o răutate mascată fiindcă omul scandalului este un om extrem de schimbător şi de laibil. Dacă o săptămână a urmărit în presă şi la televizor numai scandaluri parcă viaţa lui are sens. Odată ce săptămâna s-a încheiat el priveşte cu interes la viitor fiindcă scandalurile vor venii şi pe viitor şi el trebuie să fie ager să poate cunoaşte toate detaliile picante ale noilor răfuieli publice. Iată de ce acest om este labil fiindcă el pendulează din scandal în scandal.[175]

Se spune că mai de mult a trăit în Constantinopol o tânără pe nume Ana. Această tânără s-a îmbolnăvit foarte tare şi era pe punctul de a murii. Părinţii şi rudele care o vegheau la capul ei la un moment dat au crezut că a murit fiindcă mai că nu respira. În acea zii au plâns-o până la amiază. La amiază Ana s-a trezit: spunând: slavă Ţie Născătoare de Dumnezeu. Ana şi s-a salutat familia şi cerut să fie adus duhovnicul ei. Ea i-a povestit duhovnicului următoarele: că a simţit cu părăseşte acest trup al ei dintr-o dată a putut să vadă doi bărbaţi înfricoşători. A recunoscut în ei pe Sfântul Arhanghel Mihail şi pe Sfântul Arhanghel Gavriil. Ei răspîndeau o lumină aşa de puternică ce nu putea fi descrisă în cuvinte. Cei doi arhangheli au luat sufletul Anei şi l-au urcat la cer unde a putut vedea o mulţime mare de îngeri care cântau: Sfânt, Sfânt, Sfânt e Domnul Savaot! Plin este cerul şi pământul de mărirea Lui. Ana a îngenunchiat şi a putut auzii o voce care care le-a spus celor doi arhangheli: ca ea să fie dusă în iad. Arhanghelii au luat-o şi au pogorât-o în iad unde au lăsat-o singură. În jur numai plânsete şi ţipete. Cei din iad au rămas miraţi că a ajuns acolo şi i-au spus că dacă ar fi ţinut poruncile din Evangheliei nu ar fi ajuns acolo. Dintr-o dată cei doi arhangheli au venit din nou şi i-au spus Anei că Maica Domnului a poruncit ca ea să se întoarcă din nou pe pământ şi să se pocăiască pentru păcatele ei şi să se împace cu rudele şi cunoscuţii ei. I-au mai spus că în două luni vor venii din nou şi o vor lua de tot. Aşa că să aibă de grijă cum va petrece acest timp. Apoi Ana s-a trezit din nou în trup. Cu adevărat după 2 luni a murit de tot. Aceasta a fost pe scurt în mare povestea tinerei Ana care a avut de a face cu o experienţă pe care o avem din Imperiul Bizantin. Este cu adevărat o poveste inedită şi ea nu este prea cunoscută creştinilor ortodocşi din zilele noastre.[176]

Minunea de mai sus este cunoscută savanţilor moderni cu numele de moarte clinică. Ana din Constantinopol a avut un fel de moarte clinică, dar se pare că nu a fost o moarte clinică în toată regula. Ce ne face să credem că nu este vorba de o iluzie a Anei din Constantinopol? Ceea ce ne face să credem că povestea Anei a fost adevărată şi nu o iluzie sau o halucinaţie este că odată trezită de pe patul morţii Ana a spus că i s-a vestic că va mai tării numai 2 luni ceea ce s-a şi adeverit. Dacă vedenia ei ar fi fost doar o iluzie fără doar şi poate că cuvintele Sfinţilor Arhangheli Mihail şi Gavriil nu s-ar fi adeverit. Prin urmare vedem că Sfinţii Arhangheli mai ales Sfântul Arhanghel Mihail ştiu ceasul când noi vom murii fiindcă le este făcut cunoscut de Dumnezeu. Vedenia Anei din Constantinopol vine să confirme multe adevăruri pe care le propovăduieşte creştinismul ortodox. Unul dintre aceste adevăruri este că între Sfântul Arhanghel Mihail şi Sfântul Arhanghel Gavriil există fără doar şi poate o prietenie profundă acesta fiind şi motivul pentru care ei s-au arătat împreună tinerei Ana. La fel de bine este adevărat un alt lucru care este cât se poate de esenţial pentru noi: faptul că sfinţii Arhangheli Mihail şi Gavriil au putere peste iad. Am văzut că ei au dus-o pe Ana în iad şi au scose de acolo la fel de uşor pe cum au dus-o. Aceasta înseamnă că Sfântul Arhanghel Mihail şi Sfântul Arhanghle Gavriil pot să scoată sufltele din iad. Iată de ce această capacitate a lor stă în strândă legătură cu învăţătura creştin ortodoxă că rugăciunile celor vii pot să scoată din iad sufletele celor care au fost duşi acolo pentru anumite păcate. Aceasta nu înseammnă că Biserica Creştin Ortodoxă crede în purgatoriu care este un loc intermediar între rai şi iad. În nici un fel nu trebuie să credem în

175 Alberto Eiguel, *Des perversiosn sexuelles aux perversiones morales: la joussance et la domination* (Odile Jacob, 2001).

176 Imperiul bizantin care l-a avut ca fondator pe Sfântul Constantin cel Mare a fost un imperiu care a avut multă evlavie la cultul Sfinţilor Arhanghel Mihail şi Gavriil. Sunt în acest sens multe icoane şi biserici care au fost închinate Sfântului Arhanghel Mihail după cum vom putea vedea. Aceasta nu înseamnă că din pricina evlaviei bizantinilor Sfântul Arhanghel Mihail s-a mărginit pe sine numai la a face minuni şi a îşi face simţită prezenţa numai în Imperiul Bizantin. O altă intervenţie miraculoasă a Sfântului Arhanghel Mihail o avem cu un sofer creştin ortodox din insula Rodos. Acesta mergea cu maşina lui de transport când de-odată în jurul unei prăpăstii a pierdut controlul maşinii. A mai putut să strige către Sfântul Arhanghel Mihail: arhanghele scapă-mă. Deşi maşina a căzut în prăpastie şi s-a rostologit de mai multe ori creştinul ortodox din Rodos nu a păţit nimic şi nici capota maşinii nu a fost afectată de accident. Este evident că el a scăpat datorită intervenţiei Sfântului Arhanghel Mihail.

purgatoriu. Ceea ce susţ ine Biserica Creş tin Ortodoxă este că cei care nu au făcut păcate mari dar care prin răutatea diavolului au fost duş i în iad pot să fie eliberaţ i de iad de Sfinţ ii Arhangheli Mihail ş i Gavriil dacă cei vii se roagă ş i mijlocesc la Dumnezeu pentru ei. Dacă aceasta nu ar fi posibil nu ar mai avea sens să ne rugăm pentru sufltele celor morţ i. Este în acest sens evident că rugăciunile pentru cei morţ i nu sunt lipsite de sens ci pot să Îl determine pe Dumnezeu să îş i schimbe intenţ ia faţ ă de un anumit suflet care în mod iniţ ial a ajuns în iad. Este imporant pentru noi creş tinii ortodocş i să ş tim că Sfântul Arhanghel Mihail are putere peste iad fiindcă iadul a fost învins de Iisus. Iată de ce în cele din urmă trebuie să avem speranţ a că nu vom ajunge în iad ş i că prin mijlocirea Sfântului Arhanghel Mihail ş i noi în cele din urmă vom ajunge să fim eliberaţ i de iad. Acest fapt a devenit cât se poate de evident din viziunea tinerei Ana din Constantinopol. Prin urmare la fel de bine este adevărat că iadul ş i raiul nu sunt simple imaginaţ ii ale unor minţ i bolnave care sunt un fel de mituri ale creş tinismului ortodox. Ceea ce am putut vedea din vedenia tinerei Ana din Constantinopol este că ea în nici un fel nu a văzut purgatoriul despre care vorbesc catolicii din zilele noastre începând din evul mediu. Dacă purgatoriul catolic ar fi existat probabil că tânăra Ana din Constantinopol ar fi fost dusă ş i în purgatoriu să îl vadă. Ei bine, în vedenia ei nu este nici urmă de purgatoriu.[177]

Dacă este că vorbim în termeni teologici creş tin ortodocş i adevărul este că întâmplarea de mai sus cu tânăra Ana din Constantinopol este o minune. Este o minune fiindcă nu toţ i oamenii pot ajunge să se învrednicească de vedenii. Este adevărat că a fost mai mult o vedenie cu caracter pedagogic. Sfinţ ii Arhangheli Mihail ş i Gavriil au voit să o vertieze pe Ana că trebuie să se pocăiască (adică să se spovedească) fiindcă avea păcate nespovedite ş i la fel de bine trăia în ceartă ş i în neînţ elegere cu prietenii ş i rudele ei. Iată că Sfântul Arhanghel Mihail dimpreună cu prietenul lui Sfântul Arhanghel Gavriil au făcut încă o faptă bună. Ei au venit să o avertieze pe această tânără din Constantinopol să se pocăiască fiindcă i se apropia sfârş titul vieţ ii. Nu trebuie să înţ elgem că trebuie să ne lăsăm pe sfârş itul vieţ ii pentru a ne pocăi atunci când am făcut un păcat fiindcă niciodată nu ş tim când poate să ne găsească sfârş itul. Iată de ce este bine să ne pocăim cât mai repede ş i cât mai iute imediat după ce am devenit conş tienţ i că am făcut un păcat mai mic sau unul mai mare. Întâmplarea de mai sus este cât se poate de evidentă în acest sens. Trebuie să avem pocăinţ a totdeauna în favoarea noastră. Ea este o armă prin care putem să luptăm împotriva diavolului. După cum am spus diavolul s-ar putea ş i el să se pocăiască dacă ar vrea dar a te pocăi înseamnă să te smereş ti fiindcă îţ i recunoş ti în faţ a lui Dumnezeu păcatele ş i greş elile. Ei bine diavolul nu se poate pocăi fiindcă el s-a împietrit în mândrie care l-a separat deplin ş i total de Dumnezeu care este smerit ş i modest.[178]

Un alt aspect de care trebuie să ţ inem cont în vedenia tinerei Ana din Constantinopol este faptul că am putut vedea că sfinţ ii îngeri ş i Sfântul Arhanghel Mihail poate să circule liber între rai ş i iad. Nu există în acest sens nici o opreliş te ca Sfântul Arhanghel Mihail să ajungă în iad fiindcă el este o fiinţ ă care nu poate să fie oprită să ajungă în iad dacă situaţ ia o cere. Iată de ce este bine să ş tim că deş i poate trece prin iad Sfântul Arhanghel Mihail nu poate fi în nici un fel atins de chinurile iadului. Nu poate fi atins de chinurile iadului fiindcă iadul nu poate să le facă nimic celor care sunt în comuniune cu Dumnezeu. Avem o mărturie clară că Sfântul Arhanghel Mihail dimpreună cu prietenul său Sfântul Arhanghel Gavriil s-au pogrât la iad ş i au scos de acolo sufletul tinerei Ana. Ei au spus că au făcut aceasta la cererea Sfintei Maria, Maica Domnului. Vedem în acest sens că între sfinţ ii lui Dumnezeu (în cazul nostru Sfânta Maria) ş i îngeri este o armonie deplină ş i ei sunt împreună lucrători cu îngerii ş i cu Sfântul Arhanghel Mihail. Aceasta fiindcă ei sunt peroane care au aceleaş i deziderate ş i principii. Mai multe texte liturgice vorbesc de Sfânta Maria ca fiind regina îngerilor. În acest sens este adevărat că Sfântul Arhanghel Mihail o

[177] Jaques le Goff, *Naş terea purgatoriului* (Editura Meridiane, 1995).

[178] Întâmplarea cu tânăra Ana din Constantinopol este încă o întâmplare pe care o avem în care putem vedea cum Sfântul Arhanghel Mihail a intervenit pentru a salva un suflet de iad. Este cu adevărat mare bunătatea Sfântului Arhanghel Mihail care a intervenit în viaţ a Anei pentru a o salva de la iad. Iată că nu este o simplă poveste că Sfântul Arhanghel Mihail poate să intervină sub o formă văzută sau nevăzută pentru a ne salva de la iad. Acesta este ş i motivul pentru care trebuie să îl cinstim pe Sfântul Arhanghel Mihail ş i să ş tim că moartea unei persoane dragi nouă nu înseamnă că totul este pierdut pentru acea persoană. După cum am putut vedea sufletele oamenilor trăiesc ş i în lumea cealaltă. Iată de ce este bine să ş tim că sfinţ ii îngeri nu vor în nici un fel să ne lase să ajungem în iad. Când cineva ajunge în iad ei aş teaptă ca cei vii să se roage pentru cel mort trecut din această lume ş i ajuns din nefericire în iad. Iată cum chiar dacă cineva care ne este drag nouă a murit noi putem să ajutăm acea persoană chiar ş i dincolo de mormânt. Facem aceasta prin a ne ruga pentru sufletul acelei persoane.

cinsteş te pe Sfânta Maria pentru virtutea ei ş i pentru faptul că ea a fost mama pământească a lui Iisus. Iată de ce este bine să ş tim că nu avem nici un motiv să ne îndoim de unitate care există între Sfântul Arhanghel Mihail ş i Sfânta Maria. După cum Sfântul Ahranghel Mihail ş i restul de îngeri ascultă de Sfânta Maria, la fel de bine ş i Sfânta Maria ascultă de îngeri. Există în acest sens o armonie perfectră dintre îngeri ş i Sfânta Maria. Devine clar că Sfântul Arhanghel Mihail poate circula prin toate cele trei lumi pe care le cunoaş tem: rai, pământ ş i iad. În acest sens pământul este prins undeva între rai ş i iad. Iată că trebuie să fim mai interesaţ i de cine sunt cei care pot să circule întra rai ş i iad. Noi oamenii nu putem circula între rai ş i iad dar ceea ce este sigur este că pentru Sfântul Arhanghel Mihail ş i restul de îngeri nu există nici un fel de problemă a parcurge distanţ a dintre rai ş i iad. Avem cea mai bună mărturie din vedenia Sfântului Arhanghel Mihail. Iată prin urmare că toată întunecimea iadului ş i toate chinurile de acolo nu pot să îl oprească pe Sfântul Arhanghel Mihail să scoată de acolo sufletele celor prinş i în iad de răutatea diavolului. Trebuie să prindem ş i noi mai multă speranţ ă după ce am aflat de vedenia minunată a tinerei Ana din Constantinopol ş i să ne dăm seama că rugăciunile noastre pentru cei morţ i nu sunt în van. Nu pot fi în vad fiindcă sunt ş i persoane care au putere peste iad. Sfântul Arhanghel Mihail ş i restul îngerilor au putere peste iad dar la fel de bine putere peste iad are ş i Domnul Iisus Hristos care ş tim că imediat după moartea Sa pe cruce sufletul lui s-a pogorât la iad pentru a scoate de acolo toate sufletele drepţ ilor ce au fost ţ inute acolo încă din timpurile lui Adam ş i a Evei. Este în acest sens posibil ca dacă ne rugăm Sfântului Arhanghel Mihail pentru sufletul unui mort el să ne asculte rugăciunea ş i să elibereze din iad pe acel mort.[179]

După cum am vorbit în rândurile de mai sus atunci când spunem verticalitate sau un om vertical ne referim la principii sau la un om cu principii. Sunt din ce în ce mai puţ ini oamenii cu principii în zilele noastre aceasta fiindcă realtivismul moral este mult mai prezent în lumea noastră. Trebuie să fim oameni cu principii fiindcă în acest mod în cele din urmă ne vom dovedii adevărata noastră umanitate. Pentru a putea să stăm cât mai mult în verticalitate adevărul este că Sfântul Arhanghel Mihail poate să fie un ajutor. Nu pentru nimic a fost denumit Sfântul Arhanghel Mihail ca fiind sfântul ocrotitor al poliţ iei ş i a poliţ iş tilor. Aceasta fiindcă el este unul care poate să menţ ină în inima ş i în sufletul omului dorinţ a de a face bine ş i a de a slujii binelui. Că sunt din ce în ce mai puţ ini cei care cred în bine în lumea noastră nu este nici o îndoială. Mai nimeni nu crede că a ajunge în vârful piramdei sociale a societăţ ii noastre se poate face prin a fii un om cinstit. În acest sens este adevărat că cinstea este o dovadă a verticalităţ ii noastre morale. Este o dovadă de verticalităţ ii noastre morale fiindcă ea ne face să fim cât se poate de ancoraţ i în ceea ce este cu adevărat important pentru noi. Trebuie să fim convinş i că a fi un om cinstin este pe placul lui Dumnezeu ş i ne face asemănători sfinţ ilor îngeri. Că suntem oameni ş i suntem supuş i greş elii este adevărat. Aceasta nu trebuie să fie motivul pentru care să spunem că nu mai este necesar să fim niş te oameni verticali în sens moral. Fiindcă sunt din ce în ce mai mulţ i cei care nu îş i ridică problema moralităţ ii ş i a verticalităţ ii morale aceste persoane nici măcar nu ş tiu pe ce lume trăiesc.[180]

Cel care nu este vertical în sens moral este un om corupt spiritual. Am văzut cu toţ ii mai mult sau mai puţ in cazuri de corupţ ie spirituală. Este adevărat în acest sens că nu se poate vorbii de corupţ ie numai în cazul unei ţ ări sau al unui stat ci la fel de bine ş i în cazul celor care sunt implicaţ i în viaţ a creş tin ortodoxă. Corupţ ia spirtiuală este una care se naş te mai întâi în sufletul celui corupt. Aceasta fiindcă în suflet este adevărat că se dă marea bătălie dintre bine ş i rău, dintre îngerii Sfântului Arhanghel Mihail ş i diavolii lui satan. Sufletul nostru prin urmare este mult mai receptiv la problemele care ţ in de moralitate. În acest sens dacă sufletul nostru este corupt mai întâi, în cele din urmă lui îi va urma ş i trupul. Iată de ce trebuie să ne opunem corupţ iei spirituale. Trebuie să ne opunem fiindcă numai în acest mod în cele din urmă vom ajunge să avem o societate morală ş i sănătoasă. Sunt din ce în ce mai puţ ini cei care ţ in cont de societatea din jurul lor. Sunt mulţ i care sunt verticali duhovniceş te

179 Ilarion Alfeyev, *Hristos, biruitorul iadului. Pogorârea la iad în perspectivă ortodoxă*, (traducere din limba engleză de Cristian Vajea, (Editura Sofia, 2009).

180 Este adevărat că sunt multe persoane care nu ş tiu pe cele lume trăiesc. Nu ş tiu fie din ignoranţ ă sau la fel de bine fie din naivitate. Trăim într-o lume în care de multe ori cei vicleni ş i înş elători ajung a vîrf în timp ce cei cinstiţ i nu merg înainte ş i se pare că nici nu avansează. Aceasta fiindcă pentru a ajunge la vârf în accepţ ia acestora este principalul scop ş i este evident că scopul scuză mijloacele. În acest sens trebuie să ş tim că dincolo de toate trebuie să fim ancoraţ i în cinste sau mai bine spus trebuie să fim oameni verticali. A fi un om vertical implică să fi o persoană care este mai presus de posibilitatea de a fi viclean. Aceasta fiindcă omul viclean este o persoană care nu ş tie ceea ce înseamnă cinstea. Sunt din ce în ce mai mulţ i în zilele noastre cei care din anumite motive sau dintr-un motiv sau altul ajung la viclenie ş i fac tot cee ace este necesar pentru a înş ela ş i în acest mod pentru a îş i atinge obiectivele.

şi moral numai pentru a fi văzut şi aclamaţi de societate. Aceasta fiindcă pentru ei contează mai mult modul în care sunt văzuţi de ceilalţi decât modul în care se văd pe ei înşişi. Este adevărat că în cele din urmă se acceptă şi verticalitatea morală făcută pentru a fi văzut şi aclamat de ceilaţi dar ceea ce trebuie să ştim în cele din urmă este că cu adevărat vertical este cel care face binele pentru a fi apreciat de Dumnezeu. Suntem din ce în ce mai puţini care suntem dornici de a fi apreciaţi de Dumnezeu. Aceasta fiindcă pe Dumnezeu nu Îl vedem în timp ce pe oamenii din jur îi vedem. Iată că marea majoritate a celor care sunt verticali duhovniceşte şi moral ajung să facă binele nu pentru că realmente Îl iubesc pe Dumenzeu ci fiindcă doresc ovaţiile celor din jur. Mari magnaţi care nu mai ştiu ce să facă cu banii atunci când fac un act de caritate nu îl fac pentru ca Dumnezeu să ştie de el (sau cum se spune în popor: să nu ştie stânga ta ce face dreapta) ci mai mult pentru a fi ovaţionaţi de cei din jur. Aşa se face că atunci când un mare magnat a făcut bine, toate ziarele ştiu despre binefacerea lui cu litere de o şchioapă. Să fi căutat Sfântul Arhanghel Mihail ovaţionarea colegilor săi îngeri şi arhangheli atunci când s-a decis să lupte împotriva diavolului celui rebel? Fără doar şi poate că nu. Sfântul Arhanghel Mihail şi-a dat seama că fiind un înger creat de Dumnezeu trebuie să îşi facă datoria. La fel de bine şi noi atunci când ne cofruntăm cu dileme morale trebuie să rămânem verticali şi să nu abandonăm uşor lupta pentru bine. Spunem lupta pentru bine fiindcă după cum am putut vedea în lumea noastră există o luptă continuă dintre bine şi rău. Iată de ce trebuie să alegem binele şi să ne opunem răului. Este adevărat că uneori răul poate avea o intensitate mai mare decât binele, fiindcă răul poate la fel de bine să fie susţinut de diavoli care sunt mai puternici decât noi oamenii, dar ceea ce este esenţial este ca în aceste momente critice să cerem ajutorul Sfântului Arhanghel Mihail şi a sfinţilor îngeri.[181]

La fel de bine putem observa că timpurile de criză vin peste noi atunci când nici nu ne-am aştepta. Ce este de făcut în vremurile de criză? Cel mai bine putem să căutăm spre Sfântul Arhanghel Mihail şi spre sfinţii îngeri (mai ales îmgerul nostru păzitor). De ce să căutăm spre Sfântul Arhanghel Mihail în vremuri de criză? Să căutăm în spre el fiindcă el ştie ce este criza. El a fost cel care a condus cea mai mare criză din lumea angelică şi în cele din urmă a şi soluţionat-o. Este adevărat că aceasta soluţionare a dus la mai multe pierderi (sau mai bine spus transformări). Fiindcă a trecut prin momente de criză Sfântul Arhanghel Mihail ne poate ajuta şi pe noi când trecem prin aceste momente. Adevărul este că nimeni nu vrea să treacă prin momente de criză. Criză este un cuvânt din limba greacă şi înseamnă în sens iniţial judecată. Când suntem într-o criză este posibil în acest sens ca Dumnezeu să ne judece. Suntem de fapt judecaţi de Dumenzeu în orice moment dar simţinm această judecată numai în momente de criză. Iată de ce este bine să ştim că în momentele de criză nu suntem singuri. Prietenul nostru ceresc Sfântul Arhaghel Mihail poate să fie alături de noi şi să ne întărească şi în cele din urmă să ne scoată la liman. În acest sens se ridică întrebarea: câţi dintre noi mai rămân verticali după ce au trecut prin momente de criză? Adevărul este că cei mai mulţi pentru faptul că nu ajungem să cerem ajutorul Sfântului Arhanghel Mihail şi al sfinţilor îngeri în cele din urmă suntem afectaţi de momentele de criză. Ceea ce este sigur este că este foarte greu să rămâi vertical într-un moment de criză. Este foarte greu fiindcă criza poate să fie mai mică sau mai mare. Nu trebuie să uităm că nici sfinţii nu au fost lipsiţi de momente de criză. Aceasta fiindcă atunci când vine peste noi criza nu ţine cont de statutul nostru moral sau social.[182]

Adevărul este că este greu să îţi ţii capul pe umeri când toţi şi-l pierd (ca să îl parafrazăm pe poetul englez Rudiard Keppling). Este greu fiindcă în nici unul dintre noi în acele momente nu se gândeşte că nu este singur. La fel cum Dumnezeu este prezent cu noi în momente de fericire, la fel de bine El este prezent cu noi şi în momente de necaz. După cum Dumnezeu nu ne lasă singuri în momente de bucurie el nu ne va lăsa singuri în momente de tristeţe. Cei mai mulţ dintre noi tindem că credem că Dumnezeu ne-a părăsit atunci când trecem prin momente

---

181 Sfântul Nicodom Aghioritul, *Războiul nevăzut* (Galaţi, 2004).

182 Ca să înţelegem ce este criza în cazul sfinţilor să ne aducem aminte de sfinţii apostoli. Ştim că sfinţii apostoli au fost cei mai dedicaţi Domnului Iisus Hristos. Totuşi, Iuda Îl trădează pe Iisus care în consecinţă este arestat de autorităţile evreieşti şi mai apoi de cele romane. În acest moment a început criza apostolilor. Ei au lăsat pentru Iisus tot ceea ce era a lor: casă, familie, meserie, viaţa de zi cu zi. Iată că Iisus, Cel care le-a deschis orizontul spre o nouă lume, Împărăţia Cerurilor, a fost prins şi condamnat la moarte. Totul părea pierdut pentru apostoli. Sfântul Petru chiar se leapădă de trei ori de Iisus. Un moment cu o criză mai mare nici că nu se putea. Totuşi, Dumnezeu Tatăl nu îi uită pe sfinţii aspotoli care au trecut prin momente de criză destul de mari. În cele din urmă Iisus învie şi se arată lor pentru a îi încredinţa că El a învins chiar moartea. Avem aici un exemplu care ne spune că în momente de criză trebuie să ne exersăm răbdarea. Trebuie să avem răbdarea da vedea ce se întâmâmplă în viitor.

de necaz. Ne părăseş te fiindcă noi avem falsa imagine că Dumnezeu este alături de noi numai în momente de fericire ş i bucurie. Adevărul este cu totul altul. În nici un fel nu trebuie să credem că Dumnezeu nu mai este alături de noi în greutăţ i. În rai când Sfântul Arhanghel Mihail a trecut prin momente grele odată cu rebeliunea diavolilor Sfântul Arhanghel Mihail a fost conş tient de prezenţ a lui Dumnezeu care l-a încredinţ at că ceea ce face el este bine. Diavolii trebuiau să fie pedepsiţ i pentru rebeliunea lor. Era cel mai logic ş i trebuia că cinvea să ia măsuri urgente. Iată de ce la fel cum Sfântul Arhanghel Mihail a simţ it prezenţ a lui Dumnezeu Tatăl în momente critice la fel de bine trebuie să o facem ş i noi. Sfântul psalmist David spunea la un moment dat că dacă Dumnezeu este pentru noi cine poate să fie împotriva noastră? Cine poate să ridice împotriva noastră ş i să reuş ească să ne doboare la pământ dacă noi facem voia lui Dumnezeu? Adevărul este că noi nu facem voia lui Dumnezeu întotdeauna ş i pentru aceasta ajungem de mai mai multe ori să fim doborâţ i. Este necesar să fim mult mai deschiş i spre Dumnezeu ş i spre voia Lui pentru ca în cele din urmă să reuş it în această viaţ ă. Pentru noi creş tinii ortodocş i Sfântul Arhanghel Mihail este un exmeplu de verticalitate duhovnicească ce ne face să fim mult mai ancoraţ i în credinţ a în Dumnezeu. Am putut vedea că Sfântul Arhanghel Mihail face minuni. Ei bine, el nu face aceste minuni numai prin sine ci la fel de bine prin credinţ a în Dumnezeu. Trebuie să avem credinţ ă în Dumnezeu ş i cu ea vom ajunge să facem cu adevărat mari schimbrăi în viaţ a noastră. Cu toţ ii ş tim că într-un moment sau altul din viaţ a noastră trebuie să ne schimbăm. A te schimba uneori poate să fie dureros. Este dureros pentru cineva care mai multă vreme a fost înrobit de o patimă ca în cele din urmă să se schimbe. Totuş i, schimbarea nu este imposibilă. La fel de bine trebuie să fim siguri că schimbarea noastră este în bine. Aceasta fiindcă diavolul poate să prezinte răul sau păcatul ca pe un bine. Devine evident în astfel de momente că trebuie să fim mult mai sinceri în a cere ajutorul lui Dumnezeu ş i al Sfântului Arhanghel Mihail. Totuş i sunt ş i schimbări în sens negativ. Schimbările pot să fie negative sau pozite. Schimbările negative sunt cele care îl întorc pe om de la bine ş i dreptate la rău ş i la păcat. Este foarte greu să mai aducem pe cineva care a plecat pe calea răului la bine.[183]

După cum am spus în rândurile de mai sus, omul modern tinde să fie un om pragmatic care puţ in ş i în cele mai multe cazuri nu percepe lumea spirituală. Faptul că acest om modern nu percepe lumea spirituală nu însemană că această lume nu există. Este cu adevărat destul de stânjenitor să le vorbeş ti oamenilor moderni din zilele noastre despre îngeri. Aceasta fiindcă oamenii de azi tind să creadă mai mult în extratereş trii decât în sfinţ ii îngeri. Aş a se face că sunt din ce în ce mai mulţ i cei care abdică de la religie ş i mai mult de la viaţ a duhovnicească. Ei bine, fără doar ş i poate că aceş ti oameni sunt persoane fără verticalitate. Aceasta fiindcă ei nu vor să mai aibă nici o tradiţ ie. Biserica Creş tin Ortodoxă ş tim că are o tradiţ ie care îi spune că îngerii există chiar dacă nu pot să fie văzuţ i cu ochiul liber. Trebuie să avem mai multă încredere în îngeri ş i în existenţ a lor ş i la fel de bine să nu îi confundăm cu extratereş trii. Sunt mai multe persoane ş i autori de bestseller-uri internaţ ionale care au lansat idea că îngerii ş i extratereş trii sunt de fapt una ş i aceiaş i identitate. Din ce în ce mai mult îngerii din creş tinismul ortodox sunt asimilaţ i nu raiului ci altor planete superdezvoltate. În acest sens este adevărat că aceş ti "profeţ i" ai extratereş trilor sunt de părere că îngerii pot să facă minuni fiindcă ei sunt cei care prin evoluţ ie au ajuns la o stare superioară de civilizaţ ie prin care pot să facă minuni care nu sunt decât produsul unei civlizaţ ii materiale superioare cu cea a omului. Este evident că trebuie să fim mult mai precauţ i cu astfel de opinii care sunt din ce în ce mai populare în zilele noastre.[184]

Verticalitatea duhovnicească nu este o prioritate a lumii de azi. Aceasta fiindcă nu se ş tie care este originea ei în primul rând. Sfinţ ii creş tin ortodocş i nu sunt văzuţ i de cei mai mulţ i ca exemple imposibil de urmat. Aceasta fiindcă nu putem să credem că sfinţ ii creş tin ortodcoş i sunt persoane realiste. Patimile ş i păcatul care produc plăcere în orice caz sunt realiste fiindcă pot să fie simţ ite. Dacă sfinţ ii creş tin ortodocş i din zilele

---

183 R. M. Hare, *Essays on moral philosophy* (Palgrave, 2014).

184 Unii chiar au lansat ipoteza că Iisus ar fi fost un extraterestru care a venit pe pământ pentru a implementa ideile unei civilizaţ ii extraterestre superioare. În acest sens atunci când Iisus s-a înălţ at la cer El a fost luat de niş te OZN-uri care l-au dus înapoi pe planeta de pe care a venit. Vedem că imaginaţ ia omului de multe ori nu are limite ş i este foarte adevărat că ea nu este ţ inută sub control. A spune că fiul lui Dumnezeu a fost un extraterestru este fără doar ş i poate o blasfemie. Nu poate ca Dumnezeu să fie considerat un extraterestru. Este evident că trebuie să fim mult mai precauţ i cu ceea ce mintea poate să debiteze. Aceasta fiindcă nu tot ceea ce gândeş te mintea este bine. Iată de ce trebuie să fim cât se poate de realiş ti cu aceste impoteze extraterestre din zilele noastre. Aceasta fiindcă sunt unii care susţ in că toate teofaniile din Biblie nu sunt nimic altceva decât niş te manifestări ale extratereş trilor.

noastre sunt cât se poate de marginalizaţi fiindcă se considră că nu trebuie să fim prea mult interesaţi de ei, aceasta este aşa fiindcă într-o lume în care avem atât de multe de făcut în nici un fel nu trebuie să ne luăm după ei. Aceasta fiindcă cei mai mulţi dintre oamenii de azi sunt persoane care nu au mare apreciere faţă de sfinţii creştin ortodocşi. Este aşa fiindcă sfinţii creştin ortodocşi au fost de cele mai multe ori în antiteză cu lumea din jur. Iată de ce în cele din urmă nu putem să fim susţintori ai lor. Aşa se face că sunt mulţi creştini care nu mai au nici un fel de cult al sfinţilor. Fără de cultul sfinţilor este adevărat în cele din urmă că nici cultul sfinţilor îngeri şi al Sfântului Arhanghel Mihail nu mai contează şi sunt din ce în ce mai mulţi care susţin că acest cult al Sfântului Arhanghel Mihail trebuie să fie abolit. Trebuie să fie abolit fiindcă el în nici un fel nu mai este actual. De ce trebuie să facem toate aceste eforturi ca prin rugăciune să ajunge să ne apropiem de Sfântul Arhanghel Mihail pe care în cele din urmă foarte puţini oameni l-au văzut? Este mult prea mult pentru noi cei de azi. Sunt din ce în ce mai mulţ care susţin că acest cult al Sfântului Arhanghel Mihail nu este nimic mai mult decât o simplă superstiţie a creştinismului ortodox. Deşi chiar şi necreştinii nu neagă faptul că Iisus a existat sunt mulţi care resping existenţa Sfântului Arhanghel Mihail. În paginile acestei cărţi am demonstrată că Sfântul Arghanghel Mihail este o persoană reală care de mai multe ori a intervenit în istoria umană şi i-am modificat cursul. Cultul Sfântului Arhanghel Mihail deşi pe mai mulţi îi fascinează adevărul este că este o piatră de poticnire pentru omul modern. Este o piatră de poticnire fiindcă acest cult îi cere omului mai multe lucruri. Printre aceste lucruri este şi nevoia de a fi oameni verticali duhovniceşte şi moral. Ei bine când am spus aceasta adevărul este că am pus punctul pe i. Lumea de azi ştie despre existenţa Sfântului Arhanghel Mihail dar la fel de bine nici nu vrea să renunţe la patimile ei şi atunci se face că ignotă tot ceea ce ţine de Sfântului Arhanghle Mihail. Pentru cei mai mulţi în acest sens icoanele cu Sfântul Arhanghel Mihail din Bisericile Creştin Ortodoxe nu sunt nimic mai mult decât nişte simple simboluri religioase care nu mai nici un fel semnificaţie pentru noi. Ele pot să stea mult şi bine prin biserici fiidncă aceasta în nici un fel nu o să aibă nici un efect asupra noastră.[185]

Sunt şi unii care sunt interesaţi de istorie şi probabil că ar vrea să ştie care este prima biserică creştină ce a fost ridicată în cinstea Sfântului Arhanghel Mihail. Ştim că până în secolul al IV-lea creştinii nu aveau drepturi să construiască biserici fiindcă nu le era permis. Iată de ce în secolul al IV-lea odată cu încreştinarea imperiului roman şi apariţia imperiului bizantin în cele din urmă a apărut şi prima biserică creştină închinată Sfântului Arhanghel Mihail. Astfel se ştie de biserica cu numele de Mihaelion ce a fost construită de Sfântul Cosntatin cel Mare la sud de Constantinopol aproape de localitatea Calcedon. Aceasta este una dintre primele biserici ce au fost construite în cinstea Sfântului Arhanghel Mihail în creştinism. Se spune că această biserică Mihaelion era monumentală şi că ea a devenit modelul pentru mai multe biserici închinate Sfântului Arhanghel Mihail în tot orientul creştin. Această biserică Mihaelion a fost construită pe locul unui templu păgân cunoscut cu numele de Sostenion. Templul acesta era cunoscut mai ales prin asocierea lui cu medicina şi vindecarea. O cronică veche din antichitate ne spune că atunci când împăratul Constantin a intrat în templu, ar fi avut o revelaţie cum că statuia pe care a văzut-o în templu era un înger. Pentru a se lămurii referitor la viziunea lui Sfântul Constantin a rămas o noapte în acest templu. Cronica din secolul al IV-lea ne spune că Sfântul Arhanghel Mihail s-a arătat împăratului Constantin în acea noapte şi i-ar fi spus să facă pe acel loc o biserică. Fiindcă în acel loc Sfântul Constantin a văzut pe Sfântul Arhanghle Mihail a luat decizia să pună hramul cu numele Mihail acelei biserică. Aceasta este una dintre primele biserici creştin ortodoxe care au fost dedicate sau închinate Sfântului Arhanghel Mihail. Este posibil ca în vechime să fi fost şi alte biserici improvizate cu hramul Sfântului Arhanghel Mihail dar fiindcă creştinismul a fost o religie persecutată până în secolul al IV-lea nu ştim care au fost ele.[186]

185 Gustav Davidson, *Dicţionari of angels including fallen angels* (The Free Press, 1971).

186 Fără doar şi poate că este bine să avem biserici cu hramul Sfântului Arhanghel Mihail. Aceasta fiindcă prin a pune hramul Sfântului Arhangel Mihail în cele din urmă ne arătăm recunoştinţa noastră şi cinstirea pe care o avem faţă de acest arhanghel. Protestanţii ne spune că toată cinstirea şi adorarea noastră trebuie să meargă numai spre Dumnezeu şi în nici un fel nimeni nu este sfânt afară de Dumenzeu. În acest sens este chestionabil pentru mai mulţi protestanţi dacă Sfântul Arhanghel Mihail este cu adevărat sfânt. Aceasta fiindcă ei consideră că sfinţenia este proprie numai lui Dumnezeu. Adevărul este că sfinţenia este un fapt care se comuncă. În acest sens este bine să ştim că Sfântul Arhanghel Mihail prin comuniune cu sfinţenia lui Dumnezeu în cele din urmă a ajuns şi el la sfinţenie. Nu trebuie să cădem în geşala prostantă şi să considerăm că în nici un fel sfinţenia lui Dumnezeu nu se poate comunica.

Ceea ce este important pentru noi creş tinii ortodcoş i ş i nu numai este că în secolul al IV-lea Sfântul Arhanghel Mihail a fost văzut de Sfântul Constantin cel Mare. A fost văzut nu la întâmplare ci fiindcă Sfântul Cosnantin cel Mare a avut un anume simţ că arhanghelul este prezent lângă el. Este posibil ca ş i noi dacă vom sta mai atenţ i ş i mai cu luare minte să percepem prezenţ a Sfântului Arhanghle Mihail. Iată că Sfântul Arhanghel Mihail i se arată Sfântului Constantin cel Mare ş i îi spune că templul păgân Sostenion poate să fie înlocuti cu o biserică. Vedem ş i aici că Sfântul Arhaghel Mihail este de partea bisericii ş i susţ ine biserica. De ce să fie un arhanghel de partea Bisericii Creş tin Ortodoxe? Aceasta fiindcă după cum am spus în rândurile de mai sus Sfântul Arhanghel Mihail vrea ca noi oamenii să ne mântuim. După cum a spus Iisus nu putem să ne mântuim dacă nu mergem pe calea bisericii care a fost fondată de Iisus. Devine evident că Sfântul Arhanghle Mihail se leagă indisolubil de biserică ş i mai ales de Biserica Creş tin Ortodoxă. Pentru cei care sunt sceptici cu privire la existenţ a Sfântului Arhanghel Mihail adevărul este că minunea de mai sus de la templul păgân Sostenion este fără doar ş i poate încă o dovadă că nu vorbim de o persoană ficţ ională când ne referim la Sfântul Arhanghel Mihail ci mai mult de o realitate ş i un lucru adevărat. În nici un fel Sfântul Constantin cel Mare nu ar fi putut să îl vadă pe Sfântul Arhanghle Mihail dacă el nu ar fi existat. La fel de bine putem vedea că arhanghelul s-a arătat unui creş tin ş i nu unui păgân. Aceasta fiindcă păgâni sunt persoane care nu cred în nici un fel în îngeri ş i în arhangheli. Adevărul este că păgânii ş tiu că îngerii există fiindcă ei de fapt slujesc demonilor. În acest se sens putem vedea că între îngeri ş i demoni după cădere nu mai există nici un fel de legătură; cele două categorii de fiinţ e fiind cât se poate de diferite ş i de separate. Au fost ş i unii care au considerat că această separaţ ie nu va fi veş nică. În secolul al III-lea Origen din Alexandria a fost autorul aş a numitei teorii a apocatastazei prin care el susţ inea la sfârş itul tututor timpurilor în cele din urmă Dumnezeu îi va mântui pe demoni ş i ei vor venii ş i se vor unii din nou cu îngerii din cer. Această învăţ ătură a fost respinsă în anul 553 de un sinod ecumenic ca fiind eretică. La fel de bine o altă teorie a unirii dintre rai ş i iad sau dintre îngeri ş i demoni a fost susţ inută de poetul mistic William Blake într-o carte pe care el a intitulat-o Căsătoria raiului cu iadul. Ceea ce este sigur ş i ceea ce poate să fie afrimat cu cea mai mare certutudine este că între rai ş i iad nu există nici un fel de legătură. În acest sens Sfântul Arhanghel Mihail este un opnoent direct al iadului ş i face tot ceea ce poate ca în acest iad să nu ajungem nici unul dintre noi.[187]

Ceea ce am putut remarca din rândurile de mai sus este că Sfântul Arhanghel Mihail s-a descoprit pe sine numai anumitor persoane s-au sfinţ i în istoria umană. Aceasta este ceea ce ne face să îl consideră pe Sfântul Arhanghel Mihail mai mult o persoană mistică. Vedem că în secolul al IV-lea el i s-a arătat într-o noapte Sfântului Constantin cel Mare într-un templu păgân ş i i-a spus să construiască pe locul acelui templu păgân o biserică creş tin ortodoxă. Ceea ce observăm este că Sfântul Arhanghel Mihail nu a făcut mai în nici un caz un fel de arătare sau mai bine spus angheloafanie în masă pentru ca toată lumea să îl poată vedea. Ei bine nu aceasta este valabil ş i în plan ehshatologic. În plan eshatologic la sfârş itul timpului Sfântul Arhaghel Mihail va putea fi văzut de toată umanitatea de la începuturi până în zilele sfârş itului lumii. Aceasta fiindcă trebuie să spunem că Sfântul Arhanghel Mihail este o persoană atât istorică cât ş i ehatologică. Ce să înţ elegem din afirmaţ ia că Sfântul Arhanghel Mihail este o persoană eshatologică? Din aceasta înţ elegem că el va avea un rol important la sfârş itul lumii. Biblia ş i sfinţ ii părinţ i ne spun că la sfârş itul lumii diavolul va fi scos pentru totdeauna din această lume care oricum în acest stadiu va fi la sfâş itul ei. Totuş i, Sfântul Arhanghle Mihail se va arăta dimpreună cu Domnul Iisus Hristos în mărire pe norii cerului ş i va ajuta la a face separţ ia finală dintre cei buni ş i cei răi. Sfântul Arhanghel Mihail va avea în a acest sens un important rol eshatologic fiindcă el va asigura victoria drepţ ilor ş i a binelui pe acest pământ. După cum am spus deş i diavolul a fost aruncat în iad, el poate ieş ii din iad atunci când este invocat sau când îş i găseş te fii pierzaniei. Am văzut că în istorie au fost destul de mulţ i fii ai pierzaniei care s-au aliat cu diavolul. Dacă este să vedem că în anumite ţ ări satanismul este în înflorire deplină putem să ne dăm seama de ce diavolul iasă din iad ş i la fel de bine care sunt dorinţ ele sale.[188]

---

187 Sfântul Siluan Atonotul, *Între iadul deznădejdii ş i iadul smereniei* (Alba Iulia, 1991).

188 Iată prin urmare că va venii un moment după cum ne spus sfinţ ii părinţ i când Sfântul Arhanghel Mihail va putea să fie văzut de toată umanitatea. El va fi văzut în toată lumina sa care vine de la Dumnezeu ş i în acel moment îi va ajuta pe ceilalţ i îngeri să îi separe pe cei buni de cei răi. După cum am spus, nu trebuie să înţ elegem că la sfârş itul timpului Sfântul Arhanghel Mihail îl va înfrânge pe diavol după cum a făcut-o mai înainte de creaţ ia lumii. Va fi mai mult o scoatele de diavolului din dimensiunea omului pentru ca el să nu mai aibă nici un fel de influenţ ă ş i nici un fel de posibilitate de a îi face rău omului (în cazul nostru a celor mântuiţ i). Este evident că în sens istoric această izgonire a diavolului din dimesniunea umană poate să fie denumită ş i ca o înfrângere a diavolului. Biblia ne

Este adevărat că în plan eshatologic Sfântul Arhanghel Mihail l-a înfrânt pe diavol. Totuş i, pe plan istoric diavolul îş i poate face simţ ită prezenţ a mai ales în fii nelegiuirii care îl slujesc. Va venii în cele din urmă un mometn în plan istoric când diavolul va trebuie să fie pentru totdeauna scos din istoria umană. Este momentul în care Domnul Iisus Hristos ş i Sfântul Arhanghel Mihail dimpreună cu restul îngerilor îş i vor unii forţ ele în lupta de la sfâş itul lumii. Atunci toţ i îl vor putea vedea atât de Sfântul Arhanghel Mihail cât ş i pe diavol. Iată de ce nu greş im când spunem că Sfântul Arhanghle Mihail este o fiinţ ă eshatologică. El poate fi activ atât în plan eshatologic cât ş i în plan istoric. Pentru cei care cred în Sfântul Arhanghel Mihail, victoria lui eshatologică sau mai bine spus dincolo de timp este una care poate să fie impropriată. Aceasta fiindcă odată ce ne apropiem de Sfântul Arhanghel Mihail ne apropiem de tot ceea ce înseamnă persoana ş i acţ iunile lui. Iată de ce am vorbit în rândurile de mai sus că Sfântul Arhanghel Mihail este unul care ne face imuni la atacurile demonice. Aceasta fiindcă el are putere peste demoni. Pentru noi creş tinii ortodocş i care suntem conş tienţ i de răutatea demonilor fără doar ş i poate că Sfântul Arhanghel Mihail este nu numai un ajutor ci la fel de bine ş i o mângâiere. Suntem ajutaţ i de Sfântul Arhanghle Mihail să ne ne menţ inem veticalitatea după moarte dacă pe pământ tl-am cinstit ş i l-am recunsocut ca fiind un luptător de partea binelui. Este adevărat că în sens spiritual oamenii de pe pământ nu se împart în săraci ş i bogaţ i ci mai mult în oameni care urmează îngerilor ş i oameni care urmează diavolilor. Aceasta este o liberă alegere pe care fiecare dintre noi o facem în acest scurt interval al vieţ ii noastre pământeş ti. În cealaltă lume nu va mai consta nici bogăţ ia ş i nici sărăcia ci ceea ce va conta este de partea cu am ales să fim în această lume. Urmând Sfântului Arhanghel Mihail nu facem de cât să urmăm lui Dumnezeu. Este evident că sunt mai multe căi prin care putem să urmăm lui Dumnezeu. Sfântul Arhanghel Mihail este numai una dintre ele. Pentru cei pe care valurile vieţ ii îi lovesc dintr-o parte ş i în alta ş i care de multe ori se simt pe sine cât se poate de naufragiaţ i într-o lume ce este pustie din plan spiritual este adevărat că Sfântul Arhanghel Mihail este un refugiu. Este un refugiu fiindcă el ne ajută să urmă binelui ş i făcând aceasta în cele din urmă să devenim credincioş i lui Dumnezeu. Este evident că trebuie să căutăm mai mult persoana Sfântului Arhanghel Mihail. Avem mai multe mărturii din mai multe secole ale istoriei în care am putut vedea că el ş i-a făcut simţ ită prezenţ a. A spune că Sfântul Arhanghel Mihail nu există este identic cu a spus că nici raiul ş i iadul nu există. Sunt mai multe mărturii care sunt cât se poate de evidente în acest sens ş i care nu pot să fie constestate. Când am purces la scrierea acestei cărţ i am purces având în minte ş i cu dezideratul de a demonsta cu probe ş i evidenţ e că existenţ a Sfântului Arhanghel Mihail este adevărată ş i nu este o minciună.[189]

CAPITOLUL 10

SFÂNTUL ARHANGHEL MIHAIL CALEA NOASTRĂ SPRE DUMNEZEU, BINE, FRUMOS Ş I ADEVĂR

Filosofia antică greacă a fost cu adevărat o mare descoperire pentru acele vremuri. Oameni precum Platon Socrate, Aristotel sau Epicur au venit cu descoperiri fundamentale într-un domeniu pe care oamenii l-au considerat până la ei anost ş i amorf: înţ elepciunea (filosofia). Iată că filosofia a adevenit mai ales în Grecia antică o revelaţ ie. Mai multe ş coli cu mai mulţ i filolofi au venit cu propriile lor teorii care să aducă răspunsuri marilor întrebări existenţ iale ale omului: cine suntem, de unde venim ş i încontro ne întreptăm. Iată prin urmare că filosofia a venit cu mai multe răspunsuri la problemele la care omul căuta un răspuns din primele zile ale vieţ ii lui pe acest pământ. Pentru ca să facă filosofia mai pe scurt sau mai bine spus să o rezume la esenţ ial, filosofii antici greci au emis conceptul de kalocagatia. Aceasta voia să spună că filosofia poate să fie redusă la două cuvinte

---

spune că diavolul ş tie că timpul lui este scurt ş i pentru aceasta îş i goloseş te toate puterile pentru a corupe pe cât mai mulţ i ş i a îi duce în iad. După sfârş itul lumii, aceasta nu mai va fi cu putinţ ă fiindcă diavolul va fi scos afară din lume ş i din dimensiunea celor mântuiţ i.

[189] Nicolae Berdiaev, *Încercare de metafizică eshatologică* (Editura Paidea, 1999).

fundamentale: binele şi frumosul. A iubii binele şi frumosul a devenit în sens acest sens termenul universal de înţelegere a ceea ce este filosofia şi a modului în care poate să fie definită filosofia. Totuşi, aceste idealuri ale omului: binele, frumosul, adevărul, dreptatea sau iubirea nu sunt lucruri care sunt caracteristice numai omul. La fel de bine şi îngerii din ceruri sunt adepţii acestor idealuri. S-a şi spus că filosofia a fost modul prin care Dumnezeu Tatăl i-a scos pe grecii antici din întunericul păgânismului şi i-a adus la lumina cunoştinţei unui singur Dumnezeu. Că păgânii s-au simţit ameninţaţi de avântul pe care l-a luat filosofia în Grecia antică nu este nici o îndoială. Unul dintre motivele pentru care filosoful Socrate a fost obligat să bea cucută (otravă) a fost că "introduce zei noi" în Atena.[190]

Unul dintre principalele motive pentru care putem să recurgem la existenţa Sfântului Arhanghel Mihail este că el este o cale spre Dumnezeu. Sfântul Arhanghel Mihail niciodată nu este un scop în sine ci el este fără doar şi poate doar un fel de pregătire spre Dumnezeu. Trebuie să ştim că în nici un caz Sfântul Arhanghel Mihail nu consdieră că mergând spre rai trebuie să ne oprim la persoana lui ca scop în sine. Aceasta fiindcă Sfântul Arhanghel Mihail nu se consideră pe sine un scop în sine. El este numai o cale spre Dumnezeu. După cum am spus în rândurile de mai sus sunt mai multe căi spre Dumnezeu. Este adevărat că la un numit nivel calea spre Dumnezeu prin Sfântul Arhanghel Mihail poate să pară la fel de bine ca şi calea filosofică prin care filosoful ajunge în cele din urmă la Dumnezeu. Aceasta fiindcă filosofia sau o anumit filosofie valorează numai atât cât îl poate îndrepta pe om sau pe filosof spre Dumnezeu. Prin urmare exsită o asemănare sau mai bine spus un fel de similitudine între calea filosofică spre Dumnezeu şi calea mistică a Sfântului Arhanghel Mihail spre Dumnezeu. Fiindcă într-un anume fel este perceput Dumnezeu de îngerii Săi şi de Sfântul Arhanghel Mihail şi în alt fel este perceput Dumnezeu de oameni este adevărat că modul în care Sfântul Arhanghel Mihail Îl percepe pe Dumnezeu este mult mai profund şi mai deplin. Iată prin urmare că urmând Sfântului Arhanghel Mihail prin rugăciune şi credinţă putem să ajungem şi noi la o anumită percepţie a lui Dumnezeu după cum este percepută de sfinţii îngeri ai lui Dumnezeu şi mai ales de Sfântul Arhanghel Mihail. Viaţa naostră este mult prea scurtă pentru a ne-o umple de lucruri şi de pasiuni inutile şi iată de ce trebuie să ştim că Sfântul Arhanghel Mihail ne poate face să nu ne pierdem pe drum. Sunt mulţi care în drumul spre Dumnezeu se pierd sau nu mai ştiu în ce direcţie să o apuce. Se pierd pe drum fiindcă drumul devine anevoios. Devine anevoios fiindcă dracii fac orice să ne ţină cât mai departe de Dumnezeu. Ştim despre mai mulţi călugări că mai înainte de a se călugării nu au simţit mari ispite de la draci dar odată ce au început să se îndrepte spre Dumnezeu şi s-au călugărit în cele din urmă ispitele dracilor şi-au făcut simţită prezenţa. Sunt în acest sens mulţi călugări care deşi sunt extrem de râvnitori la începutul vieţii monahale în cele din urmă renunţă la monahism fiindcă nu mai suportă presiunea dracilor.[191]

Ar fi unii care ar putea să spună: de ce trebuie să ne rugăm Sfântului Arhanghel Mihail să ne ajute în drumul spre Dumnezeu? Nu este mai simplu să ne rugăm lui Dumnezeu Tatăl şi cu aceasta problema să fie încheiată? Adevărul este că avem nevoie de rugăciunea către Sfântul Arhanghle Mihail fiindcă de cele mai multe ori când vine vorba de draci, Dumnezeu intervine prin Sfântul Arhanghel Mihail. Trebuie să ştim că la fel cum Sfântul Arhanghel Mihail duce sufltele celor drepţi în rai la fel de bine el poate duce sufletele celor răi la iad. Aceasta fiindcă nimeni din cei răi nu recunoaşte ceea ce este cu adevărat: răutate. Iată de ce trebuie să ştim că Sfântul Arhanghel Mihail ştie foarte bine care sunt oamenii buni şi care sunt oamenii ră. El are un simţ supranatural şi la fel de bine îi simte pe cei răi fiindcă îi poate vedea din rai. Devine evident că trebuie să fim mult mai interesaţi de ceea ce poate şi ceea ce nu poate Sfântul Arhanghel Mihail. Este posibil ca Sfântul Arhanghel Mihail să fi dus multe suftele ale celor morţi în iad. Aceasta fiindcă el nu duce numai sufletele în rai ci la fel de bine el poate să conducă sufletele celor răi la locul de pedeapsă. În momentul în care aceste sufltele încearcă să scape din iad Sfântul

---

190 Păgânismul a încercat să asimileze filosofia dar cu puţin succes. La greci s-a încercat să se introducă cultul zeiţei Atena care este zeiţa înţelepciunii. Oricum având în vedere că marii iniţiaţi păgâni erau satanişti este puţin probabil că cultul zeiţei înţelepciunii a fost cu adevărat unul profund şi cu ample implicaţii în viaţa morală a celor din acele vremuri. Aceasta fiindcă demonii care inspirau pe păgâni nu voiau în nici un fel ca oamenii să ajungă la adevărata înţelepciune care era credinţa în Hristos. În acest fel filosofia păgână era la drept vorbind o pseudo-filosofie sau mai bine spus filosofie falsă. Era falsă fiindcă era politeistă. Mai toţi filosofii antici erau politeişti şi nu s-au sfiit să ascundă aceasta. Platon care este un filosof celebru s-a inspirat mult din mitologia păgână creând chiar el mai multe mituri care se asemănau cu cele ale zeilor. Totuşi, filosofia a făcut un pas înainte faţă de păgânsimul antic care era de o ignoranţă crasă.

191 Arsenie Boca, *Cărarea împărăţiei* (Deva, 2006).

Arhanghel Mihail se opune pentru ca ele să îş i poată lua locul lor de pedeapsă. Este evident că Sfântul Arhanghel Mihail nu numai că răsplăteş te cu ducerea în rai a celor buni dar acolo unde situaţ ia o cere el poate la fel de bine să îi ducă pe cei răi în iad. Totuş i, se ridică întrebarea: vrea Sfântul Arhanghel Mihail ca noi să mergem spre Dumnezeu? Advărul este că da, Sfântul Arhanghel Mihail vrea ca noi să mergem spre rai. Acest drum spre Dumnezeu adevărul este că este infinit. Este un drum care în termenii Sfântului Grigorie de Nyssa este un drum epectatic (infinit, din etapă în etapă). Este un drum infinit fiindcă din moment ce Dumnezeu este infinit, ajungem să avansăm în cunoaş terea lui Dumnezeu la infinit. Iată prin urmare că Sfântul Arhanghel Mihail este cel care ne face să avansăm spre Dumnezeu ş i când suntem asaltaţ i de puterile demonice el poate să ne apare.[192]

După cum ne spunea Sfântul Apostol Pavel: nu avem aici pe pământ cetate stătătoare ci destinaţ ia noastră finală este în rai. Iată de ce pe pământ suntem într-un drum care se va termina numai după ce vom intra în rai. Este necesar să ş tim că există o dinamică a omului care înaintează spre Dumnezeu câtă vreme se află pe pământ ş i alta după ce a ajuns să intre în rai. În această dinamică în care omul este pe pământ el are nevoie foarte mult de ajutorul Sfântului Arhanghel Mihail ş i al sfinţ ilor îngeri. Aceasta fiindcă în această dimensiune pământească omul poate să fie ispitit de diavoli ş i la fel de bine diavolii pot să îş i facă lucarerea lor asupra omului. Numai după ce omul a murit în cele din urmă va ajunge să se desprindă total de ispitele ş i încerăcrile diavolilor. Iată cum trebuie să înţ elegem cuvintele Sfântului Apostol Pavel: celui care i se pare că stă să i-a aminte să nu cadă. Adică să nu cadă fiindcă în acest mod în cele din urmă va ajunge să se stabiliezeze ş i el în drumul care duce spre Dumnezeu. Că suntem oameni neputincioş i ş i de multe ori avem mari fluctualţ ii nu este nici o îndoială. Nu este nici o îndoailă fiindcă trebuie să ş tim că diavolul vrea să facă din noi un fel de fiinţ e fără de nici un caracter care să fim purtaţ i de ei în ce direcţ ie vor dracii. Iată de ce prin noi înş ine nu avem nici un cale sigură de ajunge la Dumnezeu. Totuş i nu suntem siguri pe acest drum spre Dumnezeu. Sfântul Arhanghel Mihail este alături de noi ş i el are destul de mult discernământ ca să îş i dea seama când diavolii ne atacă. Trebuie să fim în acest sens ancoraţ i în credinţ a în Sfântul Arhanghel Mihail că el va netezii calea noastră spre Dumnezeu. Prin urmare drumul spre Dumnezeu nu este greu dar dracii îl îngreuiază ş i vor să îl facă cât mai imposibil. Iată de în cele din urmă sunt destui de mulţ i cei care renunţ ă ş i nu mai vor să avanseze spre Dumnezeu. Aceasta fiindcă aceste persoane nu au credinţ ă nici în Sfântul Arhanghel Mihail ş i nici în Dumnezeu Tatăl. Ceea ce este ş i mai tragic este că sunt unii care nici măcar odată în viaţ a nu ş i-au ridicat problema dacă sunt sau nu în drumul spre Dumnezeu. Realitatea este că trebuie să fim în drumul spre Dumnezeu fiindcă numai atunci vom găsii adevăratul sens al vieţ ii noastre. Fiecare merge într-un anume sens spre Dumnezeu în funcţ ie de capacităţ ile ş i de capabilităţ ile cu care a fost înzestrat de Dumnezeu. Sfântul Arhanghel Mihail poate să fie un ajutor pe drum în calea noastră spre Dumnezeu ş i atunci când suntem pierduţ i să ne facă să ne regăsim. Trebuie să ne regăsim fiindcă numai aş a vom ajunge să se reântregim ca persoane umane ş i ca fiinţ e ce suntem în drum spre desăvârş ire. Nu toţ i vom ajunge fiinţ e angelice ca ş i călugării dar toţ i putem să beneficiem de ajutorul Sfântului Arhanghel Mihail în drumul nostru spre Dumnezeu. Este bine să ş tim că nimic nu poate să ne reţ ină în a avansa spre Dumnezeu Tatăl dacă Sfântul Arhanghel Mihail este altături de noi.[193]

Prin urmare omul este în viaţ a prezenţ ă într-o stare de tranziţ ie. Este vorba de o tranziţ ie în spre rai sau spre iad. Pentru aceasta el poate să simtă marea contradicţ ie morală din lumea noastră: contradiţ ia dintre bine ş i rău. Este evident că trebuie să fim mult mai atenţ i cu această stare de tranziţ ie a omului. Aceasta fiindcă tendinţ a lumii noastre este de a îl înrădăcina pe om numai în această lume. De multe prea multe ori ni se spun că tot ceea ce contează este această lume fiindcă mai apoi tot ce este este nimicul. Fără să ş tie ce vorbesc cei care gândesc astfel se împărtăş esc de o concepţ ie hindusă a vieţ ii. Este o concepţ ie hindusă care spune că sensul final al vieţ ii

---

192 Una dintre cele mai cunscute icoane creş tin ortodoxe este cea a scării. În ea ne este prezentată o scară la capul căreia în locul de sus este Domnul Iisus Hristos cu mai multe cununi de biruinţ ă în mână. Pe această scară se pot vedea mai mulţ i nevoitori care vor să ajungă în susul scării ca să fie încununaţ i de Hristos. În timp ce de partea de jos dracii trag de nevoitori pentru a îi arunca în iad sau în gura unui mare balaur, îngerii sunt cei care îi ţ in pe nevoitori pe scară pentru ca să ajungă la Hristos. Iată că avem în această scară o imagine plastică a ceea ce se întâmplă în viaţ a spirituală. Pentru cei care sunt sinceri în urcuş ul lor spre Dumnezeu ş i spre Iisus este adevărat că Sfântul Arhanghel Mihail îi fereş te de cursele diavolilor. Dracii adevărul este că ne întind mai multe curse ş i ei fac aceasta pentru a îş i satisface plăcerea lor diabolică de a face răul. Sunt ş i oameni care nu sunt răi dar sunt victime ale dracilor ş i în acest sens pot cădea de la creş tinismul ortodox.

193 Iosif Vatopedinul, *De la moarte la viaţ ă* (Iaş i, 2017).

omului este nimicul. Omul trebuie să devin nimic şi iată de ce tot ceea ce există în această lume este dincolo de orice nefiinţa. Sunt chiar atei care au premărit nefiinţa. Dintre ei ar fi destul de ne amintim de Camus care considera şi el că această viaţă şi acest univers este un accident existenţial. Aceasta fiindcă după ce omul trăieteşe pe acest pământ în cele din urmă el se va contopii cu nimicul şi nici nu se va mai ştii că a existat vreodată. Nimicul şi neafiinţa a fost de fapt marea ispită a secolului al XX-lea. Aceastră ispită a dat naştere la cele mai pesimiste şi mai nihiliste curente de gândire fiindcă moartea pentru unii a fost absolutizată. Prea mulţi filosofi şi gânditori au uitat mult prea uşor de învierea lui Iisus şi au ajuns să meargă pe căi străine de Dumnezeu şi de Sfântul Arhanghel Mihail. În acest sens trebuie să ridicăm întrebarea: este Sfântul Arhanghel Mihail o fiinţă a nimicului? Sunt toate mărturiile despre existenţa lui extradimensională şi intradimensională pur şi simplu nişte fabulaţii sau simple basme pentru copii? Mărturiile pe care le avem din tradiţia creştin ortodoxă în nici un fel nu îl fac pe Sfântul Arhanghel Mihail o fiinţă a nimicului. Sfântul Arhanghel Mihail nu este o fiinţă a nimicului fiindcă aceasta este în contradicţie cu existenţa lui care este dincolo de spaţiu şi de timp.[194]

Fiindcă suntem fiinţe destul de uşor de influenţat este bine să ştim că Sfântul Arhaghel Mihail este în acest sens petru noi un îndrumător pe calea binelui. Este în acest sens posibil ca Sfântul Arhanghel Mihail să fi inspirat pe mai mulţi teologi creştin ortodocşi să definească marile concepte morale şi teologice care definesc binele şi facerea lui. Aceasta fiindcă după cum am putut vedea Sfântul Arhanghel Mihail prin intermediul gândurilor şi a conştiinţei poate să comunice cu noi. În acest sens teologii creştin ortodocşi care sunt nevoitori pot să ajungă mult mai uşor la inspiraţia Sfântului Arhanghel Mihail. Ceea ce este adevărat este că întotdeauna Sfântul Arhanghel Mihail şi sfinţii îngeri ne inspiră să facem binele şi să mergem în spre bine. Acest mers spre bine de multe ori nu este clar fiindcă omul după cum am spus fiind o fiinţă slabă în sens duhovnicesc nu poate de multe ori să îşi deama seama de drumul pe care trebuie să îl facă. Iată de ce trebuie să ştim că în facerea binelui nu suntem singuri. Sunt mulţi care se simt singuri atunci când face binele şi mai ales când văd opoziţia din jur în ceea ce priveşte calea binelui. Să ne aducem aminte de singurătatea de care se împărtăşesc mai mulţi poliţişti atunci când fac binele. Aceasta fiindcă aceste persoane care slujesc legea pot să simtă singurătatea când îşi dau seama că ei râvnesc la o lume mai dreaptă şi mai bună în timp ce răufăcătorii li se opun şi lumea din jur îi consideră ciudaţi şi săriţi de pe fix. Poliţiştii şi cei care slujesc legea prin urmare sunt mult mai predispuşi spre a fi singularizaţi şi a ajunge la sentimente de singurătate decât oamenii simplii care nu au poziţia de a apăra legea. Este evident că trebuie să fim mult mai înţelegători de ce îngerii lui Dumnezeu şi Sfântul Arhanghel Mihail poate să ne ajute să înaintăm spre bine. Aceasta fiindcă binele nu se face în singurătate. Ştim despre un tânăr care voia să ajungă în rai că după ce a făcut mai multă nevoinţă a ajuns la porţile raiului unde a fost întrebat de un înger dacă a venit singur. Tânărul a răspuns că a venit singur. Atunci îngerul i-a spus să se întoarcă înapoi pe pământ fiindcă în rai nimeni nu intră singur şi în rai nimeni nu face lucrurile singure. Iată prin urmare că prin rugăciune ajungem să intrăm în contact cu îngerii lui Dumnezeu care sunt dispuşi să ne asiste în drumul noastru de a face binele. Din aceasta înţelegem că binele nu trebuie să fie înţeles individualist. Ar fi cea mai mare greşală dacă l-am considera pe Sfântul Arhanghel Mihail ca fiind invidiualist. Aceasta fiindcă el nu este individualist. El este o persiană a comuniunii şi una dintre cele mai rudimentare forme de manifestare ale binelui este comuniunea. Iată că atunci când suntem pe calea bineului suntem în comuniune cu sfinţii îngeri şi cu Sfântul Arhanghel Mihail.[195]

Un părinte din Grecia pe nume Evstratie Dissos a fost autorul a unor cărţi despre îngeri şi a unor articole despre Sfântul Arhanghel Mihail. Se spune că într-o zi la el a venit o creştină ortodoxă care i-a povestit următoarele. Această creştină ortodoxă a citit aceste cărţi şi articole despre Sfântul Arhanghel Mihail. Într-un an în jurul praznicului Naşterii Domnului creştina s-a îmbolnăvit. Boala de care suferea era sindrom cervical

194 În nici un fel noţiunea de nimic filosofic sau nimic ontologic ori cosmic nu poate să fie compatibilă cu existenţa Sfântului Arhanghel Mihail. Sfântul Arhanghel Mihail este o fiinţă care va exista veşnic şi pentru ca să ne demonstreze că el este dincolo de finitul timpului în cele din urmă el s-a descoperit pe sine la mai multe intervale diferite de timp. Am putut să vedem că Sfântul Arhanghel Mihail s-a rătat în secolul al IV-lea Sfântului Constantin cel Mare şi Sfintei Ecaterina a Alexandriei, în secolul al IX-lea s-a arătat pe insula Lesbos din Grecia şi în secolul al XX-lea s-a făcut pe sine văzut mai multe persoane care au fost vrednice să să îl vadă. Ceea ce este evident este că Sfântul Arhanghel Mihail nu se face cunoscut oricui şi oricum. Aceasta fiindcă el are un plan cu umanitatea care este de fapt planul lui Dumnezeu pentru ca omul să ajungă singur la mântuire. Iată de nu trebuie să desconsiderăm şi să trecem cu vederea arătările Sfântului Arhanghel Mihail pe parcursul istoriei umane.

195 Radu Teodorescu, *Bucuria de a fi în comuniune duhovnicească* (Cugir, 2016).

într-o formă gravă. Durerea a cuprins-o din toate părţ ile ş i simţ ea că numai rezistă. Ba mai mult a început să se gândească la faptul că în curând va murii. Deş i lua mai multe medicamente ei bine se pare că ele nu îş i făceau efectul. Creş tina a îmceput să se roage fiindcă ş i-a adus aminte de Sfântul Arhanghel Mihail din cărţ ile părintelui Evstratie Dissos. Creş tina fiind în focul durerilor l-a implorat pe Sfântul Arhanghel Mihail să o vindece fiindcă se afla la capătul puterilor ş i cu durerile nu mai ş tia ce să facă. Mai mult decât atât i-a cerut Sfântului Arhanghel Mihail ca prin vindecare să îi dăruiească ş i starea de liniş te ş i împăcare sufletească pe care ş i-a pieridut-o datorită bolii de care suferea. Într-o nopate creş tina a putut vedea în vis sau în vedenie pe Sfântul Arhanghel Mihail îmbrăcat tot în alb cum a venit din cer la ea ş i a început să o mângâie în locul care o durea. Sfântul Arhanghel Mihail i-a spus: te vei face bine. Eu te voi ajuta. Se pare că ceea ce a văzut femeia în vis nu a fost numai un vis fiindcă ceea ce i-a spus tânărut cu aripi îmbrăcat în alb adoua zi s-a ş i adeverit. Încă de dimineaţ ă creş tina se simţ ea mai bine ş i pe parcurul zilei s-a însănătoş it de tot. Drept mulţ umire pentru minunea Sfântului Arhanghel Mihail în zilele cem au umrat creş tina s-a dus la biserică ş i a mulţ umit Sfântului Arhanghel Mihail că a ajutat-o în acea stare critică în care se afla.[196]

Vedem ş i aici că Sfântul Arhanghel Mihail a făcut o minune. Mai mulţ i necredincioş i ş i atei care ar citii această minune ar putea spune că ea este doar o iluzie. Că de fapt nu a fost nici un fel de intervenţ ie a Sfântului Arhanghel Mihail. Cum poate ca Sfântul Arhanghel Mihail să se arate unei persoane bolnave noapte în timp ce dormea ş i mai apoi acea persoană să se însănătoş ească? Trebuie să ş tim că atunci când un vis se îndepliş te înseamnă că el nu a fost un simplu vis sau o simplă vedenie ci la fel de bine a fost un vis care a fost un avertisment de la Dumnezeu. În lumea noastră sunt mai multe vise care devin realitate ceea ne spune că Dumenzeu le-a lăsat pentru ca noi să fim averitzaţ i în prealabil. După cum am arătat în rândurile de mai sus este adevărat că sunt ş i visuri care vin de la draci. Adevărul este că puţ ine dintre visurile care vin de la draci se realizează. Aceasta fiindcă după cum am spus dracii nu au puterea lui Dumnezeu ş i a sfinţ ilor îngeri de a cunoaş te viitorul. Dracii doar intuiesc viitorul. Iată de ce este bine să ş tim că în cazul de mai sus cu adevărat avem o manifestare a Sfântului Arhanghel Mihail. Avem o manifestare a Sfântului Arhanghel Mihail fiindcă ceea ce se poate observa este că cuvintele pe care el l-a spus în vis în cele din urmă s-au împlinit în realitate. Că Sfântul Arhanghel Mihail poate să inspire anumite visuri nu este nici o îndoială. Totuş i ceea ce trebuie să ne întrebăm este: cum de are Sfântul Arhanghel Mihail puterea de a vindeca? Sfântul Arhanghel Mihail are puterea de a vindeca fiindcă ea i-a fost dată de Dumnezeu. Trebuie să fim mult mai atenţ i cu această putere pe care Dumnezeu o dă sfinţ ilor îngeri fiindcă niciodată ea nu este folosită fără de cap. Nu este folosită fără de cap fiindcă îngerii nu fac nimic la voia întâmplării. Ceea ce putem concluziona din întâmplrarea de mai sus este că Sfântul Arhanghel Mihail a vindecat un sindrom cervical. Aceasta înseamnă că Sfântul Arhanghel Mihail cunoaş te foarte bine medicina. Cunoaş te medicina fiindcă el a fost de faţ ă când a fost făcut omul de Dumnezeu Tatăl. Iată de ce trebuie să ş tim că îngerii cunosc mai bine ca noi ş tiinţ ele. Este în acest sens cât se poate de adevărat că îngerii cunosc mai toate ş tiinţ ele pe care le studiem noi oamenii în ş coală. Trebhuie să fim cât se poate de atenţ i cu faptul că îngerii nu cunoscut numai ş tiinţ ele noastre ale oamenilor ci la fel de bine cunosc ş i ş tiinţ e care sunt proprii îngerilor. Sunt mai mulţ i teologi ş i angelologi care au încercat să afle în ce limbă vorbesc îngerii. Sunt în acest sens mai multe opinii care susţ in că îngerii cunosc ş i vorbesc numai ebraica în timp alţ ii susţ in că îngerii vorbesc într-o limbă pe care noi oamenii nu o cunoaş tem. Este posibil ca Sfântul Arhanghel Mihail să cunoască toate timbile pământului sau pe mai toate limbile pământului. Aceasta fiindcă trebuie să ş tim că îngerii sunt infinit mai dotaţ i intelectual decât suntem noi. Unii susţ in că nu există propriu zis o limbă a îngerilor. De exemplu în cazul Sfântului Arhanghel Gavriil când a vorbit cu Sfânta Maria în Nazaret pentru a îi vestii că îl va naş te pe Mesia, a vorbit în ebraică. Într-o altă ocazie în care Sfântul Arhanghel

[196] Sunt mai mulţ i creş tini care se întreabă de unde provine boala sau mai bine spus dacă boala îl are ca autor pe Dumnezeu? Realitatea este că nu Dumnezeu a creat boala ci mai mult decât toate boala este un fapt care este consecinţ ă a păcatului primordial al lui Adam ş i Eva. Teologii creş tin ortodocş i ne spun că dacă Adam ş i Eva nu ar fi păcătuit în nici un fel boala nu ar fi existat în lumea noastră. Iată de ce trebuie să ş tim că boala este o consecinţ ă a păcatului. Boala este o realitate universală a istoriei omului ş i nu se ş tie de un om care la un anumit moment al vieţ ii sale să nu fi fost bolnav. Totuş i vedem că Dumnezeu ş i sfinţ ii îngeri au putere asupra bolii. Sunt persoane care sunt mai vulnerabile în faţ a morţ ii decât altele. Aceasta fiindcă sunt unii care sunt cât se poate de slabi cu organismul. Este adevărat că multele păcate pot să îl determine pe Dumnezeu să lase ca boala să se instaleze în anumiţ i oameni. Fiind bolnavi în cele din urmă ei se vor întoarce la Dumnezeu.

Gavriil s-a arătat unui călugăr din Muntele Athos pentru a îl învăţ a rugăciunea Cuvine-se cu adeăvrat i-a vorbit călugărului în limba greacă. Este evident că îngerii sunt poliglоţ i ş i vorbesc cu noi într-o limbă pe care să o înţ elegem.[197]

Ceea ce mai puţ ini dintre noi am remarcat este că întotdeuana după ce sfinţ ii îngeri ş i Sfântul Arhanghel Mihail au făcut o minune sau au intervenit pentru a vindeca o boală sau alta în nici un fel ei nu au cerut nici un fel de răsplată. Aceasta fiindcă totuş i când cineva îţ i face un bine este evident că orice om serios vrea să răsplătească acea persoană. Vedem că Sfântul Arhanghel Mihail când face un bine nu vrea nici o răsplată. De cele mai multe ori imediat după ce a făcut un bine sau a vindecat o boală el s-a făcut nevăzut de ca ş i cum nici nu ş i-ar fi făcut simţ ită prezenţ a pentru a săvârş ii minunea. Cum este posibil una ca aceasta? Noi ş tim că dacă un medic ne face sănotăş i noi mergem la el să îi mulţ umim. Ei bine Sfântul Arhanghel Miahil niciodată nu a cerut cuiva să îi mulţ umescă lui personal pentru binele pe care l-a făcut dar a cerut ca acea persoană să îi mulţ umească lui Dumnezeu pentru binele sau vindecarea făcută. Ş tim că atunci când se afla în insula Patmos din Grecia Sfântul Ioan Teologul a fost viziat de un înger. Sfântul înger i-a descoprit Sfântului Ioan Teologul mai mult dintre tainele sfârş itului lumii. Sfântul Ioan a voit să se închine în faţ a acestui înger bun ş i a dat să îngenunghieze. Îngerul l-a oprit ş i i-a spus că închinarea se cuvine numai lui Dumnezeu ş i numai lui Dumnezeu să i se închine. De aici ş i la fel de bine din discreţ ia cu care Sfântul Arhanghel Mihail a făcut mai multe minuni se poate vedea smerenia Sfântului Arhanghel Mihail. Sfântul Arhanghel Mihail nu face minuni pentru a fi cinstit de lume sau pentru a fi lăudat de lume ci mai mult pentru ca lumea să ajungă să Îl cunoască ş i să Îl slăvească mai mult pe Dumnezeu.[198]

În aceste momente se ridică o înhtrebare: l-am mai cinstii noi creş tinii ortodocş i la fel de mult pe Sfântul Arhanghel Mihail dacă el nu ar fi făcut niic o minune cu oamenii? Ar mai fi el oare centrul de interes al nostru, al creş tinilor ortodocş i dacă nu am fi văzut nici o minune făcută de el? Adevărul este că sunt mulţ i care cred în îngeri ş i ajung să se roage lor numai după ce au auzit de mai multe minuni pe care sfinţ ii îngeri le-au făcut cu oamenii în diferite locuri ş i timpuri ale istoriei. Totuş i, chiar dacă Sfântul Arhanghle Mihail nu ar fi făcut nici o minune cu noi oamenii, ceea ce vedem că nu este cazul, totuş i ar trebui să îl cinstim pe Sfântul Arhanghel Mihail. Ar trebuie să îl cinstim fiindcă el este un arhanghel ş i noi suntem simplii muritori de rând. Iată de ce este bine să ş tim că Sfântul Arhanghel Mihail chiar ş i dacă nu ar fi făcut nici o minune cu noi oamenii el tot ar fi vrednic de cinstea noastră. Ar fii vrednic fiindcă cu toate acestea el ar rămâne un model de virtute ş i noi am avea la cine să ne raportăm. Sfântul Arhanghel Mihail este o persoană pe care trebuie să o cinstim fiindcă este voia lui Dumnezeu aş a. Dumenzeu Tatăl după victoria pe care Sfântul Arhanghel Mihail a avut-o faţ ă de diavol nu a voit ca noi oamenii să nu ş tim de Sfântul Arhanghel Mihail. Aş a se face că autorii biblici ş i cei patristici au fost insuflaţ i de Dumnezeu Tatăl pentru a ne face ş i nouă oamenilor cunoscută care este persoana Sfântului Arhanghel Mihail. Aş a se face că Sfântul Arhanghel Mihail poate să fie cunoscut ş i pe calea mistică a rugăciunii. Mai înainte de a ne ruga Sfântului Arhanghel Mihail să intervină în viaţ a noastre într-o împrejurare sau alta este bine să ne ridicăm întrebarea dacă noi credem cu adevărat sau nu în existenţ a lui? Aceasta fiindcă nu putem să ne rugăm cuiva în care nu credem că există. Minunile de mai sus ş i vedeniile ş i apariţ iile în care le-am văzut avându-l protagonist pe Sfântul Arhanghel Mihail ne fac să concluzionăm că el există ş i nu este nici o îndoială că el este o simplă himeră a imaginaţ iei. Prin urmare după ce citim mai multe despre Sfântul Arhanghel Mihail în cele din urmă ne vom ş i putea ruga lui pentru a ne ajuta. Este în acest sens necesar să subliniem după cum ne spune Biserica Creş tin Ortodoxă că nu trebuie să credem orbeş te ş i în mod fanatic în existenţ a Sfântului Arhanghel Mihail. Aceasta fiindcă Sfântul Arhanghel Mihail nu ne cere să credem în el

---

197 Doreen Virtue, *Miracles of Archangel Gabriel* (California, 2013).

198 Marele paradox al Sfântului Arhanghel Mihail este că deş i el are puteri supranaturale în nici un fel el nu se folsoeş te de acese puteri pentru a îş i face un cult propria lui care să fie separat de cel al lui Dumnezeu. Aceasta fiindcă Sfântul Arhanghel Mihail este smerit ş i el ş tie că puterile lui supranaturale vin de la Dumnezeu. Iată de ce trebuie să ş tim că întotdeauna vom putea vedea în Sfântul Arhanghel Mihail un exemplu de credincioş ie faţ ă de Dumenzeu ş i de smrenie. Trebuie să ş tim că toate puterile supranaturale pe care le avem nu valorează nimic fără de smerenie. Niciodată Sfântul Arhanghel Mihail nu a fost văzut făcând o minune pe pământ pentru ca toată lumea să rămână mută ş i să fi uimită de ce puteri are Sfântul Arhanghel Mihail. Este un fapt care la noi creş tinii ortodocş i ar trebui să ne dea de gândit. Ar trebui să ne dea de gândit fiindcă trăim într-o cultură în care egoismul ş i individualismul ating cote îngrijorătoare.

orbeş te. Sunt în acest sens mai multe cărţ i ş i chiar tratate anghelologice pe care putem să le citim ş i să ne informăm despre cine este el ş i despre modalităţ ile prin care putem să întrăm în legătură cu el. A intra în legătură cu Sfântul Arhanghel Mihail este întodeuna după cum am arătat în rândurile de mai sus, un exerciţ iu de înduhovnicire a persoanei. Este un exerciţ iu de înduhovnicire fiindcă Sfântul Arhanghel Miahil ca o fiinţ ă spriritualǎ este o fiinţ ă duhovnicească sau pe înţ elesul nostru al simplilor creş tini ortodocş i este o existenţ ă definită de virtute. Oricine păş eş e pe drumul virtuţ ii păş eş te pe acelaş i drum pe care păş eş te ş i Sfântul Arhanghel Mihail.[199]

Fiindcă suntem fiinţ e umane este adevărat că fiecare dintre noi are o anumită înclinaţ ie spre frumos. Frumosul însă poate să se piardă pe parcursul vieţ ii unui om. Aceasta fiindcă dacă nu suntem conş tienţ i de ceea ce este frumos sau mai bine dacă nu suntem educaţ i să ne dăm seama de care este diferenţ a dintre frumos ş i urât în cele din urmă ajungem să nu mai ş tim ce este frumosul ş i ce este urâtul. Iată de ce sunt oameni care deş i în copilărie erau puri ş i inocenţ i, ajunş i la vârsta maturităţ ii s-au pervetit ş i au început să aibă o înţ elegere deficitară a frumosului. Aş a se face că pentru aceste persoane frumosul înseamnă pornografie ş i erotism. Aceasta ca să enunţ ăm numai un caz în care omulul ajunge să se pervertească. Este adevărat că nu toţ i dintre noi putem să fim pictori sau sculptori ca să avem cunoş tinţ a extrem de dezvoltată despre ceea ce este frumosul. Totuş i, există anumite criterii universale prin care frumosul se defineş te. Aceste criterii sunt cele care în cele din urmă ne unesc pe toţ i. Iată de ce frumosul îi poate unii pe oameni. Îi poate unii pe oameni fiindcă Dumnezeu Tatăl a lăsat în fiinţ a noastră o tânjire după frumos. Simţ im repulsie ş i dezgust când vedem pictaţ i monş trii ş i demoni, dar simţ im plăcere ş i încântare când vedem pictaţ i îngeri. Ceea ce este sigur este că nu numai noi oamenii avem această tânjire înnăscută după frumos. Ar fi cea mai mare greş ală dacă am crede că sfinţ ii îngeri ş i Sfântul Arhanghel Miahil nu sunt iubitori de frumos. Sfântul Arhanghel Mihail este un iubitor de frumos. Nu înseamnă că el este un pictor sau un sculptor desăvârş it.[200]

Îngerii ş i Sfântul Arhanghel Mihail sunt iubitori de frumos. Aceasta fiindcă la un anumit nivel frumosul este o manifestare a binelui. Trebuie să ş tim că frumosul ş i binele sunt două noţ iuni care se presupun reciproc. Nu putem să spunem despre ceva că este frumos dacă nu este ş i bun. Iată de ce binele nu poate să fie judecat fără de frumos ş i invers: frumosul nu poate să fie judecat fără de bine. Este evident că frumosul pentru unii este mai mult o categorie estetică. Nu contează cum arată un om bun, ci ceea ce este important este ceea ce face. O astfel de gândire este actuală ş i valabilă numai pentru lumea noastră. Lumea angelică fiindcă una net superioară are cu totul alte legi după care este guvernată. În lumea angelică nu există nici un fel de discrepanţ ă dintre bine ş i frumos. Aceste două noţ iuni sunt cât se poate de complementare una alteia. Mai toţ i cei care l-au văzut pe Sfântul Arhanghel Mihail au putut aduce mărturie despre frumuseţ ea lui. Nu este vorba de o frumuseţ e lumească ci mai mult de o frumuseţ e angelică. Dumnezeu Tatăl i-a creat pe toţ i îngerii frumoş i. Diavolii nu au considerat că frumuseţ ea este un lucru bun. În acest sens în momentul căderii ei s-au desfigurat, au devenit monstruoş i ş i înfricoş ători. Aceata fiindcă frumuseţ ea angelică a fost una care a fost creată ca să fie valabilă numai în comuniunea cu Dumnezeu. Iată de ce înfăţ iş area diavolilor a avut de suferit odată cu căderea. Ca să înţ elegem mai bine trebuie să facem o mică incursiune în ontologie. Ontologic ş tim că Dumnezeu este Cel care a dat fiinţ ăă la tot ceea ce există. Nu poate să fie un lucru sau o realitate din lumea creată care să nu îş i fi primit fiinţ a de la Dumnezeu. Prin urmare Dumnezeu este criteriul ultim al fiinţ ei ca să vorbim în termenii filosofiei moderne. Atâta vreme cât suntem în comuniune cu Dumnezeu, fără doar ş i poate că suntem ontologic în regulă. Când fiinţ a ajunge să se depărteze de Dumnezeu este ca ş i cum am lua un om de zăpadă dintr-un loc rece ş i l-am duce într-un loc cald. Este evident că omul de zăpadă de va deforma ş i îş i va pierde

[199] Christoper West, *Saint Michael the Archangel in late antiquity* (Colorado, 2014).

[200] În aceste rânduri vom vorbii despre o trăsătură superioară a frumosului. Este vorba despre frumosul angelic. Ce să fie frumosul angelic? Ei bine mai toţ i cei care au avut parte de a vedea îngeri au mărturisit despre frumuseţ ea îngerilor. Frumuseţ ea îngerilor este supra-umană sau mai bine spus dincolo de categoriile naturale ale lumii în care trăim. Îngerii sunt frumoş i fiindcă aş a i-a creat Dumnezeu. Însă ei nu sunt numai frumoş i ci la fel de bine sunt ş i iubitori de frumos. Una dintre modalităţ ile prin care îngerii din rai îş i manifestă iubirea de frumos este în compunerea ş i scrierea de imne de laudă în cinstea lui Dumnezeu. Nu ş tim dacă îngerii din cer cântă la harpă cum susţ in mai mulţ i dar ceea ce este sigur este că ei cântă cu vocea imne lui Dumnezeu Tatăl. După spusele unora acestea sunt de o frumuseţ e rar întâlnită. Nu trebuie să înţ elegem că toţ i îngerii sunt mari muziceni dar ceea ce este sigur este că mai toţ i au voci frumoase, voci angelice, pe care le folosesc pentru a îl lăuda pe Dumnezeu Tatăl.

contururile. Ei bine la un nivel generic aş a s-a întâmplat ş i cu diavolii. Diavolii au decis să se răzvrătească împotriva lui Dumnezeu. Primul lucru care s-a întîmplat lor a fost că harul lui Dumnezeu care se manifesta prin lumina necreată ce degaja din ei s-a depărtat de la ei. Aş a se face că ei din fiinţ e de lumină au devenit fiinţ e de întuneric. Mai apoi fiindcă Dumnezeu nu i-a mai susţ inut cu prezenţ a lui binefăcătoare ei s-au pervertit ş i au devenit deformaţ i ceea ce a dus la caracterul de monstruozitate pe care îl au în prezent. Toate acestea fiindcă diavolii s-au depărtat de sursa lor ontologică de viaţ ă. Este posibil ca diavolii să nu fi prevăzut aceste consecinţ e care au rezultat din rebeliunea lor împotriva lui Dumnezeu. În acest sens fiindcă ei nu au mai stat lângă Dumnezeu care este sursa fiinţ ei, ei au devenit hidoş i ş i monstruoş i. Iată de ce este bine să ş tim că în cazul diavolilor noţ iunea de frumos a fost pierdută. Ei nu numai că au pierdut sensul sau noţ iunea de frumos dar la fel de bine au devenit din frumoş i ce erau urâţ i.[201]

Ceea ce este evident ş i ceea e trebuie să ş tim este că Dumnezeu Tatăl este criteriul ultim al frumosului. Fără de Dumnezeu Tatăl în cele din urmă frumosul se depreciază. Aceasta poate fi văzut din natură. Natura nu numai că este utilă ş i raţ ională ci la fel de bine ea este încununată ş i de frumuseţ e. Trebuie să înţ elegem că Dumnezeu Tatăl ş i la fel de bine ş i Sfântul Arhanghel Mihail nu sunt străini de frumuseţ e. Aceasta fiindcă ambii apreciazază frumosul atunci când el este făcut de oameni într-un fel sau altul. Îngerii ş i Sfântul Arhanghel Mihail sunt fiinţ e care sunt sensibile de frumos ş i la modul în care frumosul se manifestă pe sine în lumea noastră. Trăim într-o lume frumoasă fiindcă Dumnezeu a voit ca noi să apreciemn frumosul. Este adevărat că preferinţ ele în ceea ce priveş te frumosul sunt diferite. Totuş i, cu toţ i simţ im frumosul când privim la un răsărit sau la un apus de soare, cu toţ ii simţ im frumosul când ascultăm o melodie armonioasă, cu toţ ii simţ im frumosul când vedem o pădure ş i un lan de grâu. Aceasta fiindcă după cum am spus frumsul este o noţ iune ce a fost sădită în noi ontologic. Iată de ce este logic că diavolii nu mai au facultatea frumosului. Nu o să vedem diavoli frumoş i ş i nici nu o să vedem diavoli care fac lucruri frumoase. Aceasta fiindcă toate acestea vin de la Dumnezeu. Ori diavoli nevoind să mai trăiască cu Dumnezeu este evident că noţ iunea de frumos a dispărut în ei. Nebunia diavolilor a fost credinţ a că ei pot schimba principiile ontologice prin care ei au fost creaţ i fără să fie afectaţ i de acest fapt. Iată de ce diavolii nu mai au sensul frumosului. Sadismul, bestialitatea, primivismul, canibalismul ş i teroarea au devenit niş te moduri fireş ti în care ei există.[202]

Trebuie să ş tim că atunci când nu ţ inem cont în cele din urmă furmosul se poate degrada. Se poate degrada într-o aş a măsură că nu mai ş tim pe ce lume ne aflăm. Dumnezeu ne-a creat într-o lume frumoasă ş i pentru aceasta pentru a îi fi recunoscători pentru aceste mare dar pe care ni l-a făcut Dumnezeu trebuie să fim admiratori ai frumosului. Sunt din ce în ce mai puţ ini cei care ş tiu să admire natura din jur. Aceasta fiindcă la drept vorbind suntem de mult prea multe ori atât de prinş i de problemele vieţ ii cotidiene că nu mai ş tim să apreciem frumuseţ ile pe care Dumnezeu le pune zilnic în faţ a noastră. Acolo unde oraş ele sunt poluate ş i unde oamenii sunt cuprinş i de grija zilei de mâine este adevărat că frumosul parcă numai există. Omul de azi a început să creadă că frumosul lumii nu este un lucru natural ci mai mult unul artificial. Ce este frumos pentru omul de azi? Este frumos o fabrică cu multe secţ ii sau un bloc zgârie nori în care sunt mii de birouri în care angajaţ ii muceasc ca un fel de roboţ i de dimineaţ ă până seara. După cum am spus în rândurile de mai sus frumosul pentru unii este artificial. Aş a se face că auzim din ce în ce mai des opinia care susţ ine că nu mai trebuie să trăim conform naturii. Omul trebuie să creeze o lume artificială în care parcurile ş i verdeaţ a sunt o raritate. Dacă ne vom uita mai bine împrejur vom vedea că natura a devenit o raritate. Omul de azi simte frumosul în a vedea roboţ i ş i maş ini ultrasofisticate. Aceasta fiindcă el nu se mai simte conectat cu natura. Să

---

201 Mihai Diaconescu, *Prelegeri de estetică a ortodoxiei* (vol. 1 ş i 2), (Iaş i, 2010, reeditare).

202 În cazul Sfântului Arhanghel Mihail ş i a celorlaţ i îngeri este adevărat că frumosul este o categorie ontologică. Este o categorie ontologică fiindcă fiinţ a este frumoasă în sine ca una ce a fost creată de Dumnezeu. Iată de ce este bine să rămânem în rugăciune cât mai apropiaţ i de Dumnezeu Tatăl, de Sfântul Arhanghel Mihail ş i de sfinţ ii îngeri. Aceasta fiindcă făcând aş a în cele din urmă noţ iunea de frumos se va amplifica în noi ş i vom ajunge la o înţ elegere tot mai profundă a frumosului. După cum am spus, Dumnezeu Tatăl este primul care are simţ ul frumosului ş i de la el am putea spune că l-am moş teinit ş i noi. Misiunea noastră de oameni pe aceast pământ este să amplificăm frumosul ş i să luptăm contra urâtului. Urâtul este posibil să fie ş i un accident moral. Un om rău deş i este frumos în exterior în cele din urmă este un om urât. Frumosul este un lucru pe care îl avem în comun cu Sfântul Arhanghel Mihail. Nu putem să credem că Sfântul Arhanghel Mihail nu este un iubitor al frumosului fiindcă prin ontologia lor îngerii sunt frumpş i ş i iubitori ai frumosului.

fie Sfântul Arhanghel Mihail cu toată frumuseţea lui o realitatea care ţine mai mult de lumea frumosului artificial? Puţin probabil. Uităm în zilele noastre că frumuseţea naturii este una care a fost creată de Dumnezeu. Omul a ajuns de multe ori să îl corecteze pe Dumnezeu în ceea ce priveşte frumosul care se degajă din natură. Omul modern este cel care este creatorul frumosului artificial. Este de fapt mai mult un fel de frumos fals care nu are prea multe cu a tânjirea omului după frumos. Dacă este ceva care ne leagă de sfinţii îngeri, tânjirea după frumos este fără doar şi poate o realitate comună. Totuşi, ceea ce se poate vedea este că în lumea noastră frumosul nu este de multe ori vizibil şi el are de multe ori o calitate de a fi camuflat. De exmeplu sfinţii sunt persoane care nu excelează prin frumuseţe. Totuşi există o frumuseţe a sfinţeniei. Nu pentru nici un motiv termenul de călugăr înseamnă în limba greacă bătrân frumos. Înseamnă bătrân frumos fiindcă trebuie să ştim: călugării sunt frumoşi fiindcă caracterul lor este frumos.[203]

Totuşi ceea ce trebuie să ştim este că în această lume la fel cum trebuie să luptăm pentru bine la fel de bine trebuie să luptăm pentru frumos. Aceasta fiindcă furmosul este una dintre formele de manifestare a binelui. Este adevărat că frumosul se poate manifesta prin mai multe modalităţi dar unul dintre scopurile ultime ale frumosului este să ne ducă la unirea cu Dumnezeu. Dacă ajungem să apreciem frumosul în cele din urmă vom ajunge să vedem lucrurile diferit. Frumuseţea acestei lumi este numai un aspect al frumuseţii lui Dumnezeu. Am putea spune că Dumnezeu a lăsat în lume frumuseţe pentru ca să ne facem o idee despre cine este El cu adevărat. Este trist că sunt mulţi care nu mai văd frumuseţea lumii. Nu văd frumuseţea lumii fiindcă nu vor să Îl vadă pe Dumnezeu Tatăl creatorul ei. Toţi marii artişti ai lumii s-au inspirat din natură atunci când au realizat marile lor capodopere. Totuşi sunt mulţi care orbiţi de urât nu mai ajung să Îl vadă pe Dumnezeu în lumea din jur. Sunt unii care atunci când privesc cerul înstelat nu mai văd frumuseţea pe care Dumnezeu Tatăl a lăsat-o stelelor şi planetelor ci mai mult caută să vadă dacă nu cumva în puzederia de stele şi planete nu există şi o civilizaţie extraterestră care să combată toate teoriile religiei creştin ortodoxe. Despre Sfântul Antonie cel Mare se ştie că deşi nu era un om cu multă şcoală îi întrecea pe filosofii vremii prin înţelepciunea lui. Aşa se face că lumea era mai mult atrasă de cuvintele înţelepte ale Sfântului Antonie cel Mare decât de cuvintele sterile ale filosofilor. Mai mulţi filosofi au devenit geloşi pe Sfântul Antonie cel Mare şi au mers la el să îl întrebe cu cărţi a consultat pentru a le vorbii mulţimilor. Sfântul Antonie cel Mare a răspuns că a consultat o singură carte: cartea naturii înconjurătoare. Iată prin urmare că frumosul naturii este unul logc care ne duce la înţelepciune. Sfântul proorc David spune cât se poate de clar că Dumnezeu pe toate le-a creat cu înţelepciune. Este adevărat că lumea din jur dacă stăm şi o observăm mai mult în cele din urmă ne va duce la înţelepciune.[204]

Că am ajuns în zilele noastre într-o criză a frumosului este adevărat. Aceasta fiindcă omul de azi a început să aibă o tendinţă utilitaristă în a înţelege frumosul. Doar ceea ce este util omului este în cele din urmă frumos. Este adevărat că omul tinde să fie preocupat de propria persoană de multe ori în defavoarea unor alte lucruri şi fapte din exterior. Iată prin urmare că binele a ajuns să fie greşit interpretat. Robotul şi maşina sunt pentru unii adevărata frumuseţii a vieţii. Este adevărat că omul poate să facă multe lucruri frumoase. Aceasta nu înseamnă că trebuie să ajungem la o înţelegere artificială a frumosului. Nu trebuie să ne gândim la Sfântul Arhanghel Mihail ca la o fiinţă de o frumuseţe robotică ce are mai multe caractere artificiale. Iată de ce este bine să fim mult mai atenţi cu modul în care îl înţelegem şi îl percepem pe Sfântul Arhanghel Mihai. Pentru unii care văd o icoană cu Sfântul Arhanghel Mihail şi o imagine cu un robot ultrasofisticat este adevărat că ultimul este mult mai frumos decât primul. Aceasta fiindcă este adevărat că omul de azi a ajuns să se robotizeze. S-a robotizat în aşa măsură că chiar şi noţiunea de frumuseţe naturală nu mai are nici un fel de semnificaţie

---

203 Ioanichie Bălan, *Chipuri de călugări îmbunătăţiţi* (vol. 1 şi 2) (Mănăstirea Sihăstria, 2007 şi 2009).

204 Planul lui Dumnezeu Tatăl cu creaţia şi cu tot ceea ce există este ca între frumos şi ontologie să fie o convergenţă deplină sau totală. Iată de ce în rai există numai frumosul. Nu înseamnă că raiul este un *exces de estetică* ci mai mult că în rai nu poate să fie conceput urâtul. Totul este frumnos în rai în cea mai deplină armonie. Această lume cu frumuseţea ei este la drept vorbind numai un preambul al raiului. Sfântul Arhanghel Mihail este o persoană care fiindcă a rămas fidelă lui Dumnezeu Tatăl a rămas ancorat în frumos şi tot ceea ce se leagă de el. Este adevărat că Sfântul Arhanghel Mihail posedă o cunoaştere superioară a frumosului şi a binelui fiindcă el vede totul cu ochii metafizici de arhanghel. Totuşi, prin rugăciunea către Sfântul Arhanghel Mihail şi noi putem să ajungem la o percepţie mai profundă a frumosului care există în lumea noastră. Sfântul Arhanghel Mihail este conştient că frumosul din rai nu este identic cu frumosul de pe pământ, dar el vrea ca noi să apreciem furmosul şi să fim slujitori ai frumosului fiindcă astfel în cele din urmă vom devenii cunoscători şi făcători ai binelui.

pentru el. Este evident că trebuie să fim mult mai sensibili în ceea ce priveşte frumuseţea. Frumuseţea este o taină în ultim sens. Aceasta fiindcă ea vine de la Dumnezeu şi numai Dumnezeu ştie care este sensul final al fumuseţii lumii din jur. În nici un fel nu trebuie să credem că frumuseţea artificială este superioară frumuseţii naturale. Aceasta fiindcă frumuseţea naturală este net superioară celei artificiale. Pentru cei care studiază astronomia este adevărat că frumuseţea unei galaxii este net superioară oricărui robot ultrasofisticat pe care l-am putea imagina şi desena. Sfântul Arhanghel Miahil este adevărat că este un luptător pentru bine în primul rând dar în al doilea rând el este un luptător şi pentru frumos. Aceasta fiindcă după cum am spus în sens iniţial Dumnezeu Tatăl nu a voit ca binele să fie separat de frumos. Fără doar şi poate că binele şi frumosul sunt două noţiuni care în rai sunt cât se poate de unite şi de complementare una alteia. Binele şi frumosul sunt două noţiuni generice prin care putem să definim persoana Sfântului Arhanghel Mihail. Teologii creştin ortodocşi de-a lungul timpului au încercat să îl definească pe Sfântul Arhanghel Mihail în mai multe feluri şi au fost folosite tot felul de formule de stil pentru a reuşii să îi fie comprimată esenţa. În nici un fel nu putem să îl separăm pe Sfântul Arhanghel Mihail de noţiunea de frumos. Aceasta nu numai fiindcă Dumnezeu l-a creat pe Sfântul Arhanghel Mihail frumos cu la fel de bine şi fiindcă el este un luptător şi ostenitor pentru frumos. Iată că de acest fapt trebuie să ţinem cont atunci când ne referim la Sfântul Arhanghel Mihail. Sunt mulţi care sunt de părere că Sfântul Arhanghel Mihail nu are nici un fel de legătură că noţiunea de frumos fiindcă el este legat numai de noţiunea de bine. Totuşi, dacă voim să avem o imagine completă despre Sfântul Arhanghel Mihail trebuie să ştim că el nu este numai un luptător pentru bine ci şi pentru frumos.[205]

O altă intervenţie minunată a Sfântului Arhanghel Mihail o avem tot din Matadamos unde se află icoana lui făcătoare de minuni. Se spune că în anul 2008 la această icoană făcătoare de minuni a ajuns un tată care avea pe fiul său bolnav. După ce tatăl a încercat vindecarea copilului prin mai mulţi medici în cele din urmă a ajuns la icoana făcătoare a Sfântului Arhanghel Mihail. În biserică era multă lume fiindcă cu toţii aveau o problemă sau alta pentru care cereau ajutorul arhanghelului. Tatăl copilului bolnav a ajuns în faţa icoanei făcătoare de minuni dar nu s-a putut ruga cum se cuvenea fiindcă simţea că este presat de timp. Erau şi alţi închinători care veniseră de la distanţe mari pentru a se închina şi ei. Tatăl în timp ce se depărta de icoană i-a spus arhanghelului în gând: Arhanghelul meu, ce bine ar fi fost dacă mi-ai fi făcut bucuria de a te vedea viu. Atunci cred că aş fi putut să-ţi spun tot ce aveam pe suflet! Se pare că rugăciunea tatălului a fost ascultată. Aceasta fiindcă în drum spre ieşirea din biserică s-a uitat înapoi la icoană cu copilul bolnav în braţe. Atunci minune mare: a putut să îl vadă pe Sfântul Arhanghel Mihail viu cum sătea între el şi icoană. Purta haine albe, ca şi cum ar fi fost făcut din lumină. Faţa lui avea o **frumuseţe dumnezeiască** şi avea un zâmbet de simpatie şi de atitudine prietenească. Pletele lui erau ondulate şi îi cădeau până pe umeri. Tatăl a început să tremure şi să îi curgă lacrimile din ochi. Ceea ce este de amintit aici este că ceilaţi închinători şi pelerini nu au văzut nimic. Când au văzut că tatăl cu copilul bolnav în braţe plângea au crezut că este pur şi simplu copleşti de emoţii. Tatăl s-a întors cu copilul bolnav acasă şi la scurt timp copilul s-a făcut bine.[206]

Vedem aici o dublă miune pe care Sfântul Arhanghel Mihail a făcut-o cu un tatăl unui copil bolnav. Prima minune este că Sfântul Arhanghel Mihail a ascultat rugăciunea tatălui de a îl vedea în persoană. Sunt mulţi dintre noi care am dorii să îl vedem pe Sfântul Arhanghel Mihail în persoană. Acasta fiindcă considerăm noi că în acest mod în cele din urmă vom fi deplin încredinţaţi că nu vorbim despre o ficţiune ci despre o realitate concretă. Ceea ce trebuie să remarcăm este că au fost şi cazuri în care atunci când a fost rugat Sfântul Arhanghel Miahil s-a arătat pe sine în persoană. Aceasta fiindcă el ştie cel mai bine momentul în care trebuie să se arate pe sine. Cel mai probabil Sfântul Arhanghel Mihail s-a arătat acestui tată pentru a îl mângâia fiindcă am

205 Andrei Andrecuţ, *Mai putem trăii frumos? Pledoarie pentru o viaţă curată* (Cluj Napoca, 2012).

206 După cum cititorul poate remarca am folosit în această carte mai multe minuni pe care Sfântul Arhanghel Mihail l-e a făcut în Matamados în insula Lebos. Aceasta fiindcă acest loc este unul în care există o icoană făcătoare de minuni a Sfântului Arhanghel Mihail. Poate unii s-ar gândii că deja am venit cu prea multe minuni pe care Sfântul Arhanghel Mihail le-a făcut în Matamados. Totuşi, ceea ce trebuie să ştim este că nu noi oamenii alegem locul une îngerii îşi manifestă anghelofaniile lor sau mai bine spus modalitatea de a putea să fie văzuţi de noi. Este evident că trebuie să fim mult mai atenţi cu lumea din jur. Vedem că Sfântul Arhanghle Mihail la fel ca Iisus în Nazaret a ales un loc uitat de lume de care nimeni nu ştie. Este vorba de Matamados din Lesbos Grecia. Este evident că prin modul în care Sfântul Arhanghel Mihail îşi alege locurile pentru a se descoperii şi pentru a se manifesta nu este unul care merge după logica umană. Acesta fiindcă nu putem ştii exact ceea ce gândeşte şi simte Sfântul Arhanghel Mihail.

văzut că el avea un copil bolnav. Orice tată sau mamă care are un copil bolnav fără doar ş i poate suferă mult. Ce durere trece prin inimile părinţ ilor când ei îş i văd copii bolnavi numai ei ş tiu. A doua minune a fost că în cele din urmă la puţ in timp după ce tatăl s-a închinat cu copilul bolnav în braţ e în faţ a icoanei făcătoare de minuni a Sfântului Arhanghel Mihail în cele din urmă copilul s-a făcut bine. Era în logica lucrurilor. Ceea ce deducem de aici este că Sfântul Arhanghel Mihail se arată pe sine numai în momente critice ale vieţ ii noastre. Noi am voi să îl vedem pururea pe Sfântul Arhanghel Mihail dimpreună cu prietenul ş i fratele lui Sfântul Arhanghel Gavriil totuş i, el se arată nouă numai în anumite situaţ ii ş i împrejurări. Aceasta fiindcă este bine să ş tim că Sfântul Arhanghel Mihail este fără doar ş i poate o persoană care ş tie mult mai bine ce este bine pentru noi. Logica Sfântului Arhanghel Mihail este diferită de a noastră. Tatăl copilului bolnav a oferit încă o descriere a Sfântului Arhanghel Mihail pentru ca toţ i dintre noi să ş tim cine este el cu adevărat. Această descriere nu diferă prea mult de cele pe care l-am văzut în trecut ş i pe care le-am prezentat în această carte. Pentru a fi mai preciş i vom reda în rândurile care vor urma modul în care arăta Sfântul Arhanghel Mihail după cum a fost văzut în localitatea Matamados din Grecia: purta haine albe, ca ş i cum ar fi fost făcut din lumină. Faţ a lui avea o **frumuseţ e dumnezeiască** ş i avea un zâmbet de simpatie ş i de atitudine prietenească. Pletele lui erau ondulate ş i îi cădeau până pe umeri. Ceea ce este de amintit aici este că de această dată putem vedea că hainele albe pe care le purta Sfântul Arhanghel Mihail erau de lumină. În termeni umani acesta este un fapt supranatural fiindcă nu ş tim cum pot exista haine de lumină. Totuş i vedem că tatăl l-a văzut pe Sfântul Arhanghel Mihail în haine de lumină. La fel de bine el spune că arhanghelul avea o **frumuseţ e dumnezeiască**. Prin aceasta trebuie să înţ elegem că Sfântul Arhanghel Mihail este foarte frumos. El nu este numai frumos dar la fel de bine ş tie ş i ceea ce este frumosul ş i cum trebuie să fie slujit.[207]

Un alt fapt pe care oamenii îl au în comun cu Sfântul Arhanghel Mihail este adevărul. Orice om simte în el un fel de tânjire după adevăr. Aceasta fiindcă adevărul este cel pe care trebuie să îl slujim ş i după care trebuie să ne conducem viaţ a. Ş tim că opusul adevărului este minciuna. Este bine să ş tim că fiindcă este sfânt Sfântul Arhanghel Mihail nu are nimic în comun cu minciuna. Istoria omenescă nu ş tie de un moment în care Sfântul Arhanghle Mihail să fi spus o minciună. Nici un înger nu minte fiindcă îngerii sunt fiinţ e ale adevărului. Este bine să ş tim că minciuna este la ea acasă în ceea ce îl priveş te pe diavol. Diavolul nu numai că îi minte pe cei din jur dar la fel de bine el se minte ş i pe sine însuş i. El se minte pe sine însuş i fiindcă continuă să îş i spună că în cele din urmă Dumnezeu va fi învins ş i el îi va lua locul lui Dumnezeu. Pentru aceasta după cădere viaţ a diavolului ş i a acoliţ ilor lui este o minciună continuă. Este o minciună continuă fiindcă după cum am spus diavolul a ajuns în stadiul în care crede propriile lui minciuni. Sunt ş i oameni care au ajuns să creadă propriile lor minciuni. Sunt mai mulţ i dictatori ş i tirani care au fost cât se poate de încrezători în minciunile lor. Iată de ce Domnul Iisus Hristos l-a numit pe diavol "tatăl minciunii." Diavolul este tatăl minciunii fiindcă el numai poate spune adevărul. Din viaţ a Sfântului Siluan Atonitul ş tim un episod în care diavolii i se arătau. Odată îi spuneau că el este sfânt ş i altă dată i se arătau ş i îi spuneau că este un păcătos ş i nu mai este ş ansă se mântuire pentru el. Când Sfântul Siluan i-a întrebat pe diavoli de ce nu spun adevărul ei au răspuns că ei diavolii niciodată nu spun adevărul. Prin urmare este bine să fim mai răbdători atunci când eventual diavolii ne atacă. Aceasta fiindcă mai de vreme sau mai târziu vom vedea că ei chiar dacă spun adevărul în cele din urmă vor ajunge să îl nege ş i să îl înlocuiască cu o minciună. Fiindcă sunt împotriva ontologiei lăsate de Dumnezeu, diavolii nu pot spune adevărul. Deş i ei ş tiu că viaţ a lor este o minciună ş i au ajuns să fie conduş i de cel mai mare mincinos, totuş i din răutate nu se pocăiesc ş i nu se schimbă.[208]

---

207 Daniel Pupăză, *Taina frumosului ş i a binelui după Sfântul Dionisie Areopagitul* (Bucureş ti, 2014).

208 Ş tim că minciuna este un fapt destul de prezent ş i în ceea ce îi priveş te pe oameni. Oamenii sunt la fel de bine seduş i de idea de a minţ ii. În acest sens fiindcă minciuna este o imitare a diavolilor este adevărat că ea este un păcat. Totuş i, nu trebuie să considerăm că orice fel de minciună este un păcat. Ş tim despre un călugăr tânăr că era luptat de un diavol. El s-a dus la un călugăr mai bătrân ş i i-a cerut ajutorul. Acesta i-a spus să nu mai asculte de nici o sugestie de-a diavolului. Diavolul s-a mâniat ş i i-a spus tânărului călugăr că nu trebuie să asculte pe acel călugăr că este un mincinos fiindcă avea un ban de aur în chilia lui ş i când a venit un frate călugăr să îi ceară să fie ajutat a spus că nu are nici un ban. Călugărul bătrân i-a spus celui tânăr că aş a este dar că el ş tia că celui care ceruse banii nu îi era de folos ş i aş a că a preferat să mintă. Avem aici o minciună nevinovată. Nu trebuie să considerăm dacă voind să facem binele la un moment dat am ascuns adevărul înseamnă că am păcătuit minţ ind.

Adevărul este un principiu fundamental al lumii îngereş ti ş i al Sfântului Arhanghel Mihail. Aceasta fiindcă Sfântul Arhanghel Mihail este un slujitor al adevărului. Vedem că în lumea noastră sunt din ce în ce mai puţ ini cei care cred în adevăr. Pilat din Pont a voit să afle de la Iisus ce este adevărul. Aceasta fiindcă Pilat fiind păgân a simţ it că în faţ a lui stă Adevărul. După cum binele este o persoană la fel de bine ş i adevărul este o persoană. Este persoana lui Dumnezeu Tatăl, descoperit în Dumnezeu Fiul Domnul Iisus Hristos prin Duhul Sfânt. A venit vremea să fim mult mai consecvenţ i cu adevărul. Că lumea este însetată de adevăr nu este nici o îndoială. Orice om sănătos simte nevoia de adevăr. Aceasta fiindcă adevărul este ceea ce îl liniş teş te pe om. Când omul trăieş te în minciună el suferă. Diavolii, adevărul este că tot ceea ce pot să ne ofere este minciuna. Nu trebuie în nici un fel să credem dă diavolii ne vor oferii adevărul fiindcă după cum am putut vedea din rândurile de mai sus ei nu spun niciodată adevărul. Sfântul Arhanghel Mihail este o fiinţ ă a adevărului acre iubeş te adevărul ş i care face numai ceea ce ţ ine de adevăr. Dorinţ a de a răstălmăcii realitatea este fără doar ş i poate una drăcească în natura ei. O glumă mai puţ in cunoscută spune că la un moment dat un politician era înresistrat de mai multe aparate de înregistrat la o coferinţ ă de presă. Văzând multiduinea de aparete de înregistrat ş i microfoane politicianul a spus că este înregistrat fără de nici un rezultat fiindcă el poate spune mai multe minciuni decât pot aparatele de înregistrat să înregistreze. Că sunt ş i oameni care din minciună fac un mod de viaţ ă nu este nici o îndoială. Minciuna ne seduce fiindcă ea face apel la fantezie. Fără doar ş i poate că atunci când minţ im suntem persoane care ne asemănăm diavolilor. Pentru unii o astfel de afirmaţ ie este prea de tot. Cum să ne asemănăm diavolilor când minţ im fiindcă spunem doar niş te vorbe ş i nu omorâm pe nimeni? Dacă este să privim în trecutul umanităţ ii vom vedea că omul a căzut printr-o minciună. Diavolul i-a spus strămoaş ei noastre a tuturor Eva că dacă va mânca din pomul cunoş tinţ ei binelui ş i al răului, adică dacă va ajungă să cunoască diferenţ a dintre bine ş i rău nu va murii cum a spus Dumnezeu, ci se vor deschide ochii ş i va fi ca Dumnezeu. Iată că a fost o minciună care a dus la căderea Evei a a lui Adam ş i trebuie să ş tim că minciunile pot să fie inspirate în noi de diavoli. Sunt mulţ i care găsesc o plăcere diabolică în a îi minţ ii pe alţ ii. Exemplele ar fi mult prea multe. Ceea ce trebuie să ş tim este că minciuna este una care ne face asemănători diavolului în timp ce adevărul este unul care ne face asmănători lui Dumnezeu ş i Sfântului Arhaghel Mihail.[209]

CAPITOLUL 11

SFÂNTUL ARHANGHEL MIHAIL DIN PERSPECTIVĂ ECCLESIOLOGICĂ A CREŞ TINISMULUI ORTODOX

Adevărul este cu numai noi creş tinii ortodocş i credem în spirite. Aceasta fiindcă după cum am spus Sfântul Arhanghel Mihail nu este o fiinţ ă materială cum este omul. Dacă ne vom uita în religiile animiste sau totemice ca să nu mai vorbim de ş amanism, vom vedea că toate aceste religii vorbesc ş i invocă spirite. Este logic că se ridică întrebarea dacă aceste spirite sunt aceleaş i ca îngerii lui Dumnezeu? Raportat la numărul de religii totemice ş i animiste adevărul este că sunt puţ ine cele care vorbesc de îngeri. Spiritele sunt spirite ş i de multe ori ele nu au nici un fel de atribuţ ie de îngeri. Prin urmare este adevărat că nu numai creş tinii ortodocş i profesează crezul în spirite ş i ci alte religii care nu sunt creş tine. Atunci cum se face că în creş tinismul ortodox ne rugăm cel mai bine Sfântului Arhanghel Mihail în biserică? Ş amanii, vracii animiş ti ş i descântătorii totemiş ti se roagă spiritelor ş i unii intră în comuniune cu ele în mijlocul naturii. Mai toate ceremonialurile animiste, totemiste ş i ş amanice au loc în natură. Totuş i, sfinţ ii părinţ i ne îndeamnă pe noi creş tinii ortodocş i dacă este posibil să mergem să ne rugăm Sfântului Arhanghel Mihail în biserică. De ce această insistenţ ă a sfinţ ilor părinţ i pe biserică ş i de ce nu se poate vorbii de îngeri numai în natură după cum fac religiile arhaice (animiste, totemiste ş i ş amanice)? Trebuie să ş tim că în cultul sfinţ ilor îngeri ş i al Sfântului Arhanghel Mihail nu există nimic care să se asemene cu primitivismul religiilor arhaice. Aceasta fiindcă se înş ală

---

[209] Gabriel Liiceanu, *Despre minciună* (Bucureş ti, 2011).

amarnic cei care consideră că a intra în legătură cu sfinţ ii îngeri ş i cu Sfântul Arhanghel Mihail este în cele din urmă un lucru uş or.[210]

Pentru unii care sunt mai investigativi din fire ar putea să existe o contradiţ ie. Aceasta este următoarea: de ce trebuie să ne rugăm la biserică Sfântului Arhanghel Mihail din moment ce Biserica a fost fondată ş i întemeiată de Domnul Iisus Hristos? Cu alte cuvinte de ce nu există o clădire sperată în care să nu rugăm numai sfinţ ilor îngeri ş i Sfântului Arhanghel Mihail? Cum se facă că Biserica ne învaţ ă că Iisus este mântuitorul nostru ş i nu Sfântul Arhanghel Mihail ş i de ce trebuie să fim în legătură numai cu El ş i nu cu Sfântul Arhanghel Mihail? Această întrebare este legitimă dar nu este fondată. Nu este fondată fiindcă deş i am arătat în rândurile de mai sus că cine ne mântuieş te pe noi oamenii este Iisus ş i nu Sfântul Arhanghel Mihail totuş i, nu poate să fie introdusă nici o separaţ ie între Iisus ş i Sfântul Arhanghel Mihail. Prin urmare poate ca rugăciunea către Sfântul Arhanghel Mihail să ne afecteze mântuirea? Sau mai bine spus de ce trebuie să ne rugăm ş i lui Iisus ş i Sfântului Arhanghel Mihail pentru a ne mânutii? Ne rugăm atât lui Iisus cât ş i lui Mihail fiindcă ambii sunt uniţ i ehsatologic pentru eternitate. Prin urmare deş i Iisus ne mântuieş te, Sfântul Arhanghel Mihail ne ajută în procesul de mântuire ş i la fel de bine ne asistă în drumul nostru spre rai. Iisus nu a voit ca Sfântul Arhanghel Mihail ş i restul de îngeri să fie separaţ i de biserica Lui. Iată de ce este adevărat că Sfântul Arhanghel Mihail are o semnificaţ ie ecclesiologică. El va lupta alături de Iisus a sfârş itul timpurilor pentru ca diavolul să fie scos din lume odată pentru totdeauna ş i să nu mai aibă posibilitatea de a ieş ii din iad ş i a îi ispitii pe oameni. Iată de ce este adevărat că există o unitate ecclesiologică dintre Sfântul Arhanghel Mihail ş i Iisus. Nu se poate să vorbim de unul fără de altul, după cum nu se poate să vorbim despre Sfântul Arhanghel Mihail fără de Sfântul Arhanghel Gavriil, care după cum am spus sunt legaţ i de o strânsă prietenie. Ca să fim mai exacţ i: care este funcţ ia ecclesiologică (bisericească) a Sfântului Arhanghel Mihail? Funcţ ia ecclesiologică a lui este de a media sau mai bine spus de a mijlocii între noi ş i Dumnezeu Tatăl. Fiindcă Dumnezeu Tatăl nu poate să asculte rugăciunile tuturor oamenilor dintr-o dată (deş i nimic nu este peste putinţ a ş i puterea lui Dumnezeu) sfinţ ii îngeri ş i Sfântul Arhanghel Mihail sunt cei care la fel de bine ne ascultă rugăciunile ş i le prezintă în faţ a lui Dumnezeu Tatăl.[211]

Devine evident că există o legătură dintre Sfântul Arhanghel Mihail ş i spaţ iul liturgic al bisericii fiindcă orice biserică creş tin ortodoxă este una care îl are pe el reprezentat pe iconostas sau pe pereţ i. Este adevărat că sunt ş i biserici în care dintr-un motiv sau altul icoana Sfântului Arhanghel Mihail lipseş te. Lipseş te fiindcă poate biserica are un hram anume ş i în acest mod nu mai poate să fie pusă icoana Sfântului Arhanghel Mihail în faţ a credincioş ilor creş tin ortodocş i. Ceea ce susţ ine Biserica ş i sfinţ ii părinţ i este că atunci când ne închinăm de exemplu unei icoane a Sfântului Arhanghel Mihail aceasta nu se face fără ca Sfântul Arhanghel Mihail să nu ş tie. De fapt părinţ ii bisericii ne spun că sunt îngeri care ne scriu în evidenţ ele lor de fiecare dată când intrăm în biserică. Prin urmare Sfântul Arhanghel Mihail fiindcă este o fiinţ ă spirituală ş tie de momentul în care ne rugăm sau ne închinăm icoanei în care este el reprezentat. Este adevărat că protestanţ ii (creş tinii protestanţ i) cred că atunci când noi facem o icoană a Sfântului Arhanghel Mihail ş i ne închinăm ei noi nu facem nimic altceva decât să idolatrizăm persoana arhaghelului. Să fie închinarea la icoana Sfântului Arhanghel Mihail idoaltrie sau angelolatrie (adorarea îngerilor în locul lui Dumnzeu)? Deş i la prima vedere este adevărat că închinarea la icoana Sfântului Arhanghel Mihail pare să fie înţ eleasă ca idoaltrie adevărul este că nu este. În nici un fel nu poate să fie considerat unul care se închină la icoana Sfântului Arhanghel Mihail un idolatru care

210 Urmând reformei protestante, tendinţ a lumii de azi este de a reduce cât mai mult religia. Pentru mulţ i nu este nevoie de preoţ i, nu este nevoie de locuri special amenajate pentru a ne putea ruga (biseici), nu este nevoie de icoane, nu este nevoie de cruce etc. Să fie o astfel de tendinţ ă reducţ ionistă în ceea ce priveş te cele duhovniceş ti bună? Adevărul este că nu. Cineva spunea că o mare diferenţ ă dintre evul mediu ş i modernitate este că în evul mediu în mai toate localităţ ile umane centrul sau cea mai înaltă clădire era ocupat de biserică. Pe cum omul a intrat în modernitate sau mai bine spus s-a modernizat în cele din urmă clădirea bisericii a devenit una auxiliară. A devenit auxiliară fiindcă după cum am arătat omul modern vrea să reducă tot ceea ce ţ ine de viaţ a duhovnicească. Dacă este să ne aducem aminte de Conciliul II Vatican când s-a elaborat acel aggiornamento al Bisericii Catolice vom vedea că ş i catolicismul în forma lui de azi este protestantizat. Liturghia (mesa catolică) s-a prescurtat, postul mare a fost redus numai la săptămâna mare ş i la vinerea mare, nevoia de rugăciune privată a fost ş i ea în cele din urmă redusă. Acestea toate pe fondul modernizării omului de azi.

211 Tudor Ciocan, *Calea inimii. Capete despre rugăciunea neîncetată* (Bucureş ti, 2017).

încalcă porunca dată de Dumnezeu lui Moise pe Muntele Sinai ca omul să nu îş i facă chip cioplit ş i nici să nu se închine lui. Vom vedea aceasta printr-o analogie. Când avem poze sau imagini cu părinţ ii noş trii adevărul este că ele nu sunt simple imagini ci sunt unele care au o încărcătură specială. Au o încărtură specială fiindcă în ele sunt reprezentate persoane care sunt dragi nouă. La fel de bine în icoana Sfântului Arhanghel Mihail vedem o persoană dragă nouă: un arhanghel al lui Dumnezeu.[212]

Ceea ce este sigur este că mai înainte de a cinstii o icoană a Sfântului Arhanghel Mihail trebuie să ş tim cine este Sfântul Arhanghel Mihail. Creş tinismul ortodox ne spune că Sfântul Arhanghel Mihail este o fiinţ ă de natură spirituală care în multe feluri se aseamănă cu spiritele venerate de unele religii arhaice. Totuş i, Sfântul Arhanghel Mihail nu poate să fie cinstit în cadul acestor religii arhahice fiindcă ele sunt unele care Îl resping pe Domnul Iisus Hristos ş i credinţ a în El. Aici prin urmare putem să vedem marea diferenţ ă care există între creş tinismul ortodox ş i restul religiilor care nu văd mare lucru în Sfântul Arhanghel Mihail. Icoana este în acest sens o reprezentare vizuală a Sfântului Arhanghel Mihail ce nu poate să fie desprindă de spaţ iul ecclesial. Iată de ce în afară de biserică ş i clădiri nu este recomandat să avem icoane cu Sfântul Arhanghel Mihail. Aceasta fiindcă după cum am spus Iisus se leagă ontologic de Sfântul Arhanghel Mihail printr-o prietenie care este dincolo de timp ş i de spaţ iu. Icoana Sfântului Arhaghel Mihail este fără doar ş i poate o actualizare a prezenţ ei Sfântului Arhanghel Mihial în lumea noastră. Aceasta fiindcă este bine să ş tim că trebuie să găsim unele metode de a actualiza prezenţ a Sfântului Arhanghel Mihail în lumea noastră. Una dintre metodele ortodoxe de a face acest lucru este fără doar ş i poate icoana. Icoana este o materie care prin cel care este reprezentat ajunge să se sfinţ ească. Aş a am putut vedea că sunt mai multe icoane făcătoare de minuni ale Sfântului Arhanghel Mihail. În această carte am făcut referinţ ă la două dintre ele: este vorba de localităţ ile Matamados ş i Symi din Grecia. Este adevărat că este posibil să fi fost ş i alte icoane făcătoare de minuni a Sfântului Arhanghel Mihail. Nu trebuie să considerăm că în cele din urmă factorul definitoriu în facerea unei icoane este măestria pictorului. Ceea ce contează cel mai mult este ca pictorul sau iconarul să ducă o viaţ ă duhovnicească ş i să aibă credinţ ă în Sfântul Arhanghel Mihail în momentul în care o pictează. După cum am spus Sfântul Arhanghel Mihail este fără doar ş i poate prezent spiritual în icoana pe care o pictează. Este prezent fiindcă el fiind de natură spirituală poate să fie prezent în materia icoanei care îi este consacrată. Icoana este în acest sens un punct de convergenţ ă dintre nouă lumi: cea materială ş i cea spirituală. Prin icoană prezenţ a Sfântului Arhanghel Mihail este actualziată în sens duhovnicesc în lumea noastră. Adevărul este că dacă este să ne uităm în lumea noastră sunt din ce în ce mai mulţ i care gândesc viaţ a ş i lumea în termeni materiali. Este advărat în acest sens că cultul Sfântului Arhanghel Mihail nu este total stărin de lumea materiei. Icoana este un obiect material ce poate să cuprindă în sine harul lui Dumnezeu.[213]

Prin urmare putem să înţ elegem că în creş tinimsul ortodox un rol important îl au icoanele ş i în cazul nostru icoana Sfântului Arhanghel Mihail. Este este adevărat că trebuie să fim mult mai atenţ i cu sensul icoanelor. Aceasta fiindcă sunt ş i statui care sunt dedicate Sfântului Arhanghel Mihail însă acestea nu pot să aibă o funcţ ie liturgică. Ortodoxia prin inspiraţ ia care a venit de la Dumnezeu Tatăl în Duhul Sfânt a concluzionat că trebuie să introducă prezenţ a Sfântului Arhanghel Mihail în toate Bisericile Creş tin Ortodoxe. Aş a se face că deş i nu avem un spaţ iu singular dedicat Sfântului Arhanghel Mihail în cele din urmă este bine să ş tim că biserica este un spaţ iu în care spiritual el este prezent. La fel cum Iisus este prezent în lumea noastră în mod spiritual la fel de bine ş i Sfântul Arhanghel Mihail este prezent ş i el în lumea noastră prin intermeidul spaţ iului liturgic la biserici. Lumea de azi se află într-o criză profundă a spaţ iului liturgic. Aceasta fiindcă se consideră că trebuie să fim mult mai interesaţ i de spaţ uiul tehnic sau cibernetic al lumii noastre. Suntem martori la ceea ce

[212] Sunt mai mulţ i care susţ in că icoanele cu Sfântul Arhanghel Mihail nu sunt demne de a fi cinstite fiindcă ele nu reprezintă în nici un fel persoana Sfântului Arhanghle Mihail. Cine ş tie cum arată Sfântul Arhanghel Mihail fiindcă el s-a descoperit pe sine de puţ ine ori? Vedem că deş i el s-a descoperit pe sine de puţ ine ori totuş i el s-a descoperit. Bazaţ i pe aceste mărturii în cele din urmă Sfântul Arhanghel Mihail poate să fie reprezentat sau mai bine spus i se poate face un anumit contur. Trebuie să ş tim că icoanele sunt mai mult un contur al Sfântului Arhanghel Mihail. Erminiile creş tin ortodoxe conţ in instrucţ iuni precise pentru iconari ş i pentru pictori biziereş ti despre cum trebuie să fie reprezentat Sfântul Arhanghel Mihail. Iată de ce în acest sens Biserica Creş tin Ortoodxă nu ne lasă în întuneric în ceea ce priveş te cultul icoanelor în cinstea Sfântului Arhanghel Mihail. Este bine săm fim mult mai inetersaţ i cu simbolistica icoanelor Sfântului Arhanghel Mihail.

[213] Teofan Mădă, *Harul mânturii la Fericitul Augustin* (Editura Por Universitaria, 2013).

am putea denumii ca un proces de desacralizare a spațiului și a mediului înconjurător. Aceasta cel mai bine poate să fie văzut din faptul că în zilele noastre s-a ajuns la una dintre cele mai mari crize ecologice din istorie dacă nu la cea mai mare criză ecologică din toate timpurile. Criza ecologică este explicabilă prin faptul că în zilele noastre omul nu mai tinde să spiritualizeze materia. Cum se face că unele icoane sunt făcătoare de minuni? Este așa fiindcă aceste icoane sunt prezențe ale unei materii spiritualizate în lumea noaastră.[214]

După cum am spus în rândurile de mai sus omul este o ființă de convergență care poate să unească în persoana lui două lumi: cea materială și cea spirituală. Prin urmare putem să vedem că procesul este unul posibil în cazul omului. Totuși prin căderea în păcat a omului în cele din urmă omul a ajuns să fie înclinat mai mult spre lumea materială decât spre cea spirituală. În acest sens este adevărat că în viața duhovnicească trebuie să fim mult mai atenți cu care sunt capacitățile noastre. Au fost mulți nevoitori care fiindcă nu și-au cunsocut limitele sau mai bine spus nu s-au cunsocut pe sine au ajuns să sufere mult. Aceasta fiindcă după cum am spus nevoința duhovnicească nu trebuie să fie făcută peste posibilitățile propriei persoane. Dumnezeu nu ne judecă pe toți după citeriile cu care îi judecă pe sfinți ci mai mult după criteriile care țin de propria noastră persoană. Iată de ce nu trebuie nici să ne supraapreciem dar nici să ne subestimăm în privința vieții duhovnicești. Sunt mulți călugări care odată ce prind iubire față de viața monahală nu mai vor să știe nimic altceva decât viața duhovnicească. Ei se neglijează pe sine și sănătatea lor în crezul că așa în cele din urmă vor ajunge să se înduhovnicească. În nici un fel în cinsitea noastră față de Sfântul Arhanghel Mihail nu trebuie să ne nesocotim sănătatea. Aceasta fiindcă după cum am văzut Sfântul Arhanghel Mihail se bucură ca noi să fim sănătoși. Sfântul Arhanghel Mihail nu vrea ca noi să ajungem să ne îmbolnăvim fiindcă am făcut nevoință fără de cumpătare. Una dintre virtuțile care îl caracterizează pe Sfântul Arhanghel Mihail este cumpătarea și discernământul. În nici un fel nu o să îl vedem pe Sfântul Arhanghel Mihail că ne cere să ne nevoim în numele lui dincolo de propriile noastre puteri. Este adevărat că demonii sunt cei care pot să îi scoată de oameni din minți. Demonii pot să inspire în unii oameni dorința de a se nevoi peste puterile lor pentru ca în cele din urmă ei să ajungă să se îmbolăvească și chiar să moară. Se știe de au scriitor bisericesc că a voit să se nevoiască. Fiindcă a fost inspirat de draci în nevoința lui el s-a neglijat pe sine și s-a îmbolnăvit de ficat și drept urmare a bolii a murit subit. Atunci când simțim în noi un fel de dorință de a ne nevoii fără de măsură și peste puterile noastre în ceea ce îl privește pe Sfântul Arhanghel Mihail este bine să știm că această nevoință nu vine de la el. Nu vine de la el fiindcă în nici un fel nu trebuie să credem că Sfântul Arhanghel Mihail se folosește de pe urma bolilor noastre. Nevoința noastră în ceea ce îl privește pe Sfântul Arhanghel Mihail trebuie să fie rațională fiindcă numai prin raționalitate în cele din urmă ajungem să ne asemănăm sfinților îngeri și Sfântului Arhanghel Mihail. Cei care cred că Sfântul Arhanghel Mihail este o ființă irațională se înșală. El este mult mai rațional decât cei mai mari logiceni ai lumii fiindcă a fost înzestrat de Dumenzeu Tatăl cu această calitate a raționalității. Nimic nu este irațional în ceea ce îl privește pe Sfântul Arhangle Mihail. Iată de ce din cele mai vechi vremuri ale creștinismului, creștinii ortodocși s-au simțit atrași de Sfântul Arhanghel Mihail.[215]

Ca să vorbim acum mai în amănunt de minunea Sfântului Arhanghel Mihail din Colose ce este părznuită pe data de 6 septembrie trebuie să știm că prin acest loc Colose a trecut Sfântul Ioan Teologul însoțit de Sfântul Apostol Filip pentru a predica evanghelia. Sfântul Ioan Teologul a privit locul în care a fost zidtă biserica unde s-a făcut minunea din Colose cu tânărul Arhip pe care am enunțat-o în rândurile de mai sus. Apoi Sfântul Ioan Teologul a proorocit că din acel loc va izvorî un izvor cu apă care va fi cercetat de Sfântul Arhanghel Mihail.

---

[214] Prezența liturgică (prin rugăciune) a Sfântului Arhanghel Mihail este una care ne face conștienți că Sfântul Arhanghel Mihail este unul care dorește să ne ajute în procesul nostru personal de înduhovnicire. Voim să ne înduhovnicim dar de multe ori ne simțim prea slabi și la fel de bine neputincioși. Aceasta fiindcă cu toții încă mai putem să resimtem consecințele păcatului strămoșesc care ne face opaci la lumea duhovnicească și ne ține înclinați în spre lumea materială. Sfântul Arhanghel Mihail poate să ne spiritualizeze fiindcă el este o ființă spirituală care ține foarte mult de ceea ce este duhovnicesc și prin urmare nu este zgârcit în a ne spiritualiza și pe noi. Totul ține în mare măsură de voința noastră. Voim să ne înduhovnicim sau mai bine spus voim să ajungem să ducem o viață duhovnicească? Ei bine nu numai Iisus este de ajutor în acest proces ci la fel de bine și Sfântul Arhanghle Mihail. Că sunt mulți care nu vor să se înduhovnicească nu este o noutate. Sunt mulți care sunt atât de prinși în concupiscența păcătoasă a materiei că ajung să creadă că în afară de materie nu mai există nimic altceva.

[215] Andrew Louth, *Introducere în teologia creștin ortodoxă* (Iași, 2014).

Fiindcă va fi cercetat de el acest izvor va primii puterea de a face minuni ş i a vindeca diverse boli. În acest sens un păgân din Laodiceea avea o fică mută. Acestui păgân i s-a arătat Sfântul Arhanghel Mihail ş i l-a întrebat dacă vrea ca fiica lui să se vindece. Păgânul a răspuns că evident vrea ca fiica lui să se vindece. Atunci Sfântul Arhanghel Mihail i-a spus să meargă la izvorul care a apărut la Colose ş i să îi dea fiicei sale să bea apă. Păgânul a ascultat de ceea ce i-a spus Sfântul Arhanghel Mihail. I-a dat fiicei sale apă să bea ş i fiica lui a început să vorbească. Se spune că păgânul s-a creş tinat ş i drept recunoş tinţ ă faţ ă de ajutorul pe care l-a primit de la Sfântul Arhanghel Mihail a zidit pe acel loc o biserică. Este această biserică cea pe care Sfântul Arhanghel Mihail a protejat-o pe data de 6 septembrie când minunea este pomenită în calendarul ş i sinaxarul creş tin ortodox. Această minune este mai puţ in cunoscută de creş tinii ortodocş i dar am considerat că este bine să o includem în această carte fiindcă ea se leagă inevitabil de Sfântul Arhanghel Mihail.[216]

Avem aici în povestea pe care am relatat-o mai sus două minuni: este în primul rând profeţ ia Sfântului Ioan Teologul că la Colose va izvorî un izvor care va fi cercetat de Sfântul Arhanghel Mihail, lucru ce am putut vedea că s-a realizat. Mai apoi mai putem vedea că contrar minunilor pe care l-am văzut până acum Sfântul Arhanghel Mihail s-a arătat unui păgân ce avea o fiică mută ş i l-a întrebat dacă vrea ca fiica lui să se vindece. Evident că păgânul a fost de acord. Cum se face că Sfântul Arhanghle Mihail s-a arătat unui păgân? Am văzut până acum numai cazuri în care Sfântul Arhanghel Mihail s-a arătat creş tinilor ortodocş i. Este posibil ca un arhanghel din rai să se arate unui păgân care nu Îl recunoaş te pe Domnul Iisus Hristos ca mântuitor al lui? Cei mai mulţ i dintre noi am fi tentaţ i să spunem că nu. Adică binele nu se amestecă cu răul, lumina cu întunericul ş i creş tinii cu păgânii. Sunt lucruri elementare pe care toată lumea le ş tie. Atunci cum se face că Sfântul Arhanghel Mihail încalcă această regulă elementară pe care toţ i dintre noi creş tinii ortodocş i o ş tim? Ceea ce nu ş tim este că Sfântul Arhanghel Mihail este un bun analist. Este un bun analist fiindcă el ş tie care sunt gândurile ş i dispoziţ iile lăuntrice ale omului. Este posibil ca Sfântul Arhanghel Mihail să îl fi studiat din rai pe acest păgân ş i eventual ş i-a dat seama după dispoziţ ia lui că inima lui este bună ş i a nu a fost contaminată deplin ş i în întregime de otrava păgânismului ş i a politeismului. Aş a se face că Sfântul Arhanghel Mihail a decis să acţ ioneze asupra inimii acestui păgân care se afla într-un impas existenţ ial: fiica lui era mută. Vedem aici că din nefericire omul când are probleme ş i necazuri este mult mai repectiv faţ ă de Domnul Iisus Hristos ş i de sfinţ ii îngeri. Aş a se face că el acceptă propunerea Sfântului Arhanghel Mihail. Merge ş i îi dă fiicei sale să bea din izvorul de lângă Colose ş i minune: fiica lui se vindecă de muţ enie ş i poate vorbii. Cum a putut să ofere glasul unei mute Sfântul Arhanghel Miharil rămâne o taină pe care o vom afla numai pe cealaltă lume. Am vorbit că Sfântul Arhanghel Mihail are puteri supranaturale care sunt dincolo de lume. Aceste puteri sunt cele care în cele din urmă fac marea diferenţ ă dintre om ş i înger. În timp ce omul este limitat de lumea materială ei bine îngerul este dincolo de lumea materială. Totuş i teologic este greş it să credem că puterile unui înger sau alte unui arhanghel sunt mai mari decât ale lui Dumnezeu. Ceea ce este de remarcat aici este faptul că Sfântul Arhanghel Mihail nu îi cere păgânului să îi facă o biserică cu hramul lui ş i nici să se încreş tineze ceea ce păgânul a făcut mai apoi în urma minunii. De ce nu i-a cerul literal Sfântul Arhanghel Mihail păgânului să se încreş tineze ş i să ridice pe locul vindecării fiicei sale o biserică? Fiindcă devenea evident prin minunea pe care a făcut-o Sfântul Arhanghel Mihail că încreş tinarea lui ş i a face o biserică pe locul vindecării sunt logice sau mai bine spus decurgeau logic în urma minunii. Iată de ce păgânul de mai sus este pentru noi creş tinii ortodocş i un bun exemplu. Nu trebuie să aş teptăm ca Sfântul Arhanghel Mihail să vină din rai ş i să ne ceară să ne rugăm lui ci trebuie să fim noi mai senzitivi ş i să ne dăm seama de acest fapt: că trebuie să ne rugăm ş i să îl cinstim pe Sfântul Arhanghel Mihail.[217]

---

216 Trebuie să ş tim că oraş ul Colose a fost un important centru al lumii antice. Epistola către Coloseni care este în Noul Testament (Biblie) a fost adresată acestui important centru al lumii antice. Devine evident că pentru aceasta ş i Sfântul Arhanghel Mihail ş i-a făcut simţ ită prezenţ a în jurul acestei localităţ i din Turcia de azi. Astrăzi nu a mai rămas din vechiul Colose decât un morman de pământ ce este vizitat din când ân când de turiş ti. Colose a fost un oraş important în antichitate fiindcă pe el se făcea o rută comercială ce făcea legătura dintre Marea Egee ş i fluviul Eufrat. Prin Colose trecea un râu împortant: Lycus (azi Aksu Kay). La Colose s-a format una dintre primele comunităţ i creş tine după cea fondată la Ierusalim de sfinţ ii apostoli. La fel de bine se consideră că prin Colose a trecut ş i Sfântul Apostol Pavel în călătoriile sale misionare.

217 Peter Brown, *Cultul sfinţ ilor* (Timiş oara, 1996).

Realitatea este că noi cei de azi suntem comozi. Suntem comozi fiindcă este lumeş te să fie aş a. Este lumeş te fiindcă lumea din jur nu prea pare interesată de minunile pe care le-a făcut Sfântul Arhanghel Mihail. Nu suntem interasaţ i de aceste minuni fiindcă pentru mulţ i dintre noi ele implică un fel de efort mental. Trebuie să studiem, să aflăm mai mult detalii despre Sfântul Arhanghel Mihail, să cercetăm ce au scris teologii creş tin ortodocş i ş i nu numai despre el etc. Iată de ce sunt puţ ini care fiindcă sunt comozi nu ş tiu ceea ce pierd. Pierd o invitaţ ie la o călătorie prin istorie spre rai cu ş i alături de Sfântul Arhanghel Mihail. Poate că a venit vremea ca noi oamenii moderni să ieş im din comoditatea zilnică ş i să se străduim mai mult spre persoana Sfântului Arhanghel Mihail. Numai aş a în cele din urmă vom putea să îl facem pe Sfântul Arhanghel Mihail să ne fie binevoitor. Din minunea de mai sus cu fiica mută a păgânului unii ar putea duduce că nu contează în cele din urmă în ce religie te aflii fiindcă oricum Sfântul Arhanghel Mihail tot te va ajuta. Te va ajuta fiindcă el este bun ş i este în natura lui să fie bun. Adică dacă Sfântul Arhanghel Mihail a ajutat un păgân cum nu ne va ajuta pe noi cei care în cea mai mare parte a timpului suntem cât se poate de nepăsători faţ ă de persona ş i de existenţ a lui? Să fie oare chiar aş a? Adevărul este că nu este aş a. Fiindcă ş tie viitorul care îi este descoperit de Dumenzeu Tatăl, Sfântul Arhanghel Mihail nu face lucruri fără de sens ş i minuni benevole fără ca în prealabil să nu se fi gândit dacă este cazul sau nu să intervină. În nici un fel nu trebuie să credem că Sfântul Arhanghel Mihail este de acord cu starea de comoditate spirituală în care suntem cei mai mulţ i dintre noi cei de azi.[218]

După cum am menţ ionat în rândurile de mai sus, reforma ş i contrareforma protestantă a găsit Biserica Creş tin Ortodoxă mult prea aglomerată: Sfânta Treime, sfinţ ii îngeri, Sfinţ ii Arhangheli Mihail ş i Gavriil, sfinţ ii din trecut ş i din prezent, moaş tele ş i icoanele au fost pentru protestanţ i mult prea mult. Aş a se face că mai multe dintre bisericile proetestante au renunţ at de tot la cultul sfinţ ilor îngeri. Tot ceea ce contează ş i ceea ce este cel mai important în cele din urmă este Iisus. Din scrierile sfinte ale sfinţ ilor părinţ i mai toate nu au mai avut nici o importanţ ă. Tot ceea ce conta în cele din urmă era Biblia. Au făcut bine protestanţ ii că au redus ş i au trunchiat tradiţ ia creş tin ortodoxă? Nu, în nici un fel nu se poate spune că au făcut un lucru bun. Nu au făcut un lucru bun fiindcă în acest mod ei au ajuns să îl condiţ ioneze pe Dumnezeu Tatăl ş i pe sfinţ ii îngeri. Este adevărat că lumea în care trăim este centrifugă. Este centirfugă fiindcă în timp ce îngerii ne trimit gânduri bune, diavolii ne trimit gânduri rele. Trebuie să fim mult mai perceptivi cu realităţ ile spirituale. Aceasta nu înseamnă că trebuie să mergem să ne închinăm viaţ a pe Muntele Hymalaia în faţ a la nu ş tiu ce guru al cărui nume poate să fie înş eles numai cu un dicţ ionar de specialitate. Este timpul să ne dăm seama că în nici un fel simplificările ş i reducerile în materie de religie nu sunt bune. Nu sunt bune fiindcă religia este un lucru care este în favoarea noastră. Dacă cei mai mulţ i dintre noi suntem indiferenjţ i în sens religios ş i considerăm că viaţ a civilă nu trebuie să se intersecteze cu problemele de religie ei bine adevărul este că sunt ş i puţ ini care sunt anti-religie. De mai multe ori în vremurile noastre de azi am putut vedea mai multe curente sociale antireligioase. Fie că vorbim de marxism-leninisim, fie că vorbim de nihilism, fie că vorbim de ateism, de secularism sau de amoralism în cele din urmă s-au găsit mai mulţ i care au găsit de cuviinţ ă să înlăture odată pentru totdeauna religia din viaţ a noastră socială. Aceasta fiindcă fără doar ş i poate putem să tărim ş i fără de religie. Viaţ a antireligioasă este o viaţ ă mult mai simplă ş i mai lipsită de complicaţ ii. Nu se poate observa aici o asemănare dintre aceste concepţ ii antirelioase ş i protestantismul occidental? Pentru cine are ochi de văzut fără doar ş i poate că se poate vedea o mare asemănare. Iată de ce trebuie să fim conş tienţ i că atunci când ne opunem creş tinismului ortodox în cele din urmă ne opunem Sfântului Arhanghel Mihail. De ce este aş a? Este aş a fiindcă după cum putem să deducem Sfântul Arhanghel Mihail nu este împotriva spaţ iului liturgic ş i ecclesial al bisericii. Am văzut că de mai multe ori el s-a descoperit pe sine în biserici sau în jurul bisericilor.

[218] Suntem mult mai indulgenţ i cu păcatele noastre decât ale altora. Aceasta este o trăsătură a zilelor noastre. Ne place să vedem ce păcate ş i fărădelegi fac alţ ii pentru ca în cele din urmă să ne liniş tim conş tiinţ a că noi nu suntem nici infractori ş i nici criminali. Pe criminali îl putem vedea relataţ i pe larg în buletinele de ş tiri. Iată de ce în cele din urmă noi putem să fim cât se poate de indulgeţ i cu noi: tinerii nu trebuie să îş i facă probleme că sunt devoratori de pornografie ş i de erotism, adulţ ii nu trebie să îş i facă probleme că mulţ i sunt dependenţ i de băutură, bătrânii nu trebuie să îş i facă nici un fel de problemă că sunt fără de minte ş i fără de înţ elepciune. Deş i au părul alb mulţ i dintre seniorii noş trii nu au minte nici când un adolescent. Iată cum comoditatea de care vorbeam mai sus face mai multe victime în lumea noastră de azi. Este adeptul unei comodităţ i spirituale Sfântul Arhanghle Mihail? Puţ in probabil.

Aceasta ne spune că în nici un fel Sfântul Arhanghel Miahil nu îi susț ine pe cei care nu vor să ș tie o iotă despre biserică.[219]

Din cele mai vechi timpuri am putut vedea că nevoia de spaț iu sacru a fost o constantă a omului. Faptul că prezenț a Sfântului Arhanghel Mihail duce la sfinț irea spaț iului în care el se descoperă sau în care el are icoana lui ne este spus de arătarea arhaghelului faț ă de Iosua. Când Iosua îl vede pe Sfântul Arhanghel Mihail acesta îi spune să se descalț e fiindcă locul pe care stă este sfânt. Iată prin urmare că acolo unde este prezent arhanghlelul în cele din urmă totul se sfinț eș te. Se sfinț eș te fiindcă după cum am spus sfinț enia lui Dumnezeu Tatăl este comunicată ș i Sfântului Arhanghel Mihail. Locul sfânt după cum am arătat este o noț iune din ce în ce mai uitată ș i mai neglijată în vremurile de azi. Dacă mai toț i drepț ii Bibliei au avut nevoie de un loc sfânt în care poporul ș i mai ales creș tinii să se adune, ei bine în zilele noastre această nevoie este în scădere. Este în scădere fiindcă omul a ajuns mult prea preocupat de lumea materială. Sunt unii care ne spun că probabil că dacă Sfântul Arhanghel Mihail ar fi fost o ființ ă materială alta ar fi atitudinea noastră faț ă de el. Alta ar fi atitudinea fiindcă ar fi mai mulț i care ar crede în el ș i care ar avea mai multă evlavie la icoana lui din biserică. Adevărul este că o astfel de poziț ie este numai una de faț etă. Iisus a făcut mai multe minuni în faț a evreilor prin care El a voit să îș i demonstreze dumnezeirea Sa ș i evreii au considerat că aceste minuni sunt făcute du domnul diavolilor Belzebut. Oare s-au schimbat mult oamenii de la vremea lui Iisus comparativ cu oamenii din zilele noastre? Puț in probabil. Dacă este să ne uităm în zilele noastre biserica creș tină este atât de fărămiț ată că cu mare greutate am putea spune că creș tinii de azi sunt realmente interesaț i de Iisus. Aceasta fiindcă dacă creș tinii de azi ar fi realmente interesaț i de Iisus cu siguranț ă creș tinii de azi s-ar înț elege mult mai bine între ei ș i nu ar menț ine o biserică atât de fragmentată.[220]

Este evident că cea mai palpabilă prezenț ă a Sfântului Arhanghel Mihail în biserica creș tin ortodoxă este icoana lui. Această icoană nu este pusă fără rost în biserica creș tin ortodoxă ci este pusă alături de cea a lui Iisus ș i a celorlaț i sfinț i. Icoana este în termenii Sfântului Teodor Studitul o reflecț ie a unui prototip. Este ș i un prototip fiindcă prin ea ajungem să avem o imagine deș i imperfectă despre persoana arhanghelului. Dar la fel de bine trebuie să ș tim că sfinț ii părinț i sunt cei care ne spune că în timpul slujbelor sunt mai multe prezenț e îngereș ti care asistă cu oamenii la rugăciunile care se fac. Mai mulț i sfinț i au putut vedea cum atunci când începe o slujbă într-o bierică creș tin ortodoxă îngerii vin ș i asistă pentru ca în momentul în care slujba se termină ei să plece din nou în rai. Că mai multe prezenț e angelice au fost văzute în timpul sfintei liturghii nu este nici o îndoială. Îngerii din rai ș i Sfântul Arhanghel Mihail ni se spune că se îndulcesc atunci când are loc liturghia. Aceasta fiindcă această liturghie a fost fondată de Domnul Iisus Hristos care a fost împreună creator al îngerilor. Există în acest sens o strânsă legătură între slujbele care se fac la biserică ș i Sfântul Arhanghel Mihail. Aceasta fiindcă arhanghelul ascultă aceste slujbe ș i la fel de bine ia aminte la care este starea celor care asistă la aceste slujbe. Iată de ce de mai multe ori sunt mai mulț i părinț i duhovniceș ti care ne spun că în timpul slujbelor trebuie să fim concentraț i la ceea ce se spune mai mult decât la grijile lumeș ti. În acest sens imnul heruvimic ne spune foarte clar: toată grija cea lumească de la noi să o lepădăm ca pe Împăratul tuturor să-L primim. Înț elegem că nu putem să îl percepem pe Sfântul Arhanghel Mihail dacă inima noastră este cuprinsă de grijile lumeș ti. că suntem din ce în ce mai prinș i în grijile lumeș ti nu este o noutate. Omul de azi este un om care îș i defineș te viaț a ș i existenț a prin griji. Mulț i percep existenț a Sfântului Arhanghel Mihail ca o nouă grijă. Trebuie să ne îngrijim de prezenț a arhanghelului ș i aceasta este o problemă care devine dificilă. Iată de ce pentru mulț i în nici un fel cultul Sfântului Arhanghel Mihail nu poate să fie un lucru uș or. Nu este un lucru uș or fiindcă este încă o grijă pusă pe capul ș i pe inima noastră. Să fie cultul Sfântului Arhanghel Mihail încă o

---

219 David R. Smith, *Ajutor! Mă plictisesc. Cum să participăm cu toată ființ a la Sfânta Liturghie* (Iaș i, 2015).

220 Dacă biserica este atât de fragmentată de ce nu intervine Sfântul Arhanghel Mihail pentru ca biserică să se unească ș i să fie aceiaș i biserică pe tot pământul? Adevărul este că Sfântul Arhanghel Mihail ar putea să intervină să unească biserica însă nu poate datorită faptului că îngerii ș i arhanghelii respectă libertatea omului. Chiar dacă omul îș i foloseș te libertatea în mod greș it, nici un arhangel din cer nu poate să schimba liberul arbitru al omului. Omul este o ființ ă care din libertate trebuie să ajungă la concluzia că trebuie să unească biserica ș i să renunț e la erezii. Tindem să vedem omul de cele mai multe ori ca o ființ ă nevinovată dar uităm că Iuda din apostol a devenit trădător al lui Iisus. În nici un fel nu trebuie să ignorăm capacitatea omului de a face răul. Sunt unii care divizează biserica după bunul lor plac fiindcă adevărul este că lor nu le convine adevărul creș tinismului ortodox.

grijă pentru noi după cum sunt grijile lumeşti? Puţin probabil. Cultul Sfântului Arhanghel Mihail trebuie să fie unul natural şi firesc şi în nici un fel nu trebuie să fie ceva care este menit să ne îngreuieze. De ce spunem că aceste cult al Sfântului Arhanghel Mihail nu trebue să ne îngreuieze sau mai bine spus nu este menit să ne îngreuieze? Nu este menit să ne îngreuieze fiindcă Sfântul Arhanghel Mihail a fost pus în bisericile noastre creştin ortodoxe pentru a ne reaminti din nou şi din nou că el poate să ne ajute în procesul mântuirii. Avem nevoie de mântuire la fel cum avem nevoie de hrană şi de apă. Ei bine Sfântul Arhanghel Mihail poate să ne ajute în această nevoie pe care o avem noi.[221]

Ceea ce mai toţi psihologi ne spun este că timpul este mai presus de orice un fel de percepţie subiectivă a omului. În timp ce pentru unii timpul trece extrem de repede pentru alţii timpul trece extrem de încet. Aceasta ne spune că fiecare percepem timpul în mod subiectiv. Totuşi deşi fiecare dintre noi percepem timpul cât se poate de subiectiv aceasta nu înseamnă că timpul este pur şi simplu diferit pentru fiecare. Timpul trece la fel pentru toţi însă percepţia lui este diferită în funcţie de starea şi de situaţia în care se află omul. Iată de ce este bine să ştim că în momentul în care intrăm în biserică şi ne rugăm Sfântului Arhanghel Mihail sau eventual unii chiar pot să îl contemple pe Sfântul Arhanghel Mihail, ei bine acel timp nu este în nici un fel o pierdere. Nu este o pierdere fiindcă orice timp am aloca în această lume Sfântului Arhanghel Mihail, ei bine acel timp nu este pierdut. Nu este pierdut fiindcă este un timp pe care l-am jertfit în cinstea Sfântului Arhanghel Mihail şi a Domnului Iisus Hristos. Fiindcă Sfântul Arhanghel Mihail este prezent în mai toate situaţiile liturgice sau mai bine spus la mai toate slujbele pe care le facem în biserică adevărul este că timpul ajunge să se sfinţească. Suntem din ce în ce mai mulţi care nu prea dăm mare atenţie la timp şi la ceea ce implică el. Aceasta fiindcă nu considerăm că timpul este un fapt important în viaţa noastră. Timpul nu este important fiindcă avem cu totul alte priorităţi decât să investigăm timpul. Din moment ce Sfântul Arhanghel Mihail trăieşte în timpul eonic sau mai bine spus în timpul îngeresc ei bine el are întotdeauna suficent timp pentru noi muritorii de rând. Are suficent timp fiindcă în cer unde domneşte veşnicia nu este niciodată criză de timp. Dacă ne vom ruga Sfântului Arhanghel Mihail este posibil ca şi noi să simţim această stare a timpului eonic în care totul merge spre veşnicie. În cele din urmă principala jertfă pe care o face omul de rând sau mai bine spus credinciosul de rând este jertfa timpului. Facem o jertfă de timp în timp ce suntem în biserică şi ne rugăm sfinţilor fiindcă în timp ce noi ne rugăm alţii îşi petrec timpul pe căile destrăbălării şi ale pierzaniei.[222]

Ţine de noi prin urmare cui voim să îi jertfim timpul vieţii noastre. Cea mai mare parte dintre noi suntem de părere că în cele din urmă timpul este o proprietate a noastră personală şi nu are nici un fel de importanţă şi de legătură lumea spirituală. Timpul nostru din această viaţă este terenul unei lupte dintre bine şi rău, dintre rai şi iad. Iată de ce trebuie să ştim că chiar dacă timpul pe care îl petrecem în biserică în faţa icoanei Sfântului Arhanghel Mihail pare de multe ori un timp pierdut din viaţa noastră, adevărul este că nu e. Nu trebuie să credem că timpul pe care îl petrecem în biserică este un timp pierdut chiar dacă de multe ori aşa pare. Sunt mulţi care au considerat că slujbele Bisericii Creştin Ortodoxe sunt mult prea lungi şi aceasta este rău. Sunt atâtea alte lucruri pe care le-am fi putut face cu timpul nostru în timpul în care am stat în biserică. Am fi putut să ne facem meseria, am fi putut să ascultăm muzică, am fi putut să ne întâlnim cu prietenii, al fi putut să petrecem mai mult timp de calitate cu membrii familei. Iată că timpul pe care l-am petrecut în biserică este de multe ori perceput de omul modern atât de presat de timp ca un timp pierdut. Să fie timpul petrecut în rugăciune în faţa Sfântului Arhanghel Mihail şi a Domnului Iisus Hristos un timp pierdut? Adevărul este că în nici un caz nu trebuie să considerăm acest timp ca fiind un timp pierdut. Nu este un timp pierdut chiar dacă de multe ori avem această senzaţie. Senzaţia timpului pierdut în biserică este identică cu acea senzaţie pe care o au mai mulţi

---

[221] Gheorghiţă Ciocoi (trad), *Părinţii din Muntele Athos despre rugăciune* (Bucureşti, 2019).

[222] În această lume avem libertatea de la Dumnezeu Tatăl să ne petrecem timpul cum voim noi. Putem să ne petrecem timpul făcând fapte bune (şi în acest fel imitându-l pe Sfântul Arhanghel Mihail) sau putem să ne petrecem timpul făcând fapte rele (în acest sens imitându-l pe diavol). Este evident în cele din urmă că ţine de noi cum voim să ne petrecem timpul. Este o libertate pe care o avem dar care va avea în cele din urmă consecinţe eterne. Fiindcă mântuirea este un lucru important şi definitoriu în sens existenţial pentru noi avem nevoie să ne petrecem cât mai mult timp dedicat celor care pot să ne ajute pe drumul mântuirii. Unul dintre cei care pot să ne ajute pe drumul mântuirii şi care în momentul morţii ne poate elibera de prezenţa malefică a diavolului este Sfântul Arhanghel Mihail. Iată de ce timpul pe care îl dedicăm rugăciunii către Sfântul Arhanghel Mihail şi Domnul Iisus Hristos este foarte preţios. El poate să facă marea diferenţă dintre starea de a fi mântuit şi starea de a fi damnat la iad.

călugări creş tin ortodocş i imediat după ce au intrat în monahism. Fiindcă diavolului nu îi plac călugării una dintre senzaţ iile pe care de multe ori reuş eş te să le imprime novicilor este starea unui vid existenţ ial sau mai bine spus starea care le spune că viaţ a lor nu are nici un rost ş i că nu fac decât să îş i piardă timpul. Este evident că o astfel de stare diavolul le imprimă ş i creş tinilor ortodocş i simplă la o scară mai mică. Este starea care ne spune că timpul din biserică este un timp piedut. Că timpul care îl alocăm an de an pentru a face praznicul Sfinţ ilor Arhangheli Mihail ş i Gavriil este ş i el un timp pierdut. Avem aici de a face cu un diavol al plictisului ş i al tristeţ ii care îl face pe om să simtă vă timpul ş i viaţ a nu au sens. Nu are în cele din urmă nici un sens ca an de an să mergem la biserică ş i să facem pomenirea ş i să ţ inem prăznuirea sfinţ ilor Arhangheli Mihail, Gavriil ş i Rafail. Fiindcă din iad diavolul este mai mult o iluzie sau mai bine spus o existenţ ă iluzorie el poate să ofere numai senzaţ ii nu ş i stări actuale. Aş a se face că în cele mai multe cazuri avem numai senzaţ ia că în biserică ne pierdem timpul, că rugăciunea către Sfântul Arhanghel Mihail este un timp pierdut. Este doar o senzaţ ie care prin perspicacitate ş i prin insistenţ ă în cele din urmă poate să fie depăş ită.[223]

Dacă este să învăţ ăm ceva de la Sfântul Arhanghel Miahail fără doar ş i poate este statornicia. Deş i trăim într-o lume schimbătoare ş i care de cele mai multe ori este mult prea schimbătoare adevărul este că trebuie să ş tim că prin credinţ a în Sfântul Arhanghel Mihail putem să îl învingem pe diavol. Deş i poate să fie un proces mai anevoios care uneori poate dura mai mulţ i ani sau uneori chiar o viaţ ă întreagă nu trebuie să ne pierdem speranţ a ş i nădejdea în Sfântul Arhanghel Mihail. Nu trebuie să ne pierdem speranţ a ş i nădejdea fiindcă în cele din urmă cu ajutorul lui vom reuş ii să ne mântuim. Pentru mulţ i dintre noi mântuirea nu este nimic mai mult decât o stare psihologică. Este o stare psihologică ce se manifestă mai mult prin sentimente ş i complexe de inferioritate. Omul de azi se simte un om inferior fiindcă el este unul care nu mai ş tie cine este cu adevărat. Aceasta poate să se datoreze ş i influenţ ei diavolului. Diavolul poate să intervină în psihicul omului ş i să îi aducă conflicte psihologice pentru ca uneori chiar să reuş ească să îl înnebunească pe om. Aceasta fiindcă diavolul fiind nebun în cele din urmă el este invidios pe starea de sănătate mentală pe care o avem noi oamenii. Iată de ce sunt ş i cazuri în care diavolul a reuş it să îi aducă pe unii la nebunie. În aceste situaţ ii cei care sunt apropiaţ ii victimei ca o armă împotriva diavolului pot să ceară prin rugăciune ajutorul Sfântului Arhanghel Mihail ca acea persoană să îş i revină. În acest sens pentru cei care sunt predispuş i la depresie ş i al melancolie este adevărat că timpul petrecut în biserică sau timpul dedicat rugăciunii către Sfântul Arhanghel Mihail poate să pară un timp ce nu se mai termină niciodată. Aceasta fiindcă acest timp al bisericii ş i al rugăciunii private poate să ne dea senzaţ ia de monotonie. Când omul simte monotonia de cele mai multe ori el cade în depresie.[224]

Fiindcă diavolul nu vrea ca noi să ne mâtuim el ne asaltează cu toate forţ ele lui. Aş a se face că în timpul slujbelor ş i a rugăciunii private către Sfântul Arhanghel Mihail în cele din urmă ajungem să trăim un sentiment al monotoniei. Aceste sentiment ne spune că totul este în zadar, că nu ne va asculta nimeni, că acest cult învechit al Sfântului Arhanghel Mihail pe care îl propovăduieş te Biserica Creş tin Ortodoxă este fără doar ş i poate un cult fără de finalitate ş i care nu are nici un sens ş i în nici un fel nu ne va influenţ a viaţ a. Ei bine adevărul este că toate aceste gânduri sunt induse în noi de draci. Dacii suferă când ne rugăm fiindcă după cum ne-au spus mai mulţ i sfinţ i părinţ i rugăciunea curată către Dumnezeu Tatăl în arde pe draci. Iată de ce spaţ iul liturgic al bisericii trebuie să fie pentru noi un spaţ iu sfânt al unui refugiu de toate deş ertăciunile lumii din jur. Fiindcă sunt mulţ i oameni care sunt goi interior ş i care nu pot să ne ofere nimic concludent în viaţ a noastră, aş a se face că lumea din jur de multe ori este în goană după deş ertăciuni. Ce sunt aceste deş ertăciuni? Cum s-a îmbrăcat ultima vedetă la cine ş tie ce festival de film, ce a mâncat preş edintele unei ţ ări la o întrunire cu cine ş tie ce politiceni, care a fost cel mai mare criminal al anului, cine a violat cele mai multe femei într-o anumită

---

223 Radu Teodorescu, *Statornicia în creş tinismul ortodox* (Cugir, 2015).

224 Despresia ş i deprimarea este o maladie larg răspândită în comtemporanitate. Este acel sentiment care cel mai adesea se manifestă printr-un impas din care nu putem ieş ii ş i prin senzaţ ia că viaţ a nu are sens. Sunt ş i cazuri în care deprimarea duce la suicid. Aceasta fiindcă în cele din urmă acea persoană nu se roagă lui Iisus ş i Sfântului Arhanghel Mihail ş i care ajungând în mâinile diavolului o face să nu mai pună preţ pe viaţ a proprie. Viaţ a este un dar sacru de la Dumnezeu ş i trebuie să fim convinş i că ea merită să fie trăită. Dumnezeu Tatăl nu ne-ar da viaţ a ca un cadou dacă nu ar considera că merită să o trăim. Că diavolul poate să îş i facă simţ ită prezenţ a în depresie ş i deprimare nu este nici o îndoială. Prin depresie ş i deprimare diavolul vrea să ne facă să ne sinucidem. Nu trebuie să credem că depresia este o stare pur biologică ci ea are ample implicaţ ii spirituale fiindcă sunt mai multe cazuri în care depresia îl are ca autor pe diavol.

ţ ară, care este cel mai bogat om din lume ş i enumerarea ar putea continua. Este adevărat că aceste deş ertăciuni de multe ori sunt produse de persoane care nu numai că sunt superficiale dar care trec prin crize existenţ iale majore. Când omul trece printr-o criză existenţ ială majoră cel mai bine ar fi să se roage lui Iisus ş i Sfântului Arhanghel Mihail. Fiindcă sunt puţ ini cei care a o fac în cele din urmă ei vor umra tot felul de banalităţ i în viaţ a lor. Aceasta fiindcă din mândrie demonică nu vor să recunoască faptul că viaţ a lor este lipsită de sens ş i nu are nici o noimă. Când trecem prin goluri sau viduri existenţ iale este adevărat că Sfântul Arhanghel Mihail ne poate ajuta. Ne poate ajuta dacă ne rugăm lui ş i dacă îi cerem ajutorul. Iată prin urmare că rugăciunea pentru mai mulţ i ajunge să fie un fapt existenţ ial. Este un fapt existenţ ial fiindcă ne face să ne ataş ăm de ceea ce este cu adevărat important în viaţ ă. Biserica cu spaţ iul ei liturgic este un fapt existenţ ial în viaţ a noastră fiindcă ne face să fim ancoraţ i în tot ceea ce ne duce la mântuire. Nu fără de nici un motiv an de an pe data de 8 noiembrie Biserica Creş tin Ortodoxă ne cheamă să ne rugăm Sfinţ ilor Arhangheli Mihail ş i Gavriil. Aceasta nu pentru a transfrorma sărbătoarea lor într-o rutină ci mai mult pentru a ne face să ne centrăm viaţ a pe ceea ce este important pentru noi. Este important pentru noi să ne rugăm sfinţ ilor arhangheli fiindcă în acest mod în cele din urmă ne vom transfigura viaţ a în spre ceea ce este frumos ş i bun.[225]

Faptul că Sfântul Arhanghel Mihail ne ascultă rugăciunile pe care le facem la icoana lui este evidenţ iat de o întâmplare pe care o vom relata în rândurile de mai jos. În Grecia în Munţ ii Kyrenia se află o mănăstire ortodoxă nu departe de satul Sfântul Ambrozie. Biserica mănăstirii a fost ridicată prin secolul al XII-lea de un călugăr din Asia Mică. Acest călugăr a pus hramul acestei mănăstiri Sfântul Arhanghel Mihail. Legat de această mănăstire există o tradiţ ie din vechime (nu ş tim din ce secol ş i din ce an) care ne spune că era un creş tin care trecea printr-o vreme de mare încercare. El a căutat ajutor ş i sfat la mai multă lume dar nu a găsit. Fără să ş tie ce să mai facă ei bine acest creş tin ortodox ş i-a spus că va merge ş i va cere sfatul ş i opinia Sfântului Arhanghel Mihail de la mănăstirea din Munţ ii Kyrenia. El a purces la drum ş i în cele din urmă a ajuns la mănăstirea din munţ i. A intrat în biserică ş i a îngenunchiat în faţ a icoanei Sfântului Arhanghel Mihail. După ce a făcut o scurtă rugăciune a considerat că este bine să îi spună icoanei marea probemă în care se afla. Aş a că creş tinul ş i-a expus toată problema în faţ a icoanei. Aceasta fiindcă creş tinul era mult prea încercat. În biserică s-a făcut tăcere. Când creş tinul a dat să se ridice de jos a putut vedea că Sfântul Arhanghel Mihail din icoană a început să îi vorbească. El i-a dat un răspuns la toate problemele cu care se confrunta creş tinul. Creş tinul a rămas uimit. Nu îi vedea că creadă fiindcă niciodată nu a mai văzut ca o icoană să vorbească sau mai bine spus dintr-o icoană să se audă o voce (evident vocea Sfântului Arhanghel Mihail). După ce răspuns tuturor frământărilor acelui creş tin ortodox vocea din icoană nu s-a mai auzit. Creş tinul s-a închinat cu evalvie în faţ a icoanei ş i a mulţ umit Sfântului Arhanghel Mihail pentru răspunsul său. Apoi el a plecat la casa lui. Pentru că acea icoană s-a dovedit că este una care răspunde la rugăciuni în cele din urmă icoana a fost denumită icoana Sfântului Arhanghel Mihail antiphonitis care în limba greacă înseamnă "cel care răspunde."[226]

Avem aici încă o minune pe care a făcut-o Sfântul Arhanghel Mihail care ne spune că el nu este numai o prezenţ ă nominală în spaţ iul sfânt ş i liturgic al bisericii. Este bine pentru noi creş tinii ortodocş i să ş tim că atunci când ne rugăm în faţ a icoanelor Sfântului Arhanghel Mihail în cele din urmă el ascultă cu atenţ ie care este problema noastră după cum am putut vedea din minunea de mai sus. Este adevărat prin urmare că este o mare legătură dintre persoana Sfântului Arhanghel Mihail ş i spaţ iul liturgic al bisericii în care putem vedea iconanele lui. Aceasta fiindcă aceste icoane sunt la un anumit nivel un fel de actualizare a prezenţ ei arhanghelului. Trebuie să fim mult mai deschiş i cu icoanele fiindcă prin această minune Sfântul Arhanghel Mihail a voit să ne facă conş tienţ i că el nu este absent din icoanele lui. Ar putea să fie mai mulţ i care ar spune că în nici un fel o icoană pictată de mâna unui om nu poate să ajungă să să fie plină de prezenţ a celui

225 Pelerinul rus (autor anonim), *Povestirile unui pelerin în căutarea rugăciunii neîncetate. Textul integral al redacţ ei Optina* (Sibiu, 2001).

226 Tradiţ ia pe care o avem de la Mănăstirea Sfântului Arhanghel Mihail nu a menţ ionat care a fost problema cu care se confrunta creş tinul ortodox dar ceea ce este sigur este că acel creş tin ortodox era disperat. Nu mai ş tia la cine să ceară ajutor ş i mângâiere. Ş tim că viaţ a poate să ne aducă într-o astfel de situaţ ie. La fel de bine nu s-a păstrat nici răspunsul Sfântului Arhanghel Mihail aceasta fiindcă cel mai probabil a fost vorba de de o problemă intimă. Cu toţ ii avem probleme intime de care ne este ruş ine să le facem publice. Probabil că acest creş tin a avut o problemă intimă pe care nu a voit să o facă publică. Ceea ce a făcut public acest creş tin ortodox este că a primit răspuns de la Sfântul Arhanghle Mihail la problema lui prin icoana acestuiai.

reprezentat în ea. Aceasta fiindcă omul este tentat că creadă că regulile lumii fizice se aplică ş i în lumea spirituală. Iată prin urmare că trebuie să fim mult mai receptivi faţ ă de icoane ş i ceea ce sunt ele. La fel cum curentul circulă în mod nevăzut prin cabluri, la fel de bine harul lui Dumnezeu circulă prin icoane. Aceasta mai ales dacă noi ş tim ceea ce este harul ş i ne dăm seama de care este semnificaţ ia icoanelor. Icoanele sunt un spaţ iu sfânt care converg harul sfântului care este reprezentat în ea. Devine evident că trebuie să fim mult mai înţ elegători că icoana este un fel de dimensiune deschisă spre spiritual. Aş a se face că în cazul creş tinului din Grecia care a primit răspuns de la Sfântul Arhanghel Mihail printr-o icoană este adevărat că se poate vedea că icoanele nu sunt simple imagini ci sunt mult mai mult decât atât. Trebuie să vedem problema în sens spiritual. În sens spiritual Sfântul Arhanghel Mihail este adevărat că este prezent în sens spiritual în toate icoanele lui. Iată de trebuie să avem evlavie faţ ă de icoane ş i să nu le considerăm ca simple imagini. Icoanele prin urmare pot să conveargă harul lui Dumnezeu ş i tot ceea ce ţ ine de prezenţ a sfinţ ilor care sunt prezentaţ i. Pentru a înţ elege mai bine aceste lucruri este bine să ş tim că legile lumii spirituale nu sunt în nici un fel valabile în lumea fizică. Prin urmare în sens spiritual am putut vedea că Sfântul Arhanghel Mihail este prezent duhovniceş te în icoanele sale. Icoanele sunt cele care definesc la un anumit nivel spaţ iul liturgic al Bisericii Creş tin Ortodoxe. Devine evident că trebuie să fim mult mai deschiş i faţ ă de lumea spirituală. Mulţ i s-ar putea întreba cum să fim mai deshciş i spre lumea spirituală? Suntem mai deschiş i faţ ă de lumea spirituală mai ales prin rugăciune. Vedem din cazul creş tinului ortodox care s-a rugat în faţ a icoanei Sfântului Arhanghel Mihail că el a căzut în genunchi ş i a cerut cu mare umilinţ ă un răspuns de la arhanghel. Ei bine este evident că Sfântul Arhanghel Mihail ajunge să ne vorbescă cel mai des prin gânduri care vin de la el, dar au fost ş i cazuri în care el a vorbit prin icoane.[227]

Prin urmare trebuie să ş tim că în sens spiritual acolo unde este prezent Iisus este prezent ş i Sfântul Arhanghel Mihail. Aceasta fiindcă trebuie să ş tim că în lumea spirituală sau mai bine spus în rai există mult mai multă unitate decât este pe pământ. Biserica este în acest sens o realitate unită care ne face să fim uniţ i cu cerul sau cu raiul. Într-o lume care de cele mai multe ori păş eş te pe căi străine de cele ale sfinţ eniei este adevărat că este nevoie de un spaţ iu care să ne unească cu cerul ş i să aducă raiul mult mai aproape de noi. Aceasta nu înseamnă că în biserică în cele din urmă vom ajunge să trăim bucuriile ş i desfătăriile raiului. Nu este vorba de aceasta ci este vorba mai mult de o deschidere a noastră spre rai ş i o deschidere a raiului spre umanitate. Dacă este să găsim un spaţ iu în care raiul ş i Sfântul Arhanghel Mihail este deschis spre noi, fără doar ş i poate că acesta este Biserica ş i mai ales Biserica Creş tin Ortodoxă. În acest sens este adevărat că Biserica este un spaţ iu al devenirii. Este un spaţ iu al devenirii omului din spre această lume în spre rai. Iată de nu trebuie să neglijăm biserica ş i să ne dăm seama că ea este o oportunitate pe care o avem. Cine ar putea refuza o oporutnitate care ne duce pe drumul devenirii noastre în spre rai? Fără doar ş i poate că nimeni. Totuş i fiindcă sunt ş i mulţ i fii ai întunericului printre oameni este adevărat că sunt mulţ i care nu vor să ş tie de biserică ş i la fel de bine sunt chiar luptători împotriva bisericii. După cum am vorbit în rândurile de mai sus cei care se opun bisericii în cele din urmă se opun Sfântului Arhanghel Mihail.[228]

Adevărul este că trăim într-o lume ce este înstrăinată de idea de sfinţ enie ş i de loc sfânt. Aceasta fiindcă se consideră că salvarea omului nu vine pe care religioasă ş i bisericească ci mai mult pe cale ş tiinţ ifică ş i tehnică. Auzim din ce în ce mai des mai multe voci care ne spun că nu trebuie să mai ascultăm de biserică ş i de religia creş tin ortodoxă fiindcă în acest fel în cele din urmă ne eliberăm de o superstiţ ie medievală. Pentru cei mai mulţ i dintre oamenii de azi cultul Sfântului Arhanghel Mihail nu este nimic mai mult decât o superstiţ ie. Este o superstiţ ie care ne spune că trebuie să fim ancoraţ i în ş tiinţ ă ş i în pragmatism ş i nu în poveş tile creş tin ortodoxe. Este în acest sens Sfântul Arhanghel Mihail o realitate pragmatică pe care să o simţ im? Cei mai

227 Leonid Uspensky, *Teologia icoanei* (Cluj Napoca, 2012 reeditare).

228 Unii ar putea să ne spună că minunea de mai sus cu creş tinul care a primit răspuns de la Sfântul Arhaghel Mihail este un caz izolat. Cum rămâne cu miile ş i milioanele de creş tini care se roagă la icoana Sfântului Arhanghel Mihail ş i nu primesc nici un răspuns? Nu este o mare nedreptate că Sfântul Arhanghel Mihail nu ne răspunde prin icoanele sale la fiecare dintre noi atunci când suntem în nevoie? Ceea ce trebuie să ş tim este că perspectiva din care priveş te Sfântul Arhanghel Mihail lumea ş i pe noi creş tinii ortodocş i este diferită de cea a noastră. Aceasta fiindcă fiind în rai el vede lucrurile diferit faţ ă de noi. Prin minunea care am expus-o mai sus am voit să arătăm că realmente când ne rugăm în faţ a icoanei Sfântului Arhanghel Mihail el aude ruăgciunile ş i problemele noastre. Iată de ce faptul că Sfântul Arhanghel Mihail nu ne răspunde verbal la fiecare dintre noi nu trebuie să fie o piatră de poticnire pentru noi. Aceasta fiindcă mai de vreme sau mai târziu pe cale spirituală el va da un răspuns pentru noi.

mulţi mari savanţi sunt de părere că nu. În nici un fel nu trebuie să considerăm că Sfântul Arhanghel Mihail este o realitate pragmatică. Dacă nu este o realitate pragmatică atunci de ce să mai credem în el? Adevărul este că minunile Sfântului Arhanghel Mihail ne spune că el este o realitate care poate să fie simţită şi pragmatic. Iată de ce opiniile care susţin că cultul Sfântului Arhanghel Mihail este o superstiţie antică şi medievală în nici un fel nu trebuie să ne descurajeze. Putem să ridicăm întrebarea: este o superstiţie capabilă să facă minuni? În nici un fel. Iată că opiniile ştiinţifice referitoare la Sfântul Arhanghel Mihail sunt cât se poate de neântemeiate. Este evident că trebuie să înţelegem că realităţile spirituale din care face parte şi Sfântul Arhanghel Mihail sunt net superioare lumii ştiinţifice. Aceasta fiindcă ştiinific dacă este să ne gândim ştiinţa este limitată. Ea nu poate să explice existenţa lui Dumnezeu şi pentru aceasta sunt tot mai mulţi savanţi care devin atei. Fiindcă savanţii nu Îl pot vedea pe Sfântul Arhanghel Mihail prin microscopurile lor sau prin telescoape ei bine ei concluzionează că a vorbii de o prezenţă a Sfântului Arhanghel Mihail este în cele din urmă o iluzie. După cum am spus fiecare lucru este bine definit de Dumnezeu şi nu trebuie să le confundăm unul cu altul. În acest sens nu trebuie să confundăm realităţile materiale cu cele spirituale. Pământul ţine de lumea materială în timp ce Sfântul Arhanghel Mihail ţine de lumea spirituală. Iată că deşi această lume spirituală nu este accesibilă omului de pe pământ de mai multe ori el s-a făcut pe sine accesibil prin diferite minuni pe care le-a făcut în lumea noastră materială. Prezenţa Sfântului Arhanghel Mihail este una care este posibilă să fie acceptată în biserică prin credinţă. Este adevărat că oricât de multă credinţă am avea nu este destul. Devine evident că trebuie să fim mult mai deschişi în spre Sfântul Arhanghel Mihail în biserică. Minunea de mai sus cu creştinul din Grecia trebuie să ne încredineze că Sfântul Arhanghel Mihail ne ascultă în biserică rugăciunile şi ele nu rămân fără de nici o consecinţă. Iată de ce trebuie să fim mult mai încrezători în prezenţa Sfântului Arhanghel Mihail în biserică. Nu trebuie să avem mari îndoieli că el este prezent în biserică şi ne ascultă rugăciunile. Este posibil ca numai în viaţa de apoi să primim răspuns de ce mai multe dintre rugăciunile noastre nu au fost ascultate.[229]

CAPITOLUL 12

SFÂNTUL ARHANGHEL MIHAIL ÎMPLINITOR AL VOII ŞI CERINŢELOR LUI DUMNEZEU TATĂL

Nevoia de iubire paternă şi de paternitate o simte fiecare dintre oameni. Aceasta fiindcă fiecare dintre noi pentru a venii în această lume avem nevoie de un tată. Tatăl nu este suficent să ne procreieze sau mai bine spus să de ne dea viaţă. Aceasta fiindcă tatăl este un fapt care ţine şi de procesul creşterii noastre. Trebuie să creştem şi pentru a creşte în mod sănătos prezenţa tatălului în viaţa noastră este definitorie. Mai mulţi taţi care şi-au abandonat copii şi i-au lăsat să crească numai prin grija mamei i-au făcut pe aceşti copii să sufere enorm. Aceasta fiindcă copilul de la prima vârstă până la maturitate simte în mod natural nevoia de prezenţa tatălui. Este tatăl cel care ajunge să îl întărească în momentele critice, este tatăl cel care ajunge să îl înveţe să se lupte cu greautăţile vieţii, este tatăl cel care îl îndrumă atunci când necazurile dau peste copil. Mai toţi copiii care nu au avut un tată în copilărie au ajuns să sufere traume uneori pentru tot restul vieţii. Ceea ce ne spune Biserica Creştin Ortodoxă în privinţa paternităţii este ca ea vine de la Dumnezeu Tatăl. În acest sens modelul oricărei familii este comuniunea de iubire desăvârşită care există între persoanele Sfintei Treimi, cele care Îl compun pe Dumnezeu. Prin urmare este adevărat că paternitatea are o origine extramundană. Ea vine de dincolo de lume din iubirea veşnică pe care Dumnezeu Tatăl o are faţă de de Dumnezeu Fiul şi Duhul Sfânt. Aşa se face că în sens teologic singura diferenţă care există între Dumnezeu Tatăl şi Dumnezeu Fiul Iisus

[229] N. E. Pestov, *Cum să ne îndeletnicim cu rugăciunea lui Iisus* (Bucureşti, 2018).

Hristos, este că Dumnezeu Tatăl este nenăscut ş i Dumnezeu Fiul este născut. Nu este vorba de o naş tere sub timp cum sunt naş terile umane ci mai mult de o naş tere dincolo de timp, din veş nicie.[230]

Iată prin urmare că taina paternităţ ii ş i a maternităţ ii umane are profunde valenţ e teologice. Există în acest sens o teologie a familiei în care drept model este Sfânta Treime. Totuş i, dacă există o taină a paternităţ ii ş i a maternităţ ii umane cum se reflectă ea în lumea îngerilor? Este aceiaş i implicaţ ie care este pe pământ sau este una diferită? Adevărul este că trebuie să ş tim că Dumnezeu Sfânta Treime nu se modifică nici în ceea ce îi priveş te pe îngeri ş i nici în ceea ce îi priveş te pe oameni. Nu trebuie să credem că acelaş i Dumnezeu este descoperit într-un anume fel pentru oameni ş i în alt fel pentru îngeri. Aceasta fiindcă după cum am evidenţ ial în cele din urmă vorbim de unul ş i Acelaş i Dumnezeu Sfânta Treime. Ceea cea ce este important este să ş tim că prin întruparea ş i activitatea mesianică a lui Iisus omul poate ajunge la stadiul de a fi adoptat fiul lui Dumnezeu Tatăl. Dacă omul poate ajunge fiul lui Dumnezeu Tatăl pot ş i îngerii să o facă? Dumnezeu Tatăl este Dumnezeu Tatăl atât al îngerilor cât ş i al oamenilor. La fel cum Dumnezeu Tatăl i-a creat pe îngeri la fel de bine El i-a creat ş i pe oameni. Totuş i, la fel cum paternitatea lui Dumnezeu Tatăl nu este impusă cu forţ a asupra oamenilor nici în cazul îngerilor această paternitate dumnezeiască nu este impusă cu forţ a. Nu este impusă cu forţ a fiindcă ş i îngerii sunt fiinţ e libere ş i au liberul arbitru. Iată de ce au fost ş i îngeri care au respins paternitatea lui Dumnezeu Tatăl. Aceasta a dus la ceea ce mai toţ i creş tinii ortodocş i cunosc ca diavoli. Diavolii sunt cei care nu vor să Îl recunoască pe Dumnzeu nici ca Dumenzeul lor dar nici ca ş i Tatăl lor. Aş a se face că diavolii au căutat să iese în nefiinţ ă fiindcă nu au mai voit să aibă fiinţ a ce le-a fost conferită de Dumnezeu Tatăl. A ieş ii din fiinţ ă nu este posibil decât numai cu voia lui Dumnezeu Tatăl. Odată ce Dumnezeu Tatăl a creat un lucru el i-a conferit acelei creaturi o fiinţ ă care îi este proprie ş i care la fel de bine este independentă. Iată prin urmare că diavolii voind să iese din fiinţ a conferită lor de Dumnezeu Tatăl au ajuns să găsească iadul. Aceasta fiindcă nu există un alt principiu ontologic suprem în această lume decât Dumnezeu Tatăl. Devine evident că Dumnezeu Tatăl nu a forţ at ca diavolii să devină fii Lui ci aceş tia au fost liberi să aleagă sau nu de a fi fii Săi sau nu. Faptul că Dumnezeu Tatăl s-a manifestat faţ ă de îngeri mai înainte de creaţ ie ca un Tată a fost interperat de diavoli ca un act de slăbiciune. Ei care aveau puteri supraanturale au ajuns al concluzia că pot să obţ ină chiar acele puteri pe care le avea Tatăl lor. Aş a se face că o astfel de dorinţ ă s-a dovedit imposibilă. Nu poţ i să fi mai mare în gradaţ ia familiei decât tatăl tău. Tatăl tău este cel care ţ i-a dat viaţ a ş i cât vei exista el va rămâne tatăl tău. Se pare că diavolii s-au amăgit că ei pot lua locul lui Dumnezeu Tatăl ş i să vină cu o nouă ordine în ceruri. Faptul că Dumnezeu Tatăl este bunătate ş i iubire este ceea ce i-a iluzionat pe diavoli să creadă că planul lor în cele din urmă va funcţ iona. Ei bine se pare că planul nu a funcţ ionat. Aceasta fiindcă deş i Dumnezeu Tată este iubire ş i bunătate deplină, el este ş i dreptate deplină. Vedem ş i din parabola fiului risipitor că acesta a voit să îş i încheie toate legăturile cu tatăl său ş i să plece într-o ţ ară îndepărtată unde să nu mai fie sub ascultarea tatălui său. Într-un anume fel la fel cu voit să facă ş i diavolii. La fel cum tatăl fiului risipitor nu s-a opus dorinţ ei fiului său nici Dumnezeu nu s-a opus dorinţ ei diavolilor de a ieş ii de sub ascultarea Lui.[231]

Totuş i ceea ce trebuie să ş tim este că oamenii ş i îngerii nu sunt fiinţ e identice. Fiindcă sunt fiinţ e care sunt înzestrate cu mai multe puteri adevărul este că atunci când au căzut de la Dumnezeu Tatăl ei au căzut pentru totdeauna. Diavolii ş tiau de consecinţ ele căderii lor. Ş tiau că fiindcă resping pe Dumnezeu Tatăl în cele din urmă se vor depărta pentru veş nicie de El. Se pare că ura ş i invidia lor au fost atât de mari că nu au mai ţ inut cont de faptul că vor fi aruncaţ i în iad. Sunt cunoscute în acest sens analogii ş i cu oamenii. Sunt oameni care prin natura lor sunt rebeli. Există chiar ş i o modă a rebelului care după cum se spune este *rebel fără de cauză*. La fel am putea să spunem că au fost ş i cu diavolii. Ei au fost fără de nici o îndoială rebeli fără de cauză. Au fost rebeli fără de cauză fiindcă motivul pentru care ei s-au ridicat împotriva lui Dumnezeu Tatăl a fost unul neîntemeiat. Putem vedea că sunt ş i criminali în serie care nu duc lispă de nimic dar care găsesc o plăcere sadică în a ucide. Este acel sentiment care te face să te simţ i ca Dumnezeu Tatăl: ai putere peste viaţ ă ş i peste moarte. Ei bine diavolii au început să îş i dea seama că rebeliunea este fără doar ş i poate un sentiment intens ş i

---

230 Mihai Himcinschi, *Doctrina trinitara ca fundament misionar. Relatia Duhului Sfant cu Tatal si cu Fiul in teologia rasariteana si apuseana. Implicatiile doctrinare si spirituale ale acesteia*, (Ed. Reintregirea, Alba Iulia, 2004).

231 (Autor colectiv), *Cartea fiului risipitor* (Sibiu, 1998).

prin urmare s-au iluzionat că acest sentiment al rebeliunii îi va speria pe restul de îngeri şi îi va face ca toţi să tremure de frică şi în cele din urmă Dumnezeu Tatăl să fie scos din rai şi ei să îi ia locul. Despre aceasta de fapt am vorbit mai pe larg în rândurile de mai sus.[232]

Ceea ce ne spune patristica ortodoxă este că păcatul pe care îngerii îl fac nu este indentic cu păcatul pe care îl fac oamenii. Fiindcă omul este o fiinţă inferioară îngerilor ei bine păcatul lui nu are aceiaşi gravitate. Nu are aceiaşi gravitate fiindcă omul este o fiinţă mult mai slabă decât îngerul. Fiindcă îngerii au puteri supranaturale ei bine ei pot ca veşnic să fie slujitori ai binelui. Iată de ce în timp ce pentru oameni pocăinţa este unul lucru mai uşor de făcut ei bine pentru îngeri aceasta este mai greu de realizat dacă nu chiar imposibil. Aceasta fiindcă pentru a te pocăi ai nevoie de smerenie în faţa lui Dumnezeu Tatăl. Când te pocăieşti nu faci decât să te smereşti în faţa lui Dumnezeu Tatăl şi să îţi recunoşti păcatele şi greşelile pe care le-ai făcut. Aşa se face că pentru diavoli pocăinţa a devenit o imposibilitate. Aceasta fiindcă mândria a fost motivul principal pentru care ei au căzut de la Dumnezeu. Ori pentru a se pocăi ei trebuie să se smerească. Fiindcă păcatul şi mândria a devenit noua lor constituţie ontologică pocăinţa a devenit o imposibilitate pentru diavoli. Totuşi, dacă ei ar face eforturi s-ar putea pocăi. Aceasta ar însemna că ei să renunţe la răutate şi la mândrie ceea ce evident că dracii nu sunt doritori să o facă. Iată cum dracii au căzut în propria lui capcană. Ei se autoiluzionează şi în vremurie de azi să creadă că în cele din urmă Îl vor detrona pe Dumnezeu Tatăl şi îi vor lua locul. Acesta fiindcă ei cred că ura este un sentment mult mai puternic decât iubirea. După cum am spus ceea ce vor diavolii este ontologic imposibil. Ştim de mai mulţi nebuni care ajung să se creadă altceva decât ce sunt ei în realitate. Este vorba de nebuni care se cred animale sau chiar obiecte din jur. Iată cum diavolii au înnebunit. Însă nu toţi îngerii au urmat calea diavolilor. Când a venit vremea ca îngerii să se decică de partea cui sunt: de partea lui satan sau al lui Dumnezeu Tatăl majoritatea au rămas credincioşi lui Dumnezeu Tatăl. Ei şi-au dat seama că moral şi duhovniceşte este rău să te răzvrăteşti împotriva propriului Tată. Iată cum îngerii au ajuns să fie şi ei fii lui Dumnezeu pentru veşnicie. Ştim că patrologia creştin ortodoxă vorbeşte mult de capacitatea omului de a devenii fiul lui Dumnezeu prin credinţa în Domnul Iisus Hristos. Totuşi, nu trebuie să uităm că şi îngerii din cer sunt fii lui Dumnezeu Tatăl. Aceasta fiindcă Dumnezeu Tatăl nu se schimbă în ontologia Sa nici faţă de oameni dar nici faţă de îngeri. În acest sens trebuie să ştim că îngerii nu sunt un fel de sclavi ai lui Dumnezeu Tatăl ci mai mult sunt fii Săi preaiubiţi care îl ajută să îşi ducă la îndeplinire proiectele şi atrbuţiile care îi revin. Este greşit să credem că numai noi oamenii ne putem adresa lui Dumnezeu Tatăl cu calificativul de Tată fiindcă şi îngerii la fel de bine o pot face mai ales după ce diavolii au fost izgoniţi din rai.[233]

Iată de ce putem spune că Sfântul Arhanghel Mihail este fiul lui Dumnezeu Tatăl. Imaginea pe care noi oamenii o avem faţă de Sfântul Arnaghel Mihail este că el dimpreună cu fraţii lui îngeri sunt pur şi simplu un fel de servitori care sunt puşi să Îl slujească necondiţionat pe Dumnezeu Tatăl. A considera că un înger este o slugă a lui Dumnezeu Tatăl este greşit fiindcă în nici un fel nu se poate să gândim în aceşti termeni relaţia sau legătura care există între Dumnezeu Tatăl şi sfinţii îngeri. Este adevărat că sfinţii îngeri dimpreună cu fratele lor Sfântul Arhanghel Mihail Îl slujesc pe Dumnezeu Tatăl dar Îl slujesc ca nişte fii şi nu ca nişte scalvi. Aceasta fiindcă ar fi cea mai mare greşală să considerăm că sclavia se aplică şi în cazul lui Dumnezeu Tatăl. Dumnezeu Tatăl nu i-a creat pe îngeri ca un fel de sclavi sau slujitori (slugi) ale Sale ci mai mult ca fii Săi care din proprie iniţiativă sunt chemaţi să Îl iubească şi să fie în comuniune cu El. Iată de ce trebuie să ştim că iubirea lui Dumnezeu nu se manifestă numai în ceea ce îi priveşte pe oameni ci la fel de bine şi în ceea ce îi priveşte pe îngeri. Îngerii şi oameni sunt uniţi de aceiaşi iubire comună pe care o au venind de la Dumnezeu Tatăl. Este greşit să credem că Dumnezeu Tatăl ne iubeşte numai pe noi oamenii şi nu îi iubeşte şi pe îngerii din

---

[232] A fi rebel fără de cauză este cu adevărat o nebunie. Este o nebunie fiindcă rebeliunea pentru ca să fie acceptată trebuie să aibă o cauză raţională. Este în acest sens de înţeles ca oamenii să devină rebeli în faţa unei tiranii şi dictaturi. Acesta fiindcă tirania şi dictatura ne încalcă cele mai elementare drepturi. Este de înţeles ca un angajat să devină rebel când şeful lui îl terorizează. Este de înţeles ca un copil să devină rebel când părinţii lui îl nedreptăţesc. Sunt multe alte cazuri în care sentimentul de rebeliune este de înşeles şi chiar necesar. Totuşi în cazul diavolilor acest fapt al rebeliunii nu a avut nici un fel de logică. Nu a avut logică fiindcă Dumnezeu Tatăl le-a oferit paternitatea lor diavolilor, le-a conferit puteri supraanturale, le-a conferit bucuriile eterne ale raiului. Iată că cu tot ceea ce au avut diavolii cu atât au voit mai mult. Ei au voit ceea ce este ontologic imposibil: să devină din îngeri dumnezei. Adică un câine să devină un nor de pe cer. Este evident că diavolii au fost inconştieţi de consecinţele ontologice ale rebleiunii lor.

[233] Anatole France, *Revolta îngerilor* (Franţa, 1914).

ceruri. De fapt primii chemaţ i de a recepţ iona iubirea lui Dumnezeu Tatăl au fost sfinţ ii îngeri ş i printre ei ş i Sfântul Arhanghel Mihail. Este adevărat că mulţ i oameni sunt fascinaţ i de îngeri ş i de existenţ a lor ş i au fost cazuri în care îngerii au ajuns să fie idolatrizaţ i. Să ne aducem aminte că până ş i Zoroastru din antichitate credea în îngeri. Ei i-a denumit ameş a sapentas, care erau un fel de slujitori sau fii a lui Ahuramazda, Dumnezeul cel bun. Totuş i deş i Dumnezeu Tatăl ne iubeş te pe noi oamenii la fel de mult cum îi iubeş te pe îngerii din rai la fel de bine El i-a creat pe îngeri superiori omului. Acesta a fost ş i motivul pentru care am spus că îngerii din cer sunt mult mai potriviţ i să rămână în sfinţ enia lui Dumnezeu Tatăl fiindcă puterile lor sunt net superioare cu ale omului. Totuş i, chiar ş i aceş ti îngeri care au fost investiţ i de Dumnezeu Tatăl cu puteri net superioare decât ale omului, în cele din urmă au căzut ş i din îngeri de lumină ce erau au ajuns să devină draci ai întunericului.[234]

Totuş i Sfântul Arhanghel Mihail a putut să vadă că Dumnezeu Tatăl nu a rămas blocat de căderea diavolilor. El a putut vedea că Dumnezeu Tatăl a decis ca proiectul creaţ iei să continue. Iată că Dumnezeu Tatăl ş i-a continuat procesul de creaţ ie probabil după ce în prealabil i-a consulat pe sfinţ ii îngeri fii Săi din ceruri. Aş a s-a stabilit să fie creat universul ş i pe planeta pământ să fie creat omul care mai apoi urma să se dezvolte în umanitate. Fiindcă Dumnezeu Tatăl a voit să îi testeze pe oameeni el l-a lăsat pe diavol să îi ispitească pe primii oameni în rai pentru a îş i putea da seama de care sunt intenţ iile omului. În acest sens este posibil ca dacă omul nu ar fi căzut în păcat el să fi putut ajunge mult mai repede în starea de fiu al lui Dumnezeu. Omul însă a fost înş elat de diavol. Dumnezeu Tatăl decide că o a doua ş ansă se cuvinte omului. Aceasta a fost întruparea fiului lui Dumnezeu în istoria umană. De la Iisus istoria umană s-a împărţ it în două: una care ş i-a urmat calea firească de până atunci ş i alta în care prin comuniune duhovnicească omul să poată devenii fiul lui Dumnezeu. Pentru mulţ i din zilele noastre întruparea lui Iisus nu spune nimic ş i aş a se face că sunt mai multe religii care nu recunosc venirea lui Iisus pe pământ ş i nici faptul că prin credinţ a în El putem devenii fii lui Dumnezeu. Aceasta fiindcă aceste persoane vor să primească ş i ei puteri supranaturale în momentul în care vor devenii fii lui Dumnezeu. Ori se pare că între creş tini ş i cei de alte religii nu este nici o diferenţ ă. Iată de ce în cele din urmă sunt unii care consideră că persoana lui Iisus este nulă. Istoria a demonstrat că au fost destui de mulţ i antrihriş ti care logic vor ajunge să pregătească venirea antihistului de la sfârş itul timpului. Ceea ce putem vedea aici este că la fel cum diavolii i-au întors spatele lui Dumnezeu Tatăl în rai la fel de bine pe pământ sunt mai mulţ i care îi întorc spatele lui Dumnezeu Fiul Domnului Iisus Hristos. Iisus Hristos în rugăciunea Tatăl nostru a fost cât se poate de explicit că viaţ a pe acest pământ trebuie să fie o prefigurare a raiului. Pentru aceasta El a spus: facă-se voia Ta precum în cer aş a ş i pe pământ. Iată că deş i pe pământ nu suntem chiar ca în rai în cele din urmă viaţ a pe pământ poate cu puţ in efort să fie o prefigurare a raiului. Sfântul Arhanghel Mihahil a fost lăsat în acest sens de Dumnezeu Tatăl să vegheze la binele acestei lumi. Nu trebuie să credem că Sfântul Arhanghel Mihail are misiunea de a instala raiul pe pământ. El are menirea de a ne pregătii pentru viaţ a de apoi când avon ajunge să îl vedem pe Dumnezeu Tatăl faţ ă către faţ ă.[235]

O altă arătare a Sfântului Arhanghel Mihail o avem din secolul al IV-lea ş i a fost înregistrată de Sfântul Grigorie cel Mare (sau Sfântul Grigorie Dialogul după cum este cunoscut de unii). Cum a fost văzut Sfântul Arhanghel Mihail de Sfântul Grigorie cel Mare în secolul al IV-lea? Secolul al IV-lea a fost secolul în care la Roma s-a declanş at o molimă devastatoare care a făcut mai multe victime. Este posibil ca această molimă să fi fost lăsată de Dumnezeu Tatăl peste oameni drept o pedeapsă pentru păcatele strămoş ilor romani păgâni care ş tim că mai mult se câteva secole au persecutat pe creş tini. Este posibil ca Dumnezeu Tatăl să fi lăsat ca această molimă să fi venit peste Roma ş i din alte motive. Ceea ce este sigur este că ea a curmat mai multe vieţ i.

234 Devine evident că păcatul îngerilor a fost mult mai grav decât al oamenilor. Aceasta fiindcă în timp ce omul a căzut fiind ispitit de diavol ei bine îngerii au căzut din proprie iniţ iativă. Acesta este ş i motivul care ne spune că nu mai sunt ş anse ca diavolul ş i acoliţ ii lui să se mai pocăiască. Nu că pocăinţ a nu ar fi imposibilă în cazul diavolilor, dar este evident că din moment ce ei au făcut deliberat ceea ce au făcut ş tiind care vor fi consecinţ ele, este cât se poate de adevărat că nu mai au nici un interes să se pocăiască. Diavolii sunt în acelaş i sens victime ale propriei lor capcane. Capcana pe care ei au voit să i-o întindă lui Dumnezeu Tatăl a fost cea în care au căzut chiar ei. Ei sperau ca Dumnezeu Tatăl să fie aruncat în iad ş i iată că în cele din urmă chiar ei au fost aruncaţ i în iad. După cum am spus trebuie să fi fost dureros pentru sfinţ ii îngeri să îş i vadă pe fraţ ii lor cum sunt aruncaţ i din rai în iad, dar din nefericire nu mai era altă soluţ ie.

235 Aniela Siladi (trad), *S-a dus să îl vadă precum este. 20 de ani de la muterea în veş nicie a părintelui Sofronie Saharov* (Cluj Napoca, 2013).

Sfântul Grigorie cel Mare care atunci era episcop al Romei ș i-a dat seama că nu poate să rămână indiferent la ceea ce avea loc. Aș a se face că el le-a cerut romanilor să facă o procesiune pe străzile oraș ului făcând mai multe litanii (rugăciuni) ca Dumnezeu Tatăl să se milostivească ș i să îi elibereze pe romani de această molimă înfricoș ătoare. Litaniile pe care le-a făcut de atunci au ajuns să se numească Litaniile Mari. Timp de trei zile Sfântul Grigorie cel Mare a făcut aceste procesiuni pe străzile oraș ului până când în cele din urmă au ajuns la mormântului împăratului Adrian. Aici Sfântul Grigorie cel Mare l-a putut vedea pe Arhanghelul Mihail plutind deasupra oraș ului. Apoi arhanghelul s-a coborât pe vârful Mausoleumului (mormântul) lui Adrian (care din acel moment a primit numele de "Castelul Sfântului Înger."). Sfântul Arhanghel Mihail ș i-a scos sabia din teacă. Sfântul Grigorie cel Mare a putut vedea că sabia era plină de sânge. Apoi arhanghelul s-a făcut nevăzut. Ca semn al vedeniei sale pe care Sfântul Grigorie cel Mare a avut-o cu Sfântul Arhanghel Mihail pe acelaș i loc unde el a putut fi văzut a dat ordin să se consturiască o biserică cu hramul arhanghelului. Această biserică a fost denumită: „Ecclesia Sancti Angeli usque al Coelos."[236]

Vedenia Sfântului Arhanghel Mihail de către Sfântul Grigorie cel Mare poate să ridice în noi mai multe semne de întrebare. În primul rând de ce a lăsat Dumnezeu Tatăl ca o astfel de molimă să fi venit peste romani? Este adevărat că la vremea Sfântului Grigorie cel Mare imperiul era deja încreș tinat. Cum se face că deș i romanii erau creș tini peste ei a dat o molimă ce a făcut mai multe victime dintre creș tini nevinovaț i? Trebuie să ș tim că aceș ti creș tini romani erau fii persecutorilor păgâni care se delectatu ș i se bucurau când creș tinii erau aruncaț i în Coloseum la animale sălbatice ș i mâncaț i de vii. Este posibil ca unul dintre motivele pentru care această mare molimă a venit peste Roma secolului al IV-lea să fi venit pentru pedepsii păcatele persecutorilor creș tini. Ceea ce este sigur este că mai de vreme sau mai târziu Dumnezeu Tatăl va pedepsii pe cei care păcătuiesc cu propria ș iinț ă într-un fel sau altul. Ceea ce putem înț elege din vedenia Sfântului Grigorie cel Mare este că cel prin care Dumnezeu Tatăl ș i-a dus la îndeplinire pedeasa a fost Sfântul Arhanghel Mihail. Această minune a Sfântului Arhanghel Mihail adevărul este că este puț in diferită de cele pe care le-am văzut până acum. Dacă în minunile de mai sus Sfântul Arhanghel Mihail a vindecat surzi, paralitici, muț i sau bolnavi aici ceea ce poate să fie văzut este că Sfântul Arhanghel Mihail a venit să pedeapsească pe poporul Romei. Nu ș tim care au fost motivele pentru care o pedeapsă ca aceasta era necesară ș i ceea ce am vorbit mai sus sunt mai mult argumente care ț in de ordinul speculaț iei. Ceea ce este singur este că la fel cum Sfântul Arhanghel Mihail poate aduce binefaceri peste om prin diferite minuni mai mici sau mai mari la fel de bine el poate aduce ș i pedepse de la Dumnezeu Tatăl care pot cădea peste o regiune sau alta a lumii. De ce să ducă la îndeplinire Sfântul Arhanghel Mihail pedepsele pe care le hotăreș te Dumnezeu Tatăl? Pentru acelaș i motiv pentru care Sfântul Arhanghel Mihail l-a aruncat pe diavol în iad. Pentru a slujii dreptăț ii. Trebuie să ș tim că Sfântul Arhanghel Mihail deș i este bun ș i frumos este ș i el un slujitor al dreptăț ii. Este în acest sens cât se poate de ilogic ș i nepotrivit să credem că Sfântul Arhanghel Mihail nu este o ființ ă a dreptăț ii. A văzut că în mai multe icoane ș i picturi religioase el este reprezentat având o balanț ă în mână prin care trebuie să înț elegem că el este un arhanghel al dreptăț ii. În nici nu fel nu trebuie să credem că Sfântul Arhanghel Mihail susț ine nedreptatea din lumea noastră. Am putut vedea că Sfântul Grigorie cel Mare a putut vedea sabia Sfântului Arhanghel Mihail plină de sânge ceea ce ne spune că chiar el i-a ucis pe cei care au fost atinș i de molimă. Iată de ce nu trebuie să prindem frică de Sfântul Arhanghel Mihail ci trebuie să ș tim că el poate să ș i pedeapsească. Este adevărat că el niciodată nu pedepseș te pe cei nevinovaț i. Prin urmare când un om este pdepsit de Dumnezeu Tatăl într-un fel sau altul trebuie să ș tim că există un motiv pentru care el a ajuns să fie pedepsit. Aceasta fiindcă Sfântul Arhanghel Mihail nu face acte ilogice ș i iraț ionale.[237]

---

[236] Sfântul Grigorie cel Mare a fost de mai multe ori vizitat de sfinț ii îngeri ș i la fel de bine el nu la văzut numai pe Sfântul Arhanghel Mihail ci la fel de bine ș i pe alț i îngeri. Se ș tie despre acest sfânt că de când a ajuns episcop al Romei avea obiceiul ca în fiecare săptămână să cheme la masă pe 8 săraci din Roma pentru a cina cu ei ș i a vorbii despre problemele lor. Aș a se face că într-o seară în timp ce cina cu cei săraci eș ș tia că a invitat 8 săraci care era de fapt obiceiul lui. Totuș i, a putut vedea un al IX-lea invitat care îș i schimba faț a. Când sfântul l-a întrebat cine este acesta a recunsocut că este un înger trimis din cer care să îl încredinț eze că ceea ce face cu săracii în fiecare săptămână este un lucru care este bineplăcut lui Dumnezeu Tatăl. Iată că putem vedea aici că Sfântul Grigorie cel Mare pentru marea lui vidrtute de mai multe ori a văzut îngeri. Este posibil ca ș i noi dacă păș im pe calea virtuț ii în cele din urmă să putem vedea pe sfinț ii îngeri.

[237] Adrienne von Speyr, *Iov* (Ediura Galaxia Gutenberg, 2018).

Ceea ce este sigur şi ceea ce poate să fie dedus din cele de mai sus este că Sfântul Arhanghel Mihail poate nu numai să îl răsplătească pe om dar la fel de bine să îl şi pedepască pe acesta. Acesta ar trebuie să fie un aviz pentru cei dintre noi care suntem adepţii răului. Fiindcă ştim că Sfântul Arhanghel Mihail este o fiinţă nevăzută sunt mai mulţi care sunt de părere că într-un fel sau altul ei pot să comită cât mai multe rele fiindcă nu li se va întâmpla nimic. Nu li se va întâmpla nimic fiindcă nu îi vede nimeni. Marea majoritate a celor care sunt răi şi cirminali şi care fac rău celor din jur consdieră că nu există nici un Sfântul Arhanghel Mihail şi că ei pot comite cât rău vor fiindcă nu îi va pedepsii nimeni. Este o mare înşelăciune să credem aşa. Dacă Sfântul Arhanghel Mihail nu ne pedeseşte în această lume cel mai adevărat este că el poate să ne pedepsească în lumea care va venii. Aceasta fiindcă în faţa lui Dumnezeu Tatăl nu rămâne nici o mare răutate care să nu fie pedepsită. Au fost mai mulţi călugări care au fost înştiinaţi de îngerii din cer că au primit o anumită boală sau o anumită suferinţă pentru un păcat mai mare pe care l-au făcut în trecut. După cum am spus şi cu alte ocazii este în acest sens mult mai bine să fim pedepsiţi în această viaţă decât în viaţa de apoi fiindcă pedepsele pe care le vom primii în viaţa de apoi vor fi veşnice în timp ce durerile din această viaţă sunt trecătoare. Sunt mai mulţi care ar putea să se întrebe: cum se face că dacă Dumnezeu este Tatăl nostru El ne pedepseşte? Este posibil aşa ceva? Fără doar şi poate că da. Este posibil fiindcă de multe ori numai când suntem pedepsiţi ajungem să ascultăm de Dumnezeu Tatăl. Dumnezeu Tatăl vrea să fim în comuniune cu El şi pentru acesta a şi spus că trebuie să se facă voia lui pe cum în cer aşa şi pe pământ. Din aceasta înţelegem că Dumnezeu vrea să se facă voia Lui, numai că noi oamenii ţinem la voia noastră care de cele mai multe ori este greşită.[238]

Dacă este să privim universul cu biliardele sale de planete şi miile sale de galaxii este adevărat că ajungem la concluzia că o astfel de lucrare este nu numai maginifică ci la fel de bine este opera unei inteligenţe net superioare cu cea a omului. Tot ceea ce ştim noi din astronomie sunt doar frânturi de informaţii. Ceea ce este adevărat este că la facerea universului Dumnezeu Tatăl cel în Treime lăudat a avut probabil nevoie de asistenţă. Este cât se poate de posibil ca printre cei care L-au asistat pe Dumnezeu Tatăl la facerea universului să fi fost şi Sfântul Arhanghel Mihail. În acest sens avem mai multe motive să credem că Sfântul Arhanghel Miahil cunoaşte raţiunile şi sensurile universului mult mai porfund decât le cunosc marii noştrii astronomi. Aceasta fiindcă Sfântul Arhanghel Mihail exista deja în momentul când universul a fost făcut. Pentru noi oamenii universul trebuie să ştim că a fost mai mult decât toate un fel de exprimare a voinţei creatoare a lui Dumnezeu Tatăl şi la fel de bine un fel de avertisment asupra atotputerniciei Sale. Numai o fiinţă atotputernică putea să facă atât de multe galaxii şi toate să fie ordonate perfect şi simetric în acest vast univers. Nu ştim care este legătura Sfântului Arhanghel Mihail cu universul dar ceea ce este sigur este că Sfântul Arhanghel Mihail cunoşate acest univers mult mai bine decât noi. Fiindcă este o fiinţă supranaturală este adevărat că Sfântul Arhanghel Mihail poate călătorii extrem de repede de la un capăt al celuilalt al universului fără să aibă nevoie ca noi oamenii de mască cu oxigen. Sunt şi unele opinii care sunt de părere că tot acest spaţiu imens al universului a fost dat diavolului. Aceasta fiindcă după ce diavolul a căzut el a fost aruncat în iad. Totuşi, nu trebuie să confundăm universul nostru ce este imposibil să susţină viaţa cu iadul. Pentru om este adevărat că universul este un fel de iad, fiindcă dacă cineva iasă în spaţiu cosmic fără de costum special şi fără de mască cu oxigen moare. Universul înseamnă moarte pentru om, însă această regulă nu este valabilă şi pentru îngerii lui Dumnezeu. Nu putem ştii care este raportul îngerilor lui Dumnezeu cu cosmosul dar ceea ce este sigur este că pentru a ajunge din rai pe pământ îngerii trec prin univers. Poate că vom cunoşate această taină a legăturii

[238] Că sunt din ce în ce mai mulţi cei care nu ţin cont de voinţa lui Dumnezeu Tatăl nu este nici o îndoială. Nu este nici o îndoială fiindcă păcatul înseamnă o călcare a voinţei lui Dumnezeu Tatăl. Uităm mult prea uşor că Dumnezeu Tatăl nu este numai Tatăl nostru ci este şi Dumenzeu nostru. În acest sens este bine să punem voinţa lui Dumnezeu Tatăl mai presus de voinţa noastră. Aceasta fiindcă în acest mod în cele din urmă vom ajunge să ştim ce este virtutea şi unii chiar vor ajunge sfinţii. Sfinţii sunt aceia care au ajuns la un asemenea grad de viaţă că nu mai există nici un fel de diferenţă dintre voia lor şi voia lui Dumnezeu Tatăl. Ei bine trebuie să ştim că şi Sfântul Arhanghel Mihail face parte din această categorie: dintre voia lui Dumnezeu Tatăl şi voia sa Sfântul Arhanghel Mihail va alege întotdeauna să facă voia lui Dumnezeu Tatăl. Este adevărat că Dumnezeu Tatăl nu ne cere să facem voia lui orbeşte. Este posibil ca fiindcă înţelepciunea lui Dumnezeu Tatăl este infintiă noi să nu înţelegem voia lui Dumnezeu Tatăl şi să ni se pară fără de noimă. Ştim de cazul din Patericul egiptean în care un avă la pus pe ucenicul lui să ude o creangă uscată. După doi ani creanga a dat roade. Sfântul care i-a dat porunca ucenicului să ude creanga uscată a venit cu fructele din pom şi le-a spus restului călugărilor: veniţi să mâncaţi din roada ascultării.

Sfântului Arhanghel Mihail cu universul numai în viaţ a de apoi. Acesta fiindcă mai multe lucruri care sunt o taină în această viaţ ă vor fi cunoscute în viaţ a de apoi.[239]

Este evident că atât Sfântul Arhanghel Mihail cât ş i creş tinul ortodox de rând sunt uniţ i de o frăţ ietate comună în Dumnezeu Tatăl. Această frăţ ietate este una sfântă fiindcă după cum ş tim unul dintre atributele lui Dumnezeu Tatăl este sfinţ enia. Iată de ce trebuie să cunoaş tem mai în profunzime care sunt raporturile pe care Dumnezeu Tatăl le are cu sfinţ ii îngeri. Aceasta fiindcă la fel ca omul ş i sfinţ ii îngeri au trecut printr-un test de credincioş ie în Dumnezeu Tatăl. Se cuvine să fim mult mai atenţ i cu aceste raporturi pentru ca în cele din urmă să ajungem să înţ elegem de ce acţ ionează Sfântul Arhanghel Mihail la fel cum acţ ionează. Ceea ce ş tim ş i ceea ce este sigur este că Sfântul Arhanghel Mihail este mult mai aproape de Dumnezeu Tatăl fiindcă el locuieş te în rai alături de El. În acest sens dacă sfinţ ii îngeri sau stabilizat deplin ş i veş nic în Dumnezeu Tatăl ei bine omul este încă într-un proces de devenire. Aceste stadiu de a fi într-un proces de devenire în cele va culmina cu moartea. Unii s-ar putea întreba: de ce nu intervine Sfântul Arhanghel Mihail pe lângă Dumnezeu Tatăl pentru ca moartea să fie abolită pentru totdeauna? Sfântul Arhanghel Mihail adevărul este că nu poate abolii moartea fiindcă moartea a fost o consecinţ ă a păcatului protopărinţ ilor Adam ş i Eva care deş i au fost înş elaţ i nu s-au pocăit la momentul oportun de păcatul lor. Iată de ce Sfântul Arhanghel Mihail nu poate intervenii în istoria umană să abolească moartea. Totuş i, el poate intervenii ca sufletele celor buni ş i dreptţ i să nu fie răpite de diavoli în iad. Din aceasta trebuie să înţ elegem că Sfântul Arhanghel Mihail poate juca un rol important în eshatologia noastră personală a tuturor.[240]

Sunt unii care s-ar putea îndoi de nevoia ca Sfântul Arhanghel Mihail să fie un mediator între noi ş i Dumnezeu Tatăl. Aceasta fiindcă se consideră că nu trebuie să existe nici un fel de interpuş i între noi ş i Dumnezeu Tatăl. Totuş i, ceea ce reiese extrem de clar din tradiţ ia creş tin ortodoxă este că Dumnezeu Tatăl îl preţ uieş te ş i îl apreciază foarte mult pe Sfântul Arhanghel Mihail. În rândurile de mai sus am explicat ş i de ce. Fiindcă este credinios lui Dumnezeu Tatăl Sfântul Arhanghel Mihail ş i-a câş tigat dreptul de a fi mediator dintre noi ş i Dumnezeu Tatăl. Unii cred că aceasta este fără doar ş i poate mai mult o complicare a lucrurilor. Aceasta fiindcă de ce avem nevoie de un mediator între noi ş i Dumnezeu Tatăl în persoana Sfântului Arhanghel Mihail? Adevărul este că nu numai el este mediator. La fel de bine toţ i îngerii din cer sunt mediatori între om ş i Dumnezeu. Iată de ce nu trebuie să credem că prin această mediere suntem îndepărtaţ i de Dumnezeu Tatăl. Aceasta în nici un caz. Prin această mediere în cele din urmă se ajunge să ne facem mai mulţ i prieteni pe care îi vom întâlnii după moarte în rai. Este vorba de sfinţ ii îngeri. Sfinţ ii îngeri ş i Sfântul Arhanghel Mihail sunt prietenii noş tii care ne aş teaptă în rai. În rai în comuniunea de iubire a lui Dumnezeu Tatăl în cele din urmă vom ajunge fraţ ii sfinţ ilor îngeri. Nu trebuie în nici un fel să considerăm că un act de mediere al sfinţ ilor îngeri nu face nimic altceva decât să ne depărteze de Dumnezeu Tatăl. Sunt mulţ i care consideră că nu poate să existe o legătură sau o relaţ ie adevărată între om ş i Dumnezeu Tatăl dacă există interpuş i în această relaţ ie. Sfinţ ii îngeri ş i Sfântul Arhanghel Mihail în nici un fel nu trebuie să credem că îngreuiază legătura noastră cu Dumnezeu Tatăl ci mai mult faptul că ne iniţ iază în această legătură. Aceasta fiindcă trebuie să ş tim că sfinţ ii îngeri L-au trăit ş i L-au experimentat mult mai înainte de noi pe Dumnezeu Tatăl. Prin urmare unul dintre rolurile Sfântului Arhanghel Mihail este ş i acela de iniţ iator în mistagogia iubirii lui Dumnezeu Tatăl. Sunt lucruri care pot să fie făcute ş i lucruri care nu pot să fie făcute în legătura noastră cu Dumnezeu Tatăl. Sfinţ ii îngeri am putea spune că ne pregătesc ş i ne formează în spiritul iubirii lui Dumnezeu Tatăl. Ş tim că sfinţ ii îngeri nu se înmulţ esc ca oamenii. Aceasta până ce oamenii vor ajunge în rai loc în care nici ei nu se vor mai înmulţ ii. Aceasta a fost spusă de Domnul Iisus Hristos. Cu cât creş tem în iubirea lui Dumnezeu Tatăl cu atât

239 Aurel Mihail, *Sfânta Treime ş i cosmosul* (Bucureş ti, 2015).

240 Eshatologic Dumnezeu Tatăl este alături de noi prin prezenţ a sfinţ ilor îngeri. Ceea ce ne rămâne nouă de făcut este ca în această viaţ ă să fim alături de Dumenzeu Tatăl făcându-i voia. Avem datoria de a face voia lui Dumnezeu Tatăl dacă voim să ducem lumea la realizarea ei. Este adevărat că Dumnezeu Tatăl ne lasă libertate în ceea ce priveş te lumea dar la fel de bineEel intervine în cursul istoriei umane prin sfinţ ii îngeri. Sfântul Arhanghel Mihail adevărul este că a devenit o prezenţ ă din ce în ce mai ignorată de omul de azi. Încrezător în posibilităţ ile ş tiinţ ifice ş i tehnice ale lumii din jur omul modern trăieş te cu iluzia sau mai bine spus se autoiluzionează că în cele din urmă se va putea auto-mântui. Se va putea mântui prin eferturile proprii ş i totul este un proces de evoluţ ie (în sens darwinist). Este evident că tradiţ ia creş tin ortodoxă are o altă opinie în acest sens. Omul se poate mântui prin intervenţ ia Sfântului Arhanghel Mihail ş i credinţ a în Iisus Mântuitorul.

mai mult vom ajunge să îi iubim pe sfinții îngeri care sunt alături de noi și la bine dar și la greu. A crește în iubire față de îngeri este bine fiindcă este ceea ce ne face mai apți pentru mântuire. În rai toți sfinții ne spun că prezența îngerilor este obișnuită. Nu același lucru se poate spune despre această viață tranzitorie în care îngerii își fac prezența numai sporadic.[241]

Un lucru pe care Sfântul Arhanghel Mihail îl are în comun cu Dumnezeu Tatăl este iubirea. Este vorba fără doar și poate de o iubire diferită în grad față de cea a lui Dumnezeu Tatăl dar totuși în cele din urmă tot iubire. Aceasta fiindcă dacă Dumnezeu Tatăl ne iubește dumnezeiește ei bine Sfântul Arhanghel Mihail, ne iubește angelic. Este vorba de o iubire care se manifestă prin grija pentru binele omului și prin nevoia de unire și de unitate. Spre deosebire de noi oamenii care suntem mai mult sau mai puțini pasivi în ceea ce privește unirea, ei bine sfinții îngeri sunt mult mai receptivi la această noțiune. Aceasta fiindcă sfinții îngeri au o noțiune de solidaritate mult mai mare ca a noastră a oamenilor. Este posibil ca unii să se considere creștini fără să își dea seama că în sine creștinismul ortodox implică cu sine unire și unitate. Este vorba de a o unire și o unitate pe care o simțim din ce în ce mai mult atunci când voim să avansăm în relația noastră cu Dumnezeu Tatăl. Suntem liberi să avansăm sau nu îl iubirea lui Dumnezeu Tatăl. În sens creștin ortodox sunt sfinți aceia care au ajuns la un grad maxim de iubire cu Dumnezeu Tatăl. Iată cum nevoința, asceza, faptele bune și credința făcute pentru Dumnezeu Tatăl sunt toate cât se poate de logice și pline de sens. Sunt pline de sens fiindcă odată ce cineva vrea să ajungă în comuniune cu Dumnezeu Tatăl va face tot ceea ce este plăcut lui Dumnezeu Tatăl. Este asemenea cu un copil al unui tată care este dat la școală și pentru a îl face pe tatăl său mândru de el se străduiește și ia numai note bune la învățătură. Ei bine la un anumit nivel acest exemplu se potrivește și sfinților îngeri și Sfântului Arhanghel Mihail. Aceasta fiindcă și el a voit să fie pe placul lui Dumnezeu Tatăl. Așa se face că el a ales să nu se răzvrătească împotriva lui Dumnezeu Tatăl ci să îi rămână credincios pentru veșnicie. Din cele de mai sus putem să ne dăm seama că Dumnezeu Tatăl a fost cunoscut și experimentat de sfinții îngeri cu mult mai înainte ca noi să o facem.[242]

Sunt mai mulți teologi și filosofi creștin ortodocși care au o înțelegere platonică a îngerilor. Fiindcă tradiția creștin ortodoxă ne spune că îngerii au fost creați mai înainte de om și la drept vorbind sunt suepriori omului în cele din urmă ei sunt acele idei sau mai bine spus *lumea ideilor eterne* după modelul căreia a fost creată umanitatea sau mai bine spus omul. Adevărul este că îngerii nu sunt lumea ideilor ci ei sunt existențe personale. Ideile nu sunt persoane și prin urmare nu putem să credem că îngerii sunt numai idei fie și ele ideile lui Dumnezeu. Devine evident că îngerii sunt mai mult decât idei chiar dacă după unii aceste idei sunt eterne. Îngerii sunt ființe perfecte numai raportate la planul angelic și la cel uman fiindcă îngerul este superior omului. Trebuie să știm că lumea noastră este o lume care trebuie să urmeze îngerilor dar aceasta nu înseamnă că îngerii sunt ființe idei. Nu sunt ființe idei fiindcă ei sunt mult mai mult decât unele idei ale lui Dumnezeu. Un teolog occidental definea îngerii ca fiind ideile lui Dumnezeu. Să fie Sfântul Arhanghel Mihail o idee a lui Dumnezeu? Puțin posibil. Aceasta fiindcă după cum am spus ideile nu sunt persoane ori îngerii sunt personali. Personalitatea îngerilor este translucidă și este mult mai mare decât a oamenilor. Totuși din smerenie îngerii nu vor să fie cunoscuți decât numai la momentul oportun. Care este acest moment oportun în care îngerii vor ajunge să fie cunoscuți? Acest moment oprotun va fi atunci când omul se va desprinde de trup și va intra în rai. Atunci el având prin suflet o asemănare mult mai mare cu îngerii în cele din urmă și înțelegerea lui în ceea ce îi privește va fi mult mai mare. A venit timpul să ne dăm seama că deși îngerii nu sunt idei ale lui Dumnezeu, totuși ei pot să opereze și în planul ideilor. Din minunea cu păgânul din Colose care avea o fiică mută putem vedea că Sfântul Arhanghel Mihail i-a sugerat păgânului să meargă să o bage pe fiica lui în izvorul de lângă

241 Ptolemy Tompkins, Tyler Beddoes, *Dovada existenței îngerilor* (Editura Lifestyle, 2017).

242 În acest sens devine evident că în timp ce pe pământ comuniunea dintre înger și om este numai una nedeplină, în rai comuniunea dintre înger și om va fi una dpelină. Raiul este în acest sens un fel de comuniune angelică-umană deplină. Aceasta fiindcă în această viață numai ajungem să fim familiarizați cu existența și manifestarea îngerilor pentru ca în viața de apoi să ajungem să îi cunoaște și să îi vedem deplin. Iată de ce trebuie să știm că îngerii sunt se grăbesc niciodată. Ei nu se grăbesc niciodată și au foarte multă răbdare fiindcă sunt ființe dincolo de timp care știu că vor ajunge să fie cunoscuți deplin odată ce omul va ajunge în rai. Cum rămâne atunci cu acei creștini care scormonesc toate ungherele istoriei pentru a găsii mărturii despre viața și existența îngerilor? Ei fac foarte bine ceea ce fac fiindcă trebuie să știm că omul are datoria de a îl căuta pe înger. Omul are datoria de a îl căuta pe înger fiindcă îngerul după cum am spus este superior omului.

Colose pentru a se vindeca. Iată cum îl putem vedea pe Sfântul Arhanghel Mihail că dă idei sau în acest caz o soluţ ie la o problemă cu care se confunta un păgân. Ce să înţ elegem din aceasta? Din aceasta înţ elegem că trebuie să .ş tim că îngerii pot să ne ofere idei ş i la fel de bine Sfântul Arhanghel Mihail poate pune mai multe idei în mintea noastră însă în cele din urmă ţ ine de noi dacă vom ajunge să le împlinim sau nu. Am văzut că Sfântul Arhanghel Mihail poate să pună diferite idei în mintea noastră însă el nu forţ ează pe nimeni să ducă la îndeplinire ideile sale.[243]

Pentru mai mulţ i gânditori platonici lumea spirituală nu este nimic mai mult decât o lume a ideilor. Această lume a ideilor este una care ajunge să se manifeste sau mai bine spus să se concretizeze în viaţ a oamenilor de pe pământ. Iată de ce viaţ a de pe pământ este pentru mulţ i numai o iluzie a lumii ideilor. Aceasta fiindcă în cele din urmă lumea reală este lumea îngerilor care sunt idei spirituale a lui Dumnezeu. Teologia creş tin ortodoxă este una care accentuiază foarte mult ceea ce am putea denumii ca personalitatea Sfântului Arhanghel Mihail. În toate anghelofaniile sale Sfântul Arhaghel Mihail a putut fi văzut ca având contururile unei persoane. Nu trebuie să credem că Sfântul Arhanghel Mihail este o energie sau o forţ ă a lui Dumnezeu Tatăl. Dumnezeu Tatăl i-a creat pe sfinţ ii îngeri ş i pe Sfântul Arhanghel Mihail ca persoane distincte cu o anumită personalitate pe care la un anumti nivel o poate avea sau mai bine spus chiar o are ş i omul. Iată de ce trebuie să evităm curentele sincretice care îl reduc pe Sfântul Arhanghel Mihail la simplul stadiu de o forţ ă sau o energie a lui Dumnezeu. El are o personalitate pe care a primit-o de la Dumnezeu ş i pe care o manifestă în legătură cu omul. Personalitatea îngerilor poate să se asemene mult cu cea a psihologiei umane însă este greu de spus dacă toate regulile psihologice umane se aplică îngerilor ş i Sfântului Arhanghel Mihail. Fiindcă este o fiinţ ă spirituală avem motive să credem că în sens uman Sfântul Arhanghel Mihail este un bun psiholog. Este un bun psiholog fiindcă el cunoaş te mult mai bine tot ceea ce ţ ine de latura psihologică a omului. Totuş i, Sfântul Arhnghel Mihail am văzut că stăpâneş te mai toate ş tiinţ ele care îi sunt necesare omului pentru a trăi în această lume. Am putut vedea într-o minune de mai sus că Sfântul Arhanghel Mihail cunoaş te deplin medicina ş i este mai bun decât orice medic extraordinar ar fi pe pământ.[244]

Dacă tot am vorbit despre personalitatea psihologică a Sfântului Arhanghel Mihail se poate ridica întrebarea: este seriozitatea o trăsătură a persoanei Sfântului Arhanghel Mihail? Realitatea este că după cum Dumnezeu Tatăl este o Fiinţ ă serioasă la fel de bine ş i Sfântul Arhanghel Mihail este o persoană serioasă. În nici un fel nu am putea să ne gândim la îngeri ca fiind fiinţ e ce nu sunt serioase. Dacă îngerii sunt serioş i este evident că diavolii nu sunt serioş i. Diavolii nu au cum fi serioş i din moment ce Dumnezeu Tatăl este serios. Fiindcă Dumneze Tatăl este serios în cele din urmă diavolii luptă împotriva seriozităţ ii. În acest sens locurile în care diavolii sunt prezenţ i spiritual sunt concertele rock, locurile unde se fac violuri, locurile unde se ucide sau se fac crime, locurile în care sunt jocuri de noroc etc. Din aceasta putem vedea încă o mare diferenţ ă dintre îngerii din cer ş i diavolii din iad. Această diferenţ ă este una majoră. Diavolii însă pot să dea impresia de seriozitate. Peseverenţ a cu care ei îi duc la pierzanie pe oamenii poate să fie interpretată de unii care nu exemplu de seriozitate. Faptul că diavolii sunt perseverenţ i de multe ori în ispitirile lor nu înseamnă seriozitate. Este mai mult decât orice un comportament obsesiv. Comportamentul obsesiv este unul care este o deviere de la comportametnul normal ş i obiş nuit care ţ ine de paranoia ş i nebunie. Acolo unde există paranoia este evident că nu poate exista seriozitate, aceasta fiindcă aceste două noţ iuni nu sunt compatibile una cu alta. Trebuie să ş tim că diavolii doar imită seriozitatea ş i în nici un fel nu vor ajunge să îl imite pe Sfântul Arhanghel Mihail care este un model de seriozitate pentru toate timpurile umane. Este evident prin urmare că în sens psihologic

---

243 Henry Corbin, *Omul ş i îngerul său* (Editura Univers Enciclopedic, 2002).

244 De ce să cunoască Sfântul Arhanghel Mihail ş tiinţ ele omului? Aceasta fiindcă trebuie să ş tim că Sfântul Arhanghle Mihail este unul care ne ia pe noi oamenii în serios. Dacă sunt atât de mulţ i oameni superficiali care nu sunt serioş i în ceea ce ăi priveş te pe îngeri, ei bine nu acelaş i lucru se poate spune ş i despre îngeri. Îngerii ş i Sfântul Arhanghel Mihail ne i-au în serios pe noi oamenii fiindcă ş tiu că mântuirea omului nu poate să fie câş tigată dacă nu este tratată serios. Aceasta nu trebuie să ne facă să credem că dacă Sfântul Arhaghel Mihail ne ia mântuirea noastră în serios noi nu mai trebuie să luăm în serios mântuirea. Nici vorbă de aş a ceva. Trebuie să luăm în serios mântuirea fiindcă numai aş a în cele din urmă vor venii ş i sfinţ ii îngeri ş i vor sta alături de noi. Suntem într-o perioadă a unei mari crize de seriozitate. Sunt din ce în ce mai puţ ini oameni serioş i fiindcă se consdieră că în nici un fel nu trebuie să ne dăm silinţ a spre mântuire. La fel cum în universitate ne silim să luăm examenele la fel de bine trebuie să ne silim să câş tigăm mântuirea.

uman Sfântul Arhanghel Mihail este o fiinţă a seriozităţii. El nu ne ia pe noi oamenii ca fiind cantităţi neglijabile ci mai mult ca fii ai lui Dumnezeu Tatăl care ne înrudim cu el. Iată de ce dacă Sfântul Arhanghel Mihail ne ia pe noi în serios în cele din urmă şi noi trebuie să îl luăm pe el în serios. Cultul îngerilor pe care Biserica Creştin Ortodoxă îl propovăduieşte de 2000 de ani este un cult al seriozităţii care necesită seriozitate şi care trebuie să fie tratat cu seriozitate. Că unii nu văd nici un fel de legătură dintre cultul îngerilor şi seriozitate este cât se poate de posibil. Ei nu pot vedea această legătură fiindcă consideră că fără doar şi poate în cele din urmă sunt cât se poate de liberi şi în nici un fel nu trebuie să se concentreze pe îngeri. Aşa se face că sunt destui de mulţi oameni care atraşi de deşertăciunile şi plăcerile lumeşti îşi întorc spatele Sfântului Arhanghel Mihail. Nu trebuie să îl refuzăm pe Sfântul Arhanghel Mihail în această viaţă fiindcă dacă facem aşa în cele din urmă drept rezultat şi el ne poate refuza în viaţa de apoi. Este adevărat în acest sens că noi oamenii avem mult mai multă nevoie de Sfântul Arhanghel Mihail decât are el nevoie de el. Aceasta fiindcă el este o fiinţă care s-a stabilizat pentru totdeauna în fericirea şi bucuria raiului, în timp ce noi suntem fiinţe care sunt în drum spre această stabilizare în rai. Fiindcă el a trecut deja prin ceea ce urmează ca noi să trecem în cele din urmă el poate să vină în ajutorul nostru duă cum am evidenţiat în rândurile de mai sus.[245]

O altă arătare a Sfântului Arhanghel Mihail o avem din Bizanţ şi a avut loc pe vremea împăratului Mihail al III-lea care împărăţea cu mama lui Sfânta Teodora (842-856). Se spune că în Constantinopol trăia la o mănăstire închinată Sfântului Arhanghel Mihail un călugăr cu numele de Marcian. Acest călugăr Marcian avea o credinţă aşa de mare că atunci când se îmbolnăvea nu mergea la doctori ci se ruga Sfântului Arhanghel Mihail care îl făcea sănătos. Cel mai adesea el se ruga în faţa icoanei arhanghelului din biserică mănăstirii sale. La un moment dat acest părinte Marcian s-a îmbolnăvit din nou dar de data aceasta cu toate rugăciunile lui Sfântul Arhanghel Mihail nu l-a vindecat. Rudele părintelui Marcian văzând că nu vrea să meargă la medic s-au îngrijorat. Nu ştiau ce să facă aşa că în cele din urmă au decis că vor merge la medic fără ca părintele Marcian să ştie şi vor cere de la medic medicamentele necesare pe care le vor aplica noaptea când părintele Marcian va dormii. Au luat medicamentele şi le-au pus sub perina părintelui Marcian aşteptând momentul potrivit când să le folosească. În acea noapte părintele Marcian veghea în biserica mănăstirii în timp ce în cele din urmă rudele lui doborâte de somn au adormit. La un moment dar îl poate vedea pe Sfântul Arhanghel Mihail că a ieşit din altarul bisericii dimpreună cu alţi doi îngeri tineri veseli. Ei s-au dus la perină şi arhanghelul a luat medicamentele după care l-a întrebat ce este cu aceste medicamente. Părintele Marcian a răspuns că nu ştie. Arhanghelul a dat medicamentele celor doi îngeri tineri şi veselşi şi le-a spus să meargă cu ele şi să le pună pe capul doctorului care le-a preparat. Apoi Sfântul Arhanghel Mihail a luat untdelemn din candela de la icoana lui şi la uns pe părintele Marcian care imediat s-a făcut bine. La miezul nopţii când preotul mănăstirii şi restul de călugări s-au dus pentru slujba privegherii în mănăsrire l-au găsit pe părintele Marcian sănătos. Părintele Marcian l-a trimis pe preotul mănăstirii la medicul care i-a preparat medicamentele. L-a găsit pe acesta bolnav la pat. Cu ajutorul preotului doctorul s-a ridicat din pat şi a pornit către mănăstirea Sfântului Arhanghel Mihail. Toată ziua a stat la pat în biserică şi seara s-a vindecat. Medicul nu s-a mai întors în lume ci a rămas la acea mănăstire unde s-a şi călugărit şi unde şi-a dat toată averea lui.[246]

Fără doar şi poate că avem în persoana părintelui călugăr Marcian de la Mănăstirea Sfântului Arhanghel Mihal din Constantinopol un exemplu de credinţă şi de ceea ce poate să facă credinţa în Sfântul Arhanghel Mihail. Acest părinte Marcian avea atât de multă credinţă în Sfântul Arhanghel Mihail că atunci când era bolnav el nu mai cerea ajutorul unei medic ci ajungea de se ruga arhaghelului care imediat îl făcea sănătos. Aceasta nu

[245] Rangar H. Cline, *Ancient angels: hellenic angel veneration and Christian reaction* (ca. 200-450 CE), (Pennsylvania, 2005).

[246] Adevărul este că trebuie să recunoaştem că extrem de multe minuni şi intervenţii minunate le avem din imperiul bizantin. Opiniile în aceea ce priveşte imperiul bizantin sunt împărţile. În timp ce unii îl consideră cel mai creştin imperiu din toate cele care au existat alţii sunt de părere că minunile şi prezenţele miraculoase ale îngerilor sunt numai rarităţi. Ceea ce trebuie să ştim este că în timpul imperiului bizantin au apărut primi călugări creştin ortodocşi. Aceşti călugări sunt persoane care sunt cât se poate de mult asemănătoare martirilor primelor veacuri ale creştinismului. Fiindcă pentru cei mai mulţi din imperiul bizantin creştinismul ortodox era o simplă formalitate şi nu ceva serios în cele din urmă au fost destui de mulţi creştini care nu au fost mulţumiţi cu această atitudine şi au mers şi s-au călugărit părăsind lumea. Trebuie să ştim că mohanismul creştin ortodox este foarte diferit de cel budist care este drept că a fost practicat cu mult înaintea celui ortodox. Aceasta fiindcă ce în timp ce călugărul creştin ortodox se retrăgea în pustie din iubire faţă de Hristos, călugărul budist nu vrea să ştie nimic de Hristos.

trebuie să ne facă pe noi creş tinii ortodocş i simplii să credem că nu avem nevoie de medici ş i trebuie să ne lăsăm pe grija îngerilor sau a Sfântului Arhanghel Mihail pentru a ne vindeca. Ş tim că sunt mai multe secte creş tine care resping ajutorul medical din motive mai mult sau mai puţ in ortodoxe. Este adevărat că Sfântul Arhanghel Mihail poate vindeca orice boală dar adevărul este că noi nu avem atât de multă credinţ ă încât să primim de la el vindecare numai prin credinţ ă. Iată de ce nu trebuie să considerăm că dacă atunci când suntem bolnavi Sfântul Arhanghle Mihail nu ne vindecă în cele din urmă nu suntem vrednici de acest arhanghel. Călugării sunt cu adevărat persoane care s-au dedicat pe sine în întregime lui Dumnezeu ş i de multe ori ei fac prole ale credinţ ei. Este posibil ca ş i acest părinte Marcian din Constantinopol să fi făcut mai multe încercări de a îş i demonstra credinţ a pentru ca în cele din urmă să primească vindecare de la Sfântul Arhanghel Mihail. Este evident că trebuie să fim mult mai deschiş i credinţ ei în Sfântul Arhanghel Mihail. De fapt această idee a fost un leimotiv al acestei cărţ i. Este adevărat că nu toţ i putem ajunge la un aş a grad de credinţ ă în Sfântul Arhanghel Mihail ca să nu mai avem nevoie de medic ş i arhanghelul să ne vindece pe toţ i. Este bine să ş tim că în trecut ş i în istorie au existat ş i astfel de persoane. Un alt lucru pe care îl putem remarca din minunea de mai sus este că pe când priveghea părintele Marcian Sfântul Arhanghel Mihail i s-a arătat ş i a luat ulei de la candela icoanei sale din biserică ş i l-a uns pe Marcian care s-a vindecat instantaneu. Înţ elegem că uleiul pe care îl punem în candele nu este fără de sens.[247]

Minunea de mai sus este una care ne spune indirect să Sfântul Arhanghel Mihail îi iubeş te pe călugării creş tin ortodocş i chiar dacă în societatea noastră de azi care după unii nu mai este modernă ci postmodernă, călugării ocupă un loc periferic. Adevărul este că trebuie să fim mult mai atenţ i cu călugării. Aceasta fiindcă călugării creş tin ortodocş i sunt cei care vor să ducă o viaţ ă îngerească. Este posibil să vorbim de o viaţ ă îngerească în cazul călugărilor? Fără doar ş i poate că da. După cum am prezentat în rândurile de mai sus, Sfântul Arhanghel Mihail nu se supără când oamenii îl iau de model. Nu se supără fiindcă el ş tie că omul este cel care trebuie să urmeze îngerului ş i nu invers. Devine evident că îngerul ş i mai ales Sfântul Arhanghel Mihail este mult mai aproape spiritual de călugăr decât de creş tinul ortodox simplu. Aceasta fiindcă spre deosebire de laic călugărul este cel care renunţ ă la toate ş i voieş te să fie un următor deplin al îngerilor. Nu este nimic greş it cu a voii să îi imiţ i pe îngeri ş i a căuta să duci un mod de viaţ ă care să se asemene lor. Fiindcă îngerii nu se căsătoresc la fel de bine nici călugării nu se căsătoresc. Fiindcă îngerii îş i petrec mai tot timpul în cântece ş i slujbe de adorare în cinstea lui Dumnezeu Tatăl ei bine ş i călugării fac centrul vieţ ii lor slujbele de la biserică. După cum putem vedea sunt multe voci care îi acuză pe călugrii creş tin ortodocş i fiindcă se consideră că acest mod de viaţ ă al călugărilor nu este în nici un fel nimic altceva decât o manifestare a fanatismului. Să fie călugării creş tin ortodocş i fanatici? Fără doar ş i poate nu. Ei nu sunt fanatici fiindcă sunt mai mult anghelofili sau mai bine spus iubitori de îngeri. Nu este nimic greş it cu a îi iubi pe îngeri ş i a căuta să îi imiţ i. Aceasta nu înseamnă că îţ i poţ i schimba ontologia ş i din om să te transformi în înger. A imita pe Sfântul Arhanghel Mihail nu înseamnă a te transforma în Sfântul Arhanghel Mihail. Iată de ce este bine să avem traseatecât se poate de clar contururile.[248]

Ceea ce este important pentru noi să reţ inem este că există o legătură cât se poate de strânsă dintre Sfântul Arghanghel Mihail ş i Dumnezeu Tatăl. Dumnezeu Tatăl nu îi cere Sfântului Arhanghel Mihail să îi execute voia fără ca el să îş i execite facultatea gândirii ş i a liberului arbistru. În acest sens avem toate motivele să credem că între Dumnezeu Tatăl ş i Sfântul Arhanghel Mihail este o legătură de paternitate. Aceasta fiindcă Dumnezeu Tatăl fiind iubire infinită îi iubeş te pe sfinţ ii îngeri ş i pe Sfântul Arhanghel Mihail. Trebuie să considerăm

[247] Gabriela Mircea, Doina Dreghiciu, *Datoriile călugărilor a unora către alţ ii în viaţ a lor cea de obş te* (Chiş inău, 1841 reeditare Editura Reântregirea).

[248] Ş tim că în Biserica Creş tin Ortodoxă există un întreg ritual al vieţ ii călugăreş ti care mai este denumită ş i viaţ a îngerească. Că oamenii îi iubesc pe îngeri ş i că vor să fie ca îngerii nu este un lucru rău. Ceea ce este bine să ş tim este că nu toţ i dintre noi suntem potriviţ i acestei vieţ i îngereş ti pe care se străduie să o ducă cei mai mulţ i dintre călugării creş tin ortodocş i. Viaţ a călugărească este cu adevărat una grea. Ea presupune părăsirea lumii, care este un fel de simbol al momentului în care îngerii buni s-au dezis de diavoli ş i au rămas credincioş i lui Dumnezeu. La fel de bine posturile ş i nevoinaţ a sunt cât se poate de des întâlnite în viaţ a monahală care doreş te să fie un fel de urmare a vieţ ii îngereş ti care este în întregime spirituală. Iată că nu putem să negăm că poate dintre toate modurile de viaţ ă pe care le duce cineva în această lume cel mai aproape de viaţ a îngerească este cel al călugărilor creş tin ortodocş i. S-a ş i spus de mai mulţ i despre călugării care îş i i-au în serios viaţ a monahală că ei sunt un fel de îngeri pământeş ti.

rândurile de mai sus nu ca ieftine speculaţ ii creş tin ortodoxe ci mai mult ca modalităţ i în care se stabileş te raportul dintre Sfântul Arhanghel Mihail ş i Dumnezeu Tatăl. Pentru noi cei de azi ş i de fapt din toate timpurile este bine să ş tim că întotdeauna Sfântul Arhanghel Mihail este o cale spre Dumnezeu Tatăl. Nu trebuie să considerăm că odată ce am ajuns la Dumnezeu Tatăl relaţ ia ş i legătura noastră cu Sfântul Arhanghel Mihail se încheie. Nu se încheie fiindcă este bine să ş tim că el este alături de noi ş i după ce am ajuns la Dumnezeu Tatăl. Prin urmare nu trebuie să privim în mod egoist legătura noastră cu Dumnezeu Tatăl. Aceasta fiindcă după cum se poate înţ elege sunt mai mulţ i care consideră că este cât se poate de clar că legătura cu Dumnezeu Tatăl nu are nici un fel de efect asupra noastră dacă nu ajungem să fim prieteni ş i ai îngerilor. Orice încercare de a îi exclude pe îngeri din planul mântuirii noastre este în cele din urmă un eş ec. Este Dumnezeu Tatăl cel care ne dă fiecăruia dintre noi un înger păzitor care să vegheze asupra noastră pe tot parcursul vieţ ii. În sens profund Dumnezeu Tatăl este centrul de legătură dintre îngeri ş i oameni. După cum am spus îngerii au mai multe misiuni pe care trebuie să le facă dar una dintre cele mai importante este ca să vegheze ca omul să ajungă să îl înţ eleagă pe Dumnezeu Tatăl ş i în acelaş i timp să ş tie tot ceea ce implică această legătură de iubire. Sunt mulţ i care sunt inconş tienţ i de ceea ce înseamnă să fie fiul lui Dumnezeu prin credinţ ă în Domnul Iisus Hristos. Ei bine Sfântul Arhanghel Mihail poate să fie pentru noi un exemplu. Aceasta fiindcă am putut vedea din mai multele arătări ale Sfântului Arhanghel Mihail că este este un slujitor constant ş i persistent al binelui. La fel de bine nu însemană că dacă vom ajunge să fim fii lui Dumnezeu Tatăl în cele din urmă cu toţ ii vom ajunge să primim puterea de a face minuni. Totuş i au fost ş i cazuri de sfinţ i creş tin ortodocş i care au ajuns la capcitatea de a face minuni. Aceasta fiindcă ei s-au perfecţ ionat atât de mult în credinţ a în Dumnezeu Tatăl că în cele din urmă le-a fost dată puterea de a face minuni. Este o putere pe care nu oricine o poate dobândi dar ceea ce este sigur este că oricine prin credinţ ă în Iisus ş i viaţ ă creş tinească poate devenii fiul lui Dumnezeu.[249]

CAPITOLUL 13

CONCEPŢ IILE DESPRE SFÂNTUL ARHANGHLE MIHAIL ÎN MEDUL NEORTODOX Ş I LAIC

Deş i după cum am prezentat în rândurile de mai sus cele mai ortodoxe metode de a îl reprezenta pe Sfântul Arhanaghel Mihail sunt icoanele mai recent Sfântul Arhanghel Mihail a devenit ş i centrul de interes al cinematografiei. Ceea ce este mai tragic este mai toate producţ iile cinematrografice referitoare la Sfântul Arhanghel Mihail sunt mai mult un fel de caricatură a lui. Acesta fiindcă se pare că oamenii interpretează sfinţ enia Sfântului Arhanghel Mihail ca fiind un fel de fapt care poate să asigure libertatea de exprimare ş i de critică. În acest sens unul dintre pricipalele filme care îl au protagonist pe Sfântul Arhanghel Mihail este filmul american Michael (Mihail) care a fost făcut în anul 1996. Filmul este ambiguu ş i din modul în care îl potretizează pe Sfântul Arhanghel Mihail putem să deducem că este vorba mai mult de o caricatură a Sfântului Arhanghel Mihail. Rolul lui arhanghelului este jucat de actorul John Travolta. Motto-ul fimului este că Sfântul Arhanghel Mihail este un înger ş i nu un sfânt. Filmul Michael aparţ ine genului fantastic (fantesy) ş i este regizat de Nora Ephron. Filmul începe prin a prezenta pe editorul unei publicaţ ii denumite national Mirror în care sunt adunate mai multe fenomene paranormale. Editorul Vartan Malt primeş te un anunţ despre o femeie bătrână din statul Iowa cum că ea ar locui cu un înger. El trimite mai mulţ i ziariş ti să verifice povestea. În cele din urmă ziariş ii alfă că povestea este adevărată ş i că îngerul pe care l-au întâlnit se numeş te Michael (Mihail). Michael este un avid fumător. Bătrâna la care stătea Michael pe pământ moare ş i ziariş tii decid că ar fi bine să îl ducă pe Michael la Chicago. Misiunea lui Mihail care se prezintă ca un arhanghel este să îi facă pe doi prieteni să se căsătorească. Michael în cele din urmă îş i duce la îndeplinirea misiunea, dar personalitatea lui pare mai mult

[249] Doreen Virtue, *Minunile vindecătoare ale Arhanghelului Rafail* (Editura Adevăr Divin, 2011).

bizară. El este un bun dansator, îi place să facă sex cu femei ş i chiar acceptă să se lovească cap în cap cu un bou cu coarne mari, evident el câş tigând concursul.[250]

O altă producţ ie de cinema în care îl avem ca protagonist pe Sfântul Arhanghel Mihail este filmul american din 1947 Heaven only knows (Numai raiul ş tie) în care rolul Sfântului Arhanghel Mihail este jucat de Robert Cummings. Filmul pleacă de la o "greş ală" care are loc în rai în care Adam "Duke" Byron se naş te în anul 1858 fără de suflet. La fel de bine el se naş te doi ani după ce ar fi trebuie să se nască ş i la fel de bine în planul vieţ ii sale mai figura că el trebuia să se căsătoarească cu fiica pastolului de la biserica de care ţ inea el. Ca să remedieze situaţ ia din cer este trimis Sfântul Arhanghel Mihail care trebuie să remedieze greş ala prin a nu îş i folosii capacitatea de a face minuni. Mihail vine pe pământ ş i îş i începe lucrarea. Începe astfel o aventură care ajunge chiar ş i la crimă ş i chiar la salvarea de la moarte a unui Mihail care avea numai puterile unui om. Ceea ce se întâmplă este că Mihail reuş eş te că pună în ordine viaţ a lui Duke dar nu reuş eş te să îl căsătorească cu fiica pastolului după cum figurase în registrele din ceruri. Filmul se termină cu Mihail urcând spre cer cu conş tiinţ a împăcată că a făcut tot ceea ce se putea să remedieze situaţ ia. Avem aici un film care îl care ca protagonist pe Sfântul Arhanghel Mihail care este mult mai aproape de realitate decât producţ ia Michael din 1996. Aceasta fiindcă adevărul este că spectatorul ajunge să se familiariezeze cu cine este Sfântul Arhanghel Mihail. Sfântul Mihail apare prin urmare ca fiind o persoană morală doar că în cazul de faţ ă toate puterile lui de înger sunt reduse doar la cele umane. Aceasta fiindcă eventual regizorul a voit să îl umanieze pe Sfântul Arhanghel Mihail. Nu este nimic rău de a prezenta o imagine umanizată a Sfântului Arhanghel Mihail dar trebuie să ş tim că atunci când cineva se decide să facă o producţ ie realistă despre Sfântul Arhanghel Mihail trebuie să fie sigur că are un mesaj pozitiv care este cât se poate de constructiv ş i de efectiv.[251]

O altă producţ ie de cinema cu tentă horror care îl are ca protagonist pe Sfântul Arhanghel Mihail este filmul Legiunea (Legion) din anul 2010 sub regia lui Scott Stewart. Trebuie să spunem că acest film în nici un fel nu corespunde imaginii pe care o are Sfântul Arhanghel Mihail în cultul ortodox fiindcă mai multe dintre scenele din acest film sunt horror. Totuş i fiindcă filmul face referinţ ă la Sfântul Arhanghel Mihail vom spune câteva cuvinte despre el. Filmul este unul apocaliptic ş i prezintă un moment imaginar din viitor când Dumnezeu Tatăl decide ca umanitatea să fie eradicată sau mai bine spus ca apocalispsa să înceapă. Astfel toţ i îngerii din cer sunt trimiş i pe pământ să îi omoare pe oameni fiindcă a venit ziua judecăţ ii. Deş i Mihail a primit de la Dumnezeu ordine speciale că nimeni dintre oameni nu mai trebuie să trăiască, el încă crede în binele oamenilor ş i preferă să încalce voia lui Dumnezeu de a distruge umanitatea ş i se alătură umanităţ ii. Mihail îş i concentrează atenţ ia asupra unui copil care era destinat să slaveze umanitatea. Sfântul Arhanghel Gavriil rămâne credincios planului lui Dumnezeu a de distruge lumea ceea ce face ca în cele din urmă între Mihail ş i Gavriil să se isce o luptă în care Mihail în cele din urmă este ucis. Mihail moare ş i corpul lui dispare. Este de a amintit că în acest film Mihail are mai multe tatuaje care sunt sunt un fel de instrucţ iuni ce trebuie să fie urmate. Gavriil este pe punctul de a îl ucide pe copilul care urma să salveze omenirea când Mihail se pogoară din nou din cer ş i îi spune lui Gavriil că a obţ inut de la Dumnezeu ceea ce a a voit: să mai dea umanităţ ii o nouă ş ansă. Mai mult Mihail îi spune lui Gavriil că totul a fost un test de la Dumnezeu pentru a demonstra care este loialitatea lor faţ ă de umanitate. Gavriil a căzut acest test de loialitate. Gavriil pleacă supărat pe cele ce a auzit. În cele din urmă Mihail le spune restului de oameni că a fost faptul că el a fost gata să îş i dea viaţ a pentru umanitate ceea ce în cele din

[250] Deş i filmul a fost făcut în special pentru publicul american în cele din urmă Michael (1996) a devenit o producţ ie cinema care a fost acceptată pe plan internaţ ional. Este greu de precizat dacă filmul este pentru Sfântul Arhanghel Mihail fiindcă filmul se pare că chestionează sfinţ enia Sfântului Arhanghel Mihail. După cum am văzut Michael-ul impersonat de John Travolta fumează, este un dansator prin baruri ş i chiar se bucură de relaţ ii sexuale promiscue cu prostituate. În acest sens tindem să credem în perspectiva creş tin ortodoxă că producţ ia Michael din 1996 este mai mult o caricatură a Sfântului Arhanghel Mihail. Este posibil ca intenţ iile regizorilor ş i a producătorilor fimului să fie unele bune dar în cele din urmă trebuie să spunem că fimul este departe de a prezenta o imagine reală a cine este Sfântul Arhanghel Mihail. Poate că regizorul ş i producătorii fimului au voit să prezinte o imagine mai umană a Sfântului Arganghle Mihail dar ceea ce au reuş it este fără doar ş i poate să facă o caricatură a lui.

[251] Pamela Grace, *The religious film: Christianity and the hagiopic film* (Wiley-Blackwell, 2009).

urmă a ajuns să salveze umanitatea. Filmul se încheie cu o imagine finală cu familia copilului care urma să salveze umanitatea.[252]

Adevărul este că filmul Legiunea din anul 2010 este un film care are anumite tente satanice. Pe lângă faptul că în în film apar mai multe scene groteş ti filmul vrea să îi pună în antiteză pe Mihail ş i Gavriil cei doi arhangheli care după cum ş tim sunt cât se poate de buni prieteni. Fimul după cum am spus are chiar o scenă în care cei doi arhangheli se luptă pe viaţ ă ş i pe moarte care se soldează cu moartea lui Mihail. Iată de ce în cele din urmă nu putem să considerăm producţ ia Legiunea ca fiind una ortodoxă. Deş i finalul fimlului este unul fericit, se pare că el include faptul că Mihail este net superior lui Gavriil care este un laş ce nu este dipus să apere umanitatea cu preţ ul propriei vieţ i. Este evident că nu avem o părere bună despre prodcuţ ia Legiunea dar fiindcă ea îl are ca protagonist pe Sfântul Arhanghel Mihail am considerat că este bine să îi alocăm spaţ iu îna ceastă carte. I-am alocat spaţ iu fiindcă după cum am vorbit mai sus faptul că se fac filme în care protagonist este Sfântul Arhanghel Mihail poate să însemne două lucruri: că sunt unii care simt fascinaţ ie faţ ă de persoana Sfântului Arhanghel Mihail ş i că sunt unii care vor în orice fel să ponegrească imaginea Sfântului Arhanghel Mihail. Producţ ia Legiunea se vrea un film care nu trebuie să fie judecat după aparenţ e ci mai mult după consecinţ e. Consecinţ ele sunt cele care fac din Sfântul Arhanghel Mihail un fel de supra-erou al umanităţ ii. Aceasta evident în defavoarea Sfântului Arhanghel Gavriil care s-a dovedit de fi un laş fiindcă nu a fost dispus să apare cu preţ ul propriei vieţ i umanitatea. Este evident că Legiunea este un film uş or care îi poate atrage mai ales pe cei tineri ş i care nu sunt destul de bine iniţ iaţ i în credinţ a creş tin ortodoxă. Filmul însă s-a bucurat de un oarecare succes cu toate scenele lui horror. Este bine să avertizăm pe regizorii ş i pe producătorii de filme că fac o mare greş ală de care vor da seama în faţ a lui Dumnezeu dacă persoane sfinte ca Sfinţ ii Arhangheli Mihail ş i Gavriil ajung să fie introduş i sau să devină protagoniş ti la unele filme horror sau cu tendinţ ă horror. Aceasta fiindcă genul horror este unul cu profunde sensuri satanice. În nici un fel nu trebuie să îi asimilăm pe îngeri ş i pe arhangheli cu producţ iile horror fiindcă nu numai că este greş it dar este ş i un păcat. Aceasta fiindcă îngerii sunt fiinţ e de lumină ş i de iubire ş i nu au nici un fel de element horror în fiinţ a lor. Dacă este să ne luăm după opiniile teologilor creş tin ortodocş i moderni este adevărat că o producţ ie horror ţ ine mai mult de satanic decât de angelic. Trebuie să avem lucrurile foarte bine definite ş i să nu le confundăm. Iată de ce o producţ ie de genul Legiunea în nici un fel nu este una care poate să fie privită cu ochi buni de un creş tin ortodox autentic care îş i ia credinţ a în serios.[253]

O altă producţ ie de cinema care îl are protagonist pe Sfântul Arhanghel Mihail este filmul din 2014 cu numele de Michael the Archangel sub regia lui Robert Olsson. Povestea începe cu un băiat tânăr care ajunge să trăiască într-o lume post-apocaliptică. El este de fapt ultimul supravieţ uitor în aceaastă lume care este populată de monş trii care odată au fost prietenii ş i vecinii lui. Fiindcă a avut loc o tragedie de proporţ ii apocaliptice toate sufletele oamenilor au fost schimbate din sufletele de oameni în bestii urâte fără de conş tiinţ ă ş i fără de remuş cări. Acest băieţ el trebuie să supravieţ uiească în această lume post-apocaliptică în care feţ ele celor care cândva îi erau prieteni săi vecini acum au ajuns bestii nemiloase gata să îl vâneze ş i să îl devoreze. Bieţ elul simte milă faţ ă de ei fiindcă îş i aduce aminte de cine erau ei mai înainte de a se schimba în bestile care erau acum. Aş a că el trebuie să realizeze o misiune pe care numai singur o poate face: acea de a îi aduce înapoi ş i de a îi retransforma în ceea ce au fost mai înainte. Băieţ eul trebuie să îi salveze ş i să îi aducă pe toţ i înapoi. De ce? Fiindcă în cele din urmă băieţ elul descoperă că el nu este orice persoană ci el este însuş i Arhanghelul Mihail. Aş a se face că acest mic băieţ el ajunge să îş i dea seama de care este propria lui identitate ş i în cele din urmă

---

[252] Este adevărat că în producţ iile de cinema este cât se poate de real că imaginaţ ia este un fapt care joacă un rol extrem de important fiindcă imaginaţ ia este un lucru ce captivează în zilele noastre. A îţ i imagina cât mai multe lucruri este un fapt care face ca o anumită producţ ie cinema să fie de succes sau nu. În sine nu avem nimic împotriva imaginaţ iei dar ceea ce trebuie să ş tim este că nu putem să ne lăsăm prea mult purtaţ i de imaginaţ ie în ceea ce îi priveş te pe îngerii lui Dumnezeu fiindcă în nici un fel nu trebuie să credem că îngerii lui Dumnezeu sunt fiinţ e care pot să fie percepute de imaginaţ ie. După cum am văzut în cinematografie imaginaţ ia este un fapt cât se poate de obiş nuit ş i de des folosit. Totuş i, când facem o producţ ie despre îngeri trebuie să ne bazăm pe fapte reale care cel mai bine au fost relatate de sfinţ ii părinţ i ai creş tinismului ortodox. Aş a se face că până în momentul de faţ ă nu am găsit o producţ ie ortodoxă în ceea ce îl priveş te pe Sfântul Arhanghel Mihail. Aceasta nu înseamnă că pe viitor să nu se ajungă la o producţ ie cinema inspirată care să îi motiveze pe privitori în a descoperii mai multe despre Sfântul Arhanghle Mihail.

[253] Adele Reinhartz, *Jesus of Holywood* (Oxford, 2007).

reuş eş te să facă ceea ce este imposibil: să aducă din nou toate bestiile la stadiul pe care l-au avut mai înainte: de fiinţ e umane bune ş i frumoase. Ceea ce nu este singur din film este cum a reuş it acel dezastru apocaliptic că facă toată lumea în moş trii? De fapt aici se poate vedea ş i tendinţ a horror a fimului. Avem încă un film care îl include pe Sfântul Arhanghel Mihail genului horror. Aceasta nouă creş tinilor ortodocş i ar trebuie să ne spună mult despre care au fost inteţ iile producătorilor ş i a regizorilor.[254]

În cele din urmă este adevărat că fiindcă nu este la curent cu cultul creş tin ortodox al Sfântului Arhanghel Mihail cinematografia de azi nu prea ş tie cum să abordeze pe acest sfânt arhanghel. Aceasta fiindcă în mare mai toate studiourile nu urmăresc să facă producţ ii cinema care să fie de folos sufletele sau de folos spritual privitorilor ci mai mult filme care să încasese mult la box-office. Iată de ce în cele din urmă este bine să ş tim că în cinematografia mondială Sfântul Arhanghel Mihail este de cele mai multe ori evitat. Puţ inele filme care s-au făcut despre el au fost mai mult sau mai puţ in un fiasco. Au fost fiasco fiindcă regizorii de cinema din zilele noastre nu prea i-au în serios persoana ş i faptele Sfântului Arhanghel Mihail. Am prezentat în aceste rânduri mai multe cazuri în care Sfântul Arhanghel Mihail ş i-a făcut prezenţ a sa văzută cât se poate de clar ş i prin urmare este evident că el nu este numai o ficţ iune sau un fapt care nu are nimic de a face cu realitatea. Trebuie să fim mult mai atenţ i cu cultul Sfântului Arhanghel Mihail fiindcă după cum ş tim în zilele noastre sunt din ce în ce mai mulţ i care privesc la cinematografie ca ş i la ceva profetic. Noi ca autori ai acestui volum aş teptăm ca mai multe producţ ii de cinema să fie făcută despre Sfântul Arhanghel Mihail care să respecte cultul lui după cum este propovăduit de biserică ş i după cum a fost el revelat de biserică. Aceasta fiindcă avem datoria în zilele noastre să fim mult mai pe înţ elesul lumii din jur. Nu este o hulă ş i nici un sacrilegiu dacă ajungem să îl includem pe Sfântul Arhanghle Mihail în producţ ii de cinema fiindcă el este cu adevărat unul care ar merita să fie mult mai mult dezvoltat în cinematrografie. Cineaş tii de azi însă se pare că nu ş i-au concentrat efortuile spre o producţ ie care să reflecte cine este cu adevărat Sfântul Arhanghel Mihail. La fel de bine trebuie să ş tim că nu putem să facem din Sfântul Arhanghel Mihail un profil comercial care să fie brandul îngerilor. Aceasta fiindcă în nici un fel el nu este un brand comercial. Fiindcă filmul de azi a devenit unul cât mai comercial ş i adevărul este că ş i personalitatea Sfântului Arhanghel Mihail a ajuns să fie judecată în zilele noastre tot în sens comercial. A comercializa persoana Sfântului Arhannghel Mihail este fără doar ş i poate un lucru rău ce trebuie să fie evitat. Trebuie să fie evitat fiindcă îngerii nu pot să fie judecaţ i comercial. Este advărat că decât a face o producţ ie comercială care să scoată multe încasări la box-office este mai bine ca să nu fie făcută nici o producţ ie în care Sfântul Arhanghel Mihail să fie interpretat. Aceasta fiindcă comercializarea după cum este ea făcută în zilele noastre în nici un fel nu este compatibilă cu cultul îngerilor. Este adevărat că s-au făcut mai multe filme în zilele noastre cu îngeri dar aceasta nu înseamnă că aceste filme au fost ş i bune. Aceasta fiindcă trebuie să ş tim care este motivaţ ia celor care fac astfel de filme ş i de ce vor ca ele să se vândă ş i să fie lăsate să circule pe piaţ ă. Persoana Sfântului Arhanghel Mihail este una care încă aş teaptă să fie mult mai mult exploatată în cinematografie. În acest sens trebuie să avem răbdare ş i să vedem ce ne rezervă viitorul.[255]

Pe vremea împăratului roman Traian (92-117) trăia în localitatea Iliupoli (oraş ul soarelui în greacă) din Fenicia o tânără foarte frumoasă cu numele de Evdochia. Atât de frumoasă era că nici un pictor nu a putut să îi găsească un cusur frumuseţ ii sale. Totuş i de multe ori frumuseţ ea nu se uneş te cu cuminţ enia. Aceasta fiindcă fiind convinsă de frumuseţ ea ei, Evdochia a devenit matrona unui bordel pe care l-a deschis cu propriile ei cheltuieli. Totul părea că decurge cum vrea ea. Evdochia avea bani cât îş i dorea ş i noapte de noapte trecea de la un client la altul. Totul părea în regulă în viaţ a Evdochiei până într-o noapte. În acea noapte un călugăr a

254 Ceea ce putem vedea este într-un anume fel predispoziţ ia producătorilor de la Holywood de a face filme despre Sfântul Arhanghel Mihail în care acesta devine protagonistul horror la mai multe întâmplări. Este cu adevărat un lucru trist de care trebuie să ne ferim. Trebuie să ne ferim fiindcă Sfântul Arhanghel Mihail a făcut numai bine omului ş i a nu a întors niciodată răul cu rău. Iată de ce este bine să fim mult mai atenţ i cu modul în care îl percepem ş i la fel de bine îl reprezentăm pe Sfântul Arhanghel Mihail. Aceasta fiindcă nu trebuie să fim unii care să credem că orice este posibil în artă să fie făcut în numele Sfântului Arhanghel Mihail. Fiindcă arta din zilele noastre a devenit una cât se poate de despiritualizată ş i desacralizată adevărul este că sunt foarte mulţ i cei care nu mai ş tiu că trebuie să existe niş te cadre în care trebuie inclus Sfântul Arhanghel Mihail. Trebuie să respecătm niş te standarde când vorbim despre arhanghel fiindcă nu orice este acceptat în ceea ce îl priveş te pe el. Nu trebuie să credem că bunătatea Sfântului Arhanghel Mihail este naivitate.

255 Alexandru Leo Ş erban, *De ce vedem filme?* (Iaş i, 2012).

înnoptat chiar lângă bordelul ei. Călugărul a început să citească celor din familie despre judecata lui Dumnezeu a celor păcătoş i ş i cum cei răi se vor chinui în iad în timp ce cei buni se vor bucura în rai. Evdochia a auzit tot ceea ce a citit călugărul. Când a venit dimineaţ a Evdochia fiindcă miş cată de ceea ce auzit din citirea călugărului a venit la el ş i l-a întrebat ce poate să facă să se pocăiască. Călugărul a îndrumat-o ş i i-a dat mai multe instrucţ iuni spunându-i ca o sătpămână să se închidă în camera ei ş i acolo să se roage pentru mântuirea ei. Evdochia a ascultat sfatul care l-a primit de la călugăr. S-a rugat timp de o săptămână ş i în ultima noapte a săptămânii a putut vedea cum în camera ei a intrat un tânăr luminos ca un fulger ş i foarte frumos ş i care a luat-o de mână ş i a ridicat-o la cer. Acolo a putut vedea o mulţ ime de oameni nenumăraţ i care toţ i erau îmbrăcaţ i în alb. În mjilocul unei porţ i a putut să vadă un negru gigant care scârş nea din dinţ i ş i striga către tânărul în alb ce a ridicat-o la cer. Acel gigant negru îi spunea că tânărul îl nedreptăţ eş te ş i la fel de bine l-a recunoscut pe tânăr ca fiind începătorul oş tilor îngereş ti. Gigantul negru îi reproş a Sfântului Arhanghel Mihail că el pentru o mică greş ală a fost izgonit din rai iar această desfânată care a pierdut mai multe sufltele este corect să meargă în rai? Sfântul Arhanghel Mihail i-a răspuns că Dumnezeu Tatăl îi primeş te pe cei care se pocăiesc. O voce de sus s-a auzit care i-a spus Sfântului Arhanghel Mihail să o ia pe Evdochia ş i să o ducă pe pământ unde prin pocăinţ ă va primii iertarea păcatelor. Evdochia l-a întrebat pe înger să îi spună cine este. Sfântul Arhanghle Mihail i-a răspuns că el este cel care adună pe păcătoşii cărora le pare rău de păcatele săvârşite şi-i conduce către viaţa veşnică. Acolo îngerii se bucură foarte tare pentru fiecare dintre aceştia. Evdochia s-a liniş tit. Arhanghelul i-a făcut cruce de trei ori apoi s-a îndreptat spre rai. După acea vedenie Evdochia a fost total schimbată. S-a botezat ş i a vândut toate averile sale: aur, mărgăritare, pietre scumpe, lucruri din argint, mătăsuri, îmbrăcăminte de aur, câmpuri, viţă de vie, bani. Aş a în pocăinţ ă a petrecut mai mult timp. Auzind autorităţ ile imperiale că s-a făcut creş tină au dat ordin să o prindă ş i să o oblige să jertfească zeilor iar dacă nu să fie ucisă. În timp ce mergea înconjurată de soldaţ i Evdochia a putut vedea pe îngerul ei păzitor care mergea înainte ş i era luminor ca o făclie. În timp ce era legată un soldat a putut vedea un tânăr în alb ş i luminos ş i care vorbea cu sfânta ş i îi acoperea cu un material alb ca să nu i se vadă goliciunea. După mai multe suferinţ e pe care le-a îndurat ş i după ce a făcut mai multe semne ş i minuni în cele din urmă capul Evodchiei a fost tăiat. Sufletul ei a urcat imediat la Dumnezeu Tatăl. Era o zi de 1 matrie. Aş a se face că în calendarele creş tin ortodoxe pomenirea Sfântei Muceniţ e Evdochia se face pe data de 1 martie.[256]

Avem aici încă o arătare a Sfântului Arhanghel Mihail din secolul I în Fenicia în Oralul Iliupoli. Este vorba de faptul că la o sătpâmână după ce desfrânata ş i prostituata Evdochia a decis să se pocăiască Sfântul Arhanghel Mihail a luat-o ş i i-a arătat un tur ar raiului pe care ea la văzut populat de mai mulţ i bărbaţ i care cu toţ ii erau îmbrăcaţ i în veş mine albe. La fel de bine Sfânta Evdochia l-a putut vedea la porţ ile raiului ş i pe diavol care îş i cerea drepturile asupra ei. Sfânta Evdochia ne spune că la putut vedea pe diavol sub forma unui gigant negru. Este adevărat că diavolul poate lua mai multe înfăţ iş ări ş i mai multe chipuri ş i chiar de înger de lumină dar trebuie să ş tim că în nici un caz el nu va lua chip de înger de lumină când îngerii lui Dumnezeu sunt prezenţ i sau când Sfântul Arhanghel Mihail este de faţ ă. Diavolul este clar că nu putea să sufere gândul că el care a reuş it să o corupă pe Evdochia acum o pierdea. Fiind tiran ş i unul care nu suferă ca să vadă că alţ ii se mântuiesc am putut vedea cum diavolul îş i cerea drepturile asupra Sfintei Evdochia. Răspunsul Sfântului Arhanghel Mihail a fost unul prompt. Nu poate ca cel care se pocăieş te în cele din urmă să ajungă să fie victimă a diavolului. Aceasta fiindcă Dumnezeu Tatăl primeş te pocăinţ a celor care se schimbă. La fel de bine putem vedea ş i de aici că diavolul este un mincinos. El considera că greş ala pe care a făcut-o el faţ ă de Dumnezeu Tatăl era una mică în comparaţ ie cu păcatele pe care l-a făcut Sfânta Evdochia. Să nu uităm că diavolul a voit să i-a locul lui Dumnezeu Tatăl. Să fie asta o mică neascultare după cum susţ inea gigantul negru? Fără doar ş i poate nu. Iată vedem că deş i diavolii îi mint pe sfinţ ii îngeri minciunile lor în cele din urmă sunt nule. Sunt nule fiindcă sfinţ ii îngeri ş tiu foarte bine care sunt consecinţ ele căderii diaviolilor ş i că ei niciodată nu spun adevărul. Iată de ce vedem că Sfântul Arhanghel Mihail nu ţ ine cont de minciunile diavolului.[257]

---

256 (Autor colectiv), *Actele martirice* (Bucureş ti, 1992).

257 Valery Rees, *from Gabril to Lucifer: a cultural history of angels* (I.B.Tauris & Co. Ltd., 2012).

Devine prin urmare evident că există o înţ elegere cultică a Sfântului Arhanghel Mihail ş i la fel de bine există o înţ elegere laică a Sfântului Arhanghel Mihail. Aceasta fiindcă se consideră că în cele din urmă tot ceea ce contează este ca Sfântul Arhanghel Mihail să fie cinstit. După cum am spus Sfântul Arhanghel Mihail nu este cinstit numai de creş tinii ortodocş i ci la fel de bine ş i de creş tinii catolici. Există o rugăciune către Sfântul Arhanghel Mihail care este extrem de cunoscută în Biserica Catolică. Această rugăciune a fost compusă de Papa Leon al XIII-lea. Se spune că acest papă după Leon al XIII-lea s-a simţ it extrem de rău ajugând mai să se părbuş ească la pământ. Acesta fiindcă Papa Leon al XIII-lea susţ inea că ar fi auzit o conversaţ ie dintre diavol ş i Iisus în care diavolul se lăuda că va putea distruge biserica în mai puţ in de 100 de ani. Vom reda în aceste rânduri care a fost rugăciunea pe care Papa Leon al XIII-lea a compus-o în cinstea Sfântului Arhanghle Mihail: "Glorioase Sfinte Arhanghel Mihail, prinţ al oştirii cereşti, apără-ne în lupta grea care o ducem împotriva puterilor şi domniilor, conducătorilor acestei lumi de întuneric, împotriva duhurilor răului. Vino în ajutorul omului, pe care Dumnezeu l-a făcut veşnic, după chipul fiinţei Sale, şi l-a răscumpărat cu preţ scump de sub tirania diavolului. Luptă-te azi, împreună cu oştirea îngerilor sfinţi, lupta Domnului, aşa cum ai luptat odinioară împotriva lui Lucifer, căpetenia trufiei şi a îngerilor lui răzvrătiţi; aceştia nu au izbutit să ţi se împotrivească, şi nici nu a mai fost loc pentru ei în cer. Acest şarpe din vechime care amăgeşte lumea întreagă, cel numit Diavol şi Satana, a fost aruncat în abis şi îngerii lui au fost aruncaţi cu el. Iată, vrăjmaşul antic şi ucigaşul de oameni a prins curaj. Prefăcut în înger al luminii, împreună cu toată hoarda duhurilor rele, în lung şi în lat a înconjurat şi a cotropit pământul, ca să şteargă de pe el numele lui Dumnezeu şi al Histosului Său, iar sufletele menite cununii slavei veşnice să le răpească, să le nimicească şi să le piardă în pieirea veşnică. În oamenii cei depravaţi cu mintea şi stricaţi în inimă, balaurul varsă ca pe un râu necurat veninul răutăţii lui: duhul minciunii, al nelegiuirii şi al pângăririi şi suflarea ucigătoare a desfrânării, a tuturor viciilor şi nedreptăţilor."[258]

Este adevărat că ş i dintre creş tinii catolici ş i unii protestanţ i au fost mai mulţ i care au avut evlavie la Sfântul Arhanghel Mihail. Nu trebuie să credem că Sfântul Arhanghel Mihail trebuie să fie monopolizat într-un fel sau altul de un anumit cult creş tin sau confesiune creş tină. Ceea ce este sigur este că Sfântul Arhanghel Mihail poate aduce la creş tinismul ortodox mai multe sufltele care sunt piedute în religi necreş tine sau chiar păgâne. Am văzut că în cazul Sfintei Muceniţ e Evdochia el a intervenit chiar în cazul unei prostituate. Dacă Sfântul Arhanghel Miahil a adus la Hristos sufletul unei prostituate nu poate el să aducă la Hristos pe un păgân sau pe un sectant creş tin? Ceea ce mai puţ ini sectanţ i care respins icoanele sunt conş tienţ i este că respingând ca icoana Sfântului Arhanghel Mihail să fie prezentă în casele lor de rugăciune în cele din urmă fără să fie conş tienţ i ei se lipsesc de un bine ş i o binecuvîntare pe care ar putea să o primească de la Sfântul Arhanghel Mihail. De ce să ne lipsim de o binecâvntare a Sfântului Arhanghel Mihail dacă este posibil ca în cele din urmă să beneficem de această binecuvântare? A avea o icoană a Sfântului Arhanghel Mihail într-o biserică este un lucru cât se poate de firesc. Este cât se poate de firesc fiindcă trebuie să ş tim că în nici un fel Sfântul Arganghel Mihail nu ne este ostil nouă. Am putut vedea că el priveş te cu mare înţ elegere chiar ş i pe cei mai mari păcătoş i. Dacă este să judecăm la rece cu adevărat Sfânta Evdochia a fost cu adevărat o mare păcătoasă. Ceea ce este mai trist este că mai multe femei ş i fete mai tinere care au parte de frumuseţ e trupească ajung să se folosească de această frumuseţ e nu pentru a Îl lăuda pe Dumnezeu ci mai mult de a se angaja într-un joc se seducţ iei. Fiindcă nu sunt la fel de raţ ionale ca bărbaţ ii femeile sunt mult mai predispuse la seducţ ie. Sunt mult mai multe femei care seduc bărbaţ ii. Aceasta fiindcă bărbaţ ii nu au atât de multă frumuseţ e trupască pe cum femeile. După cum am văzut din cazul Sfintei Evdochia sunt puţ ine cazurile de femei în care frumuseţ ea feminină merge mână în mână ş i cu cuminţ eania. Aceasta fiindcă femeia frumoasă consideră că ea este superioară ş i ei îi este îngăduit să seducă mai mulţ i bărbaţ i fără de nici o problemă. Altfel cum s-ar putea justifica ş i explica frumuseţ ea ei? Ei bine, acest model al frumuseţ ii seducătoare este unul care ne spune că chiar diavolul a fost unul care deş i creat frumos, având strălucire ş i mărire cum nici un om nu ar visa în cele din urmă în loc să se orienteze spre Dumnezeu Tatăl a preferat să facă cu totul altceva. A preferat să consdiere că această furmuseţ e ş i lumină a lui poate să ia locul lui Dumnzeu Tatăl. Oricum ceea ce este de reţ inut pentru noi este că nu numai creş tinii ortodocş i îl cinstesc pe Sfântul Arhanghel Mihail. La fel de bine după

---

[258] A se vedea https://www.bisericacatolica.org/rugaciune-sf-mihail-arhanghel. Această rugăciune poate să fie găsită în mai multe cărţ i de rugăciune catolice.

ortodocşi cel mai pregnant cult al Sfântului Arhanghel Mihail îl au catolicii. În acest sens este de reţinut că în ceea ce priveşte prăznuirea Sfântului Arhanghel Mihail în Biserica Romano Catolică ea se face pe data de 29 septembrie. Catolicii au avut 3 zile de sărbătoare diferite dedicate Sfinţilor Arhangheli Mihail, Gavriil şi Rafaiil (29 septembrie, 24 octombrie şi 24 martie). În cele din urmă catolicii au ajuns la concluzia că aceşti trei arhangheli trebuie să fie prăznuiţi toţi la o lată şi sunt păznuiţi pe data de 29 septembrie.[259]

Este adevărat că un altul care l-a avut în atenţia sa pe Sfântul Arhanghel Mihail a fost antroposoful austriac Rudolf Steiner. Ce credea prin urmare Steiner despre Sfântul Arhanghel Mihail? Steiner era un susţinător al tradiţiei "cronologiei mistice." Ce este aceasta? După această tradiţie anul 1879 a marcat reîntoarcerea spiritului solar Mihail (arhanghel al soarelui) pentru a supraveghea evoluţia pământească. Cel care a fost un observator al acestei activităţi a spiritului Mihail a fost chiar Steiner. După Steiner este adevărat că la începutul secolului al XX-lea umanitatea a ieşit din Evul Întunecat (Kali yuga) şi a intrat în Evul luminat. Pentru Steiner Mihail era un fel de conducător cosmic care a câştigat acest titlul prin faptul că s-a luptat cu dragonul (şi adepţii săi) şi l-a înfrânt. Mihail este înfăţişarea lui Hristos şi păzitorul înţelepciunii cosmice. La fel de bine ceea ce Steiner a mai subliniat în cartea lui despre Sfântul Arhanghel Mihail[260] este că oamenii trebuie din proprie iniţiativă să se alăture lui Mihail şi să îl ajute să îşi ducă misiunea la îndeplinire. În acest sens în cartea sa Steiner oferă mai multe instrucţiuni referitoare la o "nouă cale mihailică pentru o umanitate deplină." Această umanitate deplină va fi una definită de o individualitate total lipsită de egoism, practica prezenţei lui Hristos, lipsa fricii, transformarea gândirii şi a percepţiei într-o nouă sinteză a artei, religiei şi ştiinţei; spiritualizarea spaţiului şi separaţia gândului de limbaj. Ceea ce a voit Steiner în cartea s-a despre Sfântul Arhanghel Mihail a fost să ofere o soluţie la marile crize ale lumii moderne. Este în acest sens puţin probabil că Steiner a reuşit acest lucru.

Ceea ce trebuie să remarcăm încă de la primele cuvinte ale acestei recenzii la viziunea lui Steiner despre Sfântul Arhanghel Miahil este că el crede că arhaghelul este mai mult un fel de putere ocultă de natură cosmică ce poate să fie manipulată de pe pământ sau mai bine spus care poate să fie adaptată la condiţiile de pe pământ. La fel de bine am văzut că Steiner consideră că Sfântul Arhanghel Mihail este arhanghelul soarelui. Această asociere dintre soare şi Sfântul Arghanghel Mihail ne duce cu gândul foarte mult la vechile religii păgâne care credeau că există un zeu în soare fiindcă dacă nu el ar fi putut să lumineze atât de mult. Ei bine Steiner nu este un păgân ci el este unul care crede într-un anumit grad în revelaţiile creştinismului. Ceea ce trebuie să ştim este că la fel în cabala sunt mai multe împărţiri ale universului în care diferite fiinţe (sefiroţi) sau îngeri ajung să fie patroane peste aceste spaţii sau planete ale universului. Aşa se face că urmând şi acestei tradiţii cabaliste Steiner ajunge să îl considere pe Sfântul Arhanghel Miahail ca fiind arhanghelului soarelui. Prin aceasta trebuie să înţelegem că arhanghelul este un fel de sfânt patron al soarelui. Este clar că viziunea despre Sfântul Arhanghel Mihail al lui Rudolf Stener este cât se poate de neortodoxă. Această fiindcă credinţa în Arhanghelul Mihail este asimilată mai multor idei hinduse şi budiste. Pentru aceasta nu greşim dacă îl considerăm pe Rudolf Steiner un fel de scriitor ocult. În nici un fel nu putem să gândim că Sfântul Arhanghel Mihail poate la fel de bine să îşi găsească locul într-un sistem de gândire ocult. Oricum Steiner nu este singurul care a crezut că Sfântul Arhanghel Mihail poate să fie asociat unei sistem ocult. Aceasta fiindcă în cele din urmă şi New Age-ul de azi este un curent religios sincretic care îi pune pe sfinţii îngeri ai lui Dumnezeu Tatăl alături de zeii antichităţii păgâne. Devine evident că trebuie să avem mai multă precauţie atunci când vobim de Sfântul Arhanghel Mihail şi de ocultism. Aceasta fiindcă ocultismul este terenul în care se manifestă demonii şi în nici un fel un arhanghel nu poate să îşi găsească locul în ocultism. Nu aceasta se pare că a fost şi opinia lui Rudolf Steiner care a voit să facă un fel de unire dintre ideile creştine şi cele oculte. Ceea ce avem în cazul lui Steiner este mai mult un amalgam religios sau mai bine spus un sicretism. Realitatea este că Steiner nu este singurul care a încercat să îl definească pe Sfântul Arghanghle Mihail ca fiind un element ocult sau mai bine spus ca o prezenţă ocultă în lumea noastră. Aceasta fiindcă Steinder a crezut că Sfântul Arhanghel Mihail poate să fie scos ca o persoană singulară din creştinismul ortodox şi în cele din urmă introdus într-un fel de "plan mai mare" al

---

259 Michael F. Patella, *Angels and demons: a Christian primer of the spiritual world* (Liturgical Press, 2012).

260 Rudolf Steinder, *Archangel Michael: his mission and ours* (Steiner books, 1994).

tuturor religiilor. Iată de ce considerăm că această carte a loui Steiner despre Sfântul Arhanghel Mihail dacă ajunge pe mâinile cuiva care nu este avizat în cele din urmă poate să fie vătămătoare. Poate să fie vătămătoare fiindcă îl poate face să creadă pe cititor că Sfântul Arhanghel Mihail este mai mult un fel de element ocult ce poate fi contactat pe căi oculte. Iată de ce am voit să precizăm în aceste rânduri că în nici un fel nu trebuie să îl considerăm pe Sfântul Arhanghel Mihail ca un fel de element ocult. Aceasta fiindcă Sfântul Arhanghel Mihail trebuie să fie înț eles cel mai mult în contextul său creș tin ortodox. Devine evident că avem nevoie să ș tim care sunt ideile lui Steiner ș i la fel de bine cum putem să ne apărăm de ele pentru a nu ajunge să cădem în cursa lor.[261]

În cele din urmă vom arunca o privire la modul în care Sfântul Arhanghel Mihial a fost prezentat în literatură. Sunt mai multe operele literare care îl au ca protagonist pe Sfântul Arhanghel Mihail. Dintre acestea una dintre cele mai cunoscute este romanul americanului catolic Andrew M. Greenly Contract cu un înger (Constract with an angel). În aceast roman este vorba de un mogul multimilionar al mas mediei pe nume Raymond Neean. Raymond se alfa într-un avion ș i pe scaunul de lângă el nu ș edea nimeni. Pe cum mergea ș i Raymodn vroia ca timpul să treacă mai repede, lângă el poate să vadă un uriaș mare care se prezintă cu numele de Mihail (este vorba evident de Arhanghelul Mihail). Mihail îi spune lui Raymond că a venit din cer pentru că vrea să facă un contract pentru sufletul lui. Evident că Raymond nu crede această dar când Mihail face ca avionul să meargă în spre prăbuș ire îș i dă seama că nu are lângă el un om simplu ci un înger din cer. Raymond îi spune Arhanghelului Mihail că el de fapt nu este interesat de propriul lui suflet decât numai dacă de pe urma acestui fapt poate să câș tige mai mulț i bani. Mihail îi spune că lui Raymond că a venit vremea să îș i facă ordine în viaț ă fiindcă viaț a lui Raymond ca una care gravita în jurul câș tigului de bani ș i a avea cât mai mulț i bani era un dezastru. Era divorț at, copii lui nu vroiau să ș tie de el ș i mai ales avea mai mulț i duș mani. În cele din urmă Raymond este de acord cu Mihail ș i face un contract cu arhanghelul pentru salvarea sufletului său. Este adevărat că după mai multe peripeț ii ș i chiar o moarte clinică Raymond în cele din urmă reuș ete să îș i mântuiască sufletul ș i îș i dă seama de ce fel de viaț ă încuiată de dus din moment ce perspectiva eternităț ii lui Dumnezeu este mult mai mare decât cea pe care i-o ofereau banii.[262]

Un alt roman care îl are protagonist pe Sfântul Arhanghel Mihail este romanul Josefinei Hernandez Principalul prinț ceresc Arhanghelul Mihail al războaielor cereș ti. În acest roman putem să vedem foarte bine expusă cu lux de amănunte cum s-au desfăș urat lucrurile în cer din momentul creaț iei îngerilor până după momentul în care Sfântul Arhanghel Mihail se luptă cu diavolul (Lucifer) ș i îl aruncă din rai. Îl putem vedea pe Arhanghelul Lucifer cum el ș i cu alț i cîț iva arhangheli încep să comploteze împotriva împărăț iei cerurilor. Încet dar sigur Lucifer îș i face o armată întunecată ș i speră ca prin aceasta în cele din urmă să ajungă să înfrângă armata Împărăț iei Cerurilor. Ironicul are loc. Lucifer este forț at să lupte împotriva celor care mai înainte îi denumea ca fiind fraț i, adică a restului îngerilor care nu i s-au alăturat. În această stare de confuzie ș i război Sfântul Arhanghel Mihail primeș te misiunea de la tronul lui Dumnezeu de a conduce primul asalt împotriva armatelor întunecate ale lui Lucifer. După cum o veche profeț ie a făcut cunoscut, în cele din urmă Arhanghelul Mihail este cel care a ieș it învingător. Avem în acest roman de inspiraț ie biblică o desciere mai pe larg a episodului din cer în care Lucifer începe să comploteze împotriva lui Dumnezeu ș i a restului îngerilor care nu au fost de acord cu el. În acest sens este adevărat că romanul Josefinei Hernandez este extrem de captivant ș i la fel de bine se poate vedea din cadrul lui o ortodoxie cât se poate de curată. Sunt mai mulț i care eventual au fost fascinaț i să cunoască cum a avut loc războiul din ceruri fiindcă ș tim foarte bine că în ceruri a existat un război al cărui iniț iator a fost Lucifer. Este adevărat că acest roman cu toate stările lui psihologice îl face pe Arhanghelul Mihail un fel de erou. Nu poate fi constat că există mult eroism în persoana Sfântului Arnanghel Mihail dar la fel de bine nu trebuie să credem că el se rezumă numai la eroism. A fost un act de eroism ceresc

[261] Emil Jurcan, *Ipoteze teognostice in diferite gandiri religioase. O analiza crestina.* (Editura Reintregirea, Alba Iulia, 2009).

[262] Este adevărat că romanul Contract cu un înger are mai mult o latură faustică decât una ortodoxă. Aceasta fiindcă la fel cum Faust semnează un pact cu Mefisto (diavolul) pentru ca în schimbul tinereț ii să]ș i dea sufletul în iad, ei bine de această dată protagonistul nu îș i vinde sufletul diavolului ci Arhanghelului Mihali. Oricum tenta faustică a romnului este cât se poate de evidentă. Este evidentă fiindcă la mijlocul întregului roman stă un contract. Ceea ce trebuie să ș tim este că în nici un fel îngerii nu fac conctracte cu oamenii dar pentru Raymond care trăia într-un univers propriu totul era un contract de afaceri. Aș a se face că Arhanghelul Mihail îi vorbeș te pe limba lui pentru ca el să poată înț elege.

faptul că Sfântul Arhanghel Mihail a decis că este bine să Îl apere pe Dumnezeu dar din aceasta trebuie să vedem mai mult sfinţ enia arhanghelului mai mult decât eroismul lui. Poate să fie considerat Sfântul Arhanghel Mihail un erou? Fără doar ş i poate că da. El poate să fie considerat un erou fiindcă în acest mod în cele din urmă putem să ajungem ş i la o cinstire a lui. Totuş i, ceea ce trebuie să ş tim este că Arhanghelul Mihail este mai mult decât un simplu erou de literatură. El este cel care a eliberat raiul de poavara întunecată a complotului ş i a conspiraţ iei lui Lucifer. Aceasta după cum foarte bine putem să ne dăm seama este mai mult un fel de dovadă a sfinţ eniei arhaghelului. Este o dovadă de sfinţ eniei fiindcă sunt foarte multe cazuri în care sfântul este chemat să se lupte cu răul. Marii asceţ i ai Bisericii Creş tin Ortodoxe au vorbit cât se poate de clar de un fel de "război nevăzut" pe care creş tinul ortodox îl duce cu diavolul. Diavolul nu a continuat să renunţ e la război ş i el vrea în continuare să câş tige cât mai mulgte sufltele la iad. Vedem din romanul Josefinei Hernandez că la fel de bine temele religioae pot să fie prezentate ş i expuse ş i în sens literar ş i se poate ajunge la o elaborare a lor care să fie pe palcul cititorului.[263]

Ceea ce este sigur ş i ceea ce în nici un fel nu poate să fie negat este că mai multe romane care îl au ca protagonist pe Sfântul Arhanghel Mihail din dorinţ a de senzaţ ional ş i de a face cât mai multă publicitate ajung să fie derizorii ş i unele destul de ciudate. Un astfel de roman este cel scris Susan Elisa. Acţ iunea romanului începe în Los Angeles unde Susan Elisa se îmbolnăveş te ş i trebuie să părăsească oraş ul. Pleacă în vacanţ ă în Europa. Elisa este iubita lui Michael Jackson cântăreţ ul de muzică pop. Ceea ce Elisa nu ş tia era că în vacanţ a în Europa avea să moară în timp ce ea îi pregătea o surpriză iubitului ei Michael Jackson. La fel de bine ş i Michael Jackson îi pregătea o surpriză Elisei. Elisa moarte pe data de 25 iunie 2009. Moartea nu era o problemă pentru Elisa fiindcă ea a mai murit în trecut ş i a venit din nou la viaţ ă. Acum are loc un capitol în carte în care Elisa îş i aduce aminte de momentul în care în trecut ea a fost zeiţ a Isis soţ ia lui Osiris. În cele din urmă Elisa se întoarce ca un medium la Michael Jackson ş i îl asistă pe acesta în procesul de a îş i dea seama că adevărata lui identitate nu a fost cea de cântăreţ pop ci el este chiar Arhanghelul Mihail venit pe pământ. Michael Jackson îş i readuce aminte că el este de fapt Arhanghelul Mihail. Romanul se încheie cum îngerii îi duc în cer pe Elisa ş i pe Arhanghelul Mihail unde vor vor face dragoste unul cu altul. Deş i pare de necrezut un asemenea roman în care protagonist este Sfântul Arhanghel Mihail a fost scris ş i la fel de bine a fost vândut în mai multe exemplare. Dacă este să ne gândim că povestea se desfăş oară pe parcursul a mai bine de 200 de pagini credem că avem imaginea corectă despre ce roman avem în faţ ă. Este adevărat că romanullui Susan Elisei este mai mult produsul unie imaginaţ ii bolnave în care se poate vedea un fix psihologic cu Sfântul Arhanghel Mihail. Cititorul este bine să ş tie că sunt ş i astfel de romane ş i trebuie să le trateze ca atare.[264]

Un alt roman în care apare Sfântul Arhanghel Mihail este romanul ş tiinţ ifico-fantastic scris de Alana Key: 144000 puncte de lumină: învierea legiunii Sfântului Arhanghel Mihail. În acest roman este vorba de 144000 de suflete ale Legiunii Sfântului Arhanghel Mihail care au fost destinate să populeze pământul ş i a căror destin este raiul pe pământ. Acest grup a fost intenţ ioat să fie un fel de frăţ ietate de lideri spirituali ş i care să descopere umanităţ ii calea dreaptă pe care trebuie să păş ească. Totuş i multe dintre aceste sufletele se pierd în legea karmică ş i devin diavoli. Mulţ i dintre diavoli suferă de probleme de senzitivitate dar din nefericire nu îş i mai găsesc calea în spre viaţ a spirituală care era necesară pentru ca ei să îş i poată duce la îndeplinire misiunea. Unul dintre aceste suflete căzute, înseş i autoarea Alana Key, are mai multe introspecţ ii ş i unelte pentru a ajuta sufletul ei să se vindece ş i să continue să corecteze drumul pe care umanitatea trebuie să meargă. Legiunea celor 144000 nu sunt membrii ai unei organizaţ ii religioase ci fiinţ e întrupate din toate grupurile etnice, sisteme de credinţ ă ş i istorii karmice. A venit vremea ca în cele din urmă toate sufletele din legiunea Arhanghelului Mihail

---

263 Sergiu Ciocârlan, *Literatura în lumina ortodoxiei* (Editura Coresi, 2017).

264 Prin urmare este bine să ş tim că unele dintre romanele pe care le-au scris unii autori sunt cu adevărat un adevărat sacrilegiu la adresa Sfântului Arhanghel Mihail. Aceasta fiindcă sunt mai multe peroane care în nici un fel nu cunosc mai nimic despre minunile făcute de Sfântul Arhanglle Mihail ş i preferă să scrie nulităţ i referitoare la el. Este bine să ş tim că decât să scriem un roman cu conţ inut de hulă la adresa Sfântului Arhanghel Mihail fără să ş tim în prealabil despre ce avem voie să scriem sau nu, în cele din urmă nu facem decât să ne osândim în faţ a lui Dumnezeu. Aceasta fiindcă în nici un fel nu putem să scriem romane care să fie mai mult un fel de hulă la adresa lui Dumnezeu ş i a sfinţ ilor îngeri. Am prezentat aici un caz pentru ca să ne dăm seama de care este gradul de înţ elegere a unor autori despre Sfântul Arhanghel Mihail. Aceasta nu înseamnă că autorul susţ ine astfel de romane ş i nici nu încurajează citirea lor.

să devină una ş i să schimbe lumea. În cele din urmă întreaga lume este în aş teptarea momentului când cele 144000 de sufltele din Legiunea Arhanghelului Mihail vor învia ş i se vor trezii la viaţ ă. Atunci va începe ceea ce am putea denumii ca transfigurarea ş i schimbarea definitivă a lumii. Romanul lui Alana Kay deş i gravitează în jurul persoanei Sfântului Arhanghel Mihail este adevărat că este unul confuz. Este confuz fiindcă în primul rând nu trebuie să credem că îngerii din jurul Sfântului Arhanghel Mihail sunt grupaţ i sub formă de legiune. Cel mai adesea ş tim că legiunea este modul în care demonii se grupează. Oricum este în cele din urmă cât se poate de neesenţ ial despre ce fel de legiune este vorba ci ceea ce trebuie să avem în vedere este că romanul este mai mult un fel de descriere a ceea ce am putea denumii ca misiunea îngerilor pe pământ. Ş tim că îngerii au misiunea de a ghida ş i a îi duce pe oameni la mântuire. Totuş i vedem că în romanul Alanei Key sufletele din legiunea Arhanghelului Mihail au ajuns să fie prinse în lanţ ul karmic ş i în cele din urmă cu devenit diavoli. Vedem aici o puternică influenţ ă hindusă în romanul acesta. Realitatea este că sufltele când cad nu se pot transforma în diavoli ceea ce se pare că pentru Alana Key nu este o problemă. Avem de a face cu un roman confuz care confundă sufletele cu diavolii ş i pe diavoli cu îngeri. Dacă este să privim romanul cu ochi teologici creş tin ortodocş i este foarte adevărat că el este un roman care se înscrie la categoria New Age. Aceasta fiindcă este extrem de permisiv în sens religios ş i care amestecă religiile creând iun fel de amalgam sincretic. Iată de ce romanul nu prezintă mare interes în sens creş tin ortodox dar oricum ceea ce trebuie să ş tim este că îl are protagonist pe Sfântul Arhanghel Mihail.[265]

Pentru ca să revenim la interveţ iile minunate ale Sfântului Arhanghel Mihail părintele din Grecia Dumitru Gagastatis (+1975) este cel care a relatat două intervenţ ii miraculoase ale Sfântului Arhanghel Mihail în viaţ a lui. Acest părinte de mic copil a fost crescut cu evlavie faţ ă de Sfinţ ii Arhangheli Mihail ş i Gavriil. Se spune că în anul 1921 părintele Gagastatis a fost luat ş i dus pe frontul din Asia Mică (Turcia). Mai înainte de a pleca s-a dus la o biserică ş i s-a închinat icoanei Sfinţ ilor Arhangheli Mihail ş i Gavriil. În 1922 a fost mutat în Smirna în linia întâi care mai era ş i denumită ca linia morţ ii. Într-o noapte părintele Gagastatis trebuia să stea de pază. Pe la 12 noaptea locul unde stătea de pază dinpreună cu alţ i doi colegi a fost atacat de turci. În acest moment el s-a rugat: Sfinte Arhanghele Mihail salvează-mă! Cei coi colegi ai părintelui Gagastatis au fost uciş i imediat. Părintele a reuş it să se refugize într-o grădină unde s-a pus pe burtă ca să nu fie văzut. Turcii pe cai au intrat în grădină să vadă dacă este cineva acolo. Un cal cu un turc a ajuns la un metru distanţ ă de părintele Gagastatis. Fără de nici un motiv calul s-a speriat dar părintele nu s-a miş cat (aici credem că a fost intervenţ ia nevăzută a Sfântului Arhanghel Mihail). La un moment dat s-a auzit o voce a jandarmului care a venit cu întăriri împotriva turcilor. Un alt episod în care părintele Gagastatis a putut să îl vadă pe Sfântul Arhanghel Mihail a fost cel în care fiindcă era tânăr fost convins de lozincile patriotice ale marxism-leninismului. La început părintele Gagastatis a râs de aceste doctrine dar în cele din urmă s-a alăturat lor fiindcă era patriot. După ce a făcut aceasta a putut vedea într-o seară în somn că se apropie de el mai mulţ i comandanţ i luminoş ti care aveau mai multe pâini în mână (între aceş ti comandaţ i luminoş i era ş i Sfântul Arhanghel Mihail). Unul dintre aceş ti comandanţ i luminoş ti i-a spus părintelui: ia aceste pâini că o să ai un drum lung şi aspru de făcut. O să câştige acum dar nu pentru mult timp. Acesta este drumul cel adevărat al lui Dumnezeu. După acest episod părintele a început să predice împotriva marxism-leninismului. O altă arătare a Sfântului Arhanghel Mihail pe care părintele Gagastatis o menţ ionează a avut loc în timpul celui de al doilea război mondial, mai precis în anul 1945. Fiind în drum spre satul Vasilichi din Grecia mai mulţ i duş mani rebeli l-au încojurat. Gloaneţ ele i-au ciuruit suatana. Prin urmare părintele era înconjurat de 10 călăreţ i ş i cu comandantul lor 11. De frică Părintele Gagastatis ş i-a ridicat mâinile spre cer ş i a strigat: Mihail arhanghele salvează-mă fiindcă sunt în pericol! Ca un fulger s-a arătat arhanghelul care s-a apropiat de comandant ş i i-a tăiat cu sabia curelele ş eii făcând ca acesta să cadă la pământ. Văzând ceea ce a avut loc ceilalţ i soldaţ i au rămas ca electrocutaţ i. Atunci comandantul i-a dat dreptul părintelui să plece spunându-i că are apărători puternici.[266]

---

265 Claudia Wasterman ş i restul de autori, *New realities: Being syncretic (Springer, 2009).*

266 Părintele Dumitru Gagastatis (1902-1975) a mai fost denumit ş i prietenul îngerilor. Aceasta fiindcă de mai multe ori el a putut vedea îngeri. A fost un preot simplu de ţ ară care a nu a avut prea multe studii teologice dar care a avut o credinţ ă vie care a făcut minuni. La fel de bine a fost unul care a avut o experienţ ă duhovnicească de excepţ ie. Părintele Gagastatis s-a născut într-o familie săracă ş i pentru aceasta la vâsta de 15 ani a trebuit să se angajeze ca păstor. Fiind păstor singur cu turmele de mai multe ori demonii i s-au arătat încercând să îl tragă de partea lor. La 18 ani s-a înrolat în armată luptând în războiul greco-turc. Întors de pe front s-a întors la ş coală ş i mai apoi s-a înscris la un seminar teologic creş tin ortodox. Se căsătoreş te ş i devine tătă a 9 fiice. La fel de bine este hirotonit preot. Va murii în cele din urmă în 1975.

Din cele spuse mai sus putem vedea că Sfântul Arhanghel Mihail i-a salvat de două ori viaţ a părintelui Dumitru Gagastatis. Prima dată a fost în timul războiului greo-turc ş i a doua oară a fost în timpul celui de al doilea război mondial. Vedem aici că Sfântul Arhanghel Mihail a fost de partea unui tânăr creş tin ortodox sărac ş i care nu avea prea mare ajutor. Iată de ce aceasta ne face să credem că Sfântul Arhanghel Mihail este prieten al săracilor. Vedem cum Sfântul Arhanghel Mihail la fel de bine intervine într-o situaţ ie critică în care nu exista nici un fel să scpare. Aceasta ne spune că Sfântul Arhanghel Mihail nu ţ ine cont de clasa socială din care provine omul ci ceea ce este cu adevărat important este ca el să aibă credinţ ă în el. Vedem că deş i părintele Gagastatis nu a fost nici preş edinte, nici rege ş i nici ministru aceasta nu l-a făcut să fie considerat ca fiind unul ce nu este vrednic de ajutorul îngerilor din ceruri. Iată de este adevărat că îngerii nu sunt ca noi oamenii care tindem să îi judecăm pe cei din jurul nostru în funcţ ie de statutul social pe care îl au. Dacă Sfântul Arhanghel Mihail ar fi judecat după faţ a omului la fel cum o facem noi este foarte adevărat că în nici un fel el nu ar fi intervenit să salveze viaţ a acestui tânăr grec sărac. Iată de ce acest lucru ne face să concluzionăm că Sfântul Arhanghel Mihail este nepărtinitor sau mai bine spus nu ţ ine cont de faţ a omului (clasa socială) ci mai mult de inima lui. Sfântul Arhanghel Mihail a intervenit cu mult mai înainte ca părintele Gagastatis să devină preot întărind în acest sens credinţ a acestuia ş i dorinţ a lui de a devenii preot ş i a slujii lui Dumnezeu Tatăl. Este bine să ş tim că Sfântul Arhanghel Mihail ş i sfinţ ii îngeri în nici un fel nu discriminează pe nimeni ci sunt cât se poate de nepărtinitori. Aceasta fiindcă ei fiind îngeri văd mult mai profund care sunt oamenii ş i la fel de bine cum trebuie să fie trataţ i. Iată cum un tânăr grec sărac în cele din urmă a ajuns să se bucure de ajutorul ş i de intervenţ ia Sfântului Arhanghel Mihail.[267]

Scriitoare Barbara Yoffie este cea care a scris o broş ură sau mai bine spus o cărticică pentru copii în care le este prezentat Sfântul Arhanghel Mihail pe înţ elesul lor. Broş ura se denumeş te Mihail Arhanghelul: protector la poporului lui Dumnezeu. În această cărticiă copiilor le este spus că Sfântul Arhanghel Mihail a fost creat de Dumnezeu ş i misiunea lui este de a apăra lumea de rău ş i de ispite. La fel de bine este relatat momentul în care Mihail îl învinge pe satan fiindcă acesta s-a răzvrătit împotriva lui Dumnezeu. Sfântul Arhanghel Miahil este protector la bisericilor. Un alt scriitor care a scris o scurtă nuvelă referitor la Sfântul Arhanghel Mihail este Vincent Grupi: Saint Michael the Archangel The Stalker (Sfântul Arhanghel Mihail Prădătorul). În această nuvelă ne este făcut cunoscut că Sfântul Arhanghel Mihail este sfântul patron al poliţ iş tilor ş i el îi poate asista pe aceş tia în misiunea lor. Nuvela lui Vincent Gripi este una ş tiinţ ifico-fantastică. Aceasta fiindcă ea porneş te de la realităţ i dar le amestecă cu ficţ iunea. În acest sens Sfântul Arhanghel Mihail este cel care îl învinge pe Lucifer din cauza copilului acestuia Abner. Abner avea în grotele pământului o tehnologie ultrasofisticată periculoasă. Cu ajutorul unei femei în cele din urmă Mihail îl aruncă pe Lucifer din rai în lumea noastră. Un alt roman care îl are protagonist pe Sfântul Arhanghle Mihail este cel scris de Michael Jay Roberts: Archangel: eyes are watching (Arhanghel: ochii veghează). Aici putem să îl vedem pe Sfântul Arhanghel Mihail cum este bântuit în viaţ a lui de mai multele decizii pe care le-a luat ş i care au fost la limită. La fel de bine Mihail are un duh rău care îl bântuie. Acest duh rău sau diavol îl face ca de mai multe ori să ajungă pe punctul de a murii, dar totuş i Mihail reuş eş te să supravieţ uiască. Mihail simte o forţ ă care vrea să îl ţ ină în viaţ ă ş i să continue să trăiască. În cele din urmă tot ceea ce a simţ it, a văzut sau ş i-a imaginat Mihail atunci când ş i-a închis ochii a fost adevărat.[268]

Prin urmare ceea ce poate să fie observat este că mai multe romane îl au ca protagonist pe Sfântul Arhanghel Mihail. Deş i nu toate romanele sunt ortodoxe ele demonstrează un interes viu al lumii de azi faţ ă de personalitatea arhanghelului. Este în cele din urmă un lucru bun că lumea de azi este intersată de Sfântul Arhanghle Mihai. Ceea ce se poate observa este că în literatură în mod constant arhanghelul devine un centru de interes al genului ş tiinţ ifico-fanstatic. Deş i cele mai multe romane despre el sunt cât se poate de confuze ş i unele chiar dăunătoare personalităţ ii lui, adevărul este că trebuie să remarcăm că oamenii de azi doresc să aibă în viaţ a lor prezenţ a Sfântului Arhanghle Mihail. Vrea ş i el aceasta? Sau mai bine spus este dorinţ a oamenilor una care este caapbilă să primească un răspuns? Adevărul este că da. Deş i Sfântul Arhanghel Mihail poate de multe ori nu este pe gustul iubitoritor de SF, în această carte am putut vedea că de mai multe ori el ş i-a făcut simţ ită prezenţ a ş i la fel de bine nu a stat departe de de viaţ a oamenilor. Dacă este să ne gândim la părintele grec Dumitru Gagastatis a cărui viaţ ă se pare că a fost salvată de două ori de Sfântul Arhanghel Mihail cu siguranţ ă putem vedea că acest arhanghel nu este unul care vrea să fie departe de problemele omului. Multe dintre problemle noastre moderne se nasc ş i din faptul că omul de azi nu este unul care cere ajutorul prin

---

267 Sfântul Paisie Aghioritul, *Sfântul Arsenie Capadocianul*, (Bucureş ti, 2006).

268 Michael Jay Roberts, *Archangel: eyes are watching* (Centerspace Inedependent Publising Platform, 2014).

rugăciune Sfântului Arhanghel Mihail. Episoadele din lumea ortodoxă pe care le-am enunț at mai sus sunt toate unele care ne spun că de multe ori Sfântul Arhanghel Mihail poate să intervină în persoană dacă nu prin lucrările lui de arhanghel al lui Dumnezeu prin proria lui prezenț ă, pentru ca omul să nu sufere. Nici unul dintre noi nu voim să suferim. Ș tim că nu există numai suferinț e fizice ci la fel de bine ș i suferinț e sufleteș ti. Iată de ce dacă Sfântul Arhanghel Mihail nu ne vindecă trupurile (ceea ce în mare fac medicii) totuș i el poate să ne vindece sufletele. Foarte uș or noi cei de azi uităm că Sfântul Arhanghel Mihail la fel de bine trebuie să se concentreze pe sufletele noastre. Am putut vedea că literatura ce îl are protagonist pe Sfântul Arhanghel Mihail este una extrem de bogată ș i care fără doar ș i poate reflectă un interes viu al omului de azi. Începând cu vremurile Vechiului Testament ș i ajugând până în vremurile noastre ceea ce putem reamrca este o prezenț ă cât se poate de constantă a Sfântului Arhanghle Mihail în umanitate. Literatura de specialitate este evident că a dezvoltat ș i uneori a hiperbolizat această prezenț ă constantă a Sfântului Arhanghel Mihail în istoria umană. Au fost ș i unii care au vorbit de un fel de evanghelie proprie Sfântului Arhanghel Mihail.[269] După cum putem vedea autorii moderni sunt cât se poate de liberi de a croș eta pe marginea existenț ei Sfântului Arhanghel Mihail. Nu este în acest sens greș it să spunem că există la nivel literar sau mai bine spus în literatura internaț ională un fel de legendă a Sfântului Arhanghel Mihail. Ș tim că legenda este un lucru adevărat dar care de multe ori poate să îmbrace forma metafotrică a literaturii. Este bine să vorbim de o legendă a Sfântului Arhanghel Mihail? Fără doar ș i poate că mai ales în lumea creș tin ortodoxă avem de a face cu o legendă a acestui arhanghel. Este un arhanghel care este foarte important să ș tim nu a părăsit lumea în momentele cele mai grele. Acesta fiindcă el este alături de noi ș i ceea ce este cel amai sigur nu ne va părăsii. Literatura scrisă despre Sfântul Arhanghel Mihail ar trebuie să fie una cultică fiindcă ortodoxia vorbeș te de un cult al acestui arhanghel. Am arătat că sunt ș i multe opere literare de hulă la adresa arhanghelului. Ceea ce este cel mai important este să ș tim care sunt aceste opere hulitoare ș i să le ignorăm.

CONCLUZII

Cartea de faț ă se vrea dincolo de toate un portret creș tin ortodox al Sfântului Arhanghel Mihail care să fie adresat pe nivelul de înț elegere a omului contemporan. Că sunt mai multre cărț i neortodoxe scrise de Sfântul Arhanghel Mihail nu este nici o îndoială. Aceasta fiindcă este bine să ș tim că chiar ș i eterodocș ii au fost captivaț i de existenț a arhanghelului. Ș tim că cele mai multe dintre materialele creș tin ortodoxe nu se referă numai la Sfântul Arhanghel Mihail ci la fel de bine ș i la Sfântul Arhanghel Gavriil. Este adevărat că aceș ti doi arhangheli sunt legaț i nu numai cultic ci ș i real de o stânsă prietenie. Prin aceasta, adică prin faptul că nu ne-am centrat pe personalitatea Sfântului Arhanghel Gavriil nu am voit să facem o nedreptate Arhanghelului Gavriil. Am voit să prezentăm că sunt destul de multe resurse ortodoxe care nu îl prezintă pe Arhanghelul Mihail legat strict de prietenul său Arhanghelul Gavriil. Iată de ce am considerat că este bine să alocăm mai mult spaț iu pentru a vedea care sunt mărturiile despre Sfântul Arhanghel Mihail în tradiț ia creș tin ortodoxă.[270]

Am găsit prin urmare cât se poate de protrivită ocazia să punem în faț a cititorului o carte ce să îi facă mai pe înț eles cine este Sfântul Arhanghel Mihail. Aceasta fiindcă am ajuns să trăim vremuri în care evlavia faț ă de Sfântul Arhanghel Mihail a ajuns să fie din ce în ce mai mică. Aceasta fiindcă curentele secularisțe ș i atee din zilele noastre ne fac să nu mai fin atenț i la ceea ce este cu adevărat important în viaț a noastră: legătura noastră

---

269 Norma Dellavolta, *The Gospel according to Saint Michael* (Lulu Enterprises, 2007).

270 O altă arătare a Sfântului Arhanghel Mihail o avem din viaț a Sfântului martir Pafnutie ce este prăznuit pe data de 25 septembrie. Acesta s-a nevoit în Gherida Egitpului în anii împăratului persecutor Diocleț ian. Se spune că într-o noapte în timp ce se ruga Sfântul Pafnutie a putut vedea că în faț a lui s-a arătat un înger. Îngerul l-a averizat pe Pafnutie că mai marele Egitpului Arie a trimis 200 de soldaț i care să îl prindă ș i să îl execute fiindcă este creș tin. Îngerul i-a spus să nu îi fie frică fiindcă el va fi alături de Pafnutie. Îngerul l-a însoț it pe drumul până la Nil îmbărătându-l ș i întăridu-l. După acestea îngerul s-a făcut nevăzut. A venit mai marele Egiptului Arie cu soldaț ii lui ș i nu a voit să ajungă la nici un fel de înț eles cu cuviosul Pafnutie. Cuviosul a fost atât de chinuit că i-au căzut măruntaiele pe pământ. Un înger s-a pogorît din cer care a luat măruntaiele lui Pafnutie ș i le-a pus la loc în burtă. L-a însemnat de trei ori cu semnul crucii pe Pafnutie care s-a făcut bine. Călăii au rămas uluiț i de ceea ce a avut loc. Un temnicer s-a convertit pe loc la creș tinism. A fost în cele din urmă martirizat ș i el. Pafnutie a fost pus pe o roată ș i trupul i-a fost rupt în patru bucăț i. Un înger din cer s-a coborât care a luat bucăț ile turpului ș i le-a pus la un loc. Acesta este momentul ș i motivul pentru care Sfinț ii Arhangheli Mihail ș i Gavriil s-au porogât din cer ș i au dat din nou viaț ă trupului rupt în patru a lui Pafnutie. Fiindcă călăii au voit mortea lui Pafnutie în cele din urmă a fost răstignit ș i aș a a murit ca Iisus. Era anul 303.

cu Dumnezeu Tatăl ș i cu sfinț ii îngeri. Ceea ce am dorit să evidenț iem este că Sfântul Arhanghel Mihail nu este o ficț iune cum crede mai multă lume ci o perosanlitate reală care se manifestă în istoria umană în anumite momente care noi trebuie să le înț elegem în contextul lor ș i prin care trebuie să ajungem să avem o vedere înduhovnicită a istoriei. Am mai vorbit în rândurile acestei cărț i că la o percepț ie a existneț iei Sfântului Arhanghel Mihail ajung de cele mai multe ori persoanele înduhovnicite sau mai bine spus cei care duc o viaț ă ce este plăcută lui Hristos. Sfântul Arhanghel Mihail prin urmare nu este un mit creș tin ortodox ce este promovat pentru a induce minciuna ș i confuzia între oamenii lumii de azi ci mai mult o persoană reală ș i cât se poate de concretă. Este evident că nu toată lumea îl poate vedea în carne ș i oase pe Sfântul Arhanghel Mihail dar ceea ce trebuie să ș tim este că sunt mai multe mărturii care ne asigură că existenț a lui nu este o minciună ci mai mult un fapt real ș i cât se poate de adevărat. Am încercat prin urmare să facem o prezentare în extenso arhaghelului deș i ș tim că în lumea ortodoxă circulă mai multe cărț i care sunt cât se poate de populare. Nu toate aceste cărț i sunt ortodoxe. Sunt multe cărț i care au fost scrise de autori din miș carea New Age care încearcă să îl perceapă pe Sfântul Arhanghel Mihail ca un fel de existenț ă spirituală de natură panteistă ce nu este departe de ocultismul religiilor orientale. Ceea ce am dorit să evidenț iem este că după cum există o imagine ocultă sau mai bine spus o imagine sincrerică a arhanghelului la fel de bine există o imagine creș tin ortodoxă. Trebuie să facem mai multe eforturi să ne ț inem de imaginea creș tin ortodoxă a Sfântului Arhanghel Mihail. Aceasta fiindcă numai prin înț elegerea ortodoxă ajungem să ne ț inem aproape de realitate. După cum am vorbit în rândurile de mai sus sunt ș i unii care susț in că Sfântul Arhanghel Mihail nu este nimic mai mult decât o iluzie care este produsul unei psihoze colective ce a contaminat lumea creș tină ș i mai ales lumea creș tin ortodoxă. Experinț ele sfinț ilor ș i a oamneilor duhovniceș ti care l-au întâlnit pe Sfântul Arhanghel Mihail ne spun că în nici un fel cultul acestui arhanghel nu poate să fie produsul unei psihoze colective. Nu este produsul unei psihoze colective fiindcă dacă ar fi numai o psihoză colectivă nu am putea să avem nici o dovadă concretă despre existenț a Sfântului Arhanghel Mihail.[271]

Un aspect important asupra căruia am insistat mai mult în această carte este dublul raport pe care îl are Sfântul Arhanghel Mihail cu Dumnezeu ș i cu lumea. Am arătat prin urmare că Sfântul Arhanghel Mihail în nici un fel nu poate să fie considerat unul care a fost desemnat de Dumnezeu Tatăl să fie mântuitorul omului. Prin urmare deș i are puterea de a face minuni în cele din urmă omul nu este mântuit de Sfântul Arhanghel Mihail. Aceasta fiindcă el este dincolo de toate numai un ajutor al omului în procesul de mântuire. Există în acest sens o anumită separaț ie a lucrării lui Hristos ș i a lucrării Sfântului Arhanghel Mihail. Aceasta fiindcă una este lucarea lui Hristos ș i alte este lucararea arhanghelului. Este bine să nu confudăm aceste lucrări fiindcă nu facem bine aș a. Nu trebuie să confundăm aceste două lucrări distincte fiindcă Dumnezeu Tatăl L-a desemnat pe Dumnzeu Fiul Domnul Iisus Hristos să vină pe pământ ș i să îș i asume trup pe om pentru ca în cele din urmă natura umană să poată să fie mântuită. Iată de ce Sfântul Arhanghel Mihail a avut rolul de a îi elibera sau mai bine spus de a îi duce pe îngerii din cer la eliberarea de diavol dar pe pământ eliberarea de diavol ș i mântuirea în cele din urmă au fost decise ș i realizate de Iisus. După cum am vorbit sunt mai mulț i care fac o gravă confuzie dintre Arhanghelul Mihail ș i Iisus. Ei sunt două personalităț i diferite ș i cu lucrări diferite ce în nici un fel nu trebuie să fie confundate. Iată de ce Iisus a fost Cel care a venit în lume pentru a îl mântui pe om ș i Arhanghelul Mihail. Aceasta nu înseamnă că persoanaAarhanghelului Mihail este pusă în umbră pe Iisus. În nici un fel nu trebuie să avem o astfel de înț elegere. Sunt mai mulț i care sunt cât se poate de confuzi de ce dacă Sfântul Arhanghel Mihail l-a învins în cer pe diavol la fel de bine diavolul a trebuit să fie învins ș i pe pământ de Iisus. Trebuie să ș tim în acest sens că raiul ș i pământul sunt două existenț e distincte. Este adevărat că Arhanghleul Mihail l-a scos pe diavol din rai dar nu l-am scos ș i de pe pământ. Pentru această lucarea a fost nevoia ca fiul lui Dumnezeu în persoană să se înturpeze ș i să îș i facă lucrarea Lui mesianică.[272]

Se poate spune că prezenț a lucrarea este una mai mult de popularizare a cine este persoana Sfântului Arhanghel Mihail. Am demonstrat în rândurile de mai sus că Arhanghelul Mihail este o persoană care în mod

---

271 O altă arătare a Sfântului Arhanghel Mihail este din Muntele Athos ș i este relatată de părintele Filaret (+1963) care a fost egumenul mănăstirii Costamonitou. Într-o zi pe când cuviosul părinte Filaret pregătea masa ș i toate uș ile erau închise a putut vedea că în camera în care era el a intrat un tânăr frumos care i-a cerut binecuvîntarea ș i care i-a spus că este foarte înfometat. Cuviosul Filaret l-a invitat tânăr să i-a loc ș i mai apoi l-a întrebat cine este sau mai bine spus cum se numeș te? Tânărul a răspuns că se numeș te Mihail. Părintele Filaret a voit să îi pună de mâncare dar când s-a întors spre el tânărul dispăruse deș i toate uș ile erau încuiate. Părintele Filaret a fost convins că apariț ia tânărului a fost însuș i Sfântul Arhanghel Mihail. De ce a ales să se arate în acest mod Sfântul Arhanghel Mihail rămâne o taină. Ceea ce este sigur este că arhanghelul a intrat prin uș ile închise ș i a ieș it tot prin uș ile închise ceea ce demenstrează că spaț iul fizic poate să fie depăș it în cazul lui.

272 Radu Teodorescu, *Mystagogia angelorum* (Cugir, 2008).

constant pe parcurusl a 2000 de ani de istorie creş tină a fost un binefăcător al omului. Fie că au fost minuni, vedenii sau vise toate ne duc la concluzia că Arhanghelul Mihail este o persoană extramundată ce ş i-a făcut simită prezenţ a benefică în ceea ce îl priveş te pe om. Sunt mulţ i care cred că Sfântul Arhanghel Mihail este o persoană care ţ ine numai de iudaism fiindcă primul care a vorbit de existenţ a arhanghelului a fost iudaimsul. Iată de ce trebuie să ş tim că deş i iudaismul a fost primul care a primit revelaţ ii de la Arhanghelul Mihail totuş i în cele din urmă prezenţ a arhanghelului s-a făcut simţ ită ş i în cadrul creş tinismului ortodox. Aceste mărturii sunt cele care ne fac să concluzionăm că în cele din urmă în mod natural ş i autentic creş tinismul ortodox este adevărata religie ş i credinţ ă. Sunt mai multe arătări ale Sfântului Arhanghel Mihail ş i cu creş tini neortodocş i. Nu contestăm că prezenţ a binefăcătoare a arhanghelului s-a manifestat ş i cu creş tini neortodocş i dar ceea ce trebuie să avem în vedere este faptul că dincolo de toate în mai multe cazuri dintre care noi am ilustrat numai unul Sfântul Arhanghel Mihail a indicat faptul că creş tinismul ortodox este adevărata credinţ ă. Ş tim astfel că în cazul unei bolnave Sfântul Arhanghel Mihail nu a voit să o tămăduiască pe aceasta până ce fratele ei care era martor de-a lui Iehova nu a redevenit creş tin ortodox. Este o mărturie cât de poate de puternică în favoarea creş tinismului ortodox. Trăim într-o lume care este fărămiţ ată religios în care sectele sunt mai mult reflexele unei mentalităţ i a diferitelor partide politice. Dacă nu îţ i place un partid poţ i trece la altul sau dacă nu îş i place o sectă poţ i trece la alta. Iată de ce este bine să fim mult mai atenţ i cu coloratura religioasă a lumii de azi. Au fost ş i cazuri în care după cum am putut vedea Sfântul Arhanghel Mihail a intervnit în istoria umană pentru a pedepsii. Am arătat că cei care nu sunt pedepsiţ i de îngeri în această viaţ ă în cele din urmă vor fi pedepsiţ i în viaţ a de apoi ceea ce este extrem de grav. Sfântul Arhanghel Mihail este o existenţ ă cât se poate de palpabilă pe care creş tinii ortodocş i o sărbătoresc de două ori pe an: 6 septembrie ş i 8 noiembrie. Este indicat ca în aceste zile să ne aducem aminte de Sfântul Arhanghel Mihail ş i să îi facem pomenirea ş i prăznuirea.[273]

Omul modern este un om care nu prea este interesat de lumea spirituală dar care trăieş te totuş i cu frica de a nu ajunge în iad. Este adevărat în acest sens că omul modern trăieş te cu adevărat frânt în sens sufletesc. Iată de ce este bine să fim mult mai atenţ i cu cine este ş i cu care este sensul existenţ ei Sfântului Arhanghel Mihail. Unii ar putea să spună că de ce să mai avem cinste sau să îl cinstim pe Sfântul Arhanghel Mihail ş i nu numai pe Domnul Iisus Hritos? De ce să nu mergem la ceea ce este esenţ ial? După cum am spus angelologia creş tin ortodoxă susţ ine că trebuie să fim atenţ i cu faptul că deş i Arhanghelul Mihail nu ne mântuieş ti totuş i el poate să ne ajute în planul de mântuire sau mai bine spus în procesul de mântuire. În sens soteriologic este adevărat că viaţ a omului este un mare proces soteriologic. De mic copil copilul este botezat pentru ca în cele din urmă să crească în frică de Dumnezeu ş i cu grija de a nu păcătui. Trebuie să ş tim că Sfântul Arhanghel Mihail prin prezenţ a lui a demonstrat că nu este îmăpotriva pocăinţ ei ş i că în mai multe cazuri el a intervenit în favoarea omului. Am vorbit în acest caz de Sfânta Evadochia din Fenicia care a fost desfânată ş i care fiindcă s-a pocăit în cele din urmă a putut să îl vadă pe Sfântul Arhanghel Mihail într-o viziune. Sunt unii care sunt de părere că îngerii nu au nici un fel de milostivire atunci când vine vorba de păcat ş i de păcătoş i. Totuş i Sfântul Arhanghel Mihail nu este unul care este împotriva celor care să pocăiesc. Aceasta fiindcă el ş tie că până la sfârş itul lumii ş i al istoriei diavolul îş i mai poate face încă simţ ită prezenţ a ş i mai poate să înş ele pe mai mulţ i. Iată de ce trebuie să ne gândim la Sfântul Arhanghel Mihail în termenii unei persoane rezonabile ş i care poate să fie deschis spre umanitate ş i spre oameni.[274]

Ceea ce se poate vedea din rândurile acestei cărţ i este faptul că Sfântul Arhanghel Mihail trăieş te în două planuri sau mai bine spus pe două planuri: unul este planul ceresc care este dincolo de stale, galaxii ş i univers, ş i altul este planul terestru care este cel prin care oamenii ajung în cele din urmă să îl simtă pe Sfântul Arhanghel Mihail. Ceea ce mai toată iconografia creş tin ortodoxă ne prezintă este faptul că Sfântul Arhanghel Mihail are aripi. Aceste aripi sunt cele care ne spun că Sfântul Arhanghel Mihail poate să zboare dar la fel de bine ş i faptul

---

273 O altă apariţ ie a Sfântului Arhanghle Mihail o avem din Muntele Athos de la Schitul Sfinta Ana. Părintele Anania de la acest schit l-a trimis pe ucenicul lui în portul Dafni pentru un lucru spunându-i să vină seara înapoi. Părintele Mihail a pornit la drum de dimineaţ a, a ajuns în Dafni ş i a făcut lucrul pe care a trebuit să îl facă. Când a voit să se întoarcă însă vremea s-a stricat. Bătea un vânt puternic ş i marea era agitată. Ceilalţ i călugări au reuş it să plece la mănăstirile învecinate numai părintele Mihail a rămas pe mal aş teptând ca marea să se liniş tească. A putut atunci să vadă doi tineri luminoş i într-o barcă ce i-au spus că ei sunt gata să îl ducă cu barca lor. Unul dintre tinerii luminoş ti a vârlit de două sau trei ori ş i imediat a ajuns la locul unde trebuia să ajungă părintele Mihail. Le-a mulţ iumit tinerilor ş i mai apoi s-a întors la părintele Anania mai marele lui. Acesta când a auzit că a fost adus de doi tineri i-a spus că el nu a văzut nici o barcă cu doi tineri. Când părintele Mihail s-a întors spre mare să îi vadă pe cei doi tineri aceş ti nu mai erau acolo. Atunci el a înţ eles că tinerii erau Sfinţ ii Arhanghle Mihail ş i Gavriil.

274 Benedict Stancu, *Părintele Arsenie Papcioc. Dezvăluirea nuanţ elor deosebirii duhurilor în viaţ a noastră în Hristos* (Editura Elena, 2017).

că el poate să treacă din dimensiunea raiului în cea a pământului. Am arătat în acest sens că arhanghelul este o fiinţ ă transdimensională. Este o fiinţ ă transdimensională fiindcă el poate să circule între cer ş i pământ sau mai bine spus între rai ş i pământ cu foarte mare uş urinţ ă. Am putut vedea înt-una din arătările Sfântului Arhanghel Mihail că el se poate pogorî ş i în iad fără să fie afectat de acesta. Iată de ce în cele din urmă este adevărat că arhanghelul la fel ca tot restua arhanghelilor are putere peste iad. Aceasta este ceea ce ne spune că trebuie să ş tim că în cele din urmă în iad nu va ajunge nici un suflet nevinovat fiindcă Arhanghelul Mihail dacă o astfel de situaţ ie va avea loc mai de vreme sau mai târziu în cele din urmă va remedia situaţ ia. Este evident că trebuie să fim mult mai sensibili în sens duhovnicesc cu persoana Sfântului Arhanghel Mihail fiindcă trebuie să ş tim că fiind înger el este o persoană sensibilă. Sensibilitatea este o străsătură a Sfântului Arhanghle Mihail. Ar fi mult prea deplasat să ni-l imaginăm pe Arhanghelul Mihail ca pe o persoană goriseră fiindcă adevărul este că nu este. Toţ i îngerii sunt extrem de sensibili ş i pot să cunoască foarte bine stările psihologice prin care trece omul. Prin faptul că am voit să prezentăm un profil al Sfântului Arhanghel Mihail nu înseamnă că am voit să facem un profil psihologic al arhanghelului. Aceasta fiindcă autorul nu este psiholog de profesie ş i nici nu deţ ine cunoş tinţ ele psihologice necesare. Sunt mulţ i care atunci când vorbesc de profilul cuiva imeidat se gândesc la profilul psihologic. Unii cred că profilul psihologic al Sfântului Arhanghel Mihail este cel al războinicului. Aceasta fiindcă din moment ce arhaghelul a condus războiul din cer împotriava diavolului în cele din urmă devine evident că el este un războinic. O astfel de opinie este greş ită. În nici un fel nu trebuie să credem că Sfântul Arhanghel Mihail este un războinic prin natura lui. Nu este un războinic fiindcă dacă ar fi fost după căderea diavolilor probabil că el ar mai fi găsit ş i alte prilejuri de război. Se pare că cu excepţ ia acestui război arhanghelul nu ş tim să mai fi declanş at alte războaie. Iată de ce în cele din urmă imaginea unui Sfânt Arhanghel Mihail războinic este cât se poate de eronată ş i greş tă. Este adevărat că se poate vedea un fel de luptă continuă a arhanghelului cu răul dar aceasta nu crează imaginea unui profil războinic.[275]

O altă arătare a Sfântului Arhanghel Mihail o avem din viaţ a Sfântului Nifon al Constanţ ianei. Fiindcă a voit să fugă de slava oamenilor Sfântul Nifon a fugit din patria lui ş i a călătorit în Alexandria. Aici a căzut în "capcana dumnezeiască" fiindcă a fost hirotonit fără voia lui episcop de Constanţ iana. A păstorit cu mare credinţ ă turma încredinţ ată lui. În ultima parte a vieţ ii lui pe când era bătrân a căzut în extaz. A ajuns să vadă palatele dumnezieş ti. A putut auzii o voce care i-a spus: Mihail, arată-i lui Nifon locul liniş tirii lui. Imediat s-a arătat Sfântul Arhanghel Mihail care l-a luat pe Nifon ş i la dus la niş te palate care erau atât de luminoase că a orbit. Acolo s-au făcut văzuţ i mai mulţ i îngeri care l-au întrebat pe Sfântul Arhangel Mihail: stăpâne Mihail, când o să ne dai pe iubitul nostru Nifon? Arhanghelul a răspuns: cu voia lui Dumnezeu în trei zile. Când au auzit aceasta îngerii au tresărit de bucurie. Câţ iva dintre ei au început pregătirile cereş ti. Apoi Sfântul Arhanghel Mihail s-a adresat lui Nifon ş i i-a spus că toate acele palate luminoase vor fi a lui. Iată, acum vei avea tronuri, haine luminoase, dormitoare şi coridoare nenumărate. Pe toate le-a pregătit cu însăşi mâna Lui, preaiubitorul Dumnezeu.[276]

Avem ş i aici o nouă arătate a Sfântului Arhanghel Mihail în viaţ a Sfântului Nifon al Constanţ ianei. Ceea ce putem vedea este că Sfântul Nifon a ajuns să îl vadă pe Arhanghelul Mihail în stare de exatz. Extazul este de fapt un lucru care poate să ni-l facă prezent pe Sfântul Arhanghel Mihail. Ni-l poate face prezent pe el fiindcă extazul este la drept vobind o modalitate de a unii lumea nevăzută cu cea văzută. Una dintre cele mai eficente metode de a intra în ş egătură cu lumea nevăzută este de a intra în extaz. Extazul însă trebuie să ş tim că nu este un fapt care ţ ine numai de creş tismul ortodox ci la fel de bine sunt mai multe alte religii care consideră că deţ in extazul ca modalitate de a intra în stare de comuniune cu lumea de dincolo. Ceea ce trebuie să ş tim este că extazul la fel de bine poate să fie contrafăcut. Sunt mai mulţ i care susţ in că atunci când Mohamed a avut descoperirea coranului el era în extaz. Se pare că Mohamed a fost indus într-o stare de exataz demonic fiindcă nu trebuie să cerdem că orice extaz pe care îl are cineva este în cele din urmă ş i unul autentic. Ş amanii prin mai multe dansuri ritualice ş i mai multe incantaţ ii magice cad în stări de exataz ce consideră ei că le vor aduce revelaţ ii din lumea spiritelor. Iată de ce este bine să ş tim că există o limită în ceea ce priveş te extazul ş i tot ceea ce ţ ine de el. Iată că extazul este un fapt care a fost des trăit de Sfântul Nifon al Constanţ ianiei. Ni se spune că cu trein zile înainte de a murii Sfântul Nifon a căzut în extaz ş i a fost dus în rai. Acolo a putut vedea mai multe palate impunătoare. La fel de bine la chemarea vocii lui Dumnzeu Tatăl a apărut Sfântul Mihail care i-a arătat platul lui în care trebuia să vină după moarte. Era un palat care strălucea atât de tare că Sfântul Nifon a orbit pe moment. Sfântul Arhanghel Mihail îi face cunoscut Sfântului Nofom că va mai trăii trei zile pe pământ

---

[275] Marianna Kolpakova, *Depăş irea axietăţ ii. Cum se naş te pacea în suflet* (Bucureş ti, 2016).

[276] (Autor anonim), *Un episcop ascet. Viaţ a ş i învăţ ăturile Sfântului Ierharh Nifon* (Huş i, 1993).

după care va venii în locul din rai care i-a fost pregătit ş i care era acel palat care îl orbise prin multa lui lumină. Avem aici un caz excepţ ional în care Sfântul Arhanghel Mihail se face cunsocut pe sine unui sfânt creş tin ortodox. Iată de am cum în final de volum am voit să includem în această carte ş i acest extaz pe care l-a avut Sfântul Nifon. Întâmplarea ne spune că în funcţ ie de faptele pe care le facem noi pe pământ în cele din urmă îngerii din cer ne pregătesc nouă un loc în cer. Lui Nifon i-a fost pregătit un astfel de loc pe care el a putut să îl vadă cu trei zile mai îniante de moartea lui; probabil ş i pentru a ne încredinţ a pe noi creş tinii ortodocş i simplii că raiul nu este o ficţ iune ci este fără doar ş i paote o realitate ş i un fapt adevărat. Că sunt mulţ i care au mari îndoieli dacă mai există viaţ ă dincolo de mormânt nu este nici o îndoială. Vedem că Dumenzeu Tatăl i-a dat Sfântului Nifon o vedenie în extaz care să ne facă ş i pe noi să nu ne îndoim de rai ş i de existenţ a lui. Nu trebuie să ne îndoim de rai fiindcă Sfântul Arhanghel Mihail ş i toate arătările lui în această lume ne spun că un astfel de loc există. Ceea ce trebuie să facem noi oamenii este să credem în Iisus ş i să facem fapte bune. Trebuie să ş tim că raiul nu se ia pe vorbe bune ci pe fapte bune. Iată de ce trebuie să ş tim că sensul vieţ ii noastre pământeş ti este să ne pregătim pentru viaţ a care va urma. Sfântul Arhanghel Mihail poate la fel de bine să fie asistentul nostru sufletesc ş i duhovnicesc în spre lumea de apoi ş i pentru aceasta este bine să fim cât mai informaţ i în ceea ce îl priveş te. Aceste informaţ ii despre Sfântul Arhanghel Mihail nu trebuie să fie pur ş i simplu simple informaţ ii ci ele trebuie să ne pătrundă în suflet ş i în acelaş i timp să ne facă să fim mult mai evalvioş i faţ ă de el. Din cele mai vechi vremuri Biserica Creş tin Ortodoxă a încurajat evlavia faţ ă de Sfântul Arhanghel Mihail. Avem evalvie la Sfântul Arhanghel Mihail după cum avem evlavie la Sfântul Arhanghel Gavriil fiindcă el ne face să fim cât se poate de apropiaţ i de Dumnezeu Tatăl. Iată că trebuie să fim mult mai receptivi la persoana Sfântului Arhanghel Mihail ş i a prietenului său Gavriil. Nu trebuie să cosiderăm că dacă avem evlavie la Sfântul Arhanghel Mihail în cele din urmă ne vom pierde evalvia faţ ă de Iisus. Aceasta fiindcă Domnul Iisus Hristos în nici un fel nu este în antagonie cu Sfântul Arhanghle Mihail. Între cei doi după cum am arătat în rândurile de mai sus există cea mai profundă armonie.[277]

Sfântul Arhanghel Mihail îi va fascina pe oameni atâta vreme cât va exista creş tinsimul fiindcă în nici un fel nu putem să disociem numele ahraghelului de creş tinismul ortodox. În această carte am voit să prezentăm că pe parcurusl timpului ş i în urma la mai multe anghelofanii s-au creat mai multe legende ş i povestiri care au contribuit la imaginea pe care o avem astăzi despre persoana arhanghelului. Credem că înţ elegerea creş tin ortodoxă a arhanghelului este fără doar ş i poate ş i cea mai autentică. Este ş i cea mai autentică fiindcă ea s-a format progresiv sub influenţ a la mai multe mărturii care sunt cât se poate de concludente. Nu trebuie în nici un fel nici să idealizăm imaginea cultului Sfântului Arhanghel Mihail dar la fel de bine nici să o desconsiderăm. După cum am văzut sunt mai mulţ i hulitori care sunt o formă sau alta au demonstrat că nu au nici un fel de evlavie la perosoana Sfântului Arhanghel Mihail. Fie că este vorba de miş cări sataniste, de grupuri oculte sau de tendinţ e atee Arhanghelul Mihail ş i-a găsit pe mai mulţ i care să îl calomnieze ş i să îl hulească. Trebuie să ş tim că hula Sfântului Arhanghle Mihail sau a îl huli pe Sfântul Arhanghel Mihail este fără doar ş i poate un păcat. Este un păcat fiindcă Sfântul Arhanghel Mihail este un slujitor al lui Dumnezeu Tatăl ş i atunci când îl hulim pe Sfântul Arhanghle Mihail în cele din urmă ajungem să Îl hulim chiar pe Dumenzeu Tatăl pe care îl sluje ş te arhanghelul. În al doilea rând trebuie să ş tim că arhanghelul nu ne-a dat motive să îl hulim. Aceasta fiindcă după cum am putut vedea el a făcut numai bine oamenilor ş i niciodată nu fost cunoscut ca având intenţ ii malefice la adresa umanităţ ii. Iată de ce hula împotriva Sfântului Arhanghel Mihail este un păcat în care mai mulţ i au căzut. Că sunt mai multe feluri de a îl hulii nu este nici o îndoială. Unii autori l-au prezentat pe arhanghel ca venind din cer pentru a întreţ ine relaţ ii sexuale cu femei.[278]

Cititorul trebuie să ş tie că paginile acestei cărţ i în nici un fel nu trebuie să fie considerate ca fiind revoluţ ionare. Nu sunt revoluţ ionare fiindcă autorul în nici un fel nu se consideră că este un revoluţ ionar. Pentru unii din zilele naostre a scrie despre arhangheli ş i îngeri este fără doar ş i poate un lucru revoluţ ionar. Este un lucru revoluţ ionar fiindcă lumea noastră este de multe ori atât de mult închistată în materie ş i în materialism încât cu greu ne vine să credem că deasupra noastră, într-o altă dimensiune mai există o lume: lumea îngerilor. Dacă unii sunt fascinaţ i cu îngerii, alţ ii îi detestă pe îngeri în timp ce alţ ii sunt cât se poate de indiferenţ i faţ ă de îngeri. Indiferenţ a faţ ă de persoana Sfântului Arhanghel Mihail poate să apară ş i pe

277 *Svetosavlje* nu este altceva decât destinul poporului sârb, chemat să fie „rob" al lui Dumnezeu: doar prin „theodulie" sârbii devin cu adevărat „sârbi" (*srbi*) şi nu „sclavi" (*servi*). Părintele Popovici aminteşte că astfel se prelungeşte „Evanghelia de la Kossovo" ca „Evanghelie a Poporului sârb": legenda spune că înainte de bătălia pe care avea să o dea cu sultanul Murad I la Kosovopolje (1389), prinţului Lazăr i s-a arătat Arhanghelul Mihail, care l-a întrebat dacă doreşte să aleagă o împărăţie pământească sau împărăţia cerurilor. Lazăr a ales-o pe cea din urmă, a pierdut lupta cu turcii, dar în acest fel a săvârşit un „botez al sângelui" (martiriul) pentru toate generaţiile următoare.

278 David Nash, *Blasphemy in the Christian world: a history* (Oxford, 2010).

fondul faptului că el nu este o persoană uş or accesibilă. Iată de ce sunt mulţ i care adevărul este că se descurajează când vine vorba de el. Aceste persoane merg din obiş nuinţ ă pe data de 8 noiembrie de praznicul arhanghelului la biserică dar în afară de icoana lui nu văd nimic. Iată de ce este bine să ş tim că deş i nu putem să îl vedem pe Sfântul Arhanghel Mihail în carne ş i oase nu trebie să ne descurajăm ş i să credem că este imposibil pentru noi să avem o legătură cu el. Cum se face că totuş i an de an biserica ne cheamă la rugăciune în faţ a Sfântului Arhanghel Mihail? Ne cheamă la rugăciune fiindcă prin rugăciune în cele din urmă intrăm în comuniune spirituală cu acest arhanghel. Sfântul Arhanghel Mihail nu este un simplu înger păzitor ci el este unul care îi supraveghează pe toţ i îngerii păzitori. El este un fel de mai mare al îngerilor păzitori. Aceasta fiindcă pentru acest motiv ş i poartă numele de arhanghel sau mai bine spus de începător al arhanghelilor. Am evidenţ iat în rândurile de mai sus că două sunt lucrurile care ne fac să fim în legătură cu Sfântul Arhanghel Mihail: credinţ a ş i rugăciunea. Fiindcă trăim într-o lume dorinică de senzaţ ii tari este adevărat că sunt din ce în ce mai mulţ i care nu vor să ş tie de Sfântul Arhanghel Miahil fiindcă se consideră că legătura cu el este mult prea insipidă. Totuş i arhanghelul a făcut mai multe minuni de care trebuie să ţ ine cont. Deş i sunt mai multe cărţ i despre Sfântul Arhanghel Mihail în lumea creş tină această carte a voit să fie mai mult o prezentare ortodoxă a modului în care arhanghelul a fost cunoscut ş i experimentat. Aceast fiindcă sunt ş i unele cărţ i despre Arhanghelul Mihail care sunt scrise cu maliţ iozitate ş i care vor să prezinte mai mult un adevăr trunchiat care să dea dreptate unei anumite confesiuni creş tine. Este adevărat că în cele din urmă orice resursă creş tină este de folos în ceea ce priveş te cultul Sfântului Arhanghel Mihail. Totuş i, se ridică întrebarea. Dacă noi mai mulţ i creş tini din confesiuni diferite suntem uniţ i de cultul Sfântului Arhanghel Mihail cum se face că în cele din urmă continuăm să fim creş tini dezbinaţ i? Este dezbinarea creş tinilor de azi un lucru pe care Sfântul Arhanghel Mihail îl vrea ş i îl susţ ine? Fără doar ş i poate că nu. Nu avem nici o mărturie care să ne spună că arhaghelul susţ ine dezbinarea creş tinilor. Iată de ce considerăm că cultul Sfântului Arhanghel Mihail este dincolo de toate o chemare ş i un îndemn la unitate creş tină.[279] Iată de ce trebuie să cădem în rugăciune ş i să zicem: Mai-mare voievodule al oş tilor cereş ti, Mihaile, rugămu-te pe tine noi, nevrednicii, ca să ne acoperi pe noi cu rugăciunile tale ş i cu acoperământul aripilor măririi tale celei netrupeş ti. Păzeş te-ne pe noi cei ce cădem cu deadinsul ş i strigăm: Mântuieş te-ne pe noi din nevoi, ca un mai-mare peste cetele puterilor celor de sus.[280]

BIBLIOGRAFIE

1. Biblia sau Sfânta Scriptură

2. Ovidiu Victor Olar, *Împăratul înaripat. Cultul Sfântului Arhanghel Mihail în lumea bizantină* (Bucureş ti, 2004).

3. Radu Teodorescu, *Arhanghelul Mihail în cultul ortodox* (Cugir, 2010).

4. Elizabeth Claire Prophet, *I am your guard: how Archangel Michael can protect you* (Summit University Press, 2008).

5. Arhiamdrul Ioanichios, *Paericul atonit* (Bacău, 2000).

6. John Chales Arnold, *Ego sum Michael: the origin and diffusion and diffusion of the cult of St. Michael the Archangel,* (Arkansas, 1997).

[279] Călin Popescu, *Despre fraţ ii de alte credinţ e. Pledoarie pentru ecumenism* (Editura Mediaprint, 2015).

[280] Troparul Sfântului Arhanghel Mihail.

7. Radu Teodorescu, *Modelul intelectualului în ortodoxia modernă de tip românesc* (Alba Iulia, 2002).

8. John Charles Arnold, *The footprints of Micahel the Archangel: the formation and diffusion of a saintly cult c. 300 c. 800* (Editura Palgrave Macmillan, 2013).

9. Radu Teodorescu, *Religie ș i pseudoreligie* (Cugir, 2018).

10. Teodosie (Arhiepiscop al Alexadriei), Sever (Patriarh al Antiohiei), Eustatius (Episcop de Tracia), *Saint Michael the Archangel: three economius* (Londra, 1894).

11. (Autor necunoscut), *Saint Michael and the angels: a month with Saint Michael and the Holy Angels* (Tan Books and Publishers, 1983).

12. Richard F. Johnson, *Saint Michael the Archangel in medieval english legend* (Boydell Press, 2005).

13. Antonie de Suroj, *Ș coala rugăciunii* (Bucureș ti, 2006).

14. Radu Teodorescu, *Îngerii în marile religii ale lumii* (Cugir, 2013).

15. Mănăstirea Paraclitu (autor colectiv), *Minuni ale sfinț ilor îngeri* (Bacău, 2002).

16. Mihai Urzică, *Minuni ș i false minuni* (Bucureș ti, 1993).

17. Părintele Daniile de la Rarău, *Războiul creș tinilor cu diavolii* (Editura Agaton, 2013).

18. Josephia Hdernandez, *Chief prince Archangel Michael of the heavely wars* (Tate Publishing, 2011).

19. Emil Jurcan, *Satanismul în cadrul ocultismului: o analiză reș tină* (Alba Iulia, 2009).

20. David Goddard, *The sacred magic of the angels* (S. Weiser, 1996).

21. Ene Braniș te, *Liturgica teoretică - manual pentru semninariile teologice* (Bucureș ti, 1984).

22. Andrei Pleș u, Alexandru Mihăilă, Bogdan Tătaru Cazaban, Vlad Bedros, Ovidiu Victor Olar, Miahi Neamț u, *Arhangheli ș i îngeri* (Editura Deisis: Sibiu, 2011).

23. Radu Teodorescu, *Bucuria de a fi în comuniune duhovnicească.* (Cugir, 2016).

24. Tatiana Niculescu, *Mistica rugăciunii ș i a revolverului: viaț a lui Corneliu Zelea Codreanu* (Bucureș ti, 2017).

Adrian Făgeț eanu, Mihail Suanciu, *De ce caută omul contemporan semne, minuni ș i vindecări paranornale? Un răspuns ortodox* (Bucureș ti, 2004).

25. Panaghiotis M. Sotirhos, *Îngerul în trup: Sfântul Macarie Egipteanul* (Galaț i, 2018).

26. Maica Alexandra (principesa Ileana a României), *Sfinț ii îngeri* (Bucureș ti, 2009 reeditare).

27. Radu Teodorescu, *Firescul în religia creș tin ortodoxă* (Cugir, 2014).

28. Antonie Plămădeală, *Trei ceasuri în iad* (Bucureș ti, 2013 reeditare).

29. Felicia Toniț ă, *Îngeri, suflet, vindecare* (Bucureș ti, 2008).

30. Doreen Virtue, *Miracolele Arhanghelului Mihail* (Editura For You, 2010).

31. Sfântul Ioan Damaschin, *Despre cele două voinț e ale lui Hristos* (Bucureș ti, 2004).

32. Sfântul Nicodim Aghioritul, *Războiul nevăzut* (Galaț i, 2004).

33. (Autor colectiv), *Demonii ș i lucrările lor* (Galaț i, 2007).

34. Ilarion Felea, *Convetirea creș tină* (Sibiu, 1935).

35. Nicolae Mladin, *Prelegeri de mistică ortodoxă* (Târgu Mureș , 1996).

36. Clementine Danele, *L'iconographie de Saint Michel Archange dans le peintures murales et paneux peints en Italie (1200-1518)* (Burgogne, 2014).

37. Lou Marinoff, *Înghite Platon, nu prozac. Aplicarea înț elepciunii eterne la problemele de zi cu zi* (Editura Trei, 2010).

38. Vladimir Soloviov, *Îndreptăț irea binelui* (Bucureș ti, 1994).

39. Richard Webster, *Communiquer avec l'archange Michael pour obtenir conseils et protection* (AdA éditions, 2005).

40. Julie Du Bulay, *Cosmos, life and liturgy in a Greek Orthodox village (*Denise Harvey (Publisher), (2009).

41. Michael Faucheux, *O istorie a răului: de la tragedii provocate la crime odioase* (Editura Lider, 2007).

42. Elena Cociș , Nicolae Oprică, *Razele inițiatice ale arhanghelilor* (Editura For You, 2006).

43. Gian Piero Abbate, *Angeli e diavoli custodi* (Italia, 2012).

44. Laura Newbury, *Un ghid al îngerilor pentru a lucra cu puterea lumin ii* (Editura Livingstone, 2012).

45. Lorna Byerne, *Îngerii ne dau speranț ă* (Editura Rao, 2015).

46. Joane Flansberry, *Biblia îgerilor* (Editura Livingstone, 2017).

47. Denis de Rougement, *Partea diavolului* (Anastasia, 1992).

48. Doreen Virtue, *Cum să ne auzim îngerii* (Editura Adevăr Divin, 2008).

49. Chantel Lysete, *Codul îngerilor* (Editura Ericona, 2014).

50. Pierre Jovanovic, *Anchetă asupra îngerilor păzitori* (Editura Philobia, 2012).

51. Timothy Green Beckley, Sean Casteel, Cecil Michael, *Blestemul zeilor extratereș tii* (Editura Solaris Print, 2011).

52. Dan D. Farcaș , *OZN-uri deasupra României* (Life Style Publishing, 2017).

53. George Case, *Here is to my sweet Satan: how the occult hunted music, movies and pop culture 1966-1980 (*Quill Driver Books (March 18, 2016).

54. Ioan Ică jr., *Patriarhul ș i martirul - Ioan cel Milostiv ș i Atanasie Persanul* (Sibiu, 2018).

55. Christos Yannaras, *Ortodoxie ș i occident* (Bucureș ti, 1995).

56. (Mănăstirea Paraclitu, Grecia, autor), *Minuni ale sfinț ilor îngeri* (bacău, 2002).

57. Ilarion Felea, *Pocăinț a* (Sibiu, 1939).

58. Cristian Spătărelu (trad), *Viaț a după moarte. Noi mărturisiri cutremurătoare* (Galaț i, 2003).

59. Nicolaus Cusanus, *De docta ignorantia* (Iaș i, 2008).

60. Ieromonahul Isaac, *Viaț a cuviosului Paisie Aghioritul* (Bucureș ti, 2005).

61. Paul Claudel, *Un poet priveș te crucea* (Bucureș ti, 1994).

62. Simeon Kraiopoulos, *Sfuletul meu, temniț a mea* (Bucureș ti 2009).

63. Evagrie Ponticul, *În luptă cu gândurile. Despre cele opt gânduri al răutăț ii ș i replici împotriva lor* (Sibiu, 2006).

64. Nicolae Balotă, *Lupta cu absurdul* (Editura Univers, 1971).

65. Sofronie Saharov, *Rugăciunea: expeirnț a vieț ii veș nice* (Sibiu, 1998).

66. Constantin Alexandrescu, *Angelologie. Studiu despre îngeri* (Editura Alfa, 2007).

67. Christos Yannaras, *Adevărul ş i unitatea Bisericii* (Bucureş ti, 2008).

68. Teodorit al Cirului, *Zece cuvinte pentru dumnezeiasca pronie* (Editura Fundaţ ie Iustin Pârvu, 2010).

69. Vladimir Lossky, *După chipul ş i asemănarea lui Dumnezeu* (Bucureş ti, 2006).

70. Johann Siegen, *Der Erzengel Michael.* (Christiana Verlag, 1996).

71. Wilhelm Lueken, *Michael. Eine Darstellung und Vergleichung der jüdischen und der morgenländisch-christlichen Tradition vom Erzengel Michael* (Göttingen, 1898).

72. Ioan Krestiakin, *Îngerul rugăciunii* (Galaţ i, 2018).

73. Ş tefan Ilioaie, *Relativizarea valorilor morale* (Cluj Napoca, 2009).

74. John Chryssavgis, *The ecological vision of the green patriarch Bartholomew* (Cambridge, 2003).

75. Simeon Kraiopoulos, *Păcatul ş i stările psihopatologice* (Bucureş ti, 2012).

76. Sfântul Ioan Gură de Aur, *Despre mărginita putere a diavolului* (Bucureş ti, 2005).

77. Simeon Kraiopoulos, *Te cunoş ti pe tine însuş i? Viaţ a duhovnicească ş i problemele psihologice* (Bucureş ti, 2008).

78. Jean Yves Lacoste, *Timpul: o fenomenologie teologică* (Sibiu, 2005).

79. Dumitru Stăniloae, *Viaţ a ş i învăţ ătura Sfântului Grigorie Palama* (Bucureş ti, 1993).

80. Teofan Zăvorâtul, *Calea spre mântuire* (Bacău, 1999).

81. Autor colectiv, *Sfânta Mare Muceniţ ă Ecaterina,* (Iaş i, Editura Doxologia).

82. Autor: mitropolia Tesalonciului (autor colectiv) editor Metodie Alexiu , *Viaţ a în Hristos după Sfântul Grigorie Palama* (Tesalonic 2018).

83. Agapie Criteanul, *Mântuirea păcătoş ilor* (Mănăstirea Neamţ , 1893).

84. Radu Teodorescu, *Răul în marile religii ale lumii* (Pennsylvania, 2002).

85. Dumitru Stăniloae, *Iisus Hristos sau răscumpărarea omului* (Bucureş ti, 2913 reeditare).

86. Iulian Geţ u, *Sfinţ ii îngeri* (Fălticeni, 2011).

87. Sfântul Isaac Sirul, *Cuvinte despre neoinţ ă* (Editura Cartea Ortodoxă, 2013).

88. Bogdan Mugur, *Angelomorphic pneumatology: Clement of Alexandria and other early christian witnesses* (Brill, 2009).

89. Nichita Stitat, *Despre suflet, Despre crearea îngerilor, a lumii văzute ş i nevăzute, crearea omuluim, fiinţ a sufletului ş i starea lu după moartea trupului* (Editura Andrea, 2011).

90. Antonie Plămădeală, *Ca toţ i să fie una* (Bucureş ti, 1979).

91. Darrel D. Hannah, *Michael and Christ: Michael traditions and angel christology in early Christianity* (Tubingen, 1999).

92. Philiph Zimbardo, *Lucifer effect: understading how good people turn evil* (Random House, 2008).

93. Steven Chase, *Angelic spirituality: medieval perspective on the ways of the angels (*Paulist Press, 2002).

94. Alberto Eiguel, *Des perversiosn sexuelles aux perversiones morales: la joussance et la domination* (Odile Jacob, 2001).

95. Jaques le Goff, *Naş terea purgatoriului* (Editura Meridiane, 1995).

96. Ilarion Alfeyev, *Hristos, biruitorul iadului. Pogorârea la iad în perspectivă ortodoxă*, (traducere din limba engleză de Cristian Vajea, (Editura Sofia, 2009).

97. Sfântul Nicodom Aghioritul, *Războiul nevăzut* (Galaţ i, 2004).

98. R. M. Hare, *Essays on moral philosophy* (Palgrave, 2014).

99. Gustav Davidson, *Dicţ ionari of angels including fallen angels* (The Free Press, 1971).

100. Sfântul Siluan Atonotul, *Între iadul deznădejdii ş i iadul smereniei* (Alba Iulia, 1991).

101. Nicolae Berdiaev, *Încercare de metafizică eshatologică* (Editura Paidea, 1999).

102. Arsenie Boca, *Cărarea împărăţ iei* (Deva, 2006).

103. Iosif Vatopedinul, *De la moarte la viaţ ă* (Iaş i, 2017).

104. Radu Teodorescu, *Bucuria de a fi în comuniune duhovnicească* (Cugir, 2016).

105. Doreen Virtue, *Miracles of Archangel Gabriel* (California, 2013).

106. Christoper West, *Saint Michael the Archangel in late antiquity* (Colorado, 2014).

107. Mihai Diaconescu, *Prelegeri de estetică a ortodoxiei* (vol. 1 ş i 2), (Iaş i, 2010, reeditare).

108. Ioanichie Bălan, *Chipuri de călugări îmbunătăţ iţ i* (vol. 1 ş i 2) (Mănăstirea Sihăstria, 2007 ş i 2009).

109. Andrei Andrecuţ , *Mai putem trăii frumos? Pledoarie pentru o viaţ ă curată* (Cluj Napoca, 2012).

110. Daniel Pupăză, *Taina frumosului ş i a binelui după Sfântul Dionisie Areopagitul* (Bucureş ti, 2014).

111. Gabriel Liiceanu, *Despre minciună* (Bucureş ti, 2011).

112. Tudor Ciocan, *Calea inimii. Capete despre rugăciunea neîncetată* (Bucureş ti, 2017).

113. Teofan Mădă, *Harul mânturii la Fericitul Augustin* (Editura Por Universitaria, 2013).

114. Andrew Louth, *Introducere în teologia creş tin ortodoxă* (Iaş i, 2014).

115. Peter Brown, *Cultul sfinţ ilor* (Timiş oara, 1996).

116. David R. Smith, *Ajutor! Mă plictisesc. Cum să participăm cu toată fiinţ a la Sfânta Liturghie* (Iaş i, 2015).

117. Gheorghiţ ă Ciocoi (trad), *Părinţ i din Muntele Athos despre rugăciune* (Bucureş ti, 2019).

118. Radu Teodorescu, *Statornicia în creş tinismul ortodox* (Cugir, 2015).

119. Pelerinul rus (autor anonim), *Povestirile unui pelerin în căutarea rugăciunii neîncetate. Textul integral al redacţ ei Optina* (Sibiu, 2001).

120. Leonid Uspensky, *Teologia icoanei* (Cluj Napoca, 2012 reeditare).

121. N. E. Pestov, *Cum să ne îndeletnicim cu rugăciunea lui Iisus* (Bucureş ti, 2018).

122. Mihai Himcinschi, *Doctrina trinitara ca fundament misionar. Relatia Duhului Sfant cu Tatal si cu Fiul in teologia rasariteana si apuseana. Implicatiile doctrinare si spirituale ale acesteia*, (Ed. Reintregirea, Alba Iulia, 2004).

123. (Autor colectiv), *Cartea fiului risipitor* (Sibiu, 1998).

124. Anatole France, *Revolta îngerilor* (Franţ a, 1914).

125. Aniela Siladi (trad), *S-a dus să îl vadă precum este. 20 de ani de la muterea în veş nicie a părintelui Sofronie Saharov* (Cluj Napoca, 2013).

126. Adrienne von Speyr, *Iov* (Ediura Galaxia Gutenberg, 2018).

127. Aurel Mihail, *Sfânta Treime ş i cosmosul* (Bucureş ti, 2015).

128. Ptolemy Tompkins, Tyler Beddoes, *Dovada existenţ ei îngerilor* (Editura Lifestyle, 2017).

129. Henry Corbin, *Omul ş i îngerul său* (Editura Univers Enciclopedic, 2002).

130. Rangar H. Cline, *Ancient angels: hellenic angel veneration and Christian reaction* (ca. 200-450 CE), (Pennsylvania, 2005).

131. Gabriela Mircea, Doina Dreghiciu, *Datoriile călugărilor a unora către alţ ii în viaţ a lor cea de obş te* (Chiş inău, 1841 reeditare Editura Reântregirea).

132. Doreen Virtue, *Minunile vindecătoare ale Arhanghelului Rafail* (Editura Adevăr Divin, 2011).

133. Pamela Grace, *The religious film: Christianity and the hagiopic film* (Wiley-Blackwell, 2009).

134. Adele Reinhartz, *Jesus of Holywood* (Oxford, 2007).

135. Alexandru Leo Ş erban, *De ce vedem filme?* (Iaş i, 2012).

136. (Autor colectiv), *Actele martirice* (Bucureş ti, 1992).

137. Valery Rees, *from Gabril to Lucifer: a cultural history of angels* (I.B.Tauris & Co. Ltd., 2012).

138. Michael F. Patella, *Angels and demons: a Christian primer of the spiritual world* (Liturgical Press, 2012).

139. Rudolf Steinder, *Archangel Michael: his mission and ours* (Steiner books, 1994).

140. Emil Jurcan, *Ipoteze teognostice in diferite gandiri religioase. O analiza crestina.* (Editura Reintregirea, Alba Iulia, 2009).

141. Sergiu Ciocârlan, *Literatura în lumina ortodoxiei* (Editura Coresi, 2017).

142. Claudia Wasterman ş i restul de autori, *New realities: Being syncretic (Springer, 2009).*

143. Sfântul Paisie Aghioritul, *Sfântul Arsenie Capadocianul*, (Bucureş ti, 2006).

144. Michael Jay Roberts, *Archangel: eyes are watching* (Centerspace Inedependent Publising Platform, 2014).

145. Norma Dellavolta, *The Gospel according to Saint Michael* (Lulu Enterprises, 2007).

146. Radu Teodorescu, *Mystagogia angelorum* (Cugir, 2008).

147. Benedict Stancu, *Părintele Arsenie Papcioc. Dezvăluirea nuanţ elor deosebirii duhurilor în viaţ a noastră în Hristos* (Editura Elena, 2017).

148. Marianna Kolpakova, *Depăş irea axietăţ ii. Cum se naş te pacea în suflet* (Bucureş ti, 2016).

149. (Autor anonim), *Un episcop ascet. Viaţ a ş i învăţ ăturile Sfântului Ierharh Nifon* (Huş i, 1993).

150. David Nash, *Blasphemy in the Christian world: a history* (Oxford, 2010).

151. Călin Popescu, *Despre fraţ ii de alte credinţ e. Pledoarie pentru ecumenism* (Editura Mediaprint, 2015).